

Juhan Tuldava

Lærebok
i estisk

LÆREBOK I ESTISK

JUHAN TULDAVA

LÆREBOK I ESTISK

Grammatikk
tekster
parlør
oppgaver

Tilrettelagt av
Turid Farbregd, Kaarina Ritson
og Ülle Viks

Unipub forlag
Oslo 2001

Original:

Juhan Tuldava: *Lärobok i estniska: Grammatik, texter, övningar, parlör*
Pangloss, Tallinn 1997.

Den norske utgaven er tilrettelagt av
Turid Farbregd (oversettelse o.a.),
Kaarina Ritson (tekster) og
Ülle Viks (grammatikk o.a.)

Copyright © 2001 Norsk-estisk forening,
Tillegg 1-3: Copyright © Ülle Viks

ISBN 978-82-7477-055-3

Omslag: Tiina Viirelaid
Sats: Katrin Leismann
Trykk og innbinding: AiT e-dit AS

Boka er utgitt med støtte fra
Det kongelige utenriksdepartement
Eesti Keele Instituut
Eesti Keele Sihtasutus
Norsk-estisk forening

Henvendelser om denne boka kan rettes til
Unipub forlag, Boks 33 Blindern, 0313 Oslo
post@unipub.no
eller til
Turid Farbregd, Granvägen 14 A 36, FIN – 00270 Helsingfors
turid.farbregd@kolumbus.fi

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven eller
med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for
rettighetshavere til åndsverk.

Forord

HISTORIEN BAK

Styret i Norsk-estisk forening vedtok høsten 1998 å undersøke mulighetene for å gi ut ei lærebok i estisk. Dette ble fulgt opp 23. mars 1999 da styret gikk inn for å garantere finansieringen av arbeidet og delta i spredningen av det ferdige produktet. Samtidig ble Turid Farbregd bedt om å lede den faglige delen av prosjektet. Hun innledet samarbeid med Eesti Keele Instituut, og en preliminær avtale med Unipub forlag ble inngått i desember samme år.

Professor emeritus Juhani Tuldava i Tartu gikk velvillig med på at hans *Lärobok i estniska* ble tatt til utgangspunkt. Den ble først gitt ut i Sverige i 1962 (2. opplag 1977) under forfatternavnet Artur Haman. En revidert utgave inngår i skriftserien Nordistika Tartuensia, Tartu 1997.

Lærebok i estisk bygger på utgaven fra 1997. Tekstene er gjennomgått og delvis nyskrevet av Kaarina Ritson. Det grammatiske systemet er grundig revidert av Ülle Viik og brakt på linje med moderne språkbeskrivelse og med modellen i Farbregd – Kangur – Viik: *Norsk-estisk estisk-norsk ordbok*, Tallinn 1998, og Farbregd – Lepp – Viik: *Estisk lommeordbok*, Oslo 1999. Turid Farbregd har gjort alle oversettelsene og bærer hovedansvaret for eventuelle feil og mangler.

Vi takker professor Kristian Emil Kristoffersen ved Universitetet i Oslo som har vært rådgiver i språkvitenskapelige spørsmål. Videre takker vi Hille Lepp, Øyvind Rangøy og Imbi Mölder Rangøy som har hjulpet oss med korrekturlesing.

SELVE BOKA

Folkeeventyret forteller hvordan det gikk for seg da skjæra lærte de andre fuglene å bygge reir. Hver fugl plukket opp den kunnskapen han så seg tjent med, og alle bygger derfor reira sine forskjellig. Slik regner vi også med at *Lærebok i estisk* vil fungere. Ingen kan greie å lære seg alt det denne boka inneholder. Blant annet skal den også tjene som oppslagsbok når vi har glemt noe eller vil vite mer om et emne.

Lærebok i estisk passer til selvstudium. Hjelp fra estisktalende personer er likevel å anbefale for å fange opp uttalen. Spesielt vil boka egne seg som kursmateriale.

Boka inneholder førti kapitler som hvert består av fire deler: grammatikk, tekster med ordforklaringer, estiske uttrykk parallelt med tilsvarende norske, og til slutt oppgaver.

Grammatikkdelen presenterer hovedtrekkene i estisk språklære. Sammenlikninger med norsk belyser både likheter og forskjeller.

Den som først og fremst ønsker å tilegne seg et grunnlag for konversasjon, finner viktige ord og vendinger under overskrifter som På besøk, Mat og drikke, Gratulasjoner osv.

Tekstavsnittene gir praktisk innøvelse av de språklige momentene. Samtidig har hensikten vært å få med mest mulig av dagligdags samtalspråk. Etter grammatikk- og tekstdelene følger i hvert kapittel oppgaver til innlæring av nytt stoff. Svar på alle oppgavene er å finne etter siste kapittel.

Nye ord blir forklart i ei ordliste etter hver lesetekst. Til slutt følger ei samlet estisk-norsk ordliste som dekker ordforrådet i hele boka.

HJELPEMIDLER

Lydkassetten som er laget i nær tilknytning til læreboka, vil særlig være nyttig for alle som velger selvstudium. Kassetten kan en bestille ved henvendelse til Norsk-estisk forening eller til Turid Farbregd. Disse gir også opplysninger om annet tilleggs materiale og om kursmuligheter av forskjellig slag.

Lykke til med studiet!

Oslo – Tallinn, februar 2001
Turid Farbregd

Innhold

FORORD	5	KAPITTEL 7	34
INNLEDNING	10	Kasus	
FORKORTINGER OG TEGN	14	Genitiv entall	
KAPITTEL 1	15	Stammeendringer og -varianter	
Personlige pronomener		Utrydsendringer	
Presens indikativ		Tekst	
Tekst		Uttrykk: Telefonikõne (Telefonsamtale)	
Uttrykk			
KAPITTEL 2	18	KAPITTEL 8	42
Ingen artikler		Innlydsendringer	
Ordstilling		Sammensatte ord	
Spørresetninger		Tekst	
Bekreftende svar		Uttrykk: Nimi, rahvus, emakeel	
Tekst		(Navn, nasjonalitet, morsmål)	
Uttrykk			
KAPITTEL 3	21	KAPITTEL 9	49
Imperativ 2. p. entall		Postposisjoner og preposisjoner	
Nekting i presens		Tekst: Meie tuba (Rommet vårt)	
Partikkkelverb		Uttrykk	
Tekst			
Uttrykk			
KAPITTEL 4	24	KAPITTEL 10	52
Nominativ entall		Diminutiv	
Dobbel nekting		Tekst: Vana kiri (Et gammelt brev),	
Tekst		Mis värvi see on? (Hvilken farge?)	
Uttrykk		Uttrykk	
KAPITTEL 5	27	KAPITTEL 11	56
Helobjektet i imperativ		Nominativ flertall	
Upersonlig konstruksjon		Entallsord og flertallsord	
Tallorda 0–10 og andre småord		Tekst: Aastaajad (Årstidene)	
Tekst		Uttrykk: Ilm (Været)	
Uttrykk			
KAPITTEL 6	30	KAPITTEL 12	60
Presens kondisjonalis		Tallord (forts.)	
Former dannet av presensstammen		Tekst: Arvud (Tall),	
<i>ma</i> -infinitiv		Aritmeetikaülesanded (Regneoppgaver),	
Tekst		Kui vana sa oled? (Hvor gammel er du?)	
Uttrykk		Uttrykk: Raha (Penger), Vanus (Alder)	
KAPITTEL 13	66		
Presens kondisjonalis		Ordenstall og brøk	
Former dannet av presensstammen		Adessiv ved tidsbestemmelser	
<i>ma</i> -infinitiv		Tekst: Kuupäev (Dato),	
Tekst		Mis kell on? (Hva er klokka?),	
Uttrykk		Mu tööpäev (Arbeidsdagen min)	

Uttrykk: Kuupäev (Dato), Kellaag (Klokkeslett)	KAPITTEL 22 120
KAPITTEL 14 72	Mer om infinitiver
Indre lokalkasus: illativ, inessiv, elativ	Formene av <i>ma</i> -infinitiv
Tekst	Gerundium (<i>des</i> -forma)
Uttrykk	Tekst: Kohtumine tänaval (Møte på gata)
	Uttrykk
KAPITTEL 15 78	KAPITTEL 23 126
Additiv	Preteritum (= imperfektum)
Additiv eller illativ ved stedsnavn?	Tekst: Ühel hommikul (En morgen)
Indre lokalkasus i uttrykk	Uttrykk: Uni (Søvn)
Tekst	
Uttrykk	
KAPITTEL 16 84	KAPITTEL 24 132
Ytre lokalkasus: allativ, adessiv, ablativ	Nektende preteritum
Tekst: Pühapäev pargis (Søndag i parken)	<i>nud</i> -partisippet
Uttrykk	Perfektum og pluskvamperfektum
	Perfektum kondisjonalis
	Tekst: Kahekõne (En samtale), Haigus (Sjukdom)
	Uttrykk: Haigus (Sjukdom)
KAPITTEL 17 90	KAPITTEL 25 139
Konstruksjonen ‘adessiv + on’	Translativ
Lokalkasus og postposisjoner	Forsterkingspartikkelen <i>-ki</i> , <i>-gi</i>
Tekst	Tekst
Uttrykk	Uttrykk
KAPITTEL 18 95	KAPITTEL 26 145
Indre eller ytre lokalkasus?	Terminativ
Retningskasus for stedskasus	Essiv
Mer om elativ og ablativ	Former dannet av genitiv entall
Tekst	Tekst: Valeühendus (Feil nummer)
Uttrykk: Amet (Yrke)	Uttrykk
KAPITTEL 19 100	KAPITTEL 27 151
Komparativ og superlativ	Partitiv entall
Tekst: Nädalapäevad (Ukedagene)	Tekst: Eesti kaupluses (I en estisk butikk), Kihlvedu (Veddemål)
Uttrykk: Aeg (Tid)	Uttrykk: Kaupluses (I butikken), Önnesoovid (Gratulasjoner), Pühad ja peod (Helger og fester)
KAPITTEL 20 106	KAPITTEL 28 165
Abessiv	Objektet: hel- og delobjekt
Komitativ	Tekst: Lapse prillid (Barnebriller), Paar möistatust (Et par gåter), Lõputa jutt (En endeløs historie), Kolm könelust (Tre samtaler)
Tekst: Tunnis (I timen), Habemega nali (En blødme), Milline õnnetus! (For en ulykke!)	Uttrykk
Uttrykk: Koolis (På skolen)	
KAPITTEL 21 112	KAPITTEL 29 173
<i>ma</i> - og <i>da</i> -infinitiv	Genitiv flertall
<i>da</i> -infinitiv	<i>eks</i> og <i>ega</i>
Endringer og vekslinger i verbstammene	
Tekst: Telefonikõne (Telefonsamtale)	
Uttrykk	

Tekst: Eesti keele tunnis (I estisktimen)	Impersonal
Uttrykk	<i>tav</i> -partisippet
KAPITTEL 30	Former dannet av <i>tud</i> -partisippet
Flertallsbøyningen 1	Tekst: Loomad (Dyra)
<i>de</i> -flertall	Uttrykk
Former dannet av genitiv flertall	
Flertallsord	KAPITTEL 37 .....
Tekst: Riided (Klær)	Adverb
Uttrykk: Riietus ja välimus (Klær og utseende)	Adverbielle partikler
KAPITTEL 31	Tekst: Eesti (I) (Estland (I)),
Partitiv flertall	Mu isamaa (Fedrelandet)
Tekst: Inimese keha (Menneskekroppen)	Uttrykk: Igapäevased väljendid
Uttrykk: Inimese keha	(Dagligdagse uttrykk)
KAPITTEL 32	KAPITTEL 38 .....
Pronomen: bøyning og bruk	Stammeendringer og stammevekslinger
Tekst: Kõnekäände ja vanasõnu	Stadieveksling og utlydsveksling
(Talemåter og ordtak),	Bøyningstyper
<i>Kumb on kasulikum?</i> (Hva er nyttigst?),	Grunnformer og analogiformer
Kaks kirja (To brev)	Flertallsbøyningen 2: vokalflertall
Uttrykk	Tekst: Eesti (II) (Estland (II)), Maa tuleb täita
	lastega (Landet må fyllast med barn)
KAPITTEL 33	Uttrykk: Perekond (Familie)
Kongruens	KAPITTEL 39 .....
Ubøyelige attributt	Avledninger: substantiv, adjektiv, verb
Bøyningen av sammensatte tallord	Sammensetninger med <i>eba</i> -
Tekst: Sõit (Reise), Kiri (Brev),	Tekst: Eesti keel ja teised keeled
Terava keelega (Med skarp tunga)	(Estisk og andre språk)
Uttrykk	Uttrykk: Keeleteadus (Lingvistikk)
KAPITTEL 34	KAPITTEL 40 .....
Imperativ og jussiv	Preposisjoner og postposisjoner
Former dannet av <i>da</i> -infinitiv	Reksjon
Tekst: Külas (På besøk),	Konjunksjoner
Kohvilauas (Ved kaffebordet)	Noen forkortinger
Uttrykk: Külas (På besøk),	Tekst: Retk suvisel Eestimaal
Söök ja jook (Mat og drikke)	(En tur i Sommer-Estland)
KAPITTEL 35	Uttrykk
Presens partisipp (<i>v</i> -partisippet)	SVAR PÅ OPPGAVESVAR .....
Kvotativ	309
Nomen agentis på <i>-ja</i>	TILLEGG 1: Formverket .....
Nomen actionis på <i>-mine</i>	332
Former dannet av <i>ma</i> -infinitiv	TILLEGG 2: Bøyningstyper .....
Tekst: Eesti linnu (Estiske byer),	339
Miks Tallinn valmis ei saa	TILLEGG 3: Analogireglene .....
(Hvorfor Tallinn ikke blir ferdig)	347
Uttrykk: Koosolekul (På møte)	ORDLISTE .....
KAPITTEL 36	353
<i>tud</i> -partisippet	GRAMMATISKE TERMER .....
Substantiv på <i>-tu</i>	391
	REGISTER .....
	395

Innledning

1. SPRÅKSLEKTSKAPEN

Estisk tilhører den såkalte finsk-ugriske språkfamilien der bare estisk, finsk og ungarsk er nasjonal-språk i selvstendige stater. Til samme familie hører samisk som blir snakket i fire land. De fleste andre finsk-ugriske språk blir snakket av stammer og folkegrupper i forskjellige deler av Russland, særlig i Sibir.

Slektskapen mellom estisk og finsk er ganske stor, men estere og finner kan likevel ikke forstå hverandre uten å studere språka til hverandre. Avstanden til ungarsk kan vi sammenlikne med avstanden mellom norsk og persisk, som begge tilhører den indoeuropeiske språkfamilien.

Estisk har gjennom århunder vært påvirket av germanske språk som tysk og svensk. Leseren vil derfor snart få aha-opplevelser og oppdage at estisk faktisk har mange fellestrek med norsk.

2. ALFABETET

Det estiske alfabetet består av 32 bokstaver:

bokstav	navn	uttale	bokstav	navn	uttale	bokstav	navn	uttale
A a	a	[a]	L l	ell	[l]	T t	te	[t]
B b	be	[b]	M m	emm	[m]	U u	o	[o]
C c	tse	[ts/k]	N n	enn	[n]	V v	ve	[v]
D d	de	[d]	O o	å	[å]	W w	kaksis-ve	[v]
E e	e	[e]	P p	pe	[p]	Õ õ	õ	[ø/i]
F f	eff	[f]	Q q	ko	[k]	Ä ä	æ	[æ]
G g	ge	[g]	R r	err	[r]	Ö ö	ø	[ø/i]
H h	ha	[h]	S s	ess	[s]	Ü ü	u/y	[u/y]
I i	i	[i]	Š š	sja	[sj]	X x	iks	[ks]
J j	jåjtj	[j]	Z z	ze	[z]	Y y	igrek	[j/i/ü]
K k	ka	[k]	• •	zje	[zj]			

Av disse blir **c q w x y** bare brukt i fremmede navn, f.eks. *Caesar, Don Quijote, Xantippe, New York*. Bokstavene **f š z** forekommer dessuten i nyere lånord: *film, šokolaad ‘sjokolade’, zooloog, urnaal ‘journal’*.

3. UTTALEN

Alle bokstaver skal uttales, også når de står i trykklett stilling. Som hovedregel gjelder det at enkeltskrevne bokstaver betegner korte lyder og dobbeltskrevne bokstaver står for lange lyder. Selv om en enkel vokal står foran en enkel konsonant, skal den uttales kort liksom i norsk framfor dobbelt konsonant, f.eks. *sigā* ‘gris’ med kort *i* som i norsk ‘sikt’.

a) Vokaler:

- a, e, i** blir uttalt omrent som i norsk, eks.: *arv* ‘tall’, *saar* [sa:r] ‘øy’, *mets* ‘skog’, *tee* [te:] ‘vei’, *silm* ‘øye’, *siid* [si:d] ‘silke’.
- o** som norsk [å] i ‘tårn’, eks.: *konts* [kånts] ‘hæl’, *koos* [kå:s] ‘sammen’
- u** som norsk [o] i ‘bonde’, eks.: *supp* [sop:] ‘suppe’, *puu* [po:] ‘tre’.
- ä, ö** blir uttalt omrent som norsk [æ], [ø], eks.: *värv* [värv] ‘farge’, *töö* [tø:] ‘arbeid’.
- ü** ligger noe lengre framme enn norsk [u] i ‘lus’, eks.: *kiitis* [ku:s] ‘negl’.
- ő** er en åpen estisk [ø]-lyd som nok krever noe øvelse: Plasser tunga som om du skulle si [å], men la leppene være trukket ut til en liten smil, eks.: *õnn* [õnjnj / injnj] ‘lykke’, *õpik* [õpik / ipik] ‘lærebok’. (Riktig uttale kan være vanskelig å treffe med en gang, men en gjør seg forstått om en uttaler õ som åpen [ø] i ‘ei dør’; det svarer noenlunde til uttalen av õ i noen estiske dialekter.)

b) Diftonger:

Estisk er rikt på diftonger, dvs. forbindelser av to ulike vokaler som hører til i samme stavelse, eks. **ae** **ai** **ao** **au** **ea** **ei** **eo** **iu** **oa** **oe** **oi** **œe** osv. Det gjelder å uttale de to vokallydene i en diftong rent og tydelig. Samtidig passer vi på at de danner bare én stavelse, eks. *laud* ‘bord’, *laev* ‘skip’, *hea* ‘god’, *loen* ‘jeg leser’, *luik* ‘svane’, *õun* ‘eple’, *õed* ‘søstrer’, *käed* ‘hender’.

Rettskrivningsregler for vokalene:

- Korte vokaler blir skrevet med 1 bokstav, lange med 2 bokstaver.
- I diftonger blir hver komponent skrevet bare med ett tegn (selv når diftongen danner sterk langstaving).
- Dersom det kommer 3 (eller flere) vokaler etter hverandre i et ord, går vanligvis grensen mellom stavelsene (.) etter de to første (*lai.em* ‘breiere’, *luu.akse* ‘det blir skapt’, men etter den første vokalen hvis den er fulgt av lang vokal (*versi.oon* ‘versjon’, *olümpi.aad* ‘olympiade’)).

Unntak får vi i sammensatte ord:

- det er ikke lang vokal i *esma-abi* ‘førstehjelp’, *rödu-uks* ‘altandør’, osv.
- det er ikke diftong i *abi-elu* ‘ekteskap’, *lapse-iga* ‘barnealder’, osv.

og ved avledninger:

- det er ikke lang vokal i *re.eksport* ‘reeksport’
- det er ikke diftong i *ego.ism* ‘egoisme’, *ava.us* ‘åpning’

Når en skriver sammensatte ord, markerer en vanligvis ikke sammensetningsfugen. Det kan imidlertid forekomme at tre eller fire like vokaler kommer etter hverandre, og da blir det anbefalt å skrive bindestrek for at ordet skal være lettere å lese: *maaalune* eller *maa-alune* ‘underjordisk’, *jäääär* eller *jää-ääär* ‘iskant’.

c) Konsonanter:

- b d g** er ustemente. Selv estere har vansker med å gjøre og høre forskjell på disse og de tre neste. De blir for tydelighetens skyld kalt *nörk* ‘svak’, *nörk b* osv.
- p t k** er uaspirerte, dvs uten noe pustende *h*-element, omrent som i norsk ‘spå, stå, sko’. De blir kalt *tugev* ‘sterk’ til forskjell fra de tre foregående, *tugev p* osv.
- h** skal i prinsippet uttales klart og tydelig overalt der den er skrevet: *ehe* [ehe] ‘smykke’, *ehk* [ehk] ‘kanskje’, *oht* [åht] ‘fare’. Dialektisk er den imidlertid ofte stum i begynnelsen av ord: *hobune* [håbone / åbone] ‘hest’.
- n** blir uttalt som i norsk, men i kombinasjonen **ng** blir den uttalt som [ŋ]-lyd + [g]-lyd: *hing* [hing] ‘sjel’.
- r** er tungespiss-*r*.
- s** mellom vokaler er en svak tungespiss-*s*, eks.: *tasa* ‘stille’.

- z** er en stemt s-lyd, eks. *zooloog*; dobbelt *z* blir også uttalt [ts], eks. *pizza* [pitsa].
- š** blir uttalt som [ʃ], dvs. som *sj* i østnorsk ‘sjø’, eks.: *šanss* [jans] ‘sjanse’.
- blir uttalt som en stemt parallel til •: [dʒ], eks.: •*ürrii* [dʒyri:] ‘jury’.
- f j l m v** blir stort sett uttalt som i norsk.

Rettskrivningsregler for konsonantene:

Konsonantene **g b d z** • er alltid korte og blir skrevet enkelt (*tuba* ‘stue’, *tuuba* ‘tuba’, *poodi* ‘butikk’, *kandsin* ‘jeg bar’).

Konsonantene **k p t f š** er alltid lange, men blir skrevet enkelt (*koti* (genitiv av *kott* ‘sekk’), *tapab* ‘dreper’, *duši* (genitiv av *dušš* ‘dusj’); *lipsu* (genitiv av *lips* ‘slips’), *kakleb* ‘slåss’, *saapad* ‘støvler’), bortsett fra når de følger etter kort vokal og danner sterk langstaving (tegn’ – se s. 14), eks.: *k'otti* ‘inn i sekken’, *t'uppa* ‘inn i stua’, *d'ušši* ‘inn i dusjen’.

De andre konsonantene kan være enten lange eller korte. Er de korte, blir de skrevet med 1 bokstav (*kala* ‘fisk’), lange blir skrevet med 2 bokstaver mellom vokaler (*kalla* ‘kala’, *k'alla* ‘inn i fisken’, *r'aske-k'aallane* ‘tungvekter’).

Forskjellige konsonanter etter hverandre danner konsonantkombinasjoner, og da skriver vi hver bokstav bare en gang, også foran avledninger (*k'ass -> k'aslane*), og selv om det er sterk langstaving (*k'aldad*, *l'indu*, *k'asti*, *k'ahlema*).

Unntak får vi

- i fugen i sammensatte ord: *sibul-lill* ‘løkblomst’, *plekk-katus* ‘blikktak’, *lõpp-peatus* ‘ende-holdeplass’, *pronks-skulptuur* ‘bronseskulptur’.
- foran partikkelen *-gi/-ki*: *kookki* ‘kaka også’, *kukkki* ‘hanen også’; *hotellgi* ‘hotellet også’, *n'arrgi* ‘narren også’.

Sammensetningsfugen blir vanligvis ikke markert i skrift, men når en får tre like konsonanter etter hverandre, skal en sette bindestrek (*plekk-katus* ‘blikktak’).

4. PALATALISERING

Konsonantene **l, n, s, d** og **t** er i en del ord palataliserte og blir uttalt med en [j]-klang, jf. trøndsk ‘mann’ [manjnŋ] og ‘kall’ [kalŋlj]. Palatalisering inntreffer i estisk foran *i*, f.eks. *kallis* [kalŋljis] ‘kjær’, *tuuline* [tuuljine] ‘blåsende’ og har holdt seg selv om *i* kan være falt bort. Jf.:

<i>palk</i> [paljk]	jf. gen. <i>palgi</i> ,	<i>part. palki</i>	‘bjelke’
<i>tund</i> [tunjd]	jf. gen. <i>tunni</i> ,	<i>part. tundi</i>	‘time’
<i>kott</i> [kotjtj]	jf. gen. <i>koti</i> ,	<i>part. kotti</i>	‘veske, sekk’
<i>kass</i> [kasjsj]	jf. gen. <i>kassi</i> ,	<i>part. kassi</i>	‘katt’

Palataliseringen blir ikke markert i skriftspråket, men den kan noen ganger være avgjørende for betydningen, jf. f.eks. *palk* [paljk] (*part. palki*) ‘bjelke’ i motsetning til *palk* [palk] (*part. palka*) ‘lønn’ – uten palatalisering av *l*.

5. TRYKKAKSENT

I estiske ord ligger trykket som regel på første stavelse. Det er likevel noen få unntak, f.eks. *aitäh* ‘takk’, *sõbranna* ‘veninne’, *üleüldse* ‘overhodet’. I innlånte ord er det derimot mange unntak: eks.: *hotell*, *grammatika*, *ideaal*, *professor*.

Til forskjell fra norsk uttale dominerer ikke trykkplasseringen uttalen av estiske ord, og de trykksvake stavelsene blir derfor tydeligere enn i norsk.

6. KVANTITET OG AKSENT

Liksom norsk skiller også estisk mellom ulike aksenter. I norsk er dette skillet av musikalsk art – vi kaller det tonelag, jf. forskjellen på ‘bønder’ (uttalt med tonelag 1, flertall av ‘bonde’) og ‘bønner’ (uttalt med tonelag 2, flertall av ‘bønn’). Den estiske ordmelodien likner i alle ord tonemessig på den vi har i bønder (dvs. tonelag 1).

Skillet i estisk er av en annen type. Det ble tidligere forbundet med kvantitet, og en snakket om tre kvantiteter i estisk: kort, lang og overlang. Moderne måleinstrumenter kan bare påvise kort og lang. Den forskjellen som likevel viser seg i to typer lange stavelsesformer, ligger i den intensiteten en uttaler dem med. De blir derfor kalt svak og sterk langstaving (tegnet ' står for sterk langstaving).

I kombinasjonen av kvantitet og aksent kan vi stille opp følgende tre typer, representert med første stavelse i eksempelordata:

kort staving:	<i>sada</i>	hundre	<i>lina</i>	lin	<i>kade</i>	misunnelig
svak langstaving:	<i>saada!</i>	send!	<i>linna</i>	byens	<i>kate</i>	dekke
sterk langstaving:	<i>s'aada</i>	å få	<i>l'inna</i>	til byen	<i>k'atte</i>	dekkets

Forskjellen på svak og sterk langstaving kan i mange tilfeller være den eneste distinksjonen mellom ulike bøyningsformer av et ord, jf.:

<i>svak langstaving</i>			<i>sterk langstaving</i>		
kooli	<i>gen.ent.</i>	‘skolens’	k'ooli	<i>part.ent.</i>	‘av skolen’
laulu	<i>gen.ent.</i>	‘sangens’	l'aulu	<i>part.ent.</i>	‘av sangen’
otsa	<i>gen.ent.</i>	‘endens’	'otsa	<i>part.ent.</i>	‘av enden’
karje	<i>nom.ent.</i>	‘skrik’	k'arje	<i>gen.ent.</i>	‘skrikets’
mõista!	<i>2.p. ent.</i>	‘begrip!’	m'õista	<i>da-inf.</i>	‘begripe’
taevas	<i>nom.ent.</i>	‘himmel’	t'aevas	<i>iness.ent.</i>	‘i himmelen’

Fenomenet sterk langstaving er for det meste usynlig i skrift. I denne boka har vi markert sterk langstaving i ordlistene og i deler av grammatikken.

Sterk langstaving blir markert med ' foran stavelseskjernen (dvs. foran den første vokalen i stavelsen) uavhengig av hva som er den lengste lyden i stavelsen, jf. *k'ooli* ‘til skolen’, *l'inna* ‘til byen’, *k'aussi* ‘opp i skåla’, *k'antud* ‘båret’.

Vi merker oss at en stavelsesord i prinsippet alltid har sterk langstaving: *s'aad* ‘du får’, *l'inn* ‘by’. En del småord er likevel normalt så lette i setningssammenhengen at de blir uttalt kort: *ju* ‘jo’, *ka* ‘også’ osv.

Forkortinger og tegn

Vanlige forkortinger av typen el., osv. er ikke tatt med.

<i>abess.</i>	abessiv	<i>komit.</i>	komitativ
<i>abl.</i>	ablativ	<i>komp.</i>	komparativ
<i>adess.</i>	adessiv	<i>kond.</i>	kondisjonalis
<i>adj.</i>	adjektiv	<i>konj.</i>	konjunksjon
<i>adt.</i>	additiv, kort illativ	<i>kvot.</i>	kvotativ
<i>adv.</i>	adverb	<i>neg.</i>	negativ, nektende
<i>all.</i>	allativ	<i>nom.</i>	nominativ
<i>eg.</i>	egentlig	<i>obj.</i>	objekt
<i>eks.</i>	(for) eksempel	<i>p.</i>	person
<i>elat.</i>	elativ	<i>part.</i>	partitiv
<i>ent.</i>	entall	<i>perf.</i>	perfektum
<i>ess.</i>	essiv	<i>pluskv.</i>	pluskvamperfektum
<i>flt.</i>	flertall	<i>postp.</i>	postposisjon
<i>gen.</i>	genitiv	<i>prep.</i>	preposisjon
<i>ill.</i>	illativ	<i>pres.</i>	presens
<i>imp.</i>	imperativ	<i>pret.</i>	preteritum
<i>impf.</i>	imperfektum (preteritum)	<i>pron.</i>	pronomen
<i>ind.</i>	indikativ	<i>ps.</i>	personal, personlig
<i>iness.</i>	inessiv	<i>pts.</i>	partisipp
<i>inf.</i>	infinitiv	<i>subj.</i>	subjekt
<i>interj.</i>	interjeksjon	<i>subst.</i>	substantiv
<i>intr.</i>	intransitiv(t)	<i>superl.</i>	superlativ
<i>ips.</i>	impersonal, upersonlig	<i>term.</i>	terminativ
<i>jus.</i>	jussiv	<i>tr.</i>	transitiv(t)
<i>kap.</i>	kapittel	<i>transl.</i>	translativ
<i>kmps.</i>	komparasjon, gradbøyning	<i>vb.</i>	verb

TEGN

- ' sterk langstaving, f.eks. *l'inna* (se Innledn. punkt 6)
- a trykk på understreket stavelse, f.eks. *grammatika* (se Innledn. punkt 5)
- . markerer delene i sammensatt ord, f.eks. *laulu·lind* ‘sangfugl’
- / står mellom alternative ord eller former
- \ markerer grensen mellom ordstamme og bøyningsendelse
- | etter streken følger den delen av ordet som forandrer seg ved bøyning: *marli, -ja* (les: *mari marja*)
- erstatter felles orddel som ikke blir gjentatt
- ▀ vil si at plassen er tom, (ordet mangler denne forma)
- ¤ erstatter i uttrykk ord som blir gjentatt når uttrykket blir bøyd
- > uttrykk som hører inn under oppslaget

KAPITTEL 1

Grammatikk

PERSONLIGE PRONOMEN

Det personlige pronomenet har i estisk to former – ei lengre form, som blir brukt når vi vil framheve personen, og ei kortere form, som er vanligst i trykklett stilling i setningen.

§1

mina / ma	'jeg'	meie / me	'vi'
sina / sa	'du'	teie / te	'dere'
tema / ta	'han/hun'	nemad / nad	'de'

Eksempler: Ma olen siin. 'Jeg er her.'
Mina olen siin. 'Jeg er her.'

Estisk mangler grammatisk kjønn (genus) (jf. norsk: den – det, stolen – gata – bordet) og har samme ord for 'han' og 'hun' (se ovenfor). Sammenhengen viser for det meste betydningen.

Høflig tiltale blir mye brukt i estisk og er derfor viktig å lære seg. I estisk – som i mange andre språk – er det 2. person flertall som har denne funksjonen: **teie/te** 'De'. Dette er forskjellig fra norsk bokmål der 3. person flertall blir brukt i høflig tiltale. Blant annet i brev skriver vi av høflighet stor bokstav både i **Teie/Te** og i **Sina/Sa**.

Mens norsk skiller mellom personer og dyr/ting, går det i estisk et skille mellom levende og ikke levende. Pronomenet **tema/ta** blir da ikke bare brukt om personer, men også om alle andre vesener (dyr, fugler osv.) der vi oftest vil oversette med 'den' eller 'det'.

For norsk 'den, det, de' bruker estisk vanligvis peikende (demonstrative) pronomen: **see** 'denne, dette' og **need** 'disse'.

PRESENS INDIKATIV

Verbet framtrer i forskjellige modus (måter) og tider (tempus) og blir bøyd i personer og tall. Presens vil si nåtid. Eksempel på bøyning i presens indikativ, dvs. i fortellende nåtid:

§2

1. person entall:	mina/ma	tule\n	'jeg kommer'
2. person entall:	sina/sa	tule\d	'du kommer'
3. person entall:	tema/ta	tule\b	'han el. hun kommer'
1. person flertall:	meie/me	tule\me	'vi kommer'
2. person flertall:	teie/te	tule\te	'dere kommer'
3. person flertall:	nemad/nad	tule\vad	'de kommer'

I høflig tiltale – med eller uten pronomenet **teie/te** – bruker vi verbet i 2. person flertall:

→ Millal **Te tulete**, härra Palm? 'Når kommer De, herr Palm?'

Personlig pronomen blir ofte utelatt, for personmarkering inngår egentlig i verbforma: **tule\n** 'jeg kommer', **tule\me** 'vi kommer'.

PRESENSSTAMME OG PERSONENDELSER

§3

Hver presensform består av en presensstamme, som er uforandret i alle personer (f.eks. **tule-**), og en personendelse for hver person i entall og flertall. Et estisk verb har i presens følgende personendelser:

1. person entall	-n	1. person flertall	-me
2. person entall	-d	2. person flertall	-te
3. person entall	-b	3. person flertall	-vad

Det er nok å vite ei av presensformene for å kunne danne alle de andre. Vi velger f.eks. forma i tredje person entall (som alltid blir gitt i ordlistene i denne boka), tar bort endelsen **-b**, og får presensstammen. Deretter føyer vi til den personendelsen vi trenger i det aktuelle tilfellet.

Eksempler: palu\b ‘ber’, räägi\b ‘snakker’, l'oe\b ‘leser’:

<i>Entall</i>	mina/ma	palu n	räägi n	l'oe n
	sina/sa	palu d	räägi d	l'oe d
	tema/ta	palu b	räägi b	l'oe b
<i>Flertall</i>	meie/me	palu me	räägi me	l'oe me
	teie/te	palu te	räägi te	l'oe te
	nemad/nad	palu vad	räägi vad	l'oe vad

§4

Presens av verbet ‘å være’ blir bøyd uregelmessig i 3. person entall og flertall:

mina/ma	ole\b	‘jeg er’	meie/me	ole\bme	‘vi er’
sina/sa	ole\ld	‘du er’	teie/te	ole\te	‘dere er’
tema/ta	on	‘han/hun er’	nemad/nad	on	‘de er’

I talespråket blir flertallsforma **lähe\me** ‘vi går, vi drar’ gjerne forkortet til **läh\me**.

Verbet retter seg etter det personlige pronomenet og ikke etter ordet *see* ‘det’ eller *need* ‘de’ i setninger av typen ‘det er jeg’:

- See **ole\n mina**. ‘Det er jeg.’   Need **ole\me meie**. ‘Det er vi.’
- See **ole\ld sina**. ‘Det er du.’   Need **ole\te teie**. ‘Det er dere.’
- See **on tema**. ‘Det er han/hun.’   Need **on nemad**. ‘Det er de.’

PRESENS FOR FUTURUM

§5

Presens angir vanligvis nåtid. Estisk har ikke spesielle former til å uttrykke framtid (futurum), så presens blir i tillegg brukt i den funksjonen:

- Ma **tulen** homme. ‘Jeg kommer (el. skal komme) i morgen.’

Tekst

Mina olen norralane. Ma elan Norras. Siin on Norra. Sina oled eestlane. Sa elad ka Norras. Mina olen kodus. Ma loen. Sina oled ka kodus. Sa kirjutad. Tema on siin ja loeb. Ta loeb hästi. Meie tuleme homme. Me oleme täna kodus. Te tulete ja räägite. Te räägite eesti keelt. Nemad on seal. Nad räägivad norra keelt.

Olen siin. Õpin. Ma õpin eesti keelt. Tema õpib ka eesti keelt. Oleme kodus. Loeme ja kirjutame. Nemad õpivad. Teie elate Norras. Nemad elavad Eestis. Te räägite hästi norra keelt. Täname. Sina loed. Sa loed hästi. Tänan väga. Palun.

Seal on Eesti. Tema on seal. Ta elab Eestis. Ta on eestlane. Ta räägib eesti keelt. Ta tuleb ja loeb ja kirjutab. Tema õpib norra keelt.

Ordliste

I ordlistene fører vi opp ord som forekommer i lesetekstene. Grammatisk informasjon blir lagt til etter hvert som nytt stoff er gjennomgått. Når ord blir brukt i ei form som enda ikke er forklart i grammatikken, blir det i ordlista gitt en forklaring i parentes. Samlet ordliste står bakerst i boka.

Eesti	Estland	norralane	en nordmann, en norske
eesti	estisk	Norra\s (iness.)	i Norge
eesti k'eel	estisk (språk)	ole\n	jeg er
Eesti\s (iness.)	i Estland	'on	(han/hun/det/de) er
'eestlane	en ester	palu\b	ber
ela\b	bor, lever	palu\n	jeg ber; vær så god; vennligst
h'omme	i morgen	räägi\b ...	snakker ... (språk)
h'ästi	bra, godt (adv.)	k'ee\lt (part.)	
ja	og	s'eal	der
ka	også	s'iin	her
kirjuta\b	skriver	tule\b	kommer
kodus	hjemme	täna	i dag
l'oe\b	leser	täna\b	takker
Norra	Norge	väga	mye, svært (adv.)
norra	norsk	öpi\b	leser, lærer (seg), studerer
norra k'eel	norsk (språk)		

Uttrykk

Tere!	God dag!, Hei
Tervist!	God dag!, Hei!
Tšau!	Ha det!
Tere tulemast!	Velkommen!
Terviseks!	Skål!; Prosit!
Palun!	Vær så god! [Jeg ber!] – Også svar på ‘takk!’
Tänan!	Takk! [Jeg takker.]
Tänan väga!	Mange takk! [Jeg takker så mye!]
Aitäh!	Takk!

Oppgaver

- ◇ 1. *Bøy i presens på estisk:* takker; kommer; snakker; ber; lærer; er.
- ◇ 2. *Oversett til estisk:* Du lesер. Jeg snakker. Vi er her. Han kommer i morgen. Dere snakker godt. Hun er der. Du er hjemme. De er her og leser. Dere er også her. Vi snakker. De kommer i dag. Jeg ber. Dere kommer. Jeg takker.

KAPITTEL 2

Grammatikk

INGEN ARTIKLER

§6

Estisk mangler både bestemt og ubestemt artikkel. Et substantiv, f.eks. **poiss** ‘gutt’, kan ut fra sammenhengen bety ‘gutt’, ‘en gutt’ eller ‘gutten’. Ordet **üks** ‘en, ei, ett’ kan av og til fungere som et slags ubestemt artikkel, men denne bruken er uvanlig i skriftspråket: **Üks poiss** jookseb ringi ‘Det løper en gutt omkring’. Like ens kan **see** ‘den, det’ og **need** ‘de’ oppstre som et slags bestemt artikkel: **See poiss** jookseb kiiresti ‘(Den) gutten løper fort’. **Need poisid** jooksevad kiiresti ‘(De) guttene løper fort’.

ORDSTILLING

§7

Det er ingen strenge regler for ordstillingen i en såkalt fortellende setning. I en vanlig hovedsetning er ordstillingen likevel som oftest direkte, dvs. subjekt – verbal – objekt: **Poiss loeb raamatut** ‘Gutten leser ei bok’.

Adjektivet står liksom i norsk foran hovedordet: **noor** poiss ‘en *ung* gutt’, **vana** mees ‘en *gammel* mann’.

Tidsangivelsen står i estisk oftest foran stedsangivelsen: Ta tuleb **homme** siia ‘Han kommer *hit i morgen*’ (*i morgen hit*). Poiss on **täna** kodus ‘Gutten er *hjemme i dag*’ (*i dag hjemme*).

Omvendt ordstilling kan som i norsk forekomme når adverbial eller objekt står i begynnelsen av setningen: Täna **on** **poiss** kodus ‘I dag *er gutten* hjemme’.

SPØRRESETNINGER

§8

Spørrende setninger begynner på estisk oftest med et spørreord. Da er det oftest direkte ordstilling slik som i en vanlig hovedsetning (særlig når subjektet blir uttrykt med et personlig pronomen):

➔ Kus poiss elab?	‘Hvor bor gutten?’ (bokstavelig: ‘Hvor gutten bor?’)
Mis see on?	‘Hva er dette?’ (‘Hva dette er?’)
Millal sa tuled?	‘Når kommer du?’ (‘Hva tid du kommer?’)

Spørresetninger av typen ‘leser du?, kommer gutten?’ – dvs. slike som kan besvares enten med ‘ja’ eller ‘nei’ og som i norsk har omvendt ordstilling uten spørreord – blir i estisk innledet med det spesielle spørreordet **kas**, og ordstillingen er direkte. (En tilsvarende bruk av ordet ‘om’ fins i noen norske dialekter: Om gutten leser? = Leser gutten?, Om du er norsk? = Er du norsk?)

➔ Poiss loeb.	‘Gutten leser.’
Kas poiss loeb?	‘Leser gutten?’
Sina/Sa tuled.	‘Du kommer.’
Kas sina/sa tuled?	‘Kommer du?’

Både i talespråket og i skriftspråket kan estisk ha spørresetninger uten spørreord og med omvendt ordstilling liksom i norsk:

- Tuled sa? ‘Kommer du?’
Oled sa kodus? ‘Er du hjemme?’

Et spørsmål kan noen ganger bli uttrykt bare med tonefallet, liksom i norsk:

- Sa tuled ju homme? ‘Du kommer jo i morgen?’

BEKREFTENDE SVAR

Korte, bekreftende svar er **jah / jaa**. Ellers blir det bekreftende svaret på et spørsmål gjerne dattet av verbet i spørresetningen, bøyd i den personen det gjelder, ofte fulgt av forsterkingsordet **küll** (som i andre sammenhenger betyr ‘nok, vel’). Eks.:

- Kas sa **oled** kodus? ‘Er du hjemme?’   Kas te **tulete**? ‘Kommer dere?’
Olen (küll).   **Tuleme (küll).** ‘Ja, (vi kommer)’.

Tekst

Kes see on? See on poiss. Kes seal on? Seal on tüdruk. Mis see on? See on laud.
Seal on tool. Kas poiss istub? Poiss seisab, aga tüdruk istub. Mis nad teeval? Nad räägivad. Kas teie ka räägite? Meie õpime. Kus te olete? Me oleme siin. Kus tema on? Ta on seal. Mis ta teeb? Ta loeb ja kirjutab. Kas sa tead, mis see on? Tean küll, see on tool. Kas te teate, kus ta elab? Teame küll, ta elab siin.

- Hallo, kes räägib?
- Siin olen mina.
- Kas sa oled täna kodus?
- Jah, olen küll.
- Kas sa tuled homme?
- Jah, ma tulen.
- Mis sa teed?
- Õpin!
- Kuidas läheb?
- Tänan, hästi.
- See on tore.

Isa on täna kodus. Ta istub ja loeb. Ema on ka siin. Ta kirjutab. Tütar õpib. Poeg tuleb ja küsib: “Mis te siin teete?” Õde vastab: “Armas vend, sa näed ju ise: Me istume, õpime, loeme ja kirjutame.”

Küs: “Kas sina oled kodus?” Ja sina vastad: “Jaa, olen küll kodus.” Küsin: “Kas teie tulete siia?” Ja teie vastate: “Jaa, me tuleme homme.”

Ordliste

aga	men, imidlertid	kas	mon, skal tro; (spørreord, se § 8)
armas	kjær, elsket	kes	hvem
ema	mor, mamma	k'uid	men, likevel
hallo	hallo!	kuidas	hvordan
isa	far, pappa	kuidas lähe\b?	hvordan går det?
ise	selv	kus	hvor
istu\b	sitter	k'tüll	nok; (forsterkingsord, se § 9)
j'ah	ja	küsib	spør
ju	jo	l'aud	bord

l'oe\b	leser	t'ee\b	gjør
lähe\b	går, drar	t'ool	stol
mis	hva	tore	fin, utmerket
n'äe\b	ser	tüdruk	jente
p'oeg	sønn	tütar	datter
p'oiss	gutt	v'asta\b	svarer
s'ee	den, det, dette	v'end	bror
seisa\b	står	öde	søster
t'ea\b	vet		

Uttrykk

Kuidas käsi käib?	Hvordan står det til?
Kuidas läheb?	Hvordan går det?
Kuidas elad?	Hvordan har du det?
Kuidas elate?	Hvordan har De/dere det?
Tänan, hästi.	Takk, bra.
Kuidas ise elad?	Hvordan har du det selv?
Suur tänu, kõik on hästi.	Mange takk, bare bra (alt er bra).
Aitäh, pole viga.	Takk, ikke så verst.
Halvasti.	Dårlig.
Mis sa soovid? Mida te soovite?	Hva vil du? Hva vil De/dere ha?
Kas te soovite midagi?	Skal det være noe? (Ønsker De/dere noe?)
Jah, palun. Ei, tänan.	Ja, takk. Nei, takk.
Kas jah või ei?	Ja eller nei?

Oppgaver

- ◊ 1. *Bøy i presens på estisk: gjør, vet, spør, svarer, sitter, står.*
- ◊ 2. *Oversett til estisk: Hvor bor du? Hvem spør? Er du hjemme? Hvor er de? Hva gjør dere her? Vi sitter og snakker. Står gutten? Ja, han står her. Hva gjør jente? Jenta sitter og leser. Hva er dette? Vet De? Vet du hva det er (for noe)? Broren er her, men søstera er der. Hvor er far? Hva gjør mora? Jeg spør, og du svarer. Vær så god! Mange takk!*
- ◊ 3. *Pugg følgende spørreord og oversett spørsmåla til norsk:*

kas? (§ 8)	<i>Kas sa tuled homme?</i>
kes? 'hvem'	<i>Kes seal on?</i>
kus? 'hvor'	<i>Kus sa elad?</i>
kuidas? 'hvordan'	<i>Kuidas läheb?</i>
mis? 'hva'	<i>Mis see on?</i>

KAPITTEL 3

Grammatikk

IMPERATIV 2. PERSON ENTALL

Presensstammen av verbet, uten noen som helst endelse – f.eks: **tule-** (tule\b ‘kommer’), **l'oe-** (loe\b ‘leser’), **räägi-** (räagi\b ‘snakker’) – blir brukt som imperativform (oppfordring eller kommando) for 2. p. entall; dvs. til en person vi sier du til:

§10

(sa) tule!	‘kom (du)!’
(sa) l'oe!	‘les (du)!’
(sa) räägi!	‘snakk (du)!’

Også som nektende imperativ:

(sa) ära tule!	‘kom <i>ikke</i> (du)!’
(sa) ära l'oe!	‘les <i>ikke</i> (du)!’
(sa) ära räägi!	‘snakk <i>ikke</i> (du)!’

Imperativforma av verbet **lähe\b** ‘går, drar’ blir dannet av en annen stamme: **mine!** ‘gå (du)!’, **ära mine!** ‘gå ikke!’.

NEKTING I PRESENS

Presensstammen blir også brukt i nekting sammen med nektingsordet **ei**, som alltid står foran verbet. Denne konstruksjonen er lik for alle personer i entall og flertall.

§11

mina/ma	ei tule, ei l'oe, ei lähe	‘jeg	kommer ikke, leser ikke, drar ikke’
sina/sa	ei tule, ei l'oe, ei lähe	‘du	kommer ikke, leser ikke, drar ikke’
tema/ta	ei tule, ei l'oe, ei lähe	‘han/hun	kommer ikke, leser ikke, drar ikke’
meie/me	ei tule, ei l'oe, ei lähe	‘vi	kommer ikke, leser ikke, drar ikke’
teie/te	ei tule, ei l'oe, ei lähe	‘dere	kommer ikke, leser ikke, drar ikke’
nemad/nad	ei tule, ei l'oe, ei lähe	‘de	kommer ikke, leser ikke, drar ikke’

Parallelt med **ei ole** ‘er ikke’, bruker en ofte **pole** som har samme betydning. (Dette er en sammendragning av **ep + ole**, der **ep** er et gammelt nektingsord.)

ta pole siin = ta ei ole siin	‘han er ikke her’
ma pole valmis = ma ei ole valmis	‘jeg er ikke ferdig’

Nektingsordet **m'itte** ‘ikke’ blir stundom brukt som forsterkingsord etter nekting. Det kan en sjeldent gang også erstatte vanlig nekting. Eks.:

- ➔ **Ei saa mitte** vaiki olla. ‘Kan ikke være stille.’
Üks tahab, teine **mitte**. ‘Den ene vil, den andre ikke.’

Det nektende svaret på et spørsmål består ofte av nektingsordet **ei** sammen med verbet i spørresettingen, jf. § 9.

- Kas sa **oled** kodus? ‘Er du hjemme?’   **Ei. / Ei ole.** ‘Nei, (er ikke)’
 Kas te **tulete**? ‘Kommer dere?’   **Ei. / Ei tule.** ‘Nei, (kommer ikke)’

PARTIKKELVERB

§12

Estisk har mange verb som opptrer sammen med adverbier partikler. De svarer til typen ‘gi ut’, ‘stå fram’, ‘sette i gang’ o.l. i norsk. Slike verb blir kalt partikkelverb, eks.:

s'aa\n aru	‘jeg forstår’ (bokstavelig: ‘jeg får forstand’)
tõuse\n üles	‘jeg stiger, jeg står opp’
tõuse\n p'üsti	‘jeg reiser meg’ (püsti ‘opprett, på beina’).

I partikkelverb blir bare verbdelen bøyd mens partikkelen står uforandret:

ma s'aa\n aru	‘jeg forstår’	me saa\me aru	‘vi forstår’
sa s'aa\d aru	‘du forstår’	te saa\te aru	‘dere forstår’
ta s'aa\b aru	‘han/hun forstår’	nad saa\vad aru	‘de forstår’

I en setning kan andre setningsledd komme mellom partikkelen og hovedordet: ma **tõuse\n kohe p'üsti** ‘jeg reiser meg straks’, ma **s'aa\n hästi aru** ‘jeg forstår godt’, ma **ei saa aru** ‘jeg forstår ikke’ osv.

I visse setningstyper kan partikkelen falle helt bort:

- – Kas sa **saad aru?** – **Ei saa.**   ‘Forstår du? – Nei (jeg forstår ikke).’
 – **Tõuse kohe üles!** – **Ei tõuse.**   ‘Reis deg straks! – Nei (jeg reiser meg ikke)’

Tekst

Tule siia! Palun, istu. Jutusta, ma kuulan. Räägi kövasti. Ära räägi nii tasa! Ma ei saa aru, mis sa ütled. Ma ei kuule hästi. Ma kuulen halvasti.

Ütle, mis see on! Ma ei tea, mis see on. Vaata, kes seal seisab! Kas sa näed? Ei, ma ei näe. Ma lähen kohe ja vaatan. Mine sinna ja küsi! Tule siia tagasi!

Enne mötgle, siis ütle!

Kuhu sa lähed, armas sõber? Lähen koju. Perekond on kodus ja ootab. Oota, mina tulen ka kohe! Poeg on kodus. Tütar ei ole. Ta pole veel kodus. Läheme ruttu koju.

Kas te õpite? Ei, me ei õpi. Me lamame ja puhkame. Kas te seisate või istute? Vend seisab, aga õde istub. Palun vasta, kui ma küsin! Tõuse püsti, kui sa räägid! Kas sa saad aru, mis ma ütlen? Ma kardan, et ma ei saa hästi aru. Kas sa tead, mis seal on? Ma töesti ei tea.

Ordliste

aru	forstand	kodus	hjemme
ei	nei; (nektingsord)	kohe	straks, med en gang
'enne	för; först	koju	hem
et	at	kuhu	hvor hen
halvasti	dårlig (adv.)	k'ui	når, om
jutustalb	forteller	k'uula\b	lytter
karda\b	er redd for	kuule\b	hører

kõvasti	høyt (adv., om stemmen)	s'iis	da, deretter
lama\b	ligger	s'inna	dit, der
mine!	gå!	sõber	venn
m'õtle\b	tenker	tagasi	tilbake
n'ii	så (adv.)	tasa	lågt (adv., om stemmen)
'oota\b	venter	t'õesti	virkelig (adv.)
perek'ond	familie	tõuse\b p'üsti	reiser seg
pole [= ei ole]	er ikke (§ 11)	v'aata\b	ser på, titter
p'uhka\b	hviler	v'eel	ennå
r'uttu	fort, raskt	v'õi	eller
s'aa\b aru	forstår	ära	ikke; (nektingsord)
s'iia	hit, her	'ütle\b	sier

Uttrykk

Kas ma segan?

Forstyrrer jeg?

Ei, mitte sugugi!

Nei, slett ikke!

Ei, sa/te ei sega.

Nei, du/De forstyrrer ikke.

Astu sisse!

Stig på (du)!, Kom inn (du)!

Astuge sisse, palun!

Kom inn!, Stig på (De/dere), vær så god.

Tule siia! Tulge sia!

Kom hit (du)! Kom hit (De/dere)!

Palun, istu/istuge!

Vær så god, sitt ned (du//De/dere)!

Vabanda! Vabandage!

Unnskyld (du)! Unnskyld (De/dere)!

Palun vabandust! Vabandust!

Jeg ber om unnskyldning! – Unnskyld!

Vabandise, et tüilitan.

Unnskyld (De/dere) at jeg forstyrrer.

Palun väga!

For all del! Vær så god!, Jeg ber!

(Oota) üks silmapilk!

(Vent (du)) et øyeblikk!

Räägi, ma kuulen.

Snakk, jeg hører (på deg).

Ära räägi! Kas töesti?

Det mener du ikke!, Ikke snakk! Virkelig?

Oppgaver

- ◇ 1. Oversett til estisk: Jeg venter her. Du snakker høyt, men han snakker lågt. De (flt.) forstår. De (høfl.) forteller godt. Jeg sier at vi kommer straks. Kommer du straks?

De (flt.) kommer hit. Vi går dit. Kom hit! Gå dit! Jeg ser selv. Han hører veldig godt. Kom straks tilbake! Vent her! Snakk høyt! Snakk ikke så høyt! Står De eller sitter (De)? Si, kommer du i morgen? Nei, jeg kommer ikke.

- ◇ 2. Merk deg disse parene:

kuuleb	'hører'	–	kuulab	'lytter'
näeb	'ser'	–	vaatab	'ser på, titter'
räägib	'snakker'	–	ütleb	'sier'
tuleb	'kommer'	–	läheb	'drar'
kodus	'hjemme'	–	koju	'hjem'
siin	'her'	–	siiia	'hit'
seal	'der'	–	sinna	'dit'

KAPITTEL 4

Grammatikk

NOMINATIV ENTALL

§13

Nominativ entall er første kasus og den første grunnforma av ordet. Den blir oppført i alle ordlister og ordbøker (mer om kasus, se § 22). Verken substantiv eller adjektiv har noen bestemt kasus- endelse i nominativ og kan slutte på nesten hvilken som helst vokal eller konsonant, eks.:

isa ‘far’, õde ‘søster’, käsi ‘hånd’, t'öö ‘arbeid’,
vana ‘gammel’, t'erve ‘frisk’, h'ea ‘god’,
m'ees ‘mann’, sõber ‘venn’, raamat ‘bok’, n'oor ‘ung’,
p'aks ‘tjukk’, k'õhn ‘mager’, v'end ‘bror’,
l'aps ‘barn’, lapsik ‘barnslig’, lapselik ‘barnlig’,
lapse p'õlv ‘barndom’, lapsendamine ‘adopsjon’

Nominativ svarer på spørsmåla **kes?** (brukt om levende) ‘hvem?’, **mis?** (om ikke-levende) ‘hva?’ – og ved adjektiv **milline?** eller **missugune?** ‘hvordan?, hva slags?’. Nominativ blir hovedsakelig brukt som subjekt eller predikativ i setningen:

→ Kes kirjutab?	‘Hvem skriver?’	Vend kirjutab.	‘Broren skriver.’
Kes ta on?	‘Hvem er han?’	Ta on õpetaja.	‘Han er lærer.’
Milline ta on?	‘Hvordan er han?’	Ta on noor.	‘Han er ung.’
Mis seal on?	‘Hva er der?’	Seal on laud.	‘Der er et bord.’
Mis see on?	‘Hva er dette?’	See on raamat.	‘Det er ei bok’

Nominativ kan også være objektskasus, som i imperativ, jf. § 15.

DOBBEL NEKTING

§14

I en negativ setning kan en med forsterkende effekt bruke dobbel nekting, eks.:

→ Ma ei tea mitte midagi.	‘Jeg vet absolutt ingenting’ (‘Jeg vet ikke ingenting’)
Ta ei tule mitte iialgi tagasi.	‘Han/hun kommer aldri noengang tilbake’. (‘Han/hun kommer ikke aldri tilbake.’)

Tekst

Vend on juba suur poiss. Ta käib koolis. Õde on väike tüdruk. Ta mängib kodus. Ta on hea laps. Vanaisa ja vanaema istuvad ja puhkavad. Nad vaatavad pealt, kuidas väike laps mängib. Tädi ja onu tulevad homme külla. Siis on ka vanemad kodus.

Kas isa on vana mees? Ei ole, isa on veel noor inimene. Ema on ka noor. Ema on noor naine. Onu on aga juba vana mees. Milline on tädi? Tädi on noor ja ilus. Kas sina oled noor või vana?

- Mida te teete, proua Kivisaar, et te nii noor ja ilus välja näete?
- Ma ei tee mitte midagi.

Rumal räägib, mis ta teab, tark teab, mis ta räägib. (VANASÖNA)
 Kõik pole kuld, mis hiilgab. (VANASÖNA)
 Üles läheb, alla ei tule. (MÖI STATUS) – Suits.

Ordliste

'alla	ned, nedover	mõistatus	gåte
h'ea	god, snill	mängi\b	leker; spiller
h'iilga\b	glittrer, stråler	naine	kvinne
ilus	vakker, pen	n'oor	ung
inimene	menneske, person	n'äe\b v'älja	ser ut (§ 12)
juba	alt, allerede	onu	onkel
Kivi's'aar	(etternavn)	proua	frue, fru
k'ool	skole	rumal	dum; den dumme
kooli\s (iness.)	på skolen	s'uits	røyk
k'uld	gull	s'uur	stor
k'öik	alt, alle	t'ark	klok; den kloke
k'äi\b kooli\s	går på skole	tädi	tante
k'tülla	på besøk	v'aata\b p'ealt	ser på, titter (§ 12)
l'aps	barn	vana	gammel
m'ees	mann	vana-ema	bestemor
mi\da (part.) [= m'is]	hva	vana-isa	bestefar
mi\dagi (part.)	noe	vana-söna	ordtak
milline	hvilken, hvordan, hva slags	vanema\d (flt.)	foreldre
m'itte	ikke	v'äike	liten
> m'itte midagi	ingenting	v'älja	ut
		üles	opp

Uttrykk

Mis see on?

Hva er dette?

Mis see tähendab?

Hva betyr det?

Kes seal on? Kes see on?

Hvem er der? Hvem er det?

See on Mari. See on Mihkel Mets.

Det er Mari. Det er Mihkel Mets.

See on härra/proua/preili ...

Det er herr/fru/frøken ...

Kas see on Mari/proua Palm?

Er det Mari/fru Palm?

Jah, on küll. – Ei ole.

Ja, (det er det). – Nei, (det er det ikke).

Kuidas te teate?

Hvordan vet De/dere (det)?

Mis sa arvad? Mis te arvate?

Hva tror du? Hva tror De/dere?

Kas sa saad aru? Kas te saate aru?

Forstår du? Forstår De/dere?

Saan aru. – Ma ei saa aru.

Jeg forstår. – Jeg forstår ikke.

Kuidas, palun?

Unnskyld! (når en f.eks. ikke har hørt)

Vabandust, ma ei kuulnud.

Unnskyld, jeg hørte ikke.

Palun korda! Palun korrage!

Vennligst gjenta (du)! Vennligst gjenta (De)!

Oppgaver

◇ 1. *Oversett til estisk:* Hva er dette? Det er et bord. Hvem står der? Det er jeg. Hvem går på skolen? Han er en snill gutt. Går lillesøstera også på skolen? Nei, hun går ikke på skolen ennå. Hun er ei lita jente. Broren og søstera leker hjemme. Går dere hjem? Vi skal være (er) hjemme i morgen. Bestefar er en gammal mann. Fru Kivisaar er ei ung kvinne. Hun er veldig vakker. Er onkel et ungt menneske? Nei, han er ikke ung, han er gammel. Er han veldig gammel? Nei (overs.: er ikke). Hva gjør tante i dag? Jeg vet ikke. Forstår du hva jeg sier? Si noe! Ikke snakk så lågt!

◇ 2. *Oversett og lær deg:*

mees – naine	poeg – tütar
poiss – tüdruk	rend – õde
isa – ema	onu – tädi
vanaisa – vanaema	laps – vanemad – perekond

KAPITTEL 5

Grammatikk

HELOBJEKTET I IMPERATIV

I en oppfordring el. kommando med imperativ følger det bestemte eller totale objektet i nominativ. Objektet er "totalt" når det omfatter en ting i sin helhet (mer om dette i kap. 28).

§15

Pane raamat sinna!	'Legg <i>boka</i> der!'
Vii laps koju!	'Ta hjem <i>barnet</i> !'
Kutsu vend siia!	'Be <i>broren</i> hit!'
Anna mulle üks kroon !	'Gi meg <i>ei krone</i> !'
Võta see ajaleht !	'Ta denne <i>avisa</i> !'

UPERSONLIG KONSTRUKSJON

Upersonlige konstruksjoner av typen 'det er varmt', 'det trengs' og liknende, blir på estisk bare uttrykt med verbet i 3. p. entall, altså uten **see** 'det'.

§16

On võimalik , et ...	'Det er mulig at ...'
Täna on ilus ilm.	'Det er pent vær i dag.'
Toas on soe.	'Det er varmt i rommet.'
Sajab.	'Det regner.'
Kuidas läheb ?	'Hvordan går det?'
Mind huvitab , kas ...	'Det interesserer meg (å vite) om ...'

I noen tilfeller blir verbet utelatt:

Väga võimalik , et ...	'Det er meget mulig at ...'
Huvitav , kas ...	'Det ville være interessant å få vite ...'
Imelik , et ...	'Det er merkelig, at ...'

TALLORDA 0–10 OG ANDRE SMÅORD

§17

0	n'ull	6	k'uus
1	'üks	7	seitse
2	k'aks	8	kaheksa
3	k'olm	9	üheksa
4	neli	10	kümme
5	v'iis		

Noen ord er så små at det kan være greitt å lære dem i en sammenheng:

poiss ja tüdruk	'gutt og jente'
suur või väike?	'stor eller liten'
displei ehk kuvar	'displei eller (det vil si) bildekjerm'

kas jah või ei?	'enten ja eller nei'
ei liha ega kala	'verken kjøtt eller fisk'
ma näen, et ...	'jeg ser at ...'
tüdruk istub, aga poiss seisab	'jenta sitter, men gutten står'
see on niilus!	'det er så vakkert'
öde ei ole niilis suur kui vend	'søsteren er ikke like stor som broren'
niilis hea kui ka halb	'både godt og dårlig (såvel godt som dårlig)'

Tekst

Võta raamat ja tule siia. Ava raamat ja loe! Kas see on huvitav raamat? Muidugi! See on ju õpik.

Võta see pastakas ja kirjuta. Kirjuta üks kiri! Saada kiri isale. Anna pastakas mulle tagasi. Palun, osta mulle ajaleht.

Ole hea, too pliiats siia! Võta pliiats ja joonista. Joonista üks pilt. See on ilus pilt! Kingi see pilt mulle!

Osta homme uus õpik. Too õpik kaasa, kui sa tuled. Kutsu sõber ka kaasa. Huvitav, kas ta tuleb? Kui on halb ilm, siis istume toas ja õpime. Kui aga ilm on ilus, siis läheme jalutama. Kes läheb ujuma? Lähme köik ujuma.

Täna sa töötad, aga homme puhkad. Sa õpid hästi, sa oled hea õpilane. Tänan, kuid teie õpetate hästi. Te olete hea õpetaja.

Väike tüdruk laulab. See on väga ilus laul. Laula veel üks laul!

Kui palju on seitse ja kolm? Seitse ja kolm on kümme. Kui palju on kaks ja viis? Kaks ja viis on seitse. Kui palju on üks pluss neli? Üks pluss neli on viis. Üheksa miinus kuus on kolm.

- Ütle, palun, mis arv see on: 5? – See on viis.
- Öige! Aga mis arv see on: 7? – Kaheksa?
- Vale! See on seitse. Õpi veel!

Üheksa korda mõõda, üks kord lõika. (VANASÖNA)

Üheksa korda möttele, üks kord ütle. (VANASÖNA)

Ordliste

aja\l'eht	avis	kingi\b	gir (som presang)
anna\b	gir	kiri	brev
'arv	tall	k'ord	gang
ava\b	åpner	k'orda	(to el. flere) ganger
h'alb	dårlig	kr'oон	krone
huvitav	interessant	k'ui palju	hvor mye
'ilm	vær	kutsu\b k'aasa	inviterer med
isa\le (all.)	til far, til faren	l'aul	sang
imelik	underlig, merkelig	laula\b	synger
jalutal\b	går, spaserer	l'õika\b	skjærer, klipper
joonista\b	tegner	miinus	minus
k'aasa	med	m'u\lle (all.)	til meg

mõõda\b	måler, tar mål	t'oo\b	bringer, henter
osta\b	kjøper	t'ööta\b	arbeider, jobber
palju	mye	'uus	ny
pane\b	legger, setter	uju\b	svømmer, bader
pastakas	kulepenn	vale	feil, galt; løgn
p'ilts	bilde	vóta\b	tar
pliats	blyant	'öige	rett
pl'uss	pluss	öpetaja	lærer
raamat	bok	öpetab\b	underviser
saada\b	sender	öpik	lærebok
t'oa\s (iness.)	inne; i rommet	öpilane	elev

Uttrykk

Kas sa oled rahul?	Er du fornøyd?
Jah, täiesti!	Ja, absolutt (fullstendig)!
Suur tänu [Palju tänu], kõik on korras.	Tusen takk, alt er i orden.
On(s) see tõsi?	Er det sant?
See on sulatõsi!	Det er rene sannheten!
See on puha vale!	Det er ren løgn!
Sa eksid! Te eksite!	Du tar feil! De/dere tar feil!
Laula üks laul!	Syng (du) en sang!
Ma ei oska.	Jeg kan ikke!
Ah nii?!	Jaså?!

Oppgaver

- ◊ 1. *Oversett til estisk:* Faren er lærer. Læreren underviser. Sønnen er elev. Eleven lærer/studerer. Gi meg denne boka! Vennligst, åpne (du) boka! Syng (du) en sang! Det er pent vær i dag (overs.: i dag er pent vær). Jeg gjør ingenting i dag. I dag hviler vi, men i morgen skal vi arbeide (§ 5). Hvor hen drar dere? Vi spaserer hjem. Kjøp ei ny bok! Ta boka med, når du kommer!
- ◊ 2. Hvor mye er to og fire? $1 + 9 = 10$, $2 + 6 = 8$, $3 + 4 = 7$, $5 + 5 = 10$, $8 - 7 = 1$, $9 - 6 = 3$, $2 - 2 = 0$, $6 - 5 = 1$.
- ◊ 3. *Lær deg partikkkelverbene:*

tõuseb püsti 'reiser seg'	saab aru 'forstår'
vaatab pealt 'ser på, titter'	näeb välja 'ser ut'

KAPITTEL 6

Grammatikk

PRESENS KONDISJONALIS

§18

Kondisjonalis er en modus som uttrykker at handlingen er mulig bare under visse betingelser. Presens kondisjonalis blir på norsk gjengitt på flere måter, se eksemplene nedenfor. Formene blir dannet av presensstammen med tillegg av formativten -ks(i)- som eventuelt kan få tillagt personendelse. De korte/ubøyde formene er vanligst i talespråket.

		<i>presens indikativ</i>	<i>presens kondisjonalis</i>
<i>Entall</i>	1. p. ma	taha\v{n} ‘jeg vil’	taha\ks(in) ‘jeg ville’ = ‘ville ha’
	2. p. sa	taha\l{d}	taha\ks(id)
	3. p. ta	taha\l{b}	taha\ks
<i>Flertall</i>	1. p. me	taha\me	taha\ks(ime)
	2. p. te	taha\te	taha\ks(ite)
	3. p. nad	taha\vad	taha\ks(id)

Kondisjonalis forteller gjerne at den talende ser på handlingen som urealistisk. Ofte uttrykker den et (uoppfylt) ønske:

→ Oleks täidl rattad all, oleks ta auto. ‘Hadde tanta hatt hjul, ville hun vært en bil.’ Ma **kirjutaks(in)** sulle, kui **oleks** aega ‘Jeg ville skrevet til deg om det hadde vært tid’. Ma **tahaks(in)** koju minna ‘jeg ville gått hjem/jeg skulle gjerne gått hjem/jeg skulle ønske jeg kunne gå hjem’. **Tahaks** jäädag i nooreks ‘Jeg skulle gjerne forbli ung.’ Kui sa **saaks(id)** rikkaks, siis sa **ostaks** mulle lennuki. ‘Om du ble rik, ville du kjøpe et fly til meg.’ Ta **peak**s ettevaatlikum olema. ‘Han/hun burde være mer forsiktig.’

Kondisjonalis kan i 2. person også uttrykke en höflig anmodning formet som et spørsmål:

- Kas te **ulataks(ite)** mulle selle raamatu?   ‘Kunne De rekke meg den boka?’
Kas sa **kutsuksid** ema siaa?   ‘Kunne du be mor komme hit?’

NEKTENDE PRESENS KONDISJONALIS

§19

Nekting i presens kondisjonalis er i alle personer **ei + presensstamme + \ks**:

ma ei taha\ks	me ei taha\ks	‘ville ikke = ville ikke ha’
sa ei taha\ks	te ei taha\ks	
ta ei taha\ks	nad ei taha\ks	

Av verbet **olema** ‘være’ får vi nektende presens kondisjonalis **ei oleks**, som for det meste blir til **poleks** (jf. § 11):

→ Me **ei** **tahaks** veel koju minna. ‘Vi ville ikke ha gått hjem.’ Ma **ei läheks** magama, kui **ei peaks** homme nii vara tōusma. Jeg **ville ikke lagt** meg, om det **ikke hadde vært nødvendig** å stå så tidlig opp i morgen.’ Kui ma oleksin noor, siis ma **poleks** siin. ‘Om jeg **hadde vært** ung, **ville jeg ikke vært** her.’

FORMER DANNET AV PRESENSSTAMMEN

Presensstammen er ei av grunnformene i verbbøyningen. På basis av grunnformene danner vi de andre verbformene (se analogireglene i Tillegg 3 og oversikten over formverket i Tillegg 1). Av presensstammen danner vi

- 1) presens indikativ, jf. § 2, 11
- 2) imperativ 2. p. entall, jf. § 10
- 3) presens kondisjonalis, jf. § 18-19

§20

Eksempler ut fra stammen i *pres. ind. 3. p. ent.* av verbet **tule\b** ‘han/hun kommer’

1) tule\n	‘jeg kommer’	ei tule	‘kommer ikke’
2) tule!	‘kom!’	ära tule!	‘kom ikke!’
3) tule\ks(in)	‘jeg ville komme’	ei tule\ks	‘skulle ikke komme’

ma-INFINITIV

I infinitiv (dvs. den forma som svarer til norsk ‘(å) snakke’, ‘(å) gå’ osv.) har estiske verb ofte en annen stamme enn i presens. Ettersom også infinitivstammen er ei grunnform i bøyningen (se nærmere om infinitiv i kap. 21), er det nødvendig å kjenne både infinitiv og presens. I ordbøker blir verb oppført med den såkalte “ma-infinitiven” som oppslagsform. Den har alltid endelsen *-ma*. Heretter vil *ma*-infinitiven være den første verbforma også i denne boka, så følger presens *3. p. ent.* Eks:

luge\ma , l'oe\b	‘lese’
luba\ma , -\b (les: lubama, lubab)	‘tillate’
tah\ma , taha\b	‘ville’

§21

Tekst

Ma lähen jalutama, kui ilm on ilus. Ma läheks(*in*) jalutama, kui ilm oleks ilus. Poiss läheb ujuma, kui ema lubab. Ta läheks ujuma, kui ema lubaks. Ta ei lähe sinna, kui sa ka lubad. Ma ei läheks sinna, kui sa ka lubaksid. Olen siin, kui sa tuled. Oleksin väga rõõmus, kui sa homme siia *tuleks(id)*. Oleks tore, kui sõber ka *tuleks*. Ma tahaks juba kodus olla. Ma ei *tahaks* veel koju.

Õpetaja küsib ja õpilane vastab. Kas ta oskab? Õpilane *vastaks*, kui ta ainult *oskaks*. Nemad istuvad, aga sina seisad. Nemad *istuksid*, kui sa *paluksid*. Me tahame, et te laulake. Me *tahaks(ime)*, et te *laulaks(ite)*. Kas ma tohin? Ma *laulaksin*, kui ma *tohiks(in)*. Ma *tahaksin*, et sa *öpiksid* hästi.

Ma ei *tahaks*, et sa ainult lamad ja puhkad. Sa saad, kui sa soovid. Kui sa ilusti *paluksid*, siis sa *saaksid*. Tee nii, nagu isa ütleb. Soovin, et sa *teeksid* nii, nagu ma ütlen. Nad ei *teeks* nii, kui nad *oleks(id)* kodus.

Oleksin laululind,
kannaksid tiivad mind!

Istun üksi toas. Aken on avatud, uks on suletud. Keegi koputab.

- Tee uks lahti! hüüab üks hääl.
- Üks silmapilk. Tulen kohe ... Ah, sina oled! Tere! Astu sisse. Ole hea, pane uks kinni. Istu.
- Tänan väga. Kas tohin siin istuda? küsib sõber.

- Palun väga. Kas sa soovid midagi?
- Aitäh, praegu ma ei soovi mitte midagi!
- Palun, kas sa *räägiksid* natuke kõvemini. Ma ei kuule hästi. Võta kompvek!
- Siin on karp.
- Kas tohib, ma suitsetan?
- Toas ei *töhiks*. Lähme välja. Täna on ilus ilm.
- See on hea möte. Palun, võta sina ka üks sigaret.
- Aitäh, ma ei suitseta. Aga siin on tikud, palun.
- Mul on välgumihkel taskus.

Ordliste

ainult	bare, kun	> k'inni pane\ma,	lukke, stenge (§ 12)
aitäh	takk!	pane\b ☞	
aken	vindu	pr'aegu	nå
'and\ma , anna\b	gi	rõõmus	glad
'astu\ma , astu\b	stige, gå, tre	s'aa\ma , -\b	få, motta; kunne
ava\tud (<i>pts.</i>)	åpnet	sigar'et	sigarett
h'ää'l	stemme	silma\pilk	øyeblikk
h'üüd\ma , hüüa\b	rope	s'isse	inn
ilusti	vakkert (adv.)	s'oovi\ma , soovi\b	ønske (vb.)
k'and\ma , kannal\b	bære	s'uits	røyk; sigarett
k'arp	eske	suitseta\ma , -\b	røyke
k'eegi	noen	sule\tud (<i>pts.</i>)	lukket, stengt
k'inni	lukket, stengt	s'äh!	se her!, der har du!
k'ompvek	konfekt	t'aht\ma , taha\b	ville
koputa\ma , -\b	banke (på)	t'asku	lomme
k'ui ... ka	selv om, om så	> t'asku\s (<i>iness.</i>)	i lomma
lahti	åpen; opp	tege\ma , t'ee\b	gjøre
laulu\l'ind	sangfugl	> l'ahti tege\ma, t'ee\b ☞	åpne, lukke opp (§ 12)
l'ind	fugl	tiiva\ld (<i>fl.t.</i>)	vinger
luba\ma , -\b	tillate, gi lov	tiku\ld (<i>fl.t.</i>)	fyrstikker
m'in\d (<i>part.</i>)	meg	t'ohti\ma , tohi\b	få (tillatelse), ha lov til
möte	tanke	> kas tohi\b?	får jeg?, er det tillatt?
'oll'a (<i>da-inf.</i>)	være	'uks	dør
'oska\ma , -\b	kunne	välgu\m'ihkel	sigarettenger
pane\ma , -\b	legge, sette	üksi	alene

Uttrykk

Oleksin väga rõõmus, kui sa tuleksid.

Jeg ville bli veldig glad, om du kom.

Tuleksin heameelega, kuid kahjuks
olen täna kinni.

Jeg ville gjerne kommet, men dessverre er
jeg opptatt i dag.

Kahjuks ma ei saa.

Dessverre kan jeg ikke.

Oleksin sulle /teile väga tänulik.

Jeg ville være deg/dere meget takknemlig.

Kas oleks võimalik ...?

Ville det være mulig ...?

Paluksin ...

Jeg ville gjerne be (om) ...

Kas sa suitsetad? Kas te suitsetate?

Røyker du? Røyker De?

Ei, tänan. Ma ei soovi praegu.

Nei, takk. Ikke akkurat nå.

Ma ei suitseta.	Jeg røyker ikke.
Kas tohin? Kas lubate?	Får jeg lov? Tillater De?
Palun mitte suitsetada.	Vennligst ikke røyk.
Luba mulle üks suits /tikk!	Får jeg be (deg) om en sigarrett/ en fyrstikk?
Ole hea /Palun, võta/võtke üks sigarett!	Vær så god, ta (du/De) en sigarrett!
Siiin on tikud.	Her er fyrstikkene.

Oppgaver

- ❖ 1. *Bøy i presens kondisjonalis:* soovin ‘ønsker’, ütlen ‘sier’, laulan ‘synger’, lähen ‘går’, tulen ‘kommer’, võtan ‘tar’, palun ‘ber’.
- ❖ 2. *Oversett til estisk:* Jeg ville synge om jeg kunne. Han ville, at du skulle gått dit. Vi ville kommet, om vi fikk. Gi meg ei ny bok! Det er fint vær i dag. Be (tilkall) søstera hit! Gi meg ei lita eske! Røyker du mye? Tillater De?
- ❖ 3. *Oversett og lær deg:*
Tee uks lahti! [Ava uks!]	– Uks on lahti/avatud.
Pane aken kinni! [Sule aken!]	– Aken on kinni/suletud.
Ava raamat! [Tee raamat lahti!]	– Pane raamat kinni!

KAPITTEL 7

Grammatikk

KASUS

§22

Alle substantiv, adjektiv, pronomen og tallord – under ett kalt nomen – blir i estisk bøyd i 14 kasus, både i entall og i flertall. Noen ord blir dessuten i entall bøyd i en 15. kasus (se additiv, kap. 15). Dette behøver likevel ikke å avskrekke en nybegynner. Det fins nemlig noen få grunnkasus som hele kasussystemet bygger på. Vi vil etter hvert se at alt går svært regelmessig for seg – endelsene er konstante og blir lagt til ordstammene uten forandringer, slik at vi kjenner endelsene igjen og lett kan skille mellom stamme og endelse. (Tillegg 1 gir en tabelloversikt over formverket.)

GENITIV ENTALL

§23

Genitiv uttrykker først og fremst eieren. (I norsk ender genitiv vanligvis på -s: ‘mannens’, ‘barnets’ osv.) Genitiven svarer på spørsmåla **kelle?** ‘hvems?’ (om levende vesener), **mille?** ‘hvems? til hva?’ (om ting) og står foran hovedordet. Ved adjektiv svarer genitiven på spørsmålet **millise? / missuguse?** ‘hvilken?’ eller ‘hva slags?’

→ **Kelle** raamat? ‘Hvems bok?’ **Lapse** raamat ‘Boka til barnet (barnets bok).’ **Mille** autor? ‘Forfatteren av hva? (hvis forfatter?)’ **Raamatu** autor ‘Forfatteren av boka (bokas forfatter).’ **Millise** raamatu autor ‘Forfatteren av hva slags bok?’ **Huvitava** raamatu autor ‘Forfatteren av den interessante boka (den interessante bokas forfatter).’

Genitiv entall er uten endelse, forma består rett og slett av genitivstammen. På grunn av endringer i stammen er nominativ og genitiv ofte forskjellige, eks.:

nominativ	genitiv
raamat ‘bok’	raamatu ‘bokas’
k'ool ‘skole’	kooli ‘skolens’
j'alg ‘fot’	jala ‘fotens’
mägi ‘fjell’	m'ää ‘fjellets’
neljas ‘fjerde’	neljanda ‘den fjerdes’

Nominativ har språkhistorisk tidligere hatt en utlydsvokal som er falt bort. Den er imidlertid bevart som stammevokal i genitiv (k'ool – kooli, raamat – raamatu).

Et ord, som i nominativ entall ender på vokal, har for det meste samme vokal i genitiv entall, dvs. ordet står uforandret. Nesten 10 % av alle estiske nomen forblir uforandret fra nominativ til genitiv.

→ **Isa loeb (nominativ)** ‘Faren leser’.   **Isa raamat (genitiv)** ‘Farens bok’.

Flere eks. på ord som er like i nom. og gen.:

õpetaja ‘lærer’, **Helsingi** ‘Helsingfors’, **Uppsala**, **Tartu**;
ema ‘mamma’, **tädi** ‘tante’, **onu** ‘onkel’, **vana** ‘gammal’;
köne ‘tale’, **roosa** ‘rosa’, **auto** ‘bil’, **eestlanna** ‘estisk kvinne’,

proua 'fru', **härra** 'herr', **preili** 'frøken',
Eesti 'Estland', **Norra** 'Norge', **Rootsi** 'Sverige', **Oslo, Narva;**
töö 'arbeid', **heä** 'god', **galer'ii** 'galleri'.

Til disse kommer noen ord med samme skriftbilde i nominativ og genitiv, men med skifte mellom svak og sterk langstaving, eks.:

kutse 'invitasjon' – gen. **k'utse**   **luule** 'lyrikk' – gen. **l'uule**

Hvordan vi av nominativ danner genitivstammen, kan vi lære ganske detaljert i dette og neste kapittel (§ 28-32). Hvis det ser ut til å bli mange regler, kan det til å begynne med være like greitt i hvert tilfelle å lære begge formene utenat.

GENITIV ER EN GRUNNKASUS

Genitiv er grunnform for alle andre kasus i entall utenom nominativ og partitiv, og dessuten for nominativ flertall (se Tillegg 3). Vi danner disse kasusene ganske enkelt ved å legge konstante kasusendelser til genitivstammen. Noen eksempler:

§24

<i>nominativ</i>	<i>genitiv</i>	<i>andre kasus</i>	
raamat	'bok'	raamatu ^s	'i bok'
		raamatu ^{ga}	'med bok'
		raamatu ^{ta}	'uten bok'
		raamatu ^d	'bøker'
müts	'lue'	mütsi ^s	'i lue'
		mütsi ^{ga}	'med lue'
		mütsi ^{ta}	'uten lue'
		mütsi ^d	'luer'

Endelsene **-s**, **-ga**, **-ta** som ovenfor er lagt til genitivstammen, har altså samme betydning som de norske preposisjonene 'i', 'med' og 'uten'. Også i norsk forekommer det at preposisjonen blir lagt som en "endelse" til hovedordet: **hermed**, **derpå**, **hjemmefra** osv.

I ordlistene vil vi etter nominativforma fra nå av oppgi genitivforma, eks.:

v'end , venna	(les: v'end venna)	'bror'
raamat , -u	(les: raamat raamatu)	'bok'
naine , -se	(les: naine naise)	'kvinne'
maja , -	(les: maja maja)	'hus'

§25

GENITIV AV PRONOMEN

I genitiv – liksom i nominativ – har personlige pronomene ei kort og ei lengre form (unntatt i 3. p. flt.), jf. § 1.

	<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	
<i>ent.</i>	mina / ma	'jeg'	minu / mu	'min'
<i>ent.</i>	sina / sa	'du'	sinu / su	'din'
<i>ent.</i>	tema / ta	'han/hun'	tema / ta	'hans/hennes'
<i>flt.</i>	meie / me	'vi'	meie / me	'vår'
<i>flt.</i>	teie / te	'dere'	teie / te	'deres'
<i>flt.</i>	nema\d / na\d	'de'	nende	'deres, dems'

<i>ent.</i>	s'ee	'den, det'	selle	'dens, dets'
<i>flt.</i>	n'ee\ld	'de'	nen\de	'deres, dems'
<i>ent.</i>	t'oo	'den (der)'	tolle	'dens'
<i>flt.</i>	n'oo\ld	'de (der)'	non\de	'deres, dems'
<i>ent.</i>	kes	'hvem'	kelle	'hvis'
<i>ent.</i>	mis	'hva'	mille	'hvis'
<i>ent.</i>	ise	'selv'	enese / 'enda	'selves'

KONGRUENS VED GENITIV

§26

Om et substantiv i genitiv entall har et adjektivattributt, står dette i samme kasus (jf. kap. 33):

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	
s'uur l'inn	'stor by'	suure linna	'storbyens, den store byens'
vana inimene	'gammelt menneske'	vana inimese	'det gamle menneskets'
armas õde	'kjær søster'	armsa 'õe	'den kjære søsteras'
s'ee t'und	'den timen'	selle tunni	'den timens'

→ **Väikese** (gen. ent.) **lapse** (gen. ent.) raamat 'boka til det *lille barnet* (det *lille barnets* bok)'.

Et substantiv som attributt står derimot alltid i genitiv selv om vi bøyer hovedordet i tall og kasus (jf. § 185A):

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	
venna raamat	'brorens bok'	venna raamatu tekst	'teksten i <i>brorens</i> bok'
linna ehitamine	'byens bygging'	linna ehitamise lõpp	'slutten på <i>byens</i> bygging'
minu / mu v'end	'broren <i>min</i> '	minu / mu venna maja	'huset til broren <i>min</i> '

BRUKEN AV GENITIV

§27

Genitiv er framfor alt en attributtkasus. Attributtet uttrykker ofte eieren: **venna** raamat 'brorens bok', men også andre forhold, eks.: **ussi** hammustus 'ormebittet (ormens litt)', **linna** ehitamine 'byggingen av byen', **Tallinna** lennuk 'flyet til Tallinn'.

Genitiv av personlige pronomener fungerer i estisk som eiendomspronomen (se ellers § 178).

Estisk bruker ofte genitiv der norsk har preposisjonsuttrykk. Flere eksempler: **linna** tänavad 'gatene i byen (byens gater)', **maja** katus 'taket på huset (husets tak)', osv.

To (eller flere) genitiver kan ofte stå ved siden av hverandre: **poisi venna** raamat 'boka til guttens bror (el. guttens brors bok)'.

Sammen med adposisjon (dvs. preposisjon eller postposisjon) bruker en vanligvis genitiv (se kap. 9 og 40):

med postposisjon:	metsa taga	'bak skogen',	laua all	'under bordet'
med preposisjon:	läbi linna	'gjennom byen'		

I visse setningstyper kan helobjektet stå i genitiv (jf. § 15 og kap. 28): Võtan **raamatu** 'Jeg tar boka'. Loen **raamatu** läbi 'Jeg leser boka'. Viin **lapse** koju 'Jeg tar barnet hjem'.

Det som er grunnlaget for en sammenlikning, står i genitiv sammen med adjektivet: Tüdruk on **venna** pikkune 'jenta er jamhøy med broren (brorens høyde)'. **Kolme meetri** laiune 'tre meter lang (tre meters lengde)'.

STAMMEENDRINGER OG STAMMEVARIANTER

A. Det er i estisk to hovedtyper av stammeendringer (husk: tegnet | står foran den (de) utlyden(e) som blir endret, 0 = ingen tillegg):

§28

- 1) utlydsendringer (se § 29-30), eks.:

raamat	→	raamat <u>tu</u>	'bok'	(<i>O</i> → <i>u</i>)
lusikals	→	lusika	'skje'	(<i>s</i> → <i>Ø</i>)
p'eeglel	→	p'eegl <i>li</i>	'speil'	(<i>el</i> → <i>li</i>)
kõnelle\ma	→	kõnel\da	'tale'	(<i>e</i> → <i>Ø</i>)
- 2) innlydsendringer (se § 31-32) med kvantitettsendring, eks.:

mõte	→	m'ötte	'tanke'	(<i>t</i> → <i>tt</i>)
hinne	→	h'inde	'karakter'	(<i>nn</i> → <i>nd</i>)
s'ündi\ma	→	sünni\b	'hende'	(<i>nd</i> → <i>nn</i>)

Begge endringene kan også skje samtidig i ett og samme ord:

k'ott	→	koti	'sekk'	(utlydsending <i>O</i> → <i>i</i> og innlydsending <i>tt</i> → <i>t</i>)
kinnals	→	k'inda	'hanske'	(utlydsending <i>s</i> → <i>Ø</i> og innlydsending <i>nn</i> → <i>nd</i>)
s'aat\ma	→	saadla\b	'sende'	(utlydsending <i>O</i> → <i>a</i> og innlydsending <i>t</i> → <i>d</i>)

Stammeendringene opptrer ikke bare i forbindelse med nominativ og genitiv, og i tillegg til nomen opptrer de også i verbstammene (mer om stammevarianter i kap. 38).

B. På grunnlag av utlydsendingene kaller vi stammevariantene for oppslagsstamme (A) og bøyningsstamme(r) (B, C), jf. § 29-30. Oppslagsstammen er den som alltid forekommer i ordboksoppslugene, eventuelt også i bøyningsformer.

For nomen er oppslagsforma nominativ entall (p'eegel, hinne, k'ott), for verb er det *ma*-infinitiv (kõnele\ma, s'ündi\ma, s'aat\ma). Bøyningsstammen er den stammen som avviker fra oppslagsstammen og blir brukt når vi bøyer ordet i andre former (p'eegli, h'inde, koti; kõnel\da, sünni\b, saada\b).

Når det gjelder innlydsendringer, kaller vi stammevariantene for sterktadiestamme (T) og svakstadie-stamme (N), jf. § 31-32. (Markeringsene kommer av estisk **tugev** 'sterk' og **nõrk** 'svak').

Sterkt og svakt stadium er ikke bundet til bestemte bøyningsformer. Alle kombinasjoner av stammevarianter er mulige:

oppslagsstamme med sterkt stadium (AT):	k'ott, s'ündi\ma
oppslagsstamme med svakt stadium (AN):	mõte, kinnas
bøyningsstamme med svakt stadium (BN):	koti, sünni\b
bøyningsstamme med sterkt stadium (BT):	m'ötte, k'inda

UTLYDSENDRINGER

Utlydsendingene i nomen kommer fram når vi sammenlikner nominativ entall, som representerer oppslagsstammen (A), med genitiv entall, som representerer bøyningsstammen (B).

§29

Ved utlydsendringer blir slutten av stammen endret – det kommer inn noe nytt, noe faller bort eller blir utskiftet (se reglene i § 30), eks. h'all – hall*li* 'grå', kuningals – kuninga 'konge', p'eeglel – p'eegli 'speil'; kõnelle\ma – kõnel\da 'tale'.

En utlydsendring kan forekomme alene, eller sammen med innlydsendring (jf. § 31-32):

kuningals (A0)	kuniga (B0)	‘konge’ (utlydsendring <i>s</i> → <i>Ø</i>)
kinnals (AN)	k'inda (BT)	‘hanske’ (utlydsendring <i>s</i> → <i>Ø</i> , innlydsendring <i>nn</i> → <i>nd</i>)

Utlydsendringer opptrer oftest i nomenstammer, men de forekommer også i verb:

l'aul – laull <u>u</u>	‘sang’	og	l'aul\ma – laull <u>a\b</u>	‘syngte’
------------------------	--------	----	-----------------------------	----------

Stort sett er utlydsendringer knyttet til bestemte bøyningsformer: oppslagsstamme (A) opptrer i nominativ entall og *ma*-infinitiv (men ikke bare der), bøyningsstamme (B, C) opptrer i øvrige former.

REGLENE FOR UTLYDSENDRINGER

§30

Her følger en oversikt over de viktigste endringene.

Retningen i reglene er A → B (oppslagsstamme → bøyningsstamme).

A. Tillegg av stammevokal: *Ø* → *i* / *e* / *u* / *a*:

regel		eksempler
0	i	k'ool – kool <u>li</u> ‘skole’, rom'aan – romaan <u>li</u> ‘roman’, k'ompvek – k'ompvek <u>li</u> ‘konfekt’, kr'oon – kroon <u>li</u> ‘krone’, redel – redell <u>li</u> ‘stige’, k'orter – k'orter <u>li</u> ‘leilighet’
0	e	mõistatus – mõistatus <u>le</u> ‘gåte’, tervis – tervis <u>le</u> ‘helse’, l'aps – laps <u>le</u> ‘barn’, n'oor – noor <u>le</u> ‘ung’, h'ääl – hääll <u>le</u> ‘stemme’; k'uul\ma – kuulle <u>b</u> ‘høre’
0	u	imelik – imelik <u>lu</u> ‘underlig’, kirjanik – kirjanik <u>lu</u> ‘forfatter’, õpik – õpik <u>lu</u> ‘lærebok’, tüdruk – tüdruk <u>lu</u> ‘jente’, raamat – raamat <u>lu</u> ‘bok’, l'aul – laull <u>u</u> ‘sang’
0	a	huvitav – huvitav <u>la</u> ‘interessant’, suurem – suurem <u>la</u> ‘større’, ilus – ilus <u>la</u> ‘vakker’, k'umb – kumml <u>la</u> ‘hvilkens (av to)’, l'inn – linn <u>la</u> ‘by’; n'aer\ma – naer <u>la\b</u> ‘le’, s'aat\ma – saad <u>la\b</u> ‘sende’

Den vanligste stammevokalen er **-i**, som også forekommer i mange fremmedord og i utenlandske navn: Bergen – Bergeni, Stockholm – Stockholmi, London – Londoni, Olsen – Olseni, Schmidt – Schmidti, Gunnar – Gunnari, Ås – Åsi osv. Etter **-us** og **-is** kommer gjerne stammevokalen **-e**, eks.: Arktis – Arktise; Celsius – Celsius.

B. Konsonantbortfall: *s* → *Ø*:

Mange ord som slutter på *-as* (for det meste *-jas* eller *-kas*):

s	Ø	t'akjals – t'akja ‘borre’, naljakals – naljaka ‘morsom’, heeringals – heeringa ‘sild’, hammals – h'amba ‘tann’
---	---	---

C. Tillegg av en stavelse:

- Ø* → *se* (diminutiver på *-ke*, jf. punkt Da);
- Ø* → *da* (eda-adjektiv);
- Ø* → *me* (en del av *e*-substantiv).

0	se	kannike – kannikel <u>se</u> ‘fiol’, lapseke – lapsekel <u>se</u> ‘lille barn’, l'õoke – l'õokel <u>se</u> ‘lerke(fugl)’
---	----	---

0	da	kade – kade da ‘misunnelig’
0	me	habe – habe mø ‘skjegg’, süda – südalme ‘hjerte’ (a foran me)

D. Utskifting av lyder: *ne* → *se*:

De fleste orda som i nominativ entall ender på **-ne**, har i genitiv entall endelsen **-se**. Dette er en svært vanlig endring som gjelder:

- a) suffiksene *-kene*, *-line*, *-lane*, *-mine*;
- b) sufikset *-ne* etter vokal;
- c) sufikset *-ne* etter konsonant.

Merk at *-ne* står uforandret når det ikke er suffiks: köne – köne ‘tale’, hoone – h'oone ‘bygning’, laine – l'aine ‘bølge’.

ne	se	a) lapsekeln <small>e</small> – lapsekels <small>e</small> ‘lille barn’, kummaliln <small>e</small> – kummalilse ‘underlig’, norralaln <small>e</small> – norralalse ‘norske, nordmann’, 'estslaln <small>e</small> – 'estslalse ‘ester’, lugemiln <small>e</small> – lugemilse ‘lesing’;
		b) inimeln <small>e</small> – inimelse ‘menneske’, millin <small>e</small> – millise ‘hvilkens’, hobuln <small>e</small> – hobulse ‘hest’, nailn <small>e</small> – nailse ‘kvinne, kone’;
		c) maksim'aalln <small>e</small> – maksim'aallse ‘maksimal’, v'aikln <small>e</small> – v'aiklse ‘stille’

For a) og b) gjelder det at i bøyningsformer der bøyningsendelsen begynner med *t*, får vi en sekundær overgang *se* → *s*. Resultatet blir bøyningssamme C, eks.:

se	s	'estslal <small>s</small> e – 'estslals <small>t</small> , 'estslals <small>te</small> ... inimelse – inimels <small>t</small> , inimels <small>te</small> ...
----	---	---

E. Andre endringer (V = vokal, K = konsonant):

a)	el	li	p'eegle <small>l</small> – p'eeglli ‘speil’, m'antle <small>l</small> – m'antlli ‘frakk’, art'ikkle <small>l</small> – art'iklli ‘artikkel’
	er	ri	n'aabler – n'aabli <small>r</small> ‘nabo’, m'eetler – m'eethri ‘meter’, min'istler – min'istrli ‘minister’ (men: söbler – söbli <small>r</small> ‘venn’)
	VK	KV	küünla <small>l</small> – k'üünlla ‘(tal)lys’, s'uuklur – s'uuklru ‘sukker’, kannle <small>l</small> – k'andll ‘kantele’
	es/is/us	sa	törgles – t'örksa ‘sta’, tähtlis – t'ähtlsa ‘viktig’, k'uullus – k'uulssa ‘berømt’
	ne	sa	l'ihtne – l'ihtlsa ‘enkel’, m'oode <small>n</small> – m'oodlsa ‘moderne’
b)	le	el	v'estle <small>l</small> ma – vestle <small>l</small> da ‘samttale’, k'ahtle <small>l</small> ma – kahle <small>l</small> da ‘tvile’
	e	ø	kõnelle <small>l</small> ma – kõnelda ‘tale’
c)	e/(u/i)	me	astle – astle <small>m</small> ‘grad’, liigle – liikle <small>m</small> ‘medlem’, mitlu – mitlu <small>m</small> ‘flere’, vötlj – v'ötlme ‘nøkkel’
	i	ja/ju/je	padli – padlja ‘pute’, ahli – ahliju ‘ovn’, purli – purlije ‘seil’
	i	e	nimli – nimle ‘navn’
d)	s	nda	kolmals – kolma nda ‘tredje’ (ordenstallene)
	s	kse	j'uuls – j'uulkse ‘hår(strå)’, vennals – vennalkse ‘bror’
e)	Avvikende endringer:		parals – paralja ‘passe’, tuhalt – tuhalnde ‘tusen’, kuralt – kuraldi ‘djevel’

Tekst

Kelle raamat see on? See on isa raamat. Aga see raamat? See on tädi raamat. Kelle müts see on? See on poisi müts. Kelle maja see on? See on onu maja. Kelle korter see on? See on Indrek Palmi korter. Indrek Palm on noor kirjanik. Noore kirjaniku uus romaan ilmub varsti. Romaani tegevus toimub maal.

Laps jookseb väljas. Lapse vanemad on tööl. Kool asub lähdal. Kooli hoone on uus ja ilus. Bergeni ülikooli uus hoone saab varsti valmis. See väike poiss on algkooli õpilane. See noor mees öpib ülikoolis. Siin on eesti keele öpik. Kuidas sulle meeldib eesti keel?

Kelle auto see on? See on Jaan Kivilaare auto. Auto uks on lahti. Astu sisse! Ära sõida nii kiiresti! Sõida aeglaselt!

Kuidas on õpetaja tervis? Õpetaja on vana ja haige. Tema süda ütleb üles. Haige inimese tuju on halb. Sa oled noor ja terve. Terve inimese tuju on hea. Noore inimese elu on huvitav. Kas see harjutus on raske?

MÕISTATUS: *Isa laps ja ema laps, kuid ta pole ühegi inimese poeg. (Tütar).*

Ordliste

'aeglaselt	langsamt (adv.)	müts, mütsi	lue
'alg'k'ool, -kooli	grunnskole	r'aske, -	vanskelig, tung
asu'ma, -v'b	være (beliggende), befinne seg	rom'aan, romaani	roman
auto, -	bil	s'aal'ma, -v'b	få
elu, -	liv	s'u'lle (all.)	deg, til deg
h'aige, -	sjuk	s'öit'ma, sõida\b	kjøre, reise
harjutus, -e	øvelse	süda, -me	hjerte
härra, -	herre, herr	tegevus, -e	handling, virksomhet
hoone, h'oone	bygning	t'erpe, -	frisk; hel
'ilmu'ma, -v'b	komme ut	tervis, -e	helse
Indrek, -u	(mannsnavn)	t'omu'ma, -v'b	gå for seg
inime'ne, -se	menneske	tuju, -	stemning, humør
J'aan, Jaani	(mannsnavn)	t'ööl (adess.)	på arbeid, på jobben
j'ooks'ma, jookse\b	løpe, springe	v'almis	ferdig
k'eel, keele	språk	> v'almis s'aal'ma, s'aal'b ☐	bli ferdig
k'iiresti	fort	v'arsti	snart
kirjanik, -u	forfatter	väljas	ute
k'orter, -i	leilighet	'ükski, ühegi	ingen, (ikke) noen
lähedal	nær, i nærheten	> ei 'ükski, ei ühegi	ingens, ikke noens
m'aa'l (adess.)	på landet	üles 'üle'ma, -v'b ☐	si opp, gi etter
maja, -	hus	üli'k'ool, .kooli	universitet
m'eeldi'ma, -v'b	behage, tiltale	> üli-kooli\s (iness.)	på universitetet
> m'ulle m'eeldi\b	jeg liker		

Uttrykk

TELEFONIKÖNE

Haloo, kas Jaan Kivisaar on kodus?
Ma kuulen.
Üks silmapilk, palun.
Palun oodake. Ta tuleb kohe.
Kahjuks (ta) ei ole kodus.
Kui kahju!
Vabandust, kes räägib?
Kas ta tuleb varsti tagasi?
Millal Jaan Kivisaar koju tuleb?
Kahjuks ma ei tea.
Ta tuleb varsti.
Helistage homme uesti.
Helista hiljem.

TELEFONSAMTALE

Haloo, er Jaan Kivisaar hjemme?
Ja, det er meg (eg.: jeg hører).
Et øyeblikk, om jeg får be.
Vennligst vent. Han/hun kommer straks.
Dessverre, (han/hun) er ikke hjemme.
Så synd!
Unnskyld, hvem er det (hvem snakker)?
Kommer han/hun snart tilbake?
Når kommer Jaan Kivisaar hjem?
Dessverre veit jeg ikke.
Han/hun kommer snart.
Ring (De) i morgen på nytt.
Ring (du) seinere.

Oppgaver

- ❖ 1. Oversett til estisk: Hvem sitt hus er det? Det er Gunnar Olsens hus. Her er boka til jenta (jentas) bok. Søster til mora (moras søster) bor på landet. Sønn til læreren (lærerens sønn) går på skolen. Det er en vanskelig øvelse. Livet er interessant. Mor til den unge jenta (den unge jentas mor) er på arbeid. De er et interessant menneske. Når kommer forfatterens nye bok ut? Er faren sjuk? Nei, faren er frisk. Gi meg læreboka i estisk (estiskens lærebok)!
- ❖ 2. Oversett og lær deg følgende ordpar:
noor – vana	haige – terve
uus – vana	õige – vale
suur – väike	kiiresti – aeglaselt
hea – halb	kõvasti – tasa

KAPITTEL 8

Grammatikk

INNLYDSEDRINGER

§31

Ved forandringer inne i stammen skjer det en veksling mellom svakt (N) og sterkt (T) stadium (jf. § 28). Disse kan iblant forekomme bare som et skifte mellom svak og sterk langstaving (markert med tegnet '), eks.:

<i>nom.</i>	<i>gen.</i>		<i>ma-inf.</i>		<i>presens</i>
kutse (N)	k'utse (T)	'invitasjon'	k'utsu\ma (T)	kutsu\b (N)	'invitere'
palve (N)	p'alve (T)	'bønn'	s'oovi\ma (T)	soovi\b (N)	'ønske'
s'aal (T)	saali (N)	'sal'			
l'inn (T)	linna (N)	'by'			
s'uur (T)	suure (N)	'stor'			

Skiftet mellom svak og sterk langstaving kan opptre sammen med lydendringer (se reglene i § 32): saade – s'aate 'sending', komme – k'ombe 'skikk'.

Innlydsendring kan opptre alene i ordet, men også sammen med utlydsendring (jf. § 29-30), jf.:

vaade (AN)	v'aate (AT)	'utsikt'	(innlydsendring <i>d</i> → <i>t</i>)
kannlel (AN)	k'andlle (BT)	'kantele'	(utlydsendring <i>el</i> → <i>le</i> , innlydsendring <i>nn</i> → <i>nd</i>)

Samme slags lydendringer kan opptre både i nomenstammer og i verbstammer, jf.

hüpe	– h'üppe	'hopp'	og	'öppi\ma	– öpi\b	'lære'
------	----------	--------	----	----------	---------	--------

Innlydsendringer i nomen blir synlige når vi sammenlikner nominativ og genitiv, men verken lydendringene eller skiftet mellom sterkt og svakt stadium er bundet til bestemte grammatiske former (se om stammevekslinger i kap. 38), jf.:

<i>nom.</i>	<i>gen.</i>	
v'aat (T)	vaadi (N)	'fat'
vaade (N)	v'aate (T)	'utsikt'

Verb har alltid sterkt stadium (T) i *ma-infinitiv* ('öppi\ma'lære', h'üppa\ma 'hoppe'). Svakt stadium (N) finner vi vanligvis i presens (öpi\b 'lærer'), men noen ganger i *da-infinitiv* (hüpa\ta 'hoppe') (jf. kap. 21).

REGLENE FOR INNLYDSEDRINGER

§32

Reglene viser endringer i retningen sterkt stadium (T) → svakt stadium (N), uavhengig av bøyningsform. Eksemplorda illustrerer veksling begge veier, men alltid slik at rekkefølgen er oppslagsform → ikke-oppslagsform som vanligvis er ei bøyningsform (jf. § 28).

A. Forkorting av dobbel plosiv (og *ff*, *šš*) etter kort vokal: *tt* → *t*, *kk* → *k*, *pp* → *p*, *ff* → *f*, *šš* → *š*.

<i>regel</i>	<i>eksempler</i>
<i>tt</i> <i>t</i>	<i>k'ott</i> – <i>koti</i> ‘sekk, pose’, <i>mõte</i> – <i>m'õtte</i> ‘tanke’ <i>k'ütti\ma</i> – <i>küti\b</i> ‘jakte’
<i>kk</i> <i>k</i>	<i>p'akk</i> – <i>paki</i> ‘pakke’, <i>teke</i> – <i>t'ekke</i> ‘tilblivelse’ <i>k'ukku\ma</i> – <i>kuku\b</i> ‘falle’
<i>pp</i> <i>p</i>	<i>k'app</i> – <i>kapi</i> ‘skap’, <i>hüpe</i> – <i>h'üppe</i> ‘hopp’ <i>'öppi\ma</i> – <i>öpi\b</i> ‘lære’
<i>ff</i> <i>f</i>	<i>š'eff</i> – <i>šefi</i> ‘sjef’ <i>bl'uffi\ma</i> – <i>blufi\b</i> ‘bløffe’
<i>šš</i> <i>š</i>	<i>d'ušš</i> – <i>duši</i> ‘dusj’

B. Forkorting av *ss* etter lang vokal el. stemt konsonant: *ss* → *s*.

(jf. *ss* etter kort vokal: *k'assi* – *kassi* ‘katt’)

<i>ss</i>	<i>s</i>	<i>v'alss</i> – <i>valsi</i> ‘vals’, <i>p'oiss</i> – <i>poisi</i> ‘gutt’ <i>m'arssi\ma</i> – <i>marsi\b</i> ‘marsjere’
-----------	----------	---

C. Plosivsvekking: *t* → *d*, *k* → *g*, *p* → *b*.

Regelen gjelder når det foran plosiven står lang vokal eller stemt konsonant:

<i>t</i>	<i>d</i>	<i>p'ilts</i> – <i>pildi</i> ‘bilde’, <i>näide</i> – <i>n'äite</i> ‘eksempel’ <i>sp'orti\ma</i> – <i>spordi\b</i> ‘drive idrett’
<i>k</i>	<i>g</i>	<i>k'ook</i> – <i>koogi</i> ‘kake’, <i>tõlge</i> – <i>t'õlke</i> ‘oversettelse’ <i>rääki\ma</i> – <i>räägi\b</i> ‘snakke’
<i>p</i>	<i>b</i>	<i>k'arp</i> – <i>karbi</i> ‘eske’, <i>saabas</i> – <i>s'aapa</i> ‘støvel’ <i>t'empa\ma</i> – <i>tembi\b</i> ‘spe’

D. Ved assimilasjon oppstår endringen: *ld* → *ll*, *nd* → *nn*, *rd* → *rr*, *mb* → *mm*.

Overgangen skjer etter kort vokal:

<i>ld</i>	<i>ll</i>	<i>k'uld</i> – <i>kulla</i> ‘gull’, <i>kolle</i> – <i>k'olde</i> ‘arne’ <i>v'alda\ma</i> – <i>valla\ta</i> ‘beherske’
<i>nd</i>	<i>nn</i>	<i>t'und</i> – <i>tunni</i> ‘time’, <i>vanne</i> – <i>v'annde</i> ‘ed’ <i>s'undi\ma</i> – <i>sunni\b</i> ‘vinge’
<i>rd</i>	<i>rr</i>	<i>m'urd</i> – <i>murru</i> ‘brudd’, <i>murre</i> – <i>m'urde</i> ‘dialekt’ <i>k'orda\ma</i> – <i>korra\ta</i> ‘gjenta’
<i>mb</i>	<i>mm</i>	<i>k'umb</i> – <i>kumma</i> ‘hvilken (av to)’, <i>hammas</i> – <i>h'ambla</i> ‘tann’ <i>'ambu\ma</i> – <i>ammu\b</i> ‘skyte (med pil og bue)’

E. Hard plosiv forsvinner i visse omgivelser: *sk* → *s*, *hk* → *h*, *ht* → *h*.

<i>sk</i>	<i>s</i>	<i>k'ask</i> – <i>kase</i> ‘bjørk’, <i>s'uuski</i> – <i>suusa</i> ‘ski’, <i>vise</i> – <i>v'iske</i> ‘kast’ <i>'usku\ma</i> – <i>usu\b</i> ‘å tro’, <i>n'uuski\ma</i> – <i>nuuši\b</i> ‘snuse’
<i>hk</i>	<i>h</i>	<i>m'uhk</i> – <i>muhu</i> ‘kul’, <i>ohe</i> – <i>'ohke</i> ‘sukk’ <i>v'ihska\ma</i> – <i>viha\ta</i> ‘hate’
<i>ht</i>	<i>h</i>	<i>k'oht</i> – <i>koha</i> ‘plass’, <i>tahe</i> – <i>t'ahte</i> ‘vilje’ <i>j'uhti\ma</i> – <i>juhi\b</i> ‘lede’

F. Myk plosiv og *s* forsvinner, og *b* blir *v* etter lang stavelse: *d* / *g* / *s* → *Ø* og *b* → *v*.

Regelen gjelder når det står en lang vokal eller en stemt konsonant foran plosiven:

<i>d</i>	<i>Ø</i>	<i>l'aud</i> – <i>laua</i> ‘bord’, <i>nõue</i> – <i>n'õude</i> ‘krav’ <i>k'eeld</i> – <i>keelu</i> ‘forbud’, <i>kääne</i> – <i>k'äände</i> ‘kasus’ <i>n'õidu\ma</i> – <i>nõiu\b</i> ‘forhekse’
----------	----------	--

g	0	'arg – ara ‘feig’, v'erg – veeru ‘spalte’, oie – 'oige ‘stønn’ 'alga\ma – ala\ta ‘begynne’, m'uiga\ma – muia\ta ‘glise’
s	0	k'uus – kuue ‘seks’
b	v	l'eib – leiva ‘brød’, k'urb – kurva ‘trist’, käive – k'\äibe ‘omsetning’ k'aeba\ma – kaeva\ta ‘klage’, k'\ölbä\ma – kölva\ta ‘passe, dug’

Unntak:

b	0	k'uub – kuue ‘jakke’
---	---	----------------------

Merk at *aa* og *oo* blir forkortet, og i svakt stadium oppstår det en enstavelsesstamme som er en sterk langstaving:

pr'aad – pr'ae (jf. *part.*: pr'aadi) ‘steik’, p'ood – p'oe (*part.*: p'oodi) ‘butikk’,
r'oog – r'oa (*part.*: r'ooga) ‘matrett’, h'oog – h'oo (*part.*: h'oogu) ‘fart’,
p'aas – p'ae (*part.*: p'aasi) ‘steinhelle’;
s'aagi\ma – s'aeb – ‘sage’, pr'aadi\ma – pr'ae\b ‘steike’

Enstavelsesstamme blir det også etter diftong med *-u* som andre komponent:

j'oud – j'ou (*part.*: j'oudu) ‘kraft’, l'iug – l'iu (*part.*: l'iugu) ‘sklie’

G. Svak plosiv og *s* faller bort etter kort stavelse: *d / g / b / s → 0*.

Samtidig med bortfallet skjer det vanligvis forandringer i vokalismen og kvantiteten:

- 1) Høy vokal blir senket: *i → e, u → o, ii → ö*
- 2) I svakt stadium oppstår det en enstavelsesstamme som er en sterk langstaving.

Dette er ord der stavelsestypene veksler i strid med vanlig logikk. Sterkt stadium (som inneholder en plosiv) er en kort stavelse, og svakt stadium (der plosiven har falt bort) er en sterk langstaving.

g	0	mägi – m'æe ‘fjell’, viga – v'ea ‘feil, mistak’ tigu – t'eo ‘snegl’, sugu – s'oo ‘kjønn; art’ luge\ma – l'oe\b ‘lese’, püga\ma – p'öa\b ‘klippe; snyte, lure’
d	0	öde – 'oe ‘søster’ rida – r'ea ‘rekke, rad’, pidu – p'eo ‘fest’ pidä\ma – p'ea\b ‘holde; må’, sidu\ma – s'eo\b ‘binde’, küdema – k'\öe\b ‘brenne’
b	0	tuba – t'oa ‘rom’
s	0	käsi – k'\äe ‘hånd’, süsi – s'oe ‘kull’

Unntak:

b	v	töbi – töve ‘sjuke, sjukdom’
---	---	------------------------------

H. Det forekommer også noen sjeldnere konsonantendringer: *d → j, g → j, rs → rr, s → n*

d	j	söda – söja ‘krig’, sada – saja ‘hundre’ sada\ma – saja\b ‘regne’
g	j	s'elg – selja ‘rygg’, n'älg – nälja ‘sult’ h'ülga\ma – hülja\ta ‘avvise’
rs	rr	k'örs – körre ‘strå’
s	n	l'ääs – lääne ‘vest’

Unntak:

p'oeg – poja ‘sønn’, 'aeg – aja ‘tid’, 'aed – aia ‘hage’,
m'eis – mehe ‘mann’, üks – ühe ‘én’, k'aks – kahe ‘to’.

Til sammenlikning kan det nevnes at i norsk har vi både konsonant- og vokalendringer i en hel del verbstammer, f.eks. **gå** – **gikk**, **si** – **sagt**, **ta** – **tok**. Og verb som **by/bød/budt** eller **drikke/drakk/drukket** opptrer med hele tre forskjellige vokaler i stammen.

SAMMENSATTE ORD

Estisk er rikt på sammensatte ord. I normal tekst blir ikke sammensetningsfugen markert. I denne boka viser vi sammensetninger med tegnet · i alle ordlister.

§33

A. Første ledd i et sammensatt ord står for det meste i nominativ entall eller i genitiv entall:

a) nominativ entall som førsteledd:

s'uur	'stor'	+	l'inn	'by'	=	s'uur.l'inn	'storby'
n'aaber	'nabo'	+	r'iik	'stat'	=	n'aaber.r'iik	'nabostat'
paber	'papir'	+	raha	'penger'	=	paber-raha	'sedler (papirpenger)'

→ **tütar.l'aps** ' jente [jentebarn]', **käsi.kiri** 'håndskrift, manuskript', **käsi.raamat** 'håndbok', **l'õpp.j'aam** 'endestasjon', **s'uur.saadik** 'ambassadør'.

b) genitiv entall som førsteledd:

kooli	'skolens'	+	õpetaja	'lærer'	=	kooli.õpetaja	'skolelærer'
laulu	'sangens'	+	l'ind	'fugl'	=	laulu.l'ind	'sangfugl'
jutu	'fortellingens'	+	raamat	'bok'	=	jutu.raamat	'lesebok'
kuninga	'kongens'	+	l'oss	'slott'	=	kuninga.l'oss	'kongeslott'

→ **luige.l'aul** 'svanesang', **loom'aed** 'dyrehage', **siidame.söber** 'hjertevenn', **risti.usk** 'kristentro, kristendom', **kiriku.õpetaja** 'prest', **kooli.v'end** 'skolekamerat', **kooli.õde** 'skolevenninne', **laua.n'aaber** 'bordfelle', **laua.köne** 'bordtale', **mere.m'ees** 'sjømann', **k'äe.k'ott** 'håndveske', **toa.l'll** 'stueplante', **h'amba.hari** 'tannbørste', **k'atse.jänes** 'forsøkskanin', **patu.oinas** 'syndebukk', **'aatomi.p'omm** 'atombombe', **lõpu.eksam** 'avgangseksam', **t'ütre.p'oeg** 'dattersønn'.

Noen ganger er det umulig å skille mellom nominativ og genitiv:

→ **'au.söna** 'æresord', **tüli.'oun** 'stridens eple', **isa.m'aa** 'fedreland', **kodu.m'aa** 'hjemland', **ema.k'eel** 'morsmål'.

c) Også andre kasusformer er mulige som førsteledd:

→ **k'äitt.pidi** (part.) 'i hånda, hånd-', **k'orda.m'ööda** (part.) 'etter tur', **m'äkke.t'ous** (adt.) 'oppstigning, opptur', **külas.k'äik** (iness.) 'besøk', **ve\tel.pääste** (flt. adess.) 'livredning' osv.

I sammensetninger kan det forekomme ordstammer som vi ikke møter i andre bøyningsformer:

→ **inim.l'aps** 'menneskebarn', **lähi.tuled** 'nærlys', **natur'aal.v'ein** 'svakvin', **viker.k'aar** 'regnue', **lau.p'äev** 'lørdag'.

B. Vanligvis blir bare siste ledd (grunnordet) bøyd i en sammensetning:

<i>nominativ</i>	<i>genitiv</i>	
käsi.kiri	käsi.kirja	'manuskript'
k'äe.k'ott	k'äe.koti	'håndveske'
külas.k'äik	külas.käigu	'besøk'
laia.'olgne	laia.'olgse	'bredskuldret'
kodu.lehe.k'ülg	kodu.lehe.külje	'hjemmeside'
tali.spordi.h'oo.aeg	tali.spordi.h'oo.aja	'vintersportssesong'

Unntak danner noen parord og dessuten tallorda, der også første ledd blir bøyd (jf. § 43, 188):

nominativ	genitiv	
'üks·ainus	ühe·ainsa	'en eneste'
'emb·k·umb	emma·kumma	'den ene eller andre'
'viis·sada	viie·saja	'fem hundre'

§34

C. De fleste sammensetningene består av to ledd, men tre ledd er ikke uvanlig, eks.:
→ **'aed·vilja·s'upp** 'grønnsaksuppe', **spordi·aja·l'eht** 'idrettsblad', **aja·lehe·kuulutus** 'avisannonse', **kodu·lehe·k'tulg** 'hjemmeside', **m'aa·ilma·rekord** 'verdensrekord', **v'eo·auto·j'uht** 'lastebilsjåfør', **püha·päeva·laps** 'søndagsbarn' osv.

Lengre sammensetninger (4-5 ledd) er det færre av, eks.:

→ **abi·elu·ette·panek** 'frieri', **aja·lehe·v'älja·löige** 'avisutklipp', **auto·remondi·t'öö·koda** 'bilverksted', **'öige·k'eelsus·söna·raamat** 'rettskrivingsordbok', **tali·spordi·h'o·aeg** 'vintersportssesong'; **'all·m'aa·r·aud·t'ee·j'aam** 'tunnelbanestasjon', **öhu·k'aitse·s'uur·tüki·vägi** 'luftvernartilleri'.

For tydeliggjøringen kan en iblant se at det er brukt bindestrek, eks.:

→ **m'aa·alune** 'underjordisk', **'aed·lepa·l'ind** 'rødstjert', **sini·m'ust·v'alge** 'blåsvarthvit', **öhu·k'aitse·s'uur·tüki·vägi** 'luftvernartilleri'.

D. Flest sammensetninger er det blant substantivene, men adjektiv er også vanlige:

→ **hele·sinine** 'lyseblå', **eba·tüüpiline** 'utypisk', **kolme·haruline** 'trearmet', **p'ool·paljas** 'halvnaken', **laia·ölgne** 'bredskuldret', **'öhk·k'erje** 'lett som luft', **elu·võõras** 'livsfjern', **v'ord·'öiguslik** 'likeberettiget', **aja·l'oo·huvilin** 'historieinteressert', **t'oit·ainete·rikas** 'næringsrik', **oma·kasu·p'üüdlik** 'egennyttig' osv.

Adverb er også rikt representert:

→ **n'iim'oodi** 'slik, på den måten', **selle·päraast** 'derfor', **'üks·k'ord** 'engang', **p'ikka·m'ööda** 'litt etter hvert', **kolme·k'aupa** 'tre om gangen', **p'ool·kogemata** 'halvt av vanvare', **eba·k'indlalt** 'usikkert', **üle·eile** 'i forgårs', **v'astu·pidi** 'tvert om', **'umb·k'audu** 'omtrentlig', **taga·p'ool** 'bak, bakenfor', **oma·p'ead** 'på egen hånd', **eel·köige** 'framfor alt' osv.

I de andre ordklassene er det få sammensetninger.

Pronomen:

→ **n'iisugune** 'denslags', **s'ee·sama** 'den samme', **'üks·teise** 'hverandre', **ise·enese** 'seg selv', **'emb·k'umb** 'den ene eller andre', **iga·üks** 'enhver', osv.

Verb:

→ **abi·elluma** 'gifte seg', **ala·vääristama** 'undervurdere', **'umb·usaldama** 'mistro', **t'aas·alustama** 'gjenoppta', **tasa·kaalustama** 'bringe i balanse', osv.

Tekst

Minu vend on kooliõpetaja. Venna sõber on kooli direktor. Mida teeb sinu õde? Mu õde on üliõpilane. Õe sõbratar joonistab hästi; ta on kunstnik. Kunstniku elu pole kerge, kuid see on alati huvitav. Mis su õe sõbratari nimi on? Tema eesnimi on Kadri. Mis ta perekonnanimi on? Kahjuks ma ei tea.

Meie korter ei ole suur. Kus asub teie tuba? Siin on meie tuba. Me toa aken on kinni. Ühe akna klaas on katki. Kus on teie poeg ja tütar? Nad on koolis. Siin on nende tuba. Nende toa uks on lahti. See on poja eesti keele õpik. See on tütre juturaamat. See on tütre sõbranna pilt.

Mees istub ja kirjutab. See on *mehe* pastakas. Naine lamab ja loeb. See on *naise* juturaamat. Poiss seisab ja jutustab. Kas *poisi* jutt on huvitav? Ei, see on igav.

Norra on kuningriik. *Riigi* eesotsas on kuningas. *Tema* nimi on Harald. *Kuninga* elukoht on *kuningaloss*. Roots on *Norra* naabermaa. Roots on ka kuningriik. Eesti on vabariik. Eestis on president. Soome on samuti vabariik.

Oslo on *Norra* pealinn. See on ilus ja roheline linn. *Oslo* peatännav on Karl Johan (Karl Johani tänav). See on ilus koht. Seal elab *mu* hea sõber. Kas *su* sõber on eestlane või norralane? Ta on norralane. *Sõbra* naine on aga eestlane (eestlanna). Mis on *su norra sõbra* nimi? Ta perekonnanimi on Olsen. Mis *ta* eesnimi on? *Olseni* eesnimi on Martin. Mis on *Olseni naise* nimi? *Naise* nimi on Inger Olsen.

Martin Olsen poeg ja tütar õpivad koolis. Kool ei asu kaugel. *Koolimaja* asub *lossi* läheosal. Martin Olsen on ise *kooliõpetaja*. Ta on *norra keele* õpetaja.

Ordliste

aken, 'akna	vindu	nai ne, -se	kvinne, kone
alati	alltid	nen\de	deres, dems
dir'ektor, -i	leder, rektor	(gen. flt. av nemad)	
'ees-nimli, -e	fornavn	nimli, -e	navn
'ees-otsa's (iness.)	i spissen	norralalne, -se	nordmann, norske
'estla ne, -se	ester, estlender	norralanna, -	norsk kvinne
'estlanna, -	estisk kvinne	pastakals, -	kulepenn
elu, -	liv	p'ea'linn, .linna	hovedstad
elu·k'oht, .koha	bolig, bosted	p'ea tänav, -a	hovedgate
igav, -a	kjedelig	pere-konna-nimli, -e	familienavn, etternavn
Harald, -i	(mannsnavn)	p'oeg, poja	sønn
Inger, -i	(kvinnenavn)	p'oiss, poisi	gutt
j'utt, jutu	fortelling	presid'ent, presidendi	president
jutu·raamat, -u	lesebok	r'iik, riigi	stat, rike
Kadri, -	(kvinnenavn)	rohelilne, -se	grønn
kahjuks	dessverre	Rootsi, -	Sverige
k'atki	i stykker	rootsi	svensk
k'augel	langt borte	samuti	like ens
k'erge, -	lett, enkel	Soome, -	Finland
kl'aas, klaasi	glass(rute)	soome	finsk
k'oht, koha	sted	söbler, -ra	venn
kooli·maja, -	skole, skolehus	söbranna, -	venninne
kooli·õpetaja, -	skolelærer	söbratar, -i	venninne
kuningals, -	konge, kong	tuba, t'oa	rom, værelse
kuning·r'iik, .riigi	kongerike	tütar, t'ütre	datter
k'unstnik, -u	kunstner	tänav, -a	gate
l'inn, linna	by	vaba·r'iik, .riigi	republikk
l'oss, lossi	slott	v'end, venna	bror
m'ees, mehe	mann	öde, 'oe	søster
n'aaber·m'aa, -	naboland	üli·õpila ne, -se	student, studine

Uttrykk

NIMI, RAHVUS, EMAKEEL

Vabandust, mis on sinu/teie nimi?
Mu nimi on ...
Mis maalane sa oled?
Mis rahvusest te olete?
**Olen eestlane, norralane, rootslane,
soomlane, taanlane, sakslane, inglane,
prantslane, lätlane, leedulane,
ungarlane, venelane,
hiinlane, eurooplane, ameeriklane,
välimaalane, kaasmaalane.**
Mis on sinu/teie emakeel?
**Eesti keel, norra keel, soome keel,
taani keel, rootsi keel, saksa keel,
inglise keel, prantsuse keel,
läti keel, leedu keel, ungari keel,
vene keel, hiina keel, araabia keel.**

NAVN, NASJONALITET, MORSMÅL

Unnskyld, hva heter du (De/dere)?
Jeg heter ... (navnet mitt er ...)
Hvilket land er du fra? (hva landsmann?)
Av hvilken nasjonalitet er dere/De?
Jeg er ester, norske, svenske,
finne, danske, tysker, engelskmann,
franskmann, latvier, litauer,
ungarer, russer,
kineser, europeer, amerikaner,
utlending, landsmann.
Hvilket språk er ditt/Deres morsmål?
Estisk (språk), norsk, finsk,
dansk, svensk, tysk,
engelsk, fransk,
latvisk, litauisk, ungarsk,
russisk, kinesisk, arabisk.

Oppgaver

- ◇ 1. *Oversett til estisk:* Min gode venn bor her. Familien til vennen (vennens familie) bor på landet. Hvor ligger den nye leiligheten din? Fortellingen hans er veldig kjedelig. Foreldrene våre kommer på besøk i morgen. Hva gjør din kone? Hva gjør barna deres. Det er deres rom. Døra til rommet (rommets dør) er lukket. Vinduet i rommet (rommets vindu) er åpent. Fornavnet til den unge kvinnen er Elisabet. Mannen hennes er lærer. Fornavnet til mannen hennes (hennes manns fornavn) er Martin. Hva er etternavnet Deres? Kona mi er estisk (ester). Bror til vennen min (min venns bror) er rektor på skolen (skolens rektor). Sønnen vår går på skolen. Skolen til sønnen (sønnens skole) ligger ikke langt borte. Er dattera di hjemme? Vennina til dattera (datterens venninne) synger og tegner bra. Er du nordmann eller ester?
- ◇ 2. *Gi nominativ entall av følgende ord som her står i genitiv entall, og oversett:* laulu, isa, sinu, hääle, suitsu, akna, tütre, nende, poja, koha, pliatsi, eestlase, poisi, onu, meie, keele, kooli, rootslase, kirjaniku, kunstniku, suure linna, pika jutu, ilusa pildi, noore venna, armsa õe, hea sõbra, rõõmsa tüdruku, huvitava raamatu, igava inimese, ilusa nime, vana mehe, halva ilma, ilusa lapse, armsa naise, kerge harjutuse.

KAPITTEL 9

Grammatikk

POSTPOSISJONER OG PREPOSISJONER

Estisk bruker for det meste postposisjoner der vi i norsk har preposisjoner. Postposisjoner står etter hovedordet, men svarer ellers til preposisjoner. Navna har sammenheng med latin *post* = ‘etter’ og *pre* = ‘foran’. Med en felles term blir slike ord kalt adposisjoner (*ad* = ‘hos, ved’). Her følger noen eksempler på postposisjoner med genitiv:

raamatu	p'éal	‘på boka’
pildi	'all	‘under bildet’
kooli	'ees	‘foran skolen’
ukse	taga	‘bak døra’
venna	juures	‘hos broren’
mere	ääres	‘ved havet’

Andre eksempler: Kunst kunsti **päraast** ‘kunst *for* kunstens (egen) skyld.’ Kes ei ole minu **poolt**, see on minu **vastu** ‘den som ikke er *med* meg, (han) er *imot* meg’. Silm silma **vastu**, hammas hamba **vastu** ‘øyen *for* (imot) øye, tann *for* (imot) tann’.

Postposisjoner forekommer i norsk i en del stående fraser: oss *imellom*, hele natta *igjennom*, livet *ut* ofl. Dessuten kan en preposisjon i setningssammenhengen bli skilt fra hovedordet og settes lenger ute i setningen: *Henne* er jeg ikke redd *for*: *Huset* vi bor *i*. *Hva* tenker du *på*?

Estisk har også noen få preposisjoner. Noen av dem står med genitiv, f.eks.:

lähen	üle tänavा	‘jeg går	over gata’
söidan	läbi linna	‘jeg kjører	gjennom byen’

Disse preposisjonene kan også bli brukt som postposisjoner, men betyr da noe annet:

kaebab	toidu üle	‘klager <i>på</i> maten’
kaebab	seljavalu üle	‘klager <i>over</i> ryggsmerte’
juhtub	hooletuse läbi	‘skjer <i>på</i> grunn av uforsiktighet’

Ofte kan forbindelser med postposisjon eller preposisjon bli brukt parallelt med kasusuttrykk, som **laua peal** el. **laual** ‘på bordet’. Mer om dette i forbindelse med behandlingen av de forskjellige kasusene.

De fleste adposisjonene (dvs. postposisjonene og preposisjonene) styrer genitiv, men det er også noen som styrer andre kasus (se partitiv § 128f, og oversikten i kap. 40).

§35

§36

Tekst

MEIE TUBA

Sii on meie tuba. Toa uks on kinni. Ukse *kõrval* on kapp. Kapi uks on lahti. Toa nurgas on ahi. Ahju ja kapi *vahel* asetseb riul. Riiuli *peal* on raamat. Seina ääres asub voodi. Voodi *kohal* ripub ilus pilt.

Toa *keskel* on laud. Laua *kohal* ripub lamp. Laua *peal* on vaas. Vaasi sees on lilled. Laua *all* on väike vaip. Poiss seisab laua *juures*. Laua *kõrval* on tool. Tooli *peal* on poisi raamat. Laua ääres istub tüdruk ja loeb.

Seisan akna *juures* ja vaatan välja. Maja ees on suur aed. Aia *keskel* kasvab kõrge puu. Puu otsas istub orav. Aia *taga* on jõgi. Üle jõe on ehitatud sild. Silla *all* kiigub väike paat. Jõe *taga* asub mets. Metsa *kohal* lendab lennuk.

Mille *kohal* lendab lennuk? Lennuk lendab linna *kohal*. Kes elab teie *juures*? Vend elab minujuures. Kelle *kõrval* ta seisab? Ta seisab sõbra *kõrval*. Kes istub nende ees? Nende ees istuvad mees ja naine. Kus te olete ja mis te teete? Me seisame akna *juures* ja vaatame välja. Mis te seal näete? Väike laps jookseb üle tänavale. "Jookse ruttu üle tänavale, muidu jääd auto *alla!*"

*

- Te näete täna väga hea hea välja!
- Tõesti? Tänan komplimendi eest. Ma tunnen end hästi.

Ordliste

'aed, aia	hage	lille\d (nom. flt.)	blomster
ahi, ahju	ovn	läbi	gjennom
'all	under	m'ets, metsa	skog
'alla	(inn) under	muidu	ellers
asetse\ma, -\b	ligge, være, befinne seg	nurga\s	i hjørnet
'ees	framfor, foran	(iness. av n'urk)	
'eest	for	orav, -a	ikorn
ehita\tud (pts.)	bygget	otsas	oppe i
'en\d (part.)	seg	p'aat, paadi	båt
juures	ved; hos	p'eal	på
jõgi, jõe	elv	p'uu, -	tre (subst.)
jää\ma, -\b	havne, komme	riul, -i	hylle
> 'alla jää\ma, -\b ☞	havne under (§ 12)	r'ippu\ma, rifu\b	henge
k'app, kapi	skap	s'ees	i, inne (i)
k'asva\ma, kasva\b	vokse	s'ein, seina	vegg
k'eskel	i midten	s'ild, silla	bru
k'iiku\ma, kiigu\b	gyngé	taga	bak, bakenfor
kohal	over, ovenfor	t'und\ma, tunne\b	kjenne, føle
kompli m'ent,	kompliment	> tunne\b 'en\d	kjenner seg
-mendi		v'aas, vaasi	vase
k'õrge, -	høy	vahel	mellom
kõrval	ved sida av	v'aip, vaiba	(golv)teppe
l'amp, lambi	lampe	v'oodi, -	seng
l'aud, laua	bord	välja	ut
l'enda\ma, -\b	fly	ääres	ved
lennuk, -i	fly(maskin)	üle	over

Uttrykk

Mille üle sa naerad /te naerate?
Ära naera teise inimese õnnetuse üle!
Mine ettevaatlikult üle tänavा!
Ära jäää auto alla!
Ära muretse minu pärast!
Vabandage hilinemise pärast.
Ole hea, keera raadio lahti.
Palun, pane /keera raadio kinni,
    see segab mind töö juures.
Täie mõistuse juures.
See käib mul üle mõistuse.
See käib mul üle jõu.
Tänan väga lahke abi eest!
Miks sa minu (mu) peale pahane oled?
See oli sinust/teist väga kena.
See kingitus on sulle minu poolt.
Suur tänu kingituse eest!
Palju tänu kutse eest!
Tänan komplimenti eest!

Hva ler du /De av?
Ikke le (du) av en annens ulykke!
Gå (du) forsiktig over gata!
Se opp for bilen! (eg.: kom ikke under bilen!)
Vær ikke urolig for meg!
Unnskyld (De) at jeg kommer for seint!
Vær så snill og skru på radioen!
Vær så snill, slå av radioen, den forstyrrer
    meg i arbeidet.
Ved full (sans og) samling.
Dette går over min forstand.
Dette overgår mine krefter.
Mange takk for vennlig hjelp!
Hvorfor er du sint på meg?
Det var veldig snilt av deg/Dem.
Den presangen er til deg fra meg.
Mange takk for presangen!
Mange takk for invitasjonen!
Takk for komplimenten!

Oppgaver

- ◊ 1. Svar på spørsmåla: Mille kõrval asetseb kapp? Kus on ahi? Mis on ahju ja kapi vahel? Kas pilt ripub riili kohal? Mis on toa keskel? Kus on väike vaip? Kes seisab laua juures? Kelle raamat on tooli peal? Mis teeb öde? Mis sa teed akna juures? Jutusta (fortell), mis sa väljas näed!
- ◊ 2. Oversett til estisk: Foran skolen ligger det (er) en vakker hage. Bak huset vokser det et høyt tre. Opp i treet sitter en liten gutt. Mannen løper over gata. Du står ved vinduet og ser ut. Hva ser du der? Over (ovenfor) elva flyr et fly. Ei kvinne går over bruа. Hvem bor du hos? Hvem sitter du ved sida av? Hvem sitter ved sida av deg?
- ◊ 3. Oversett: laua kõrval, laua peal, laua ääres, laua kohal, laua all, laua juures; maja ees, maja sees, maja taga, üle maja; linna keskel, linna kohal, läbi linna.

KAPITTEL 10

Grammatikk

DIMINUTIV

§37

A. Et diminutiv (dvs. forminskelsesord) er enten en avledning eller en sammensetning som betegner en mindre utgave av det som grunnordet betegner, f.eks. killing (av kje); småby o.l.

Diminutiv forekommer ofte i estisk, særlig i barnespråk, folkediktning og lyrikk. I tillegg til den forminskende betydningen har det gjerne en nyanse av kjælenhet.

Diminutivforma av et substantiv får vi ved å ta utgangspunkt i genitiv entall og legge til endelsen **-ke** eller **-kene** – begge med samme betydning. (Avledningsendelsen **-ke(ne)** svarer stort sett til **-chen**, **-lein** i tysk: Kindchen, Brüderlein.) Eks.:

nominativ	genitiv	diminutiv
l'aps	'barn'	lapse
p'oeg	'sønn'	poja
l'ind	'fugl'	linnu
Linda	(fornavn)	Linda
J'aan	(fornavn)	Jaani
		lapseke(ne)
		pojake(ne)
		linnuke(ne)
		Lindake(ne)
		Jaanike(ne)

→ Åra nuta, **lapseke!** ‘Gråt ikke, lille barn!’ Tule siia, **pojake!** ‘Kom hit, min lille sønn!’ Kallis **emakene**, ma ei unusta sind kunagi! ‘Kjære (lille) mor, jeg glemmer deg aldri!’

B. Også et adjektiv i selvstendig stilling kan få diminutivendelse, f.eks. mu **armsake** (armas ‘kjær’) ‘min lille elskling’, **vaeseke** ‘stakkars’.

Når adjektivet står som attributt foran et substantiv som har diminutivendelse, tar ikke adjektivet diminutivendelse: mu **armas pojake** ‘min kjære lille sønn’.

Ved understrekning endrer vokalen seg foran **-ke**, vanligvis til **-u-** (naise → naisuke ‘lille kvinne’, lapse → lapsuke ‘lille barn’, tule → tuluke ‘lille flamme’, laeva → laevuke ‘lille båt’, nõrga → nõrguke ‘svekling’, noore → nooruke ‘yngling’), og noen ganger med endret betydning også til **-i-** (mehe → mehike ‘mannsling’, venna → vennike ‘guttebass, tjommi’).

C. En del ord i estisk har opprinnelig vært diminutiver og har bevart diminutivendelsen **-ke**, men blir nå oppfattet som vanlige, uavlede substantiv. Eks.:

p'äike	‘sol’	v'äike	‘liten’
pääsuke	‘svale’	lühike	‘kort’
armuke	‘kjærreste, elskede’	õhuke	‘tynn, smal’
kannike	‘fiol’	peenike	‘tynn, fin’

GENITIV AV DIMINUTIV

Genitiven av et ord med diminutivendelse *-ke* eller *-kene* ender alltid på **-kese** (utlydsendingen *ke(ne)* → *kese*): *nom.* vennake / vennakene ‘lille bror’ → *gen.* vennakese.

§38

→ vennakese raamat ‘boka til den kjære (lille) broren’

Tekst

VANA KIRI

Armas emake!

Suur tänu Su lahke kirja eest. Olen väga rõõmus, et Sa varsti siia sõidad. Kirjuta või telegrafeeri, millal Sa saabud. Telegramm jõuab muidugi hästi kiiresti kohale.

Tervitan ja ootan Sind väga

Sinu poeg

*

MÖISTATUS

Sõbrake, mõista, kes on see mees:

pole ta kala, kuid elutseb vees.

Tagurpidi ta alati käib –
nii vaid, loomake, liikuda võib. (Vähk)

Väike lehmake, magus piimake. (Mesilane)

MIS VÄRVI SEE ON?

Mis värv on taevas? Taivas on nüüd *sinine*. Rohi on *roheline*. Mis värv on lumi? Lumi on *valge*. Mis värv see loom on? See pole loom, see on kala. See on kuldkalake. Väljas lendab mesilane. Mesilase mesi on *kollane*. Algul *must*, hiljem *punane*, mis see on? See on vähk. Lehm on *kirju*, kuid lehma piim on *valge*.

Võta *valge* paber ja *must* pliials! Joonistan ühe *rohelise* puu ja *punase* lille. Missugune on lipp? Lipp on *sinine*. Eesti lipu värvid on: *sinine*, *must* ja *valge*. Nad seisavad *sini-must-valge* lipu all. Mis värv on õpetaja laud? Õpetaja laud on *pruun*. Õpilane istub *musta* laua ääres. Taivas on täna *tume* ja ähvardav. Tumeda taeva all lendab *must* ja *valge* lind. Vesi on *höbehall*. Kingi talle üks *tumepunane* roos! Mulle meeldib see *helesinine* lill.

*

Algul *valge* kui lumi,
hiljem *roheline* kui rohi,
lõpuks *punane* kui veri
ja maitsel kui mesi.

(Maasikas)

Ordliste

'algul	i begynnelsen	hiljem	seinere, siden
elutse'ma, -b	bo, leve, holde til	hõbe, -da	sõlv
h'all, halli	grå	hõbe'h'all, -halli	sõlvgrå
hele, -da	lys, klar	j'oud'ma, jõual'b	rekke, nå (i tide)
hele-sinilne, -se	lyseblå	kala, -	fisk

k'inki\ma , kingi\b	gi som presang	p'iim , piima	melk
kiri , kirja	brev	pr'uun , pruuni	brun
kirju , -	kulört, broket, fargerik	puna\ne , -se	rød
kohale	fram, til stede	rohli , -u	gras
kollalne , -se	gul	r'oops , roosi	rose
k'ui	som, liksom	r'õõmlus , -sa	glad
k'uid [= aga]	men, imidlertid	s'aabu\ma , -\b	(an)komme
k'uld-kala , -	gullfisk	s'in\d (<i>part.</i>)	deg
l'ahke , -	vennlig	sini-m'ust-v'alge , -	blå-svart-hvit
l'ehm , lehma	ku	sinilne , -se	blå
l'iiku\da (<i>da-inf.</i>)	bevege seg, røre på seg	taevas , t'aeva	himmel
l'ill , lille	blomst	tagur-pidi	baklengs
l'ipp , lipu	flagg	t'a\lle [= temale] (<i>all.</i>)	(til, for) han/henne
l'oom , looma	dyr	telegrafl'feeri\ma , -feeri\b	telegrafere
lumi\i , -e	snø	telegr'amm , -grammi	telegram
lõpuks	til sist, til slutt	tervita\ma , -\b	hilse
maasikals , -	jordbær	tume , -da	mørk
magus , -a	søt	tume-puna\ne , -se	mørkerød
m'aitse\ma , maitse\b	smake	tänu , -	takk
mesi , m'ee	honning	v'aid [= ainult]	bare, kun
mesilalne , -se	bie	v'alge , -	hvit
millal	når	v'eel's (<i>iness.</i>)	i vannet
mis sugulne , -se	hvilken, hvordan	verli , -e	blod
muidugi	selvsagt, så klart	vesi , v'ee	vann
m'ust , musta	svart; skitten	v'õi\ma , -\b	kunne
m'õist\ma , mõista\b	forstå, begripe; gjette	vähk , vähi	kreps
n'üüd	nå	värvi	farge
paber , -i	papir	> mis v'ärvi (<i>part.</i>)	hvilken farge
		ähvardav , -a	truende

Uttrykk

Oota/oodake natuke!

Vent litt!

Miks sa nutad, kallike?

Hvorfor gråter du, min lille elskling?

Oh sa vaeseke!

Stakkars lille du!

Oh sa heldeke (küll)!

Åh, du store min!

Must valgel.

Svart på hvitt.

Mis jutt see on?

Hva er det for snakk?

See on tühi jutt!

Det er tomt snakk!

See on laimujutt!

Dette er baktalelse!

Mu kannatus katkeb.

Det er slutt på tålmodigheten min.

Kes kannatab, see kaua elab.

Den som har tålmod, lever lenge (est. talemåte).

Kes otsib, see leiab.

Den som leter, han finner.

Kuidas külvad, nõnda lõikad.

Som en sår, høster en.

Nii kaob maailma hiilgus.

Slik forgår all verdens herlighet.

Lõpp hea, kõik hea.

Når enden er god, er allting godt.

Oppgaver

- ◊ 1. *Lag diminutiv av følgende ord:* naine, mees, tütar, isa, vend, öde, tuba, aken, lamp, laud, sild, lill, ahi, poiss, tüdruk, tädi, onu, lipp, pilt, riik, loss, armas, ilus; armas söber (se § 37B), väike maja, ilus linn, pruun loom, sinine vaas.
Eks.: naine > *gen.* naise > *dim.* naiseke(ne)
- ◊ 2. *Svar på spørsmåla:* Mis værvi on laud, uks, raamat, pliiats, pastakas, taevas, puu, rohi, mesi, lumi, veri, lipp, vesi, kala, paber, lill, vähk, vaas, maja, lennuk, riiul, lamp, vaip, ahi, auto, lehm, orav?
Eks.: Laud on pruun. Uks on valge.
- ◊ 3. *Oversett til estisk:* Vi hilser deg. Når (an)kommer mora? Takk for det vennlige brevet deres! Er du glad nå? Kommer du snart? Gi meg den gule blyanten! Skriv ikke så fort! Tegn et lite blått hus. En kreps er ingen (er ikke) fisk. Gullfisken lever i vann. Krepsen går alltid baklengs. Hvilken farge er det på graset? Det lille brune ekornet sitter (oppe) i det høye grønne treet. Ved sida av den vakre mørkerøde rosa ligger det (er det) en liten lyseblå blomst.

KAPITTEL 11

Grammatikk

NOMINATIV FLERTALL

§39

A. Nominativ flertall har endelsen **-d**, som blir lagt til genitiv entall.

<i>nom.ent.</i>		<i>gen.ent.</i>		<i>nom.fl.</i>	
l'inn	'by'	linna		linna\d	'byer'
l'ind	'fugl'	linnu		linnu\d	'fugler'
r'iik	'stat, rike'	riigi		riigi\d	'stater, riker'
l'ipp	'flagg'	lipu		lipu\d	'flagg'
l'aps	'barn'	lapse		lapse\d	'barn'
v'end	'bror'	venna		venna\d	'brødre'
ðde	'søster'	'oe		'oe\d	'søstre'
tütar	'datter'	tütre		tütre\d	'døtrer'
hobune	'hest'	hobuse		hobuse\d	'hester'
vana	'gammel'	vana		vana\d	'gamle'
n'oor	'ung'	noore		noore\d	'unge'
ilus	'vakker'	ilusa		ilusa\d	'vakre'
armas	'kjær'	'armsa		'armsa\d	'kjære'

→ **Linnud** laulavad 'Fuglene synger'. **Lapsed** mängivad 'Barna leker'. **Hobused** jooksevad 'Hestene løper'. **Vennad** ja **øed** tervitavad 'Brødrene og søstrene hilser'.

B. Personlige pronomen og demonstrative (peikende) pronomen har forskjellig stamme i entall og flertall:

<i>nom.ent.</i>	<i>gen.ent.</i>	<i>nom.fl.</i>	<i>gen.fl.</i>
mina / ma	minu / mu	meie / me	meie / me
sina / sa	sinu / su	teie / te	teie / te
tema / ta	tema / ta	nema\d / na\d	nen\de
s'ee	selle	n'ee\d	nen\de
t'oo	tolle	n'oo\d	non\de

Pronomenene **kes** 'hvem', **mis** 'hva', **ise** 'selv', **k'öik** 'all(e)' er like i nominativ entall og flertall (jf. kap. 32, § 170-171, 174).

ENTALLSORD OG FLERTALLSORD

§40

Det er ikke alle ord som blir brukt i flertall. Entallsord er f.eks. **julgus** 'mot', **p'iim** 'melk', **inimk'ond** 'menneskehett', **nohu** 'snue', **minevik** 'fortid'; i estisk også **m'öobel** 'møbler, møblement'.

En del ord blir for det meste brukt i flertall, f.eks. **prilli\d** 'briller', **püksu\d** 'bukse', **tangu\d** 'gryn', **pulma\d** 'bryllup', **matuse\d** 'gravferd', **jõulu\d** 'jul', **r'ouge\d** 'kopper', **kaksiku\d** 'tvillinger', **vanema\d** 'foreldre', **'oe\d-venna\d** 'søsken'.

Men i sammensatte ord og i uttrykk opptrer også disse ofte i entallsform: **püksi·r'ihm** ‘bukse-reim’, **arg p'üks** ‘reddhare’, **tangu·puder** ‘gryngrøt’, **p'ulma minema** ‘dra i bryllup’, **jõulu·vana** ‘julenisse’, **kaksik·v'end** ‘tvillingbror’, **lapse·vanem** ‘(barne)forelder’ osv.

BRUKEN AV NOMINATIV FLERTALL

A. Et flertallssubjekt står i nominativ flertall, og det samme gjør et adjektiv når det står som predikativ til verbet **ole\ma** ‘være’ – liksom i norsk.

§41

Ajad on rasked .	‘Tidene er tunge.’
Raamatud on kallid .	‘Bøkene er dyre.’
Meie oleme noored .	‘Vi er unge.’

B. Om et substantiv i nominativ flertall har et adjektivattributt, står dette i samme kasus (se kap. 33):

suured linnad	‘store byer’
vanad inimesed	‘gamle mennesker’
armsad öed ja vennad	‘kjære søstre og brødre’
need tunnid	‘de timene’

Tekst

Inimene tahab, Jumal juhib. *Inimese* elu on üürike. *Inimesed* on surelikud.

Ütle mulle, kes on su *sõber*, ja ma ütlen sulle, kes sa ise oled. Ole aus ja õiglane *sõbra* vastu! Me oleme *sõbrad*.

Kes ees, see *mees*! Mees *mehe* vastu. Kuhu lähete, *mehed*?

Aeg on raha. Masin on meie *aja* kangelane. Ees seisavad rasked *ajad*.

AASTAAJAD

Mis aastaaeg praegu on? Praegu on talv. Talvel on *päevad lühikesed* ja *öod pikad*. *Ilmad* on *külmad* ja tihti sajab lund. Lumi on maas. Maa on valge. *Noored* ja *vanad* suusatavad ja uisutavad.

Talve järel tuleb kevad. Päike paistab ja lumi sulab. Taivas on helesinine. Kevadel on õhk selge ja värske. Vahel sajab vihma, kuid kevadel on vihm kasulik.

Mis aastaaeg tuleb kevade järel? Kevade järel tuleb suvi. Suvel on *päevad pikad* ja *öod lühikesed*. *Metsad* ja *pöllud* on *rohelised*. *Lilled* õitsevad ja *linnud* laulavad. Millised *ilmad* on suvel? Vahel on päris *ilusad* ja *soojad ilmad*.

Siiis tuleb sügis. *Ilmad* on *jahedad*. Sügisel sajab tihti vihma. Tuul on külm. *Lehed* langevad.

Ordliste

'aasta'aeg, -aja	årstid	Jumal, -a	Gud
'aeg, aja	tid	järel	etter
'aus, -a	ærlig, hederlig	k'angela ne, -se	helt (subst.)
jahe, -da	kjølig	kasulik, -u	nyttig
j'uhtī ma, juhi\b	lede, styre	kevad, -e	vår (subst.)

> kevade\l (<i>adess.</i>)	om våren	s'elge, -	klar
k'ülm , külma	kald	s'oe, soja	varm
l'ange\ma , -\b	falle, stykte	sula\ma , -\b	smelte
l'eht , lehe	blad	surelik , -u	dødelig
lumli , -e	snø	suusata\ma , -\b	gå på ski
l'un\d (<i>part.</i>)	snø	suvi\ma , -e	sommer
lühikel\ne , -se	kort (adj.)	> suve\l (<i>adess.</i>)	om sommeren
m'aa , -	jord; land	sügis , -e	høst
m'aas	på marka, nede	> sügisel (<i>adess.</i>)	om høsten
maga\ma , -\b	sove	t'alv , talve	vinter
masin , -a	maskin	> talvel\l (<i>adess.</i>)	om vinteren
p'aist\ma , paista\b	skinne	t'ihti	ofte
p'ikk , pika	lang	t'uul , tuule	vind
pr'aegu [= n'üüd]	nå, akkurat nå	uisuta\ma , -\b	gå på skøyter
p'old , pöllu	åker, jorde	vahel	iblant
p'äev , päeva	dag	v'astu (§ 35)	mot, imot
p'äilke , -kese / -kse	sol	v'ihm , vihma	regn
päris	ganske, temmelig	v'ärsk\ma , -	frisk, fersk
raha , -	pengar	'öhk , öhu	luft
sada\ma , saja\b	falle; regne, snø	'öigla\ne , -se	rettferdig
> saja\b l'un\d (<i>part.</i>)	det snør, (det faller snø)	'ötse\ma , öitse\b	blomstre, springe ut
> saja\b v'ihma (<i>part.</i>)	det regner, (det faller regn)	'öö , -	natt
		üürike , -se	kort, kortvarig

Uttrykk

ILM

Missugune ilm täna on?

Kuidas täna ilm on?

Ilus ilm täna, eks ole?

Täna on ilus ilm; halb ilm.

**On soe, kuum (palav), külm,
jahe, tuuline, pilvine,
selge, sulailm.**

Tuul on külm. Külmetab.

Vihma sajab. Lund sajab.

Sajab kövasti vihma. Olen läbimärg.

Võta vihmavari kaasa.

Vihm on üle. Päike paistab.

Äike on tulemas.

Lööb välku. Müristab.

Väljas on pime, valge, märg, kuiv, udu(ne).

Jää on libe.

Päike on juba kõrgel, aga sina veel magad!

VÆRET

Hva slags vær er det i dag?

Hvordan er været i dag?

Det er pent vær i dag, ikke sant?

Det er pent; dårlig vær i dag.

Det er varmt, hett, kaldt,

kjølig, blåsende, skyet,
klart, tøvær.

Vinden er kald. Det blir frost.

Det regner. Det snør.

Det regner kraftig. Jeg er gjennomvåt.

Ta (du) med paraplyen!

Regnet er over. Sola Skinner.

Det trekker opp til tordenvær.

Det lyner. Det tordner.

Det er mørkt, lyst, vått, tørt, kåket (ute).

Isen er glatt.

Sola er alt høyt oppe, men du sover ennå!

Oppgaver

- ❖ 1. *Dann genitiv entall, og deretter nominativ flertall, som du så oversetter til norsk:*
väike laps, huvitav raamat, tark naine, ilus tüdruk, armas vend, suur maja, kõrge puu, väike linnuke, valge loomake, hea õpilane, halb poiss, aus inimene, pikk tänav, lühike jutt, igav kiri, väike öde, sinine lipp, punane lill, kollane leht, kirju lind, uus auto, värske kala, tume öö, raske päev, kerge harjutus, ilus aeg. Eks.: väikese lapse – väikesed lapsed – ‘små barn’
- ❖ 2. *Oversett til estisk:* Hvor er vennene dine? Snakk ikke så høyt, barna sover. Om vinteren går vi på ski. Det snør ofte. Om våren springer blomstene ut. I dag regner det. Regner det akkurat nå? Hvilken (hva slags) årstid kommer etter sommeren? Hvordan er været (flt.) om høsten? Nettene er lange og dagene er korte. Dette er en lang fortelling. De er ærlige folk (mennesker).

KAPITTEL 12

Grammatikk

TALLORD (forts.)

§42

Tallorda fra 10 og oppover blir i estisk dannet svært regelmessig. Det gjelder bare å kunne grunntallene 1–10 (se § 17).

- a) Tallorda fra 11 til 19 er sammensetninger av grunntallene 1–9 og ordet **-t'eist** eller **-t'eist-kümmend**, det vil si 'av det andre titallet'. Den lange forma er likevel sjeldent i moderne språk.

11	'üks + t'eist(kümmend) = 'üks·t'eist = 'üks·t'eistkümmend
12	k'aks·t'eist(kümmend)
13	k'olm·t'eist(kümmend)
14	neli·t'eist(kümmend)
15	v'iis·t'eist(kümmend)
16	k'uus·t'eist(kümmend)
17	seitse·t'eist(kümmend)
18	kaheksa·t'eist(kümmend)
19	üheksa·t'eist(kümmend)

- b) Tallene 20–90 danner vi ved å gå ut fra tallene 2–9 og legge til ledet **-kümmend** ('titall'):

20	k'aks-kümmend
30	k'olm-kümmend
40	neli-kümmend
50	v'iis-kümmend
60	k'uus-kümmend
70	seitse-kümmend
80	kaheksa-kümmend
90	üheksa-kümmend

- c) Tallene fra 21 og oppover danner vi etter samme prinsipp som i norsk (tjue + en = tjueen), men orda skal i estisk skrives hver for seg:

21	k'aks-kümmend 'üks
22	k'aks-kümmend k'aks
23	k'aks-kümmend k'olm
24	k'aks-kümmend neli
osv.	
31	k'olm-kümmend 'üks
37	k'olm-kümmend seitse
58	v'iis-kümmend kaheksa
76	seitse-kümmend k'uus
99	üheksa-kümmend üheksa

- d)
100	sada
200	k'aks-sada
300	k'olm-sada
101	sada 'üks
102	sada k'aks
312	k'olm-sada k'aks·t'eist
753	seitse-sada v'iis-kümmend k'olm
1 000	('üks) tuhat
1 001	tuhat 'üks
1 125	tuhat 'üks-sada k'aks-kümmend v'iis
2 000	k'aks tuhat
3 000	k'olm tuhat

10 000	kümme tuhat
100 000	sada tuhat
1 000 000	('üks) m'iljon
2 000 000	k'aks m'iljonit
10 000 000	kümme m'iljonit
1 000 000 000	('üks) miljard
2 000 000 000	k'aks miljardit

e) Følgende ledd blir knyttet til sammensetningen ved sammenskriving:

-t'eist(kümmend)

-kümmend

-sada

12	k'aks-t'eist / k'aks-t'eistkümmend
20	k'aks-kümmend
200	k'aks-sada

I alle andre tilfeller av sammensatte tallord skriver vi orda skilt:

21	k'aks-kümmend 'üks
115	sada v'iis.t'eist
2000	k'aks tuhat

Blandete eksempler:

147	sada neli-kümmend seitse
321	k'olm-sada k'aks-kümmend 'üks
718	seitse-sada kaheksa-t'eist
1987	tuhat üheksa-sada kaheksa-kümmend seitse
7549	seitse tuhat v'iis-sada neli-kümmend üheksa

GENITIV AV TALLORD

Om bøyningen av sammensatte tallord, se også § 188.

§43

<i>nominativ</i>	<i>genitiv</i>
0 n'ull	nulli
1 'üks	ühe
2 k'aks	kahe
3 k'olm	kolme
4 neli	nelja
5 v'iis	viie
6 k'uus	kuue
7 seitse	s'eitsme
8 kaheksa	kaheksa
9 üheksa	üheksa
10 kümme	k'ümne
100 sada	saja
1000 tuhat	tuhande
1000000 m'iljon	m'iljoni
10 ⁹ miljard	miljardi

I genitiv av sammensatte tallord står begge ledd i genitiv (til forskjell fra vanlige sammensatte ord, jf. § 33c).

	<i>nominativ</i>	<i>genitiv</i>
15	v'iis-t'eist	viie-t'eist(k'ümne)
15	v'iis-t'ejstkümmend	viie-t'ejst k'ümne
70	seitse-kümmend	s'eitsme-k'ümne
200	k'aks-sada	kahe-saja
1,5	p'ool-t'eist	p'ool-teise / poole-teise

PARTITIV ETTER TALLORD

§44

Etter tallordet **üks** (1) ‘en/ei/ett’ står substantivet i nominativ entall, f.eks.:

üks aasta ‘ett år’, **üks tund** ‘en time’, **üks minut** ‘ett minutt’, **üks kroon** ‘ei krone’

Etter alle andre tallord står substantivet – i motsetning til i norsk – ikke i flertall, men i partitiv entall. (Dette er ved sida av genitiv entall en grunnkasus, se nærmere i kap. 27). Eks.:

(2)	k'aks	'aasta\lt, t'undi, minut\lt, kr'ooni (part.)
(3)	k'olm	" " " "
(100)	sada	" " " "
(101)	sada üks	" " " "
(1000)	tuhat	" " " "
(½)	p'ool	" " " "
(et par)	p'aar	" " " "
(hvor mange)	mitu	" " " "

→ Pilet maksab **üks kroon** ‘Billetten koster ei krone’. Raamat maksab **kümme krooni** ‘Boka koster ti kroner’. Ta on **kakskümmend aastat** vana ‘Han/hun er tjue år gammel’. Üks akadeemiline tund on **nelikümmend viis minutit** ‘En akademisk time er 45 minutter’.

Mitu krooni see maksab? ‘Hvor mange kroner koster den/det?’ **Mitu aastat?** ‘Hvor mange år?’

BØYNINGEN AV TALLORD

§45

Her blir det ført opp formene i nominativ, genitiv og partitiv – selv om kasus partitiv strengt tatt ikke kommer inn før i kap. 27.

0	n'ull, nulli, n'ulli
1	'üks, ühe, 'ühte / 'üht
2	k'aks, kahe, k'ahte / k'aht
3	k'olm, kolme, k'olme
4	neli, nelja, n'elja
5	v'iis, viie, v'iil\lt
6	k'uus, kuue, k'uul\lt
7	seitse, s'eitsme, seitse\lt
8	kaeksa, kaeksa, kaeksa\lt
9	üheksa, üheksa, üheksa\lt
10	kümme, k'ümne, kümme\lt
-ten	-t'eist(kümmend), -t'eist(k'ümne), -t'eist(kümmend) / -t'eist(kümme\lt)
-ti	-kümmend, -k'ümne, -kümmend / -kümme\lt

1,5	p'ool-t'eist, p'ool-teise / poole-teise, p'ool\lt'-eist
100	sada, saja, sada
1000	tuhat, tuhande, tuhande\lt

Tekst

ARVUD

Mis on sinu telefoninumber? Minu telefoninumber on kaks kaheksa kolm üks üheksha kaks kolm. Mu sõbra telefoninumber on kaks neli seitse üheksha seitse null viis. Mis on teie telefoninumber? Eesti suunanumber on kolm seitse kaks.

Kui palju on üksteist ja kuusteist? Üksteist ja kuusteist on kakskümmend seitse. Kas viiosteist on paarisarv või paaritu arv? Viisteist on paaritu arv. Neliteist on paarisarv. Kui palju on nelikümmend ja üheksakümmend viis? Nelikümmend ja üheksakümmend viis on kokku sada kolmkümmend viis. Sada üheksateist ja kakssada viiskümmend kolm on kokku kolmsada seitsekümmend kaks. Väikesed arvud ma liidan peast, aga mul on ka taskuarvuti. Arvuta kokku, kui suur tuleb meie arve.

Kui palju maksab eesti keele öpik? Eesti keele öpik maksab arvatavasti umbes kaks-sada krooni. Ajakiri maksab kakskümmend krooni. Ajaleht maksab viis krooni. Bussipilet maksab kümme krooni. Tudengi või pensionäri pilet maksab ainult kolm krooni. Kui palju maksab kuukaart?

Mitu minutit kestab professori loeng? Professori loeng kestab nelikümmend viis minutit. Kas kontsert kestab üks tund või kaks tundi? Arvan, et kontsert kestab poolteist tundi. Aeroobikatrenn kestab kolmveerand tundi.

Kui kaua kestab see kursus? See kursus kestab umbes üks aasta. Mitu aastat kestab ülikooli kursus? Ülikooli kursus kestab neli kuni viis aastat.

Kolm aastat tagasi oli siin pöld. Üks aasta tagasi oli siin ehitusplats. Kolme aasta pärast on siin mitu maja.

Jõgi on kaks meetrit sügav. Puu on kümme ja pool meetrit kõrge. Uks on kaheksakümmend kuus sentimeetrit lai. Tuba on viis meetrit pikk ja neli meetrit lai.

ARITMEETIKAÜLESANDED

Kui palju on kaks korda kaks? Lahuta viis kümnest. Kui palju on kümme miinus viis? Liida viis kümnele. Kui palju on kümme pluss viis? Korruta viis kümnegaga. Jaga kümme viiega.

KUI VANA SA OLED?

Kui vana sa oled? Ma olen kakskümmend üks aastat vana. Kui vana on sinu isa? Isa saab varsti viiskümmend aastat täis.

See väike laps on ainult üks aasta vana. Ta on üheaastane. Tema õde on kaks ja pool aastat vana. Ta on kahe ja poole aastane. Vanaisa on juba kaheksakümmend aastat täis. Tema saab aasta pärast kaheksakümmend üks.

Jaani viiekümneaastane ema näeb noor välja. Inimesed arvavad, et ta on alla kolmekümne viie.

- Kui vana te olete?
- Mis te arvate, kui vana ma olen?
- Ma arvan, et te olete umbes kuuskümmend aastat vana.

- Te eksite, ma olen juba seitsekümmend täis.
- Te ei paista nii vana välja.
- Tänan komplimendi eest. Kui vana te ise olete?
- Saan varsti kolmkümmend.
- Kui noor te veel olete!

Ma ütlen veel üks kord,
Noorus on ilus aeg;
Noorus ei tule iial' tagasi! (LAULUSÖNAD)

Ordliste

'aasta, -	år	m'eetler, -ri	meter
> 'aasta\lt (<i>part.</i>)	år	> m'eetri\lt (<i>part.</i>)	meter
'aasta\ne, -se	-åring	minut, -i	minutt
aeroobika\tr'enn,	aerobikktrening	> minutil\lt (<i>part.</i>)	minutt(er)
·trenni		mitu, m'itme	hvor mange
aja\kirli, -ja	tidsskrift	n'oorus, -e	ungdom, ungdomstid
aja'l\eh\t, -lehe	avis	n'umbler, -ri	nummer; tall, siffer
aritmeetika\üles\anne,	regneoppgave	paaris'ary, -arvu	partall
·ande		paaritu 'arv	oddetall
arve, 'arve	regning	p'aist\ma, paista\b	synes
'arv, arvu	tall	> paista\b v'\älja	ser ut
'arva\ma, -\b	gjette; tro, mene	p'ea, -	hode
arvatavasti	antakelig, trolig	p'ea\st arvuta\ma	regne i hodet
arvuta\ma, -\b	regne	pensionär, -i	pensjonist
bussi\pilet, -i	bussbillett	pilet, -i	billett
ehitus\pl'ats, -platsi	byggeplass	p'ool, poole	halv
'eksi\ma, eksib	ta feil	p'ool'teist, p'ool-teise	en og en halv, halvannen
'iial(gi)	(ikke) noengang, altri	professor, -i	professor
jaga\ma, -\b	dele, dividere	pära\st	etter; om
kaua	lenge	s'ent, sendi	sent (estisk mynt)
k'est\ma, kesta\b	vare, drøye	> s'enti (<i>part.</i>)	sent
k'okku	sammenlagt, til sammen	sentim'eetler, -ri	centimeter
k'ontl'sert, -serdi	konsert	> sentim'eetri\lt (<i>part.</i>)	centimeter
korruuta\ma, -\b	gange, multiplisere	suuna-n'umbler, -ri	retningsnummer
kr'oon, krooni	krone	söna, -	ord
> kr'ooni (<i>part.</i>)	krone(r)	tagasi	tilbake; for ... siden
kui n'o\or	hvor ung	t'asku\arvuti, -	lommekalkulator
kui vana	hvor gammel	telefon, -i	telefon
kuni	til, inntil	tudeng, -i	student
k'ursus, -e	kurs; studium	t'und, tunni	time
k'uuk'aart, -kaardi	månedskort	> tundi (<i>part.</i>)	time(r)
laulu\söna\d (<i>nom.fl.t.</i>)	sangtekst	t'äis	full
lahuta\ma, -\b	trekke fra, subtrahere	> s'aab 50 'aasta\lt t'äis	runder 50 år
l'iit\ma, liida\b	legge sammen, addere	'umbe\ses	omtrent, cirka
l'oeng, -u	forelesning	üles\anne, .\ande	oppgave
m'aks\ma, maksa\b	koste	> üles.\ande\d (<i>nom.fl.t.</i>)	oppgave(r)

Uttrykk

RAHA

(Kui) palju see maksab?
Mis see maksab?
See maksab üks kroon; kümme krooni.
See on odav. See on kallis.
Palun arve. (Lubage arve.)
Palun laena mulle sada krooni.
Kahjuks ma ei saa.
Mul on vähe raha.
Kas sa saad sajakroonise (sada krooni)
lahti vahetada?
Kahjuks mitte.
Kas teil on palju raha?
Ma olen vaene kui kirikurott.
Paberraha. Peenraha. Paras raha.

PENGER

Hvor mye koster det?
Hva koster det?
Det koster ei krone; ti kroner.
Det er billig. Det er dyrt.
Får jeg regningen!
Kan du låne meg hundre kroner?
Dessverre kan jeg ikke.
Jeg har lite penger.
Kan du veksle en hundrelapp
(hundre kroner) for meg?
Nei, dessverre.
Har De/dere mye penger?
Jeg er fattig som ei kirkerotte.
Sedler. Småpenger. Akkurate penger.

VANUS

Kui vana sa oled (te olete)?
Ma olen kakskümmend aastat vana. /
Olen kahekümne aastane.
Kui vana on teie abikaasa?
tütar? poeg?
Ta saab varsti kakskümmend täis.
Te näete noor välja.
Ta on hästi säilinud.
Ta on oma parimas eas.
Te olete väga nooruslik.
Ta on noore/vana generatsiooni
esindaja.
Ta on moodne inimene.
Sa oled liiga vanamoeline.
Sul on vanamoodsed vaated.

ALDER

Hvor gammel er du? (er De?)
Jeg er 20 år gammel.

Hvor gammel er ektefellen Deres?
dattera Deres? sønnen Deres?
Han/hun fyller snart 20 år.
De ser ung ut.
Han/hun har holdt seg bra.
Han/hun er i sin beste alder.
De er veldig ungdommelig.
Han/hun er en representant for den
unge/gamle generasjonen.
Han/hun er et moderne menneske.
Du er altfor gammelmodig.
Du har gammeldagse oppfatninger.

Oppgaver

- ◊ 1. Skriv på estisk: 9, 12, 15, 18, 27, 38, 59, 64, 98, 100, 113, 117, 132, 194, 200, 500, 202, 812, 931, 1000, 1001, 1017, 1108, 1988, 2041, 1111, 2445, 5748, 8436, 10 516, 100 847.
- ◊ 2. Oversett til estisk: hvor mye er fjorten og tjueni? Hundre og tjuefem er oddetal. Hva er telefonnummeret ditt? Hva er telefonnummeret til universitetet? Hvor gammel er du? Hvor gammel er vennen din? Lillesøstera mi er bare ett år gammel. Det lille barnet er ett og et halvt år gammelt. Sønnen til læreren er 15 år gammel. Mannen har fylt 50 år. Du ser ikke så gammel ut som du er. Hun ser veldig ung ut.

KAPITTEL 13

Grammatikk

ORDENSTALL

§46

A. Ordenstall danner vi i estisk ved å føye endelsen -s til genitiv av grunntallet. Unntak er 1–3 og store tall, som vist i tabellen:

	grunntall	genitiv		ordenstall
1	'iiks	ühe	>	esimene ‘første’
2	k'aks	kahe	>	teine ‘andre’
3	k'olm	kolme	>	kolmas ‘tredje’
4	neli	nelja	>	neljas ‘fjerde’
5	v'iis	viie	>	viies ‘femte’
6	k'uus	kuue	>	kuues ‘sjette’
7	seitse	s'eitsme	>	s'eitsmes ‘sjuende’
8	kaheksa	kaheksa	>	kaheksas ‘åttende’
9	ühekṣa	ühekṣa	>	üheksas ‘niende’
10	kümme	k'ümne	>	k'ümnes ‘tiende’
100	sada	saja	>	sajas ‘hundrede’
1000	tuhat	tuhande	>	tuhandes ‘tusende’
1000000	m'iljon	m'iljoni	>	m'iljones ‘millionte’
10 ⁹	miljard	miljardi	>	miljardes ‘milliardte’
osv.				

B. I sammensatte ordenstall får bare siste ledd endelsen -s, mens de foregående leddene står i genitiv:

	grunntall	genitiv		ordenstall
11	'üks·t'eist(kümmend)	ühe·t'eistik'ümne	>	ühe·t'eistik'ümnes
12	k'aks·t'eist(kümmend)	kahe·t'eistik'ümne	>	kahe·t'eistik'ümnes
20	k'aks·kümmend	kahe·k'ümne	>	kahe·k'ümnes
300	k'olm·sada	kolme·saja	>	kolme·sajas
25	k'aks·kümmend v'iis	kahe·k'ümne viie	>	kahe·k'ümne viies
179	sada seitse·kümmend ühekṣa	saja s'eitsme·k'ümne üheksa	>	saja s'eitsme·k'ümne üheksas
1964	tuhat ühekṣa·sada k'uus·kümmend neli	tuhande ühekṣa·saja kuue·k'ümne nelja	>	tuhande ühekṣa·saja kuue·k'ümne neljas
2000	k'aks tuhat	kahe tuhande	>	kahe tuhandes

Genitiv av grunntallene 11–19 kan også stå i kort form, dvs. uten **-kümmend**, men ordenstallet må ha den lange forma med **-k'ümnes**.

C. Ordenstall kan vi skrive enten med punktum etter grunntallet, eller med romertall:

1. kass	/	I klass	'første klasse'
3. vaatus	/	III vaatus	'tredje akt'
20. sajand	/	XX sajand	'det 20. århundre' (dvs. 1900-tallet)

BRØK

Brøktall har endelsen **-ndik** som blir lagt til genitiv av grunntallet:

§47

	<i>genitiv</i>	<i>brøk</i>	
k'aks	kahe	> kahendik	$\frac{1}{2}$,
k'olm	kolme	> kolmandik	$\frac{1}{3}$,
neli	nelja	> neljandik	$\frac{1}{4}$,
v'iis	viie	> viarendik	$\frac{1}{5}$,
kümme	k'ümne	> k'ümnendik	$\frac{1}{10}$,
sada	saja	> sajandik	$\frac{1}{100}$,
tuhat	tuhande	> tuhandik	$\frac{1}{1000}$,
m'iljon	m'iljoni	> m'iljondik	$\frac{1}{1000000}$,

Merk: Avvikende er, som vi ser, dannelsen av **kolmandik**, **tuhandik** og **m'iljondik**.

Flere brøker har i tillegg andre navn, som er vanlig brukt i talespråket:

$\frac{1}{2}$	'üks kahendik	en todel	p'ool	en halv
$\frac{1}{4}$	'üks neljandik	en firedel	veerand	en kvart
$\frac{3}{4}$	k'olm neljand'ikku	tre firedeler	k'olm-veerand	tre kvart
$1\frac{1}{2}$	'üks ja 'üks kahendik	en og en halv	p'ool-t'eist	halvannen
1	'üks	en	terve	en hel
2	k'aks	to	p'aar	et par

→ **Üks kolmandik** 'en tredel'. **Kaks kolmandikku** 'to tredeler'. **Kolm viarendikku** 'tre femdeler'. **Kaks seitsmendikku** 'to sjudeler'.

GENITIV AV ORDENSTALL OG BRØKER

Genitiv av alle ordenstall (unntatt: esimelne, -se 'første' og teilne, -se 'andre') har utlydsendring *s* → *nda*:

§48

	<i>nominativ</i>	<i>genitiv</i>
1.	esimelne	esimelse
2.	teilne	teilse
3.	kolmals	kolma nda
4.	neljals	nelja nda
5.	viiels	viie nda
20.	kahe-k'ümnels	kahe k'ümne nda
100.	sajals	saja nda
200.	kahe-sajals	kahe saja nda

Genitiv av brøktall får alltid tillagt stammevokalen **-u** (utlydsendring *O* → *u*): viiendik – viiendiku

→ **Neljanda** klassi õpilane ‘elev i fjerde klasse (fjerde klassens elev)’. Toodang on **kahe viiendiku** võrra suurenenud ‘Produksjonen har økt med to femdeler’.

ADESSIV VED TIDSBESTEMMELSER

§49

A. Ved tidsbestemmelser på spørsmålet **millal?** ‘når?’ bruker en ofte kasus adessiv med endelsen **-l** (som svarer til norsk ‘om’, se nærmere om dette i § 64C). Endelsen blir lagt til genitiv:

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>		<i>adessiv</i>
päev	‘dag’	päeva	päeval	‘om dagen’
hommik	‘morgen’	hommi	hommi <ul style="list-style-type: none"> kl	‘om morgenen’
’öhtu	‘kveld’	’öhtu	’öhtu <ul style="list-style-type: none"> kl	‘om kvelden’
kevad	‘vår’	kevade	kevade <ul style="list-style-type: none"> kl	‘om våren’
suvi	‘sommer’	suve	suvel	‘om sommeren’

Avvikende bruker vi av ordet **’öö** ‘natt’ et adverb i denne funksjonen **’ösel** ‘om natta’ (jf. *gen.* **’öö**).

B. Likeså bruker vi adessiv ved datoer:

nominativ: Täna on **seitsmes** (7.) **jaanuar** ‘I dag er det den 7. januar.’

genitiv: **Seitsmenda jaanuari** hommik ‘Morgen den 7. januar [den 7. januars morgen].’

adessiv (når?): Ma tulen **seitsmendal jaanuaril**. ‘Jeg kommer den 7. januar’

Merk! En kan si: (sündinud) aastal **tuhat üheksasada kaheksakümmend** eller **tuhande üheksasaja kaheksakümnendal** aastal ‘(født) år 1980’.

Tekst

KUUPÄEV

Mis kuupäev täna on? Täna on esimene jaanuar. Palun loe ja tõlggi: teine veebruar, kolmas märts, neljas aprill, viies mai, kuues juuni, seitsmes juuli, kaheksas august, üheksas september, kümnes oktoober, üheteistkümnnes november, kaheteistkümnnes detsember. Mitmes kuu on juuni? Juuni on kuues kuu. Aprill on neljas kuu.

Millal on sinu sünnipäev? Mu sünnipäev on esimesel jaanuaril, aga mu õe sünnipäev on teisel veebruaril. Isa sünnipäev on viiendal märtsil. Ema on sündinud kaheteistkümnendal aprillil. Millal on teie sünnipäev? Minu sünnipäev on kahekümne kuuendal novembril. Millal sa koju sõidat? Sõidan koju neljandal mail. Millal lõpeb teie puhkus? Meie puhkus lõpeb kahekümne seitsmendal juulil. Kool algab kolmekümne esimesel augustil. Eesti Vabariigi aastapäev on kahekümne neljandal veebruaril.

Millal [mis kuupäeval] sa oled sündinud? Olen sündinud kaheksandal oktoobril tuhat üheksasada kuuskümmend seitse [kaheksandal oktoobril tuhande üheksasaja kuuekümnne seitsmendal aastal]. Millal on teie vend sündinud? Mu vend on sündinud kahekümne teisel detsembril tuhat üheksasada seitsekümmend üks. Mis aastal on kirjanik

sündinud? Kirjanik on sündinud aastal tuhat kaheksasada viiskümmend üheksa [tuhande kaheksasaja viiekümne üheksandal aastal].

*

Kus kaks koos, seal kolmas suus. Nagu viies ratsas vankri all. Üheksa ametit, kümnes nälgi.

MÖI STATUS: Üks ütleb "suvi on hea", teine ütleb "talv on hea", kolmas ütleb "mul ükskõik". (Vanker, saan, hobune)

MIS KELL ON?

- 7.00 Kell on (täpselt) seitse [seitse null null].
- 7.15 Kell on veerand kaheksa [seitse viisteist].
- 7.30 Kell on pool kaheksa [seitse kolmkümmend].
- 7.45 Kell on kolmveerand kaheksa [seitse nelikümmend viis].
- 8.01 Kell on üks minut üle kaheksa [üks minut kaheksa läbi / kaheksa ja üks minut / kaheksa null üks].
- 8.10 Kell on kümme minutit üle kaheksa [kaheksa ja kümme minutit / kaheksa kümme].
- 8.50 Kell on kümne minuti pärast üheksa [kümme minutit puudub üheksast / kell on kaheksa viiskümmend].
- 10.00 Kell on kümme enne lõunat [kümme hommikul / kümme null null].
- 23.00 Kell on üksteist öhtul [üksteist pärast lõunat / kakskümmend kolm null null].
- 2.30 Kell on pool kolm öösel [kaks kolmkümmend].
  - Ütle palun, kui palju kell on?
  - Minu kell näitab kaksteist.
  - Kas su kell on õige?
  - Mu kell on viis minutit ees (taga).
  - Mu kell seisab.

MU TÖÖPÄEV

Hommikul töusen ma (kell) pool seitse. Kell veerand kaheksa lähen ma kodund välja ja söidan tööle. Mis kell algab töö? Töö algab (kell) kolmveerand kaheksa. Kell kaksteist algab (lõuna)vaheaeg. See kestab tund aega. Pärast (peale) vaheaega lähen tööle tagasi. Viis minutit enne kella ühte (kell kaksteist viiskümmend viis) olen tagasi tööl. Millal löpeb töö? Töö löpeb kell viis pärast (peale) lõunat. Ma söidan koju. (Kell) pool kuus olen tagasi kodus.

Mis te öhtul teete? Öhtul olen ma kodus ja vaatan televiisorit. Päeval ma töötan. Öösel ma magan.

*

- Millal läheb rong?
- Rong läheb kell üksteist enne lõunat.
- Mis kell praegu on?
- (Kell on) pool üksteist.
- Nii palju juba? Rong läheb poole tunni pärast! Ma jään hiljaks!
- Ära unusta, et buss läheb kahe tunni pärast.

Ordliste

'aasta p'äev , -päeva	årsdag, merkedag	nagu	som, liksom
'alga\ma, -\b	begynne	neljals , -nda	fjerde
amet, -i, -ilt (part.)	yrke, embete; gjøremål	nov'embler , -ri	november
apr'ill, aprilli	april	n'äita\ma, -\b	vise
'august, -i	august	n'älg , nälja	sult
b'uss, bussi	buss	okt'obler , -ri	oktober
dets'embler, -ri	desember	p'eale lõuna\t (part.)	etter lunsj, om ettermiddagen
Eesti Vaba'r'iik , -riigi	Republikken Estland	p'uhkus , -e	ferie, hvile
'ehk	eller, det vil si	pärast lõuna\t (part.)	etter lunsj, om ettermiddagen
'enne lõuna\t (part.)	før lunsj, om formiddagen	ratas , r'atta	hjul
esime\ne , -se	første	r'ong , rongi	tog
hobulne , -se	hest	s'aan , saani	slede
j'aanuar, -i	januar	s'eitsmels , -nda	sjuende
juuli, -	juli	sept'embler , -ri	september
juuni, -	juni	s'uus (iness.)	i munnen; på tunga
jää\ma, -\b	bli, forbli	s'ündi\ma , sünni\b	bli født
> jää\b hiljaks	kommer før steint	on s'ündi\nud	er født
kaheksals , -nda	åttende	sünni-p'äev , -päeva	fødselsdag
kahe't'eistk'ümnels , -nda	tolvte	teilne , -se	andre, annen
k'ell, kella	klokke	telev'iisor , -i	fjernsyn
kella'\aeg, -aja	klokkeslett	t'ölkil\ma , tölgil\b	oversette, tolke
kodunt	hjemmefra	t'ous\ma , touse\b	stå opp
kolmals , -nda	tredje	t'äpselt	akkurat, presis
k'oos	sammen	t'öö , -	arbeid
k'uu, -	måned	t'öö'\le (all.)	til arbeidet
kuuels , -nda	sjette	t'öö-p'äev , -päeva	arbeidsdag
k'uu-p'äev, -päeva	dato	unusta\ma, -\b	glemme
k'ümnels , -nda	tiende	vah-e'aeg , -aja	pause; frikvarter
l'ai, laia	brei	v'ankler , -ri	vogn
l'öppel\ma , löpe\b	slutte	v'eebruar , -i	februar
lõuna , lõuna,	lunsj	veerand , -i	kvart
lõuna\t (part.)		viuels , -nda	femte
l'õuna\vahe'\aeg , -aja	lunsjpause	'öösel (adv.)	om natta
m'ai , -	mai	üheksals , -nda	niende
m'itmels , -nda	hvilken (i rekkefølgen)	ühe't'eistk'ümnels , -nda	ellevte
m'ärts , märtsi	mars	'üks-k'öik	likegyldig

Uttrykk

KUUPÄEV

Mis kuupäev täna on? Mitmes täna on?
Esimene, järgmine, viimane, eelviimane.
Seekord, teinekord, mõnikord.
Millal sa oled [te olete] sündinud?
Millal on su isa, ema, poja, tütre sünnipäev?

DATO

Hvilken dato er det i dag?
Den første, neste/følgende, siste, nest siste.
Denne gangen, en annen gang, en gang.
Når er du [De] født?
Når er fødselsdagen til faren din, mora di, sønnen din, dattera di?

Mis aastal sa tulid [te tulite] Norrasse?
Möödunud aastal, sel aastal,
tuleval aastal.
Aasta tagasi. Kuu aja eest.
Aasta pärast. Kuu aja pärast.
Nädala pärast.
Aasta otsa. Aeg-ajalt.
Lähemal ajal.
Õigel ajal.

KELLAEG

Kui palju kell on? Mis kell on?
Kas su kell on õige?
Mu kell käib ette.
Mu kell jäääb taha.
Kell on viis minutit ees/taga.
Ärata mind kell seitse.
Mis kellaajal? Mis kell?
On juba hilja. Veel on vara.
Millal algab töö?
Tunni aja pärast. Poole tunni pärast.
Tund aega tagasi. Pool tundi tagasi.
Hommikul, päeval, õhtul, öösel.
Vara hommikul. Hilja õhtul.
Ma jään hiljaks.

Hvilket år kom du [De/dere] til Norge?
I fjor, i år,
neste år
For et år siden. For en måned siden.
Om et år. Om en måned.
Om ei uke.
Året rundt. Av og til., Til tider.
Den nærmeste tida.
Til riktig tid.

KLOKKESLETT

Hvor mye er klokka? Hva er klokka?
Går klokka di riktig?
Klokka mi fortner.
Klokka mi saktner.
Klokka er fem minutter for snar/sein.
Vekk meg klokka sju.
Hvilket klokkeslett? Når?
Det er alt seint. Det er enda tidlig.
Når begynner arbeidet?
Om en time. Om en halv time.
For en time siden. For en halv time siden.
Om morgen, dagen, kvelden, natta.
Tidlig om morgen. Seint om kvelden.
Jeg kommer for seint.

Oppgaver

- ◊ 1. **Svar på spørsmåla:** Mis kuupäev on täna? Mitmes on homme? Millal on su sünnipäev? Millal on su ema sünnipäev? Millal sa oled sündinud (mis kuupäeval ja mis aastal)? Mis aastal on su isa sündinud? Mis kell praegu on? Mis kellaajal sa hommikul töosed? Mis kellaajal sa lähed tööle? Millal algab töö? Millal lõpeb töö? Mis kell sa tuled õhtul koju? Mis ajal sa magama lähed (går og legger deg)?
- ◊ 2. **Oversett til estisk:** 5. huset, 1. gangen, 2. brevet, 3. måned, 7. øvelsen, 10. ordet, 25. året, 150. mennesket.
Glem ikke at toget ditt går klokka halv ti om kvelden. Hva er klokka nå? Er klokka allerede seks? Klokka er 11 om formiddagen, 5 om ettermiddagen, halv tolv, kvart over sju, kvart på tolv, 9.10 (ti minutter over ni), 8.55 (fem på ni).
- ◊ 3. **Pugg følgende tidsuttrykk:**

nüüd	'nå'	siis	'da'
praegu	'(netttopp) nå'	alati	'alltid'
varsti	'snart'	ei iialgi	'aldri'
kohe	'straks'	tihti	'ofte'
otsekohe	'med en gang'	harva	'sjeldent'

KAPITTEL 14

Grammatikk

INDRE LOKALKASUS

§50

Estisk har tre såkalte indre lokalkasus som uttrykker:

- 1) retning inn i (*hvor hen?*)
- 2) beliggenhet inne i (*hvor (henne)?*)
- 3) retning ut av (*hvorfra?*)

Kasusendelsene **-sse**, **-s**, **-st** blir alltid lagt til genitivforma og kan sammenliknes med preposisjoner i norsk:

maja + sse	<i>'inn i huset'</i>
maja + s	<i>'(inne) i huset'</i>
maja + st	<i>'ut av huset'</i>

Også i norsk har vi ord der beliggenhet eller retning blir uttrykt på liknende måte som i estisk, jf. 'hjem, hjemme, hjemmefra'.

ILLATIV

§51

A. Illativ angir stedet eller tingene, som bevegelsen skjer inn i. Illativ svarer på spørsmåla **kuhu?** 'hvor hen?', **kelleses?** '(inn) i hvem?', **milleses?** '(inn) i hva?' – eller for adjektiv: **millisesse?** / **missugusesse?** (inn i) hva slags. Endelsen er **-sse**, som blir lagt til genitiv:

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>		<i>illativ</i>	
maja	'hus'	maja	maja\ss e	<i>'inn i huset'</i>	
v'oodi	'seng'	v'oodi	v'oodi\ss e	<i>'ned i senga'</i>	
sadam	'havn'	sadama	sadama\ss e	<i>'inn i havna'</i>	
süda	'hjerte'	südame	südame\ss e	<i>'inn i hjertet'</i>	
tore	'flott'	toreda	toreda\ss e	<i>'inn i det flotte'</i>	

B. Merk: En del lengre ord som i genitiv ender på **-se**, har også ei forkortet form av illativ med bortfall av stavelsen **-se-**. Denne korte forma kan vi velge å oppfatte som additiv med endelsen **-se** (õpilase\se, küsimuse\se), jf. kap. 15.

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>		<i>illativ</i>	
õpilane	'elev'	õpilase	õpilase\ss e / õpilas\se		
lühikene	'kort, stutt'	lühikese	lühikese\ss e / lühikes\se		
küsimus	'spørsmål'	küsimuse	küsimuse\ss e / küsimus\se		
v'öitlus	'kamp'	v'ötluse	v'ötluse\ss e / v'ötlus\se		

C. Illativ svarer stort sett til norske preposisjonsuttrykk med ‘inn i’, men blir noen ganger oversatt på andre måter:

Ma sõidan homme Pärnusse .	‘Jeg reiser <i>til Pärnu</i> i morgen.’
Me läheme öhtul teatrisse .	‘Vi går <i>i teateret</i> i kveld.’
Ta usub Jumalasse .	‘Han tror <i>på Gud</i> .’
Poiss on armunud tüdrukusse .	‘Gutten er forelsket <i>i jenta</i> .’
See ei puutu minusse .	‘Det angår <i>meg</i> ikke.’
Tagasi loodusesse!	‘Tilbake <i>til naturen</i> !’
Ma jään Eestisse .	‘Jeg blir (værende) <i>i Estland</i> .’

INESSIV

A. Inessiv uttrykker beliggenhet (inne) i et rom eller en ting. Inessiv svarer på spørsmåla **kus?** ‘hvor?’, **kelles?** ‘i hvem?’, **milles?** ‘i hva?’ – og for adjektiv: **millises? /missuguses?** ‘i hvilken, i hva slags’. Endelsen er -s som blir lagt til genitiv:

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>		<i>inessiv</i>	
maja	‘hus’	maja	maja\s	‘i huset’	
tuba	‘rom’	t'oa	t'oa\s	‘i rommet’	
l'inn	‘by’	linna	linna\s	‘i byen’	
raamat	‘bok’	raamatu	raamatu\s	‘i boka’	
s'uur	‘stor’	suure	suure\s	‘i det store’	

§52

B. Inessiv svarer oftest til norske uttrykk med preposisjonene ‘i’ eller ‘inne i’ men kan av og til bli oversatt på andre måter:

Me elame linnas .	‘Vi bor <i>i byen</i> .’
Asi on korras .	‘Saka er <i>i orden</i> .’
Raamat on kirjutatud eesti keelis .	‘Boka er skrevet <i>på estisk (estisk språk)</i> .’
Ma olen mures .	‘Jeg er bekymret (eg. jeg er <i>i bekymring</i>).’
Kas olete abielus?	‘Er De gift? (er De <i>i ekteskap</i> ?)’
Kelle sünnipäev on juulis?	‘Hvem har fødselsdag <i>i juli</i> ? ’

ELATIV

A. Elativ angir i sin grunnbetydning rommet eller tingen som noe kommer ut av. Elativ svarer da på spørsmåla **kust?** ‘hvorfra?’, **kellest?** ‘ut av hvem?’, **millest?** ‘ut av hva?’ – og for adjektiv: **millisest? /missugusest?** ‘ut av hva slags’. Den har endelsen -st, som i likhet med andre indre lokalkasus blir lagt til genitiv.

§53

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>		<i>elativ</i>	
maja	‘hus’	maja	maja\st	‘(ut) <i>av huset</i> ’	
küla	‘grend’	küla	küla\st	‘ <i>fra</i> grända’	
l'inn	‘by’	linna	linna\st	‘ <i>fra</i> byen’	
s'uu	‘munn’	s'uu	s'uu\st	‘(ut) <i>av munnen</i> ’	
kodu	‘hjem’	kodu	kodu\st	‘(ut) <i>av</i> hjemmet’	
taavaline	‘vanlig’	taavalise	taavalise\st	‘(ut) <i>av</i> det vanlige’	

Merk: Av stammen i ordet **kodu** ‘hjem’ bruker vi adverbet **kodunt** i betydningen ‘hjemmefra’.

B. Elativ angir materialet som noe er laget av og svarer da på spørsmålet **millest?** ‘av hva?’

Millest see on tehtud?	‘Hva er dette laget <i>av</i> ?’
Meie maja on püust .	‘Huset vårt er <i>av tre</i> .’
Sõrmus on kullast .	‘Ringen er <i>av gull</i> .’

C. Elativ angir personen eller tingen, som vi snakker om. Her svarer elativ på spørsmåla **kellest?** ‘om hvem?’, **millest?** ‘om hva?>:

Mis sa sellest arvad?	‘Hva tror (mener) du om <i>det</i> ?’
Kellest te räägite?	‘ <i>Hvem</i> snakker dere <i>om</i> ?’
Me räägime sinust .	‘Vi snakker <i>om deg</i> .’
Isa jutustab oma tööst .	‘Faren forteller <i>om arbeidet</i> sitt.’
Ema räägib oma kokust .	‘Mora snakker <i>om hjemmet</i> sitt.’

D. Legg merke til bruken av elativ i følgende uttrykk:

Ma saan eesti keelest aru.	‘Jeg forstår <i>estisk</i> .’
Ta võtab koosolekust osa.	‘Han deltar <i>på møtet</i> .’
Me peame õpetajast lugu.	‘Vi har respekt <i>for læreren</i> .’
Sa jääd rongist maha.	‘Du kommer for seint <i>til toget</i> .’
Ta väriseb hirmust .	‘Han skjelver <i>av skrek</i> .’
Inimene ei ela mitte ainult leivast .	‘Mennesket lever ikke <i>av brød</i> alene.’
Sellest jätkub.	‘Det rekker <i>med det</i> .’
Pea oma lubadusest kinni!	‘Stå <i>ved ditt løfte</i> ! ’
Nende norralasest sõber.	‘Deres <i>norske venn</i> .’
Tema pensionäridest valijad.	‘Hans velgere <i>blant pensionistene</i> .’

INDRE LOKALKASUS AV PRONOMEN

§54

Endelsene **-sse**, **-s**, **-st** blir lagt til genitiv, se § 25 (merk avvikende former i flertall, f.eks. **m'eis** i stedet for **meies**):

	<i>nominativ</i>	<i>illativ</i>	<i>inessiv</i>	<i>elativ</i>
ent.	mina / ma	minu\sse / m'u\sse	minu\s / mu\s	minu\st / mu\st
ent.	sina / sa	sinu\sse / s'u\sse	sinu\s / su\s	sinu\st / su\st
ent.	tema / ta	tema\sse / t'a\sse	tema\s / ta\s	tema\st / ta\st
flt.	meie / me	m'e\isse	m'e\is	m'e\ist
flt.	teie / te	t'e\isse	t'e\is	t'e\ist
flt.	nema\d / na\d	nen\desse / n'e\isse	nen\des / n'e\is	nen\dest / n'e\ist
ent.	s'ee	selle\sse / s'e\sse	selle\s / s'e\s	selle\st / s'e\st
flt.	n'ee\d	nen\desse / n'e\isse	nen\des / n'e\is	nen\dest / n'e\ist
ent./flt.	kes	kelle\sse	kelle\s	kelle\st
ent./flt.	mis	mille\sse	mille\s	mille\st
ent.	ise	enese\sse / 'enda\sse	enese\s / 'enda\s	enese\st / 'enda\st

→ Ma olen **sinusse** armunud ‘Jeg er forelsket i deg’. Ma kahtlen **temas** ‘Jeg tviler på han/henne’. Mis sa **must/minust** tahad? ‘Hva vil du (av) meg?’ Ma ei saa **teist** aru ‘Jeg forstår Dem/dere ikke’. Olen **endas/eneses** kindel ‘Jeg stoler på meg selv’. Mis mul **sest/sellest** kasu on? ‘Hva nytte har jeg av det?’

KONGRUENS VED INDRE LOKALKASUS

Adjektivattributtet til et substantiv i illativ, inessiv eller elativ blir bøyd i samsvar med hovedordet, dvs. at adjektivet står i samme kasus som substantivet (se kap. 33):

§55

Noormees armus ilusasse tüdrukusse.	‘Den unge mannen ble glad <i>i den vakre jenta</i> ’.
Me elame uues, suures ja ilusas majas.	‘Vi bor <i>i et nytt, stort og vakkert hus</i> ’.
Laps nutab suurest rõõmust.	‘Barnet gråter <i>av stor glede</i> ’.
See tuli nagu välk selgest taevast.	‘Det kom som <i>lyn fra klar himmel</i> ’.
Ma kuulsin sellest loost alles täna.	‘Jeg hørte først i dag <i>om den historien</i> ’.

Tekst

On öhtu. Olen väga väsinud. Heidan *voodisse*. Öösel ma laman *voodis* ja magan sügavalt. Hommikul ärkan, kui päike on juba körgel. Töosen *voodist* üles. Olen hästi välja puhanud. Olen rõõmus ja *heas tuju*. Tere hommikust!

- *Kuhu te lähete täna öhtul?*
- *Läheme öhtul teatrisse.*
- *Kas te käite tihti teatris?*
- *Ei, väga harva. Tavaliselt oleme öhtul kodus.* Mõnikord käime *kinos*.
- *Millal täna etendus algab?*
- *Etendus algab kell kahekса öhtul ja lõpeb umbes kell üksteist.*
- *Kas lähete teatrist otse koju?*
- *Arvatavasti küll.*

Kus te elate? Elame Norra pealinna Oslos. Kust te olete pärít? Oleme pärít Eestist. Mina olen pärít Tallinnast, kuid tema on pärít Tartust. Tartus asub vana kuulus ülikool. Mu vend õpib Bergeni ülikoolis. Homme söidan Tromsøsse. Tromsø asub Põhja-Norras. Mu eestlasest tuttav kolib Hamarisse. Ta on norra tüdrukusse armunud.

*Millest te räägите? Me räägime kirjaniku *uest romaanist*. Mis keeles see raamat on kirjutatud? See raamat on kirjutatud eesti *keeles*. Kas te saate eesti *keelest* aru? Ei, ma ei saa veel eesti *keelest* hästi aru. *Millest* kirjutab kirjanik? Kirjanik jutustab tänavalapse elust tänapäeva Eestis. Tegevus toimub tuhande üheksasaja üheksakümne üheksandal aastal.*

*Kapten laevas, jumal taevas. Mis *südamest* tuleb, läheb *südamesse*. Ühenduses on joud. Olen veendunud sinu *sõpruses*. Usun *igavesse sõprusse*. Kes elab *õhust* ja *armastusest*? Ons see tösi, et inimene pölvneb *ahvist*? Sa ei saa *naljast* aru. Kes püüab *kõigest* väest, saab üle *igast* mäest.*

Ordliste

'ahv, ahvi	ape	> heida\n v'oodi\ssse	jeg legger meg
armastus, -e	kjærlighet	hommik , -u	morgen
'armu\nnud (pts.)	forelsket	hommiku\nl	om morgen
aru s'a\nma, -l b	forstår	igavelne , -se	evig
etendus, -e	forestilling	jõud , j'õu	kraft, styrke
h'arva	sjeldan	k'apten , -i	kaptein
h'eit\nma, heida\nb	kaste, hive	kino , -	kino

kirjuta\ma, -\b	skrive	tavaliselt	vanligvis
kirjuta\tud (<i>pts.</i>)	skrevet	t'eatler, -ri	teater
koli\ma, -\b	flytte	tere hommikus\t	god morgen!
k'uullus, -sa	berømt, kjent	(part.)	
kus	hvor	tere 'õhtus\t (part.)	god kveld!
k'ust	hvorfra	tõsi, t'oe	sann, sant
k'õrgel	høgt opp	täna-p'äev, -päeva	dagen i dag, dagens-
l'aev, laeva	båt, skip	> täna-päeva Eesti	dagens Estland
lõuna, l'õuna	sør	tänava-l'aps, -lapse	gatebarn
mille\st (<i>elat.</i>)	ut av, fra hva; om	'usku\ma, usu\b	tro
mõni-k'ord	iblant	v'eendu\nud (<i>pts.</i>)	overbevist
nalli, -ja	spøk	vägi, v'ääe	kraft, makt
'ons [= on s'iis] s'ee	er det	> kõige\st v'ääe\st	av all makt
otse	direkte	v'älja-puha\nud (<i>pts.</i>)	uthvilt
põhli, -ja	nord	väsi\nud (<i>pts.</i>)	trøtt
Põhja-Norra, -	Nord-Norge	'õhk, õhu	luft
p'õlvne\ma, -\b	nedstamme	'õhtu, -	kveld
pärit	hjemmehørende	'õhtu\l (adess.)	om kvelden
s'õprus, -e	vennskap	'ärka\ma, -\b	våkne
sügavalt	djupt (adv.)	ühendus, -e	fellesskap, samhold

Uttrykk

Milles asi seisab?

Kuidas on eesti keeles ... ? (norra keeles)?

Mis tähendab sõna ... ?

Olen sinu/teie käsutuses.

Kas oled (olete) abielus?

Ma olen abielus, vallaline, lesk.

See ei puutu sinusse/teisse.

Olen sinusse/teisse (temasse) armunud.

Miks sa oled täna nii halvas tuju?

Olen väga heas/halvas tuju.

Käskäes.

Puhka rahus!

Tere hommiku(s)! Tere õhtu(s)!

Tänan sind (teid) kõigest südamest.

Kogu südamest. Kõigest jõust.

Armastus esimesest pilgust.

Mis sellest kasu on?

Sellest (temast) pole mingit kasu.

Sellest jätkub.

Sellest ei jätku.

Mildest on jutt?

Mildest te rääigte?

Mis sa sellest arvad?

See on kurjast.

Ta läks endast välja.

Kas sa saad (te saate) eesti keelest aru?

Ma saan natuke aru, kuid mitte palju.

Hva gjelder det?

Hva heter ... på estisk? (på norsk?)

Hva betyr ordet ... ?

Jeg står til din/deres disposisjon.

Er du (De/dere) gift?

Jeg er gift, ugift, enke/enkemann.

Det angår deg (Dem/dere) ikke.

Jeg er glad i deg/dere (han/henne).

Hvorfor er du i så dårlig humør i dag?

Jeg er i veldig godt (dårlig) humør.

Hånd i hånd.

Hvil i fred!

God morgen! God kveld!

Jeg takker deg (Dem/dere) av hele mitt hjerte.

Av hele hjertet. Av alle krefter.

Kjærlighet ved første blikk.

Hva gagn er det i det?

Dette (han) er ikke til noen nytte.

Det rekker med det.

Det rekker ikke med det.

Hva dreier det seg om?

Hva snakker dere om?

Hva mener du om dette?

Det er av det onde.

Hun gikk fra konseptene.

Forstår du (De/dere) estisk?

Jeg forstår litt, men ikke mye.

Oppgaver

◇ 1. *Oversett til estisk:* Hvor bor de? De bor i Norge. Vi bor i et stort hus. Hvor reiser dere i kveld? Vi reiser til Brevik. Bor dere i Brevik? Når reiser dere dit? Toget vårt går halv ni om kvelden. Hvor kommer disse [need] menneskene fra? De kommer fra Estland. De er fra [on pärit] Estlands hovedstad Tallinn. Når kommer du hjem fra teateret? Vi snakker om teater. Huset deres er bygd (=gjort) av tre. Forstår du estisk? Jeg forstår estisk godt (/dårlig). Han forstår enda ikke estisk.

◇ 2. *Svar på spørsmåla med riktig bruk av kasus:* Kus te elate? (Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, suur linn, väike tuba, ilus korter, uus maja)

Kellesse ta on armunud? (sõber, sõbratar, õpetaja, noor naine, ilus tüdruk, vana mees, tark poiss)

Kust nad tulevad? (Eesti, Norra, Roots, Soome, Oslo, Bergen, Tromsø, teater, kino, suur linn, väike maja)

Kellest (millest) te räägite? (vend, õde, isa, hea sõber, ilus naine, rumal mees, huvitav raamat, raske elu, kerge töö)

Eks.: Kus te elate? – Me elame Oslos, Bergenis, Trondheimis, osv.

KAPITTEL 15

Grammatikk

ADDITIV

§56

En del ord har ved siden av den vanlige illativen (med endelsen **-sse**) også ei kortere form, her kalt additiv, som blir mye oftere brukt enn den lange. Additiv svarer på spørsmålet **kuhu?** ‘hvor hen?’. Ord for levende vesener har normalt ikke additiv.

Innholdsmessig svarer altså additiv til illativ, og da mange ord dessuten mangler additiv, velger grammatikkbøker ofte å betrakte den som en kort variant av illativ. Additiv blir imidlertid dannet på en annen måte enn lang illativ, og i denne boka behandler vi den som en egen kasus.

Additiv kan ha endelsene **-de**, **-tte**, **-se**, eller være uten endelse. Den har alltid sterkt langstaving og den blir dannet med utgangspunkt i entall partitiv (jf. kap. 27). Eks.: l'inna ‘til byen’, k'ooli ‘til skolen’.

ADDITIVENDELSEN

§57

A. Endelsen **-de**, **-tte** blir brukt ved ord som har én stavelse i partitiv. Etter tre representative ord kan vi stille opp noen bøyningstyper (se Tillegg 2): a) typen **suur**, b) typen **uus** og c) typen **käsi**.

	<i>nominativ</i>	<i>partitiv</i>	<i>additiv</i>	<i>illativ</i>
a)	s'uur	s'uuri	s'uuri ~~de~~	suure ~~sse~~
	k'eel	k'eele	k'eele ~~de~~	keele ~~sse~~
	m'eel	m'eele	m'eele ~~de~~	meele ~~sse~~
b)	'uus	'uu	'uu ~~de~~	uee ~~sse~~
c)	käsi	kätt	kätte	käe ~~sse~~
	vesi	v'ett	v'e ~~tte~~	v'ee ~~sse~~

- Õpilane tõlgib norra keelest eesti **keelde**. ‘Eleven oversetter fra norsk *til estisk*’.
Me kolime homme **uude**, **suurde** korterisse. ‘Vi flytter i morgen *til en ny stor leilighet*’.
Võta raamat **kätte!** ‘Ta boka (*i hånda*)!’.
Ära kuku **vette!** ‘Fall ikke *i vannet*!’.

B. Endelsen **-se** har vi i lengre ord der genitivstammen ender på **-se** og partitivstammen på **-s**: typene a) **oluline** og b) **harjutus**. Den lange illativforma som går ut fra genitiv, er teoretisk mulig, men uvanlig, og vi setter den nedenfor i parentes.

	<i>nominativ</i>	<i>partitiv</i>	<i>additiv</i>	<i>(illativ)</i>
a)	oluline	olulis ~~t~~	olulis ~~se~~	(olulise ~~sse~~)
	õpilane	õpilas ~~t~~	õpilas ~~se~~	(õpilase ~~sse~~)
	lühike	lühikes ~~t~~	lühikes ~~se~~	(lühikese ~~sse~~)
b)	harjutus	harjutus ~~t~~	harjutus ~~se~~	(harjutuse ~~sse~~)
	küsimus	küsimus ~~t~~	küsimus ~~se~~	(küsimuse ~~sse~~)
	võitlus	võitlus ~~t~~	võitlus ~~se~~	(v'õitluse ~~sse~~)

- Asume **võitlusse** vaesuse vastu. ‘Vi går til kamp mot fattigdommen’.
 Ta süveneb **küsimusse**. ‘Hun fordyper seg i spørsmålet’.

C. Noen enkeltord på **-he**, **-hu**, **-ha** har opprinnelig vært additivformer, men er nå nærmest å betrakte som adverb:

<i>nominativ</i>		<i>adverb (additiv)</i>	<i>illativ</i>
p'ea	‘hode’	pähe	p'ealsse
s'uu	‘munn’	suhu	s'uulsse
m'aa	‘land’	maha	m'aalsse
s'oo	‘myr’	sohu	s'oosse
'öö	‘natt’	öhe	'öölsse

→ Äkki tuli mulle uus mõte **pähe** ‘Plutselig kom en ny tanke *i hodet* på meg.’ Laps paneb sõrme **suhu** ‘Barnet stikker fingeren *i munnen*.’ Õun kukub **maha** ‘Eplet faller *ned* (til marka).’ Hobune vajub **sohu** ‘Hesten synker *ned i myra*.’ Auto kaob **öhe** ‘Bilen forsvinner *i natta*.’

ADDITIV UTEN ENDELSE

Additiv uten endelse har vi i to store ordgrupper, begge med utgangspunkt i partitiv entall.

§58

1. Om partitiv entall er uten endelse og har sterk langstaving, faller additivforma sammen med partitiv. Typene a) **riik**, b) **sõber**, c) **õnnelik**:

<i>nominativ</i>		<i>partitiv</i>	<i>additiv</i>	<i>illativ</i>
a) r'iik	‘stat’	r'iiki	r'iiki	riigilsse
l'inn	‘by’	l'inna	l'inna	linnałsse
k'ool	‘skole’	k'ooli	k'ooli	kooliłsse
p'aat	‘båt’	p'aati	p'aati	paadiłsse
'auk	‘hull’	'auku	'auku	augułsse
k'app	‘skap’	k'appi	k'appi	kapiłsse
p'ark	‘park’	p'arki	p'arki	pargiłsse
s'ein	‘vegg’	s'eina	s'eina	seinałsse
b) sõber	‘venn’	s'öpra	s'öpra	sõbrałsse
põhi	‘bunn’	p'õhja	p'õhja	põhjałsse
vari	‘skygge’	v'arju	v'arju	varjułsse
c) õnnelik	‘lykkelig’	õnnel'ikku	õnnel'ikku	õnnelikułsse
sõnastik	‘ordliste’	sõnast'ikku	sõnast'ikku	sõnastikułsse

- Sõidan homme **linna**. ‘Jeg reiser *til byen* i morgen.’
 Laps läheb **kooli**. ‘Barnet går *til skolen*.’
 Pane raamat **koolikotti!** ‘Legg boka *i skolesekken!*’
 Laev läheb **põhja**. ‘Skipet går *til bunn*.’
 Lisa uus sõna oma **sõnastikku!** ‘Sett inn det nye ordet *i ordlista* di!’

2. Om partitiv entall er uten endelse og ordet har kort rotstavelse, danner vi additiv ved å forlenge (fordoble) konsonanten. Kort stavelse går da over til å bli sterk langstaving. Denne fordoblingen skjer bare når vi danner additiv, og den har ikke noe å gjøre med svakt og sterkt stadium (jf. § 31–32). Også ord uten stadieveksling opptrer med slik fordobling (eks.: pesa, maja, saba).

Lydendringene er følgende: *gbd* mellom vokaler blir til hard dobbelplosiv: *g* → *kk*, *b* → *pp*, *d* → *tt*, mens andre lyder bare blir forlenget: *l* → *ll*, *s* → *ss*, *h* → *hh* osv. Resultatet er geminert stamme (G), se § 227.

Typene a) **saba**, b) **rida**, c) **nimi**, d) **jõgi**:

	<i>nominativ</i>	<i>partitiv</i>	<i>additiv</i>	<i>illativ</i>
a)	saba ‘hale’	saba	s'appa	saba\sse
	küla ‘grend’	küla	k'ülla	küla\sse
	maja ‘hus’	maja	m'ajja	maja\sse
	elu ‘liv’	elu	'ellu	elu\sse
	kino ‘kino’	kino	k'inno	kino\sse
b)	rida ‘rekke’	rida	r'itta	r'ea\sse
	tuba ‘rom’	tuba	t'uppa	t'oa\sse
	nägu ‘ansikt’	nägu	n'äku	n'äo\sse
c)	nimi ‘navn’	nime	(n'imme)	nime\sse
	süli ‘fang’	süle	s'ülle	süle\sse
	meri ‘hav’	mere (gen.)	m'erre	mere\sse
d)	jõgi ‘elv’	jõge	j'ökke	j'oe\sse

- Vaata mulle otse **näku!** ‘Se meg rett i ansiktet.’
 Kõik jõed voolavad **merre.** ‘Alle elver renner ut i havet.’
 Ta astub **majja.** ‘Han går (stiger) inn i huset.’
 Tule **tuppa!** ‘Kom inn i rommet!’

ADDITIV ELLER ILLATIV VED STEDSNAVN?

§59

Additiv blir for det meste brukt ved følgende stedsnavn: Ma sôidan (kuhu?): **R'ootsi, S'oome, T'aani, L'ätti** (Lättses), **L'eetu** (Leedusse), **P'oola / Poolasse**, ‘Jeg reiser (hvor hen?)’; til Sverige, Finland, Danmark, Latvia, Litauen, Polen; **Stockh'olmi, Göteb'orgi, L'undi, Ber'l'iini, R'ooma, Par'iisi, R'iiga, Viini, L'onدونi(sse), T'urgu** (Turusse) Åbo, **Tallinna(sse), Tartu(sse), Pärnu(sse).**

Derimot bruker en vanligvis bare illativ med endelsen -sse ved følgende stedsnavn: Ma sôidan (kuhu?): **Norrasse, Eestisse, It'aaliasse, Hisp'aaniasse, B'elgiasse, Ameerikasse** ‘jeg reiser til Norge, Estland, Italia, Spania, Belgia, Amerika’; **Oslosse, Bodøsse, B'ergenisse, M'oskvasse, Kaunasesse, Helsingisse** Helsingfors, **Kopenh'aagenisse** København.

Men: Ma sôidan **Saksam'aale** ‘Jeg reiser til Tyskland’ (se § 70B).

KONGRUENS VED ADDITIV

§60

Adjektivattributtet kongruerer vanligvis med hovedordet (se kap. 33). Men ettersom det ikke fins additiv av alle ord, eller additiv ikke blir brukt i alle forbindelser, kommer også illativ til anvendelse:

'uu\de m'ajja ‘inn i det nye huset’,	p'aksu m'etsa ‘inn i den tette skogen’
'uu\de k'orteri\sse ‘inn i den nye leiligheten’,	selle\sse m'etsa ‘inn i den skogen’

INDRE LOKALKASUS I UTTRYKK

§61

A. De indre lokalkasusene – illativ/additiv, inessiv og elativ – blir gjerne brukt i forbindelse med påkledning. Legg merke til følgende uttrykk:

- Pane müts **pähe!** ‘Ta på lua!’ (bokstavelig: ‘legg lua i hodet’). Müts on **peas** ‘Lua er på’ (“i hodet”). Võta müts **peast!** ‘Ta av lua!’ (“fra hodet/ut av hodet”). Pane jope **selga!** ‘Ta på jakka!’ (selga – eg. ‘i ryggen’). Jope on **seljas** ‘Jakka er på’. Võta jope **seljust!** ‘Ta av jakka!’

Pane sõrmus **sõrme** ‘Sett ringen på (i) fingeren’. Sõrmus on **sõrmes**. Võta sõrmus **sõrmest**. Pane sall **kaela** ‘Legg skjerfet om (i) halsen’. Sall on **kaelas**. Võta sall **kaelast**.

Pane kindad **kätte** ‘Ta på (i hånda) hanskene’. Kindad on **käes**. Võta kindad **käest**.

Pane kingad **jalga** ‘Ta på (i fottene) skoene’. Kingad on **jalas**. Võta kingad **jalast**.

B. Flere eksempler med indre lokalkasus:

→ Me istume **lauda** ‘Vi setter oss til bords’. Me istume **lauas** ‘Vi sitter til bords’.

Me tõuseme **lauast** ‘Vi reiser oss fra bordet’.

Vaas kukub **maha** (maha – adverb, en gammal additivform av **maa** ‘mark, jord’) ‘Vasen faller ned (på marka)’. Vaas on **maas** ‘Vasen er (nede, eg. ‘på (i) marka’, men i virkeligheten sannsynligvis på golvet)’. Tõstan vaasi **maast** üles ‘Jeg tar opp vasen’.

Ma ronin **mäkke** ‘Jeg klatrer opp på fjellet’. Seisan **mäl / mæ otsas** ‘Jeg står på fjellet’.

Lähen **mäest** alla ‘Jeg går ned fra fjellet’.

Poiss jookseb **tuppa**. Gutten løper inn (i stua). Oleme **toas** ‘Vi er inne (i stua)’.

Varsti lähme **toast** välja ‘Snart går vi ut (av stua)’.

Vaata, et uks läheb **lukku!** ‘Se etter at døra går i lås!’ Kas uks on **lukus?** ‘Er døra låst (i lås)?’

Kas sa saad ukse **lukust** lahti? ‘Får du opp døra (løs fra låsen)?’

Tekst

Istun *toas* akna all ja loen. Mul on kleit *seljas*. Linna müra kostab selgesti läbi lahtise akna *tuppa*. Panen kingad *jalga*. Lähen *toast* välja. All maja ees seisab mu auto. Istun *autosse* ja sõidan *linna*. *Linnas* peatun kaubamaja ees. *Kaubamajast* möödub noor mees. Tal on jope *seljas* ja kindad *käes*. Ta läheb väikesse *poodi*. Poes on ilusad lilled. Mees ostab neli punast roosi ja tuleb *poest* välja. Mina astun *kaubamajja*. *Kaubamajas* on palju rahvast. Tulen *kaubamajast* jälle välja. Sõidan *koju* tagasi. Olen tagasi *kodus*.

Me tuleme *külmast* *koridorist* ja astume *sooja tuppa*. Viskame kingad *jalast*. Võta *kapist* paber ja *taskust* pastakas! Võta *portfellist* raamat ja pane *kappi*. Pane pastapliiats *taskusse* tagasi! *Millest* portfell tehtud on? Portfell on *nahast*! Aknad on *klaasist*. Laud on *puust*. *Millest* te räägite? Me räägime *kirjandusest* ja *kunstist*. Võta kaugjuhimispult ja lüilita tele-*viisori* sisse. *Millest* saade räägib? See räägib *kuulsast* ja *kummalisest inimesest*.

Üks kiri käib *käest* *kätte*. Keegi ei saa *sellest* *kirjast* aru. Nüüd on see kiri minu *käes*. Ma näen, et see on kirjutatud inglise *keeles*.

- Kas sa saad inglise *keelest* aru?
- Saan küll.
- Ole siis hea, tõlgi see kiri inglise *keelest* eesti *keelde*.

Mu tädi elab *Eestis*. Ta elab *Rakveres*. Tuleval suvel sõidan mina ka *Eestisse*. Algul sõidan ma *Oslosse* ja seal tuli edasi *Rootsi*, siis *Stockholmist* üle mere *Helsingisse*, ja veel *Helsingist* *Tallinna*. *Tallinnast* sõidan kohe edasi *Rakverre*. Kui külaskäik on tehtud, pöördu *Eestist* jälle tagasi *Norrasse*. Istun *lennukisse* ja lendan otse *Oslosse*.

Vend tuleb *kinost*. *Kinos* jookseb huvitav film kuulsa kunstniku *elust*. Kas läheme täna *kinno?*

Martin Olseni lapsed õpivad *koolis*. Hommikul vara lähevad nad *kooli*. Kell kaks tulevad nad *koolist* koju.

Ahnus ajab *auku*. (Vanasõna) Ära vala öli *tulle!* Tule *appi!* Sinu abi on alati teretulnud. See on talle nagu hane *selga* vesi. Elab *peost* suhu. Ära kanna vett *merre!* Kes vette ei hüppa, see ujuma ei õpi. Kõik teed viivad *Rooma*.

MÖISTATUS: Loed mind eest või *tagant otsast*, ikka tõusen *maast* ja *metsast*. (Udu)

Ordliste

abi , -	hjelp	> s'isse lüilita\ma	slå på, kople til
'ahnus, -e	grådighet	m'ajja (<i>adt.</i>)	inn i huset
aja\ma, -\b	drive	merli , -e	hav, sjø
'algu	først,	m'erre (<i>adt.</i>)	til havet, ut i sjøen
'all	i begynnelsen	m'öodu\ma , -\b	passere
'appi (<i>adt.</i>)	nede	müra , -	støy, larm
> kelle\legi 'appi	til hjelp	n'ahk , naha	lær, skinn
tule\ma	komme en til	'ots , otsa	ende; topp; spiss
'auk, augu	hjelp	pasta\pliats , -i	kulepenn
'auku (<i>adt.</i>)	hull, grop	p'eatu\ma , -\b	stanse
edasi	inn i hullet	p'eo , -	hånd, håndflate,
'eest(-otsast)	videre, framover	 p'ood , p'oe	love
film, filmi	forfra	p'oodi (<i>adt.</i>)	butikk
hanli, -e	film	p'ortlfell , -felli	inn i butikken
Helsingi, -	gås	p'öördu\ma , -\b	dokumentmappe
h'üppä\ma, -\b	Helsingfors	> tagasi p'öördu\ma	snu, vende seg
'ikka	hoppe	rahvas , 'ahva	vende tilbake
'inglise	stadig, alltid	R'akv'rere (<i>adt.</i>)	folk
j'ooks\ma, jookse\b	engelsk	R'ooma (<i>adt.</i>)	til Rakvere
> film jookse\b kino\ls	løpe, springe	R'ootsi (<i>adt.</i>)	til Roma
j'alga (<i>adt.</i>)	filmen går på kino	saade , s'aate	til Sverige
	på (foten /föttene)	s'all , salli	sending
	(§ 61)	s'ealt	sjål, skjerf
jalast	av (foten/föttene)	s'elg , selja	derfra
jope, -	jakke	> s'elga pane\ma	rygg
j'älle	igjen, på nytt	s'elgesti	ta på seg (§ 61)
k'ael, kaela	hals	s'oe , sooja	klart
kauba\maja, -	varehus	> s'ooja t'uppa (<i>adt.</i>)	varm
k'aug,j'uhtimisp'ult,	fjernkontroll	S'oome (<i>adt.</i>)	inn i varmen
.puldi		suhi (<i>adt.</i>)	til Finland
k'eegi, kellegi	noen	tagant (-otsast)	inn i munnen
> ei'm'itte k'eegi	ingen	t'ee , -	bakfra
k'eel\de (<i>adt.</i>)	til ... (språk)	t'eh\tud (<i>pts.</i>)	vei
kinnas, k'inda	hanske	tere tul\nud (<i>pts.</i>)	gjort, laget
k'inno (<i>adt.</i>)	på kino	tulev , -a	velkommen
kirjandus, -e	litteratur	tulli , -e	commende
kl'eit, kleidi	kjole	t'ulle (<i>adt.</i>)	ild
k'ooli (<i>adt.</i>)	til skolen	t'uppa (<i>adt.</i>)	(inn) i ilden
koridor, -i	korridor	udu , -	inn (i rommet)
k'ost\ma, kosta\b	lyde, høres	vala\ma , -\b	tåke
kummalilne, -se	merkelig, underlig	vara	helle
k'unst, kunsti	kunst	v'ette (<i>adt.</i>)	tidlig
käsi, k'ää	hånd	v'il\ma , -\b	(ut) i vannet
> k'äälst k'ätte	fra hånd til hånd	v'iska\ma , -\b	føre; bringe
külas-k'äik, -käigu	besök	öli , -	kaste
lahti\ne, -se	åpen		olje
linna (<i>adt.</i>)	til byen		
lüilita\ma, -\b	kople		

Uttrykk

Appi! Tule (mulle) appi!
Vaata mulle otsa!
Ma maksan sulle (teile) kätte!
Ei maksa tülli /riudu minna.
Vii kiri posti!
Tuleta meeble. Pea meeles!
Ei tule meeble.
Läks meeble ära.
Pane uks lukku.
Uks on lukus.
Keera uks lukust lahti.
Tee tuba korda.
Asi läks nurja.
Õpi luulelus pähe!
Oskan luulelust peast.
Võim hakkab pähe.
Kõik arvud on mul peas.
Millest see tuleb, et ... ?
Kust sa seda tead?
Minust sa jagu ei saa!
Olen sinust/teist vaimustatud.
Olen temast tüdinud.
**Sinust (temast, teist, neist)
on tösiselt kahju.**
**Ma pean sinust (temast, teist,
neist) väga lugu.**

Hjelp! Kom og hjelp meg!
Sé meg i øynene!
Jeg skal hevne meg på deg (Dem/dere)!
Det svarer seg ikke å begynne å trette.
Ta brevet til posten!
Forsøk å komme på! Husk på (hold i minnet)!
Kan ikke komme på det.
Jeg glemte det. (Det gikk meg av minnet.)
Lås döra!
Döra er låst.
Lås upp döra!
Gjør i stand rommet!
Saken mislyktes.
Lær diktet utenat.
Jeg kan diktet utenat.
Makten går til hodet.
Alle disse tallene har jeg i hodet.
Hva kommer det seg av at ... ?
Hvordan vet du det?
Meg får du ikke taket på!
Jeg er begeistret for deg (Dem/dere).
Jeg er lei av han/henne.
Det er virkelig synd på deg.
(han/henne, dere, dem)
Jeg har stor respekt for deg (han/henne,
dere, dem).

Oppgaver

- ◊ 1. *Oversett til norsk:* Mine linna, aeda, metsa, parki, appi, uude poodi, teise (av ordet: teine) kohta, sooja voodisse, suurde riiki.
Hüppa jökke, vette, merre, väikesesse paati, sūgavasse auku.
Astu valgesse majja, suurde saali, vanasse lossi, külma tuppa, musta autosse.
Pane pastakas pikka pruuni karpi, väkesesse halli kappi.
Pane lilled punasesse vaasi. Viska paber ahju, tulle.
Pane müts pähe, jope selga, kleit selga, kindad kätte, kingad jalga, sall kaela.
- ◊ 2. *Svar på estisk på følgende spørsmål:*
Kuhu sa lähed? Kus nad on? Kust ta tuleb? (kool, ülikool, suur linn, uus maja,
soe tuba)
Kuhu sa söidad? (Oslo, Tallinn, Stockholm, New York, Helsingi, Rootsi, Norra,
Taani, Eesti, Itaalia, Ameerika, Kanada, Austraalia)
Kellesse ta on armunud? Kellest te räägite? (mina, sina, tema, meie, teie, nemed)
- ◊ 3. *Oversett til estisk:* Oversett til estisk! Gå inn i rommet. Gå ikke ut av rommet. Foran huset står den nye bilen min. Jeg setter meg i den nye (§ 57b) bilen og kjører til byen. Jeg går inn i det store (§ 57a) huset (§ 58.2.a).
Forstår du norsk? Ja. Jeg forstår. Jeg forstår enda ikke estisk. Oversett brevet fra estisk til norsk. Jeg setter meg på flyet og reiser til København. Skal vi gå på kino i kveld (täna öhtul)? Kom og hjelp (til hjelp)! Jeg er forelsket i henne. Vi forstår ikke dette ordet. Når kommer dere til Norge? Vi kommer snart til Norge.

KAPITTEL 16

Grammatikk

YTRE LOKALKASUS

§62

Estisk har tre ytre lokalkasus som i likhet med indre lokalkasus (§ 50) svarer på spørsmåla: hvor hen?, hvor?, hvorfra? Ytre lokalkasus angir beliggenhet eller bevegelse i forhold til overflate eller omgivelse av noe. Ytre lokalkasus danner en ved å føye endelsene **-le**, **-l**, **-lt** til genitiv:

tänava + le	'(ut) på gata'	töö + le	'til arbeid'
tänava + l	'(ute) på gata'	töö + l	'på arbeid'
tänava + lt	'(bort) fra gata'	töö + lt	'fra arbeid'

ALLATIV

§63

A. I grunnbetydningen angir allativ stedet som er målet for en bevegelse og svarer på spørsmåla **kuhu?** 'hvor hen?' **kellele?** 'på (til) hvem, hva?' – og ved adjektiv: **millisele? / missugusele?** 'til hva slags?'. Allativ viser retning til noe og har endelsen **-le**, som blir lagt til genitiv:

nominativ	genitiv	allativ
l'aud	'bord'	laua
katus	'tak'	katuse
p'ink	'benk'	pingi
verine	'blodig'	verise
P'eeter	'Peter'	P'eetri

Pane raamat **lauale**.   'Legg boka *på bordet*.'

Istu **pingile**.   'Sett deg *på benken*.'

Ma koputan **uksele**.   'Jeg banker *på døra*.'

B. Allativ angir personen som en gir noe eller sier noe til. Den svarer da på spørsmålet **kellele?** 'til (for) hvem?' (Allativ har her samme funksjon som dativ i flere andre språk):

Anna raamat lapsele .	'Gi boka <i>til barnet</i> .'
Kirjuta vennale üks kiri.	'Skriv et brev <i>til broren</i> .'
Olen sinule väga tänulik.	'Jeg er <i>deg</i> meget takknemlig.'
Ütle sõbrale , et ta siia tuleks.	'Si <i>til vennen</i> , at han skal komme hit.'

C. Andre eksempler:

Lähen reisile .	'Jeg drar <i>på en reise</i> .'
Poiss läheb merele .	'Gutten drar <i>til sjøs</i> .'
Lähme puhkusele .	'Vi reiser <i>på ferie</i> .'
Mis kell sa lähed tööle ?	'Når drar du <i>på arbeid</i> ?'
Nad lähevad pensionile .	'De går av <i>med pensjon</i> .'
Ilm läheb vihmale .	'Været skifter <i>til regn</i> .'

Jõuan rongile .	'Jeg rekker (<i>til</i>) <i>toget</i> .'
Sõit lükkub homsele .	'Reisa blir utsatt <i>til i morgen</i> .'
Meile see ei sobi.	'Det passer ikke <i>for oss</i> .'
Mulle see ei meeldi.	'Jeg liker det ikke'
Loodame temale .	'Vi stoler <i>på henne</i> .'
Emale tundub, et ...	'For mora føles det som ...'
Jaanile aitab sellest.	'Detrekker for <i>Jaan</i> .'

ADESSIV

A. Adessiv betegner i sin grunnbetydning den tingene som noe befinner seg på overflata av. Den svarer på spørsmåla **kus?** 'hvor?', **kellel?**, **millel?** 'på hvem, hva?' – ved adjektiv: **millisel?** / **missugusel?** 'på hva slags? Adessiv har endelsen **-l**, som blir lagt til genitiv:

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	<i>adessiv</i>
s'ein	'vegg'	seina	seinal
t'alv	'vinter'	talve	talvel
t'ool	'stol'	tooli	tooli\l
p'old	'åker'	pöllu	pöllu\l
rikas	'rik'	r'ikka	r'ikka\l
Jaan	'Jan'	Jaani	Jaani\l

Pöllumees töötab **pöllul**.   'Bonden arbeider *på åkeren*.'

Ma istun **toolil**.   'Jeg sitter *på stolen*.'

Pilt ripub **seinal**.   'Bildet henger *på veggen*.'

B. Adessiv blir ofte brukt i tidsbestemmelser som svar på spørsmålet **millal?** 'når?', **hva tid?**: **talvel** 'om vinteren', **hommikul** 'om morgen'en', **õigel ajal** 'i rett tid', **järgmisel nädalal** ' neste [følgende] uke', **tuleval aastal** 'neste [kommende] år', jf. § 49.

C. Andre eksempler (se også konstruksjonen *adessiv + on* i § 68):

Direktor on puhkusel .	'Direktøren er <i>på ferie</i> .'
Turvamees on tööl .	'Vekteren er <i>på arbeid</i> .'
Minister on reisil .	'Ministeren er <i>på reise</i> .'
Vanaema on pensionil .	'Bestemor er <i>pensjonert</i> .'
Lase mul rääkida!	'La meg snakke!'
Lapsel valutab köht.	'Barnet har vontd i magen.'
Kuidas sul läheb?	'Hvordan går det (<i>for deg</i>)?'
Tal läks meehest ära.	'Han glemte det.'

ABLATIV

A. Ablativen betegner retning fra noe og har endelsen **-lt**, som blir lagt til genitiv. Den svarer på spørsmåla **kust?** 'hvorfra?', **kellelt?** 'fra hvem', **millelt?** 'fra hva?' – og ved adjektiv: **milliselt?** / **missuguselt?** 'fra hva slags?'.

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	<i>ablativ</i>
tänav	'gate'	tänava	tänava\lt
l'aev	'fartøy'	laeva	laevalt
õde	'søster'	õe	õe\lt
harilik	'vanlig'	hariliku	hariliku\lt
Maret	(fornavn)	Mareti	Mareti\lt

- Poiss tuleb **tänavalt** tappa. ‘Gutten kommer *fra gata* inn i rommet (dvs. inn i huset).’
 Võta **laualt** pliaats. ‘Ta blyanten *fra bordet*.’
 Rotid lahkuvad **laevalt**. ‘Rottene forlater (går *fra* båten).’

B. Ablativ angir personen som en får noe av eller tar noe fra, den som en spør eller krever noe av. Ablativ svarer da på spørsmålet **kellelt?** ‘fra (av) hvem?’.

- See kiri on **Maretilt**. ‘Dette brevet er *fra Maret*.’
 Ma laenan **sõbralt** raha. ‘Jeg låner penger *av en venn*.’
 Küsi **vennalt**, millal ta tuleb. ‘Spør (av) *broren*, hva tid han kommer.’

C. Andre eksempler:

- Tööline tuleb **töölt**. ‘Arbeideren kommer *fra arbeid*.’
 Nad tulevad **puhkuselt**. ‘De kommer *fra ferie*.’
 Isa tuleb **reisilt**. ‘Far kommer *fra reise*.’
 Kalur tuleb **merelt**. ‘Fiskeren kommer *fra sjøen*.’

YTRE LOKALKASUS AV PRONOMEN

§66

Av personlige (og noen andre) pronomen danner vi allativ, adessiv og ablativ ved å legge kasusendelsene til genitiv, se § 25 (med noen forenklinger i flertall og kortformene):

	nominativ	allativ	adessiv	ablativ
ent.	mina / ma	minu\le / m'u\lle	minu\l / mu\l	minu\lt / mu\lt
ent.	sina / sa	sinu\le / s'u\lle	sinu\l / su\l	sinu\lt / su\lt
ent.	tema / ta	tema\le / t'a\lle	tema\l / ta\l	tema\lt / ta\lt
flt.	meie / me	m'e\ile	m'e\il	m'e\ilt
flt.	teie / te	t'e\ile	t'e\il	t'e\ilt
flt.	nema\d / na\d	nen\dele / n'e\ile	nen\del / n'e\il	nen\delt / n'e\ilt
ent.	s'ee	selle\le	selle\l / se\l	selle\lt / se\lt
flt.	n'ee\d	nen\dele / n'e\ile	nen\del / n'e\il	nen\delt / n'e\ilt
ent./flt.	kes	kelle\le	kelle\l / ke\l	kelle\lt / ke\lt
ent./flt.	mis	mille\le	mille\l / mi\l	mille\lt / mi\lt
ent.	ise	enesel\le / 'enda\le	enesel\l / 'enda\l	enesel\lt / 'enda\lt

- Ulata **mulle** see raamat! ‘Gi (rek) meg den boka!’
 Ta palub **meilt** abi. ‘Han ber (*fra, av*) oss om hjelp.’
Sel aastal ma ei lähe kuhugi. ‘I år drar jeg ingen steder.’
 Küsin **endalt** sageli ... ‘Jeg spør meg selv ofte ...’
 Võta **talt/temalt** nuga ära! ‘Ta *fra* henne kniven!’

Den lokale betydningen har vi i uttrykk som: Tule homme **meile** ‘Kom *til oss* i morgen’. Mine **neile** külla! ‘Gå på besøk *til dem*!’

KONGRUENS VED YTRE LOKALKASUS

§67

Adjektivattributtet til et substantiv i allativ, adessiv eller ablativ står i samme kasus som hovedordet (se kap. 33):

- Ära istu **märjale pingile!** ‘Sett deg ikke *på den våte benken*!’
 Me elame **rahutul ajal.** ‘Vi lever *i en urolig tid*.’
 Onu saabub **pikalt reisilt.** ‘Onkel kommer *fra en lang reise*.’
 Küsi **sellelt poisilt!** ‘Spør [av] *den gutten*!’

Tekst

PÜHAPÄEV PARGIS

On pühapäev. Täna ma *tööle* ei lähe. Panen mantli selja ja lähen *tänavale* jalutama. *Tänava* tuleb mulle vastu mu sõber Peeter. Ütlen *Peetile* tere. Küsini *Peetrilt*, kuidas *tal* läheb. Peeter vastab *mulle*, et ta käsi käib päris hästi.

Könnime koos edasi. Läheme suurde parki. Pargis on ilus. *Rohelisel murul* mängivad lapsed. Linnuke istub *oksal* ja laulab rõõmsalt. Väike pruun orav hüppab *oksalt oksale*. Kõrge puu all asetseb pink. *Pingil* istuvad mees ja naine. Nüüd nad töusevad *pingilt* ja lähevad ära. Meie istume *vabale pingile*.

Varsti lahkume targist. Seisame könniteel. Peeter küsib *minult*, mida ma pühapäeva *õhtul* teen. Vastan *talle*, et lähen *kontserdile*. Peeter ei käi kunagi *kontserdil*. Tema pole huvitatud muusikast, ta on aga vaimustatud võimlemisest ja kergejoustikust. Mina jälle pole spordist nii väga huvitatud. Ütleme *teineteisele* head aega. Peeter pöördub *paremale* ja mina *vasakule*. Lähkume kumbki ise suunas.

Seinal ripub inetu pilt. Võta see pilt *seinalt* ära! Riputa ometi üks ilus pilt *seinale!* Võta vaas *aknalt* ja pane *lauale*. Ma komistan ja vaas kukub mu käest *põrandale* ja läheb katki. Koristan killud *põrandalt* ja viskan prügikasti.

Ma mötlen sagedasti *sõbrale*. Ta meeldib *mulle*. Ta ei alistu *saatusele*. Me kõik loodame *temale*. Ta tunneb kaasa teise inimese *õnnetusele*. Me palume *temalt* abi. Tänu tema *abile* oleme praegu *heal järjel*. Oleme *talle* südamest tänulikud. Ta laenab *meile* sada krooni. Läheme *pikale reisile*.

Kuidas sina *mulle*, nõnda mina *sulle*. Tule *meile*, too *mulle*; ma tulen *teile*, anna *mulle* – siis oleme ikka sõbramehed. *Keelel* mesi, aga *südamel* jäää. Inimene on *inimesele* hunt.

Päev läheneb ööle,
laisad lähevad tööle.

Ordliste

alistu\ma, -\b	underkaste seg	kunagi	noen gang
h'ea\d 'aega	adjø!	> ei/m'itte kunagi	altri
h'ea\l järje\l	velstilt	k'öndi\ma, kõnni\b	gå (til fots)
h'unt, hundi	ulv	kõnni-t'ee, -	fortau
huvita\tud (<i>pts.</i>)	interessert	käsi k'\äi\b h'\ästi	det går bra
inetu, -	stygg	l'aena\ma, -\b	låne
ise suuna\s	hver vår vei, i hver vår retning	l'ahku\ma, -\b	gå bort, forlate; skilles
j\ärg, järje	orden, tilstand	l'aisk, laisa	lat
j\ää, -	is	linnukel(ne), -se	liten fugl
k'erje,j\öustik, -u	friidrett	l'oot\ma, looda\b	håpe
k'ild, killu	splint, skår	lähene\ma, -\b	närme seg
komista\ma, -\b	snuble	m'antle\l, -li	frakk, kåpe
korista\ma, -\b	rydde, gjøre reint	muru, -	grasplen
kuidas lähe\b?	hvordan går det?	muusika, -	musikk
k'ukku\ma, kuku\b	falle	nõnda [= n'iij]	sånn
k'umbki, kummagi	begge	'oks, oksa	grein, kvist
		ometi	enda, likevel

paremale (<i>adv.</i>)	til høyre	sõbra m'ees , -mehe	kamerat, kompis
p'ark, pargi	park	teine-teise (<i>gen.</i>)	hverandre (§ 173)
P'eetler, -ri	(mannsnavn)	> teine-teise\le (<i>all.</i>)	til hverandre
p'ink, pingi	benk	v'astu tule\ma ,	møte (komme til møtes)
prügi-k'ast, -kasti	söppelkasse	tund\ma , tunne\b	kjenne, føle
pôrand, -a	golv	> k'aasa t'und\ma,	ha medfølelse;
püha-p'äev, -päeva	söndag	tunne\b ☒	kondolere
r'eis, reisi	reise	tänlik , -u	takknemlig
riputa\ma, -b	henge opp	vaba , -	fri, ledig
r'õomsalt	glad, muntert (adv.)	vaimusta\tud (<i>pts.</i>)	begeistret
s'aatus, -e	skjebne	vasakule (<i>adv.</i>)	til venstre
sagedasti [= t'ihti]	ofte	v'õimlemilne , -se	gymnastikk
sp'ort, spordi	sport, idrett	õnnetus , -e	ulykke
s'uund, suuna	retning		

Uttrykk

Kuidas sulle (teile) see meeldib?
 See on oivaline! Imeilus!
Üsna kena.
 See sobib sulle (teile) hästi.
Käsi südamele!
Sa meeldid mulle. Te meeldite mulle.
 See teeb mulle au.
Palun vasta(ke) küsimusele.
Mulle tundub, et sa eksid (te eksite).
Üksköik! See on mulle üksköök /ükspuha.
Ära tee liiga väiksele lapsele!
Sa lähed liiale. Sa liialdad.
Ära valeta mulle.
Ära sega vaheli.
 See on sulle (talle, teile) paras.
Mis põhjusel?
Vajaduse korral.
Teataval määral.
Parema puudusel.
Raha /ruumi puudusel.
Igal pool. Mujal. Mitte kuskil.
Läbisöidul.
Sinu (teie) asemel ma nii ei teeks.
Õige mees õigel kohal.
Mees tänavalt.
Igal juhul. Parajal juhul.
Ei mingil juhul.
Must valgel.
Küsi isalt (emalt, vennalt, õelt), mis ta sellest arvab.
Ma olen samal arvamusel.
Mine paremale, vasakule.
Tule homme meile.

Hva syns du (dere) om det/den?
 Den er ypperlig! Den er vidunderlig!
 Ganske pen.
 Den passer (eller: klær) deg (Dem) bra.
 Hånda på hjertet!
 Jeg liker deg. Jeg liker Dem/dere.
 Det er meg en ære.
 Venligst svar (du /dere) på spørsmålet.
 For meg ser det ut som du (De/dere) tar feil.
 Likegyldig! Det er meg likegyldig.
 Gjør ikke et lite barn urett!
 Du går for langt. Du overdriver.
 Lyg ikke for meg.
 Bland deg ikke borti dette.
 Det er til pass for deg (han/henne, dere)!
 Av hvilken grunn?
 Om det er behov (for det).
 Til en viss grad.
 I mangel av noe bedre.
 I mangel av penger /plass.
 Overalt. Annetsteds. Ingensteds.
 På gjennomreise.
 I ditt (deres) sted ville jeg ikke gjort sånn.
 Riktig mann på riktig sted.
 Mannen i (fra) gata.
 I alle fall. Ved en passende anledning.
 Aldri. (ikke i noe fall.)
 Svart på hvitt.
 Spør faren (mora, broren, søstera)
     hva han/hun mener om det.
 Jeg er av samme oppfatning (mening).
 Gå til høyre, til venstre.
 Kom (du) til oss i morgen!

Vean kihla kümnele kroonile.
Olen sulle (teile) võlgu sada krooni.
Olen sulle (teile) südamest tänulik.
Jumalale tänu!
Tänu taevale, see on möödas.

Jeg vedder 10 kroner.
Jeg skylder deg (Dem/dere) hundre kroner.
Jeg er deg (Dem/dere) nderlig takknemlig.
Gudskjelov!
Takk himmelen, det er over.

Oppgaver

- ◇ 1. *Svar på spørsmåla:* Kus istuvad mees ja naine? (pink) Kuhu (millele) sa istud? (tool) Kus on lilled? (aken) Kellele sa vastad? (vend ja õde) Kellelt on see kiri? (hea sõber) Millal nad tulevad? (õhtu) Kuhu nad lähevad? (kontsert) Kus mängivad lapsed? (roheline muru) Kellele sa oled tänulik? (isa ja ema) Kust sa tuled? (pikk reis) Kellelt ta laenab raha? (mina ja sina) Kuhu sa lähed? (töö) Kellele ta kirjutab? (meie ja teie)
- ◇ 2. *Oversett til norsk:* Ta palub minult abi. Loodan sinule. Küsi isalt raha. Sa meeldid mu õele. Kas sulle meeldib see inimene? Saada kiri sõbrale. Kas sa oled huvitatud spordist? Mis sa arvad, kes tuleb esimesele kohale? Me ei alista neile kunagi. Ma pöördun paremale. Sina lähed vasakule. Ta seisab paremal. Me tuleme vasakult. Pane müts pähe. Võta kingad jalast. Pane mantel selga. Istu maha. Ma ei saa sinust aru.
- ◇ 3. *Oversett til estisk:* Vi går på arbeid klokka åtte om morgen. Mannen kommer ut av huset. Han går til parken. Der setter han seg (overs: sitter) på benken. Hvem sitter på den lille benken? Reis deg fra benken! Legg boka på bordet! Vasen står på bordet. Ta vasen fra bordet og sett (den) i vinduet. Er du interessert i idrett? Hva gjør du søndag kveld? Han går til venstre, men vi går til høyre. De stoler på meg. Jeg er dere takknemlig.

KAPITTEL 17

Grammatikk

KONSTRUKSJONEN ‘ADESSIV + ON’

§68

Estisk har ikke noe verb, som svarer helt til ‘ha’ i norsk. I stedet bruker en adessiv og **on** ‘er’, nekende **ei ole** eller **pole** ‘er ikke’:

- **Mul on raamat.** ‘Jeg har ei bok. (eg.: “på/hos meg er ei bok”).
Mul ei ole raha. ‘Jeg har ingen penger.’

→ **Vennal on** homme sünnipäev ‘*Broren har* fødselsdag i morgen’. **Inimesel on** viis meelt ‘*Mennesket har* fem sanser’. **Jänesel on** pikad körvad ‘*Haren har* lange ører’. **Teil on** hea häälđamine ‘*De har* god uttale’. **Kellel on** raha? ‘*Hvem har* penger?’ Kas **sul** häbi **ei ole**? ‘Skammer du deg ikke? /Har du ikke skam?’ (häbi ‘skam’) **Meil pole** tarvis ‘*Vi trenger ikke*’ (tarvis ‘nödvändig’). **Mul pole** meeles ‘Jeg husker ikke’. **Tal on** kõht tühi ‘*Han er* sulten [har tom mage]’. **Meil on** külm ‘*Vi fryser* [har det kaldt]’. **Tal on** igav ‘Hun kjeder seg [har det kjedelig]’. **Mul on** sellest/sest küllalt ‘*Jeg har* fått nok av det.’

LOKALKASUS OG POSTPOSISJONER

§69

A. Alle lokalkasus kan i visse tilfeller skiftes ut med postposisjonsuttrykk, særlig om vi vil uttrykke oss klarere om plassering eller retning. Postposisjonen står i så fall sammen med genitiv av hovedordet:

k'appi	=	kapi s'isse	‘inn i skapet’
(kapi\sse)			
kapi\ls	=	kapi s'ees	‘inne i skapet’
kapi\st	=	kapi s'eest	‘ut av skapet’
laua\le	=	laua p'eale	‘på (hvor hen?) bordet’
laua\l	=	laua p'eal	‘på bordet’
laua\lt	=	laua p'ealt	‘fra bordet’

- Karu tuleb **koopa seest** [=koopast] välja ‘Bjørnen kommer ut av hiet’. Ma mõtlen **sõbra peale** [=sõbrale] ‘Jeg tenker på vennen’. Räägi köik **südame pealt** [=südamelt] ära! ‘Snakk om alt du har på hjertet!’. Vean kihla **kümne krooni peale** [=kümnele kroonile] ‘Jeg vedder ti kroner’. Punane **rohelise peal** [=rohelisel] ‘Rødt på grønt’.

Merk at en utskifting ofte er farlig fordi den kan gi en helt annen betydning:

- Ta kaebas **vennale**. ‘Hun sladret /klaget *til broren*.’
Ta kaebas **venna peale**. ‘Hun sladret /klaget *på broren*.’

Merkogså: **Kelle käes** [= Kelle] on minu ajaleht? ‘Hvem har avisa mi?’. Ma küsin **venna käest** [= vennalt] ‘Jeg spør (av) broren’. Annan raha **tudengi kätte** [= tudengile] ‘Jeg gir pengene til studenten’.

B. De ytre og indre lokalkasusene er naturligvis ikke nok til å uttrykke alle mulige posisjoner og retninger. For begreper som ‘under’, ‘ved sida av’, ‘bak’ osv. bruker vi i estisk postposisjoner som svarer til preposisjoner i norsk. Eks.: akna **kõrval** ‘ved vinduet’, laua **all** ‘under bordet’, maja **taga** ‘bak huset’.

Disse hjelpeorda, som også blir brukt som adverb, har den egenskapen at de blir bøyd i tre lokalkasus. På den måten er det også her mulig å presisere retningen (‘*hvor hen?*’ eller ‘*hvorfra?*’) fra plasseringen (‘*hvor?*’).

kuhu?	‘hvor hen?’	kus?	‘hvor?’	k'ust?	‘hvorfra?’
juurde	‘til, bort til’	juures	‘hos’	juurest	‘fra, bort fra’
'ette	‘fram for’	'ees	‘framfor’	'eest	‘forfra, fra foran’
taha	‘bak(om), bakover’	taga	‘bak(om)’	tagant	‘bakfra, fra bak’
'alla	‘under, nedover’	'all	‘under’	'alt	‘underfra, fra under’
kõrvale	‘inn til, borttil’	kõrval	‘ved’	kõrvalt	‘fra sida’
''äärde	‘(inn) til’	ääres	‘ved’	äärest	‘fra (nærheten av)’

- Lähen järve **ääerde**. ‘Jeg går ned til vannet.’
 Seisan ranna **ääres**. ‘Jeg står nede ved vannet.’
 Lahkun järve **äärest**. ‘Jeg går bort fra vannet.’
- Auto sõidab maja **ette**. ‘Bilen kjører fram til huset.’
 Auto seisab maja **ees**. ‘Bilen står foran huset.’
 Auto sõidab maja **eest** ära. ‘Bilen kjører bort fra (fra plasseringen foran) huset.’

C. Hjelpeorda ovenfor og andre ord med liknende funksjon er historisk sett substantiv. Den opprinnelige betydningen kommer ofte til syne når vi sammenlikner dem med de substantivene de har oppstått av:

p'ea ‘hode’	p'eal ‘på’ (eg. “på hodet”)
j'uur ‘rot’	juures ‘hos’ (“ved rota”)
'ääri ‘kant’	ääres ‘ved’ (“på kanten”)
k'õrv ‘øre’	kõrval ‘ved sida av’ (“på øret”)
'ots ‘spiss, ende’	otsas , f.eks.: puu otsas ‘oppe i treet’ (“i enden av treet”)
käsi ‘hånd’	k'äes , f.eks.: vihma käes ‘i regnet’ (“i regnets hånd”).
	k'ätte , f.eks.: Ta sureb tiisikuse kätte ‘Han dør av tuberkulose’.

Tekst

Jüri Toomsalu elab Tallinnas. *Tal on* ilus korter südalinnas. Korteris on neli tuba: elutuba, töötuba, magamistuba ja lastetuba. Peale selle on Jüril väike rõdu ja muidugi ka esik, köök ja vannituba. Rödult avaneb ilus vaade Tallinna kesklinnale. Jüri *Toomsalul on* poeg. *Pojal on* must koer. *Koeral on* rihm kaelas. *Tütrel on* pliats ja vihik.

Heal lapsel on mitu nime. *Võõral rahval on* võõrad kombed. *Hirmul on* suured silmad. *Valel on* lühikesed jalad. *Kes ostab, mis tal tarvis ei ole*, müüb pärast, mis *tal*

► tarvis *on*. Mis täis köht sellest teab, mis *tühjal kõhul* tarvis *on*?! Sel mehel on süda õigel kohal.

- Mitu venda *teil on*, Jüri?
- *Mul on* ainult üks vend.
- Imelik küll! Teie õde aga ütleb, et *temal on* kaks venda!

Väikesel tüdrukul on väike valge kass. Kassil on punane lindike kaelas. Kass läheb laua *alla*. Praegu istub ta laua *all*. Tüdruk palub: Tule laua *alt* välja! Kassike jookseb kapi *taha*. Kus kass on? Kass on kapi *taga*. Tüdruk kutsub: Kiisu, kiisu, tule ära kapi *tagant*. Tule lapse *juurde* tagasi!

Kus poiss on? Poiss on puu *otsas*. Miks sa ronid puu *otsa*? Kukud puu *otsast* maha! Turistid ronivad mäe *otsa*. Mäe *otsas* on väike torn. Mäe *otsast* avaneb ilus vaade.

Mine ära raadio *juurest*. Ole hea, pane raadio kinni, see segab mind töö *juures*. Tule minu *juurde*. Ära mine külma tuule *kätte*. Sa külmetad end külma tuule *käes* ära.

Väike poiss küsib oma isa *käest*: Millest see tuleb, et iga päev just nii palju juhtub, et ajaleht täpselt täis saab?

Ordliste

Seriene av kasusbøyde småord, som f.eks. *juurde*, *juures*, *juurest* og *taha*, *taga*, *tagant*, er ikke oppført nedenfor. Disse er det best å studere betydningen av i § 69 ovenfor.

avane\ma, -\b	åpne seg	mitu v'enda?	hvor mange brødre?
elu\tuba, \t'oa	dagligstue	mägi, m'\æ	fjell, berg, bakke
esik, -u	entré, hall	m'\üü\ma, -\b	selge
h'irm, hirmu	angst, frykt	oma	sin
iga, -	hver	p'eale selle	dessuten, i tillegg til
j'alg, jala	fot; bein	r'aadio, -	radio
j'uhtu\ma, -\b	skje, hende	r'ihm, rihma	bånd, reim
j'ust	akkurat	roni\ma, -\b	klatre
Jüri, -	(mannsnavn)	rödu, -	altan, veranda
k'ael, kaela	hals	s'aa\ma, -\b	bli
k'ass, kassi	katt	sega\ma, -\b	forstyrre
k'esk-l'inn, linna	bysentrum	sel [= sellel]	denne, dette
kiisu, -	pus, pusekatt		(<i>adress. av s'ee</i>)
k'oer, koera	hund	s'il'm, silma	øye
komme, k'ombe	skikk, vane	süda'l'inn, linna	sentrum, bykjerne
k'õht, kõhu	mage	tarvis (adv., postp.)	nødvendig
k'öök, köogi	kjøkken	T'oom-salu, -	(etternavn)
külmeta\ma, -\b	kjøle, forkjøle	t'orn, torni	tårn
> külmeta\b 'en\ä ära	blir forkjølt	tur'ist, turisti	turist
laste\tuba, \t'oa	barneværelse	t'öö\tuba, \t'oa	arbeidsrom
l'int, lindi	bånd	tühl, -ja	tom (adj.)
magamis\tuba, \t'oa	soverom	vaade, v'aate	utsikt
maha	ned	vanni\tuba, \t'oa	bad, baderom
m'iks	hvorfor	vihik, -u	hefte
mille\st s'ee tule\b?	hvordan har det seg?	võõras, v'\õöra	fremmed, ukjent
mitu nime	flere/mange navn	ära	bort

Uttrykk

Milline ilus korter sul/teil on!
Sul/teil on hea maitse.
Mul on kiire. Pole kiiret!
Mul on lõbus. Mul on igav.
Mul on hea meel. Mul on hirm.
Mul on külm. Mul on soe.
Mul on köht tühi.
Mul on nälg. Mul on janu.
Mis sul/teil tarvis on?
Mul ei ole raha. Mul on raha tarvis.
Mul pole midagi tarvis.
Mis sul vaja (on)? Mis sul puudub?
Kas sul häbi ei ole? Häbi!
Mul on sinu/teie pärast häbi.
Mul on sinust/teist kahju.
Kas sul/teil on midagi selle vastu?
Mul pole midagi selle vastu.
Igal asjal on oma piir.
Meil on sellest küllalt.
Anna/andke raha minu kätte!
See ei tule kõne allagi.
Küsi isa (venna, õe, sõbra) käest.
Sa/te ei pääse minu käest!
Miks sa oled minu peale pahane?
See pole nali! Mul on tösi taga!
Tule/tulge minu juurde.
Istu(ge) minu kõrvale.
Vaata/vaadake ette! Ettevaatust!
Anna/andke alla! Annan alla.
Vihma käest räästa alla.

For en fin leilighet du/dere har!
Du/dere har god smak.
Jeg har det travelt. Ingen hast!
Jeg har det moro. Jeg kjeder meg.
Jeg er glad. Jeg er redd.
Jeg fryser. Jeg er varm.
Jeg er sulten (eg.: magen er tom).
Jeg er sulten. Jeg er tørst.
Hva trenger du/dere?
Jeg har ikke penger. Jeg trenger penger.
Jeg trenger ikke noe.
Hva trenger du? Hva mangler du?
Skammer du deg ikke? Skam deg!
Jeg skammer meg på grunn av deg.
Jeg syns synd på deg/dere.
Har du/dere noe imot det?
Jeg har ingenting imot det.
Det er en grense for alt.
Vi har fått nok av det.
Gi meg pengene (i hånda)!
Det kommer ikke på tale.
Spør faren (broren, søstera, vennen).
Du/dere slipper ikke unna meg!
Hvorfor er du sint på meg!
Det er ingen spøk! Jeg mener det alvorlig.
Kom (du/dere) til meg!
Sett deg (dere) ved sida av meg.
Se opp (du/dere)!
Gi deg/dere! Jeg gir meg.
Fra asken i ilden [= fra regnet til vannskyllet].

Oppgaver

- ◇ 1. Oversett til norsk: Mul on vend. Vennal on väike must koer. Väikesel koeral on rihm kaelas. Sinul on kirju kass. Öpilasel on pliatis ja vihik. Tal on ka raamat. Raamat on laua peal. Pane vihik laua peale. Vöta vaas laua pealt ja pane akna peale. Peetril ei ole raha. Kas teil on raha? Meil pole tarvis. Heal inimesel on süda õigel kohal. Kassil on üheksha elu. Kelle käest see kiri on? Kelle käes on raamat? Raamat on minu käes. Tule kapi tagant välja! Mine välja värske õhu käte! Tule minu juurde. Seisa minu kõrval. Istu minu kõrvale.
- ◇ 2. Oversett til estisk: Jeg har en intressant bok. De har en liten katt. Faren har ei avis. Søstera har en rød blyant. Vi klatter opp i treet. Hvem sitter oppe i treet? Hvor mange brødre har du? Katten er under bordet. Spør vennen, hvor han bor. Hvor reiser du? Hvor kommer De fra? Jeg kommer fra læreren.

❖ 3. *Pugg disse spørreorda:*

kuidas?	'hvordan?'	<i>Kuidas läheb?</i>	'Hvordan går det?'
miks?	'hvorfor?'	<i>Miks sa nutad?</i>	'Hvorfor gråter du?'
mispärast?	'hvorfor?'	<i>Mispärast sa ei tule?</i>	'Hvorfor kommer du ikke?'
millal?	'når?'	<i>Millal sa sõidat?</i>	'Når reiser du?'
kui palju?	'hvor mye/ mange?'	<i>Kui palju see maksab?</i>	'Hvor mye koster det?'
mitu?	'hvor mange?'	<i>Mitu krooni see maksab?</i>	'Hvor mange kroner koster det?'

❖ 4. *Lær bruken av disse orda som har flere betydninger:*

ära	1) Ära tee nii!	'Gjør ikke slik!'
	2) Mine ära!	'Gå bort!'
	3) Ma külmetan end ära Jf.: Ma külmetan	'Jeg forkjøler meg'. 'Jeg fryser'.
	4) Söön õuna ära	'Jeg spiser opp eplet'.
mitu	1) Mitu venda tal on?	'Hvor mange brødre har han?'
	2) Tal on mitu nime.	'Hun har mange navn'.

KAPITTEL 18

Grammatikk

INDRE ELLER YTRE LOKALKASUS?

Indre lokalkasus (endelsene **-sse**, **-s**, **-st** og additiv) svarer på norsk stort sett til uttrykk med ‘i’, mens ytre lokalkasus (**-le**, **-l**, **-lt**) svarer til uttrykk med ‘på’. Eks.: **tõav** ‘i rommet’, **laual** ‘på bordet’.

§70

A. Det er imidlertid mange tilfeller, der estisk har indre lokalkasus, som vi oversetter til norsk med preposisjonen ‘på’. En del eksempler på dette i tilknytning til påkledning ble presentert i § 61. Legg dessuten merke til følgende tilfeller:

- Ma töötan **kontoris**, **apteegis**, **haiglas**, **raamatukogus**, **muuseumis** ‘Jeg arbeider på kontor, på apotek, på sjukehus, på bibliotek, på museum’.
Me viibime **jaamas**, **kohvikus**, **restoranis**, **külas**, **rannas** ‘Vi er (befinner oss) på stasjonen, på en kafé, på en restaurant, på besøk, på stranden’.
Nad õpivad **ülikoolis**, **instituudis** ‘De studerer på universitetet, på instituttet’.
Ma elan **hotellis**, **lossis** ‘Jeg bor på hotell, på slottet’.
Mis **tänavas** (også: tänaval) sina elad? ‘I hvilken gate bor du?’
Astun **bussi**, **trammi**, **rongi**, **laeva**, **lennukisse** ‘Jeg går på bussen, trikken, toget, skipet, flyet’.
Läheme **kinno**, **muuseumi**, ‘La oss gå på kino, på museum’.

Derimot på linje med norsk:

- Elan **Tallinnas**, **Norras** ‘Jeg bor i Tallinn, i Norge’.
Läheme **teatrisse**, **ooperisse** La oss gå i teateret, i operaen’.

B. Omvendt kan en ofte velge ytre lokalkasus i estisk, der vi i norsk bruker ‘i’. Alle ord på **-maa** står normalt med ytre lokalkasus:

- Ma elan **välismaal**, **kodumaal**, **Inglismaal**, **Saksamaal**, **Prantsusmaal** ‘Jeg bor i utlandet, i hjemlandet, i England, i Tyskland, i Frankrike’.
Ta lööb rusikaga **lauale** ‘Han slår neven i bordet’. Istu **sohvale** ‘Sett deg i sofaen’. Pane lilled **aknale** ‘Sett blomstene i vinduet’.

C. Ved norske stedsnavn kan vi av og til være usikre på om det skal være ‘i’ eller ‘på’. Esterne har litt av det samme problemet. Alle vet at det er **Tallinnas**, **Tartus**, **Pärnus**, **Võrus** osv. Det er imidlertid mange stedsnavn som skal ha ytre lokalkasus, eks.: **Türil**, **Võsil**, **Jõgeval**. Ofte kan det se ut som kasusbruken ikke følger noe logisk system. Det heter **Saaremaal**, på den store øya, men **Muhus**, **Kihnu**, **Ruhnu** når vi er på de små øyene. Og begge mulighetene på ei enda mindre øy: **Aegnal** / **Aegnas**.

RETNINGSKASUS I STEDET FOR STEDSKASUS

A. Interessant er det at estisk bruker illativ (-sse) og allativ (-le), som svarer på spørsmålet hvor hen?, til å angi plassen der noe blir værende, gjenlagt eller får plass:

§71

→ Ta *jääb haiglasse* ‘Han blir værende på sjukehuset [eg.: til sjukehuset].’ *Jäta* raamat **lauale!** ‘Legg [eg.: etterlat] boka på [eg.: til] bordet’. Ma *unustasin raha koju* ‘Jeg glemte pengene hjemme [eg.: hjem]’. See väike raamat *mahub taskusse* ‘Denne lille boka får plass i [inn i] lomma’.

B. Andre eksempler på verb, der en tenker seg retning (mot noe):

→ *Kirjutan tahvile, vihikusse* ‘Jeg skriver på tavla, i heftet’. *Koputan uksele* ‘Jeg banker på døra’. *Vajutan nupule* ‘Jeg trykker på knappen’. *Toetun kepile* ‘Jeg støtter meg på stokken’. *Riputan pildi seinale* ‘Jeg henger bildet på veggen’. Ta *suudleb suule* ‘Han kysser på munnen’. *Istun toolile* ‘Jeg setter meg på stolen’. *Haigestun grippi* ‘Jeg får influensa’. Ta *sureb tiisikusse* [= tiisikuse kätte] ‘Han dør i lungebetennelse’. *Peidab end puu taha* ‘Han gjemmer seg bak treet’.

MER OM BRUKEN AV ELATIV OG ABLATIV

§72

Vi bruker elativ (-st) og ablativ (-lt) som svarer på spørsmålet ‘hvorfra?’ for å betegne

a) plassen eller stedet der vi leter etter noe, eller der vi finner eller kjøper noe:

→ Mis sa **maast** leidsid? ‘Hva fant du på marka [eg. fra marka]?’. Otsi **põrandalt!** ‘Let på [eg. fra] golvet!’. Osta **poest** üks raamat ‘Kjøp ei bok i [fra] butikken’. **Kust** sa selle otsid? ‘Hvor [hvorfra] kjøpte du den?’

b) boka, avis, radioen o.l., der vi leser, ser, hører noe:

→ Ma *lugesin* seda **raamatust, lehest**, sinu **kirjast** ‘Jeg leste det i [fra] boka, i avis, i brevet ditt’. Ma *näen* su **pilgust**, et sa oled vihane ‘Jeg ser av blikket ditt, at du er sint’. Ma *kuulan* päevauudiseid **raadiost** ‘Jeg hører på nyhetene i [fra] radioen’.

c) veien, og særlig åpningen en bevegelse skjer gjennom:

→ Lähen **trepist** üles ‘Jeg går opp trappa’. Ronin **redelist** alla ‘Jeg klatter ned stigen’. Varas tuli **aknast** sisse ‘Tjuven kom inn gjennom vinduet’.

Merk også: Rong möödub **jaamast** ‘Toget passerer stasjonen’. Ta läheb **minust** mööda ja ei tereta ‘Han passerer (går forbi) meg og hilser ikke’. Inimene saab üle **igast raskusest** ‘Mennesket overvinner alle vansker (hver vanske)’.

d) tingene som vi holder i eller griper tak i:

→ *Hoian* sind **käest, sõrmest, kõrvast** ‘Jeg holder deg i hånda, i fingeren, i øret’. *Võta* mul **käest** kinni ‘Ta hånda mi’. Koer *hammustas* mind **jalast** ‘Hunden beit meg i foten’. Politseinik *haaras* vargal **kraest** kinni ‘Politimannen grep tjuven i kragen’.

Tekst

Andres Orveste on ameti *poolest* laekur, ehk teller, nagu inimesed praegu tihti ütle-vad. Ta töötab *ühes suures* pealinna *pangas*. Tema abiakaasa Riina on *tööl postkontoris*. Nende lapsed on juba suured. Vanem tütar on juba *mehel*, noorem tütar ei ole veel *abelius*. Poeg ja tema elukaaslane elavad omaette korteris. Noorem tütar ja poeg on üliõpilased. Poeg õpib Bergeni *ülikoolis* infotehnoloogiat. Tütar elab *kodus* isa ja ema *juures*. Tema õpib algklasside õpetajaks.

Hommikul lähevad isa Andres ja ema Riina varakult *tööle*. Isa läheb *panka*, ema läheb *kontorisse* ja tütar ruttab *loengule*. Vanemad jõuvavad *töölt* koju kella viie paiku pärast

Iõunat. Isa läheb veel *kauplu*(se)sse. Ema läheb õhtul *sõbrannale* külla. Tütar ja tema kursusekaaslane lähevad õhtul *kontserdile*.

Tädi elab *maal*. Homme sõidab ta *maalt linna*. Me läheme *talle jaama* vastu. Kas tädi elab *hotellis*? Ei, ta elab *meil*. Ta on meie külaline. Suviti sõidame meie *linnast maale tädile* külla. Kuid *tuleval aastal* me sõidame *puhkusele välismaale*. Me sõidame *Sak-samaale* ja *Itaaliasse*.

Ma elan jaama *lähedal*. Näen toa *aknast*, et rong läheneb *jaamale*. Panen kiiresti mütsi *pähe*, mantli (palitu) *selga* ja jooksen *trepist* alla ning maja *uksest* välja. Kui jõuan *jaama*, on rong juba ees. Hüppan *vagunisse*.

Akna ääres on vaba koht. Istun akna äärde *pingile*. Rong sõidab üle suure sillu. Vagu-ni *aknast* avaneb suurepärane vaade *mästikule*. Nüüd sõidame *tunnelist* läbi. Siis algab eeslinn. Mis on järgmine jaam? Lõpuks peatub rong *peajaamas*.

Ruttan *jaamahoonest* välja *tänavale*. Seisan *bussipeatuses*. Peagi tuleb buss, ma istun *bussi* ja sõidan *kesklinna*. Kõigepealt lähen *raamatukokku*. Seejärel lähen *raamatukauplu*(se)sse. Leian *letilt* eesti keele sõnastiku. Jätan selle endale *meelde*. Ostan *kaup-lusest* paar raamatut. Võtan *taskust* raha ja maksan. Saan *müüjalt* raamatud ja lahkun *kauplusest*. Pärast lähen ma veel väikesesse *kohvikusse*.

Sõidan tagasi *koju*. Olen väsinud. Enam ma *välja* ei lähe. Jääan *koju*.

*

Tule, tule, unekene,
tule, uni, *uksest* sisse,
astu, uni, *aknast* sisse,
kuku lapse kulmu *peale*,
lange lapse silma *peale*,
astu ta aseme *peale*,
vaju lapse voodi *peale*. (EESTI RAHVALAUL)

Ordliste

abi-elus (<i>iness.</i>)	(han/hun er) gift	j'aam , jaama	stasjon
abi-kaasa, -	ektemake	jaama-hoone , -h'oone	stasjonsbygning
'alg kl'ass, -klassi	første klasse, småskole	järgmilne , -se	følgende, neste
amet, -i	yrke	jät\ma , jäta\b	legge igjen, etterlate
> ameti poolest	av yrke, med hensyn til yrke	> m'eel\de jät\ma	legge seg på minne
Andres, -e	(mannsnavn)	k'aulpus, -e	forretning, butikk
ase, -me	soveplass, leie	kohvik, -u	kafé
s'is\se 'astu\ma, astu\b ☞	gå inn, stige på	k'ulm , kulmu	øyenbryn
bussi-p'eatust, -e	bussholdeplass	k'ursuse-k'aasla\ne, -se	studiekamerat, studievenninne
'ees l'inn, -linna	forstad	köige p'ealt	først, framfor alt
elu-k'aasla\ne, -se	livsledsager, samboer	külali\ne, -se	gjest
enam	mer	l'aekur, -i	kasserer
hot'ell, hotelli	hotell	l'eid\ma, leia\b	finne (vb.)
info-tehnol'oogia, -	informasjonsteknologi	lett, leti	disk
It'aalia, -	Italia	lõpuks	til slutt

m'aa\l	på landet	raamatu·k'auplus, -e	bokhandel
m'aa\lt	fra landet	raamatu·kogu, -	bibliotek
m'aastik, -u	landskap	raamatu·pidaja, -	bokholder
m'aks\ma, maksa\b	betale	r'ahva'laul, -laulu	folkevise
m'eel, meeple	sinn, hug	Riina, -	(kvinnenavn)
m'eel\de (ad.t.)	på minne	r'utta\ma, -\b	skynde seg
mehe\l (adess.)	(hun er) gift	Saksa\m'aa, -	Tyskland
> ta on mehe\le	hun har giftet seg	s'ee\järel	deretter
läi\nud		suure\päralne, -se	storartet
m'tüüja, -	selger, ekspeditør	suviti	sommerstid
n'ing	og	sõnastik, -u	ordbok
noorem, -a	ynGRE	t'eller, -i	bankkasserer
oma\ette	egen	tr'epp, trepi	trapp
Orveste, -	(etternavn)	t'unnel, -i	tunnel
p'aar, paari	par	uni, une	søvn; drøm
p'aiku (postp.)	omkring	vaba, -	fri; ledig
palitu, -	ulster	vagun, -i	vogn
p'ank, panga	bank	vaju\ma, -\b	synke, dale
p'eagi [= v'arsti]	snart	vanem, -a	eldre
p'ea\jaam, jaama	sentralstasjon	varakult	tidlig (adv.)
poolest (postp.)	med hensyn til	v'astu mine\ma,	møte, gå til møtes med
p'ost\k'ontor, -i	postkontor	lähe\b \o	
pähe	på hodet (§ 61)	välis\m'aa, -	utland

Uttrykk

AMET

Vabandust, mis amet teil on?
Mis töod sa teed (te teete)?
Ma olen ameti poolest arst.
Hambaarst. Loomaarst. Medöde.
Advokaat. Insener. Teadlane.
Kunstnik. Kirjanik. Näitleja.
Kirikuõpetaja. Kooliõpetaja.
Kohtunik. Sõjaväelane.
Ajakirjanik. Laekur.
Ärimees. Kaupmees.
Kellassepp. Kingsepp. Rätsep. Juuksur.
Ametnik. Sekretär. Tööline.
Põlumees. Kalur. Meremees.
Kuidas töö, nõnda palk.
Kõrvalteenistus.
Kus sa töötad (te töötate)?
Töö on täies hoos.
Ma ei lähe täna tööle. Ma jään koju.
Hakka peale! Hakka tööle!
Kuhu sa soidad (te soidate) puhkusele?
Me soidame välismaale; Saksamaale;
Prantsusmaale; Inglismaale;
Itaaliasse; Taani.

YRKE

Unnskyld, hva er yrket Deres?
Hva arbeid gjør du (De)?
Jeg er lege av yrke.
Tannlege. Veterinær. Sjukepleierske.
Advokat. Ingeniør. Vitenskapsmann.
Kunstner. Forfatter. Skuespiller.
Prest. Lærer.
Dommer. Militærperson.
Journalist. Kasserer.
Forretningsmann. Kjøpmann.
Urmaker. Skomaker. Skredder. Frisør.
Tjenestemann. Sekretær. Arbeider.
Jordbruker. Fisker. Sjømann.
Som arbeidet, så lønna. (est. talemåte)
Biinntekt /ekstrafortjeneste.
Hvor arbeider du (De)?
Arbeidet er i full sving.
Jeg går ikke på jobb i dag. Jeg blir hjemme.
Sett i gang! Ta fatt på arbeidet.
Hvor reiser du (De) på ferie?
Vi reiser til utlandet; til Tyskland;
til Frankrike; til England;
til Italia; til Danmark (§ 59, 70B)

**Kirjuta(ge) avaldusele alla.
Koputa uksele. Vajuta nupule.
Käed eemale!
Jäta mind rahule! Jäta järele!
Võta mu(l) käest kinni.
Vaata aknast välja.
Ta läheb mehele. Ta on mehel.
Ta läheb oma mehest lahku.
Ta läheb oma naisest lahku.
Nad kihlувад. Nad on kihlatud.
Ära pane oma elu kaalule.
Ma olen mures sinu tervise pärast.
Ära mine välja. Jää täna koju.
Siin ma olen ja siia ma jään.**

Skriv (du/(De) under på söknaden.
Bank på döra. Trykk på knappen.
Ikke rör!, Fingrene av fatet!
La meg være i fred! La være!
Ta meg i hånda.
Se ut gjennom vinduet.
Hun gifter seg. Hun er gift.
Hun skiller seg fra mannen.
Han skiller seg fra kona.
De forlover seg. De er forlovet.
Sett ikke livet ditt på spill.
Jeg er bekymret for helsa di.
Gå ikke ut. Bli hjemme i dag.
Her er jeg og her blir jeg.

Oppgaver

- ◊ 1. *Svar på spørsmåla:* Kus töötab Andres Orveste? Kas ta tütre on abielus? Kus õpib poeg? Kuhu läheb isa hommikul? Kuhu läheb ema? Kuhu läheb tütar? Kelle juures tütar elab? Kus elab tädi? Kuhu te talle vastu lähete? Kuhu te tuleval aastal puhkusele sõidate?
- ◊ 2. *Oversett til norsk:* Ma olen täna haige ja ei lähe tööle. Ma jään koju. Võta pliiats ja kirjuta vihikusse. Tule siia ja jää siia. Ära välja mine, jää tappa. Jäta raamat lauale; kapi peale. Viit raamat öpetajale (öpetaja kätte). Miks sa jätab pakid pingile? Tüdruk võtab poisil käest kinni. Leian kirja seest raha.
- ◊ 3. *Oversett til estisk:* Neste år reiser vi til Tyskland. Hvor reiser dere på ferie? De bor nær stasjonen. Jeg går ut gjennom døra. Toget kjører (går) over ei bru. Vi går til bokhandelen. Han tar penger i (fra) lomma og betaler til ekspeditøren. Du er veldig trøtt. Gå ikke på arbeid i dag. Bli hjemme.
- ◊ 4. *Sett orda i parentes i riktig kasus:* Me töötame (pank, kontor, raamatukogu). Onu elab (välismaa). Rong läheneb (jaam). Nad sõidavad tuleval aastal (puhkus) (Saksamaa ja Itaalia). Tüdruk läheb (kino). Tädi istub (kohvik). Te õpite (ülikool). Õpilane kirjutab (vihik). Sõber koputab (uks). Ma jään (tuba). Hommikul nad lähevad (töö). Isa ostab (kauplus) paar raamatut. Laps jookseb (uks) välja. Ema võtab lapsel (käsi) kinni.

KAPITTEL 19

Grammatikk

KOMPARATIV AV ADJEKTIV

§73

Adjektivet har tre komparasjonsgrader: 1. positiv, f.eks. *vakker*, 2. komparativ (høyere grad): *vakrere*, 3. superlativ (høyeste grad): *vakrest*.

A. Komparativ blir i estisk dannet med endelsen **-m**, som vi legger til genitiv:

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	<i>komparativ</i>	
ilus	‘vakker’	ilusa	ilusa\m	‘vakrere’
s'uur	‘stor’	suure	suure\m	‘større’
n'oor	‘ung’	noore	noore\m	‘yngre’
'uus	‘ny’	uue	uue\m	‘nyere’
v'aene	‘fattig’	v'aese	v'aese\m	‘fattigere’
rõõmus	‘glad’	r'õõmsa	r'õõmsa\m	‘gladere’
hele	‘lys’	heleda	heleda\m	‘lysere’
kallis	‘dyr; kjær’	k'alli	k'alli\m	‘dyrere; kjærere’
soolane	‘salt’	soolase	soolase\m	‘saltere’
oluline	‘vesentlig’	olulise	olulise\m	‘vesentligere’
õnnelik	‘lykkelig’	õnneliku	õnneliku\m	‘lykkeligere’
kitsuke	‘snever’	kitsukese	kitsukese\m	‘snevrere’

B. En del adjektiv som i genitiv har to stavelser og stammevokalen **-a** eller **-u**, får i komparativ **-e-** (i stedet for **-a-** eller **-u-**) foran avledningsendelsen **-m**:

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	<i>komparativ</i>	
vana	‘gammel’	van\la	van\le\m	‘eldre’
p'ikk	‘lang’	pik\la	pik\le\m	‘lengre’
t'ark	‘klok, vis’	targ\la	targ\le\m	‘klokere’
h'alb	‘dårlig’	halv\la	halv\le\m	‘dårligere’
k'ülm	‘kald’	külm\la	külm\le\m	‘kaldere’
s'oe	‘varm’	sooj\la	sooj\le\m	‘varmere’
k'öhn	‘mager’	köhn\la	köhn\le\m	‘magrere’
p'aks	‘tjukk’	pakslu	paks\le\m	‘tjukkere’
järsk	‘bratt’	järs\lu	järs\le\m	‘brattere’

C. Noen komparativer har en avvikende stamme

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	<i>komparativ</i>	
lühike	‘kort’	(lühikese)	lühe\m	‘kortere’
õshuke	‘tynn’	(õhukese)	õhe\m	‘tynnere’
pisike	‘liten’	(pisikese)	pise\m	‘mindre’
v'äike	‘liten’	(v'äikse)	vähe\m / v'äikse\m	‘mindre’
h'ea	‘god, bra’	(h'ea)	parem	‘bedre’

SAMMENLIKKNINGSLEDDDET

Sammenlikningsleddet står enten i relativ (-st) eller i nominativ med konjunksjonen **k'ui** ‘enn’ foran:

§74

- Kuld on **hõbedast** kallim. = Kuld on kallim **kui hõbe**. ‘Gull er dyrere enn sõlv.’
Vend on **õest** vanem. = Vend on vanem **kui õde**. ‘Broren er eldre enn sõstera.’
Õde on **vennast** noorem. = Õde on noorem **kui vend**. ‘Sõstera er yngre enn broren.’
Ta on **minust** targem. = Ta on targem **kui mina**. ‘Hun er klokere enn meg.’

SUPERLATIV AV ADJEKTIV

Superlativ danner vi ganske enkelt ved å sette ordet **kõige** ‘aller, mest’ foran komparativen:

§75

<i>komparativ</i>		<i>superlativ</i>	
ilusam	‘vakrere’	kõige ilusam	‘vakrest’
targem	‘klokere’	kõige targem	‘klokest’
pikem	‘lengre’	kõige pikem	‘lengst’
parem	‘bedre’	kõige parem	‘best’
soolasem	‘saltere’	kõige soolasem	‘saltest’
olulisem	‘vesentligere’	kõige olulisem	‘vesentligst’
õnnelikum	‘lykkeligere’	kõige õnnelikum	‘lykkeligst’

KORT SUPERLATIV (*i*-SUPERLATIV)

Ved sida av superlativen med **kõige** (se § 75) forekommer – særlig i skriftspråket – former med endelsen **-im** eller **-em**.

§76

Kort superlativ, dvs. *i*-superlativ, blir for det meste dannet av genitiv entall, men den blir også dannet på andre måter. Når en skal avgjøre hvordan, hjelper det å kjenne partitiv flertall. Etter at partitiv flertall er gjennomgått i kap. 31, passer det å vende tilbake hit og studere følgende regler litt nærmere.

A. Om endelsen i partitiv flertall er **-id**, så blir superlativendelsen **-im** lagt til genitivvokalen slik at det oppstår en diftong – liksom i partitiv flertall:

<i>nom.</i>	<i>part.flt.</i>	<i>superl.</i>
ilus:	ilusa <i>id</i>	> ilusa <i>im</i> / kõige ilusa\m
rikas:	r'ikka <i>id</i>	> r'ikka <i>im</i> / kõige r'ikka\m
soolane:	soolase <i>id</i>	> soolase <i>im</i> / kõige soolase\m
kallis:	k'alle <i>id</i>	> k'alle <i>im</i> / kõige k'alli\m (<i>i</i> →e foran -im)

B. Om endelsen i partitiv flertall er en **vokal**, så faller vokalen i genitiv entall bort foran superlativendelsen **-im** (og det blir ingen diftong):

<i>nom.</i>	<i>part.flt:gen.ent.</i>	<i>superl.</i>
h'alb:	h'alb <u>u</u> : halva	> halv <i>im</i> / kõige halve\m
vana:	van <u>u</u> : vana	> van <i>im</i> / kõige vane\m
oluline:	olulis <i>i</i> : olulise	> olulis <i>im</i> / kõige olulise\m
s'uur:	s'uur <u>i</u> : suure	> suur <i>im</i> / kõige suure\m

Merk: Adjektiv med *i*-stamme har ikke *i*-superlativ, for den faller sammen med komparativ:

h'all: h'all\e: halli > kõige halli\m

Merk: Typen **õnnelik** har ikke superlativendelsen **-im**, men i stedet **-em** (*-iku* → *-ikem*):

õnnelik: õnnel'ikk\ə: õnneliku > õnnelik\em / kõige õnneliku\m

C. Når endelsen i partitiv flertall er bare **-sid** (uten parallelleformer), lar det seg ikke gjøre å danne *i*-superlativ:

roosa: roosa\sid > kõige roosa\m
tubli: tubli\sid > kõige tubli\m

Unntak:

h'ea: h'\ä\id > **par\im** / kõige pare\m 'best'
'uus: 'uus\i > **uus\im** / kõige ue\m 'nyest'
lühike: lühikesi > **lüh\im** / kõige lühe\m 'kortest'

→ Pealetung on **parim** kaitse 'Angrep er det beste forsvar.'

GENITIV AV KOMPARATIV OG SUPERLATIV

§77

Genitiv av en komparativ eller en superlativ får alltid stammevokalen **-a** (utlydsendring *0* → *a*): ilusamla, suuremla, targemla, paremla; kõige pikemla, kõige vanemla; ilusaimla, parimla, osv.

- **vanema** venna raamat 'boka til den eldre broren'
kõige noorema tütre pulmad 'bryllupet til den yngste dattera'
parima õpilase kirjand 'stilen til den beste eleven'

Tekst

Kuld on kallis metall. Tarkus on *kallim* kui kuld. Üks pea on hea, aga kaks on *parem*.

Kuri keel on *teravam* kui nuga. Kivi on *kõvem* kui puu. Mesi on *magusam* kui mari. Veri on *paksem* kui vesi. Inimene otsib, kus *parem*; kala (otsib), kus *sügavam*. "Muna on *tarem* kui kana."

Talvel on päevad *lühemad* kui kevadel. Kas järv on *sinisem* kui jõgi? Väljamüügil on kaubad *odavamat* kui tavaliselt. Ära ole kade, kui teised on *rikkamat*. *Nooremale* tütrele meeldib kino rohkem kui teater.

Kumb on *vanem*, kas sina või sinu vend? Mu vend on *minust* kaks aastat *vanem*. Sa oled oma *vennast* *noorem*. Ma olen niisama vana kui sina. *Noorem* vend on *vane-*
mast vennast *pikem*. *Vanem* öde on *nooremast* õest *ilusam*. Priit on *Peetrist* *tarem*, sest ta on ka palju *vanem*. Hunt on *karust* *kurjem*, aga karu on *hundist* *suurem* ja *tugevam*.

Iga algus on raske. Kas eesti keel on inglise *keelest raskem*? *Kõige raskem* aeg on möödas.

Nälg on *kõige parem* kokk. Suvel on päevad *kõige pikemad* ja ööd *kõige valgemad*. Ka *kõige pikem* päev läheb looja. Oma teenitud leib on *kõige magusam*. *Kõige ilusam* on inimene siis, kui ta andeks palub või andeks annab (A. Haava).

Oslo on Norra *suurim* linn. Mis on maailma *suurim* linn? Elu on *parim* kool. See on minu elu *ilusaim* mälestus.

NÄDALAPÄEVAD

Igaüks teab, et nädalas on seitse päeva. Nende nimetused eesti keeles on järgmised: esmaspäev, teisipäev, kolmapäev, neljapäev, reede, laupäev ja pühapäev.

Mis päev täna on? Täna on esmaspäev. Eile oli pühapäev. Üleeile oli laupäev.

Esmaspäeval algab töönädal. Mis päev on homme? Homme on teisipäev. Teisipäeva öhtul lähen ma teatrisse. Ülehomme on kolmapäev ehk kesknädal. Kolmapäev on kolmas päev ja asub nädala keskel. Kolmapäeva hommikul lähen ma professori juurde eksamile. Seejärel tuleb neljas päev nädalas: neljapäev. Neljapäeval tuleb onu meile külla. Ta sõidab siia välismaalt. Mis päev tuleb neljapäeva järel? Neljapäeva järel tuleb reede. Reede öhtul lähen ma söbrale külla. Tal on reedel sünnipäev. Järgmine päev on laupäev. Laupäeva öhtul oleme kodus. Kogu perekond on koos. Siis tuleb jälle pühapäev. Laupäeval ja pühapäeval oleme töölt vabad, me puhkame.

Kõik päevad peale laupäeva ja pühapäeva on tööpäevad. Tööpäeval kõik asutused ja vabrikud töötavad. Suured kauplused on iga päev avatud.

Ordliste

'al'gus, -e	begynnelse	'l'eib, leiva	brød, rugbrød
'andeks 'and\ma, anna\b \o	tilgi	L'on'don, -i	London
'andeks palu\ma, -\b \o	be om tilgiving	'l'o'ja mine\ma, lähe\b \o	glade, gå ned (om sola)
asutus, -e	institusjon, offentlig kontor	l'ühem, -a	kortere
eile	i går	m'a'a 'ilm, .ilma	verden
'eksam, -i	eksamen, tentamen	marli, -ja	bær
esmas'päev, .päeva	mandag	met'all, metalli	metall
Eur'oopa, -	Europa	muna, -	egg
iga'üks, ühe	enhver, hver og en	mälestus, -e	minne
järv, järve	vann, innsjø	m'öödas	forbi, over
kade, -da	misunnelig	nelja'päev, .päeva	torsdag
kallis, k'alli	dyr, kostbar; kjær	(n'i)i)sama	like; samme
kana, -	høne	nimetus, -e	navn, benevnelse
karu, -	bjørn	nuga, n'oa	kniv
k'aup, kauba	vare	nädal, -a	uke
k'esk-nädal, -a	onsdag	nädala'päev, .päeva	ukedag
kivi, -	stein	odav, -a	billig
kodu\s	hjemme	oli (pret.)	var
kodu, -	hjem (subst.)	oma	selv; seg; sin (§ 178)
kogu	heil, heile	'otsi\ma, otsi\b	søke, leite
k'okk, koka	kokk	p'aks, paksu	feit, tjukk
kolma'päev, .päeva	onsdag	parem, -a	bedre
k'ui	enn, som	parim, -a	best
k'umb, kumma	en (av de to)	Pr'iit, Priidu	(mannsnavn)
kurli, -ja	slem, vond	r'eede, -	fredag
kõige	aller	rikas, r'ikka	rik
kõva, -	hard; høy (om lyd)	r'ohkem	mer (adv.)
lau'päev, .päeva	lørdag	s'est	for, fordi
		soojem -a	varmere
		sügav, -a	djup

t'ark, targa	klok, vis	tugev, -a	sterk
t'arkus, -e	klokhet, visdom	t'öö-nädal, -a	arbeidsuke
t'eeni\ma, teeni\b	ljene	vabrik, -u	fabrikk
> teeni\tud (<i>pts.</i>)	ljent	välja:m'üük, .müügi	utsalg, opphørssalg
teisi:p'\äev, päeva	tirsdag	üle-eile	i forgårs
terav, -a	skarp, kvass, spiss	üle-h'omme	i overmorgen

Uttrykk

Sa oled mu parim sõber.
Kus sa viibid, kallim?
Ma olen õnnelikem inimene maailmas.
Ta on mees oma parimas eas.
See on mu elu suurim sündmus.
Kõige raskem on möödas.
Olen sinust peajagu pikem.
Kumb teist on vanem?
Ta on minust kolm aastat vanem /noorem.
Kes on teist kõige vanem?
See on õrn küsimus.
Örnem sugu.
Kus asub lähim kino?
See film pole suurem asi.
Targem annab järele.
Parem hilja kui mitte kunagi.
See on väga kerge ülesanne.
**Teine ülesanne on palju kergem
kui esimene.**

AEG

Mis päev täna on?
Möödunud näadal/kuul/aastal.
Järgneval näadal/kuul/aastal.
Praegusel ajal.
Iga asi omal ajal.
Mõni aeg tagasi. Mõni päev tagasi.
Natukese aja pärast.
Aastast aastasse. Päev-päevalt.
Iga päev.
Neil päevil.
Täna, homme, ülehomme.
Eile, üleeile.
Mis ajast peale? Algusest peale.
Hiljemalt kell viis.
Hiljuti.
Tasapisi/aegamööda/vähehaaval.
Vanal heal ajal.
On veel vara. Veel ei ole hilja.

Du er min beste venn.
 Hvor er du, kjæresten min?
 Jeg er det lykkeligste menneske i verden.
 Han er en mann i sine beste år.
 Dette er mitt livs største begivenhet.
 Det vanskeligste er over.
 Jeg er hodet høyere enn deg.
 Hvem av dere (to) er eldst?
 Han/hun er 3 år eldre /yngre enn meg.
 Hvem av dere er eldst?
 Det er et ømtålig spørsmål.
 Det svake kjønn.
 Hvor er nærmeste kino?
 Denne filmen er ikke noe særlig.
 Den kloke gir seg.
 Bedre seit enn aldri.
 Det er en veldig lett oppgave.
 Den andre oppgaven er mye lettere
enn den første.

TID (se også kap. 13)

Hva er det for en dag i dag?
 Forrige uke/måned/år.
 (I) neste uke/måned/år.
 Nå for tida.
 Alt har sin tid., Alt til sin tid.
 For en tid siden. For noen dager siden.
 Om en kort stund.
 År ut og år inn. Dag for dag.
 Hver dag.
 I disse dager.
 I dag, i morgen, i overmorgen.
 I går, i forgårs.
 Siden når (da)? Fra begynnelsen.
 Seinest klokka fem.
 Nylig.
 Så smått /etter hvert /litt om senn.
 I gamle gode dager.
 Det er enda tidlig. Det er enda ikke (for) seint.

Oppgaver

- ◇ 1. *Oversett til norsk:* Täna on ilusam ilm kui eile. Jaan on Priidust noorem. Teine ülesanne on raskem kui esimene. Tartu on Tallinnast väiksem. Suvel on soojem kui sügisel. Talv on sügisest külmem. Tuul oli eile tugevam kui üleeile. See jõgi on sügav, aga järv on veel sügavam. Suvel on köige lühemad ööd ja köige ilusamat ilmad. Köige pikemad päevad on meil juunis, aga köige lühemad päevad on detsebris. Koer on inimese parim sõber. Mississipi on köige pikem jõgi maailmas. London on Euroopa suurim linn.
- ◇ 2. *Oversett til estisk:* Mandag er den første dagen i uka. Onsdag skal jeg gå i teateret. Fredag er arbeidsdag. Alle butikkene er åpne. Tirsdag drar vennen min til utlandet. Han reiser til Tyskland og Italia. Torsdag kommer faren tilbake fra Tyskland. Neste lørdag skal jeg ikke gå på arbeid. Jeg blir hjemme. Søndag arbeider vi ikke. Onsdag var det bedre vær enn tirsdag. Den yngste (yngre) dattera er penere enn den eldste (eldre) dattera. Du er den peneste jenta i verden. Tallinn er den største byen i Estland (Estlands største by).
- ◇ 3. *Oversett og legg merke til hvordan vi på norsk gjengir ordet kui:*
- Sa oled niisama vana *kui* mina. (som)
  - Tema on vanem *kui* mina. (enn)
  - Ma oleksin röömus, *kui* sa tuleksid. (om, hvis)
  - Kui* ma koju jõuan, siis on kell juba pool seitse. (når)
  - Kui* vana sa oled? *Kui* palju see maksab? (hvor)
  - Kui* ilus sa oled! (så)

KAPITTEL 20

Grammatikk

ABESSIV

§78

A. Abessiv danner vi med endelsen **-ta**, som vi gjengir med ‘*uten*’ i norsk. Abessiv svarer på spørsmåla: **kelleta?** ‘uten hvem?’ og **milleta?** ‘uten hva?’ – eller ved adjektiv: **milliseta?** / **missuguseta?** ‘uten hva slags?’ Abessivendelsen **-ta** blir lagt til genitiv:

nominativ	genitiv	abessiv	
sõber	‘venn’	sõbra	‘uten vennen’
uni	‘søvn’	une	‘uten søvn’
viga	‘feil’	v'ea	‘uten feil’
luba	‘lov’	l'oal'oa\ta	‘uten lov’
'öhk	‘luft’	öhu	‘uten luft’
soolane	‘salt’ (<i>adj.</i>)	soolase	‘usalt’

Sõbrata on meil igav.

‘Vi har det kjedelig *uten vennen*.’

Päikeseta on külm.

‘Det er kaldt *uten sol*.’

Ole minu pärast **tureta**.

‘Vær ikke bekymret (vær *uten bekymring*) for meg.’

Mul oli **uneta** öö.

‘Jeg hadde en søvnløs natt (natt *uten søvn*).’

Löputa jutt.

‘En endeløs historie (*uten slutt*).’

“Läänerindel **muutusetä**.”

“Intet nytt (*uten forandring*) fra vestfronten.”

B. Abessiv bruker vi oftest sammen med preposisjonen **ilma**, som like ens betyr ‘uten’:

Ma lähen teatrisse **ilma sõbrata**. ‘Jeg skal gå i teateret *uten vennen*.’

Õpilase töö on **ilma vigadeta**. ‘Elevens arbeid er *uten feil*.’

Ära mine sinna **ilma loata!** ‘Gå ikke dit *uten tillatelse*.’

Inimene ei saa elada **ilma öhuta**. ‘Mennesket kan ikke leve *uten luft*.’

Ta ei saa läbi **ilma** venna **abita**. ‘Han greier seg ikke *uten hjelp* fra broren.’

KOMITATIV

§79

Komitativ danner vi med endelsen **-ga**, som på norsk blir gjengitt med ‘*med*’. Komitativ svarer på spørsmåla **kellega?** ‘med hvem?’ og **millega?** ‘med hva?’ – eller ved adjektiv: **millisega?** / **missugusega?** ‘med hva slags?’. Endelsen **-ga** blir lagt til genitiv:

nominativ	genitiv	komitativ	
sõber	‘venn’	sõbra	‘med vennen’
p'oeg	‘sønn’	poja	‘med sønnen’
tüdruk	‘jente’	tüdruku	‘med jenta’
auto	‘bil’	auto	‘med bil(en)’
pliiats	‘blyant’	pliiatsi	‘med blyant’
sinine	‘blå’	sinise	‘med blått’

Ma vestlen sõbraga .	'Jeg snakker <i>med vennen</i> .'
Isa jalutab pojaga .	'Faren går tur <i>med sønnen</i> .'
Ta sõidab autoga tööle.	'Han kjører (<i>med bil</i>) til arbeidet.'
Tüdruk kirjutab pliiatsiga .	'Jenta skriver <i>med blyant</i> .'
Poiss tantsib tüdrukuga .	'Gutten danser <i>med jenta</i> .'
Õpetaja on õpilasega rahul.	'Læreren er fornøyd <i>med eleven</i> .'
Kes on see habemega mees?	'Hvem er den mannen <i>med skjegg</i> ?'

Merk: Ma räägin **telefoniga** 'Jeg snakker *i telefonen*'. **Saabastega** kass '(Mester)katten *i støvler*'. Ma jõuan töölt koju **poole tunniga** 'Jeg rekker hjem fra arbeid *på en halvtime*'. Poeg sarnaneb **isaga** 'Sønnen likner *på faren*'. Lapsed lähevad **koos emaga** 'Barna drar *sammen med mora*'.

ABESSIV OG KOMITATIV AV PRONOMEN

Komitativ og abessiv av pronomene danner vi regelmessig ved å føye kasusendelsene til genitiv. (Kortformene blir ikke brukt i skriftspråket.)

§80

<i>nominativ:</i>	<i>abessiv:</i>	<i>komitativ</i>
mina / ma:	minu\ta 'uten meg'	minu\ga (/ mu\ga) 'med meg'
sina / sa:	sinu\ta	sinu\ga (/ su\ga)
tema / ta:	tema\ta	tema\ga (/ ta\ga)
meie / me:	meie\ta	meie\ga
teie / te:	teie\ta	teie\ga
nema\ld / na\ld:	nen\deta	nen\dega
s'ee:	selle\ta	selle\ga
n'ee\ld:	nen\deta	nen\dega
kes:	kelle\ta	kelle\ga
mis:	mille\ta	mille\ga
ise:	enes\ta / 'enda\ta	enes\ga / 'enda\ga

→ Kas te tulete **meiega** kinno? 'Blir dere *med oss* på kino?'. Rahu **teiega!** 'Fred *med dere*!'. Ma ei saa (ilm) **sinuta** elada 'Jeg kan ikke leve *uten deg*'. Ta on **enesega / endaga** väga rahul 'Hun er veldig fornøyd med seg selv.' Mis sa **sellega** teed? 'Hva gjør du *med den*?' Miks sa **muga** ei räägi? 'Hvorfor snakker du ikke *med meg*?'

IKKE KONGRUENS VED ABESSIV OG KOMITIV

A. Når et adjektiv står som attributt foran et substantiv i komitativ eller abessiv, står adjektivet i genitiv (se § 180-183):

§81

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	<i>abess. / komit.</i>
vanem v'end	'eldre bror'	vanema venna	vanema venn\ta
v'ärské 'öhk	'frisk luft'	v'ärské öhu	v'ärské öhu\ta
n'oor tüdruk	'ung jente'	noore tüdruku	noore tüdruku\ga
s'uur huvi	'stor interesse'	suure huvi	suure huvi\ga

→ Ma lähen teatrisse ilma **vanema vennata** 'Jeg går i teateret *uten (min) eldre bror*'. Me ei saa läbi ilma **värské öhuta** 'Vi klarer oss ikke *uten frisk luft*'. (Ilma) **suurema vaevata** 'Uten *større bry*'.

→ Poiss tantsib **noore tüdrukuga** 'Gutten danser med *ei ung jente*'. Me kuulame **suure huviga** 'Vi lytter *med stor interesse*'. **Ilusa näoga** inimene 'En person *med vakkert ansikt*'. **Raske südamega** '*Med tungt hjerte*'.

B. Når to eller flere substantiv står sidestilt, blir abessiv- eller komitativendelsen normalt bare lagt til det siste, mens de foregående står i genitiv:

→ Lähen **isa ja emaga** jalutama ‘Jeg går en tur *med far og mor*’. Me sööme **kahvli ja noaga** ‘Vi spiser *med gaffel og kniv*’. “**Tule ja mõõgaga**” “*Med ild og sverd*”. Ilma **töö ja vaevata** ei jõua me kuhugi ‘*Uten arbeid og slit* kommer vi ikke noe sted’. Joon alati kohvi ilma **suhkru ja kooreta** ‘Jeg drikker alltid kaffen *uten sukker og fløte*’.

Tekst

TUNNIS

Oleme klassiruumis. Õpetaja seisab tahvli juures ja dikteerib. Õpilased kirjutavad *pastakaga vihikusse*. Kõik töötavad *suure hoolega*. Ainult väike Peedu ei kirjuta. Peedul on punane pliatis ja ta joonistab *punase pliatsiga valgele paberile*. Kui Peedu ei õpi korralikult, paneb õpetaja talle halvad hinded.

Seinal on suur must tahvel. “Toomas, tule tahvli jurde,” ütleb õpetaja. “Ole hea, võta kritt ja kirjuta.”

Toomas kirjutab *valge kriidiga mustale tahvlile*:

“Mees raiub *kirvega*. Poiss lõikab *noaga*. Ära mängi *tulega!* Inimene ei elu *ilmal* veeta. Vili ei kasva *ilmal vihmata*. Hea laps kasvab *vitsata*.

Hommikul ma sõidan *jalgrattaga* jaama. Ma sõidan *rongiga* linna. Linnas ma sõidan *metrooga, bussiga ja trammiga*. Suvel me sõidame *paadiga ja purjekaga*. Onu sõidab *lennukiga* Göteborgi ja seal *laevaga* Ameerikasse.”

Toomas kirjutab *ilmal vigadeta*. Õpetaja on rahul Toomase tööga.

Õpetaja ütleb Jaanile: “Ole hea, ava raamat ja loel!” Jaan loeb *kõva ja selge häälega*. Ta vastab hästi ka õpetaja küsimusele. Õpetaja on rahul Jaani vastusega. Jaan on usin ja töökas õpilane. Jaan ja Toomas on mölemad tublid pojaid. Nad on klassi parimad õpilased. Nad tegelevad ka innukalt *spordiga*.

Nüüd loeb Peedu. Peedu on laisk õpilane. Ta loeb halvasti. Ta vastab õpetaja küsimusele *tasase häälega*. Vastus ei ole õige. Peedu seisab nõutult. Keegi sisestab Peedu selja taga. Siis ütleb keegi *tagumisest reast* Peedule *kõva häälega* ette. “Kes ette ütleb, läheb klassist välja!” ütleb õpetaja *kurja häälega*.

Lõpuks loeb õpetaja juturaamatust ette. Õpilased kuulavad *suure huviga*.

Kell heliseb. Tund on läbi. Algab vahetund.

Arvutiklass on Peedu lemmikpaik. Arvutiõpetuse tunnis ta kirjutab *arvutiga*. Arvutil on klahvid ja kuvar. Peedu vajutab klahvile ja ekraanile ilmuvalt tähed. Nii ta sisestab teksti arvutisse. Ta salvestab teksti arvuti kõvakettale ja kirjutab seda järgmisel päeval edasi. *Hiirega* ta joonistab ilusa pildi. Pärast ta trükib teksti ja pildi *printeriga* välja.

Peedul on Norras kirjasöber Nils Olav. *Temaga* suhtleb Peedu Interneti kaudu. Nad kirjutavad teineteisele *e-postiga*. Eriti meeldib Peedule see, et kiri on *ühe silmapilguga* tema arvutist Nils Olavi arvutis. Ja vahel tuleb Nils Olavilt vastus juba paari minuti pärast.

HABEMEGA NALI

- Peedu, missugune *tund* sulle koolis kõige rohkem meeldib?
- *Vahetund!*

MILLINE ÕNNETUS!

Väike poiss seisab tänaval ja nutab kibedasti.

- Miks sa nutad, väikemees? küsib üks möödamineja.
- Sellepärast, et mu vennal ja öel tuleb koolivaheeaeg, aga minul ei tule.
- Mispärast siis sinul ei tule?
- Sellepärast, et ma ei käi veel koolis.

Ordliste

arvuti , -	datamaskin	mõlema\ld, -\te (flt.)	begge
arvuti\kl'ass , .klassi	datarommet	m'\ööda\mineja, -	forbipasserende
arvuti\öpetus , -e	undervisning i datateknikk	n'u\lma, nuta\b	gråte
dikt\geri\ma , dikteeri\b	diktere	n'\outult	rådløst, tafatt (adv.)
ekr'aan , ekranni	skjerm	Peedu , -	(mannsnavn)
e-p'ost , e-posti	e-post	pr'\inter , -i	skriver, printer
eriti	særlig, spesielt (adv.)	purjekals , -	seilbåt, fartøy
'ette luge\ma , l'oe\b	lese (opp) for	rahul	fornøyd
'ette 'title\ma , -\b	diktere	r'aiu\ma, raiu\b	hogge
habe , -me	skjegg	rida , r'ea	rad, rekke
habeme\ga (<i>komit.</i>)	skjegget; bløt (vits)	salvesta\ma, -\b	lagre
helise\ma , -\b	ringe	s'ealt	derfra
h'iir , hiire	mus	selle\pärast	derfor, fordi
hinne , h'inde	karakter	sisesta\ma, -\b	taste inn
h'ool , hoole	omhu, flid	sosista\ma, -\b	kviskre
huvi , -	interesse	s'uhtle\ma, -\b	ha samkvem, være sammen
'ilmu\ma , -\b	dukke opp, vise seg	tagumi\ne , -se	bakre
innukalt	ivrig (adv.)	t'ahv\el , -li	tavle
Internet , -i	Internett	tasal\ne , -se	låg, svak (om stemme)
j'alg.ratas , r'atta	sykkel	tegele\ma, -\b	drive med
jooksul	i løpet (av)	t'ekst , teksti	tekst
kibedasti	bittert (adv.)	tr'amm , trammi	trikk
kirja\söbler , -ra	brevvenn	tr'ükki\ma , trüki\b	skrive ut, trykke, printe
kirves , k'irve	øks	tubli , -	flink
kl'ahv , klahvi	tast	t'und , tunni	(skole)time
klassi'ruum , -ruumi	klasserom	> tunni\ls (iness.)	i timen
kooli\vahe\ae , -aja	skoleferie	täh\t , tähe	bokstav
korralikult	ordentlig	töökals , -	arbeidssom
kr'iit , kriidi	kritt	usin , -a	flittig
kuvar , -i	dataskjerm	vahe t'und , - tunni	frikvarter (eg.: 'mellomtime')
köige r'ohkem	mest	vajuta\ma, -\b	trykke (på)
köva ketas , -k'etta	harddisk, hardplate	vastus , -e	svar
küsimus , -e	spørsmål	viga , v'ea	feil
lemmik\p'aik , paiga	yndlingssted	villi , -ja	frukt; korn, såd
l'öika\ma , -\b	skjære	v'its , vitsa	ris
läbi (= on läbi)	er slutt	väike\m'es , -mehe	lille mann, gutten min
metr'oo , -	tunnelbane	v'älja tr'ükki\ma , trüki\b	skrive ut

Uttrykk

Jumalaga!	Farvel! (eg.: med Gud)
Sinu (teie) loaga.	Med din (Deres) tillatelse.
Mis õigusega?	Med hvilken rett?
Kellega on mul au rääkida?	Hvem har jeg den æren å snakke med?
Tutvusta mind oma sõbrale.	Presenter (du) meg for vennen din.
Sellega pole kiiret.	Det haster ikke med det.
Mis te sellega mõttete?	Hva mener De/dere med det?
Ma ei tule sellega toime.	Jeg klarer det ikke.
Nüüd oleme sinuga tasa.	Nå er vi kvitt, du og jeg.
Ma olen sinuga täiesti ühel nõul.	Jeg er helt enig med deg.
Ihu ja hingega.	Med kropp og sjel.
Tikutulega (otsima).	(Lete) med lys og lykter.
Millega sa tegeled?	Hva holder du på med?, Hva gjør du?
Mis sinuga lahti on?	Hva er det med deg?
Ma pääsesin eluga.	Jeg slapp fra det med livet.
(Ilma)asjata. Asjatult.	Forgives. Til ingen nytte.
Ilma pikema jututa.	Uten videre. (eg.: uten videre snakk).
Ilma mingi põhjusteta.	Uten noen som helst grunn.
Ma ei teinud seda meelega.	Jeg gjorde det ikke med vilje.
See tuli kogemata.	Det var ikke meningen.
Ol(g)e selles suhtes mureta.	Vær ikke urolig for det.
Võta [Võtke] asja rahuga!	Ta det med ro!
Heameelega.	(Så) gjerne.

KOOLIS

Kell heliseb.	Klokka ringer., Det ringer.
Tund on alanud.	Timen har begynt.
Tund on lõppenud.	Timen er slutt.
Vahetund. Koolivaheae.	Frikvarter. Skoleferie.
Emakeel, usuõpetus, ajalugu, geograafia,loodusõpetus, matemaatika, füüsika, keemia, võõrkeeled, laulmine, kehiline kasvatus.	Morsmål, kristendomskunnskap, historie, geografi, naturkunnskap, matematikk, fysikk, kjemi, fremmede språk, sang, gymnastikk.
Käitumine. Kord.	Oppførsel. Orden.
Vaikust!	Stille!
Koolitunnistus.	Skolevitnemål.
Hea /halb hinne.	God /dårlig karakter.
Head /halvad kombed.	Gode /dårlige vaner.
Haridus. Kasvatus.	Utdannelse. Oppdragelse.
Koolivend. Kooliõde.	Skolekamerat. Skolevenninne.
Kes täna puudub?	Hvem er borte i dag?
Tule tahvli juurde.	Kom fram til tavla.
Kriipsuta see sõna alla.	Strek under det ordet.
Tõmba see sõna maha.	Stryk ut det ordet.
Selles lauses puudub üks koma.	Det mangler et komma i denne setningen.
Pane siia /sinna punkt.	Sett punktum her /der.
Kas sa oled töoga valmis?	Er du ferdig med arbeidet/oppgaven?
Klassitöö. Kirjand.	Skriving. Stil.

PÅ SKOLEN

Klokkering.	Klokka ringer., Det ringer.
Timen har begynt.	Timen er slutt.
Frikvarter. Skoleferie.	Frikvarter. Skoleferie.
Morsmål, kristendomskunnskap, historie, geografi, naturkunnskap, matematikk, fysikk, kjemi, fremmede språk, sang, gymnastikk.	Morsmål, kristendomskunnskap, historie, geografi, naturkunnskap, matematikk, fysikk, kjemi, fremmede språk, sang, gymnastikk.
Oppførsel. Orden.	Oppførsel. Orden.
Stille!	Stille!
Skolevitnemål.	Skolevitnemål.
God /dårlig karakter.	God /dårlig karakter.
Gode /dårlige vaner.	Gode /dårlige vaner.
Utdannelse. Oppdragelse.	Utdannelse. Oppdragelse.
Skolekamerat. Skolevenninne.	Skolekamerat. Skolevenninne.
Hvem er borte i dag?	Hvem er borte i dag?
Kom fram til tavla.	Kom fram til tavla.
Strek under det ordet.	Strek under det ordet.
Stryk ut det ordet.	Stryk ut det ordet.
Det mangler et komma i denne setningen.	Det mangler et komma i denne setningen.
Sett punktum her /der.	Sett punktum her /der.
Er du ferdig med arbeidet/oppgaven?	Er du ferdig med arbeidet/oppgaven?
Skriving. Stil.	Skriving. Stil.

Kodutöö; kodune ülesanne.
Pliiats, pastakas, täitesulepea.
Kustutuskumm, joonlaud.
Arvuti, ekraan, kõvaketas, hiir.

Hjemmeoppgaver, hjemmelekse.
Blyant, kulepenn, fyllepenn.
Viskelær, linjal.
Datamaskin, skjerm, harddisk, mus.

Oppgaver

- ◇ 1. *Oversett til norsk:* Kellega sa räägid? Millega sa kirjutad? Isa jalutab pargis pojaga. Ma elan koos (sammen med) vennaga. Ta on hea südamega inimene. Kes on see suure habemega mees? Vanem vend mängib noorema õega. Lähen homme isaga jahile (på jakt). Jaan läheb koos Reinuga teatrisse. Mu sõber sõidab homme lennukiga Oslosse. Sealt sõidab ta laevaga Londonisse. Ma olen töoga valmis. Kas te tegelete spordiga? Kas sa oled uue korteriga rahul? Kes sosistab tagumises reas? Ära mine halva ilmaga välja. Ilma tööta ei saavuta me midagi. Kas nad sõidavad puhkusele ilma sinuta? Ära räägi nii tasase häältega!
- ◇ 2. *Oversett til estisk:* Jeg snakker med læreren. Eleven skriver på tavla med hvitt kritt. Elevene skriver med kulepenn og blyant. Peter er en flittig elev. Han er en flink gutt. Vi lytter med stor interesse. Faren er ikke fornøyd med sønnen. Jeg reiser med tog fra landet til byen. Vennen min reiser med båt til Helsingfors.
- ◇ 3. *Bøy linn, laps, mees, naine, õpik, poeg, tüdruk, vend, sõber, töö etter følgende mønster:*
<i>nominativ:</i>	raamat	<i>allativ:</i>	raamatule
<i>genitiv:</i>	raamatu	<i>adessiv:</i>	raamatul
<i>illativ:</i>	raamatusse	<i>ablativ:</i>	raamatult
<i>inessiv:</i>	raamatus	<i>abessiv:</i>	raamatuta
<i>elativ:</i>	raamatust	<i>komitativ:</i>	raamatuga
- ◇ 4. *Velg ord i punkt 3. og fyll ut med riktig kasus:* Ma elan ..... Isa räägib ..... Poiss on armunud ..... Tööline tuleb öhtul ..... koju. Õde on ..... noorem. ..... on ilus juturaamat. Mees sõidab puhkusele ilma ..... Naine kirjutab ..... See on ..... pliats. Ava ..... ja loe!

KAPITTEL 21

Grammatikk

INFINITIV

§82

Alle verb i estisk har to infinitiver, eks. **kirjuta-ma** og **kirjuta-da** ‘skrive’. Etter endelsene kaller vi dem *ma*-infinitiv og *da*-infinitiv. Begge to er grunnformer i verbboyningen (tabell over formverket, se Tillegg 1) og de blir begge gjengitt med infinitiv på norsk, med eller uten ‘å’, noen ganger med ‘for å’ + infinitiv (f.eks.: skrive, å skrive, for å skrive). Merk at infinitiven i estisk mangler foranstilt infinitivsmerke, jf. norsk ‘å skrive’.

Det er i det estiske nåtidsspråket vanskelig å se noen betydningmessig forskjell på de to infinitivene. Bruken er først og fremst avhengig av det verbet, som bestemmer infinitiven, se § 84 og 88.

ma-INFINITIV

§83

ma-infinitiven er den første grunnforma. Den gir det viktigste utgangspunktet for å kunne bøye verbet (se Tillegg 3).

Endelsen i *ma*-infinitiv er alltid **-ma**: **kirjuta\ma** ‘skrive’, **luge\ma** ‘lese’, **'õppi\ma** ‘lære seg’, **h'akka\ma** ‘begynne’, **t'aht\ma** ‘ville’, **t'ead\ma** ‘vite’, **s'aa\ma** ‘få’.

Når vi tar bort endelsen **-ma**, får vi stammen i *ma*-infinitiv: **kirjuta-**, **luge-**, **t'aht-**, **t'ead-**, osv. Denne stammen er ofte en annen enn presensstammen, eks.: **luge\ma** ‘lese’ – **l'oe\b** ‘leser’, **'õppi\ma** ‘lære’ – **õpi\b** ‘lærer’, **t'aht\ma** ‘ville’ – **taha\b** ‘vil’, **tege\ma** ‘gjøre’ – **t'ee\b** ‘gjør’. Se § 89-90 og Tillegg 2.

BRUKEN AV *ma*-INFINITIV

§84

ma-infinitiv blir brukt:

a) ved verb som betegner bevegelse:

mine\ma ‘gå’, **tule\ma** ‘komme’, **j'ooks\ma** ‘løpe’, **s'õit\ma** ‘kjøre, dra’, **'istu\ma** ‘sette seg’, **pane\ma** ‘legge, sette’ osv.

→ Ma **lähen jalutama** ‘Jeg går en tur (går for å spasere)’. Ta **jookseb vaatama**, mis seal juhtub ‘Han løper for å se, hva som går for seg der’. Me **istume puhkama** ‘Vi setter oss for å (til å) hvile’. **Pane masin käima** ‘Sett i gang maskinen (til å gå)’.

b) ved bl.a. følgende verb:

h'akka\ma ‘begynne’, **j'uhtu\ma** ‘hende, skje’, **j'ät\ma** ‘etterlate’, **j'ää\ma** ‘stanse, bli’, **k'utsu\ma** ‘rope, (til)kalle’, **pida\ma** ‘måtte’, **sundi\ma** ‘tvinge’, **õpetä\ma** ‘lære (bort)’, **'õppi\ma** ‘lære seg’ osv.

→ Ma **hakkan** kohe **minema** ‘Jeg skal (begynner å) gå med det samme’. **Jää seisma!** ‘Stans!’ (eg.: stans + for åstå). **Kutsu** lapsed **sööma** ‘Rop på barna for (de skal komme og) å spise’. Sa

pead siia **tulema** ‘Du må komme hit’. Ma **õpin** **joonistama** ‘Jeg lærer å tegne’. Nüüd **peab** koju **minema** ‘Nå må en gå hjem’.

c) Merk at *ma*-infinitiv også blir brukt sammen med en del adjektiv og partisipp:

h'arjunud ‘vant (med/til)’, **n'ous** ‘enig i (i bet.: ‘gå med på)’, **osav** ‘flink’, **sunnitud** ‘nødt (til)’, **v'almis** ‘klar’, osv.

→ Ma olen **valmis aitama** ‘Jeg er klar til å hjelpe’. Ta on **nous tulema** ‘Han går med på (er enig i) å komme’. Me oleme **harjunud** kõvasti **rääkima** ‘Vi er vant til å snakke høyt’.

da-INFINITIV

Dette er den tredje viktige verbforma som danner grunnlaget for andre former (se Tillegg 3). Den har endelsene **-da**, **-ta** og **-a**, eks.: **'õppi\da** ‘lære’, **haka\ta** ‘begynne’, **juu\a** ‘drikke’.

§85

Når vi tar bort endelsen, får vi stammen i *da*-infinitiv, eks.: **'õppi-**, **haka-**, **juu-**. Denne stammen kan være forskjellig fra presens (jf. **luge\da** ‘lese’ – **l'oe\b** ‘leser’), og den kan være forskjellig fra *ma*-infinitiven (jf. **korra\ta** ‘gjenta, repete’ – **k'orda\ma**). Se § 89-90 og Tillegg 2.

Ettersom også *da*-infinitiven er ei grunnform i bøyningen, blir den tatt inn i ordlistene på plassen etter *ma*-infinitiven. Presensforma står heretter på tredje plass. Eks.:

kirjuta\ma , -\da, -\b (les: kirjutama, kirjutada, kirjutab)	‘skrive’
luge\ma , luge\da, l'oe\b	‘lese’
'aita\ma , aida\ta, 'aita\b	‘hjelpe’
l'aul\ma , l'aul\da, laula\b	‘syng’
tege\ma , teh\ta, t'ee\b	‘giøre’

ENDELSENE **-da** OG **-ta**

A. Endelsen **-da** er den vanligste av de tre variantene (**-da**, **-ta**, **-a**), og den kan opptrer etter mange slags stammer. Endelsen **-da** opptrer i følgende typer:

§86

- a) typen **kirjutama**: kirjuta\ma – **kirjuta\da** ‘skrive’, ela\ma – **ela\da** ‘bo’
- b) typen **õppima**: **'õppi\ma** – **'õppi\da** ‘lære’, luge\ma – **luge\da** ‘lese’
- c) typen **vaidlema**: v'idle\ma – **vaiel\da** ‘diskutere’, 'ütle\ma – **ütel\da** / **'öel\da** ‘si’
- d) typen **kõnelema**: kõnele\ma – **kõnel\da** / **kõnele\da** ‘tale’
- e) typen **naerma**: n'aer\ma – **n'aer\da** ‘le’
- f) typen **võima-saama**: s'aal\ma – **s'aa\da** ‘få’, v'õi\ma – **v'õi\da** ‘kunne’

B. Endelsen **-ta** er begrenset til visse verbtyper:

- a) typen **hakkama**: h'akka\ma – **haka\ta** ‘begynne’, 'oota\ma – **ooda\ta** ‘vente’, k'orda\ma – **korra\ta** ‘gjenta’, arva\ma – **arva\ta** ‘gjette’
- b) typen **seisma**: s'eis\ma – **s'eis\ta** ‘stå’, m'aks\ma – **m'aks\ta** ‘betale’, m'ait\ma – **m'ait\ta** ‘smake’, j'ooks\ma – **j'oos\ta** ‘løpe’
- c) følgende verb: l'ask\ma – **l'as\ta** ‘la’, pese\ma – **p'es\ta** ‘vaske’, kuse\ma – **k'u\ta** ‘pisse’

ENDELSEN -a

§87

Endelsen -a opptrer i flere små verbgrupper:

- a) typen **saatma-leidma** (den største gruppen), eks.:

s'aat\ma – s'saat\ta ‘sende’, s'öit\ma – s'söt\ta ‘kjøre’, ost\ma – **ost\ta** ‘kjøpe’, k'art\ma – **k'art\ta** ‘være redd’, t'aht\ma – **t'aht\ta** ‘ville’, l'eid\ma – **l'eid\ta** ‘finne’, and\ma – **and\ta** ‘gi’, t'ead\ma – **t'ead\ta** ‘vite’.

- b) typen **petma-jätma** der t eller p blir fordoblet foran -a (t → tt, p → pp), eks.:

p'et\ma – **p'ett\ta** ‘svike, bedra’, j'ät\ma – **j'ätt\ta** ‘etterlate’, v'öt\ma – **v'ött\ta** ‘ta’, t'ap\ma – **t'app\ta** ‘drepe’.

- c) typen **tulema** der stammen er forskjellig fra stammen i ma-infinitiv:

tule\ma – **t'ull\ta** ‘komme’, ole\ma – **oll\ta** ‘være’, mine\ma – **m'inn\ta** ‘gå, dra’, pane\ma – **p'ann\ta** ‘legge, sette’, sure\ma – **s'urr\ta** ‘dø’.

- d) typen **käima-tooma** (oo → uu, öö → üü foran -a):

k'ai\ma – **käi\ta** ‘gå’, v'i\ma – **v'i\ta** ‘bringe, føre’, m'üü\ma – **m'üü\ta** ‘selge’; t'oo\ma – **t'uu\ta** ‘hente’, j'oo\ma – **j'uu\ta** ‘drikke’, s'öö\ma – **s'üü\ta** ‘spise’, l'öö\ma – **l'üü\ta** ‘slå’.

I andre ord på lang vokal eller diftong er endelsen -da, eks.: s'aa\ma – s'aa\da ‘få’, k'ee\ma – k'ee\da ‘koke’, v'öi\ma – v'öi\da ‘kunne’, j'ää\ma – j'ää\da ‘(for)bli’, n'äi\ma – n'äi\da ‘synes’, tr'e\i\ma – tr'e\i\da ‘dreie’, osv., jf. § 86A.

- e) orda **tege\ma** og **näge\ma**:

tege\ma – **teh\ta** ‘gjøre’, näge\ma – **näh\ta** ‘se’.

BRUKEN AV da-INFINITIV

da-infinitiv blir brukt:

§88

- a) ved verb, som uttrykker ønske, mulighet, hensikt osv.:

'aita\ma ‘hjelpe’, j'aksa\ma ‘ørke’, j'oud\ma ‘rekke; orke’, k'atsu\ma ‘forsøke’, kavatse\ma ‘akte’, k'äski\ma ‘befale’, l'ask\ma ‘la(te)’, l'oot\ma ‘håpe’, luba\ma ‘tillate’, m'öist\ma ‘kunne, forstå’, m'ötle\ma ‘tenke’, m'ärka\ma ‘merke’, näge\ma ‘se’, 'oska\ma ‘kunne, forstå, greie’, otsusta\ma ‘avgjøre’, palu\ma ‘be’, pr'oovi\ma ‘prøve, forsøke’, p'üüd\ma ‘etterstreve, forsøke’, s'aa\ma ‘kunne, være i stand til, få’, s'oovi\ma ‘ønske’, s'uut\ma ‘kunne, orke’, t'aht\ma ‘ville’, t'ead\ma ‘vite’, t'ohti\ma ‘få, få lov’, v'öi\ma ‘kunne, klare, være i stand til’.

→ Ma ei **jöua töötada** ‘Jeg orker ikke å arbeide’. Ta **mõistab** õigel ajal **lõpetada** ‘Han forstår å slutte i rett tid’. Kas sa **oskad brid•i mängida**? ‘Kan du spille bridge?’ . Mida **võin teile pakkuda**? ‘Hva kan jeg (til)by Dem/dere?’ . Kas **soovite** natuke **puhata**? ‘Ønsker De/dere å hvile litt?’ . Ma **tahan teada**, mis see tähendab ‘Jeg vil vite hva det(te) betyr’.

→ Kas ma **saan** sind **aidata**? ‘Kan jeg hjelpe deg?’.

Men ma-infinitiv i uttrykket: Ma **saan hakkama** ‘Jeg klarer meg (jeg greier det)’.

→ **Palun sul siia tulla** ‘Jeg ber deg komme hit’.

Men ma-infinitiv i uttrykket: **Palun teid tantsima** ‘Jeg ber Dem om en dans (eg.: til å danse)’.

b) ved verb, som uttrykker følelse:

armasta\ma ‘elske’, **j'ulge\ma** ‘våge, tørre’, **k'art\ma** ‘være redd for’, **m'eeldi\ma** ‘falle i smaken, tekkes’

→ Ma **armastan jalutada** værske õhu käes ‘Jeg elsker å gå tur i den friske lufta’. Kas sulle **meeldib** teatris **käia?** ‘Liker du å gå i teateret’. Üliõpilane **kardab minna** eksamile ‘Studenten er redd for å gå opp til eksamen’. Ta **julgeb ütelda**, mis ta mõtleb ‘Han tør å si, hva han tenker’.

c) i upersonlige uttrykk, f.eks. etter:

on 'aeg ‘det er på tide’, **on r'aske** ‘det er vanskelig’, **on vaja / t'arvis** ‘det trengs’, **tohi\b** ‘en får, det er tillatt’, **tule\b** ‘en må, en bør’, **v'öi\b** ‘en kan’ osv.

→ **On aeg tōusta** ‘Det er på tide å stå opp’. **On raske leida** paremat kohta ‘Det er vanskelig å finne en bedre plass’. Suvel **on kasulik supelda** ‘Det er nyttig (sunt) å bade om sommeren’. Seda **pole tarvis teha** ‘En trenger ikke å gjøre det’. Tõde **on valus kuulda** ‘Det gjør vont å høre sannheten.’ Unntak: Nütüd **peab** koju **minema** ‘Nå må en gå hjem’ (*ma*-infinitiv etter upersonlig **peab** ‘en må, det er nødvendig å’, jf. § 84b).

d) etter konjunksjonen **et** i betydningen ‘for å’, og når infinitiven blir brukt som subjekt i setningen eller som attributt til et substantiv:

→ Ma sõidan maale, **et puhat** ‘Jeg drar på landet for å hvile’. **Eksida** on inimlik ‘Å feile er menneskelig’. Mul on soov **laulda** ‘Jeg har lyst til å synge’. Kunst **elada** ‘Kunsten å leve’.

STAMMEENDRINGER I VERB

I verbstammene skjer det mange endringer (jf. § 28-32) som kommer fram når vi sammenlikner stammene i infinitivene og i presens.

§89

A. Utlydsendringer i stammen (jf. § 29-30) skjer forholdsvis sjeldent ved verb. Eks.:

e → 0:	rabelle\ma – rabel\da ‘kave, kjase’, tulle\ma – t'ull\ä ‘komme’
le → el:	r'iidle\ma – riile\da ‘trette’, v'estile\ma – vestle\da ‘samttale’
o → a:	s'eis\ma – seisla\b ‘stå’, n'aer\ma – naerla\b ‘le’, s'aat\ma – saadla\b ‘sende’, p'et\ma – p'etla\b ‘bedra’
ö → e:	t'ous\ma – tōusle\b ‘stige’, j'ooks\ma – jooksle\b ‘løpe’, l'ask\ma – lasle\b ‘la’, t'und\ma – tunnle\b ‘kjenne’

B. Innlydsendringer skjer etter samme regler for verb som for nomen (se § 31-32). Eks.:

'öppi\ma – öpi\b ‘lære’	(<i>pp</i> → <i>p</i>), jf. k'eppi – kepi ‘kjeppe’
k'orda\ma – korra\ta ‘gjenta’	(<i>rd</i> → <i>rr</i>), jf. k'ord – korra ‘gang’
s'aat\ma – saadla\b ‘sende’	(<i>t</i> → <i>d</i>), jf. p'aat – paadi ‘båt’

Noen stammeendringer er morfologisk betinget (se § 227). I undertypen **tooma** får vi vokalovergangene *oo* → *uu* og *öö* → *üü* foran infinitivsendelsen **-a** (jf. § 87d). Eks.:

t'oo + a → t'uul\ä, s'öö + a → s'üü\ä.

STAMMEVEKSLINGER I VERB

De to infinitivstammene kan være innbyrdes forskjellige, og de kan være forskjellige fra presens-stammen. I *ma*-infinitiv er det alltid oppslagsstamme (A), i *da*-infinitiv og presens kan det være enten oppslagsstamme eller bøyningsstamme (B). Om denne vekslingen, se § 229.

§90

I verb med stadieveksling har *ma*-infinitiven nesten alltid sterkt stadium (T), mens *da*-infinitiven og presens vanligvis har motsatte stadier: *sterkt* → *svakt* (TN) eller *svakt* → *sterkt* (NT). Nærmere om mønstrene for stadieveksling i § 230-231.

Eksempler på de tre grunnformene:

<i>ma-infinitiv</i>		<i>da-infinitiv</i>		<i>presens</i>
kirjuta\ma (A0)	‘skrive’	kirjuta\da (A0)		kirjuta\b (A0)
rääki\ma (AT)	‘snakke’	rääki\da (AT)		räägi\b (AN)
luge\ma (AT)	‘lese’	luge\da (AT)		l'oe\b (AN)
'oota\ma (AT)	‘vente’	ooda\ta (AN)		'oota\b (AT)
v'ordle\ma (AT)	‘jamføre’	võrrel\da (BN)		v'ordle\b (AT)
s'aat\ma (AT)	‘sende’	s'aat\ta (AT)		saada\b (BN)
n'ut\ma (AT)	‘gråte’	n'utt\ta (CT)		nuta\b (BN)
tule\ma (AN)	‘komme’	t'ull\ta (CT)		tule\b (AN)
näge\ma (AT)	‘gjøre’	näh\ta (*)		n'äe\b (BN)

Tekst

- Tule *sööma*, pojake.
- Ma ei taha *süüa*.
- Aeg on hiline, mine siis *magama*.
- Ma ei taha veel *magada*. Ma tahan *laulda, joosta, mängida*.

*

Emakene, ära sunni
mind nii vara *magama*!
Aega on ju, üle tunni
veel ma võiksin *mängida*!

*

Ma tahaksin heameelega hommikul kaua *magada*, aga ma pean üles *töusma* ja tööle *minema*! Mul on vaja raha *teenida*, et ära *elada*. Ma tahan öhtul *minna* teatrisse, aga ma pean koju *jääma*. Ma pean kodus *istuma* ja *õppima*. Ma lihtsalt ei tea, mida ma pean *tegema*! Pole midagi *teha*, tuleb koju *jääda* ja *töötada*.

Kas te peate juba *minema*? Ma ei taha küll *minna*, kuid mul on kiire. Ma kardan *hilineda* professori loengule. Loodan õigel ajal kohale *jöuda*. Pärast võin ma ju tagasi *tulla*.

*

Kes hästi tahab *surra*, peab hästi *elama*. Möistad *alata*, möistad ka *lõpetada*. Inimene ei ela selleks, et *süüa*, vaid sööb selleks, et *elada*. Ela ise ja lase ka teistel *elada*.

TELEFONIKÖNE

- Täna on ilus ilm. Kas me ei läheks randa *päevitama*?
- Ma ei oska *üteda*. Ma olen väga väsinud. Tahaksin täna kodus *istuda* ja *puhata*.
- Sa oled alati väsinud! Kas sa ei tea, et inimene peab värske õhu käes *viibima* nii palju kui võimalik.
- Hea küll, ma olen nõus kaasa *tulema*. Sinuga on raske *vaielda*. Kuhu sa kavatseted *minna*? Sa tead, et mulle ei meeldi linnas *päevitada*.

- See tähendab vist seda, et me linna ei jäagi. Me võime ju linnast välja *sõita*. Poole tunniga jõuame ilusasse metsa.
  - Millal me hakkame *minema*?
  - Ma tulen sulle kohe autoga järele.
  - Aga kui vihma hakkab *sadama*? Siis me ei saa *sõita*.
  - Miks sa pead alati selline pessimist *olema*? Katsu *olla* vähe elurõõmsam. Praegu paistab päike selgest taevast ja pole ette *näha*, et vihma võiks *tulla*. Võid hoopis ujumistrikoo kaasa võtta. Muidugi, kui kangesti tahad, võid ju vihmavarju ka kaasa *võtta*. Aga ei maksa enam aega *viita*. Sea end kiiresti valmis. Ma hakkan kohe *tulema*.
- *

Kus viga näed *laita*, seal tule ja aita. Aeg aitab *arstida*. Kes palju räägib, peab palju *vastama*. Parem kaks korda *küsida*, kui üks kord *eksida*. Parem *karta*, kui *kahetseda*. Maitse üle on asjatu *vaielda*.

Noor *olla* on kevadet rinna sees *kanda*. (Gustav Suits)

Ordliste

'aega on	det er (nok av) tid	kavatse\ma, -\da, -\b	planlegge, akte
'aega v'iit\ma, ¤ v'iit\la, viida\b ¤	fordrive tida	kevade\lt (part.)	våren
'aita\ma , aida\ta, 'aita\b	hjelpe	kiire	hastverk, travelhet
'alga\ma , ala\ta, 'alga\b	begynne	> mul on kiire	jeg har det travelt
'arsti\ma , 'arsti\da, arsti\b	lege, helbrede	kohale j'öud\ma, ¤ j'öud\la, jöua\b ¤	ankomme, komme fram
asjatu	gagnløs, unyttig	l'ait\ma , l'ait\la, laida\b	klandre, dadle
elu:rõõmus , r'õõmsa	livsglad	l'ask\ma , l'as\ta, lase\b	la
'ette näge\ma, ¤ näh\la, n'æ\l¤ ¤	forutse	l'ihtsalt	(helt) enkelt
h'akka\ma, haka\ta, h'akka\b	begynne,	lõpetä\ma, -\da, -\b	(av)slutte, gjøre slutt
h'ea k'üll	gå i gang med	maitse , m'aitse	smak
h'ea-meele\ga (kom.)	ok, javel, greit	m'aks\ma , m'aks\ta, maks\b	betale;
hili\ne, -se	gjerne	> ei maks	lønne seg
hilin\ma, -\da, -\b	sein	m'etsa (adt.)	ingen vits i det
h'oopis	komme for seint	mine\ma , m'inn\la, lähe\b	til skogen gå
j'ooks\ma , j'oos\ta, jookse\b	til og med, rett og slett	n'ös ole\ma, ¤ 'oll\la, on ¤	gå med på, være enig i
j'öud\ma , j'öud\la, jöua\b	løpe, springe	näge\ma , näh\la, n'æ\l¤	se
järele	rekke, orke	pessim\ist , -mist	pessimist
kahetse\ma, -\da, -\b	etter	pida\ma , pidä\da, p'e\la\b	måtte
k'and\ma, k'and\la, kanna\b	angre	pole ('ette näh\la)	ikke (til å forutse)
k'angesti	bære	p'uhka\ma , puha\ta, p'uhka\b	hvile seg; feriere
k'art\ma , k'art\la, karda\b	sterkt, absolutt	päevita\ma, -\da, -\b	sole seg
k'atsu\ma , k'atsu\da, katsu\b	være redd	r'and , ranna	strand
	forsøke	> r'anda (adt.)	til stranda
		r'ind , rinna	bryst

s'aa\ma , -\da, -\b v'almis s'ead\ma , ¤ -\a, -\b ¤	få, kunne, klare gjøre klar	v'aidle\ma , vaiel\da, v'aidle\b	diskutere
selleks et	for å	vaja	behov
selliline , -se	slik	> mul on vaja t'eeni\da	jeg må tjene
s'undi\ma , s'undi\da, sunni\b	tvinge	vihma-varli , -ju	paraply
sure\ma , s'urr\a, sure\b	dø	v'iibi\ma , -\da, -\b	oppholde seg, befinne seg
s'öö\ma , s'üü\a, s'öö\b	spise	v'öi\ma , -\da, -\b	kunne, klare
tege\ma , teh\a, t'ee\b	gjøre	võimalik , -u	mulig
t'eisi (<i>part.flt.</i> av <i>teine</i>)	andre	vähe	litt; lite; få
telefoni-kõne , -	telefonsamtale	ära ela\ma , ¤ -\da, -\b ¤	kunne leve, eksistere
tule\ma , t'ull\a, tule\b	komme; måtte	'üldse	i det hele tatt
> järele tule\ma	hente, komme etter	üles t'ous\ma , ¤ t'ous\ta, tōuse\b ¤	stå opp
tähenda\ma , -\da, -\b	bety	'ütle\ma , ütel\da/'öel\da, 'ütle\b	si
ujumis-trik'oo , -	badedrakt		

Uttrykk

Kas tohib sisse astuda?
Kas ma tohin küsida?
Tahaksin sinuga paar sõna rääkida.
Kellega on mul au kõnelda?
Mul on rõõm teatada, et ...
Millega võin teile kasulik olla?
Ma tahaksin teada, mis see tähendab.
Kas tohin paluda?
Palun sind/teid tantsima.
Heameelega. – Tänan, ma ei tantsi.
Ma olen väsinud. Ma ei jõua tantsida.
Katsu(ge) minutust aru saada.
Kas siin tohib suitsetada?
Siin ei tohi suitsetada.
Kas sa saad sellega hakkama?
Saab näha. Saame näha.
Võib-olla. Raske ütelda.
Mis teha?
Mis sa nüüd mõtled teha?
Nii ei tohi teha!
Pole kuhugi minna.
Pole midagi parata.
Ma tahan koju minna.
Pean nüüd minema. Hakkame minema.

Får jeg komme inn?
Får jeg spørre?
Jeg ville gjerne snakke et par ord med deg.
Hvem har jeg æren av å snakke med?
Jeg har gleden å melde at ...
Hva kan jeg gjøre for Dem/dere?
Jeg ville gjerne vite hva dette betyr.
Får jeg be (f.eks. om en dans)?
Får jeg beg deg/Dem om en dans?
Gjerne. – (Nei) takk, jeg danser ikke.
Jeg er trøtt. Jeg orker ikke danse.
Forsøk (du/(De)) å forstå meg.
Er det tillatt å røyke her?
Det er ikke lov å røyke her.
Klarer du dette?
Får se. Vi får se.
Kanskje. Det er vanskelig å si.
Hva skal vi gjøre?, Hva nå?
Hva tenker du å gjøre nå?
Slik får en ikke gjøre!, Det er ikke lov!
Det er ikke noe sted å gå.
Ingenting å gjøre (med det).
Jeg vil gå/dra hjem.
Jeg må gå/dra nå. La oss gå/dra.

Oppgaver

- ◇ 1. *Oversett til norsk, pek ut infinitiven og forklar bruken av ma-inf. og da-inf.:* Mis te tahate teha? Me kavatseme sõita välismaale. Millal te hakkate sõitma? Kas tõeile meeldib lennukiga sõita? Tule meiega mängima. Ta lubab alati tulla, kuid ei tule. Miks sa ei taha minuga rääkida? Mis see peab tähendama? Kui tahad lugeda, siis loe! Ema ütleb, et sa pead palju sööma ja puhkama, kui sa tahad terve olla. Ei maksa enam palju rääkida. Ma ei taha aega viita. Ma pean nüüd minema. Ma mõtlen varsti koju minna. Hakkame, mehed, minema!
- ◇ 2. *Velg riktig infinitiv:* Millal sa hakkad (öppima/öppida)? Tule meiega parki (jalutama/jalutada). Kas ma tohin (küsimä/küsida)? Ma katsun (tegema/teha) mis võimalik, et sind (aitama/aidata). Laps õpib (lugema/lugeda). Sa pead (olema/olla) viisakas vanema inimese vastu! Kas sulle meeldib teatris (käima/käia)? Mis sa tahad (ütlema/ütelda)? Ma pean (ütlema/ütelda), et ma ei julge sinna (minema/minna). Isa ja poeg lähevad (jooksma/joosta). Sa pead hästi (öppima/öppida). Lapsed lähevad (laulma/laulda).
- ◇ 3. *Oversett til estisk:* Jeg er sjuk og må ligge (holde senga). Du får ikke røyke her. Vi må gå nå. Vil dere spise? Jeg vil ikke lese (lekser), jeg vil gå i teateret. Når begynner du å lese (lekser)? Jeg forsøker å komme i morgen. Han må komme snart. Kan (oskad) du synge? Jeg tenker å gå hjem snart. Jeg vil sove. Bli med oss (for) å spise. Jeg må snakke med deg. Hvorfor vil dere ikke snakke med oss?

KAPITTEL 22

Grammatikk

MER OM INFINITIVER

§91

Noen verb krever *ma*-infinitiv, andre krever *da*-infinitiv av etterfølgende verb. I kombinasjonen med flere verb og flere infinitiver i samme setning blir infinitiven bestemt av det betydningsmessig nærmeste verbet, uavhengig av verbform eller plassering i rekkefølgen av ord. En infinitiv kan til og med styre en annen infinitiv, eks.:

Ta **peab oskama hästi lugeda**. ‘Han må *kunne lese* bra.’

Verbet **pida\ma** (*presens*: p'ea\b) ‘måtte’ krever *ma*-infinitiv (se § 84), kombinasjonen ‘må kunne’ blir altså **peab oskama**. Verbet **'oska\ma** ‘kunne’ krever *da*-infinitiv (§ 88), ‘kunne lese’ blir da **oskama lugeda**.

Samme setning kan også stå med friere ordstilling: Ta **peab hästi lugeda oskama**. Uavhengig av plassen i setningen styrer fortsatt **peab** infinitiven **oskama**, og denne i sin tur **lugeda**.

Jamfør: **Ta peab hakkama lugema.**   ‘Han må begynne å lese.’
(peab – hakkama, hakkama – lugema)

Ta tahab hakata lugema.   ‘Han vil begynne å lese.’
(tahab – hakata, hakata – lugema)

INFINITIV AV PARTIKKELVERB

§92

Det er mange partikkelverb i estisk. Et par eksempler i *presens*: **tõuse\b p'üsti** ‘reiser seg’, **s'aa\b aru** ‘forstår’ (jf. § 12). Når en danner infinitiv av slike sammensatte verb, skal partikkelen oftest stå foran infinitiven:

<i>ma-infinitiv</i>		<i>da-infinitiv</i>		<i>presens</i>
aru s'aa\ma	‘forstå’	aru s'aa\da		s'aa\b aru
ära s'õit\ma	‘reise vekk’	ära s'õit\da		sõida\b ära
osa v'õt\ma	‘delta’	osa v'õtt\da		võta\b osa
k'inni pane\ma	‘stenge’	k'inni p'ann\da		pane\b k'inni
p'ealt v'aata\ma	‘titte på’	p'ealt vaada\da		v'aata\b p'ealt

Ma **tulen** varsti **tagasi**.

‘Jeg kommer snart tilbake.’

Ma **pean** varsti **tagasi tulema**.

‘Jeg må snart komme tilbake.’

Ma **tahan** varsti **tagasi tulla**.

‘Jeg vil snart komme tilbake.’

FORMENE AV *ma*-INFINITIV

§93

Opprinnelig var *ma*-infinitiven et verbalsubstantiv som svarte til ‘skriving’, ‘tenking’ o.l. i norsk. Den kan opptrer i ulike former som minner om bøyningen av substantiv ved at en til stammen kan legge følgende endelser:

(additiv)	-ma
inessiv	-mas
elativ	-mast
abessiv	-mata
translativ	-maks

<i>ma-infinitiv</i>	<i>mas-form</i>	<i>mast-form</i>	<i>mata-form</i>	<i>maks-form</i>
l'aul\ma ‘syng’	l'aul\mas	l'aul\mast	l'aul\mata	l'aul\maks
luge\ma ‘lese’	luge\mas	luge\mast	luge\mata	luge\maks
lõpetä\ma ‘avslutte’	lõpetä\mas	lõpetä\mast	lõpetä\mata	lõpetä\maks

I enstavelsesstammer kan langstaving bli svekket, særlig i *mata*-forma:

s'aa\ma ‘få’ – s'aa\mas/**saa\mas**, s'aa\mast/**saa\mast**, **saa\mata**, s'aa\maks/**saa\maks**

a) *ma*-infinitiven er utgangspunktet. Denne forma uttrykker en handling som noen går i gang med.

→ Tule **sööma** ‘Kom og spis (for å spise)’. Lapsed lähevad kooli **õppima**. ‘Barna går til skolen for å lære’. Lähme **laulma!** ‘La oss gå (og) synge!’ Ruttu **magama!** ‘Fort til sengs!'

b) *mas*-forma uttrykker en handling som noen akkurat holder på med.

→ Lapsed on **laulmas** ‘Barna synger (driver og synger)’. Äike on **tulemas** ‘Tordenværet nærmer seg/holder på å komme’. Isa on pojaga **jalutamas** ‘Faren går tur med sønnen’.

Merk: **Mul on** kõik **olemas** ‘Jeg har alt’. **On olemas** mitmesuguseid inimesi ‘Det fins forskjellige mennesker’. Suvel **käin** tihti **suplemas** ‘Om sommeren *bader* jeg ofte’.

c) *mast*-forma uttrykker en handling som noen kommer fra:

→ Lapsed tulevad **laulmast** ‘Barna kommer hit etter å ha sunget (fra syninga)’. Vend tuleb **suplemast** ‘Broren kommer hit etter å ha badet (fra badinga)’. Ma olen tüdinud **lugemast** ‘Jeg er lei av å lese’. Ära väsi **palumast!** ‘Bli ikke trøtt av å be!‘.

Merk: Tänan **küsimast** ‘Takk som spør (for at du/De spurte)’. Tänan **kutsumast** ‘Jeg takker for invitasjonen (for at du/De inviterte)’. Tere **tulemast** ‘Velkommen (vær hilset, at du/De kom)’.

d) *mata*-forma forteller om u gjort handling:

→ Ära tee seda **ilma** minu **teadmata** ‘Gjør det ikke uten at jeg vet det (uten mitt vitende)’. Ta läks minema **ilma** mind **aitamata** ‘Han gikk sin vei uten å hjelpe meg’. Poiss jättis toa **koristamata**. ‘Gutten lot være å rydde på rommet.’ Hakkasime pikemalt **mõtlemata** astuma. ‘Vi begynte å gå uten å tenke noe mer.’

Noen ganger kan vi på norsk gjengi *mata*-forma med nektende perfektum partisipp:

→ Töö on **tegemata** ‘Arbeidet er u gjort’. **Lõpetamata** sümfoonia ‘Den ufullendte symfonien’. **Kutsumata** külalised ‘Ubudne gjester’. **Kirjutamata** seadus ‘En uskreven lov’.

e) *maks*-forma viser handlingen som hensikten med en annen handling:

→ **Mõistmaks** [= **selleks et mõista**] seda lauset on vaja osata grammatikat. ‘For å forstå denne setningen er det nødvendig å kunne grammatikk.’

GERUNDIUM (*des*-FORMA)

§94

Ved sida av *da*-infinitiven står det såkalte gerundiet. Det uttrykker en handling, som skjer samtidig med og blir fulgt av en annen handling, f.eks.:

→ Rongi **oodates** lugesin ajalehte ‘Mens jeg ventet på toget, leste jeg i ei avis’. Me istume **vaikides** ‘Vi sitter tause [dvs. tiende]’.

Vi danner gerundium av stammen i *da*-infinitiv med tillegg av **-des**, **-tes** eller **-es**. Endelsen i *da*-infinitiv bestemmer endelsen i gerundium: *ta* → *tes*, *da* → *des*, *a* → *es*.

<i>ma-infinitiv</i>		<i>da-infinitiv</i>		<i>gerundium</i>
'õppi\ma	‘lære’	'õppi\da	'õppi\des	‘lærende’
t'ööta\ma	‘arbeide’	t'ööta\da	t'ööta\des	‘arbeidende’
l'aul\ma	‘synge’	l'aul\da	l'aul\des	‘syngende’
m'õtle\ma	‘tenke’	m'õel\da	m'õel\des	‘tenkende’
		/ mõtel\da	/ mõtel\des	
'oota\ma	‘vente’	ooda\ta	ooda\tes	‘ventende’
j'ooks\ma	‘løpe’	j'oos\ta	j'oos\tes	‘løpende’
tule\ma	‘komme’	t'ull\ta	t'ull\es	‘kommende’
mine\ma	‘gå’	m'inn\ta	m'inn\es	‘gående’
s'õit\ma	‘reise’	s'õit\ta	s'õit\es	‘reisende’
s'öö\ma	‘spise’	s'üü\ta	s'üü\es	‘spisende’
tege\ma	‘gjøre’	teh\ta	teh\es	‘gjørende’

→ Laps tuleb **joostes** koju ‘Barnet kommer *løpende* hjem’. Õnnetus ei hüüa **tulles** ‘Ulykka kommer uten varsel (roper ikke, *når den kommer*)’. Keelt on köige parem öppida **lauldes** ja **mängides**. ‘Språk lærer en best med sang og lek [*mens en synger og leker*]’. Aeg läheb **lennates** ‘Tida flyr (*går flygende*)’. **Süütes** kasvab isu ‘Appetitten kommer *mens en spiser*’. Pimeduse **saabudes** [= kui pimedus saabus] olime alles poolel teel.’ Da mørket kom, var vi bare halvveis.’

Tekst

- Kes on see noormees?
- See on mu hea tuttav, kain temaga sageli *lõunatamas*, vahel ka kinos ja teatris. Mõnikord käime ka koos *tantsimas*.

*

- Tere päevast. Kuidas elu läheb?
- Tänan *küsimast*. Elu läheb hästi. Kust sa tuled?
- Tulen *ujumast*. Ilusa ilmaga kain tihti *ujumas*. Ilma *ujumata* ei saa ma üldse olla. Kas sa ei taha minuga koos *ujuma* tulla?
- Ma ei armasta *ujuda*. Ma ei oska vee sees vabalt olla. Mul hakkab *ujudes* alati külm. Ma suplen ainult väga soojala ilmaga.
- Vaene inimene! Aga kas sa saad öhtul meile külla *tulla*?
- Tänan *kutsumast*. Tulen heameelega.

*

Kui tahad öppida käskima, siis pead enne öppima käsku *täitma*.

Katsumata ikka kaunis, *maitsemata* ikka magus. Häda *rääkida*, häda *rääkimata* jätta.

Mida tühjem tünn, seda suurem on mürin *sõites*. (VANASÖNA)

KOHTUMINE TÄNAVAL

Kord tänaval kõndides kuulen korraga, et keegi läheneb mulle selja tagant kiiresti joostes. Pööran ümber ja näen, et jooksja on mu vana tuttav, insener Tarmo Talviste, keda tunnen juba keskkooli päevilt.

- Tervist! hüüan talle vastu.

Tarmo jäääb seisma raskelt *hingeldades*.

- Tere! jõub ta lõpuks *üteda*.
- Tore sind jälle üle hulga aja *näha*, ütlen. Kuhu sa tormad?
- Lähen korvpalli *mängima*. Käin paar korda nädalas korvpalli *mängimas*. Arst käsib ennast vormis *hoida* ja üldse tervise peale *mõelda*. Tahan ka kaalus alla *võtta*. Näed ju ise, milline ma välja näen. Kas sina ei taha ka korvpalli *mängima hakata*?
- Pean sellele veel *mõtlema*, vastan *naerdes*. Aga ma arvan, et mul pole praegu võimalik korvpalliga *tegelema hakata*. Pean kõvasti *töötama*. Öhtul tuleb kodus *istuda ja öppida*. Mul on ju ülikool veel *lõpetamata*. Saan *mõelda* ainult töö peale.
- Kuidas siis nii saab? küsib Tarmo *imestades*. Ma ei taha sind *solvata*, aga inimene peab ka muu peale *mõtlema*. Tuleb ju ometi sõpradega *suhelda*, *reisida*, sporti *teha* ja üldse köigega *tegelda!* Ka seltskondlikust elust tuleb osa *võtta*. Ma käin näiteks kooris *laulmas*. Tulen just praegu *laulmast*. Mulle meeldib väga *laulda*. *Lauldes* läheb tuju heaks ja pärast on palju kergem *töötada*! Kuid nüüd kahjuks ma ei saa enam sinuga edasi *lobiseda*. Mul on väga kiire, pean ju korvpalli *mängima minema*. Muidu jäääb täna trenn *tegemata*. Head aega!

Ütleb ja ruttab joostes edasi. Vaatan tulbile klassivennale *vaikides* järele.

Ordliste

'alla v'õt\ma, \v'õtt\la,	ta av, gå ned (i vekt)	kaunis, k'auni	skjønn, vakker, fager
võt\la\b\		ke\da (part. av kes)	hvem
armasta\ma, -\da, -\b	elske	k'es\k'ool, -kooli	videregående skole
'arst, arsti	lege	klassi\end, -venna	skolekamerat
aruta\ma, -\da, -\b	drøfte, resonnere	k'ohtumi\ne, -se	møte
hingelde\ma, -\da, -\b	pese, være	k'oor, koori	kor
	andpusten	k'ord	en gang (adv.)
h'oid\ma, h'oid\la,	holde	korraga	plutselig, med ett
hoia\b\		k'orv\p'all, .palli	basketball
hulk, hulga	mengde, masse	k'äsk, käsu	ordre, befaling
häda, -	nød; nødvendighet	k'äsku t'äit\ma,	adlyde ordre
imesta\ma, -\da, -\b	forundre seg	\t'äit\va, täida\b\ \t'	gi ordre, befale
insener, -i	ingeniør	k'äski\ma, k'äski\da,	
j'ooksja, -	løper	käsi\b\	
j'ät\ma, j'ätt\la, jäta\b\	etterlate; la være	lobise\ma, -\da, -\b	prate, plapre, bable
k'aal, kaalu		lönunata\ma, -\da, -\b	spise lunsj, lunsje
k'atsu\ma, k'atsu\da,	prøve, kjenne på	mida tühjem ...	jo tommere ...
katsu\b\		seda suurem	dess større

milli ne , -se	hvordan	s'uple\ma , supel\da,	bade, gå og svømme
mul h'akka\b k'ülm	jeg fryser	s'uple\b	
m'uū, -	annen, annet	Talviste , -	(etternavn)
mürin, -a	larm, støy	t'antsi\ma , t'antsi\da,	danse
n'aer\ma , n'aer\da, naera\b	le	tantsi\b	
n'oɔr.m'es , .mehe	ung mann	Tarmo , -	(mannsnavn)
n'äiteks	for eksempel	tere päevast!	god dag!
osa, -	del	tervist!	hei!, god dag!
p'aar k'orda	et par ganger	t'orma\ma , torma\ta,	storme, haste, ile
pahanda\ma , -\da, -\b	forage; være forarget	t'orma\b	
pääev\ilt (abl.flt.)	fra dagene, fra dengang da	tr'enn , trenni	trening
p'ööra\ma , pööra\ta, p'ööra\b	snu (seg), vende (om)	t'uttav , -a	kjenning
r'askelt	tungt (adv.)	t'äit\ma , t'äit\a,	fylle, utfylle
r'eisi\ma , r'eisi\da, reisi\b	reise	täida\b	
r'õõmsa\ks mine\ma , ¤ m'inn\a, lähe\b ¤	bli glad	t'ünn , tünni	tønne
sageli [= t'ihti]	ofte	uju\ma , -\da, -\b	svømme, bade
s'eltsk'ondlik, -u	selskapelig, selskaps-	vabalt	fritt, naturlig (adv.)
s'olva\ma , solva\ta, s'olva\b	fornærme, såre	v'ae ne , -se	stakkars
		v'aiki\ma , -\da, -\b	tie
		vajalik , -u	nødvendig, viktig
		v'orm , vormi	form
		'üldse	i det hele tatt
		üle hulga aja	etter lang tid
		'ümber	rundt

Uttrykk

On olemas. Pole olemas.

Det fins. Det fins ikke.

Tänan kutsumast.

Takk for invitasjonen.

Ta räägib vahetpidamata.

Han/hun snakker uavbrutt.

Ilma aega viitmata.

Uten å miste tid (uten å kaste bort tida).

Sellest hoolimata; sellele vaatamata.

Uten hensyn til dette; bortsett fra dette.

Kõigele vaatamata.

Tross alt.

Kahtlemata.

Uten tvil.

Tahes-tahtmata.

Enten en vil eller ikke.

Minu arvates.

Etter min mening.

Minu teada mitte.

Ikke så vidt jeg vet.

Öigemini öeldes. Ausalt öeldes.

Retttere sagt. Ærlig talt.

Mööda minnes.

I forbifarten.

Arvestades seda.

Med hensyn til det.

Sinna minnes. Tagasi tulles.

På bortturen. På tilbakturen.

Võrreldes (sellega).

I sammenlikning (med det).

Kätt südamele pannes. Käsi südamel.

Med hånda på hjertet.

Olen röõmus sind/teid nähes.

Jeg er glad over å se deg/Dem.

Oppgaver

- ◊ 1. *Oversett til norsk og forklar bruken av infinitiver:* Anna lapsele süüa ja juua. Kutsu lapsed sööma. Lapsed peavad magama minema. Ma lähen suplema. Ma armastan ilusa ilmaga supelda. Kui hea on supelda soojal ilmaga! Kui tahad lugeda, siis loe! Õpilane katsub järele ütelda, mida õpetaja ees ütleb. Õde tahab minna teatrisse. See vaene mees ei saa töötada, ta on väga haige. Ta peab lamama. Loodan, et ma varsti hakkan vabalt keelest aru saama.
- ◊ 2. *Oversett og dann alle kasus av ma-infinitiv av følgende verb:* gjøre, løpe, sitte, ta, ville, komme, gå, spise, drikke, være, se, reise (kjøre, dra), si, snakke.
EKSEMPEL: gjøre – tegema, tegemas, tegemast, tegemata, tegemaks
- ◊ 3. *Dann da-infinitiv og gerundium av verbene i punkt 2.*
EKSEMPEL: gjøre – teh\ta, teh\tes; løpe – joos\ta, joos\tes; sitte – istu\da, istu\des.
- ◊ 4. *Oversett til estisk:* Jeg reiser bort i morgen (ordrekkefølge: i morgen bort). Vil du reise bort? Jeg må reise bort. Du må synge. Jeg vil ikke lære å synge. Vi deltar i selskapslivet. Vi liker (meile meeldib) å delta i selskapslivet. Mora er og svømmer (holder på å svømme – § 93b) med dattera. De kommer tilbake fra svømminga (etter å ha svømt – § 93c). Vi står stilltiende.

KAPITTEL 23

Grammatikk

PRETERITUM (= IMPERFEKTUM)

§95

Preteritum (eller imperfektum) er ei tidsform som angir at noe skjedde i fortid (f.eks. ‘leste’, ‘snakket’, ‘skrev’). Preteritum (imperfektum) opptrer bare i indikativ; andre modus har perfektum (se Tillegg 1). Preteritum blir dannet til stammen i *ma*-infinitiv på to forskjellige måter – med formativen **-si-**, eller bare **-i-**.

PRETERITUM MED **-si-**

§96

De fleste verb danner preteritum med følgende endelser:

1. p. ent.	-sin	1. p. flt.	-sime
2. p. ent.	-sid	2. p. flt.	-site
3. p. ent.	-s	3. p. flt.	-sid

For 1. og 2. p. danner vi preteritum med **-si-** og personendelsene **-n**, **-d**, **-me**, **-te**. Personendelsene er de samme som i presens (l^{oe}\n, l^{oe}\d, l^{oe}\m^e, l^{oe}\t^e, jf. § 3), unntatt i 3. p. Preteritum har ingen personendelse i 3. p. entall, og forma ender på formativen **-s**, mens 3. p. flertall etter formativen **-si-** får personendelsen **-d** (jf. *presens*: l^{oe}\b, l^{oe}\vad).

Legg merke til at endelsene er like i preteritum 2. p. entall og 3. p. flertall: **-sid**. (I eldre språkbruk endte 3. p. flertall på **-sivad**.)

ma luge\sin	‘jeg leste’	me luge\sime	‘vi leste’
sa luge\sid	‘du leste’	te luge\site	‘dere leste’
ta luge\s	‘han/hun leste’	nad luge\sid	‘de leste’

A. Utgangspunktet er stammen i *ma*-infinitiv. Til denne legger vi endelsene for preteritum:

<i>ma-infinitiv</i>		<i>preteritum</i>
luge\ma	‘lese’	luge\sin
rääki\ma	‘snakke’	rääki\sin
t'ead\ma	‘vite’	t'ead\sin
t'aht\ma	‘ville’	t'aht\sin
h'akka\ma	‘begynne’	h'akka\sin
ärka\ma	‘våkne’	ärka\sin
'aita\ma	‘hjelpe’	'aita\sin
'ütle\ma	‘si’	'ütle\sin

→ Ma **istusin** kodus ja **lugesin** ‘Jeg satt hjemme og leste’. Mis sa **ütesid?** ‘Hva sa du?’. Œpetaja **küs** ja õpilane **vastas** ‘Læreren spurte og eleven svarte’. Me **käisime** eile teatris ‘Vi var (gikk) i teateret i går’. Kellega te **rääkisite?** ‘Hvem snakket De/dere med?’. Nad **hakkasid** koju minema ‘De begynte å gå hjem’.

B. I stammene og endelsene kan det forekomme sekundære endringer med årsak i de konkrete lydlige omgivelsene.

- a) Når stammen ender på **-s**, f.eks. *s'eis-* (av *s'eis\ma* ‘stå’), heter preteritum: *ma s'eis\in* ‘jeg stod’ (ikke *s'eis\sin*). Stamma-s og endelse-s smelter sammen: *s + \si- → s\i-*.

<i>s'eis\ma</i>	‘stå’	<i>ma s'eis\in</i>	‘jeg stod’
<i>t'ōus\ma</i>	‘stå opp’	<i>sa t'ōus\id</i>	‘du stod opp’
<i>j'ooks\ma</i>	‘løpe’	<i>me j'ooks\ime</i>	‘vi løp’

Merk: *k'aitse\ma* ‘forsvare’ – *k'aitse\sin* ‘jeg forsvarde’, *m'aitse\ma* ‘smake’ – *m'aitse\site* ‘dere smakte’. Her ender stammen på **-ts-**, og det blir skutt inn en **-e-** foran preteritumsendelsene. Da får vi former som er like preteritum av parallelverbene: *k'aitse\ma* og *m'aitse\ma*.

- b) Når *ma*-infinitivstammen ender på konsonant, f.eks. *t'ead-* (av *t'ead\ma* ‘vite’), *s'ōit-* (*s'ōit\ma* ‘reise’), *l'aul-* (*l'aul\ma* ‘synge’), setter vi inn vokalen **-i-** foran endelsen **-s** i 3. p. entall:

<i>ma-infinitiv</i>		<i>preteritum 3. p. ent.</i>	
<i>t'ead\ma</i>	‘vite’	<i>ta t'ead\is</i>	‘han/hun visste’
<i>s'ōit\ma</i>	‘reise’	<i>ta s'ōit\is</i>	‘han reiste’
<i>l'aul\ma</i>	‘synge’	<i>ta l'aul\is</i>	‘hun sang’
<i>v'ōt\ma</i>	‘ta’	<i>ta v'ōt\is</i>	‘han tok’

Etter kort vokal blir *t/p* fordoblet: *t → tt, p → pp* (liksom i *da*-infinitiven, se § 87b)

<i>ma-infinitiv</i>		<i>preteritum</i>	<i>da-infinitiv</i>
<i>n'ut\ma</i>	‘gråte’	<i>ta n'utt\is</i>	<i>n'utt\a</i>
<i>t'ap\ma</i>	‘drepe’	<i>ta t'app\is</i>	<i>t'app\a</i>

- c) Som et unntak blir preteritum av verbet **mine\ma** ‘gå’ dannet av stammen **läk-** (jf. presens **lähe\b** ‘går’) på følgende måte:

<i>ma läk\sin</i>	‘jeg gikk’	<i>me läk\sime</i>	‘vi gikk’
<i>sa läk\sid</i>	‘du gikk’	<i>te läk\site</i>	‘dere gikk’
<i>ta l'äk\s</i>	‘han/hun gikk’	<i>nad läk\sid</i>	‘de gikk’

- d) Merk: I de lange formene (på 2-3 stavelses) av verb med enstavelses stamme skjer det en svekking av sterkt langstaving til svak:

➔ **K'äi\ma** ‘gå’ – ma **käi\sin**, sa **käi\sid**, ta **k'äi\s**, me **käi\sime**, te **käi\site**, nad **käi\sid**

PRETERITUM MED **-i-**

For noen få verb danner vi preteritum med følgende endelser:

§97

<i>1. p. ent.</i>	-in	<i>1. p. flt.</i>	-ime
<i>2. p. ent.</i>	-id	<i>2. p. flt.</i>	-ite
<i>3. p. ent.</i>	-i	<i>3. p. flt.</i>	-id

Endelsene består av formativen **-i-** og personendelser. Det mangler personendelse i 3. p. entall. Og 3. p. flertall får endelsen **-d** – som er lik 2. p. entall (jf. § 96).

Preteritum med **-i-** danner vi av to grupper ord:

- 1) en del tostavelses stammer med utgang på **-e**, f.eks. **ole-** (*ole\ma* ‘være’). Utlydsvokalen **-e** i infinitivstammen forsvinner i preteritum:

ma ol\in	'jeg var'	me ol\ime	'vi var'
sa ol\id	'du var'	te ol\ite	'dere var'
ta ol\i	'han/hun var'	nad ol\id	'de var'

Hit regner vi:

- a) typen **tule\ma**, dvs. **tule\ma** 'komme', **ole\ma** 'være', **pane\ma** 'legge', **sure\ma** 'dø', **pese\ma** 'vaske' (men ikke **mine\ma** 'gå', se § 96Bc).
  - b) verbene **tege\ma** 'gjøre' og **näge\ma** 'se' med liknende bøyning.
- **Tulin, nägin, vöitsin** 'Jeg kom, jeg så, jeg vant' (Caesar). Ta **suri** noorelt 'Han døde ung'. Kus te eile **olite** ja mis te **tegite**? 'Hvor var dere i går og hva gjorde dere?'

Merk: Andre verb som ytre sett likner på disse, blir bøyd med *si*-endelsen, jf. **põle\ma** 'brenne' – (**põle\sin**), **ime\ma** 'suge' – (**ime\sid**), **pure\ma** 'bite' – (**pure\s**), **page\ma** 'flykte' – (**page\sime**).

- 2) undertypen **saama** og **tooma** der lang vokal blir forkortet og *oo* / *öö* → *ō*.

<i>ma-infinitiv</i>		<i>preteritum</i>	
s'aa\ma	'få'	s'a\in	'jeg fikk'
jää\ma	'bli'	jä\in	'jeg ble'
joo\ma	'drikke'	jö\in	'jeg drakk'
too\ma	'hente'	tö\in	'jeg hentet'
loo\ma	'skape'	lö\in	'jeg skapte'
söö\ma	'spise'	sö\in	'jeg spiste'
löö\ma	'slå'	lö\in	'jeg slo'

Unntak: **p'oo\ma** 'henge (i galge)': **poo\sin**, **p'oo\s**.

Tostavelses preteritumsformer blir svekket:

s'aa\ma 'få' – ma **s'a\in**, sa **s'a\id**, ta **s'a\i**, me **sa\ime**, te **sa\ite**, nad **s'a\id**

→ Kas sa **said** aru, mis ma **üttlesin**? 'Forstod du hva jeg sa?' Mees **söi** ja **jöi** liiga palju ja **jäi** haigeks 'Mannen spiste og drakk for mye og ble sjuk'.

PARALLELFORMER I PRETERITUM

§98

Av verbet **pida\ma** 'måtte; holde' danner vi preteritum med **-i**: **pid\in** i betydningen 'jeg måtte, jeg skulle', derimot med **-si**: **pida\sin** i betydningen 'jeg holdt'.

→ Ma olin haige ja ma **pidin** koju minema 'Jeg var sjuk og jeg var nødt til å gå hjem'. Ta **pidi** tulema, aga ei tulnud 'Han skulle komme, men kom ikke'. Ma **pidin** täna peaaegu auto alla jääma 'Jeg holdt på å bli overkjørt i dag'.

→ Nad **pidasid** kinni oma lubadusest ja tulid 'De holdt løftet sitt og kom'. **Pidasin** sind kellekski teiseks 'Jeg tok deg for en annen'. **Pidasime** pidu, sünnipäeva 'Vi holdt fest, feiret fødselsdag'. **Pidas** sõna ja tuligi 'Hun holdt ord og kom virkelig'.

Også **l'ask\ma** 'la, late' har dobbelt formsett i preteritum: ma **l'ask\sin** / **las\in**, ta **l'ask\is** / **las\i**, te **l'ask\site** / **las\ite**, osv.

→ Nad **lasksid/lasid** tal minna 'De lot ham gå'. Ta **lasi** kiiresti jalga 'Hun stakk av i en fart'. **Lasksin/lasin** kirja postkasti 'Jeg slapp brevet i postkassa'. **Laskis/lasi** teatada, et ... 'Han lot gjøre kjent at ...'

Tekst

ÜHEL HOMMIKUL

Ärkasin hommikul vara. *Tōusin* voodist üles ja *läksin* akna juurde. *Vaatasin* aknast välja. Ilm *oli* ilus. Taevas *oli* selge. Päike *paistis* soojalt ja *meelitas* toast välja minema. Oli tunne, et täna võidan kindlasti loteril.

Panin kohvivee keema. Siis *ajasin* habet, *pesin* end ja *panin* riidesse. Seejärel *läksin* kööki, *sõin* natuke ja *jöin* kohvi. Kui *olin* valmis, *läksin* aeda. Armastan hommikul vara värsket öhku hingata. *Vötsin* postkastist ajalehe ja *tulin* siis tippa tagasi.

Kell *oli* seitse. Keerasin raadio lahti. *Kuulasin* raadiost päevauudiseid ja ilmateadet. Norra merelt *lähenes* jälle madalröhkkond, mis *pidi* kaasa tooma pilvise ja sajuse ilma. *Vaatasin* läbi värske ajalehe. *Vötsin* siis raamatud ning vihikud ja *seadsin* end valmis ülikooli minema. Mul *oli* juba mantel seljas ning müts peas, *kustutasin* tuled ja *olin* uksest välja minemas, kui telefon *helises*.

- Hallo, ma kuulen.
- Kas oled juba üleval? *küsits* üks unine hääl. See *oli* mu kursusekaaslane Lembit. *Tundsin* ta häälest ära.
- *Tōusin* juba ammu üles, *vastasin*. *Pidin* just hakkama tööle minema, kui sa *helistasid*. Kuidas sul läheb?
- Viletsalt! *Tulin* eile hilja koju ja *läksin* ka hilja magama. Täna on küll ilus ilm, aga eile *oli* külm ja *sadas* vihma. *Külmetsasin* end ära. Aga köige hullem asi on, et Mari *jättis* mind maha ja käib nüüd hoopis Sassiiga kohtamas. *Tegin* suurest kurvastusest ühele konjakile põhja peale. Nüüd mul on pohmell ja süda paha.
- Tunnen kaasa. Kuidas sa *magasid*?
- Halvasti. *Nägin* unes, et *läksin* eksamile ja *kukkusin* läbi. Selle peale ma üles ärkasingi. Küll *oli* kole unenägu!

Ordliste

'ammu	for lenge siden	kohvi·vesi, ·v'ee	kaffevann
asi, asja	sak, ting	kole, -da	nifs, fæl
habe't aja\ma,	ta skjegget,	konjak, -i	konjakk
¤ -da, -\b ¤	barbere seg	kurvastus, -e	sorg, tristhet
helise\ma, -\da, -\b	ringe, kime	kustuta\ma, -\da, -\b	slokke, slå av
helista\ma, -\da, -\b	ringe, telefonere	Lembit, -u	(mannsnavn)
hilja	seint (adv.)	loter'i, -	lotteri
h'inga\ma, hinga\ta,	puste	läbi k'ukku\ma,	falle igjenom; stryke
h'inga\b		¤ k'ukku\da, kuku\b ¤	
ilm-a-teade\t (part.)	værvarsel	läbi v'aata\ma,	se igjennom,
k'ee\ma, -\da, -\b	koke	¤ vaada\ta, v'aata\b ¤	undersøke
k'eera\ma, keera\ta,	skru, dreie	madal-r'öhk\k'ond,	lågtrykksrygg
k'eera\b		-konna	
> l'ahti k'eera\ma	skru opp; slå på	maha jät\ma,	ettelate, gå fra
k'indlasti	sikkert (adv.)	¤ j'ätt\ta, jätä\b ¤	
k'ohta\ma, koha\ta,	treffe, møte	meelita\ma, -\da, -\b	lokke, friste
k'ohta\b		paha, -	vond
k'ohv, kohvi	kaffe	> mul on süda paha	jeg er kvalm

p'ea·valu , -	hodepine	sada\s (pret.) v'ihma	det regnet
pese\ma , p'es\ta, pese\b	vaske	sajulne , -se	regnfull
> pese\b 'end	vasker seg	S'ass , Sassi	(mannsnavn)
pida\ma , pida\da, p'ea\b; holde	pidal\s	s'ead\ma , s'ead\a, s'ea\b	ordne, gjøre i stand
pida\ma , pida\da, p'ea\b; måtte, skulle	pidi	soojalt	varmt (adv.)
> pidin j'ust (<i>pret.</i>)	jeg skulle akkurat	tuli , tule, t'uł\d	ild; lys
pilvi\ne , -se	skyet	une-nägu , -n'äo	drøm
pohm'ell , pohmelli	bakrus, kuppelhue	une\s näge\ma , ¤ näh\la, n'äe\b ¤	drømme
p'ost-k'ast , -kasti	postkasse	unilne , -se	søvnig
põhi , põhja	bunn	viletsalt	elendig, ussett (adv.)
> p'õhja p'eale tege\ma	tømme	v'õit\ma , v'õit\la, võida\b	vinne, seire
pääva·udise\id (<i>part.flt.</i>)	dagsnytt, nyheter	ära t'und\ma , ¤ t'und\la, tunne\b ¤	kjenne igjen
('end) r'iide\sse pane\ma , kle på seg	¤ p'ann\la, pane\b ¤	üleval	oppe, oppstått

Uttrykk

Mis sa eile tegid? Mis te eile tegite?
Ma olin kodus, tööl, väljas.
Kus sa eile käisid?
Ma käisin teatris, kinos, külas.
Käisin jalutamas, ujumas.
Mis sa ütlesid? Mis te ütlesite?
Vabanda(ge), et ma hilinesin.
Pole viga. Parem hilja kui mitte kunagi.
Mul on kahju, et ma lasin sind oodata.
Pole viga. Kõik on korras.
Hea, et tulid. Hästi tegid, et tulid.
Kuidas see juhtus?
Kuidas läks? – Päris hästi. Kehvasti.
Sain eksamil läbi.
Kukkusin (eksamil) läbi.
See läks naelapea pihta!
See oli kaua aega tagasi.
See oli ilus laul!
Vabandust, ma eksisin. – Palun väga.
See oli minu süü, minu viga.

UNI

Päev on läbi. Õhtu on käes. On õhtu.
Ma olen väsinud. Ma tahan magada.
Uni tuleb peale.
Ma heitsin vara magama. Ma jäin magama.
Ma haigutasin.
Ma tukkusin. Ma norskasin.
Voodi, madrats, tekk, lina, padi.
Ma ärkas in vara üles.

Hva gjorde du igår? Hva gjorde De igår?
Jeg var hjemme, på arbeid, ute.
Hvor var du i går?
Jeg var i teateret, på kino, på besøk.
Jeg gikk tur, gikk og svømte.
Hva sa du? Hva sa De?
Unnskyld (De) at jeg kom for seint.
Det gjør ikke noe. Bedre seint enn aldri.
Jeg er lei for at jeg lot deg vente.
Det gjør ikke noe. Alt i orden.
Det var bra du kom.
Hvordan skjedde det?
Hvordan gikk det? – Ganske bra. Elendig.
Jeg klarte eksamen (tentamen).
Jeg strøk (til eksamen).
Det traff spikeren på hodet!
Det var for lenge sidan.
Det var en vakker sang!
Unnskyld, jeg tok feil. – For all del.
Det var mi skyld, min feil.

SØVN

Dagen er slutt. Kvelden er her. Det er kveld.
Jeg er trøtt. Jeg vil sove.
Jeg blir søvnig.
Jeg la meg tidlig. Jeg sovnet.
Jeg gjespel.
Jeg slumret. Jeg snorket.
Seng, madrass, dyna/teppe, laken, pute.
Jeg våknet tidlig.

Ma tõusin hommikul vara üles.
Kas sa magasid hästi? – Jah, tänan.
Kuidas magasid? Kuidas te magasite?
Mis sa (täna öösel) unes nägid?
See oli ilus unenägu.
Pane laps(ed) magama.
Laps magab, ära teda ärata!
Ärata mind homme hommikul vara.
Head ööd. Maga hästi!

Jeg stod opp tidlig på morgen'en.
Sov du godt. – Ja, takk.
Hvordan har du sovet? Hvordan har De sovet?
Hva drømte du (i natt)?
Det var en vakker drøm.
Legg barnet (barna).
Barnet sover, ikke vekk det.
Vekk meg tidlig i morgen.
God natt. Sov godt!

Oppgaver

- ◇ 1. *Bøy i preteritum:* paluma 'be', lubama 'tillate; love', rääkima 'snakke', ütlema 'si', küsimä 'spørre', minema 'gå, dra', tahtma 'ville', sõitma 'reise', jooksma 'løpe', tegema 'gjøre', nägema 'se', sööma 'spise', jooma 'drikke'.
- ◇ 2. *Oversett til norsk:* Ma käisin eile kinos. Kas oli huvitav film? Kus sa eile olid? Mis sa täna öösel unes nägid? Kuidas te magasite? Kuhu nad läksid? Nad elasid vanas majas. Mis te eile tegite? Me istusime kodus ja õppisime. Millal sa ärkasid? Millal ta tööle läks? Ma jätsin raamatud koju. Mul oli kiire. Ma pidin jooksma, et jõuda rongile. Ta pidi just välja minema, kui ma koju tulin. Kui palju kell oli, kui sa tulid? Onu ja tädi tulid külla. Mul oli külm. Ma pidin minema arsti juurde.
- ◇ 3. *Sett verbene i preteritum:* Ma (töötama). Sa (tulema). Ta (tahtma) koju jäädä. Lapsed (jooksma) ja (mängima) pargis. Ma (söitma) välimaale. Onu (söitma) meile külla. Ma (olema) kodus, kui ta (tulema). Miks sa (naerma)? Te (laulma) hästi. Kus te eile (olema)? Mis sa (tegema)? Kuhu su sõber (jääma)? Kas sa (kuulma), mis isa (ütlema)? Vend (minema) loengule. Me (istuma) ja (lugema). Nemad (õppima). Kas te (nägema), mis see mees (tegema)? Ta (olema) väga lahke. Ma (minema) koju. Kuhu nad (minema)? Kas sa (teadma), et ma tulen? Tema (teadma), et me sinna (minema). Kus sa (olema)? Nad (olema) väga rõõmsad, kui nad (saama) seda teha. Üliõpilane (olema) õnnetu. Ta (kukkuma) eksamil läbi.
- ◇ 4. *Sett inn preteritum i stedet for presens:* Ma olen haige. Ma pean voodis lamama. Ta tahab mind aidata. Sa istud kodus ja loed. Me seisame ja räägime. Teie küsite ja öpetaja vastab. Nad tahavad minna koju. Me täname ja läheme ära. Mis ta ütleb? Mis sa mõtled? Nad mõtlevad minna teatrisse.
- ◇ 5. *Oversett til estisk:* Vi våknet tidlig om morgen'en. Han tittet ut av vinduet. Sola skinner. Sola skinte. Han barberte seg. De vasket seg (end). Hvem gikk til kjøkkenet? Dere kom hjem. Faren tittet igjenom de nye (ferske) avisene. Han skulle akkurat gå ut, da telefonen ringte. Vi kjente igjen stemmen hans. Dere skulle akkurat gå på arbeid, da han kom. Du kom seint hjem i går. Hva gjorde du? Jeg var (gikk) i teateret. Det var dårlig vær i går. Det regnet. Jeg drømte, at jeg vant i lotteriet (loteriil). Vi lar være å gå til universitetet i dag. Vi skal begynne arbeidet i morgen. Hva sa du? Jeg tenkte å gå til legen i morgen. Mannen falt ned trappa. De strøk til eksamen.

KAPITTEL 24

Grammatikk

NEKTENDE PRETERITUM

§99

Nektende (negativt) preteritum består av nektingen **ei** fulgt av ei verbform som ender på **-nud**. Denne forma kaller vi *nud*-partisipp el. prefektum partisipp (se § 100-101). Formene er like for alle personer i entall og flertall:

ma ei luge\nud	'jeg leste ikke'	me ei luge\nud	'vi leste ikke'
sa ei luge\nud	'du leste ikke'	te ei luge\nud	'dere leste ikke'
ta ei luge\nud	'han/hun leste ikke'	nad ei luge\nud	'de leste ikke'

positivt preteritum

ma luge\sin	'jeg leste'	<i>negativt preteritum</i>	
sa kirjuta\sid	'du skrev'	ma ei luge\nud	'jeg leste ikke'
ta 'ütle\s	'han/hun sa'	sa ei kirjuta\nud	'du skrev ikke'
me rääki\sime	'vi snakket'	ta ei ütel\nud / 'öel\nud	'han/hun sa ikke'
te ol\ite	'dere var'	me ei rääki\nud	'vi snakket ikke'
nad hakka\sid	'de begynte?'	te ei ol\nud	'dere var ikke'
		nad ei haka\nud	'de begynte ikke'

Liksom **ei ole** blir dradd sammen til **pole** (jf. § 11), blir **ei olnud** til **polnud**:

→ Ema **polnud** veel kodus, kui ma tulin 'Mor var enda *ikke* hjemme da jeg kom'.

nud-PARTISIPPET OG BRUKEN AV DET

§100

nud-partisippet svarer i de fleste tilfeller til supinum i norsk, dvs. den forma av verbet, som ender på *-a*, *-et*, *-d*, *-t*, *-tt*, *-dd* (kasta, kastet, svart, levd, gjort, fått, nådd). Dette *nud*-partisippet er i likhet med norsk supinum ubøyelig.

A. Ved hjelp av *nud*-partisippet danner vi i tillegg til nektende preteritum (§ 99) også sammensatte former for fortid – perfektum og plusskvamperfektum (se § 102, 103).

B. I visse tilfeller kan *nud*-partisippet bli brukt som adjektiv – attributivt og predikativt – og vi oversetter da vanligvis med perfektum partisipp i norsk, men noen ganger kan et adjektiv best gjengi betydningen av *nud*-partisippet.:

→ Palju **reisinud** mees 'En bereist mann'. **Kadunud** poeg 'Den fortapte sønn'. **Valminud** vili 'Moden frukt'. Vili on **valminud** 'Frukta er moden'.

Et adjektivisk *nud*-partisipp blir ikke bøyd (jf. § 185D): **kulu\nud** töde 'en slitt (dvs. platt, banal) sannhet' – **kulu\nud** t'oe\st – **kulu\nud** töde\dega.

C. Av *nud*-partisippet kan en avlede *nu*-substantiv:

→ **kadu\nud** 'forsvunnet' > **kadu\nnu** 'den forsvunne, den avdøde', **tervene\nud** 'rehabilitert; som er blitt frisk' > **tervene\nnu** 'den rehabilerte; rekonvalesent, den som er blitt frisk', **armu\nud** 'forelsket' > **armu\nnu** 'den forelskete'.

nud-substantiv blir bøyd som vanlige substantiv: k'alli\st **kadunu\st** ‘om den kjære avdøde’, **'armunu\tele** ‘til de forelskete’.

DANNELSEN AV *nud*-PARTISIPPET

nud-partisippet blir dannet til stammen av *da*-infinitiv. Endelsen er alltid **-nud**:

§101

luge\da	‘lese’	luge\nud
haka\ta	‘begynne’	haka\nud
s'aat\a	‘sende’	s'aat\nud

A. Når endelsen i *da*-infinitiv er **-da** eller **-ta** (§ 86), er stammen i *nud*-partisippet og i *da*-infinitiv den samme.

luge\da ‘lese’ – **luge\nud** ‘lest’, **ütel\da** ‘si’ – **ütel\nud** ‘sagt’, **'öel\da** ‘si’ – **'öel\nud** ‘sagt’, **n'aer\da** ‘le’ – **n'aer\nud** ‘ledd’, **ooda\ta** ‘vente’ – **ooda\nud** ‘ventet’, **m'aks\ta** ‘betale’ – **m'aks\nud** ‘betalt’, **p'es\ta** ‘vaske’ – **p'es\nud** ‘vasket’

Unntak: **I'as\ta** ‘la(te); skyte’ – **I'ask\nud** ‘latt; skutt’ (jf. l.ask\ma), **j'oos\ta** ‘løpe’ – **j'ooks\nud** ‘løpt’ (jf. jooks\ma)

I verb av typen **vöima-saama** blir langstaving svekket:

s'aa\da ‘få’ – **saa\nud**, v'öi\da ‘kunne’ – **vöi\nud**, k'ee\da ‘koke’ – **kee\nud**

Andre enstavelsesstammer beholder sterkt langstaving: tr'e\da ‘dreie’ – **tr'e\nud**, k'ae\da ‘se, sanse’ – **k'ae\nud**.

B. Når endelsen i *da*-infinitiv er **-a** (jf. § 87), kan stammen i *nud*-partisippet ha ei avvikende form. For sammenlikningen setter vi opp tre former: *ma*-infinitiv – *da*-infinitiv – *nud*-partisipp.

a) For typen **saatma-leidma** er *nud*-stammen den samme som i *da*-infinitiv:

s'aat\ma	‘sende’	s'aat\a	s'aat\nud	‘sendt’
l'eid\ma	‘finne’	l'eid\a	l'eid\nud	‘funnet’
t'und\ma	‘kjenne’	t'und\a	t'und\nud	‘kjent’

b) I typen **petma-jätma** blir konsonanten forenklet på grunn av konsonantoppophopningen, og stammen er den samme som i *ma*-infinitiv:

p'et\ma	‘bedra’	p'ett\a	p'et\nud	‘bedradd’
j'ät\ma	‘forlate’	j'ätt\a	j'ät\nud	‘forlatt’
t'ap\ma	‘drepe’	t'app\a	t'ap\nud	‘drept’

c) Verb av typen **tulema** (unntatt **minema**) får både konsonantforenkling og svekking av langstaving:

tule\ma	‘komme’	t'ull\a	tul\nud	‘kommet’
ole\ma	‘være’	oll\a	ol\nud	‘vært’
sure\ma	‘dø’	s'urr\a	sur\nud	‘dødd’
pane\ma	‘legge’	p'ann\a	pan\nud	‘lagt’

d) For verb av typen **käima-tooma** har *nud*-partisippet samme stamme som *ma*-infinitiven, langstaving er svekket:

käi\ma	‘gå’	k'äi\a	käi\nud	‘gått’
t'oo\ma	‘hente’	t'uul\a	too\nud	‘hentet’
s'öö\ma	‘spise’	s'tüü\a	söö\nud	‘spist’
j'oo\ma	‘drikke’	j'uul\a	joo\nud	‘drukket’

e) En egen gruppe utgjør **tegema**, **nägema** og **minema**:

näge\ma	'se'	näh\va	näi\nud	'sett'
tege\ma	'gjøre'	teh\va	tei\nud	'gjort'
mine\ma	'gå, dra'	m'inn\va	läi\nud	'gått, dradd'

Merk at i talespråket og i poesi forekommer ofte *nud*-partisippet med den forkortete endelsen **-nd**, f.eks. **n'änd** 'sett' for näinud; **väsind** 'trøtt' for väsinud, osv.

PERFEKTUM INDIKATIV

§102

Perfektum blir dannet med presens av hjelpperbvet **ole\ma** 'være' + **nud-partisippet**:

ma ole\n luge\nud	'jeg har lest'	me ole\me luge\nud	'vi har lest'
sa ole\d luge\nud	'du har lest'	te ole\te luge\nud	'dere har lest'
ta on luge\nud	'han/hun har lest'	nad on luge\nud	'de har lest'

I visse uttrykk og i poesi kan hjelpperbvet **olema** bli utelatt: Kes palju **käinud**, see palju **näinud** (i stedet for: **on käinud**, **on näinud**) 'Den som (har) reist mye, han har sett mye'.

Nektende perfektum har konstruksjonen **ei ole** (el. **pole**) + **nud-partisipp** for alle personer i entall og flertall:

ma ei ole lugenud / ma pole lugenud	'jeg har ikke lest.'
sa ei ole lugenud / sa pole lugenud	'du har ikke lest'
osv.	

PLUSKVAMPERFEKTUM

§103

Pluskvamperfektum danner vi med preteritum av verbet **ole\ma** 'være' + **nud-partisippet**:

ma ol\in luge\nud	'jeg hadde lest'	me ol\ime luge\nud	'vi hadde lest'
sa ol\id luge\nud	'du hadde lest'	te ol\ite luge\nud	'dere hadde lest'
ta ol\i luge\nud	'han/hun hadde lest'	nad ol\id luge\nud	'de hadde lest'

Nektende pluskvamperfektum er **ei ol\nud** (el. **pol\nud**) + **nud-partisippet** for alle personer i entall og flertall:

ma ei ol\nud luge\nud / ma pol\nud luge\nud	'jeg hadde ikke lest'
sa ei ol\nud luge\nud / sa pol\nud luge\nud	'du hadde ikke lest'
osv.	

PERFEKTUM KONDISJONALIS

§104

Perfektum kondisjonalis angir at noe skulle ha skjedd (dersom noe annet hadde inntruffet). Den framtrer i to former.

1) Den første er ei sammensatt form som består av presens kondisjonalis av verbet **ole\ma** 'være' (**ole\ksin**, **ole\ksid**, osv. – se § 18) + **nud-partisippet**. Personendelsene mangler ofte, særlig om pronomenet blir brukt.

ma ole\ks(in)	t'aht\nud	me ole\ks(ime)	t'aht\nud
sa ole\ks(id)	t'aht\nud	te ole\ks(ite)	t'aht\nud
ta ole\ks	t'aht\nud	nad ole\ks(id)	t'aht\nud

➔ Oleks(in) ma seda varem teadnud, poleks ma sinna läinud ‘Om jeg hadde visst det før, skulle jeg ikke ha gått dit’. Me oleks(ime) tulnud, kui te oleks(ite) meid kutsunud. ‘Vi ville ha kommet, om dere hadde invitert oss’. Sa oleks(id) võinud parem koju jäädä ‘Det hadde vært bedre om du hadde blitt hjemme’.

2) Den andre forma er en sammendragning, ole\ks(in) t'aht\nud = t'aht\nuks(in), som blir brukt i samme betydning.

ma t'aht\nuks(in)	me t'aht\nuks(ime)
sa t'aht\nuks(id)	te t'aht\nuks(ite)
ta t'aht\nuks	nad t'aht\nuks(id)

Stammen for *nuks*-formene er alltid den samme som i *nud*-partitsippet: luge\nud – luge\nuks ‘lest’, ooda\nud – ooda\nuksite ‘ventet’, m'aks\nud – m'aks\nuksid ‘betalt’, saa\nud – saa\nuksin ‘fått’, 'and\nud – 'and\nuksime ‘gitt’, läi\nud – läi\nuksme ‘gått’, dradd’, ol\nud – ol\nuks ‘vært’, osv.

➔ Tahtnuks(in) sündida kolm sajandit varem ‘Jeg skulle ønske jeg var født tre århundrer tidligere’. Kui teadnuks(ime) su tulekust, võinuks(ime) koogi küpsetada ‘Hadde vi visst du kom, kunne vi ha bakt ei kake’.

Tekst

KAHEKÖNE

Mart: Sa tulid mulle eile tänaval vastu ja ei teinud mind nägema.

Kas sa ei märganud mind?

Juhan: Ma märkasin sind küll, ja isegi teretasin.

Kas sa ei kuulnud, kui ma sulle tere ütlesin?

Mart: Vabandust, ma töesti ei kuulnud.

Ma kuulsin ainult, kui sa ütesid oma kaaslasele: seal ta on!

Juhan: Ma ei öelnud seda sinu kohta. Me ei rääkinud üldse sinust.

Mart: Mul oli tarvis sinuga eile rääkida.

Juhan: Miks sa siis meie juurde ei tulnud ja ei rääkinud?

Mart: Ma ei tahtnud segada.

Juhan: Mis sa tahtsid mulle ütelda?

Mart: Tahtsin paluda vabandust, et ma sulle esmaspäeva hommikul ei helistanud, nagu olin lubanud.

Juhan: Pole tarvis vabandust paluda. Ma olin ise ka ära unustanud, et sa lubasid helistada.

*

Raha kadunud – vähe kadunud, tervis kadunud – palju kadunud, au kadunud – kõik kadunud.

*

- Kas sa oled käinud Hispaanias?
- Ei, ma ise pole seal käinud. See on ju kallis sõit. Aga mu õde on juba kaks korda Hispaanias olnud.
- Meil on juba ammu olnud kavatsus sinna sõita, kuid seni pole õnnestunud. Tuhande üheksasaja üheksakümne teisel aastal pidime Barcelona olümpiamängudele sõitma. Olime juba piletid ostnud ja kõik ettevalmistused teinud – siis jäid lapsed haigeks! Pidime kõik koju jäätma. Tüdruk oli unistanud hispaania nukust, aga Hispaaniasse jäi minemata. Ja nii on alati olnud: viimasel minutil on midagi vaheline tulnud ja me pole saanud sõita. Ja siis oleme puhanud kodumaal.

HAIGUS

- Mis sinuga *juhtunud on?* Sa näed nii kahvatu välja.
- Ma olin hiljuti raskelt haige. Ei suutnud end liigutadagi.
- Mis sul viga oli?
- Mul oli gripp ja ma pidin selle pärast pikali heitma.
- Kuidas sa haigeks jäid? Kas sa siis ennast gripi vastu ei vaksineeri?
Terve meie perekond lasi end perearsti soovitusel vaksineerida ja keegi meist *pole* tänavu grippi *põdenud*.
- Ma ei tea isegi, kas see oli külmetus või viirus. Järsku algas köha ning nohu ja kõrge palavik. Eelmisel öhtul tundsin end veel päris hästi, aga öösel ärkas in tugeva peavaluga. Tundsin, et mul oli kõrge palavik. Öösel *ei saanud* ma kahjuks arstile helistada ja ma pidin hommikuni ootama.
Ma *ei saanud* üldse magada. Hommikul tuli arst ja vaatas mind läbi.
Ta käskis mul voodis teki all olla ja mitte üles töosta.
- Kuidas sa end nüüd tunned?
- Ma tunnen end nüüd paremini, kuid ma *pole* veel täielikult *paranenud*.
Pean veel ettevaatlik olema. Arst kirjutas mind järgmise nädalani koju.
Pean C-vitamiini võtma ja palju puhkama. Varem *ei olnud* ma kunagi haige.
Edaspidi hakkan paremini tervise eest hoolitsema. Ei taha haiglasse sattuda.

Ordliste

'ammu	lenge; forlengst	kahe-kõne , -	dialog
'au, -	ære, heder	kahvatu , -	bleik
edas-pidi	heretter, fortsatt	kavatsus , -e	hensikt, plan
'eelmanne, -se	foregående	kodu-m'aa , -	hjemland
'ei kunagi	aldri	k'ohta (<i>postp.</i>)	om
'en\d/ennas\t t'und\ma,	føle seg,	kunagi	en gang, noen gang
¤ 'tund\va, tunne\b ¤	kjenne seg		aldri
'ette-v'aatlik, -u	forsiktig	> ei/m'itte kunagi	hoste
'ette-valmistus, -e	forberedelse	köha , -	forkjøling
gr'ipp, gripi	influensa	külmetus , -e	lot
h'aige\ks j'ää\ma,	bli sjuk	lasvi (<i>pret. av l'ask\ma</i>)	røre, lee
¤ j'ää\da, j'ää\b ¤		liiguta\ma , -\da, -\b	(mannsnavn)
h'aigla , -	sjukehus	M'art , Mardi	merke, legge
h'aigus, -e	sjukdom	märka\ma , märga\ta, m'ärka\b	merke til
hiljuti	nylig, nettopp	nohu , -	snue
Hisp'aania, -	Spania	nukk , nuku	dokke
hispa'anía	spansk	nägi (<i>pret. av näge\ma</i>)	så
hommiku\ni (<i>term.</i>)	til morgen	> ei näi\nud (<i>pret.neg.</i>)	så ikke
hoolitse\ma, -\da, -\b	sørge for, ha omsorg for	ol'ümpia-mängu\d , .m'ängu\de (<i>flt.</i>)	olympiske leker, OL
isegi	til og med; ikke selv heller	palavik , -u	feber
Juhan, -i	(mannsnavn)	parane\ma , -\da, -\b	bli frisk, bli bedre
järsku	plutselig (adv.)	paremini	bedre (adv.)
k'aasla\ne, -se	ledsager, følgesvenn	pere'arst , -arsti pikali h'eit\ma ,	familielege, fastlege
kadu\ma , kadu\da, k'ao\b	forsvinne, gå tapt	¤ h'eit\a, heida\b ¤	legge seg

põde\ma, põde\da, p'õe\b	være sjuk, li (av)	unista\ma, -\da, -\b	drømme (om),
r'askelt	vansklig, alvorlig		lengte (etter)
s'attu\ma, s'attu\da,	havne, komme	unusta\ma, -\da, -\b	glemme
satu\b / s'attu\b		vabandus\t palu\ma,	be om
seni	hittil	\x -\da, -\b \x	unnskyldning
soovitus, -e	anbefaling	vahele tule\ma,	komme imellom
s'õit, sõidu	reise (subst.)	\x t'ull\aa, tule\b \x	
s'uut\ma, s'uut\aa, suuda\b	greie, orke; kunne	vaktsiin'\eeri\ma,	vaksinere
t'ekk, teki	teppe, dyne	-n'eeri\da, -neeri\b	
tei\nud (pts. av tegema)	gjort	v'astu tule\ma,	møte (eg.: komme
> sa ei tei\nud m'in\d	du lot som du ikke	\x t'ull\aa, tule\b \x	imot); gå til møtes
näge\ma	så meg	viimal\ne, -se	siste
tereta\ma, -\da, -\b	hilse, si god dag	viiirus, -e	virus
täielikult	fullstendig, helt	vital'm'iin, -miini	vitamin
tännavu	i år	önnestu\ma, -\da, -\b	lykkes

Uttrykk

Sa oled teretulnud! Te olete teretulnud!

Ma pole sind/teid ammu näinud.

Mida sa oled täna teinud?

Vabandust, ma ei kuulnud.

Ma ei ütelnud midagi.

Ma ei ole midagi ütelnud.

Ma ei ole sõnagi lausunud.

Sa oled mind valesti möistnud.

Ära saa minust valesti aru.

Ma ei saanud aru.

Te olete mu vastu väga lahke olnud.

Mis on juhtunud?

Ma olen ära eksinud.

Ma olen eksinud.

Seni on kõik hästi läinud.

Du er velkommen! Dere er velkomne!

Jeg har ikke sett deg/dere på lenge.

Hva har du gjort i dag?

Unnskyld, jeg hørte ikke.

Jeg sa ingenting.

Jeg har ikke sagt noe.

Jeg har ikke sagt et ord.

Du har misoppfattet meg.

Misforstå meg ikke.

Jeg forstod ikke.

De har vært svært vennlig mot meg.

Hva har hendt?

Jeg har gått meg bort.

Jeg har tatt feil.

Hittil har alt gått bra.

HAIGUS

Kuidas on sinu/teie tervis?

Tervis on hea/korras.

Tervis on vilets.

Kuidas sa end tunned?

Tänan, hästi. Mitte eriti hästi. Halvasti.

Ma tunnen end halvasti.

Kas sa oled (te olete) haige?

Mis sul/teil viga on?

Mul on peavalu, kõhuvalu, hambahvalu.

Ma olen külmetunud.

Mul on köha, nohu, (kõrge) palavik.

Mis sul/teil valutab?

Mul valutab pea, jalga, käsi, kurk,

kõht, hammas.

Kas on valus?

SJUKDOM

Hvordan er det med helsa di/Deres?

Helsa er bra/i orden.

Helsa er elendig.

Hvordan føler du deg?

Takk, bra. Ikke særlig bra. Dårlig.

Jeg føler meg dårlig.

Er du (De) sjuk?

Hva feiler det deg/Dem?

Jeg har hodepine, vondt i magen, tannverk.

Jeg er forkjølt.

Jeg har hoste, snue, (høy) feber.

Hvor har du/De vondt? (Hva er det som verker?)

Jeg har vondt i hodet, foten (beinet),

hånda, halsen, magen, ei tann.

Gjør det vondt?

Mu pea käib ringi.	Jeg er svimmel (ør i hodet).
Mul on süda paha.	Jeg er kvalm.
Mu hing jäi kinni. Ma hingeldan.	Jeg mistet pusten. Jeg er andpusten.
Mul on köht lahti, köht kinni.	Jeg har løs mage, treg mage.
Ma ei saa magada. Ma olen unetu.	Jeg får ikke sove. Jeg er søvnsløs.
Mul on süda haige.	Jeg har dårlig hjerte.
Mul pole isu.	Jeg har ingen matlyst.
Gripp, kopsupõletik.	Influensa, lungebetennelse.
Pimesoolepõletik.	Blindtarmsbetennelse.
Veremürgitus. Poliomüeliit.	Blodforgiftning. Polio(myelitt).
Paistetus.	Opphovning / hevelse.
Lastehaigus. Leetrid.	Barnesjukdom. Meslinger.
Haigla, (arsti)rohi, apteek.	Sjukehus, legemiddel apotek.
Sa peaksid arsti jurde minema.	Du burde gå til lege.
Kutsu(ge) arst!	Tilkall (du/De) lege!
Hoia oma tervist!	Pass på helsa!
Jäta suitsetamine maha!	Slutt å røyke!
Ära külmeta end!	Bli ikke forkjølt! (Forkjøl deg ikke!)
Ära end üle pinguta.	Overanstreng deg ikke!
Saa(ge) varsti terveks!	God bedring! (Bli snart frisk igjen!)

Oppgaver

- ❖ 1. *Oversett til norsk:* Kas sa olid eile kodus? Ei, ma ei olnud kodus. Ma käisin kinos. Ma pole ammu kinos käinud. Kas oli huvitav film? Ei olnud. Kas sa nägid, mis ta tegi? Ei, ma ei näinud. Ta ei teinud midagi. Me oleme teinud köik, mis võimalik, kuid see ei ole aidanud. Kas sa aitasid isa? Ei, ma ei aidanud. Sa ei tea, mis see on. Ma ei teadnud, mida teha ja kuhu minna. Ma ei oska seda teha. Nad ei osanud midagi teha. Ma olen alati ütelnud, et ta räägib hästi. Kui ta oli meiega rääkinud, läks ta ära. Ta pole veel tagasi tulnud. Ma ei saanud eile tulla.
- ❖ 2. *Oversett til estisk:* Hvorfor hilste du ikke? Jeg så deg ikke. Jeg ser at han er her. Han ser ikke at de har gått hjem. Hørte du hva jeg sa? Vi hørte ikke hva de sa. Han sa ingenting. Hvem snakket dere om? Dere snakket ikke om meg. Hvorfor kom dere ikke i går? Hva ville du si? Jeg hadde glemt at han skulle ringe.
- ❖ 3. *Oversett og forklar hvilken form av verbet ütlema vi har i følgende setninger:* Ütle, mis sa eile tegid? Ma pean ütlema, et ma ei mäleta. Nad ütlesid, et nad ei kuulnud, mis sa ütlesid. Kas te ei taha ütelda/öelda, kuhu teie sõber läks? Ma ei ütelnud/öelnud vennale, et ma tahtsin koju minna. Isa on sulle mitu korda ütelnud/öelnud, et sa nii ei tohi teha. Nad pole [ei ole] seda ütelnud/öelnud. Kui ta oli seda ütelnud/öelnud, läks ta koju. Ta ütles, et ta polnud [ei olnud] midagi ütelnud/öelnud.

KAPITTEL 25

Grammatikk

TRANSLATIV

Translativ angir hva en blir og svarer på spørsmåla **kelleks?** ‘hvem (blir en)?’ og **milleks?** ‘hva eller hvordan (blir en)?’ – og ved adjektiv **milliseks?** /**missuguseks?** ‘hva slags (blir noe)’. Translativen uttrykker med andre ord forandring av tilstand eller egenskap.

§105

Translativ danner vi ved endelsen **-ks** til genitivstammen:

nominativ		genitiv		translativ
õpetaja	‘lærer’	õpetaja	‘	õpetaja\ks
m'ees	‘mann’	mehe	‘	mehe\ks
naine	‘kvinne; kone’	naise	‘	naise\ks
ilus	‘vakker’	ilusa	‘	ilusa\ks
s'uur	‘stør’	suure	‘	suure\ks
tugev	‘sterk’	tugeva	‘	tugeva\ks
vana	‘gammel’	vana	‘	vana\ks
hüpe	‘hopp’	h'üppe	‘	h'üppe\ks
rida	‘rekke’	r'ea	‘	r'ea\ks
töde	‘sannhet’	t'oe	‘	t'oe\ks

Mu vend tahab saada **õpetajaks**.

‘Broren min vil bli *lærer*’.

See noor neiu tahab saada **filmitäheks**.

‘Den unge jenta vil bli *filmstjerne*’.

Igaüks saab **õndsaks** omal viisil.

‘Enhver blir *salig* på sin måte.’

Ilm on läinud **ilusaks**.

‘Været er blitt *vakkert*’.

Sa oled jää nud **vanaks**.

‘Du er blitt *gammel*’.

Laps jää eile **haigeks**.

‘Barnet ble *sjukt* i går’.

Ta sai nelikümmend aastat **vanaks**.

‘Han ble førti år *gammel*.’ (‘Han fylte førti.’)

Kelleks sa saada tahad?

‘*Hva* (hvem) vil du bli?’

Poiss valmistub **häuppeks**.

‘Gutten gjør seg klar til *å hoppe*’.

Kuulujutt osutus **töeks**.

‘Ryktet viste seg å være *sant*’.

BRUKEN AV TRANSLATIV

I tillegg til at translativ generelt uttrykker forandring eller overgang til noe (jf. § 105) blir den også brukt i følgende sammenhenger:

§106

a) med verbene **tegema** ‘gjøre’, **olema** ‘være’, og **pidama** i betydningen ‘regne, holde for’ o.l. i uttrykk av følgende type:

See teeb mind **õnnelikuks**.

‘Det gjør meg *lykkelig*’.

Sa oled meile **eeskjuuks**.

‘Du er *et forbilde* for oss.’

Tütar oli emale **abiks**.

‘Dattera var *til hjelp* for mora.’

Kelleks te mind peate?

‘*Hvem* tar De meg for?’

Ta peab mind **rumalaks**.

‘Han betrakter meg som *dum*’.

b) translativ sier hensikten med handlingen:

- Meil on **sõiduks** raha vaja. ‘Vi trenger penger *til reisen*.’
Vastuseks teie kirjale teatan ... ‘Som svar på brevet Deres melder jeg ...’
Poeg sai isalt **kingituseks** ilusa raamatu. ‘Sønnen fikk ei fin bok i *presang* av faren.’

c) translativ angir for hvor lang tid, eller tidspunktet da noe skjer eller skal ha skjedd, og svarer da på spørsmåla **kui kauaks?** ‘(for) hvor lang tid?’ og **mis ajaks?** ‘til hvilken tid?’.

- Kui kauaks** sa siia jääd? ‘Hvor lenge blir du her?’
Ma jääin **üheks nädalaks**. ‘Jeg blir værende *ei uke*.’
Maja saab **kevadeks** valmis. ‘Huset blir ferdig *til våren*.’
Isa lubas **õhtuks** koju tulla. ‘Faren lovte å komme hjem *til kvelds*.’

d) translativ angir plassen i en rekkefølge.

- Ta tuli (jooksus) **esimeseks**. ‘Han kom inn som *den første* (i løpet).’
Ma jääin **viimaseks**. ‘Jeg kom (ble) *sist*.’
Esiteks (*adv.*), **teiseks, kolmandaks**. ‘For *det første, andre, tredje*.’

TRANSLATIV I PARTIKKELVERB

§107

Legg merke til translativ i partikkelverb:

andeks paluma , andeks paluda, palub andeks	‘be om unnskyldning’
andeks andma , andeks anda, annab andeks	‘tilgi’
hiljaks jäätma , hiljaks jäädä, jääb hiljaks	‘komme for seint’
kindlaks tegema , kindlaks teha, teeb kindlaks	‘fastslå, konstatere’
pahaks panema , pahaks panna, paneb pahaks	‘ta ille opp’
paremaks pidama , paremaks pidada, peab paremaks	‘foretrekke’
puhtaks pesema , puhtaks pesta, peseb puhtaks	‘reinvask’
mustaks tegema , mustaks teha, teeb mustaks	‘skitne til’
valgeks värvima , valgeks värvida, värvib valgeks	‘farge hvitt’
heaks kiitma , heaks kiita, kiidab heaks	‘godkjenne, vedta’
haigeks jäätma , haigeks jäädä, jääb haigeks	‘bli sjuk’
terveks saama , terveks saada, saab terveks	‘bli frisk’
pooleks tegema , pooleks teha, teeb pooleks	‘dele i to’
pooleks minema , pooleks minna, läheb pooleks	‘gå av, bli delt’
tõeeks saama , tõeeks saada, saab tõeeks	‘bli sant, bli virkelig’

TRANSLATIV AV PRONOMEN

§108

Pronomen har regelmessig bøyning i translativ, dvs. at kasusendelsene bli lagt til genitivstammen. Det er ingen kortformer i translativ.

mina / ma:	minu\ks	s'ee:	selle\ks
sina / sa:	sinu\ks	n'ee\d:	nen\deks
tema / ta:	tema\ks	kes:	kelle\ks
meie / me:	meie\ks	mis:	mille\ks
teie / te:	teie\ks	ise:	enese\ks / 'enda\ks
nema\d / na\d:	nen\deks		

KONGRUENS VED TRANSLATIV

§109

- a) Adjektivattributtet til et substantiv i translativ blir bøyd i samsvar med substantivet, dvs. at adjektivet også står i translativ (se kap. 33):

Poeg on kasvanud suureks meheks.	‘Sønnen har vokst opp <i>til en stor mann</i> .’
Ma pean sind õnnelikuks inimeseks.	‘Jeg regner deg som <i>et lykkelig menneske</i> .’
Me tellisime ajalehe terveks aastaks.	‘Vi abonnerte på avis <i>a for et helt år</i> .’
Kas raamat saab selleks ajaks valmis?	‘Blir boka ferdig <i>til den tid</i> ?’

- b) Merk at et adjektiv i translativ brukt som predikativ, vanligvis står i entall, selv om subjektet er i flertall (om predikativ i nominativ, se § 41):

Laps on suureks kasvanud.	‘Barnet har blitt <i>stort</i> .’
Lapsed on suureks kasvanud.	‘Barna har blitt <i>store</i> .’
Päev läheb lühemaks.	‘Dagen blir <i>kortere</i> .’
Päevad lähevad lühemaks.	‘Dagene blir <i>kortere</i> .’

FORSTERKINGSPARTIKKELEN **-ki, -gi**

§110

- a) Partikkelen **-ki, -gi** kan vi ofte oversette til norsk med ‘og’, ‘også’, ‘til og med’ – og i nektende setninger med ‘(ikke) engang’, ‘slett ikke’ osv. Noen ganger kan det være vanskelig å finne en nøyaktig ekvivalent på norsk.

- b) Ifølge rettskrivningsreglene skal det være **-ki** etter de konsonantene som i estisk er ustemente: k, p, t, g, b, d, s, š, f, h. Eks.:

p'ark ‘park’ + **ki** = **p'ark\ki**, **p'oeg** ‘sønn’ + **ki** = **p'oeg\ki**, **l'ind** ‘fugl’ + **ki** = **l'ind\ki**

Vi skriver **-gi** etter alle vokaler (**a, e, i, o, u**, osv.) og etter konsonanter som i estisk er stemte: l, m, n, r, v. Eks.:

maja ‘hus’ + **gi** = **maja\gi**, **l'inn** ‘by’ + **gi** = **l'inn\gi**, **orav** ‘ekorn’ + **gi** = **orav\gi**

- c) Forsterkingspartikkelen **-ki / -gi** kan vi henge på nesten hvilket som helst ord som vi vil framheve, men ikke på konjunksjoner (bindeord) og interjeksjoner (utrop). Partikkelen **-ki/-gi** kan bli lagt til alle bøyde ordformer. Den står alltid helt til slutt i ordet. Eks.: **p'oeg\ki**, **poja\gi**, **poja\l\gi**, **poja\d\ki**, **p'oega\dega\gi**; **ela\b\ki**, **ela\da\gi**, **ela\nud\ki**, **ela\ksin\gi**, osv.

- d) Partikkelen forekommer ganske ofte i estisk talespråk, og når en skal lære seg bruken av den, er det nyttig å høre på hvordan folk snakker. Noen eksempler på mulighetene:

Minagi olen seal olnud.	‘Også jeg har vært der.’
Isa ongi juba kodus.	‘Faren er (faktisk) allerede hjemme.’
Ta on merelgi olnud.	‘Han har vært <i>til sjøs til og med</i> .’
Ma ei teagi veel, kas ma seda tahan.	‘Jeg vet ikke engang enda, om jeg vil det.’
Ma ei mõtlegi seda teha.	‘Jeg har aldri tenkt å gjøre det.’
See ei tule köne allagi.	‘Det kommer absolutt ikke på tale.’
Mul pole mitte öörigi.	‘Jeg har ikke et rødt øre.’
Mul pole aimugi.	‘Jeg har ingen anelse.’
Mul pole vähematki aimu.	‘Jeg har ikke den minste anelse.’
Eesti keelt rääkida polegi nii raske.	‘Det er da ikke så vanskelig å snakke estisk.’
Ta ei ütelnud sõnagi ja läks.	‘Han gikk uten å si ett ord.’

e) I en del tilfeller (noen adverb og fire pronomen) har **-ki**, **-gi** vokst sammen med hovedordet til et nytt selvstendig ord: Eks.:

siiiski 'likevel' (sii 'da' + ki), **iialgi** 'aldri', **kunagi** 'noengang' (ei **kunagi** 'aldri'), **isegi** 'til og med' (ise 'selv' + gi)

Ta tuli **siiski** koju tagasi.
Ta **isegi** ei naeratanud mulle.

'Han kom likevel hjem.'
'Hun smilte ikke engang til meg.'

k'eegi 'noen' (kes 'hvem' + ki), **m'iski** 'noenting' (mis 'hva' + ki), (ei) **'ükski** 'ingen, ikke én' (üks 'en' + ki), **k'umbki** 'begge' (kumb 'hvem av to' + ki)

Keegi tuleb.	'Noen kommer.'
Kerge pole kellelg'i .	'Ingen (ikke noen) har det lett.'
Ta läks kellegagi jalutama.	'Han gikk tur med noen (ukjent).'
Me rääkisime kellestki teisest.	'Vi snakket om en annen person.'
Ükski ei pääse oma saatusest.	'Ingen unngår sin skjebne.'
Ma ei saa ühestki sõnast aru.	'Jeg forstår ikke et eneste ord.'
Ma ei ole ühelegi inimesele sellest rääkinud.	'Jeg har ikke sagt det til noen.'
Ma ei küsinud kummaltki midagi .	'Jeg spurte ingen (av de to) om noe.'

Tekst

Ole oma sõna peremees, muidu saab sõna sulle *peremeheks*. Inimene saab ühe aasta *vanemaks*, kaks *targemaks*. Kes *hiljaks* jäääb, see ilma jäääb. Mis *okkaks* loodud, on noorelt terav. Nali *naljaks*, tösi *töeks*.

Kui võtad, läheb *suuremaks*; kui paned, läheb *väiksemaks*? (Auk)

Lapsele olen *mänguks*, vanale *abiks*? (Kepp)

*

Ühendus teeb *tugevaks*. Kahju teeb *targaks*. Harjutamine teeb *meistriks*. Armastus teeb *pimedaks*. Raha ei tee *õndsaks*. Kui te kaks inimest *õnnelikuks* teete, siis üks neist olete arvatavasti teie ise. Värvime laua *roheliseks*.

Ole ise *meheks*, pea teist meest ka *meheks*.

Arukas ja rumal mees ei suuda koos *ölekörtki* pooleks rebida. Kui rumal kisub, siis tark annab järele. Kui arukas annab järele, siis kisub rumal.

Kes on astunud üheksakümmend üheksa sammu sajast, see pole jõudnud poolele *teelegi*. (HIINA VANASÖNA)

Mõni arvab, et uhke auto teeb *õnnelikuks*. *Autoostuks* on palju raha vaja. Minu vend tabab saada *liikluspolitseinikuks*. Mees ei *möelnudki* kiiruse ületamise eest trahvi maksta. Mul pole *aimugi*, kus on lähim bensiinijaam. Ei või *kunagi* kindel olla, et oled autovaraste eest kaitstud. Poiss loodab, et saab isalt *sünnipäevaks* mänguauto. Selle asemel isa kingib talle jalgratta.

Tahan ainult *korraks* alla vaadata. Näita *korraks*, mida sa loed. *Selleks korraks ongi kõik*. Aitab *selleks korraks*. Tänaseks aitab. Lähen *natukeseks ajaks välja*. Kui kauaks sa siia jääd? Pese mustad käed *puhtaks!* Oled näostki must. Aja end *sirgeks!* Nüüdsest peale hakkan *korralikuks*. Alatiseks sinu, ...

HELIN

Kui mina olin veel väikene mees,
üks helin mul helises rinna sees.
Ja kui mina sirgusin *suuremaks*,
läks helingi rinna sees *kangemaks*.
Nüüd on see helin pea matnud mind,

ta alla *rusuks* on raugenud rind.
See helin mu elu ja minu hing,
tal *kitsaks* on jäänud maapealne ring.

(Juhan Liiv 1864-1913)

Ordliste

asemel	i stedet	m'eistler, -ri	mester
> selle asemel	i stedet for det	mõni, mõne	noen, somme
'aim, aimu	anelse	m'äng, mängu	spill; lek
aja 'en\l d's'irge\ks!	rett deg opp!	noorelt	som ung
alatiseks	for alltid, evig	nägu, n'ão	ansikt
arukals, -	fornuftig	n'üüd\ne, -se	nå
auto·ost, ·ostu	bilkjøp	> n'üüdse\st p'eale	fra nå av
auto·varas, ·v'argā	biltjuv	okas, 'okka	torn, tagg
benls'in, -s'imi	bensin	'ost, ostu	kjøp
'ette·valmistusle\d, -\te (flt.)	forberedelser	p'ea(\cdot'ae\gu)	nesten
harjutami\ne, -se	øvelse, trenings	pida\ma, pida\da, p'ea\b	betrakte, regne for
helin, -a	klang, tone	pere·m'ees, -mehe	husbond, vert;
hiina	kinesisk		herre, overmann
hilja\ks j'ää\ma, \-\da, -\b \-\a	komme for seint	pime, -da	blind; mørk
h'ing, hinge	sjel	polits'einik, -u	politimann
ilmā j'ää\ma, \-\da, -\b \-\a	bli uten, gå glipp	p'ooleks	av, i to
järele 'and\ma, \-\and\ha, anna\b \-\a	av	poole\le t'ee\le	halvveis
ja\ks j'ää\ma, \-\da, -\b \-\a	gi etter	puhas, p'uhta	rein
kahju, -	skade, tap	r'aue\ma, -da, -\b	avta, stilne, dovne
k'aits\tud (pts.)	beskyttet, vernet	rebi\ma, -da, -\b	bort
k'ange, -	sterk; hard, stiv	r'ing, ringi	rive, slite
k'epp, kepi	kjepp, stav	rusu, -	ring, krets
k'iirus, -e	fart, hastighet	s'amm, sammu	splint
k'ind\el, -la	sikker	s'irge, -	skritt, steg
k'isku\ma, k'isku\da, kisu\b	rive, dra, rykke	s'irgu\ma, -da, -\b	strak; bein, rett
kitsas, k'itsa	trang, smal	tarem, -a	vokse (opp)
korra\ks	en gang; som snarest	tr'ahv, trahvi	den klokest (av to)
> selle\ks korra\ks	for denne gang; til den gang	tänase\ks	bot, mulkt
korralik, -u	ordentlig	vaja	for i dag; til i dag
k'ui kauaks	(for) hvor lenge	> mul on raha vaja	nödvendighet
l'iiklus, -e	trafikk	varas, v'argā	jeg trenger penger
l'oo\dud (pts.)	skapt	> varas\te (gen.flt.)	tjuv
l'oo\ma, l'uu\la, l'oo\b	skape	tösi, t'öe	tjuvenes
lähim, -a	närmeste	'uhke, -	sannhet; alvor
m'aa'p'eal\ne, -se	jordisk	v'\äikene, v'\äikese / v'\äikse	liten
m'at\ma, m'att\la, mata\b	begrave; overveldige	v'\ärvi\ma, v'\ärvi\da, värvi\b	male
		öle\k'örs, -körre	halmstrå
		> öle-k'örlt (part.)	halmstrå
		önnelik, -u	lykkelig
		önnis, 'öndsa	salig
		ületami\ne, -se	overskridelse

Uttrykk

Palun! Palun väga!	Vær så god!
Ole hea! Ole lahke!	Vær så god! Vær så vennlig!
Tänan! Aitäh!	Takk!
Tänan väga! Palju tänu!	Jeg takker så mye! Mange takk!
Suur tänu! Suur aitäh!	En stor takk!
Südamlilik tänu!	Hjertelig takk!
Palju önne sünnipäevaks!	Til lykke med fødselsdagen!
Palun (väga)! Võta/Võtke heaks!	Vær så god! Vel bekomme!
Pole tänu väär.	Ingenting å takke for!
Mälestuseks ja tänutäheks.	Til minne og som takknemlighetsbevis.
Mälestuseks armsale sõbrale.	Som et minne til en kjær venn!
Kalliks mälestuseks autorilt.	Som et kjærlig minne fra forfatteren.
Ma jään teile truuks sõbraks.	Jeg forblir deres trofaste venn.
Palun andeks!	Jeg ber om forlateelse!
Ära pane pahaks.	Ta (det) ikke ille opp.
Nali naljaks.	Spøk til side.
Ära mine isiklikuks!	Bli ikke personlig.
Sinu/teie soov on mulle käsuks.	Ditt/Deres ønske er en befaling for meg.
See on mulle suureks auks.	Det er en stor ære for meg.
Milleks seda teile tarvis on?	Hva trenger dere det til?, Hva skal dere med det?
Näiteks.	For eksempel.
Löpuks. Lõppude lõpuks.	Til sist. Når alt kommer til alt.
Eluajaks.	For (hele) livet., På livstid
Önnek. Önnetuseks. Kahjuks.	Heldigvis. Uheldigvis. Dessverre.
Pean seda öigeeks.	Jeg mener det er riktig.
Ma sõidan kuuks ajaks puhkusele.	Jeg drar på ferie for en måned.
Loodan, et ilm läheb ilusaks.	Jeg håper at det blir pent vær.
Väljas läheb valgeks /pimedaks.	Det blir lyst /mørkt ute.
Ma lähen kaheks tunniks kodunt ära.	Jeg drar hjemmefra for to timer.
Kui kauaks sa siia jääd?	Hvor lenge blir du her?
Ma valmistun eksamiks.	Jeg forbereder meg til eksamen.
Mul pole aimugi.	Jeg har ingen anelse (om det).
Minugi pooltest.	Gjerne for meg.
Eesti keelt rääkida polegi nii raske.	Det er slett ikke så vanskelig å snakke estisk.

Oppgaver

- ◊ 1. *Oversett til norsk:* Kelleks sa tahad saada, kui sa suureks saad? Ma tahan saada arstiks. Pese nägu ja käed puhtaks! (§ 107) Nad on jäänud vanaks. Sa oled paha laps olnud, palu andeks! Me værvismene maja valgeks. Milleks sul raha vaja on? Kelleks sa mind pead? Kuhu ema jäab nii kauaks? Kuidas oleks, kui läheksime täna kinno, selle asemel et kodus istuda? Sa soid liiga palju, sellepäras tähidki haigeks. Mu vend on õpetaja Rakveres. Ma pidasin sind targemaks kui sa oled.
- ◊ 2. *Oversett til estisk:* Når jeg blir stor, vil jeg bli lærer. Jeg vil ikke bli lege. Jeg trenger penger til reisen. Kommer du hjem til kvelds? For det første er jeg sjuk og kan ikke komme, og for det andre har jeg ikke en sent. Han ble sjuk. De ble sjuke. Du forstår ikke et ord. Det er slett ikke så vanskelig å studere.

KAPITTEL 26

Grammatikk

TERMINATIV

Terminativ er kasus for tid eller rom og svarer på spørsmåla **kelleni?** ‘(helt fram) til hvem?’, **milleni?** ‘(helt fram) til hva?’, – og ved adjektiv **milliseni?** /**missuguseni?** ‘(inn)til hva slags?’

§111

Terminativen blir dannet ved å legge endelsen **-ni** til genitivstammen:

nominativ		genitiv		translativ
l'inn	‘by’	linna	linna\ni	‘helt til byen’
l'õpp	‘slutt’	lõpu	lõpu\ni	‘fram til slutten’
k'ael	‘hals’	kaela	kaela\ni	‘helt opp til halsen’
suvi	‘sommer’	suve	suve\ni	‘inntil sommeren’
'õhtu	‘kveld’	'õhtu	'õhtu\ni	‘inntil kvelden’
pime	‘blind’	pimeda	pimeda\ni	‘til det blinde’

Linnani on viis kilomeetrit.

‘Det er fem kilometer (*fram*) *til byen*.’

Pean lõpuni vastu.

‘Jeg holder ut *helt til slutt*.’

Poiss seisits kaelani vees.

‘Gutten stod *helt til halsen* i vann.’

Peab ootama suveni.

‘En må vente *til sommeren*.’

Ma töötasin õhtuni.

‘Jeg arbeidde *helt til kvelds*.’

BRUKEN AV TERMINATIV

Terminativ blir ofte brukt sammen med preposisjonen **kuni** ‘helt til, inntil’; f.eks.: **linna\ni = kuni linna\ni** ‘helt til byen’, **'õhtu\ni = kuni 'õhtu\ni** ‘helt til kvelds’.

§112

→ Me jutlesime rongis **kuni Trondheimini** ‘Vi snakket sammen på toget helt til Trondheim’. Oota (**kuni**) **laupäevani** ‘Vent til lørdag’.

Merk: (**kuni**) **tänaseni** ‘til i dag’, (**kuni**) **eilseni** ‘til i går’, (**kuni**) **h'omseni** ‘til i morgen’.

Terminativ står ofte sammen med elativ (endelsen **-st**) i setninger av følgende type:

→ **Kodust koolini** on kaks kilomeetrit. ‘*Hjemmefra til skolen* er det to kilometer.’

Me töötame **hommikust õhtuni**.

‘*Vi arbeider fra morgen til kveld*.’

Mängime tennist kella **kahest**

‘*Vi spiller tennis fra klokka to til*

(kella) **kolmeni**.

(klokka tre.)’

ESSIV – OG BRUKEN AV DEN

Kasus essiv forteller hva eller hvordan noen eller noe for øyeblikket er, og svarer på spørsmåla **kellenat?** ‘(som) hvem?’ og **millenat?** ‘(som) hva?’ – ved adjektiv **millisenat?** /**missugusena?** ‘(som) hva slags?’

§113

Essiv blir dannet ved at vi legger endelsen **-na** til genitivstammen:

<i>nominativ</i>	<i>genitiv</i>	<i>essiv</i>
inimene	inimese	inimese\na ‘som menneske’
l'aps	lapse	lapse\na ‘som barn’
r'aske	r'aske	r'aske\na ‘som (en) vanskelig (sak)’
kallis	k'alli	k'alli\na ‘som (en) kjær’

Lapsena oli ta väga ilus.

Mu vend töötab **arstina** Narvas.

Ma käisin Eestis enne sõda **turistina**.

See ülesanne tundub **raske(na)**.

Tuba tundus **külm(ana)**.

Ma tunnen end **haigena**.

‘Som barn var han/hun svært vakker.’

‘Brøren min arbeider som lege i Narva.’

‘Jeg var i Estland før krigen som turist.’

‘Denne oppgaven føles vanskelig.’

‘Rommet virket kaldt.’

‘Jeg føler meg sjuk.’

TERMINATIV OG ESSIV AV PRONOMEN

§114

Terminativ og essiv av pronomen blir dannet ved at en føyer kasusendelsene til genitivstammen. Kortformer mangler.

<i>nominativ:</i>	<i>terminativ</i>	<i>essiv</i>
mina / ma:	minu\ni	minu\na
sina / sa:	sinu\ni	sinu\na
tema / ta:	tema\ni	tema\na
meie / me:	meie\ni	meie\na
teie / te:	teie\ni	teie\na
nema\d / na\d:	nen\deni	nen\dena
s'ee:	selle\ni	selle\na
n'ee\d:	nen\deni	nen\dena
kes:	kelle\vi	kelle\na
mis:	mille\vi	mille\na
ise:	enese\vi / 'enda\vi	enese\na / 'enda\na

IKKE KONGRUENS VED TERMINATIV OG ESSIV

§115

Adjektivattributtet til et substantiv som står i terminativ eller essiv, blir ikke bøyd i samsvar med hovedordet. Adjektivet står nemlig i genitiv (se § 180-183):

<i>nominativ</i>	<i>genitiv</i>	<i>terminativ og essiv</i>
viimane h'etk	‘siste øyeblikk’	viimase hetke\ni
s'ee 'öhtu	‘den kvelden’	selle 'öhtu\ni
n'oor tüdruk	‘ung jente’	noore tüdruku\na

→ Me peame ootama **järgmise suveni** ‘Vi må vente til neste sommer’. Ta tuli Ameerikast tagasi **rikka mehenä** ‘Han kom tilbake fra Amerika som en rik mann’. Loeme **esimeste sulgu-deni** ‘Vi leser til første parentes’.

FORMER DANNET AV GENITIV ENTALL

§116

Genitiv entall er en grunnkasus som hele entallsbøyningen (unntatt partitiv) bygger på. Dessuten danner vi nominativ flertall av genitivstammen. (Se analogireglene i Tillegg 3 og oversikten over formverket i Tillegg 1.)

(nominativ entall)	v'end ‘bror’
genitiv entall	venna
<i>illativ entall</i>	venna\sse
<i>inessiv entall</i>	venna\s
<i>elativ entall</i>	venna\st
<i>allativ entall</i>	venna\le
<i>adessiv entall</i>	venna\l
<i>ablativ entall</i>	venna\lt
<i>translativ entall</i>	venna\ks
<i>terminativ entall</i>	venna\ni
<i>essiv entall</i>	venna\na
<i>abessiv entall</i>	venna\ta
<i>komitativ entall</i>	venna\ga
<i>nominativ flertall</i>	venna\d

➔ **Venna** raamat ‘*brorens bok*’. See tütarlaps armus mu **vennasse** ‘Den jenta forelsket seg i *broren min*’. Hiljem ta pettus mu **vennas** ‘Seinere ble hun skuffet av *broren min*’. Me rääkisime **vennast** ‘Vi snakket om *broren*’.

➔ Kirjuta **vennale** kiri! ‘Skriv et brev *til broren!*’. **Vennal** on täna sünnipäev ‘*Broren har födselsdag i dag*’. **Vennalt** tuli kiri ‘*Det kom et brev fra broren*’.

➔ Ma jalutan **vennaga** pargis ‘Jeg spaserer i parken *med broren*’. Lähen teatrisse (ilma) **vennata** ‘Jeg skal gå i teateret *uten broren*’.

➔ Ta on mulle **vennaks** ‘Han er *som en bror* for meg’. Tarkuses ma oma **vennani** ei küüni ‘I klokhett når jeg ikke *opp til broren min*’. Ma tunnen end sinu **vennana** ‘Jeg kjenner meg *som en bror* for deg’.

➔ Jaan ja Mihkel on **vennad** ‘Jaan og Mihkel er *brødre*’. Hoidkem kokku, **vennad!** ‘*Brødre, la oss holde sammen!*’.

Tekst

Puud ei kasva *taevani*. Inimene õpib *surmatunnini*. Vaprad mehed võitlevad *kuni võiduka lõpuni*. Pöld ulatub *metsani*. Juubilar on tegelnud teadusega noorpõlvest alates *kõrge vanaduseni*. Ootasime *eilseni*. *Tänaseni* ta pole veel tulnud. *Homseni* nad enam ei oota.

Mida külvad kevadel,
seda lõikad sügisel.
Mida õpid noores eas,
surmani sul seisab peas.

Mul on hea norralasest sõber, kelle eesnimi on Lars. Head tuttavad kutsuvad teda Lasseks. Ta töötab *ajakirjanikuna* ühe suure ajalehe toimetuses.

Lasse on olnud mulle suureks abiks. Ta on näidanud end *ustava sõbrana* ja pole mind kunagi alt vedanud. Ta on alati käitunud *ausa* ja *usaldusväärse inimesena*.

Üks isa kaebas: – *Väikese pojina* tegin seda, mida mu isa tahtis. Nüüd *täiskasvanud mehena* teen seda, mida mu poeg tahab. Millal küll võin teha, mida ma ise tahan?

Mida noorena õpid, seda *vanana* tead.

VALEÜHENDUS

Keegi daam helistas oma sõbrannale ja küsis, kuidas tal läheb.

- Oh, ära parem küsi, vastas teine. Olen hulluks minemas. Mul on tugev peavalu, selg ja jalad valutavad, majas on kõik pahupidi ja lapsed kisavad, nii et mul on kõrvad lukus.
- Oh sa vaeseko külli! ütles esimene daam. Mine nüüd ja heida vähe puhkama. Ma tulen kohe ja aitan sind. Teen teile süüa, koristan toad ja vaatan laste järele. Mis teebs, muide, Eduard?
- Eduard? küsis hädaldaja daam imestusega.
- Jah, Eduard, sinu mees.
- Kuid minu mehe nimi pole sugugi Eduard!

Esimene daam kiljatas.

- Ma olen valinud vale numbril! hüüdis ta.

Pikem vaheaeag.

- Te ei tulegi siis? kostis lõpuks õnnetu hääl teisest traadiotsast.

Ordliste

aja·kirjanik , -u	journalist	k'õrv , kõrva	øre
alates	fra og med, helt fra	> mul on kõrva\d lukus	jeg har dotter i ørene
'alt vedāma ,	svikte	k'äitu\ma , -\da, -\b	oppføre seg
\ veda\da, v'e\la\b \		k'ülva\ma ,	så (vb.)
d'aam , daami	dame	külvalta, k'ülva\b	
Edu'ard , Eduardi	(mannsnavn)	L'ars , Larsi	(mannsnavn)
'en\d n'äita\ma ,	vise seg	Lasse , -	(mannsnavn)
\ näida\ta, n'äita\b \		las\te (<i>gen.fl.t.</i>)	se etter barna
'eillne , -se	gårsdagen	järele v'aata\ma	
h'omlne , -se	morgendagen	lukus	låst, stengt
h'ull , hullu	gal	l'öika\ma ,	skjære, klippe; høste
hullu\ks mine\ma ,	bli gal	löiga\ta, l'öika\b	
\ m'inn\la, lähe\b \		l'öpp , löpu	slutt
hädaldaja , -	jamrer, klager	muide	forresten, for øvrig
	(subst.)	n'oɔr p'ölv , -pölv	ungdomstid
hädalda\ma , -\da, -\b	klage, jamre	norralase\st sõber	en norsk venn
iga , 'ea	(leve)alder	pahu-pidi	i uorden, hulter til
imestus , -e	forundring		bulter
juubilar , -i	jubilant	pikem , -a	lengre
k'aeba\ma ,	klage, beklage seg	sugugi	slett ikke
kaeva\ta, k'aeba\b		s'urm , surma	død
k'eegi , kellegi	noen; (en) viss	surma·t'und , -tunni	dødstime, siste stund
	person	suure.m'eellne , -se	edel, storsinnet
> k'eegi d'aam	en (viss) dame	t'eadus , -e	vitenskap
kiljata\ma , -\da, -\b	skrike til,	toimetus , -e	redaksjon
	hyle opp	tr'aat , traadi	tråd
kiljatus , -e	utrop, skrik	t'äis.k'asva\nud (<i>pts.</i>)	voksen, fullvoksen
kisa\ma , -\da, -\b	skrike, støyte	täna\ne , -se	dagen i dag
k'utsu\ma ,	kalle	ulatu\ma , -\da, -\b	nå, strekke seg
k'utsu\da, kutsu\b		usaldus.v'ääri\ne , -se	pålitelig, trofast

'ustav, -a	trofast	veda\ma,	dra, trekke
v'ae\ne, -se	stakkars; fattig	veda\da, v'ea\b	
> (sa) v'aeseke k'üll	stakkars deg!	võidukals, -	seierrik, triumferende
vale\ühendus, -e	feilkoppling; feil nummer	v'öitle\ma,	kjempe
vali\ma, -da, -\b	velge; slå (et nummer)	vöide\da, v'öitle\b	
valuta\ma, -da, -\b	verke, gjøre vondt	önnetu, -	ulykkelig
vanadus, -e	alder(dom)	ära parem küsi	ikke spør!, snakk helst
v'apper, v'apra	tapper, modig		ikke om det!

Uttrykk

Head aega! Head tervist!

Nägemist!

Nägemiseni! Seniks nägemiseni!

Hüvasti! Jumalaga!

Ela(ge) hästi!

Surmani truu.

Viimse veretilgani.

Tänaseni, eilseni, homseni.

Järgmise korrani.

Hommikust öhtuni.

Algusest lõpuni.

Algusest peale. Otsast peale.

Sellest päevast alates.

Pealaest jalatallani.

Adjø! Farvel!

Vi ses! (Ha det!)

På gjensyn! Farvel så lenge!

Adjø! Farvel!

Adjø med deg (dere)! (Lev vel!)

Trofast inntil døden.

Til siste bloddråpe.

Til i dag, til i går, til i morgen.

Til neste gang.

Fra morgen til kveld.

Fra begynnelse til slutt.

Helt fra begynnelsen (av).

Helt fra den dagen av.

Fra topp til tå.

Oppgaver

- ◊ 1. *Oversett til norsk:* Oota homseni. Ma töötasin eile öhtul kella üheteistkünneni. Tädi jäi öhtuni meile. Suveni on veel kolm kuud. Peab ootama sügiseni. Vanaisa puhkas kodus kella kolmeni. Mets ulatub jöeni. Töötan kella kaheksast hommikul kuni kella neljani öhtul. Kodust koolini on kaks kilomeetrit. Rong sõidab Oslost Trondheimi kuus tundi. Laps magas kella üheksani. Ta töötas hilja öhtuni. Lapsetna elasin ma Tallinnas. Kes noorena öpib, see on vanana tark.
- ◊ 2. *Gi riktig kasus av orda i parentes:* (translativ, terminativ, essiv; kap. 25 og 26): Ma tahan saada (öpetaja). Mu vend töötab (arst). Isa töötas hommikust (öhtu). See töö tundus mulle (igav). Ta läks haiglasse (haige), tuli haiglast välja (terve). (Üliõpilane) ma elasin Tartus. Tädi istus meil kuni (öhtu). Me jäädme sõbrale (truu). Ma pidasin teda (hea arst). Ta töötas kella üheksast kella (viis).
- ◊ 3. *Oversett til estisk:* Han arbeider som journalist i Trondheim. Broren vil også bli journalist. Hva vil du bli? Du har vært til stor hjelp for meg. Han har oppført seg som et hederlig menneske. Vent til i kveld. Vi arbeidde i går til klokka ti. Som barn bodde han i Viljandi, men som student bodde han i Tartu. En må vente til våren. Som ung jente var hun svært vakker.

❖ 4. *Pugg:*

- a) kus? 'hvor?' kust? 'hvorfra?' kuhu? 'hvor hen?' milleni? 'helt til hva?'
kus kohas? kus (/kust) kohast? kus (/kuhu) kohta? kui kaugele 'hvor langt?'
kus kohal? kus kohalt?

siin siit siia siiani
seal sealat sinna sinnani

Kus / (Kus kohas)? 'Hvor?'

Kus sa elad? / (Kus kohas sa elad?) 'Hvor bor du?'

- b) millal? 'når?' mis ajast? 'siden når?' mis ajani? 'inntil når?'

täna tänasest (peale) (kuni) tänaseni
eile eilstest (peale) (kuni) eilseni
homme homsest (peale) (kuni) homseni
nüüd nüüdsest (peale) seni(ni) 'hittil'

KAPITTEL 27

Grammatikk

PARTITIV ENTALL

Kasus partitiv svarer på spørsmåla **keda?** ‘hvem?’, **mida?** ‘hva?’ – og ved adjektiv **millist?** / **missugust?** ‘hva slags?’ Den har som grunnbetydning en ubestemt helhet, der en tar bort en del, f.eks.: *klaas v'el\tt* ‘et glass *vann*’, tükk *leiba* ‘et stykke *brød*’. Partitiv blir brukt på flere måter, bl. a. ved tallord (§ 44), som delobjekt og som delsubjekt (se nedenfor og kap. 28).

§117

Partitiv entall er ved siden av genitiv en grunnkasus som i mange tilfeller utgjør basis for dannelsen av genitiv flertall (se kap. 29). I ordlistene blir partitiv heretter ført opp på tredje plass, etter nominativ og genitiv, eks.:

raamat , -u, -u\t (les: <i>raamat</i> , <i>raamatu</i> , <i>raamatut</i>)	‘bok’
v'end , venna, v'enda	‘bror’
liige , l'iikme, liige\t	‘medlem’

Reglene for dannelsen av partitiv er kompliserte, så dem får en ikke med seg i en jafs. Det kan likevel være nyttig å se på de forskjellige formene og eksemplene slik at en lettere kan kjenne igjen partitivformene og derved sikrere forstå det språket en møter (se Tillegg 2).

Partitiv kan være uten endelse (dvs. at den ender på stammevokalen) eller den kan ha endelsen **-t** (-tt) eller **-d** (-da), eks.:

<i>sõna</i> ‘ord’ – sõna , k'ool ‘skole’ – k'ooli , k'eel ‘språk’ – k'ee\lt , käsi ‘hånd’ – kä\ltt ,
<i>k'uu</i> ‘måne’ – k'uud , kes ‘hvem’ – ke\da

Det vanligste er partitiv med endelsen **-t** (öpik ‘lærebok’ – **öpiku\t**) og partitiv uten endelse (v'end ‘bror’ – **v'enda**).

Partitivstammen kan likne stammen i nominativ eller genitiv, eller den kan være avvikende fra begge disse (om endringer i stammen, jf. § 28-32). I ord med stadieveksling har partitivstammen vanligvis samme stadium som nominativ og alltid motsatt stadium av genitiv (jf. § 230-231), eks.:

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	<i>partitiv</i>
'aasta	‘år’	'aasta	'aasta\t
ema	‘mor’	ema	ema
tuba	‘rom’	t'oa	tuba
liige	‘medlem’	l'iikme	liige\t
<i>n'aaber</i>	‘nabo’	n'aabri	n'aabri\t
<i>r'audne</i>	‘jern-’	r'audse	r'audset
<i>odav</i>	‘billig’	odava	odava\t
<i>j'alg</i>	‘fot’	<i>jala</i>	j'alga
<i>sõber</i>	‘venn’	<i>sõbra</i>	s'õpra
<i>hobune</i>	‘hest’	<i>hobuse</i>	hobus\t
<i>käsi</i>	‘hånd’	<i>k'æ</i>	kä\ltt

I eksemplene videre blir følgende former oppgitt:

nominativ   *genitiv*   *partitiv*

ENDELSEN -t

§118

Endelsen -t er karakteristisk for to store ordgrupper:

- 1) de fleste orda uten stadieveksling som i stammen ofte oppviser ymse utlydsendringer (jf. § 29-30), slik at stammene i nominativ og genitiv kan være forskjellige (uten utlydsendringer er nominativ og genitiv like), eks.:

kolmals – kolma nd a	– kolmandal t	‘tredje’	(med utlydsendringer)
proua – proua	– proual t	‘frue’	(uten utlydsendringer)

- 2) slike ord med stadieveksling som fra nominativ til genitiv entall har vekslingen *svakt* → *sterkt* (N → T), jf. § 230-231, eks.:

mõte – m'õtte – mõte\l t	‘tanke’	(uten utlydsendringer)
pannal – p'anlla – pannal\l t	‘spenne’	(med utlydsendringer)

Første gruppe (uten stadieveksling) danner partitiv på basis av stammen i genitiv:

kolmals – **kolma****nd**a – **kolmand**\l t

Andre gruppe (med stadieveksling *svakt* → *sterkt*) danner partitiv av stammen i nominativ:

pannal – **p'anlla** – **pann**al\l t

Innenfor disse store gruppene er det mange undergrupper og unntak.

§119

1. Partitiv av genitivstammen (ord uten stadieveksling)

A. typene a) **ohutu** og b) **kõne**: ord uten utlydsendringer (*nom.* og *gen.* er like):

a) v'alge	‘hvít’	v'alge	v'alge\l t
s'eeria	‘serie’	s'eeria	s'eeria\l t
suvitaja	‘ferierende’	suvitaja	suvitaja\l t
muusika	‘musikk’	muusika	muusika\l t
kaheksa	‘åtte’	kaheksa	kaheksa\l t
üheksa	‘ni’	üheksa	üheksa\l t
arvuti	‘datamaskin’	arvuti	arvuti\l t
'armunu	‘forelset’ (<i>subst.</i>)	'armunu	'armunu\l t
ohutu	‘ufarlig’	ohutu	ohutu\l t
sobimatu	‘upassende’	sobimatu	sobimatu\l t
kodutu	‘hjemløs’	kodutu	kodutu\l t
b) kõne	‘tale’	kõne	kõne\l t
preili	‘frøken’	preili	preili\l t
tempo	‘tempo’	tempo	tempo\l t
norrالanna	‘norsk kvinne’	norrالanna	norrالanna\l t

B. typen **õpik**: ord med forskjellige slags utlydsendringer:

lennuk	‘fly’	lennuki	lennuki\l t
sajand	‘århundre’	sajandi	sajandi\l t
m'iljon	‘million’	m'iljoni	m'iljoni\l t
õpik	‘lærebok’	õpiku	õpiku\l t
raamat	‘bok’	raamatu	raamatu\l t
tänav	‘gate’	tänava	tänava\l t
osastav	‘partitiv’	osastava	osastava\l t
kõvem	‘hardere’	kõvema	kõvema\l t
ilus	‘vakker’	ilusa	ilusa\l t
hele	‘lys’ (<i>adj.</i>)	heleda	heleda\l t
k'uldne	‘gyllen’	k'uldse	k'uldse\l t

diskr' <u>eetne</u>	'diskret'	diskr' <u>eetse</u>	diskr' <u>eetse\t</u>
p'eegel	'speil'	p'eegli	p'eegli\t
sn'epper	'smekklås'	sn'epri	sn'epr\t
naljakas	'komisk'	naljaka	naljaka\t
kolmas	'tredje'	kolmanda	kolmanda\t
s'oodus	'gunstig'	s'ooodsa	s'ooodsa\t
m'aitsev	'velsmakende'	m'aitsva	m'aitsva\t
tuhat	'tusen'	tuhande	tuhande\t

C. typene a) **soolane**, b) **oluline**: utlydsendringer *ne* → *se* og *ke(ne)* → *kese* (stammevokalen -e faller bort i partitiv, og det oppstår bøyningsstamme C):

a) soolane	'salt' (<i>adj.</i>)	soolase	soolas\t
v'aene	'fattig'	v'aese	vaes\t
b) oluline	'vesentlig'	olulise	olulis\t
esteetiline	'estetisk'	esteetilise	esteetilis\t
harjutamine	'øvelse'	harjutamise	harjutamis\t
õpilane	'elev'	õpilase	õpilas\t
inimene	'menneske'	inimese	inimes\t
teine	'andre'	teise	teis\t (sterk)
vääike	'liten'	väikese	väikes\t
pääsuke	'svale'	pääsukese	pääsukes\t

D. typene a) **katus** og b) **harjutus**: utlydsendring *o* → *e* (forkortet genitivstamme faller sammen med nominativ):

a) katus	'tak'	katuse	katus\t
t'eos	'verk'	t'eose	teos\t
vares	'kråke'	varese	vares\t
j'uus	'hår(strå)'	j'uuks	j'uus\t (ks\t → s\t)
b) harjutus	'øvelse'	harjutuse	harjutus\t
koletis	'uhyre'	koletise	koletis\t
harimatus	'ignorans'	harimatuse	harimatus\t
'austus	'respekt'	'austuse	'austus\t

E. typen **uus**: ord med utlydsendringer og uvanlig innlydsendringer (stammevokalen -e faller bort i partitiv, det oppstår enstavelsesform og sterkt langstaving):

'uus	'ny'	uue	'uu\t
v'iis	'fem'	viie	v'i\t
k'uus	'seks'	kuue	k'uul\t
k'üüs	'negl'	küüne	k'üün\t
õois	'blomst'	õie	'oi\t
v'ars	'skaft'	varre	v'ar\t (rr\t → r\t)
Merk:			
l'aps	'barn'	lapse	l'as\t (ps\t → s\t)
'uks	'dør'	ukse	'us\t (ks\t → s\t)

F. typen **suur**: ord med utlydsendringer og innlydsendringer (stammevokalen -e faller bort i partitiv og den enstavelsessstammen som oppstår, er lik nominativ):

s'uur	'stor'	suure	s'uur\t
k'eel	'språk'	keele	k'eelt
j'oon	'linje'	joone	j'oon\t
m'ees	'mann'	mehe (avvik)	m'ees\t

G. typen **käsi**: ord med utlydsendring og uvanlig innlydsendring (stammevokalen -e faller bort i partitiv, etter kort vokal blir partitivendelsen -t fordoblet):

käsi	'hånd'	k'äe	k'ä\tt
vesi	'vann'	v'ee	v'e\tt
mesi	'honning'	m'ee	m'e\tt

§120 2. Partitiv av nominativstammen (ord med stadieveksling)

A. typen **mõte**: uten utlydsendringer:

mõte	'tanke'	m'õtte	mõte\t
komme	'skikk, vane'	k'ombe	komme\t
saade	'sending'	s'aate	saade\t

B. typene a) **hammas**, b) **tütar**, c) **liige**: ord med utlydsendringer:

a) hammas	'tann'	h'amba	hammas\t
võõras	'fremmed'	v'õõra	võõras\t
saabas	'støvel'	s'aapa	saabas\t
b) tütar	'datter'	t'ütre	tütar\t
süstal	'sprøyte'	s'üstla	süstal\t
pöial	'tommel'	p'öidla	pöial\t
aken	'vindu'	'akna	aken\t
c) liige	'medlem'	l'iikme	liige\t
seitse	'sju'	s'eitsme	seitse\t
võti	'nøkkel'	v'õtme	võti\t
kümmeme	'ti'	k'ümne	kümmeme\t

C. undertypen **tõrges**: utlydsendring (-s skifter plass), i partitiv finns det också parallelform därför genitivstammen:

tõrges	'sta'	tõrksa	tõrges\t / tõrksa\t
armas	'kjær'	'armsa	armas\t / 'armsa\t
hoolas	'omsorgsfull'	'hoolsa	hoolas\t / 'hoolsa\t
ainus	'eneste'	'ainsa	ainus\t / 'ainsa\t
õnnis	'salig'	'õndsa	õnnis\t / 'õndsa\t

D. typen **ase**: utlydsendring (0 → me), ord uten innlydsendring:

ase	'sted'	aseme	ase\t
habe	'skjegg'	habeme	habe\t
Unntak:			
süda	'hjerte'	südame	südan\t

PARTITIV UTEN ENDELSE

§121 Partitiv uten endelse er karakteristisk for to store grupper av ord:

- 1) ord med stadieveksling som fra nominativ til genitiv veksler sterkt → svakt (T → N jf. § 230-231). De fleste har utlydsendringer (vanligvis ved at det blir lagt til en stammevokal), eks.:

r'iik – riigi – r'iiki	'stat'	(med utlydsendring)
rida – r'ea – rida	'rekke'	(uten utlydsendring)
- 2) ord uten stadieveksling, eventuelt med utlydsendringer:

isa – isa – isa	'far'	(uten utlydsendring)
nimi – nime – nime	'navn'	(med utlydsendring)

Første gruppe (med stadieveksling *sterkt* → *svakt*) danner partitiv på basis av stammen i nominativ:

r'iik – riigi – **r'iiki**

Andre gruppe (uten stadieveksling) danner partitiv på basis av stammen i genitiv:

nimi – **nime** – **nime**

I begge gruppene er det mange undergrupper og unntak fra reglene.

1. Partitiv av nominativstammen (ord med stadieveksling)

§122

Partitiv på basis av stammen i nominativ med tillegg av stammevokal.

A. typene a) **riik** og b) **hein**: ord med utlydsendringer (*O* → *V*); den vanligste stammevokalen er **-i**, men vi finner også **-u**, **-a** og **-e**:

a)	r'iik	'stat'	riigi	r'iiki
	k'app	'skap'	kapi	k'appi
	s'ent	'sent'	sendi	s'enti
	bank'ett	'bankett'	banketi	bank'etti
	horosk'oop	'horoskop'	horoskoobi	horosk'oopi
	terror'ist	'terrorist'	terroristi	terror'isti
	n'ull	'null'	nulli	n'ulli
	l'ind	'fugl'	linnu	l'indu
	l'ipp	'flagg'	lipu	l'ippu
	p'old	'åker'	pöllu	p'oldu
	v'end	'bror'	venna	v'enda
	j'alg	'fot'	jala	j'alga
	p'ikk	'lang'	pika	p'ikka
	s'epp	'smed'	sepa	s'eppa
	l'eib	'brød'	leiva	l'eiba
	'aeg	'tid'	aja	'aega
	l'ai	'brei'	laia	l'aia
	k'ukk	'hane'	kuke	k'ukke
	k'olm	'tre'	kolme	k'olme
b)	aja-l'eht	'avis'	aja-lehe	aja-l'ehte
	h'ein	'høy, gras'	heina	h'eina
	'oks	'kvist'	oksa	'oksa
	p'oiss	'gutt'	poisi	p'oissi

Merk: Avvikende stammer og korte parallellderformer har vi i orda **'üks** og **k'aks**:

'üks	'en, ei, ett'	ühe	'ühte / 'üht
k'aks	'to'	kahe	k'ahte / k'ah

B. undertypen **pood**: stammevokalene *-i*, *-u*, *-a*; i svakt stadium 1 stavelse:

p'ood	'butikk'	p'oe	p'oodi
h'oog	'fart'	h'oo	h'oogu
j'oud	'kraft'	j'ou	j'öudu
r'oog	'mat(rett)'	r'oa	r'ooga

C. undertypen **kabinet**: stammevokal *-i*; fra nominativ til partitiv skjer det en konsonantfordobling (*k/p/t* → *kk/pp/tt*):

kabinet	'kabinet'	kabineti	kabin'etti
sigaret	'sigarett'	sigareti	sigar'etti
k'ompvek	'konfekt, sukkertøy'	k'ompveki	k'ompv'ekki

D. typen **õnnelik**: stammevokal *-u*; i partitiv *k* → *kk*:

õnnelik	'lykkelig'	õnneliku	õnnel'ikku
sõnastik	'ordliste'	sõnastiku	sõnast'ikku
kolmandik	'trede'	kolmandiku	kolmand'ikku

E. typen **sõber**: utlydsendringer (*l/r* skifter plass, *i* → *ja*), i nominativstammene har svakt stadium:

sõber	'venn'	sõbra	s'õpra
puder	'grøt'	pudru	p'utru
padi	'pute'	padja	p'atja
vari	'skygge'	varju	v'arju
neli	'fire'	nelja	n'elja

F. typen **rida-sõda**: uten utlydsendringer, for det meste 1 stavelse i svakt stadium, unntatt i undertypen **sõda**, der konsonanten ikke forsvinner fra stamment:

rida	'rekke'	r'ea	rida
viga	'feil'	v'ea	viga
madu	'slange'	m'aō	madu
õde	'søster'	'oe	õde
sõda	'krig'	sõja	sõda
sada	'hundre'	saja	sada

G. typen **jõgi**: utlydsendring (*i* → *e*), i svakt stadium 1 stavelse:

jõgi	'elv'	j'oe	jõge
-------------	-------	------	-------------

§123 2. Partitiv til genitivstammen (ord uten stadieveksling)

Partitiv blir dannet på basis av genitivstammen.

A. typen **saba**: uten utlydsendringer (*nom.* og *gen.* er like):

saba	'hale'	saba	saba
raha	'pengar'	raha	raha
ema	'mor'	ema	ema
sõna	'ord'	sõna	sõna
kivi	'stein'	kivi	kivi
tädi	'tante'	tädi	tädi
kino	'kino'	kino	kino
elu	'liv'	elu	elu
karu	'bjørn'	karu	karu
arutelu	'drøfting'	arutelu	arutelu

Merk: Blant nytere ord er det noen som har parallelle former med **-t** i partitiv, eks.:

logo	'logo'	logo	logo / logo\t
mini	'mini'	mini	mini / mini\t
iga	'hver'	iga	iga / iga\t

B. typen **seminar**: utlydsendring (stammevokal *-i*):

seminar	'seminar'	seminari	seminari
praktikum	'praktikum'	praktikumi	praktikumi
sõbratar	'venninne'	sõbratari	sõbratari
jaanuar	'januar'	jaanuari	jaanuari

C. undertypen **muuseum**: utlydsendring (stammevokal *-i*); tillatt parallellform på *-t*:

m'uuseum	'museum'	m'uuseumi	m'uuseumi / m'uuseumi\it
akv'aarium	'akvarium'	akv'aariumi	akv'aariumi / akv'aariumi\it
st'aadion	'stadion'	st'aadioni	st'aadioni / st'aadioni\it

Merk at parallellform (med endelsen *-t*) er tillatt i tilfelle disse orda i alle former blir uttalt med *j* i stedet for *i*: [m'uusjum, akv'aarjum, st'aadjon].

D. typen **nimi**: utlydsendring (*i* → *e*):

nimi	'navn'	nime	nime
tüvi	'stamme'	tüve	tüve
hani	'gås'	hane	hane
suvi	'sommer'	suve	suve

3. Sammenfall av former

§124

På grunn av partitivformer uten endelse er det mange ord der partitiv er lik nominativ og/eller genitiv:

nom. = gen. = part.: typen **saba**

saba	'hale'	saba	saba
-------------	--------	-------------	-------------

nom. = part.: typen **rida**

rida	'rekke'	r'ea	rida
-------------	---------	------	-------------

gen. = part.: typene **nimi**, **seminar**

nimi	'navn'	nime	nime
seminar	'seminar'	seminari	seminari

Fordi forskjellen på svakt og sterkt stadium ikke blir avspeilet i skrift, kan genitiv og partitiv se like ut også i mange ord av typene **riik**, **hein** og **söber** (der det ikke skjer lydendringer i forbindelse med vekslingen mellom sterkt og svak langstaving, se § 31).

kroon (kr'oон)	'krone'	krooni	krooni (kr'ooni)
hein (h'ein)	'høy, gras'	heina	heina (h'eina)
kiri	'brev'	kirja	kirja (k'irja)

→ Silm **silma** vastu (*gen. ent.*) 'Øye for øye'. Inimesel on kaks **s'ilma** (*part. ent.*) 'Mennesket har to øyne'.

ENDELSEN *-d*:

Endelsen **-d** i partitiv entall finner vi bare i noen få ord. Det er hovedsakelig ord der stammen ender på lang vokal eller diftong, samtidig som de verken har utlydsendringer eller innlydsendringer, eks.: **m'aa** 'jord' – **m'aa** – **m'aa\d**

§125

A. typen **koi–puu**:

id'ee	'idé'	id'ee	id'ee\d
intervj'uu	'intervju'	intervj'uu	intervj'uu\d
k'oi	'møll'	k'oi	k'oi\d
v'õi	'smør'	v'õi	v'õi\d
h'ea	'god'	h'ea	h'ea\d
m'aa	'jord'	m'aa	m'aa\d
p'uu	'tre'	p'uu	p'uu\d
t'öö	'arbeid'	t'öö	t'öö\d

Unntak: partitiv uten -d:

'au	'ære'	'au	'au
n'õu	'råd; kjørel'	n'õu	n'õu

Merk at orda **s'ai** 'bolle, hvetebrodd', **l'ai** 'brei', **v'ai** 'pinne', **n'ui** 'klubbe', **käi** 'slipestein', **äi** 'svigerfar', **öu** 'gård, tun', **p'öu** 'bryst', **k'öu** 'torden' har stadiukeksling og hører til i den ordgruppen som er uten endelse i partitiv (typen **riik**, se § 122A), eks.: **s'ai** – **saia** – **s'aia**, **äi** – **äia** – **äia**, **p'öu** – **pöue** – **p'öue**.

B. undertypen **meri**: utlydsendring (*i* → *e*), avvikende endelser -d (-da):

meri	'hav'	mere	m'er\d	
veri	'blod'	vere	v'er\d	
tuli	'ild'	tule	t'ul\d	
uni	'søvn'	une	'un\d	
lumi	'snø'	lume	l'un\d	(<i>md</i> → <i>nd</i>)
möni	'noen'	möne	m'ön\d / m'ön\da	
kusi	'piss'	kuse	k'u\t	(endelsen -t)

PARTITIV AV PRONOMEN

§126

Pronomen har ofte avvikende partitiv:

<i>nominativ</i>		<i>genitiv</i>	<i>partitiv</i>
mina	'jeg'	minu	m'in\d 'meg'
sina	'du'	sinu	s'in\d 'deg'
tema	'han/hun'	tema	te\da 'ham/henne'
s'ee	'det, den'	selle	se\da
kes	'hvem?'	kelle	ke\da
mis	'hva?'	mille	mi\da
ise	'selv'	enese / 'enda	ennas\t / 'en\d
möni	'noen'	möne	m'ön\da / m'ön\d

I spørsmål kan vi bruke både partitivformen **mida?** 'hva?' og nominativen **mis?:**

Mis sa teed? = **Mida** sa teed?   'Hva gjør du?'

KONGRUENS VED PARTITIV

§127

Når substantivet står i partitiv, står også adjektivattributtet i partitiv (jf. kap. 33):

Kaks väikest last.	'To små barn.'
Ma loen huvitavat raamatut.	'Jeg leser ei interessant bok.'
Ta vaatab seda raamatut.	'Hun ser på den boka.'

BRUKEN AV PARTITIV

§128

Partitiv blir hovedsakelig brukt i følgende tilfeller:

A. Partitiv entall (!) blir brukt etter tall fra **k'aks** 'to' og oppover, når disse står i nominativ. (Tallet 'üks 'en, ei, ett' står med nominativ, se § 44.) Eks.:

→ Selles ruumis on kümme **inimest** 'I dette rommet er det ti personer' (jf.: üks inimene 'et(t) menneske'). Siin on viis **meest**, kolm **naist** og kaks **last** 'Her er det fem menn, tre kvinner og to

barn'. Tarkuse seitse **sammast** 'Visdommens sju søyler'. Kolm **graatsiat** 'De tre gratier'. Tuhat üks **ööd** 'Tusen og en natt'.

Partitiv entall blir dessuten brukt ved brøktall (**veerand** 'en quart', **p'ool** 'halv', **k'olm veerand** 'tre quart', osv.), med **p'aar** 'et par' og **mitu**, som kan bety både 'mange, flere' og 'hvor mange?':

➔ Pool **päeva** 'en halv dag'. Paar **krooni** 'et par kroner'. Mitu **venda** sul on? 'Hvor mange brød har du?'. Ma ootasin sind mitu **tundi** 'jeg ventet på deg i flere timer'.

B. Partitiv (både entall og flertall, jf. kap. 31) blir brukt ved ord som betyr mål, vekt, mengde, f.eks. **palju** 'mye, mange', **kui palju?** 'hvor mye?', 'hvor mange?', **vähe** 'litt, få, knapt med', **vähem** 'mindre, færre', **r'ohkem** 'mer, flere', **h'ulk** 'en mengde', **t'ükk** 'et stykke', **osa** 'en del', **kl'aas** 'et glass', **t'ass** 'en kopp', **t'äis** 'full', o.l.

➔ Mul on palju **tööd** 'Jeg har mye arbeid'. Tal on vähe **aega** 'Han har lite tid'. Tükk **leiba** 'Et stykke brød'. Tilk **vett** 'En dråpe vann'. Klaas **piima** ja tass **kohvi** 'Et glass melk og en kopp kaffe'. Karp **šokolaadi** 'Ei eske sjokolade'. Tuba oli **suitsu** täis 'Rommet var fullt av røyk'. Rohkem **valgust!** 'Mer lys!'.

C. En viktig rolle har partitiv når den blir brukt som delobjekt (partielt objekt) i setningen, se også kap. 28. Det direkte objektet i en positiv setning står i partitiv dersom handlingen er rettet mot en ubestemt del av gjenstanden, eller om verbet uttrykker pågående (uavsluttet) handling, f.eks.:

Poiss sööb leiba .	'Gutten spiser brød.'
Öpilane loeb raamatut .	'Eleven leser (holder på med å lese) boka el. ei bok.'

D. Partitiv blir brukt som delsubjekt (partielt subjekt, jf. § 167A) i setninger der subjektet blir oppfattet som ubestemt av omfang. Det blir da vanligvis oversatt til norsk med et substantiv uten artikkel. Delsubjektet blir brukt med verbet **on** 'er' i betydningen 'det fins, det forekommer'.

Laual on leiba .	'Det er brød på bordet.'
Leib (<i>nom.</i>) on laual.	'Brødet er på bordet.'
Kus (on) suitsu , seal (on) tuld .	'Der det er røyk, der er det ild'.
Ninast jookseb verd .	'Det renner blod fra nesen.'
Lund sajab.	'Det snør (el. snø faller).'
Vihma sajab.	'Det regner (el. regn faller).'

E. Predikativet blir ofte satt i partitiv i en setning når det uttrykker gruppe, art eller slag som subjektet tilhører. Eks.:

Mis värvi on müts?	'Hvilken farge har lua?'
Müts on punast värvi .	'Lua er rød på fargen ("av rød farge").'
See on esimest sorti .	'Det er prima (av første) sort.'
Mu sõber on pikka kasvu .	'Min venn er langvokst ("av lang vokster").'

F. En del preposisjoner styrer partitiv (se § 241), f.eks.:

'alla mäge 'nedover bakken', 'enne lõuna\lt 'før middagen (om formiddagen)', **k'esk** [= **keset**] tänaval\lt 'midti gata', **m'ööda** t'ee\ld [= t'ee\ld **m'ööda**] 'langs veggen', **pärast** [= **p'eale**] s'ööki 'etter maten', **v'astu** v'oolu 'mot strømmen'

➔ Ära hõiska **enne** öhtut 'Rop ikke før kvelden.' (= ros ikke dagen før sola har gått ned). Ta seisab **keset** tuba 'Han/hun står midt i rommet'. Lõpetan kirjutamise ära **pärast** lõunat 'Jeg avslutter skrivinga etter lunsj'. Ta lõi mulle plaksti **vastu** kõrva 'Han/hun klasket til meg over øret'.

Tekst

EESTI KAUPLUSES

Keset *linna*, ainult paar *kvartalit* meie kodust eemale, kerkis läinud kevadel mitmekorraseline moodne selvehall. Seal on paarkümmend *erinevat kauplust*, kust saab osta *kõike* hambapastast kuni tuttuue autoni välja. Ometi ei ole ma loobunud harjumusest oma sisseostud kord nädalas turult teha. Täna kavatsesin aga ühest väiksemastトイ-dupoest läbi astuda.

Oli reedene päev enne *lõunat* ja poes oli üllatavalt palju *rahvast*. Inimesed ostsid nädalöpuks *toitu*. Seisin ühe leti juurde järjekorda, kus enne *mind* veel paar *inimest* ootab. Kui tuli minu kord, küsisin müüjalt:

- Kas teil *täisteraleiba* ka on?
- On ikka. Meil on ka *saja* ja *sepikut*. Mida võib teile pakkuda?
- Lubage mulle pärts *leiba*. Kui palju maksab pool *kilo vorsti*?
- Vorst maksab kaheksakümmend *krooni kilo*. Pool *kilo* maksab seega nelikümmend *krooni*. Kas soovite?
- Jah, palun mulle pool *kilo vorsti*.
- Siin on leib ja vorst. Kas on veel soovi?
- Sooviksin osta ka paki *kefiiri* ning kaks *pakki kohupiima*. Kas teil on ka *magusat kohupiima*?
- Magusast kohupiimast on pakkuda ainult rosinate ja vanilliiniga *kohupiima*. Kas sobib?

Peale kefiiri ja kohupiima veenis jutukas müüja mind ostma veel *hapukoort*, *sinki*, *heeringat* ja *juustu*. Võid ma siiski ei võtnud.

- Kas soovite ehk veel *midagi*?
  - Tänan, ei. Palju mul maksta tuleb?
  - Kakssada kaheksateist *krooni* ja viiskümmend *senti*, palun.
- Võite ka kaardiga maksta.

Ulatasin müüjale kakssada kakskümmend *krooni* ja sain tagasi poolteist *krooni*.

- *Head aega!*
- Suur tänu teile, ja *nägemist!*

*

Julge algus on pool võitu. Parem pool *munat* kui tühi koor. Vaikus enne *tormi*. Vastu *voolu* on raske ujuda. Maailma önnetus seisab selles, et rumalad inimesed on täis *kindlust* ja targad inimesed täis *kahtlust*.

Pärast *lõunat* köndisin mööda *tänavat*. Keset *linna* tuli mulle söber vastu. Teretasin *teda käätipidi*. Ajasime *juttu*. See võttis palju aega. Seda juhtub ka kõige paremas seltskonnas.

KIHLEDU

Ants kiitleb, et sööb kindlasti kumme *vorsti* korraga ära. Teised ei usu. Ei *muud* kui veavad *kihla*.

Ants hakkab sööma. Sööb üheksha *vorsti* ära, ei suuda *kümnendat* enam süüa.

“Eks me ütelnud, et ei söö!” naeravad teised.

Ants kaebab: "Jäin pika ninaga. Ma oleksin pidanud kümnendaga kohe peale hakka-ma, siis oleks võit minu päralt olnud. Rumalasti tegin, et esimesega peale hakkasin!"
(Eesti rahvanali)

*

Õpetaja: "Nimeta mulle kolm *loomat*, kes elavad Aafrikas."

Õpilane: "Kaks *ahvi* ja üks *lõvi*."

Ordliste

Aafrika , -, -t	Afrika	kv'artal , -i, -i\t	kvartal
' Ants , Antsu, 'Antsu	(mannsnavn)	kuni ...ni v'älja	heilt til
' eemale	fra, lenger bort(e)	kätt-pidi	i hånda
' ehk	kanskje	l'oobu\ma , -\da, -\b	avstå fra
ei m'uud k'ui	ikke annet (å gjøre) enn	lõvi , -, -	løve
' eks	jo, ikke sant, vel ikke	läi\nnud kevade\l	i vår, siste våren
erinev, -a, -a\t	forskjellig	mina , minu, m'in\d	jeg, meg
h'amba-pasta , -, -t	tannkrem	m'itme-korruse\lne,	fleretasjes, i flere
h'apu\k'oor,	rømme	-se, -s\t	etasjer
·koore, .k'oor\t		m'ood\ne , -sa, -sa\t	moderne
h'arjumus , -e, -t	vane	m'ööda	langs, etter
heeringa\ls, -, -t	sild	nimeta\ma , -\da, -\b	nevne
' ikka	jo, så klart	nina , -, -	nese
j'ulge, -, -t	modig	nädalal\öpp,	ukeslutt, helg
j'uttu aja\ma,	prate, samtale	·löpu, l'öppu	
¤ aja\da, aja\b ¤		nägemist!	vi ses!, på gjensyn!
jutukals , -, -t	pratsom	ole\ks pida\nnud ...	burde ha ...
j'uust, juustu, j'uustu	ost	p'aar-kümmend,	snes, tjue
järje-k'ord,	kø	paari:k'ümne,	
·korra, .k'orda		p'aari-kümme\t	
k'aart , kaardi, k'aarti	kort (subst.)	p'akk , paki, p'akki	pakke
k'ahtlus , -e, -t	tvil	p'akku\ma,	tilby
kef'iir , kefiiri,	kefir(melk)	p'akku\da, paku\b	
kef'iiri		parim , -a, -a\t	best
k'erki\ma , -\da, -\b	heve seg, reise seg	p'eale h'akka\ma,	begynne, ta fatt (på)
k'esk	midt (i)	¤ haka\ta, h'akka\b ¤	
keset	midt (i)	päralt	tilhørende
k'ihra veda\ma ,	vedde	> minu pärlalt	min
¤ veda\da, v'ea\b ¤		p'äts , pätsi, p'ätsi	brød
k'ihl-vedu ,	veddemål	r'ahva:nali,	folkehumor
.v'eo, .vedu		·nalja, .-nalja	
k'indlasti	sikkert (adv.)	r'eedeline , -se, -s\t	fredags
k'iitle\ma ,	skryte	rosin , -a, -a\t	rosin
kiidel\da, k'iitle\b		rumalasti	dumt (adv.)
kilo , -, -	kilo(gram)	s'ai , saia, s'aia	lyst brød, hvetebrød
k'indlus , -e, -t	sikkerhet, visshet	saja-krooni\ne,	hundrelapp,
kohu:p'iim ,	kvarg	-se, -s\t	hundring
·piima, p'iima		s'ee , selle, se\da	det, den, dette, denne
k'oor , koore, k'oor\t	fløte; skall	> seisal\b selle\s	består i det
k'ord , korra, k'orda	gang; orden; tur	s'tega	hermed; altså

s'elts k'ond,	selskap, krets	t'orm, tormi, t'ormi	storm
-konna, -k'onda		t'utt'uus, -uee, -uu\t	splitter ny
s'el've-h'all, -halli, -h'alli	snarkjöpshall	t'aïs.tera'l'eib,	helkornbrød
sepik, -u, -u\t	sammalt brød, grahambrød	.leiva, -l'eiba	
s'iiski	likevel	ulata\ma, -\da, -\b	rekke
s'ink, singi, s'inki	skinke	v'aikus, -e, -t	stille, stillhet
s'isse'ost, -ostu, -'ostu	innkjøp	vanill'l'in, -l'ini, -l'jini	vanilje
sobi\ma, -\da, -\b	passe	v'een\ma,	overtale, overbevise
s'oo\voi, soovi, s'ovi	ønske (subst.)	v'een\da, veena\b	
s'ort, sordi, s'orti	sort, sortering, kvalitet	v'õi, -, -\d	smør
tegi\ (pret. av tegema)	gjorde	v'õit, võidu, v'õitu	seier
toidu\p'ood,	matbutikk	v'ool, voolu, v'oolu	strøm
-p'oe, -p'oodi		v'orst, vorsti, v'orsti	pølse
t'oit, toidu, t'outu	mat	üllataval\t	overraskende (adv.)
t'urg, turu, t'urgu	torg, marked	ära s'öö\ma,	spise opp
		¤ s'üü\a, s'öö\b ¤	

Uttrykk

KAUPLUSES

Mida te soovite?
 Ma sooviksin osta...
 Kas teil on ...?
Lubage mulle üks leivapäts.
Palun pool kilo võid.
 Mitu tükki te soovite?
 See on parimat sorti.
 Kui palju see maksab?
 See maksab kümme krooni.
See on odav. See on (liiga) kallis.
 Kas soovite veel midagi?
 Tänan, see on köik.
Väljamüük. Odav müük. Soodushind.
Müügil. Väljamüügil.
 Peale kauba.
Odavad hinnad. Kõrged hinnad.
 Palju ma võlgnen?
 Kas maksate sularahas või kaardiga?
Paras raha. Krediitkaart.
Kauplus. Pood.
Kaupmees. Äriimees.
Müüja. Ostja.
Klient. Püsiklient.
Kauplus on kinni [suletud].
Kauplus on lahti [avatud].

I BUTIKKEN

Hva skal det være (hva ønsker De)?
 Jeg ville gjerne ha (kjøpe) ...
 Har dere ...?
 Kan jeg få et brød.
 Får jeg et halvt kilo smør?
 Hvor mange (stykker) vil De ha?
 Det er av beste sort.
 Hvor mye koster det?
 Det koster ti kroner.
 Det er billig. Det er (for) dyrt.
 Skal det være noe mer?
 Takk, det var alt.
 Opphørssalg. Billigsalg. Tilbudspris.
 Til salgs. På salg.
 På kjøpet.
 Billige priser. Høye priser.
 Hvor mye skylder jeg?
 Betaler De kontant eller med kort?
 Akkurate penger. Kredittkort.
 Forretning. Butikk.
 Kjøpmann. Forretningsmann.
 Ekspeditør /selger. Kjøper.
 Kunde. Fast kunde.
 Butikken er stengt.
 Butikken er åpen.

ÖNNESOOVID

Palju õnne!
 Palju õnne sünnipäevaks!

GRATULASJONER

Til lykke! (eg.: mye lykke!)
 Gratulerer med (fødsels)dagen!

Palju õnne sünnipäevalapsele!
Südamlikud õnnesoovid.
Soovin õnne! Õnnitlen!
Soovin südamest õnne!
Õnnitlen sünnipäeva puhul.
Soovin õnne ja edu!
Palun vastu võtta minu parimad
soovid ja tervitused.

Gratulasjoner til fødselsdagsbarnet!
Hjertelige gratulasjoner!
Gratulerer!
Gratulerer på det hjerteligste!
Gratulerer på fødselsdagen!
Jeg ønsker (deg/dere) hell og lykke!
Motta mine best ønsker og hilsener.

PÜHAD JA PEOD

Häid pühi! Rõõmsaid pühi!
Head pühadelöppu!
Head vana-aasta lõppu!
Häid /rõõmsaid jõulupühi ja
head /õnnerikast uut aastat!
Rõõmsaid lihavõttepühi!
Vana-aasta õhtu.
Usaasta. Kolmekuningapäev.
Suur reede.
Ülestõusmispüha [Lihavõtted].
Nelipühad. Jaanipäev.
Jõulud. Jõulupühad.
Jõulukuusk. Jõulupuu. Jõuluvana.
Sünnipäev. Nimepäev.
Aastapäev. Tähtpäev.
Südamlik tänu meelespidamise eest.

HELGER OG FESTER

God helg!
God fortsettelse!
Hyggelig nyttårsaften!
God /glad jul
og godt /lykkelig nytt år!
God påske!
Nyttårsaften.
Nyttår. Trettendedag.
Langfredag.
Påske.
Pinse. Sankthans(dagen).
Jul. Julhelg.
Julegran. Juletre. Julenisse.
Fødselsdag. Navnedag.
Årsdag. Merkedag.
Hjertelig takk for oppmerksomheten.

Oppgaver

- ◇ 1. Gi riktig partitivform av orda i parentes (§ 117 ff): Mul on ülehomme palju (töö). Sõbral on vähe (aeg). Mees läks mööda (tee). Ma ostsin pool kilo (või). Eile sadas (lumi). See teeb mulle (suur au). Alias on kaks (kõrge puu). Ninast jooksis palju (veri). Sa olid siin enne (mina). Ma öpetan (tema). (Nemad) on palju. (Mis) on palju? (Rahvas) on palju. Kas sa tunned (mõni arst)? Poiss loeb (huvitav raamat).
Lapsel on mitu (ilus pilt). Kesk (tänav) seisits auto. Mitu (käsi) ja (jalg) on inimesel? Anna mulle klaas (vesi)! Meie klassis on kakskümmend (öpilane). Seal on kolm (pikk mees). Selles toas on viis (väike laps). Toal on kaks (uks) ja kolm (aken). (Mitu võõras keel) sa oskad? Neli (hea söber). Kas sa tunned seda (ilus tüdruk)?
- ◇ 2. Oversett til norsk: Meie korteris on neli tuba. Siin toas on üks kapp, kolm lauda, neli tooli, kolm akent, kaks ust. Laual on viis raamatut. Seinal on kaks ilusat pilti. Klassis on kolmkümmend öpilast.
Tund kestab nelikümmend viis minutit. Pärast tööd lähen ma koju. Istun kodus, loen huvitavat raamatut ja pärast kuulan radiot. Sain eile venna käest kolm pikka kirja. Pärast kevadet tuleb suvi, pärast suve tuleb sügis. Meid oli viis poissi. Kui palju teid on? Neid on palju. Tal on kaks venda ja kolm õde. Mul on neli poega. Mitu last teil on? Meil on kaks tütar.

Toas oli palju suitsu. Eile sadas palju lund. Heal lapsel on mitu nime. Mitu päeva te sõitsite siia? Kaks päeva. Mitu minutit te rääkisite telefoniga? Ühe minuti. Kui palju maksab see raamat? See raamat maksab kuuskümmend üheksa krooni ja viiskümmend senti. Ta oli siin enne mind. Mida sa teed pärast lõunat?

- ❖ 3. *Oversett til estisk:* Det er mye folk på gata. Hvor kan en kjøpe ferskt brød? Vi spør ekspeditøren: "Hva koster et halvt kilo pølse?". Brødet koster tjue kroner og femti øre.

I leiligheten min er det tre rom. Hvor mange bord er det på rommet ditt? På bordet er det fire bøker. I hotellet er det førtito rom. Hva gjør du i dag etter arbeid? Vi sitter og hører på radio. Hvor mange dager har du vært her? Jeg har alt vært her to dagar. Hvor mange barn har du? Jeg har to sønner og tre døtre. Du har bare ett barn: en sønn. Vi har to brødre og tre søstre. Vi kom hit før dere. De var her før oss.

KAPITTEL 28

Grammatikk

OBJEKTET

Estisk mangler en spesiell kasus – svarende til akkusativ i mange andre språk – til å uttrykke det direkte objektet, dvs. gjenstanden for den handlingen som verbet uttrykker (f.eks.: jeg leser *avisa*). §129

Det direkte objektet kan etter omstendighetene bli uttrykt med tre forskjellige kasus: nominativ, genitiv eller partitiv:

Võta raamat! (<i>nom.</i>)	‘Ta <i>boka!</i> ’
Ma võtan raamatu . (<i>gen.</i>)	‘Jeg tar <i>boka.</i> ’
Ma loen raamatut . (<i>part.</i>)	‘Jeg leser (= holder på med å lese) <i>boka.</i> ’

For å kunne bruke riktig kasus i riktig sammenheng bør vi huske på at det direkte objektet blir oppfattet på to forskjellige måter i estisk – som “helobjekt” eller som “delobjekt”.

HELOBJEKT

Helobjekt – også kalt bestemt eller totalt objekt – blir brukt i setninger der alle de tre følgende betingelsene er oppfylt: §130

- 1) setningen er positiv, og
- 2) verbhandlingen fører fram til en avslutning, og
- 3) objektet er bestemt med hensyn til omfang, dvs. det omfatter en helhet eller alt av en bestemt sort.

I oppfordringer (imperativ) står helobjektet i nominativ. I vanlige utsagn (fortellende setninger) står helobjektet i genitiv entall eller i nominativ flertall.

<i>i oppfordringer:</i>	<i>i utsagn:</i>
Võta raamat! (<i>nom.ent.</i>)	Ma võtsin raamatu . (<i>gen.ent.</i>)
‘Ta <i>boka!</i> ’	‘Jeg tok <i>boka.</i> ’
Võta raamatud! (<i>nom.fl.t.</i>)	Ma võtsin raamatud. (<i>nom.fl.t.</i>)
‘Ta <i>bökene!</i> ’	‘Jeg tok <i>bökene.</i> ’

DELOBJEKT

Delobjekt – også kalt ubestemt eller partielt objekt – blir brukt når minst en av følgende betingelser er oppfylt: §131

- 1) setningen er negativ (dvs. nektende), og/eller
- 2) verbet uttrykker en pågående (uavsluttet) eller gjentatt handling, og/eller
- 3) verbs handling retter seg mot en ubestemt del av tingene.

Delobjektet står alltid i partitiv – entall eller flertall. Merk at oversikten nedenfor også tar med eksempler på partitiv flertall. Presentasjonen av denne kasusen får vi ellers kap. 31.

HELOBJEKT ELLER DELOBJEKT?

§132

A. Sammenlikn bruken av helobjekt og delobjekt i følgende eksempler som inneholder en oppfordring (imperativ). Legg merke til at helobjektet oppfyller alle de tre betingelsene i § 130:

<i>Helobjekt</i>	<i>Delobjekt</i>
Võta raamat! (<i>nom.ent.</i>) ‘Ta boka!’	Ära võta raamatut! (<i>part.ent.</i>) ‘Ta ikke boka!’ (nekende)
Loe raamat läbi! (<i>nom.ent.</i>) ‘Les (ut) boka!’	Loe raamatut! (<i>part.ent.</i>) ‘Les i boka!’ (pågående handling)
Joo see vesi ära! (<i>nom.ent.</i>) ‘Drikk opp dette vannet!’	Joo vett! (<i>part.ent.</i>) ‘Drikk vann!’ (ubestemt mengde)

B. Objektet i vanlige utsagn:

<i>Helobjekt</i>	<i>Delobjekt</i>
Ma võtsin raamatu . (<i>gen.ent.</i>) ‘Jeg tok boka.’	Ma ei võtnud raamatut . (<i>part.ent.</i>) ‘Jeg tok ikke boka.’ (nekende)
Ma võtsin raamatud (<i>nom.fl.</i>) ‘Jeg tok bøkene.’	Ma ei võtnud raamatuid (<i>part.fl.</i>) ‘Jeg tok ikke bøkene.’ (nekende)
Ma lugesin raamatu läbi. (<i>gen.ent.</i>) ‘Jeg leste (ut) boka.’	Ma lugesin raamatut . (<i>part.ent.</i>) ‘Jeg leste (holdt på med å lese) boka.’ (pågående, uavsluttet handling)
Ma lugesin raamatud läbi. (<i>nom.fl.</i>) ‘Jeg leste (ut) bøkene.’	Ma lugesin raamatuid . (<i>part.fl.</i>) ‘Jeg leste (holdt på med å lese) bøkene.’ (pågående, uavsluttet handling)
Ma sõin leiva ära. (<i>gen.ent.</i>) ‘Jeg spiste opp brødet.’	Ma sõin leiba . (<i>part.ent.</i>) ‘Jeg spiste brød.’ (ubestemt mengde)
Ma sõin küpsised ära. (<i>nom.fl.</i>) ‘Jeg spiste opp småkakene.’	Ma sõin küpsiseid . (<i>part.fl.</i>) ‘Jeg spiste småkaker.’ (ubestemt mengde)

C. Om verbet står i presens, uttrykker en setning med helobjekt framtid:

<i>Helobjekt</i>	<i>Delobjekt</i>
Ma ostan raamatu . (<i>gen.ent.</i>) ‘Jeg kjøper = skal kjøpe ei bok.’	Ma ostan raamatut . (<i>part.ent.</i>) ‘Jeg kjøper = er i ferd med å kjøpe ei bok.’
Ma ostan küpsised . (<i>nom.fl.</i>) ‘Jeg kjøper = skal kjøpe småkakene.’	Ma ostan küpsiseid . (<i>part.ent.</i>) ‘Jeg kjøper (akkurat nå) småkaker.’

D. Merk! Helobjektet blir for det meste brukt når verbet i en positiv setning har en partikkel som angir at handlingen leder til en avslutning. Noen av de vanligste partiklene er: **ära** ‘bort, av, opp’, **läbi** ‘igjenom’, **üles** ‘opp’, **maha** ‘ned’, **valmis** ‘ferdig’.

<i>Helobjekt</i>	<i>Delobjekt</i>
Ma otsin su soki üles. (<i>gen.ent.</i>) ‘Jeg finner /skal finne sokken din.’	Ma otsin su sokki . (<i>part.ent.</i>) ‘Jeg leiter etter sokken din.’
Ma otsin su sokid üles. (<i>nom.fl.</i>) ‘Jeg finner /skal finne sokkene dine.’	Ma otsin su sokke . (<i>part.fl.</i>) ‘Jeg leiter etter sokkene dine.’
Ta õppis eesti keele ära. (<i>gen.ent.</i>) ‘Han lært seg (å snakke) estisk.’	Ta õppis eesti keelt . (<i>part.ent.</i>) Han lært seg (var i gang med å lære) estisk.’
Ta õppis uued keeled ruttu selgeks. (<i>nom.fl.</i>) ‘Han lært seg raskt nye språk.’	Ta õppis uusi keeli . (<i>part.fl.</i>) Han drev og lært seg nye språk.’

DELOBJEKT VED VISSE VERB

A. Merk at delobjekt (partitiv) alltid blir brukt ved verb som uttrykker følelse, sansinger, eller en (vanligvis vedvarende) handling med uviss utgang, f.eks.:

Følelser	Sanser	Usikre resultater
armasta\ma ‘elske’	k'uula\ma ‘lytte til’	'aita\ma ‘hjelpe’
'austa\ma ‘ære, hedre’	k'uul\ma ‘høre’	j'uhti\ma ‘lede, føre’
imetle\ma ‘beundre’	m'aits\ma ‘smake (på)’	j'ätkä\ma ‘fortsette’
k'art\ma ‘frykte’	mäleta\ma ‘minnes’	n'öud\ma ‘kreve’
k'iit\ma ‘rose’	n'auti\ma ‘nyte’	'oota\ma ‘vente’
p'ölgä\ma ‘forakte’	nuusuta\ma ‘lukte (på)’	'otsi\ma ‘søke, leite’
t'und\ma ‘kjenne’	näge\ma ‘se’	sega\ma ‘forstyrre’
usalda\ma ‘stole på’	puuduta\ma ‘berøre’	takista\ma ‘(for)hindre’
vihka\ma ‘hate’	v'aata\ma ‘titte’	'uuri\ma ‘forske, undersøke’

Til denne gruppen av verb hører også **alusta\ma** ‘(på)begynne’, **arvesta\ma** ‘regne med’, **k'aits\ma** ‘forsvare’, **karista\ma** ‘straffe’, **k'ohta\ma** ‘treffe’, **könele\ma** ‘tale’, **m'öist\ma** ‘forstå’, **oma\ma** ‘eie, ha’), **oska\ma** ‘kunne’, **r'ääki\ma** ‘snakke’, **s'oovi\ma** ‘ønske’, **tervita\ma** ‘hilse (på)’, **täna\ma** ‘takke’, **vaja\ma** ‘trenge’, **öpetä\ma** ‘lære, studere’, **öppi\ma** ‘lære, undervise’, **ähvarda\ma** ‘true’, **ärrita\ma** ‘irritere’, o.l.

B. Ved noen av verbene ovenfor kan det også stå et helobjekt hvis verbet er fulgt av en partikkel som viser at handlingen leder til en avslutning (jf. § 132D):

Helobjekt	Delobjekt
Ma tundsin oma söbra häalest ära. (gen.) ‘Jeg kjente igjen vennen min på stemmen.’	Ma tundsin oma söpra hästi. (part.) ‘Jeg kjente vennen min godt.’
Me ootasime rongi tuleku ära. (gen.) ‘Vi ventet til toget kom.’ (avsluttet handling)	Me ootasime rongi tulekut . (part.) ‘Vi ventet at toget skulle komme.’ (uavsluttet handling)

FRASER MED DELOBJEKT

Legg merke til visse fraser som består av faste sammensetninger – verb med delobjekt (i partitiv).

abi 'and\ma	‘gi hjelp’	aset l'eid\ma	‘finne sted’
'aega k'aota\ma	‘miste tid’	elu n'auti\ma	‘nyte livet’
'aega r'aiska\ma	‘sløse med tida’	habet aja\ma	‘barbere seg’
j'uttu aja\ma	‘samttale, prate’	p'ead raputa\ma	‘riste på hodet’
k'ihra veda\ma	‘vedde’	r'olli m'ängi\ma	‘spille en rolle’
l'und sada\ma	‘snø’	söna k'uul\ma	‘adlyde, lustre’
muret t'und\ma	‘være bekymret’	söna pidä\ma	‘holde ord’
märku 'and\ma	‘gi tegn’	söna v'öt\ma	‘ta til orde’
n'alja tege\ma	‘spøke’	'und näge\ma	‘drømme, ha drømmesyn’
osa m'ängi\ma	‘spille en rolle’	vabandust palu\ma	‘be om unnskyldning’
osa v'öt\ma	‘delta’	vihma sada\ma	‘regne’

Verbet **m'ängi\ma** ‘spille, leke’ krever partitiv:

br'id•i m'ängi\ma	‘spille bridge’	p'alli m'ängi\ma	‘spille ball(spill)’
k'aarte m'ängi\ma	‘spille kort’	p'elitust m'ängi\ma	‘leke gjemsel’
klaverit m'ängi\ma	‘spille piano’	tennist m'ängi\ma	‘spille tennis’
malet m'ängi\ma	‘spille sjakk’	viiilit m'ängi\ma	‘spille fiolin’

§133

§134

PERSONLIGE PRONOMEN SOM OBJEKT

§135

A. Personlige pronomen **tema/ta** ‘han/hun’ og **nemad/nad** ‘de’ følger den allmenne regelen, dvs. at de står som helobjekt i nominativ (entall/flertall) eller genitiv (entall), og som delobjekt i partitiv (entall/flertall):

Helobjekt	Delobjekt
Võta tema/ta kaasa! (nom.ent.)	Ära võta teda kaasa! (part.ent.)
‘Ta med ham/henne!’	‘Ikke ta med ham/henne!’
Võta nemad/nad kaasa! (nom.flt.)	Ära võta neid kaasa! (part.flt.)
‘Ta dem med!’	‘Ikke ta dem med!’
Ma võtsin tema/ta kaasa. (gen.ent.)	Ma ei võtnud teda kaasa. (part.ent.)
‘Jeg tok ham/henne med.’	‘Jeg tok ikke med ham/henne.’
Ma võtsin nemad/nad kaasa. (nom.flt.)	Ma ei võtnud neid kaasa. (part.flt.)
Jeg tok dem med.	‘Jeg tok dem ikke med’

B. Avvikende fra regelen står de personlig pronomene **mina** ‘jeg’, **sina** ‘du’, **meie** ‘vi’, **teie** ‘dere’ som helobjekt (liksom også delobjekt) i partitiv, dvs. **m'ind**, **s'ind**, **m'eid**, **t'eid**:

Jäta mind rahule! (part.ent.)	‘La meg (være) i fred!’
Jäta poiss rahule! (nom.ent.)	‘La gutten (være) i fred!’
Isa võttis meid linna kaasa. (part.flt.)	‘Faren tok oss med til byen.’
Isa võttis poisi linna kaasa. (gen.ent.)	‘Faren tok gutten med til byen.’

Merk: Det er i fortellende setninger tillatt også å bruke genitiven av **mina** ‘jeg’ og **sina** ‘du’ (men ikke: **meie**, **teie** ‘vi, dere’) som helobjekt: Isa võttis **mind** = **minu** (**mu**) linna kaasa ‘far tok meg med til byen’.

Tekst

LAPSE PRILLID

Isa luges *raamatut*. Tal olid prillid ees. Väike Ilmar ütles isale:

- Isa, osta mulle ka *prillid!* Siis ma saan lugeda nagu sinagi.
- Hea küll, pojake, ma ostan sulle *prillid*. Just *niisugused*, mis sulle tarvis on.

Ja kuidas isa selle asja lahendas? Ta ostis Ilmarile – *aabitsa*.

*

Aeg parandab kõik *haavad*, aga jätab *armid*. Armastus võidak kõik *raskused*. Väike säde teeb *suure tule*. Suur tükk ajab *suu lõhki*.

Hädas tunned *sõpra*. Käsi peseb *kätt*. Austa *tööd*, töö austab *sind*. Kes külvab *tuult*, see lõikab *tormi*. Kes teistele *auku* kaevab, see ise sisse langeb.

Ega nimi *meest* ei riku, kui mees *nime* ei riku. Ära tee säätest *relevanti!* Ära kiida *päeva* enne öhtut!

PAAR MÖISTATUST

Tuleb aknast tappa, ei tee kunagi *akent* katki. (Valgus)

Kõik armastavad *teda*, keegi ei saa ilma temata elada, ometi kardavad *teda* kõik. (Tuli)

LÕPUTA JUTT

Mees läks metsa. Ehitas *maja*. Tegi majale *katuse* peale. Tõrvas *katuse* ära. Lind lendas katusele. Linnu saba jääti kinni. Lind tömbas *saba* lahti. Nokk jääti kinni. Tömbas *noka* lahti. Saba jääti kinni. Tömbas *saba* lahti. Nokk jääti kinni ...

KOLM KÖNELUST

Kaks sõpra kohtuvad tänaval ja hakkavad *juttu* ajama.

Jaanus: Tere Tarvo!

Tarvo: No tšau! Kuidas läheb?

Jaanus: Nagu lükkad, nõnda läheb. Üldiselt ikka vanaviisi. Ja sul endal?

Tarvo: Pole kah suurt midagi kiita. Tee muudkui *tööd* ja näe vaeva, aga näpud on ikka põhjas.

Jaanus: Mis sest rahast ikka rääkida. Ütle parem, kuidas su naine elab?

Tarvo: Gunhild on meil haruldaselt tubli. Ta käib parajasti eesti keele kursustel ja saab juba lihtsamast jutust aru. Ta lubas ka nüüd eesti *aja* ajama hakata.

Jaanus: Vaata aga vaata! Aga meie saime endale Mustamäele *omaette korteri*. Tore tunne, kui taskus on oma korteri võtmed. Tulge meile soolaleivale. Mis teil reedel plaanis on?

Tarvo: Sel nädalal ei tule küll midagi välja. Homme mängin vennaga *malet*, ülehomme käin trennis ja laupäeval võtan püssi ja lähen isaga jahile. Aga ma helistan sulle, kui meil vaba hetk peaks tekkima. Ega su mobiili number muutunud ei ole?

Jaanus: Ei ole. Ma jään siis ootama. Võta *üks kaart*. Firma andis *visiitkaardid*. Siin on kodune aadress ka.

Tarvo: Helistamiseni!

*

- Kas te kõnelete eesti *keelt*?
- Veel mitte, kuid ma õpin.
- Kas te saate eesti keelest aru?
- Ma saan aru, kui te selgesti ja aeglaselst räägите.
- Kui kaua te olete eesti *keelt* õppinud?
- Olen õppinud eesti *keelt* paar kuud.
- Kas teie abikaasa oskab eesti *keelt*?
- Jah, muidugi. Ta räägib eesti *keelt* vabalt. Mu abikaasa on ju eestlane.
- Mis *keelt* te kodus räägите?
- Me räägime kodus *norra* ja eesti *keelt*.
- Kas te loete eesti *kirjandust*?
- See on mulle veel raske. Aga ma loen iga päev eesti *ajalehte*. Loen sõnaraamatut abil.
- Te räägите eesti *keelt* juba väga hästi! Teil on ka hea hääldamine.
- Tänan *teid*. See rõõmustab *mind* väga.

*

- Mitmes täna on?
- Ma ei tea.
- Aga sa loed ju *ajalehte*.
- Jah, kuid see on eilne ajaleht.

Ordliste

aabits, -a, -a\l	abc-bok	mis uudis\l t?	hva nytt?
'aadlr'ess, -ressi, -r'essi	adresse	m'itmels, -nda, -nda\l t	hvilken, hva for en (i rekkefølgen)
abil	ved hjelp av		hvilken dato
'arm, armi, 'armi	arr		
'auk, augu, 'auku	hull; grav		
'austa\ma, -\da, -\b	ære, hedre, akte		
ega	jo ikke (§ 145)		
ehita\ma, -\da, -\b	bygge		
'eillne, -se, -se\l t	gårsdagens		
ele\l v'ant, -vandi, -v'anti	elefant		
firma, -, -\t	firma		
Gunlh'ild, -hildi, -h'ildi	(kvinnenavn)		
h'aav, haava, h'aava	sår		
haruldaselt	sjeldent, uvanlig (adv.)		
helistamise\ni!	vi ringes!, ha det!		
h'etk, hetke, h'etke	øyeblikk		
h'ääldamilne, -se, -s\l t	uttale (subst.)		
iga p'\æv	hver dag		
'Ilmar, -i, -i\l t	(mannsnavn)		
Jaanus, -e, -\t	(mannsnavn)		
jahivle (all.)	på jakt		
k'aeva\ma,	grave		
kaeva\ta, k'aeva\l b			
kah [= ka]	også		
k'atki tege\ma,	knuse, slå i stykker		
\teh\ta, t'ee\l b \x			
katus, -e, -\t	tak		
k'it\ma, k'iit\ta, kiida\l b	takke,prise		
k'inni j'ää\ma,	sette seg fast		
\x -da, -\b \x			
codulne, -se, -s\l t	hjemme-		
korras	i orden		
kuidas käsi k'äib?	hvordan går det?		
k'ursus\tel (adess.flt.)	på kurs		
kõnele\ma,	snakke, tale		
kõnel\da, kõnele\l b			
kõnelus, -e, -\t	samtale		
lahenda\ma, -\da, -\b	løse, avgjøre		
l'ahti t'õmba\ma,	rykke løs		
\x tömhma\ta, t'õmba\l b \x			
l'ihtne, -sa, -salt	enkel		
l'õhki aja\ma,	sprenge i stykker		
\x aja\da, aja\l b \x			
l'ükka\ma,	skyve, dytte		
lüka\ta, l'ükka\l b			
\ kuidas l'ükka\l d,	som en reder,		
nõnda lähe\l b	så ligger en		
male, -, -\t	sjakk		
midagi ei tule v'älja	det blir ingenting		
	av (det)		
		t'õrva\ma, tõrva\ta,	tjærebre
		t'õrva\l b	
		\x ära t'õrva\ma	
			tjærebre (ferdig) (§ 132D)
		t'ükk, tüki, t'ükki	stykke
		uudis, -e, -\t	nyhet
		vaata aga vaata!	ser man det!

vabalt	fritt; flytende	vana·v'iisi	som før; på gammel vis
v'aev , vaeva, v'aea	bry, besvær	vis'iit·k'aart,	visittkort
v'aea näge\ma, ¤ näh\la, n'äe\b ¤	anstreng seg,	·kaardi, k'aarti	
v'algus , -e, -t	bry seg (dags)lys	võti , v'ötme, võti\lt	nøkkel

Uttrykk

Tervitan sind, armas sõber!
Ma armastan sind/teid.
Ma usun sind.
Sa solvad mind.
Su mälu petab sind.
Ära unusta mind!
Ma ei unusta sind/teid kunagi.
Ära heida meet!
Ära tee nalja! Ma ei tee nalja.
Ole hea laps, kuula ema sõna.
Kas sa teeksid mulle ühe teene?
Ma võtan su ettepaneku vastu.
Palun sõna. Palun vaikust.
Annan sulle/teile oma sõna. Ausõna!
Mis uudist?
Mis nõu sa mulle annad?
Kas sul on täna aega?
Mul on vähe aega.
Mul pole (üldse) aega.
Tule, kui jõuad.
See võtab palju aega.
Keda/mida te otsite?
Mida/mis sa tahad?
Mul oli önne. Mul vedas.
Pole mõtet (seda teha).
Pole põhjust (seda teha).
Ei tasu vaeva.
Esimest korda. Viimast korda.
See on hoopis midagi muud.
Seda on vaja.
Seda ei tohi teha.
Jõudu tööle!
Jõudu tarvis!
Kas sa oskad eesti keelt?
Veel mitte, kuid ma õpin.
Ma oskan paar sõna eesti keeles ütelda.
Ma saan keelest aru, kui ma loen.
Seda ma ei oska eesti keeles ütelda.
Mis keelt te kodus räägите?
Me räägime kodus eesti/norra keelt.
**Ta räägib norra keelt aktsendiga/
ilma aktsendita.**

Jeg hilser deg, kjære venn!
Jeg elsker deg/dere.
Jeg tror deg.
Du sårer meg.
Minnet bedrar deg.
Ikke glem meg!
Jeg glemmer deg/dere aldri!
Mist ikke håpet!, Fortvil ikke!
Spøk ikke! Jeg spørker ikke.
Vær snilt barn og adlyd mora di.
Kunne du gjøre meg en tjeneste?
Jeg tar imot forslaget ditt.
Jeg ber om ordet. Jeg ber om stillhet.
Jeg gir dig mitt ord. (På) æresord!
Hva nytt?
Hva rår du meg til?
Har du tid i dag?
Jeg har dårlig tid.
Jeg har slett ikke tid.
Kom, når du rekker (det).
Det tar mye tid.
Hvem (hva) leter De/dere etter?
Hva vil du?
Jeg var heldig.
Det er ingen mening med (å gjøre) det.
Ingen grunn (til å gjøre det).
Det er ikke bryet verd., Ingen vits i det.
For første gang. For siste gang.
Det er noe helt annet.
Dette trengs.
Det er ikke lov.
Kraft i arbeidet! (hilsen til en som arbeider)
Det trengs kraft! (svar på foregående hilsen)
Kan du estisk?
Ikke enda, men jeg driver og lærer meg (det).
Jeg kan si et par ord på estisk.
Jeg forstår språket når jeg leser (det).
Det kan jeg ikke si på estisk.
Hva slags språk snakker dere hjemme?
Vi snakker estisk/norsk hjemme.
Han/hun snakker norsk med aksent/
uten aksent.

Oppgaver

- ◇ 1. *Lag partitiv av orda i parentes:* Ma armastan (sinine meri). Me teeme (töö). Aias kasvab kaks (kõrge puu). Anna mulle kolm (kroon). Ära kustuta (tuli). Kas sa tunned minu (hea sõber)? Siin on tükki (leib). Osta pool kilo (või). Mul on kaks (vend). Tal on kolm (õde). Mitu (jalg) on inimesel? Inimesel on kaks (käsi). Kas sa tunned seda (võõras mees)? Ära tee (nali)! Kas sul on palju (raha)? (Kes) sa seal näed? Ma näen (suur mees). Vaata (see ilus tüdruk)! Ma puhkan päärast (lõuna). Ma olin siin enne (sina). Toas oli palju (rahvas). Austa (vana inimene)!
- ◇ 2. *Sett inn riktig kasusform (nominativ, genitiv, partitiv):* Mu vend õpib ülikoolis inglise (keel). Ta õppis inglise (keel) hästi ära. Õpi eesti (keel) ära! Anna mulle (see raamat)! Vend istus ja luges (raamat). Isa kinkis pojale (uus raamat). Kas sa tunned (see mees)? Me armastame (kodumaa). Nad kardavad (jumal). Õpilane lahendab parajasti (raske ülesanne). Kas sa lahendasid (ülesanne) ära? Ma ei näinud (õpetaja), kui ta sisse astus. Ava (uks)! Ära ava (uks)! Pane (aken) kinni. Ära tee (aken) lahti! Ma panen kohe (aken) kinni. Kas sa tead mu (telefoni-number)? Kirjuta mu (telefoninumber) üles. Ma kirjutan su (telefoninumber) üles. Ütle mulle oma (nimi) ja (aadress). Ma ei tea su (nimi) ja (aadress). Kas sul täna on (aeg)? Mul on täna vähe (aeg). Tal on alati palju (raha). Ulata mulle (käsi) ja aita (mina). Ma ulatasin talle (käsi) ja aitasin (tema). Ma ei unusta (sina) kunagi. Mitu (laps) teil on? Mul on kaks (poeg) ja kolm (tütar). Mul on (uus raamat). Mul pole (uus raamat). Aita (sõber)! Me mängime (male). Ma unustasin (raamat) koju. Nad unustasid (raamatud) koju.
- ◇ 3. *Oversett til estisk:* Bestefar har briller når han leser. Barnet leste i abc-boka. Mora gav barnet ei abc-bok. Vi overvinner alle vansker i livet. I nøden kjenner du vennen. Skriv brevet ferdig. Jeg skal skrive brevet ferdig. Dere snakker norsk ganske bra. Vi elsker deg. Hva nytt? Ingenting nytt. Hvordan er det med helsa di? Hils ektemaken! Hun lærer seg estisk. Jeg kan enda ikke estisk, men jeg lærer meg det. Om du har tid, kom på besøk til oss. Vi gjør det sikkert. Hvor lenge har du studert engelsk? Jeg har studert engelsk i et halvt år. Hva slags språk snakker du hjemme? Vi leser ei estisk avis hjemme. Det gleder oss veldig.

KAPITTEL 29

Grammatikk

GENITIV FLERTALL

Genitiv flertall er en grunnkasus: alle kasus i *de*-flertall – unntatt nominativ og partitiv – blir dannet ved at den vanlige kasusendelsen, dvs. den samme som vi har lært for entall, blir lagt til genitiv flertall (se kap. 30 og Tillegg 3).

§136

Genitiv flertall har endelsen **-te** eller **-de** (-**e**) og svarer liksom genitiv entall på spørsmåla **kelle?** ‘hvems?’, hvem sin?’ og **mille?** ‘til (av) hva?, hvis?’ – ved adjektiv **milliste?/missuguste?** ‘hva slags?’

Genitiv flertall blir brukt med samme betydning som genitiv entall (jf. § 27):

➔ **Eestlaste** organisatsioonid välismaal ‘*Esternes* organisasjoner i utlandet’. See on **nende kätetöö** ‘Det er deres *henders* verk’. **Rooside ja varemete** linn ‘*Rosenes* og *ruinenes* by (Visby i Sverige)’. **Varjude** riik ‘*Skyggenes* land’. Igaüks vastutab ise oma **sõnade** ja **tegude** eest ‘Hver og en svarer selv for sine *ord* og *handlinger*’.

Genitiv flertall blir – med visse unntak – dannet av stammen i partitiv entall. Like ens kan en i mange tilfeller se endelsen i genitiv flertall i sammenheng med endelsen i partitiv entall (jf. kap. 27, se også Tillegg 2):

		part.ent.	gen.fl.
raamat	‘bok’	raamatu\ t	raamatu\ te
v'end	‘bror’	v'enda	v 'enda\ de
t'ee	‘vei’	t'ee\d	t'ee\de
Men:			
liige	‘medlem’	liige\ t	l'iikme\ te
tütar	‘datter’	tütar\ t	tütar\ de

I eksemplene videre blir følgende former oppgitt (om ikke annet er nevnt):

nom.ent.   *part.ent.*   *gen.fl.*

ENDELSEN **-te**

Om partitiv entall ender på **-t** (-**tt**), får genitiv flertall vanligvis endelsen **-te**.

§137

A. typene a) **ohutu**, b) **öpik**, c) **soolane**, **oluline**, d) **katus**, **harjutus**, e) **mõte**, f) **hammas**:

a)	aasta	‘år’	'aasta\ t	'aasta\ te
	ohutu	‘ufarlig’	ohutu\ t	ohutu\ te
	arvuti	‘datamaskin’	arvuti\ t	arvuti\ te
b)	raamat	‘bok’	raamatu\ t	raamatu\ te
	kolmas	‘tredje’	kolmanda\ t	kolmanda\ te
	naljakas	‘morsom’	naljaka\ t	naljaka\ te
	n'aaber	‘nabo’	n'aabri\ t	n'aabri\ te

	r'audne	'av jern'	r'audse\t	r'audse\te
	odav	'billig'	odava\t	odava\te
c)	soolane	'salt' (<i>adj.</i>)	soolas\t	soolas\te
	v'aenlane	'fiende'	v'aenlas\t	v'aenlas\te
	esimene	'første'	esimes\t	esimes\te
	pääsuke	'svale'	pääsukes\t	pääsukes\te
	teine	'andre'	teis\t	teist\te (svak)
	naine	'kvinne'	nais\t	nais\te (svak)
d)	vares	'kråke'	vares\t	vares\te
	harjutus	'øvelse'	harjutus\t	harjutus\te
e)	mõte	'tanke'	mõte\t	mõte\te
f)	hammas	'tann'	hammas\t	hammas\te

B. typene a) **suur**, b) **uus**, c) **käsi** (der langstaving blir svekket i kostavelsesformer og *tt*→*t*):

a)	s'uur	'stor'	s'uur\t	suur\te
	m'ees	'mann'	m'eest\t	mees\te
b)	'uus	'ny'	'uu\t	uu\te
	k'üüs	'negl'	k'üün\t	küün\te
	v'ars	'skraft'	v'ar\t	var\te
	laps	'barn'	l'as\t	las\te
c)	käsi	'hånd'	k'ä\tt	kä\te

C. typene med utlydsendringen *e(i/u)* → *me* og *o* → *me* går i *gen.flit.* ut fra stammen i *gen.ent.:*
typene a) **liige** og b) **ase**:

	<i>nom.ent.</i>	<i>gen.ent.</i>	<i>part.ent.</i>	<i>gen.flit.</i>
a)	liige	'medlem'	l'iikme	liige\t
	aste	'grad, trinn'	'astme	'astme\t
	kümme	'ti'	k'ümne	k'ümne\t
	võti	'nøkkel'	v'õtme	v'õtme\t
	mitu	'flere'	m'itme	m'itme\t
b)	ase	'leie; sted'	aseme	ase\t
	süda	'hjerte'	südame	südan\t (t→nt)

ENDELSEN **-de**

§138 1. Om partitiv entall ender på **-t**, kan det likevel i noen typer være genitiv flertall på **-de**:

A. typen **tütar** (-te→-de etter l/n/r):

küunal	'(talg)lys'	küunal\t	küunal\de
aken	'vindu'	aken\t	aken\de
tütar	'datter'	tütar\t	tütar\de

B. typen **kõne**:

kõne	'tale'	kõne\t	kõne\de
pere	'familie'	pere\t	pere\de
summa	'sum'	summa\t	summa\de
preili	'frøken'	preili\t	preili\de
auto	'bil'	auto\t	auto\de
sõbranna	'venninne'	sõbranna\t	sõbranna\de
kuninganna	'dronning'	kuninganna\t	kuninganna\de

2. Når *part.ent.* er uten endelse, er endelsen i *gen.fl.* -de:

A. typene a) **riik**, b) **sõber**:

a)	v'end r'iik l'ind s'ai 'üks p'ood sigaret	'bror' 'stat' 'fugl' 'bolle' 'en, ei ,ett' 'butikk' 'sigarett'	v'enda r'iiki l'indu s'aia 'ühte p'oodi sigar'etti	v'enda\de r'iiki\de l'indu\de s'aia\de 'ühte\de p'oodi\de sigar'etti\de
b)	sõber padi	'venn' 'pute'	s'öpra p'atja	s'öpra\de p'atja\de

B. typene a) **saba**, b) **rida**, c) **jõgi**, d) **nimi**, e) **seminar**:

a)	sõna saba	'ord' 'hale'	sõna saba	sõna\de saba\de
b)	rida	'rekke'	rida	rida\de
c)	jõgi	'elv'	jõge	jõge\de
d)	nimi	'navn'	nime	nime\de
e)	seminar	'seminar'	seminari	seminari\de

Tre ord har som avvikende parallelleformer genitiv flertall med vokalendelsen -e:

j'alg s'ilm r'ind	'fot' 'øye' 'bryst'	j'alga s'ilma r'inda	j'alga\de / j'alg\æ s'ilma\de / s'ilm\æ r'inda\de / r'ind\æ
-------------------------	---------------------------	---	---

Merk særlig følgende uttrykk: **jalge all** 'under føttene', **silme ees** '(fram)for øynene', **rinde all** 'under brystet'.

3. Når partitiv entall ender på -d, får genitiv flertall endelsen -de:

A. typen a) **koi** og b) undertypen **puu**:

a)	k'oi kak'ao id'eé intervj'uu loter'ií p'ea h'ea	'møll' 'kakao' 'idé' 'intervju' 'lotteri' 'hode' 'god, bra'	koi\d kak'ao\d id'eé\d intervj'uu\d loter'ií\d p'ea\d h'ea\d	k'oi\de kak'ao\de id'eé\de intervj'uu\de loter'ií\de p'ea\de h'ea\de
b)	m'aa t'ee	'land, jord' 'vei'	m'aa\d t'ee\d	m'aa\de / maa\de t'ee\de / tee\de

Merk at i undertypen **puu** kan sterkt langstaving bli svekket i uttalen.

B. undertypen **meri**, med avvikende partitiv på -d, er avvikende også i *gen.fl.* som blir dannet til stammen i *gen.ent.*:

<i>nom.ent.</i>		<i>gen.ent.</i>	<i>part.ent.</i>	<i>gen.fl.</i>
meri	'hav'	mere	m'er\d	mere\de
veri	'blod'	vere	v'er\d	vere\de
tuli	'ild, lys'	tule	t'uł\d	tule\de
uni	'søvn'	une	'un\d	une\de
lumi	'snø'	lume	l'un\d	lume\de
mõni	'noen'	mõne	m'õn\d(a)	mõne\de

PARALLELFORMER I GENITIV FLERTALL

§141

I visse bøyningstyper er det parallelformer i *gen.flt.*

A. typen a) **hein** og b) undertypen **oks** blir dannet til nominativ, langstaving blir svekket i typen **hein**:

a)	h'ein	'høy, gras'	h'eina	hein\te	(/ h'eina\de)
	k'oer	'hund'	k'oeira	koer\te	(/ k'oera\de)
	p'oiss	'gutt'	p'oissi	pois\te (<i>sst→st</i>)	(/ p'oissi\de)
	ð'un	'eple'	ðuna	ðun\te	(/ ðuna\de)
b)	'oks	'grain'	'oksa	'oks\te	(/ 'oksa\de)
	'ots	'ende, spiss'	'otsa	'ots\te	(/ 'otsa\de)

Lange parallelformer kan dannes regelmessig til partitiv (som i § 139), men de er foreldete.

B. I undertypen **muuseum** er det parallelformer i *part.ent.* (§ 123C), og dette danner modellen for genitiv flertall:

Forma uten endelse blir dannet som for typen **seminar** (se § 139f):

muuseumi – muuseumi\de (seminari – seminar\de)

Forma med endelsen **-t** blir dannet som for typen **õpik** (se § 137Ab):

m'uuseumi\t – m'uuseumi\te (õpiku\t – õpiku\te)

<i>nom.ent.</i>		<i>gen.ent.</i>		<i>part.ent.</i>		<i>gen.flt.</i>
m'uuseum	'museum'	m'uuseumi	m'uuseumi	m'uuseumi\de		m'uuseumi\de
			/ m'uuseumi\t	/ m'uuseumi\t		/ m'uuseumi\te
akv'aarium	'akvarium'	akv'aariumi	akv'aariumi	akv'aariumi\de		akv'aariumi\de
			/ akv'aariumi\t	/ akv'aariumi\t		/ akv'aariumi\te
st'aadion	'stadion'	st'aadioni	st'aadioni	st'aadioni\de		st'aadioni\de
			/ st'aadioni\t	/ st'aadioni\t		/ st'aadioni\te

C. Typen **õnnelik**: går ut fra *gen.ent.*, i *gen.flt.* endelsen **-e** som erstatter stammevokalen **-u**. Dette er den eneste typen der *gen.flt.* opptrer med vokalflertall (se § 146, 234).

kirjanik	'forfatter'	kirjaniku	kirjan'ikku	kirjanik\de (/ kirjan'ikku\de)
õnnelik	'lykkelig'	õnneliku	õnnel'ikku	õnnelik\de (/ õnnel'ikku\de)
imelik	'underlig'	imeliku	imel'ikku	imelik\de (/ imel'ikku\de)

Lange parallelformer kan dannes regelmessig ut fra partitiv (som i § 139), men de er foreldete.

GENITIV FLERTALL AV PRONOMEN

§142

	<i>nom.</i>		<i>gen.flt.</i>
<i>flt.</i>	meie	'vi'	meie
<i>flt.</i>	teie	'dere'	teie
<i>flt.</i>	nemad	'de'	nen\de
<i>flt.</i>	n'eed	'disse'	nen\de
<i>ent./flt.</i>	kes	'hvem?'	kelle (/ kelle\de)
<i>ent./flt.</i>	mis	'hva?'	mille (/ mille\de)
<i>ent.</i>	ise	'selv'	enes\te / 'end\i

Av **kes** og **mis** bruker vi vanligvis entallsformene også i flertall:

- **Kelle** lapsed? – Sõprade lapsed ‘*Hvem sine* barn? – Vennene sine barn’. Räägin lastest, **kelle** pärast muretsen ‘Jeg snakker om de barna *som* jeg er bekymret for’.

KONGRUENS VED GENITIV FLERTALL

Adjektivattributtet kongruerer med hovedordet (jf. kap. 33):

§143

<i>nom.flt.</i>		<i>gen.flt.</i>
punased purjed	‘røde seil’	punaste purjede
kurjad koerad	‘sinte hunder’	kurjade koerte
need mäed	‘de fjella’	nende mägede

Et substantivisk genitivattributt blir uforandret når hovedordet blir bøyd (jf. § 185A): **mägede** hääl (*nom.ent.*), **mägede** tipud (*nom.flt.*), **mägede** tippe (*part.flt.*), **mägede** tippudel (*adess.flt.*)

SPØRSMÅL MED *eks* OG *ega*

§144

Småorda **eks** og **ega** bruker vi ofte i begynnelsen av en spørresetning der vi allerede i forveien regner med et bestemt positivt eller negativt svar. Etter **eks** venter en seg et positivt svar, etter **ega** et negativt svar:

- Eks** ole tōsi? ‘Det er vel sant?’ Svar: On küll tōsi.
Ega sa kauaks jää? ‘Du blir vel ikke lenge?’ Svar: Ei, ma ei jää kauaks.

Verbet i en setning med **eks** eller **ega** står i nektende form, dvs. som ved nektingsordet **ei** (ei **ole** ‘er ikke’, ei **jää** ‘blir ikke’). I en spørrende setning kan altså **eks** og **ega** likstilles med **kas ... ei**.

Kas sa ei tule homme?	‘Kommer du ikke i morgen?’
Sa tuled ju homme, eks [eks ole]?	‘Du kommer jo i morgen, ikke sant?’
Sa ei tule homme, ega ?	‘Du kommer ikke i morgen, eller?’
Eks ole, sa ju tuled homme?	‘Er det ikke så, du kommer jo i morgen?’
Ilus ilm täna, eks ole?	‘Pent vær i dag, ikke sant?’
Ega sa ometi ei karda?	‘Du er da vel ikke redd?’
Ega ta haiget ei saanud?	‘Han slo seg vel ikke?’

ANNEN BRUK AV *eks* OG *ega*

§145

Orda **Eks** og **ega** blir brukt som forsterking i setninger som uttrykker en visshet om noe. **Eks** blir da brukt i positive og **ega** i negative setninger:

- **Eks** sa ise tea(d) kõige paremini ‘Du vet vel best selv’. **Eks** sa ise näe(d) ‘Du ser jo selv’. **Eks** ma öelnud, et täna tuleb külm ilm ‘Sa jeg ikke at det blir kaldt vær i dag’. **Eks** ta üks eputis ole ‘Hun er jo (som vi vet) ei jále.’ **Eks** ma katsu(n) jöuda ‘Så forsøker jeg vel å rekke det da’.
- **Ega** ta ei maga ‘Sove gjør han ikke’. Ära karda, **ega** ta sulle midagi (ei) tee ‘Vær ikke redd, han gjør deg jo ikke noe’. **Ega** ma seda meelega (ei) teinud ‘Jeg gjorde det jo ikke med vilje (overlegg)’.

Av og til bruker vi **ega** i fraser, der vi uttrykker et ønske på en høflig eller forsiktig måte:

- **Ega** sa ei saa mulle raha laenata? ‘Du kan vel ikke låne meg penger?’ (vi venter naturligvis et positivt svar).

Og **eks** kan bli brukt i en mild form for imperativ eller oppfordring:

→ **Eks** sa hakka ees minema, ma tulen järele! ‘Om du nå begynner å gå, så kommer jeg siden!’ **Eks** te siis minge, kui te nii väga tahate! ‘Så får dere vel gå da når dere så endelig vil!’ Otsi endale ise midagi süüa, **eks!** – **Eks** ma siis otsi. ‘Finn deg noe å spise, ikke sant! – Så gjør jeg vel det da’.

Bruk i samme setning betyr **Ei ... ega** ‘verken ... eller’:

→ **Ei** seda **ega** teist ‘Verken det ene eller det andre’. Ta **ei** söö **ega** joo palju ‘Hun verken spiser eller drikker mye’. Mul **pole** [**ei** ole] tuju **ega** tahtmist seda teha ‘Jeg har verken lyst eller vilje til å gjøre det’.

Forma **ega** kan bety det samme som **ja ei** ‘og ikke’:

→ Vihm ei lõpe **ega** lõpe. ‘Regnet bare fortsetter og fortsetter (eg. slutter ikke og slutter ikke)’. Ma ei tea, **ega** tahagi teada. ‘Jeg veit ikke, og jeg vil heller ikke vite’.

Tekst

- Kas sa tunned seda meest?
- Missugust sa mötled? Kas seda pikka ja kõhna seal nurgas?
- Ei, ma mötlen seda lühikest ja paksu, kes meist praegu mööda läks.
- Ah, seda? Ma olen teda varem kohanud, kuid ma ei tunne teda isiklikult. Mu õde on temaga kokku puutunud. Ta on vist rootslane või norralane.
- *Ega* sa ta nime ei tea?
- Olen ta nime kahjuks ära unustanud.
- *Ega* sa ei tea, mis tööd ta teeb?
- Ta esindab üht suurt Skandinaavia firmat Eestis. Viimati nägin teda televiisoris. Ta rääkis Euroopa Liidust, *ega* ta just vaimustatud polnudki.
- *Eks* ta siis vist norralane ole. Need ei sallí ju Euroopa Liitu silmaotsaski.
- Ta teenib vist hästi. Tal on alati palju raha.
- Küllap ta head palka saab.

Pikkade ja kõhnade meeste viga on sageli see, et nad on igavad ja kuivad inimesed. Lühikese ja paksude inimeste kohta võib ütelda, et nad tavaliselt armastavad head nalja ja on asjatundjad heade söökide ja jookide alal. Nad on eriti sõbralikud väikeste laste ja vanade inimeste vastu. Tänan sind sõbralike sõnade eest. Meie heade tegude kaudu saab maailm paremaks. On raske vaenlaste vastu õiglane olla. Lapsed jooksevad õues ringi. Nende häälled kuulduvad tuppia.

Ega muidu nalja saa, kui ise seda ei tee. Meie ei saa edasi *ega* tagasi. *Eks* see paranda, kes lõhkus.

EESTI KEELE TUNNIS

Praegu on meil eesti keele tund. Me õpime eesti keelt. Me loeme, kirjutame ja köneleme eesti keeles. Õpetaja räägib aeglaselt ja selgelt eesti keeles. Me saame kõigest hästi aru. *Õpilaste* näod on tõsised. Köik kuulavad tähelepanelikult, kuidas õpetaja häältab eesti keelt. Õpetaja ütleb:

- Avage õpikud!

Me avame õpikud. Nüüd me loeme eesti keele õpikust. Sven loeb meile kövästi ette. Järgmine õpilane loeb kiiresti, kuid väga tasa.

- Palun loe kõvemini ja mitte nii kiiresti, ütleb õpetaja.

Pärast seda, kui me oleme lugenud, ütleb meile õpetaja:

- Nüüd harjutame eesti keele kõnet. Kes soovib midagi jutustada eesti keeles?

Gunnar on meist köige julgem. Ta tõstab käe ja õpetaja annab talle sõna. Gunnar jutustab eesti keeles:

- Mina olen norralane. Norra keel on mu emakeel. Ma räägin kodus norra keelt. Ma oskan ka inglise ja saksa keelt. Kuna ma elan praegu Eestis, õpin ma eesti keelt. Ma ei oska veel hästi eesti keelt, kuid ma saan juba mõnest sõnast aru. Aegamööda räägin seda loodetavasti vabalt ja ilma aktsendita. Mu sõber Martti õpib samuti eesti keelt. Tema köneleb juba päris hästi eesti keelt. Ta valdab ka soome keelt. Ta on ise soomlane. Mu õde Brit köneleb vabalt prantsuse keelt, ega ta ei tunne ühtegi prantslast. Ta on lihtsalt keelte alal väga andekas. Vene keele tähestik on tal ammu selge ja ta räägib ka mõned laused. Praegu ta õpib itaalia keelt. Ta ei könele veel itaalia keelt, kuid ta saab kõigest aru. Ja mis ta alustab, viib ta ka lõpuni. Norralased saavad rootsi keelest kergesti aru, ja taani keelest on neil veel lihtsam aru saada.

Tund on lõppenud. Täname õpetajat õpetuse eest ja küsime ta käest:

- Millal on järgmine eesti keele tund?

Õpetaja vastab:

- Leppisime ju kokku, et järgmisel teisipäeval. Teie kodune ülesanne on lugeda ja tõlkida kolmekümnes peatükk. Vaataate ka eelmised peatükid läbi. Kordate kahte viimast peatükki.

Ordliste

aktis'ent , -səndi, -s'enti	aksent
ala , -, -	område
alusta\ma , -\da, -\b	begynne, innlede
'andekals , -, -\t	begavet, talentfull
asja·t'undja , -, -\t	sakkyndig, spesialist, ekspert
ava\ge!	slå opp!, åpne!
Brit , Briti, Br'itti	(kvinnenavn)
ema·k'eel , -keele, -k'ee'l\t	morsmål
esinda\ma , -\da, -\b	representere
Eur'oopa L'iit , Liidu, L'iitu	EU
G'unnar , -i, -\t	(mannsnavn)
harjuta\ma , -\da, -\b	øve
h'äälda\ma , -\da, -\b	uttale (vb.)
isiklikult	personlig
j'ook , joogi, j'ooki	drikk
k'er gesti	lett (adv.)
k'okku p'uutu\ma , \ -\da, -\b \	treffe, komme i berøring med
kolme k'ümnels , -nda, -ndal\t	trettiende
k'orda\ma , korra\ta, k'orda\b	gjenta, repetere
k'uiv , kuiva, k'uiva	tørr
kuna	ettersom, for, fordi
k'õhn , kõhna, k'õhna	mager
kõne , -, -\t	snakk; tale

kõvemini	høyere
küllap [= k'üll]	nok, vel, antakelig
lause , l'ause, lause\t	setning
l'eppi\ma , l'eppi\da, lepi\b	avtale, bli enig
l'iit , liidu, l'iitu	forbund, union
loodetavasti	forhåpentligvis
l'õhku\ma , l'õhku\da, lõhu\b	knuse, ødelegge
M'artti , -, -\t	(mannsnavn)
n'urk , nurga, n'urka	hjørne, krok
p'alk , palga, p'alka	lønn
p'ea\tükk , .tüki, .tükki	kapittel, avsnitt, stykke
pr'antsuse	fransk
pr'antsla\ne , -se, -s\t	franskmann
p'uutu\ma , -\da, -\b	røre, berøre
saksa	tysk
s'alli\ma , s'alli\da, salli\b	tåle, tolerere
s'elgelt	klart, tydelig
silma-otsas(ki)	ikke for (sine) øyne
Skandin'aavia , -, -\t	Skandinavia
Sv'en , Sveni, Sv'eni	(mannsnavn)
sõbrallik , -liku, -l'ikku	vennlig
sõna 'and\ma , ☒ 'and\a, anna\b ☒	gi (sitt) ord
s'öök , söogi, s'ööki	mat
taani	dansk
tegu , t'eo, tegu	gjerning, dåd
tōsilne , -se, -s\t	alvorlig
t'ost\ma , t'ost\a, tōsta\b	løfte, heve
tähele-panelikult	oppmerksomt (adv.)
tähes\lik , -tiku, -t'ikku	alfabet
v'aenlaine , -se, -s\t	fiende
v'alda\ma , valla\ta, v'aldal\b	beherske, kunne
varem	tidligere, før
v'astu	imot
viimati	sist
v'ist	visst, antakelig
õpetus , -e, -\t	lerdom
õue\s	på gården; ute
üles-anne , .'ande, .anne\t	oppgave, lekse

Uttrykk

Läbi raskuste tähtede pool.
Kingsepp, jäää oma liistude juurde!
Ma vaatan asjale läbi sõrmede.
Naeratus läbi pisarate.
Eks ole (tõsi)? Eks ju?
Sa teed ju nalja, eks ole?
Ei, mul on tõsi taga.
Eks sa ise tea kõige paremini.
Eks me vaata /näe.

Gjennom kamp til seier. (Per aspera ad astra.)
 Skomaker, bli ved dinlest!
 Jeg ser gjennom fingrene på denne saka.
 Smil gjennom tårer.
 Ikke sant?, Det er vel sant? Eller hva?
 Du spørker jo, ikke sant?
 Nei, det er mitt fulle alvor.
 Du vet (vel) best selv.
 Vi får (vel) se.

Eks te ise näe(te).

Dere får (vel) se selv.

Elame-näeme.

Den som lever får se.

Ega käbi kännust kaugele kuku.

Konglen faller ikke langt fra stubben.

Oppgaver

- ❖ 1. *Oversett til norsk:* Metsas kasvavad suured puud. Puude all mängivad lapsed. Laste häaled kostavad siiani. Ta elab oma vanemate juures. Peale tütarde ei olnud kedagi kodus. Me oleme head sõprade vastu, kuid võitleme vaenlaste vastu. Jõgi asub kõrgete mägedede vahel. Ilusate sõnade järel ei käi alati ilusad teod. Eks ma öelnud, et ta täna ei tule. Ega sul (ei) ole midagi selle vastu, kui ma akna avan? Eks sa ise tea, mida teha. Ega nimi meest riku, kui mees nime ei riku. Eks muna ole ikka targem kui kana. Iialgi ei ole inimene nii õnnelik ega nii õnnetu, kui ta ise arvab. Ei ole toas ega öues? (Aken)
- ❖ 2. *Lag partitiv entall og genitiv flertall av følgende ord:* maa, tänav, ilus, must, uus, käsi, naine, väike, suur, öpilane, poeg, noor, mees, vend, tüdruk, õde, pikk, viga, ajaleht, jõgi, riik, lind, lipp, loom, kool, asi, kiri, laul, isa, sõna, kivi, vaba, vana.
Eksempel: maa – maa\ld, maa\lde
- ❖ 3. *Lag genitiv flertall av følgende ord (uregelmessig genitiv flertall):* tütar, aken, härra, proua, meri, vöti, mitu, süda, koer, poiss, auto, firma.
- ❖ 4. *Oversett til estisk:* Dere kjenner vel ikke denne alvorlige mannen? Du er tjukk, du spiser for mye. Jeg verken spiser eller drikker mye. Tjener han godt? Hva slags arbeid gjør du? Hvor mye får du i lønn? Du har alltid mye penger. Jeg har alltid lite penger. Her er elevenes lærebøker. Hvor er bøkene til barna? De har vel ikke noe imot at jeg lukker vinduet? Bor du hos foreldrene dine? De kjemper mot fiendene. Vær snill mot gamle mennesker!
- ❖ 5. *Legg merke til følgende ord med stort sett samme betydning:* ja – ning, aga – kuid, armas – kallis, räägin – könen, tihti – sageli – sagedasti, ehk – vöi.
En må ikke forveksle *ehk* og *vöi*, som begge blir oversatt med 'eller'. Konjunksjonen *ehk* binder sammen ord med samme betydning: nominatiiv *ehk* nimetav, mens konjunksjonen *vöi* står mellom ord med forskjellig betydning: teatrisse *vöi* kinno?

KAPITTEL 30

Grammatikk

FLERTALLSBØYNINGEN 1: DE FORSKJELLIGE SLAGS FLERTALL

§146

Flertall av nomen har liksom entall fjorten kasus (se § 22, 149 og Tillegg 1). Kasusformene i flertall blir dannet etter samme prinsipper som i entall.

Kasusene kan deles i to grupper:

- grammatiske kasus, som er nominativ, genitiv, partitiv og additiv;
- semantiske kasus, som er alle de andre kasusene – illativ, inessiv, elativ, allativ, adessiv, ablativ, translativ, terminativ, essiv, abessiv, komitativ.

Grammatiske kasus blir både i entall og flertall dannet etter egne regler. Flertallsformene av disse er behandlet følgende steder:

- nominativ flertall får vi, som tidligere vist, av genitiv entall ved å legge til endelsen **-d** (se § 39), f.eks.: *nom.ent. v\end* ‘bror’ – *gen.ent. venna* – *nom.flt. venna\d* ‘brødre’;
- om dannelsen av *gen.flt.*, se kap. 29;
- om dannelsen av *part.flt.*, se kap. 31.

De semantiske kasusene blir alle dannet på en enhetlig måte. Når vi snakker om forskjellige slags flertall, er det dannelsen av de semantiske kasusene vi sikter til.

Av semantiske kasus fins det i flertall ofte to former. De er parallelformer med samme betydning, men de blir dannet på forskjellig måte, jf. *transl.flt.*: **'aasta\teks / 'aasta\iks** ‘år’, *adess.flt. önnel'ikku\del / önnelik\el* ‘lykkelig’, *elat.flt. j'alg\dest / jal\u\st* ‘fot’. Valg av parallelform avhenger blant annet av stilten.

Etter flertallsmerket (el. formativen) blir formene kalt *de*-flertall og vokalflertall. I *de*-flertall er flertallsmerket **-de** eller **-te**, eks.: *'aasta\teks*, *önnel'ikku\del*. I vokalflertall er flertallsmerket en vokal (-**i/-e/-u**), eks.: *'aasta\iks*, *önnelik\el*, *jal\u\l*.

Når vi danner vokalflertall, går vi ut fra formene i *part.flt.* (kap. 31), for visse typer er det også nødvendig å kjenne til *gen.ent.* (§ 23). Nærmere om vokalflertall i § 234.

de-FLERTALL

§147

Alle formene i *de*-flertall blir dannet til *gen.flt.* (se §149), liksom semantiske kasus i entall blir dannet til *gen.flt.* (jf. § 116).

Når vi bøyer et ord i de forskjellige kasusene i *de*-flertall, går vi ut fra den stammevarianten som vi har i *gen.flt.* Bøyningsendelsene består av flertasllsmerket **-de/-te** + kasusendelse:

	<i>stamme</i>	<i>flertalls-</i> <i>merke</i>	<i>kasus-</i> <i>endelse</i>	<i>flertalls-</i> <i>form</i>	
raamat:	raamatu	+ te	+ s	raamatu\tes	‘i bøkene’
öpilane:	öpilas	+ te	+ ta	öpilas\teta	‘uten elevene’
lige:	l'iikme	+ te	+ le	l'iikme\tele	‘til medlemmene’
p'oeg:	p'oega	+ de	+ ga	p'oega\dega	‘med sønnene’

Kasusendelsene er de samme som i entall, men flertallsmerket viser at disse formene er flertall. Endelsen i genitiv flertall avgjør om flertallsmerket i alle kasus av *de*-flertall skal være **-de-** eller **-te-**. Jf.

'aasta	'år'	'aasta\te → 'aasta\tes (<i>iness.flt.</i>), 'aasta\tega (<i>komit.flt.</i>) ...
j'alg	'fot'	j'alga\de → j'alga\des (<i>iness.flt.</i>), j'alga\dele (<i>allat.flt.</i>) ...

PARALLELFORMER I *de*-FLERTALL

Grunnkasusen *gen.flt.* kan noen ganger opptre med to parallelle former (typene **hein-oks**, **muuseum**, jf. § 141). Da er det parallelformer også i de andre kasusene fra illativ av, eks.:

p'oiss	'gutt'	pois\te / p'oissi\de → pois\tele / p'oissi\dele, pois\tega / p'oissi\dega, ...
'oks	'grein'	'oks\te / oksa\de → 'oks\tes / 'oksa\des, 'oks\test / 'oksa\dest, ...
m'uuseum	'museum'	m'uuseumi\de / m'uuseumi\te → m'uuseumi\des / m'uuseumi\tes, ...

I typen **önnelik** er det i *gen.flt.* parallelt begge slags flertall (*de*- og vokalflertall), og da går parallellformene igjen også i alle de semantiske kasusene (jf. § 141D, 234):

kirjanik 'forfatter'	kirjanik\e / kirjan'ikku\de → kirjanik\e\st / kirjan'ikku\dest kirjanik\e\ga / kirjan'ikku\dega, ...
----------------------	--

FORMER DANNET AV GENITIV FLERTALL

Av *gen.flt.* danner vi alle formene i *de*-flertall, dvs. alle de semantiske kasusene (fra illativ til komitativ) som har flertallsmerket **-de-/te**. Se tabell over formverket i Tillegg 1, og analogireglene i Tillegg 3.

Eksempler på bøyningen i entall og *de*-flertall (i parentes *part.flt.*, mer om den i kap. 31):

a) **p'aat** 'båt'

<i>Kasus</i>	<i>Spørsmål</i>	<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>
<i>grammatiske kasus:</i>			
<i>nominativ</i>	kes? / mis?	p'aat	paadi\d
<i>genitiv</i>	kelle? / mille?	PAADI	P'AATI\DE
<i>partitiv</i>	keda? / mida?	P'AATI	(p'aat\e)
<i>additiv</i>	kuhu?	P'AATI	
<i>semantiske kasus:</i>			
<i>illativ</i>	kellesse? / millesse? / kuhu?	paadi\ssse	p'aati\desse
<i>inessiv</i>	kelles? / milles? / kus?	paadi\ss	p'aati\des
<i>elativ</i>	kellest? / millest? / kust?	paadi\st	p'aati\dest
<i>allativ</i>	kellele? / millele? / kuhu?	paadi\le	p'aati\dele
<i>adessiv</i>	kellel? / millel? / kus?	paadi\l	p'aati\del
<i>ablativ</i>	kellelt? / millelt? / kust?	paadi\lt	p'aati\detl
<i>translativ</i>	kelleks? / milleks?	paadi\ks	p'aati\deks
<i>terminativ</i>	kelleni? / milleni?	paadi\ni	p'aati\deni
<i>essiv</i>	kellena? / millena?	paadi\na	p'aati\dena
<i>abessiv</i>	kelleta? / milleta?	paadi\ta	p'aati\detra
<i>komitativ</i>	kellega? / millega?	paadi\ga	p'aati\dega

§148

§149

b) **m'ees** ‘mann’, **sõber** ‘venn’, og **'eestlane** ‘ester’

<i>Kasus</i>	<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>
<i>nominativ</i>	m'ees, sõber, 'eestlane	mehe\l d, sõbra\l d, 'eestlase\l d
<i>genitiv</i>	mehe, sõbra, 'eestlase	mees\te, s'õpra\de, 'eestlas\te
<i>partitiv</i>	m'ees\l t, s'õpra, 'eestlas\l t	(meh\l i, s'õpr\l u, 'eestlas\l i)
<i>additiv</i>	\v, s'õpra, 'eestlas\se	
<i>illativ</i>	mehe\l ss e, sõbra\l ss e, 'eestla(se)\l ss e	mees\l tesse, s'õpra\l desse, 'eestlas\l tesse
<i>inessiv</i>	mehe\l s, sõbra\l s, 'eestlase\l s	mees\l tes, s'õpra\l des, 'eestlas\l tes
<i>elativ</i>	mehe\l st, sõbra\l st, 'eestlase\l st	mees\l test, s'õpra\l dest, 'eestlas\l test
<i>allativ</i>	mehe\l le, sõbra\l le, 'eestlase\l le	mees\l tele, s'õpra\l dele, 'eestlas\l tele
<i>adessiv</i>	mehe\l l, sõbra\l l, 'eestlase\l l	mees\l tel, s'õpra\l del, 'eestlas\l tel
<i>ablativ</i>	mehe\l lt, sõbra\l lt, 'eestlase\l lt	mees\l telt, s'õpra\l delt, 'eestlas\l telt
<i>translativ</i>	mehe\l ks, sõbra\l ks, 'eestlase\l ks	mees\l teks, s'õpra\l deks, 'eestlas\l teks
<i>terminativ</i>	mehe\l ni, sõbra\l ni, 'eestlase\l ni	mees\l teni, s'õpra\l deni, 'eestlas\l teni
<i>essiv</i>	mehe\l na, sõbra\l na, 'eestlase\l na	mees\l tena, s'õpra\l dena, 'eestlas\l tena
<i>abessiv</i>	mehe\l ta, sõbra\l ta, 'eestlase\l ta	mees\l teta, s'õpra\l deta, 'eestlas\l teta
<i>komitativ</i>	mehe\l ga, sõbra\l ga, 'eestlase\l ga	mees\l tega, s'õpra\l dega, 'eestlas\l tega

c) **p'ikk** ‘lang’, **käsi** ‘hånd; arm’, **võti** ‘nøkkel’

<i>Kasus</i>	<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>
<i>nominativ</i>	p'ikk, käsi, võti	pika\l d, k'\ä\l d, v'\õtme\l d
<i>genitiv</i>	pika, k'\ä\l e, v'\õtme	p'ikka\de, kä\te, v'\õtme\te
<i>partitiv</i>	p'ikka, k'\ä\lt, võti\l t	(p'ikka\l i, kä\l i, v'\õtme\l id)
<i>additiv</i>	p'ikka, k'\ä\ltte, \v	
<i>illativ</i>	pika\l ss e, k'\ä\l ss e, v'\õtme\l ss e	p'ikka\l desse, kä\l tesse, v'\õtme\l tesse
<i>inessiv</i>	pika\l s, k'\ä\l s, v'\õtme\l s	p'ikka\l des, kä\l tes, v'\õtme\l tes
<i>elativ</i>	pika\l st, k'\ä\l st, v'\õtme\l st	p'ikka\l dest, kä\l test, v'\õtme\l test
<i>allativ</i>	pika\l le, k'\ä\l le, v'\õtme\l le	p'ikka\l dele, kä\l tele, v'\õtme\l tele
<i>adessiv</i>	pika\l l, k'\ä\l l, v'\õtme\l l	p'ikka\l del, kä\l tel, v'\õtme\l tel
<i>ablativ</i>	pika\l lt, k'\ä\l lt, v'\õtme\l lt	p'ikka\l delt, kä\l telt, v'\õtme\l telt
<i>translativ</i>	pika\l ks, k'\ä\l ks, v'\õtme\l ks	p'ikka\l deks, kä\l teks, v'\õtme\l teks
<i>terminativ</i>	pika\l ni, k'\ä\l ni, v'\õtme\l ni	p'ikka\l deni, kä\l teni, v'\õtme\l teni
<i>essiv</i>	pika\l na, k'\ä\l na, v'\õtme\l na	p'ikka\l dena, kä\l tena, v'\õtme\l tena
<i>abessiv</i>	pika\l ta, k'\ä\l ta, v'\õtme\l ta	p'ikka\l deta, kä\l teta, v'\õtme\l teta
<i>komitativ</i>	pika\l ga, k'\ä\l ga, v'\õtme\l ga	p'ikka\l dega, kä\l tega, v'\õtme\l tega

FLERTALLSSORD

§150

Det er i estisk, liksom i norsk, visse ord som alltid opptrer i flertall (pluralis tantum, jf. § 40), f.eks.: **prilli\d** ‘briller’, **r'iide\d** ‘klær’ (entall **riie** betyr ‘stoff, tøy’).

Følgende estiske substantiv har i den oppførte betydningen bare flertallsform, men svarer som oftest til norske entallsformer: **j'uukse\l d** ‘hår’, **kääri\l d** ‘saks’, **tangi\l d** ‘tang’ **t'eadmise\l d** ‘kunskap(er)’. I estisk bruker en ofte flertall av orda **ilma\l d** ‘vær’, **pulma\l d** ‘bryllup’, **matuse\l d** ‘begravelse’, **püha\l d** ‘helg’.

➔ **Juuksed** tõusevad püsti ‘*Håret* reiser seg’. **Teadmised** on võim ‘*Kunnskap* er makt’. Suvel on **ilmad** ilusad ‘*Været* er vakkert om sommeren’. (Men: Täna on ilus **ilm** ‘Det er vakkert vær i dag.’) **Pulmad** toimuvad laupäeval ‘*Bryllupet* finner sted lørdag’. Poeg saabus **pühadeks** koju ‘Sønnen kom hjem til helga’.

Merk at ordet **raha**, i betydningen ‘penger’, i estisk blir brukt i entall: Palju **raha** ‘Mye pengar’. Sain **raha** kätte ‘Jeg fikk pengene’.

ENTALL I STEDET FOR FLERTALL

Legg merke til følgende typeksempler der et substantiv som betegner flere gjenstander med ulike eiere, står i entall i stedet for flertall. Vi har delvis det samme på norsk:

§151

➔ Lapsed on õues ilma **mütsita** ‘Barna er ute uten luer (eg. uten lue)’. Nad tulid sisse raamatud **käes** ‘De kom inn med bøkene i hendene (eg.: i hånda)’. (Men: **kätel** kandma ‘bære på sine hender’). Me jooksime **elu** eest ‘Vi sprang for livet’. Nad raputasid **pead** ‘De ristet på hodet’.

KONGRUENS VED FLERTALL

A. Et adjektivattributt kongruerer også i flertall med hovedordet (jf. kap. 33):

§152

puhtad käed ‘reine hender’ puhaste käte, puhastele kätele, osv.

Dette gjelder i alle kasus bortsett fra de fire siste – terminativ, essiv, abessiv og komitativ (-ni, -na, -ta, -ga) der attributtet blir stående i genitiv flertall: puhaste käteni, puhaste kätena, puhaste käteta, puhaste kätega.

B. Når to eller flere nomen står etter hverandre i samme setningsledd, blir abessiv- eller komitativ-endelsen vanligvis bare lagt til det siste, mens de foregående står i genitiv (liksom i entall, jf § 81B).

➔ Ilma **öpikute** ja **vihikuteta** ma ei saa õppida ‘Uten lærebøker og skrivehefter kan jeg ikke studere’. Veedan jõulud koos **vendade** ja **teiste sugulastega** ‘Jeg tilbringer jula sammen med brødrene og de andre slektingene’. Ma sõdisin vastu **käte(ga)** ja **jalgadega**, **küünite(ga)** ja **hammaste(ga)** ‘Jeg kjempet imot med hender og føtter, med negler og tenner.’

Tekst

RIIDED

Me tõuseme hommikul üles ja riitetume. Me paneme *riided* selga. Öhtul me riitetume lahti. Me võtame *riided* seljast ja läheme magama.

Mehed kannavad tavaliselt ülikonda või pükse ja särki. Ülikond koosneb pintsakust ja pükstest. Pintsakul ja pükstel on taskud. Taskus võib olla taskurätt, rahakott, vötmed, pastakas, taskuarvuti, mobiiltelefon jm (ja muud). *Meestel* on sageli lips ees.

Naised kannavad sageli seelikut või pükse pliusiga, aga riietuvad vahel ka kleiti. Nii noored *naised* kui *mehed* armastavad kanda *teksapükse* (*teksaseid*) ja T-särki. *Naistel* on alati käekott kaasas, kui nad kodund välja lähevad. Mis köik ei või käekotis olla! Seal võib näiteks olla: vötmekimp, peenrahakott, huulepulk, puudritoos, taskupeegel, kamm, hari, taskurätik ja palju muud. *Paljudele* eesti *naistele* meeldivad körgete

kontsadega kingad. Sellised kingad on küll ilusad, aga sageli ebamugavad. Norra naised aga on sportlikumad ja nende jalavarjud on tavaliselt madala kontsaga.

Daamid kannavad peol öhtukleiti. Mõned daamid panevad ka karusnaha õlgadele. Karusnahk kuulub vahel öhtukleidi juurde.

Mehed kannavad pidulikel juhtudel tumedat ülikonda, frakki või smokingit.

Riietuse juurde kuulub loomulikult ka aluspesu: särk, lühikesed või pikad aluspüksid, sokid või sukad jm. Naistel on rinnahoidja ja sukkpüksid. Öseks paneme pid•ama või öösärgi selga. Meestel ja naistel võib ka olla hommikumantel. Toas on mul sussid jalas.

Kui väljas on külm, siis paneme selga mantli või jope. Paneme ka salli kaela ja kindad kätte. Paljud panevad ka mütsi või kübara pähe. Moodne mees kannab vahel kaabut. Mõned inimesed panevad isegi talvesaapad jalga. Külma ilmaga on kasulik kanda villast kampsunit.

Talvel me kanname talvemantlit. Mõned kannavad nii kevadel kui ka suvel vihmamantlit. Ka vihmavari võiks välja minnes kaasas olla. Kui vihma hakkab sadama, siis teeme vihmavarju lahti ja ei lase end vihmast segada.

Suvel sooja ilmaga käivad paljud mehed särgiväel. Rannal päävitades ning vette suplema minnes on meestel supelpüksid jalas ja naistel on ujumistrikoo või bikiniid seljas. Pisikesed lapsed jooksevad paljajalu ja alasti ringi.

*

Õpetaja seletab õpilastele vahet ainsuse ja mitmuse vahel. Ta toob paar näidet ja küsib siis õpilastelt:

- Kas püksid on ainsus või mitmus?

Õpilased vaikivad. Lõpuks töstab väike Jaan käe.

- Noh, Jaan. Ole hea, vasta! ütleb õpetaja.
- Ülevalt on ainsus ja alt on mitmus, vastab Jaan.

Ordliste

'ainsus, -e, -t	entall
alasti	naken
(alus-)pesu, -, -	undertøy
'alt	nedenfra
alus-püksi\d, .p'üks\te, .p'üks\le (flt.)	underbukse, truse
bikini\d, bik\jini\de, bik\jin\le (flt.)	bikini
eba-mugav, -a, -a\t	ubehagelig, ubekvem
eelist\ma, \da, \b	foretrekke
fr'akk, fraki, fr'akki	(snipp)kjole
hari, harja, h'arja	børste, kost
hommiku-m'ant\el, -li, -li\l	morgenkåpe, slåbrokk
huule p'ulk, pulga, .p'ulka	leppestift
jala-var\i, .varju, .v'arju	fottøy
jm. [= ja m'uul\d]	etc., o.a. (og annet)

j'uht , juhu, j'uhtu	tilfelle, anledning
kaabu , - , -\t	(herre)hatt
kaasas	med
k'amm , kammi, k'ammi	kam
k'ampsun , -i, -i\t	genser, kofte, (ull)jakke
k'and\ma , k'and\va, kanna\b	bære, gå med, ha på seg
karus.n'ahk , -naha, -n'ahka	pelsskinn; skinnstola
k'onts , kontsa, k'ontsa	hæl
k'oosne\ma , -\da, -\b	bestå (av)
kuna	ettersom, fordi
k'uub , kuue, k'uube	jakke, dressjakke
k'uulu\ma , -\da, -\b	høre til, tilhøre
k'æe.k'ott , -koti, k'otti	håndveske
kübar , -a, -a\t	(dame)hatt
l'ips , lipsu, l'ipsu	slips
> tal on l'ips 'ees	han har slips (på seg)
loomulikult	naturligvis
madal , -a, -a\t	låg
m'itmus , -e, -\t	flertall
n'oh	eh, øhm (hva var det jeg skulle si)
näide , n'äite, näide\t	eksempel
p'alja-jalu	barbeint (adv.)
p'een-raha.k'ott , -koti, k'otti	portemoné, pengepung
pidu , p'eo / pidu, pidu	fest
pidullik , -liku, -l'ikku	festlig, høytidelig
pid•aama , -, -\t	pyjamas
pintsak , -u, -u\t	jakke, bleser
pisikel(ne) , -se, -s\t	liten
pl'uus , pluusi, pl'uusi	bluse
p'uddri.t'oos , -toosi, -t'oosi	pudderdåse
päevita\ma , -\da, -\b	solbade, sole seg
püksid , p'üks\te, p'üks\e (flt.)	bukse, buksepar
raha.k'ott , -koti, k'otti	lommebok, pengepung
r'iide\d , riiete, r'iide\id (flt.)	klær
riie , r'iide, riie\t	tøy
riietu\ma , -\da, -\b	kle på seg
> l'ahti riietu\ma	kle av seg
riietus , -e, -\t	klær, antrekks
r'ingi	omkring
rinna.h'oidja , -, -\t	brystholder
saabas , s'aapa, saabas\t	støvel
seelik , -u, -u\t	skjørt
seleta\ma , -\da, -\b	forklare
(r'iide\id) s'elga pane\ma ,	kle på seg (§ 61)
¤ p'ann\va, pane\b ¤	
smoking , -i / -i\t	smoking
s'okk , soki, s'okki	sokk
s'ukk , suka, s'ukka	strømpe
s'ukk.püksi\d , -p'üks\te, -p'üks\e (flt.)	strømpebukse
supel.püksi\d , -p'üks\te, -p'üks\e (flt.)	badebukse
s'uss , sussi, s'ussi	tøfler

särgi·v'äel	i skjorteermene
s'ärk, särgi, s'ärki	skjorte
talve·palitu, -~, -\t	vinterfrakk
talve·m'antlel, -li, -li\t	vinterfrakk, vinterkåpe
talve·saabas, -s'aapa, -saabas\t	støvlett
t'asku·p'eeg el, -li, -li\t	lommespeil
t'asku·raamat, -u, -u\t	notisbok
t'asku·räтик, -u, -u\t	lommetørkle
teksasle\ld, -\te, -e\ld (flt.)	olabukse
teksas·püksi\ld, -p'üks\te, p'üks\e (flt.)	olabukse
T-s'ärk, T-särgi, T-s'ärki	t-skjorte
(ujumis)trik'oo, -, -\d	badedrakt
vahe, -, -\t [= erinevus]	forskjell
vihma·m'antlel, -li, -li\t	regnfrakk, regnkappe
villalne, -se, -s\t	ull-, av ull
v'õtme·k'imp, -kimbu, k'impu	nøkkelenknippe
'õhtu·kl'eit, -kleidi, -kl'eiti	aftenkjole
'õlg, õla, 'õlga	skulder, aksel
'öö·s'ärk, -särgi, s'ärki	nattkjole; nattskjorte
ülevalt	ovenfra
ülik'ond, -konna, -k'onda	dress

Uttrykk

RIIETUS JA VÄLIMUS

Ta on hästi riitetud.	Han/hun er velkledd.
Ta käib alati hästi (korralikult, lohakalt) riides.	Han/hun er alltid bra (ordentlig, slurvet) kledd.
Sa näed kena välja.	Du ser bra ut.
Te näete hea välja.	De ser bra ut.
Ta on kena välimusega.	Han/hun har et hyggelig utseende.
Sul on kena soeng.	Du har pen hårfasong.
Sul on hea maitse.	Du har god smak.
See kübar /kleit sobib sulle hästi.	Den hatten /kjolen kler deg (godt).
See kostüüm ei sobi mulle.	Den drakta passer meg ikke.
See on liiga kitsas / liiga lai.	Den er for trang / for vid.
See on paras suurus.	Den er passe størrelse.
Need kingad/saapad on mulle parajad.	Disse skoene/støvlene passer (til meg).
King pigistab.	Skoen trykker.
Moeasi. See on viimane mood.	Motesak. Det er siste mote.
See on praegu moes.	Det er på moten nå.
Meesteriite /naisteriite osakond.	Avdeling for herrekler /dameklær.
Proovikabiin.	Prøverom.
Pane end kiiresti riidesse.	Skynd deg å kle på deg.
Pane riided selga ja tule jalutama.	Ta på deg (yttertøyet) og la oss gå en tur.
Rahvariided. Tööriided.	Nasjonaldrakt. Arbeidsklær.
Sa pead end (õhtuks) ümber riitetama.	Du må kle deg om (til kvelden).
Seo lips ette.	Knytt slipset (ta på deg slipset).
Võta võtmed ja rahakott kaasa.	Ta med nøklene og lommeboka.

KLÆR OG UTSEENDE

Han/hun er velkledd.
Han/hun er alltid bra (ordentlig, slurvet) kledd.
Du ser bra ut.
De ser bra ut.
Han/hun har et hyggelig utseende.
Du har pen hårfasong.
Du har god smak.
Den hatten /kjolen kler deg (godt).
Den drakta passer meg ikke.
Den er for trang / for vid.
Den er passe størrelse.
Disse skoene/støvlene passer (til meg).
Skoen trykker.
Motesak. Det er siste mote.
Det er på moten nå.
Avdeling for herrekler /dameklær.
Prøverom.
Skynd deg å kle på deg.
Ta på deg (yttertøyet) og la oss gå en tur.
Nasjonaldrakt. Arbeidsklær.
Du må kle deg om (til kvelden).
Knytt slipset (ta på deg slipset).
Ta med nøklene og lommeboka.

Olen taskurätku /rahakoti maha unustanud.	Jeg har glemt igjen lommetørkleet /lommekoka.
Pane end soojalt riidesse.	Kle deg varmt.
Võta (end) riidest lahti.	Kle av deg.
Mine magama.	Gå og legg deg.
Mugav/sportlik riietus.	Bekvem/sportslig påkledning.
Välimus petab.	Utseendet bedrar (=skinnet bedrar).

Oppgaver

- ◇ 1. *Svar på estisk* : Mis me hommikul teeme? Milline on meeste rietus? Mis võib olla taskutes? Mida kannavad naised? Ilma milleta daamid ei lähe kodunt välja? Mis võib käekotis olla? Kas teile meeldivad körgete kontsadega kingad? Mida kannavad naised ja mehed peol? Milles koosneb aluspesu? Mida me kanname talvel? Milleks on vihmavari kasulik?
- ◇ 2. *Bøy i entall og de-flertall (unntatt part.flt.) etter eksemplet i § 149:* vend 'bror', pea 'hode', raamat 'bok', inimene 'menneske', poiss 'gutt' (§ 140a), proua 'frue' (§ 138b), viga 'feil', mägi 'fjell'.
- ◇ 3. *Oversett til norsk:* Naistele meeldib kauplustes käia. Vanaisa loeb ilma prillideta. Tänavatel söidavad autod. Poeg saatis vanematele kirja. Raamat lastele. Selvehallis on mitu kauplust, mis kuuluvad välimaalastele. Tütar saabus pühadeks kohu. Isa jalutab lastega. Headest lastest kasvavad head inimesed. Mitu last teil on? Ema räägib tütarde ja poegadega. Laul ilma sõnadeta.
- ◇ 4. *Oversett til norsk:* Ma panen mantli selga ja mütsi pähe. Vennal on mantel seljas ja kübar peas. Võta kuub seljast ja hakka tööle. Pane särk selga ja lips ette. Mul on lips ees. Ta pani öösärgi selga ja sussid jalga. Õde pani uue kleidi selga ja läks people. Sa paned rahakoti taskusse. Ma võtan taskust taskurätku. Kas sul raha on kaasas? Võta käekott kaasa, kui välja lähed. Pane sall kaela, väljas on külm. Vanaisal on sall kaelas ja saapad jalas. Me võtame kinda käest, kui teretame kedagi. Mehel on frakk seljas ja naisel on karusnahk õlgadel. Laps paneb särgi selga ja sokid jalga. Ta võtab kingad jalast ja käib paljajalu 'barbeint'.
- ◇ 5. *Oversett til estisk:* Jeg står opp tidlig om morgen og klær på meg. Mannen går i dress. Dressen min består av jakke og bukse. Jeg tar på meg dressen og går ut. Ta av (dress)jakka! Broren min har (dress)jakka på. Har du lue (på deg)? Lommetørkleet er i lomma. Hvor er lommeboka? I håndveska er det lommespeil, leppestift, børste, kam, pudderdåse. Når det er kaldt ute, (da) tar jeg på meg frakken og skjerfet (om halsen). Når det regner, slår jeg opp (overs.: åpner) paraplyen. På badestranda (har) mennene badebukse og kvinnene badedrakt.

Pugg:

riietuma = kle på seg
lahti riietuma = kle av seg

end riietama = end riidesse panema
end lahti riietama = end riidest lahti võtma

KAPITTEL 31

Grammatikk

PARTITIV FLERTALL

§153

Partitiv flertall svarer på spørsmåla **keda?** ‘hvem?’ og **mida?** ‘hva?’ – ved adjektiv **milliseid?** / **missuguseid?** ‘hvilke?, hva slags?’

Dannelsen av partitiv flertall er innfløkt. For den som lærer seg estisk, synes det ofte enklest å lære forma utenat, eller å slå den opp i ordboka når det er bruk for den. En detaljert framstilling følger nedenfor for dem som gjerne vil ha et innblikk i villnisset. Selv om kanskje ingen kan klare å lære disse reglene, vil det være nyttig å se på bøyningen og eksemplene for lettere å kunne kjenne igjen formene når en støter på dem. Formene i partitiv flertall er oversiktlig vist i tabellen over bøyningstyper (Tillegg 2).

Partitiv flertall er i seg selv viktig, og dessuten er den en grunnkasus som danner basis for flere andre former:

- 1) formene i vokalflertall som blir brukt parallelt med formene i *de*-flertall (se § 146-147, 234 og Tillegg 3),
- 2) *i*-superlativ (§ 76).

Partitiv flertall vil heretter inngå i ordlistene som den fjerde grunnforma av nomen: *nom.ent.*, *gen.ent.*, *part.ent.*, *part.fl.* Eks.:

raamat , -u, -u\lt, -u\id (les: raamat, raamatu, raamatut, raamatuid)	‘bok’
v'end , venna, v'enda, v'endvi / v'enda\sid	‘bror’
liige , l'iikme, liige\lt, l'iikme\id	‘medlem’

DANNELSEN AV PARTITIV FLERTALL

§154

Partitiv flertall kan ha endelsene **-id**, **-sid** eller **vokal (-i, -e, -u)**. For noen ord er det bare ei riktig form: **aasta\id** ‘år’, **auto\sid** ‘biler’, **harjutusi** ‘øvelser’. Men ganske mange ord kan ha parallelle valgfrie former i partitiv flertall: **j'alg\u / j'algas\id** ‘fötter’, **id'e\id / id'ee\sid** ‘ideer’, **t'öolis\i / t'öölise\id** ‘arbeidere’.

Partitiv flertall kan likne på stammen i genitiv eller partitiv entall, eller den kan være forskjellig fra begge disse. Den kan også opptre med en spesiell stamme i vokalflertall (se § 160, 227-229). Ord med stadieveksling har alltid sterkt stadium i partitiv flertall (se § 230-231), jf.:

<i>nom.ent.</i>		<i>gen.ent.</i>	<i>part.ent.</i>	<i>part.fl.</i>
'aasta	‘år’	'aasta	'aasta\lt	'aasta\id
ema	‘mor’	ema	ema	ema\sid
tuba	‘rom’	t'oa	tuba	tuba\sid / tub\e
liige	‘medlem’	l'iikme	liige\lt	l'iikme\id
n'aaber	‘nabo’	n'aabri	n'aabri\lt	n'aabre\id (i→e)
r'audne	‘jern-’	r'audse	r'audse\lt	r'audse\id
odav	‘billig’	odava	odava\lt	odava\id

j'alg	'fot'	jala	j'alg <u>a</u>	j'alg <u>a</u> / j'alg <u>a</u> sid
k'eel	'språk'	keele	k'eel <u>t</u>	k'eel <i>i</i>
söber	'venn'	söbra	s'öpra	s'öpr <u>u</u> / s'öpr <u>a</u> sid
hobune	'hest'	hobuse	hobus <u>t</u>	hobuse <i>id</i>
'oskus	'ferdighet'	'oskuse	'oskus <u>t</u>	'oskus <i>i</i> / 'oskus <i>e</i> id
käsi	'hånd'	k'ää	k'ä <u>tt</u>	käs <i>i</i>

I eksemplene blir det også i fortsettelsen oppført fire former:

nom.ent.   *gen.ent.*   *part.ent.*   *part.flit.*

ENDELSEN -id

Endelsen **-id** er karakteristisk for tre grupper av ord:

§155

- 1) de fleste orda uten stadieveksling der de forskjellige stammevariantene ofte er fulgt av ymse utlydsendringer, eks.:

kolma <u>s</u> – kolma <u>nd</u> a – kolmand <u>a</u> id	'tredje'	(med utlydsendringer)
'asta – 'asta – 'asta <u>a</u> id	'år'	(uten utlydsendringer)
- 2) ord med stadieveksling der *nom.ent.* har svakt stadium og *gen.ent.* sterkt (stadieveksling *svakt* → *sterkt*), eks.:

môte – m'ötte – m'ötte <u>vid</u>	'tanke'	(uten utlydsendringer)
saabals – s'aapa – s'aapa <u>a</u> id	'støvel'	(med utlydsendringer)
- 3) ord på lang vokal: en del med 1 stavelse, og av lengre ord de som ender på -ee, f.eks. **k'uu**, **id'ee**, **karab'ee**.

id'ee – id'ee – id'e <u>id</u>	'idé'
--	-------

Basis for *part.flit.* på **-id** er stammen i *gen.ent.*, f.eks.:

kolmas – **kolmanda** – kolmandaid
saabas – **s'aapa** – s'aapaaid

Foran endelsen **-id** kan det være sekundære lydendringer:

- a) *i* → *e* når *gen.ent.* har stammevokalen -i:

arvuti – arvuti <u>i</u> – arvute <u>eid</u>	'datamaskin'
p'eegel – p'eegli – p'eegle <u>id</u>	'speil'
- b) lang vokal blir forkortet:

k'uu – k'u <u>id</u>	'måne'
id'ee – id'e <u>id</u>	'idé'

Innenfor disse store gruppene er det mange undergrupper og unntak.

1. Ord uten stadieveksling

§156

A. typen **ohutu** (uten utlydsendringer):

v'alge	'hvit'	v'alge	v'alge <u>t</u>	v'alge <i>id</i>
v'oodi	'seng'	v'oodi	v'oodi <u>t</u>	v'oode <i>id</i> (i→e)
s'eeria	'serie'	s'eeria	s'eeria <u>t</u>	s'eria <i>id</i>
õpetaja	'lærer'	õpetaja	õpetaja <u>t</u>	õpetaja <i>id</i>
kaheksa	'åtte'	kaheksa	kaheksa <u>t</u>	kaheksa <i>id</i>
arvuti	'datamaskin'	arvuti	arvuti <u>t</u>	arvute <i>id</i> (i→e)
'armunu	'forelsket'	'armunu	'armunu <u>t</u>	'armunu <i>id</i>

ohutu	'farefri'	ohutu	ohutu\t	ohutu\id
sobimatu	'upassende'	sobimatu	sobimatu\t	sobimatu\id
kodutu	'hjemløs'	kodutu	kodutu\t	kodutu\id

B. typen **õpik** (ord med ymse utlydsendringer):

sajand	'århundre'	sajandi	sajandi\t	sajande\id
hele	'lys' (<i>adj.</i>)	heleda	heleda\t	heleda\id
k'uldne	'gyllen'	k'uldse	k'uldse\t	k'uldse\id
lennuk	'fly'	lennuki	lennuki\t	lennuke\id
p'eegel	'speil'	p'eegli	p'eegli\t	p'eegle\id
kõvem	'hardere'	kõvema	kõvema\t	kõvema\id
sn'epper	'smekklås'	sn'epri	sn'epri\t	sn'epre\id
naljakas	'morsom'	naljaka	naljaka\t	naljaka\id
kolmas	'tredje'	kolmanda	kolmandat	kolmanda\id
ilus	'vakker'	ilusa	ilusa\t	ilusa\id
s'oodus	'rimelig'	s'ooodsa	s'ooodsa\t	s'ooodsa\id
õpik	'lærebok'	õpiku	õpiku\t	õpiku\id
raamat	'bok'	raamatu	raamatu\t	raamatu\id
tänav	'gate'	tänava	tänava\t	tänava\id
m'aitsev	'velsmakende'	m'aitsva	m'aitsva\t	m'aitsva\id

C. typen **soolane** (utlydsendring *ne* → *se*):

soolane	'salt' (<i>adj.</i>)	soolase	soolas\t	soolase\id
sinine	'blå'	sinise	sinis\t	sinise\id
mis.sugune	'hva slags'	mis.suguse	mis.sugus\t	mis.suguse\id
v'aene	'fattig'	v'aese	v'aes\t	v'aese\id
Unntak:				
naine	'kvinne'	naise	n'ais\t	n'ais\i
teine	'annen'	teise	t'eis\t	t'eis\i

D. typen **katus** (utlydsendring *O* → *e*, *s* → *kse*):

katus	'tak'	katuse	katus\t	katuse\id
vares	'kråke'	varese	vares\t	varese\id
t'eos	'verk'	t'eose	t'eos\t	t'eose\id
j'uus	'hår(strå)'	j'ukse	j'uus\t	j'ukse\id

E. typen **ase** (utlydsendring *O* → *me*):

ase	'leie; sted'	aseme	ase\t	aseme\id
habe	'skjegg'	habeme	habe\t	habeme\id
Og med avvikende <i>part.ent.</i> :				
süda	'hjerte'	südame	südan\t	südame\id

§157 2. Ord med stadieveksling *svakt* → *sterkt*

A. typen **mõte** (uten utlydsendringer):

mõte	'tanke'	m'õtte	mõte\t	m'õtte\id
komme	'skikk'	k'ombe	komme\t	k'ombe\id
riie	'tøy, -kle'	r'iide	riie\t	r'iide\id

B. typene a) **hammas**, b) **tütar**, c) **tõrges**, d) **liige** (ord med utlydsendringer):

a)	võõras hammas rikas kallis	'fremmed' 'tann' 'rik' 'dyr, kjær'	v'õõra h'amba r'ikka k'alli	võõras\t hammas\t rikas\t kallis\t	v'õõra\v{id h'amba\v{id r'ikka\v{id k'alle\v{id (i→e)
b)	süstal pöial aken tütar	'sprøyte' 'tommel' 'vindu' 'datter'	s'üstla p'öidla 'akna t'ütre	süstal\t pöial\t aken\t tütar\t	s'üstla\v{id p'öidla\v{id 'akna\v{id t'ütre\v{id
c)	armas hoolas tõrges ainus õnnis	'kjær' 'omsorgsfull' 'sta' 'eneste' 'salig'	'armsa hoolsa tõrksa 'ainsa 'õndsa	armas\t / 'armsa\t hoolas\t / 'hoolsa\t tõrges\t / tõrksa\t ainus\t / 'ainsa\t õnnis\t / 'õndsa\t	'armsa\v{id 'hoolsa\v{id tõrksa\v{id 'ainsa\v{id 'õndsa\v{id
d)	liige seitse võti kümme	'medlem' 'sju' 'nøkkel' 'ti'	l'iikme s'eitsme v'ötme k'ümme	liige\t seitse\t võti\t kümme\t	l'iikme\v{id s'eitsme\v{id v'ötme\v{id k'ümme\v{id

3. Ord med lang vokal

§158

I undertypen **puu** (lang vokal blir forkortet foran endelsen **-id**), har alle orda også paralleliformer med endelsen **-sid**:

p'u'u m'a'a t'ee id'ee	'tre' 'jord' 'arbeid' 'idé'	p'u'u m'a'a t'öö id'ee	p'u'u\id m'a'a\id t'öö\id id'ee\id	p'u\v{id / p'u'u\v{sid m'a\v{id / m'a'a\v{sid t'ö\v{id / t'öö\v{sid id'e\v{id / id'ee\v{sid
---------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	---	--

Unntak (tidligere skrevet **h'ää** og **p'ää**):

p'ea h'ea	'hode' 'god'	p'ea h'ea	p'ea\id h'ea\id	p'ä\v{id / p'ea\v{sid h'ä\v{id / h'ea\v{sid
--------------	-----------------	--------------	--------------------	--

ENDELSEN **-sid**

§159

Endelsen **-sid** opptrer i tre ordgrupper:

- en stor del av de tostavelses orda som ikke har sterkt langstaving, og lengre ord med kort trykksterk stavelse fulgt av kort trykklett, f.eks: **ema** 'mor', **jõgi** 'elv', **kõne** 'tale', **auto** 'bil', **kalju** 'knaus', **klippe**', **arutelu** 'drøftelse', **jumalanna** 'gudinne':
ema – ema – ema\sid
auto – auto – auto\sid
arutelu – arutelu – arutelu\sid
- ord på lang vokal eller diftong, f.eks. **galer'ii** 'galleri', **men'üü** 'meny', **kr'ae** 'krage':
galer'ii – galer'ii – galer'ii\sid
kr'ae – kr'ae – kr'ae\sid
- ord med stadieveksling **sterkt** → **svakt**, som vanligvis har sterkt langstaving i *nom. ent.* (§ 230-231), f.eks. **r'iik** 'stat', **kasulik** 'nyttig':
r'iik – **riigi** – r'iiki\sid

Ord i første og andre gruppe har vanligvis bare endelsen **-sid** i *part.flt.*, men noen enkeltord har også ei parallelform med vokalendelse (saba ‘hale’ – **saba\sid** / **sab\u**). I tredje gruppe blir det for det meste brukt vokalendelse i *part.flt.* Ved sida av den er det vanligvis mulig å bruke parallelform med endelsen **-sid** (r‘ik ‘stat’ – **r‘ik\e** / **r‘iki\sid**). Nærmere om vokalendelse i § 160-164.

Basis for *part.flt.* på **-sid** er stammen i *part.ent.*, f.eks.:

jõgi – j'oe – jõge – jõge\sid	‘elv’
kr'ae – kr'ae – kr'ae\d – kr'ae\sid	‘krage’
r'ik – riigi – r'iki – r'ik\e / r'iki\sid	‘stat’

A. typen **saba** (ord uten stammeendringer, *part.ent.* uten endelsen):

isa	‘far’	isa	isa	isa\sid
ema	‘mor’	ema	ema	ema\sid
sõna	‘ord’	sõna	sõna	sõna\sid / sõn\u
saba	‘hale’	saba	saba	saba\sid / sab\u
vaba	‘fri’	vaba	vaba	vaba\sid / vab\u
kivi	‘stein’	kivi	kivi	kivi\sid / kiv\e
tädi	‘tante’	tädi	tädi	tädi\sid
kino	‘kino’	kino	kino	kino\sid
elu	‘liv’	elu	elu	elu\sid
karu	‘bjørn’	karu	karu	karu\sid
arutelu	‘drøftelse’	arutelu	arutelu	arutelu\sid
logo	‘logo’	logo	logo / logot	logo\sid

B. typen **kõne** (ord uten stammeendringer, *part.ent.* ender på **-t**):

kõne	‘tale’	kõne	kõne\t	kõne\sid
pere	‘familie’	pere	pere\t	pere\sid
auto	‘bil’	auto	auto\t	auto\sid
tubli	‘flink’	tubli	tubli\t	tubli\sid
norralanna	‘norsk kvinne’	norralanna	norralanna\t	norralanna\sid

C. typen **nimi** (uten stadieveksling, utlydsendring *i* → *e*):

nimi	‘navn’	nime	nime	nime\sid
tüvi	‘stamme’	tüve	tüve	tüve\sid
hani	‘gås’	hane	hane	hane\sid
suvi	‘sommer’	suve	suve	suve\sid

Unntak: undertypen **meri** (*part.ent.* på **-d** og *gen.ent.* som basis for *part.flt.*):

meri	‘hav’	mere	m'er\d	mere\sid
tuli	‘ild’	tule	t'u\l\d	tule\sid
mõni	‘noen’	mõne	m'õn\da / m'õn\d	mõne\sid

D. ord med avvikende innlydsendringer: typen a) **rida** (uten utlydsendringer) og b) **jõgi** (utlydsendring *i* → *e*):

a)	rida	‘rekke’	r'ea	rida	rida\sid / rid\u
	tuba	‘rom’	t'oa	tuba	tuba\sid / tub\e
	viga	‘feil’	v'ea	viga	viga\sid / vig\u
	sõda	‘krig’	sõja	sõda	sõda\sid / sõd\u
	õde	‘søster’	'oe	õde	õde\sid
b)	jõgi	‘elv’	j'oe	jõge	jõge\sid

E. typen **koi** (uten stammeendringer, jf. undertypen **puu** § 158):

k'oi	'møll'	k'oi	k'o\id	k'o\sid
garant'i	'garanti'	garant'i	garant'i\id	garant'i\sid

F. I ord med stadieveksling *sterkt* → *svakt* (typene **riik**, **hein**, **sõber**, **õnnelik**) opptrer endelsen *-sid* vanligvis i parallelformene og den er sjeldnere brukt enn vokalendelse (se § 163), men det fins også noen ord der endelsen *-sid* blir foretrukket eller er den eneste mulige:

- a) noen ord som i nominativ ender på *-u*, der bare endelsen *-sid* er mulig: (k'õu 'torden', p'õu 'bryst', 'õu 'tun', s'au 'pottemakerleire'), eks.:

'õu	'tun, gård'	õue	'õue	'õue\sid
-----	-------------	-----	-------------	-----------------

- b) ord som er lite brukt eller de har former som kan forveksles (homonyme former) jf.:

p'öid	'fotblad'	pöia	p'öida	p'öida\sid (/ p'öid\i)
m'aks	'lever'	maksa	m'aksa	m'aks\sid (/ m'aks\u)
m'aks	'skatt'	maksu	m'aksu	m'aks\e / m'aksu\sid

VOKALENDELENE *-e*, *-i*, *-u*

Vokalendelse er karakteristisk for bestemte bøyningstyper. De største av disse omfatter

§160

- 1) en del ord som ender på *-ne/-s* og *-ke* (alle med *-se* i genitiv), eks.:

oluline – olulise – olulis\i	'vesentlig'
harjutus – harjutuse – harjutus\i	'øvelse'
pääsuke – pääsukese – pääsukes\i	'svale'

- 2) ord med stadieveksling *sterkt* → *svakt* (§ 230-231), eks.:

r'iik – riigi – r'iik\e	'stat'
j'alg – jala – j'alg\u	'fot'

Mange av disse orda kan i tillegg til formene med vokalendelse ha parallelformer med endelsen **-sid** eller **-id**, eks.:

r'iik – r'iik\e / r'iiki\sid	'stat'
osa – os\i / osa\sid	'del'
r'askus – r'askus\i / r'askuse\id	'vanske'

Basis for vokalendelsen i *part.flt.* er for det meste stammen i *part.ent.*, eks.:

r'iik – riigi – r'iiki – r'iik\e / r'iiki\sid
oluline – olulise – olulis\i – olulis\sid

Stammevokalen er avgjørene for valget av vokal i flertall. Når stammevokalen blir utskiftet med flertallsvokalen, får vi stammen i vokalflertall (V) (se også § 227-229). Ved dette oppstår det forholdet at flertallsvokalen samtidig inngår i bøyningsendelsen, noe som enkelte steder er markert med grensetegn (|) på begge sider av vokalen. Det første tegnet viser hvor endelsen begynner og det andre hvor stammen slutter (eks.: jal|vu|l).

Hovedreglene for vokalskiftet er følgende (se også § 165):

stammevokal	→	flertallsvokal
i / u	→	e
e	→	i
a	→	i / u

§161 Endelsen -i

Vokalendelsen opptrer som -i i de typene der *gen.ent.* har stammevokalen -e.

A. typen **oluline** (utlydsendringer *ne* → *se* og *O* → *se*):

oluline	'vesentlig'	olulise	olulis\t	olulis\i
estetiline	'estetisk'	estetilise	estetilis\t	estetilis\i
õpilane	'elev'	õpilase	õpilas\t	õpilas\i
inimene	'menneske'	inimese	inimes\t	inimes\i
pääsuke	'svale'	pääsukese	pääsukes\t	pääsukes\i
väike	'liten'	väikese	väikes\t	väikes\i

Merk: Om orda **väike** 'liten', **päike** 'sol', **äike** 'torden' mister en -e i genitiv, så har *part.flt.* endelsen -id: **väikse\id**, **päikse\id**, **äikse\id**, ellers er det -i (**väikes\i**).

B. typen **harjutus** (utlydsendring *O* → *e*):

koletis	'spøkelse'	koletise	koletis\t	koletis\i
harjutus	'øvelse'	harjutuse	harjutus\t	harjutus\i

C. undertypen **töoline** (utlydsendring *ne* → *se*, parallelform med endelsen -id: en blanding av typene **oluline** ja **soolane** § 156C),

t'öoline	'arbeider'	t'öölise	t'öolis\t	t'öolis\i / t'öölise\id
'eestlane	'ester'	'eestlase	'eestlas\t	'eestlas\i (/ 'eestlase\id)
id'eeline	'ideell'	id'eelise	id'eelis\t	id'eelis\i (/ id'eelise\id)

D. undertypen **raskus** (utlydsendring *O* → *e*, parallelform med endelsen -id: en blanding av typene **harjutus** ja **katus** § 156D):

l'oottus	'håp'	l'oottuse	l'ootus\t	l'ootus\i / l'oottuse\id
r'askus	'vanske'	r'askuse	r'askus\t	r'askus\i / r'askuse\id
form'aalsus	'formalitet'	form'aalsuse	form'aalsus\t	form'aalsus\i / form'aalsuse\id
tegel'ikkus	'virkelighet'	tegel'ikkuse	tegel'ikkus\t	tegel'ikkus\i (/ tegel'ikkuse\id)

E. typene a) **uus**, b) **suur** (*part.flt.* på basis av *nom.ent.*):

a)	õis	'blomst'	õie	õi\t	õis\i
	'uus	'ny'	uue	'uu\t	'uus\i
	k'uus	'seks'	kuue	k'uu\t	k'uus\i
	k'üüs	'negl'	küüne	k'üün\t	k'üüs\i
	v'ars	'stilk'	varre	v'ar\t	v'ars\i
	l'aps	'barn'	lapse	l'as\t	l'aps\i
	'uks	'dør'	ukse	'us\t	'uks\i
b)	k'eel	'språk'	keele	k'ee\t	k'eel\i
	j'oon	'linje'	joone	j'oon\t	j'oon\i
	n'oor	'ung'	noore	n'oor\t	n'oor\i
	s'uur	'stor'	suure	s'uur\t	s'uur\i
Unntak:					
	m'ees	'mann'	mehe	m'ees\t	meh\i

F. typen **käsi** (*part.flt.* er lik *nom.ent.*):

käsi	'hånd'	k'ää	k'ä\tt	käsvi
vesi	'vann'	v'ee	v'e\tt	vesvi
mesi	'honning'	m'ee	m'e\tt	mesvi

Endelsen -e

Vokalendelsen opptrer som **-e** i de typene der *gen.ent.* har stammevokalen **-i** eller **-u**.

A. typen a) seminar og b) undertypen muuseum (utlydsending 0 → i):

a)	seminar	'seminar'	seminari	seminari	seminar\e
	praktikum	'praktikum'	praktikumi	praktikumi	praktikum\e
	sõbratar	'venninne'	sõbratari	sõbratari	sõbratar\e
b)	j'aanuar	'januar'	j'aanuari	j'aanuari	j'aanuar\e
	m'uuseum	'museum'	m'uuseumi	m'uuseumi	m'uuseum\e
	akv'aarium	'akvarium'	akv'aariumi	akv'aariumi	akv'aarium\e
	st'aadion	'stadion'	st'aadioni	st'aadioni	st'aadion\e

Merk at i undertypen **muuseum** er det parallelform med endelsen **-id** dersom *part.ent.* har **-t** (jf. § 123C) – liksom i typen **öpik** (§ 156B):

m'uuseumi\it - m'uuseume\id   akv'aariumi\it - akv'aariume\id   st'aadioni\it - st'aadione\id

B. undertypen kabinet (utlydsending 0 → i):

kabinet	'kabinet'	kabini	kabin'etti	kabin'ett\e
sigaret	'sigarett'	sigareti	sigar'etti	sigar'ett\e
k'ompvek	'konfekt'	k'ompveki	k'ompv'ekki	k'ompv'ekk\e

C. typen önnelik (utlydsending 0 → u):

önnelik	'lykkelig'	önneliku	önnel'ikku	önnel'ikk\e
kirjanik	'forfatter'	kirjaniku	kirjan'ikku	kirjan'ikk\e

Endelsene -e / -i / -u**§ 163**

Egentlig er det nødvendig å velge vokal bare for noen typer der orda har forskjellige stammevokaler, aller vanligst **-i**, men også **-u**, **-a** og **-e** (se § 160, 165)

- (a) typene **riik-pood** og **hein-oks**
- (b) typen **sõber**
- (c) typen **rida**
- (d) typen **saba**

Av alle disse orda kan en også danne de lengre formene på **-sid**, men for det meste virker disse litt gammeldagse. I typene **rida** og **saba** bruker en *part.flit.* med vokalendelse bare i noen enkeltord.

A. Regelen: i/u → e

(a)	r'iik	'stat'	riigi	r'iiki	r'iik\e	/ r'iiki\sid
	k'app	'skap'	kapi	k'appi	k'app\e	/ k'appi\sid
	s'ent	'sent'	sendi	s'enti	s'ent\e	/ s'enti\sid
	bank'ett	'bankett'	banketi	bank'etti	bank'ett\e	/ bank'etti\sid
	p'ilt	'bilde'	pildi	p'ilti	p'ilt\e	/ p'ilti\sid
	terror'ist	'terrorist'	terroristi	terror'isti	terror'ist\e	/ terror'isti\sid
	l'ind	'fugl'	linnu	l'indu	l'ind\e	/ l'indu\sid
	l'ipp	'flagg'	lipu	l'ippu	l'ipp\e	/ l'ippu\sid
	p'old	'åker'	pöllu	p'oldu	p'old\e	/ p'oldu\sid
	p'ood	'butikk'	p'oë	p'oodi	p'ood\e	/ p'oodi\sid
	h'oog	'fart'	h'oo	h'oogu	h'oog\e	/ h'oogu\sid
	j'oud	'kraft'	j'ou	j'oudu	j'oud\e	/ j'oudu\sid
	p'oiss	'gutt'	poisi	p'oissi	p'oiss\e	/ p'oissi\sid

(b)	puder vari	'grøt' 'skygge'	pudru varju	p'utru v'arju	p'utr\v{e} v'arj\v{e}	/ p'utru\sid / v'arju\sid
(d)	kivi	'stein'	kivi	kivi	kiv\v{e}	/ kivi\sid

B. Regelen: *e* → *i*

(de fleste orda med stammevokal -e inngår i andre typer)

(a)	k'ukk l'll j'ärv aja:l'eht	'hane' 'blomst' 'innsjø' 'avis'	kuke lille järve aja-lehe	k'ukke l'ille j'ärve aja:l'ehte	k'ukk\v{i} l'll\v{i} j'ärv\v{i} aja:l'eht\v{i}	/ k'ukke\sid / l'lle\sid / j'ärve\sid / aja:l'ehte\sid
(b)	teder tali	'orre' 'winter'	tedre talve	t'etre t'alve	t'etri t'alv\v{i}	/ t'etre\sid / t'alve\sid

Merk at disse har partitiv flertall på basis av stammen i nominativ entall:

(a)	'üks k'aks	'en, ei, ett' 'to'	ühe	'ühte / 'üht k'ahte / k'aht	'üks\v{i} k'aks\v{i}	/ 'ühte\sid / k'ahte\sid
-----	---------------	-----------------------	-----	--------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------

§164

Med stammevokal -a er to vokalendelser (-u og -i) mulige i *part.flit.* avhengig av vokalen i første stavelse.

C. Regelen *a* → *u*

gjelder om det i foregående stavelse står en av vokalene -a, -i, -ö (enten alene eller som førstekomponent i en diftong), eller diftongene -ei eller -ää. (En huskeregel som estiske skolebarn bruker: *Kass kõrtsis ei käi* 'Katten går ikke på vertshus'. Setningen inneholder alle de aktuelle vokalene og diftongene.)

(a)	j'alg 'aeg l'ai l'eib s'ein v'äin h'ein	'fot' 'tid' 'bred' 'brød' 'vegg' 'sund' 'høy'	jal aja laia leiva seina väina heina	j'alg 'aega l'aia l'eiba s'eina v'äina h'eina	j'alg\u 'aeg\u l'ai\u l'eib\u s'ein\u v'äin\u h'ein\u	/ j'alg\sid / 'aega\sid / l'aia\sid / l'eiba\sid / s'eina\sid / v'äina\sid / h'eina\sid
(b)	söber padi asi	'venn' 'båt' 'ting, sak'	söbra padja asja	s'öpra p'atja 'asja	s'öpr\u p'atj\u 'asj\u	/ s'öpra\sid / p'atja\sid / 'asja\sid
(c)	viga söda	'feil' 'krig'	v'ea söja	viga söda	vig\u söd\u	/ viga\sid / söda\sid
(d)	söna vaba maja	'ord' 'fri' 'hus'	söna vaba maja	söna vaba maja	sön\u vab\u maj\u	/ söna\sid / vaba\sid / maj\sid

Unntak:

(a)	p'ikk s'ilm k'ing	'lang' 'øy' 'sko'	pika silma kinga	p'ikka s'ilma k'inga	p'ikk\v{i} s'ilm\v{i} k'ing\v{i}	/ p'ikka\sid / s'ilma\sid / k'inga\sid
-----	-------------------------	-------------------------	------------------------	---	---	--

D. Regelen *a* → *i*

gjelder i resterende tilfeller, dvs.:

(a)	v'end m'ets	'bror' 'skog'	venna metsa	v'enda m'etsa	v'end\v{i} m'ets\v{i}	/ v'enda\sid / m'etsa\sid
-----	----------------	------------------	----------------	--------------------------------	--	------------------------------

n'urk	'hjørne'	nurga	n'urka	n'urk <i>i</i>	/ n'urka\sid
p'oeg	'sønn'	poja	p'oega	p'oeg <i>i</i>	/ p'oega\sid
l'uud	'lime'	luua	l'uuda	l'uud <i>i</i>	/ l'uuda\sid
p'äev	'dag'	päeva	p'äeva	p'äev <i>i</i>	/ p'äeva\sid
k'ülm	'kald'	külma	k'ülma	k'ülm <i>i</i>	/ k'ülma\sid
'oks	'kvist'	oksa	'oksa	'oks <i>i</i>	/ 'oksa\sid
r'oog	'matrett'	r'oa	r'ooga	r'oog <i>i</i>	/ r'ooga\sid
(b) oder	'bygg'	odra	'otra	'otr <i>i</i>	/ 'otra\sid
mäger	'grevling'	mägra	m'äkra	m'äkr <i>i</i>	/ m'äkra\sid
(d) püha	'helg'	püha	püha	püh <i>i</i>	/ püha\sid
pesa	'reir'	pesa	pesa	pes <i>i</i>	/ pesa\sid

Unntak:

Ved sida av -j- kommer det i stedet for -i enten -e eller -u:

(b)	tühi	'tom'	tühja	t'ühja	t'ühj\e / t'ühja\sid
	kuri	'ond, slem'	kurja	k'urja	k'urj\e / k'urja\sid
	neli	'fire'	nelja	n'elja	n'elj\u / n'elja\sid
	väli	'felt, plass'	välja	v'älja	v'älj\u / v'älja\sid

Med en -u- i kort førstestavelse kommer det i stedet for -i en -e:

(c)	tuba	'rom'	t'oa	tuba	tub\e / tuba\sid
	nuga	'kniv'	n'oa	nuga	nug\e / nug\sid
	uba	'bønne'	'oa	uba	ub\e / uba\sid
(d)	munu	'egg'	munu	munu	mun\e / munu\sid

TABELL OVER VOKALENDELENE I PARTITIV FLERTALL

Sammenfattende kan vi stille opp følgende tabell over vokalendelsene i partitiv flertall (§ 161-164):

§165

Vokal i foregående stavelse	stammevokal	flertallsvokal	partitiv	entall	flertall
-	-i	-e	p'oiss <i>i</i>	p'oiss\e	
-	-u	-e	l'ind <i>u</i>	l'ind\e	
-	-e	-i	l'il <i>e</i>	l'il\i	
a i õ ei äi	-a	-u	s'õpra	s'õpr\u	
e o u ä ö ü (ikke ei äi)	-a	-i	v'enda	v'end <i>i</i>	

PARTITIV FLERTALL AV PRONOMEN

§166

	nom.	part.flt.	
flt.	meie	'vi'	m'e\id
flt.	teie	'dere'	t'e\id
flt.	nemad	'de'	n'e\id
flt.	n'eed	'de'	n'e\id
ent./flt.	kes	'hvem?'	keda
ent./flt.	mis	'hva?'	mida
ent.	ise	'selv'	'end\id

Orda **kes** og **mis** har i partitiv bare entallsformer.

BRUKEN AV PARTITIV FLERTALL

§167

Bruken av partitiv flertall er stort sett den samme som av partitiv entall (jf. § 128).

A. Subjektet står i partitiv flertall når det er av ubestemt omfang (som ved uttrykket **on olema**s el. **leidub** ‘det er el. fins’ + flertall av et substantiv). Vi kan kalle det delsubjekt.

→ On olema **inimesi**, kes kunagi millegagi rahul pole ‘Det fins *mennesker*, som aldri er fornøyd med noenting’. **Inimesi** ruttas kirikusse ‘*Folk* (et ubestemt antall) skyndte seg til kirken’. Metsast kostab **hääli** ‘Det høres *stemmer* fra skogen’. Eesti kirjanike **teoseid** on ilmunud ka norra keeles ‘*Verk* av estiske forfattere har kommet ut også på norsk’. Soomes on **metsi** ja **järvi** ‘I Finland er det *skoger* og *innsjøer*’. Taivas on palju **tähti** ‘Det er mange *stjerner* på himmelen’. Silmad on täis **pisaraid** ‘Øynene er fulle *av tårer*’. Uuel majal ei ole veel **aknaid** ‘Det nye huset har enda *ingen vinduer*’.

B. Partitiv flertall blir ofte brukt i overskrifter og boktitler, eks.:

→ **Mõningaid märkusi** ‘Noen notater’. **Vanasõnu ja könekäände** ‘Ordtak og vendinger (dvs. et utvalg)’. Eesti **muinasjutte** ‘Estiske folkeeventyr’. Minu **mälestusi** ‘Mine memoarer’. **Väljendeid** ‘Uttrykk’. Eesti **linnu** ‘Estiske byer’.

C. Om bruken av partitiv i objektet, se kap. 28.

→ Vanamees oli elus näinud raskeid **päevi** ‘Den gamle mannen hadde sett tunge *dager* i sitt liv’. Mu sõber oskab mitmeid **keeli** ‘Vennen min kan flere *språk*’. Ma tunnen palju **eestla** ja **norralasi** ‘Jeg kjenner mange *estere* og *norsker*’. Vanaema jutustab lastele **muinasjutte** ‘Bestemor forteller *eventyr* for barna’. Armastus võib sünnitada **imesid** ‘Kjærligheten kan gjøre (eg. føde) *under*’. Usk võib kangutada **mägesid** ‘Tro kan flytte *fjell*’. Ma ei oska **kõnesid** pidada ‘Jeg kan ikke holde *tale*’. Ema silitab lapse **juukseid** ‘Mora stryker barnets *hår*’. Kuulame radiost **päevauudiseid** ‘Vi hører på *nyhetene* i radioen’. Ära viska **pärleid** sigade ette ‘Kast ikke *perler* for svin’.

D. Et delpredikativ i flertall står i partitiv.

→ Anton Hansen Tammsaare on **suurimaid** eesti **kirjanikke** ‘Anton Hansen Tammsaare er en av de største estiske forfatterne’. Bill Gates on meie aja **kuulsamaid mehi** ‘Bill Gates er en av vår tids mest berømte menn’.

E. Etter orda **palju** ‘mye, mange’ og **vähe** ‘lite, få’ følger det partitiv flertall når substantivet uttrykker noe som er tellelig. Husk at etter tallord skal det være partitiv entall (§§ 44, 128a). Jf.:

→ palju **raamatuid** ‘mange bøker’ (*part.fl.t.*)   kaks **raamatut** ‘to bøker’ (*part.ent.*)
vähe **inimesi** ‘få mennesker’ (*part.fl.t.*)   sada **inimest** ‘hundre mennesker’ (*part.ent.*)

F. Noen preposisjoner og postposisjoner styrer partitiv, (jf. kap. 40):

→ Enne **pühi** oli meil kõgil palju tegemist ‘Før *helga* (helgedagene) hadde vi alle sammen mye å gjøre’. Ta luusis **tänavaid** pidi ‘Han streifet *gatelangs*’,

Tekst

INIMESE KEHA

Inimese keha koosneb peast, kerest, kätest ja jalgadest.

Pealagi on kaetud juustega. Noortel inimestel on heledad, pruunid või tumedad juuksed. Vanade inimeste juuksed on aga sageli muutunud halliks. Leidub ka inimesi, kellel üldse pole juukseid. Need on paljaspead ehk kiilaspead. Nahal kasvab karvu.

Inimesel on kaks silma, kaks kõrva, nina ja suu. Nao ülemist osa kutsume otsaesiseks ehk laubaks ja alumist osa lõuaks. Nao paremal ja vasakul küljel on põsed. Suus on keel ja hambad. Huuled on punased. Tervel inimesel on ka põsed punased. Haigel inimesel on aga sageli kahvatu nägu. Vanade inimeste näos on kortsud.

Blondidel inimestel on tavaiselt sinised või hallid silmad. Pruunide ja tumedate juustega inimestel on aga enamasti pruunid silmad. Leidub ka rohelisi silmi. Silmade juurde kuuluvad ka kulmud ja ripsmed.

Me näeme silmadega ja kuuleme kõrvadega. Me räägime ja sööme suuga. Hammasteaga me hammustame ja närimene. Keelega me maitseme ja ninaga haistame. Inimene, kes ei näe, on pime, ja see, kes ei kuule, on kurt. Kes ei saa rääkida, on tumm. Mõned inimesed näevad halvasti. Nad vajavad sel juhul prille või kontaktläätsi. Kas teie kannate prille?

*

Pea ja kere vahel on kael. Kerel on parem ja vasak külg. Ees asuvad rind ja köht. Taga asub selg. Tugevatel inimestel on laiad ölad. Skelett koosneb rohkem kui 200 luust. Köige suuremad kondid on reieluud.

Meil on kaks kätt ja kaks jalga. Paremal käel on viis sõrme. Vasakul käel on samuti viis sõrme. Esimene sõrm on pöial. Pöidlale järgneb nimetissõrm. Sõrmusesõrm on neljas sõrm, selles kanname sõrmuseid. Kui palju sõrmi on inimesel kokku? Jalgadel on varbad. Sõrmede ja varvaste otsas kasvavad küüned.

Kätega me töötame. Suurem osa inimesi kirjutab parema käega, kuid leidub ka selliseid, kes teevad kõike vasaku käega. Sõrmudega me kombime, katsume, silitame, paitame. Kui me sõrmed kokku surume, saame rusika. Rusikaga saab näiteks poksi da. Jalg koosneb reiest, põlvvest, säärest ja pölast. Jalgadega me võime kõndida, joosta, hüpata, tantsida.

Kogu meie keha on kaetud nahaga. Kui meil riided on seljas, siis oleme riides. Kui aga meil riideid pole seljas, siis oleme alasti.

Kehal on ka elundid, mis asuvad keha sees. Tähtsamad siseelundid on aju, süda, kopsud, magu, maks ja neerud. Rinnas tuksub soe süda. Kopsudega me hingame. Ajuga me mötleme.

Inimese viis meelt on järgmised: nägemine, kuulmine, maitsmine, haistmine ja kompmine.

Ordliste

(p'ea-)aju, -,-, -\sid	hjerne
alumi\ne, -se, -s\l t, -s\l i	undre, nedre
bl'ond, blondi, bl'ondi, bl'ond\l e	blond
elund, -i, -i\l t, -e\l id	organ
enamasti	for det meste, oftest
h'aist\ma, h'aist\l a, haista\l b	lukte (på), snuse
h'aistmil\ne, -se, -s\l t, -s\l i	luktesans
hammas, h'amba, hammas\l t, h'amba\l id	tann
hammusta\l ma, -\da, -\l b	bite
h'uul, huule, h'uul\l t, h'uul\l i	lepper
j'uukse\l d, j'uus\l te, j'uukse\l id (fl.t.)	hår
j'ärgne\l ma, -\da, -\l b	følge (etter)
k'aet\l tud (pts.)	dekket
k'arv, karva, k'arva, karv\l u	hår, hudhår
keh\l a, -a, -a, -a\l sid / -\l i	kropp, legeme
kere, -, -t, -\l sid	kropp; skrog
kiilas-p'ea, -p'ea, -p'ea\l d, -p'ä\l id	flintskalle
k'ompi\l ma, k'ompi\l da, kombi\l b	føle, famle
k'ompimil\ne, -se, -s\l t, -s\l i	følelse
k'ont, kondi, k'onti, k'ont\l e	bein, knokkel
kontakt'lääts, -läätse, -lääts\l i	kontaklinse
k'ops, kopsu, k'opsu, k'ops\l e	lunge
k'orts, kortsu, k'ortsu, k'orts\l e	rynke
k'urt, kurdi, k'urti, k'urt\l e	døv
k'uulmil\ne, -se, -s\l t, -s\l i	hørsel
k'ülg, külje, k'ülgje, k'ülg\l i	side
k'üüs, küüne, k'üün\l t, k'üüs\l i	negl
l'ai, laia, l'aia, l'ai\l u	brei
l'aup, lauba, l'aupa, l'aup\l u	panne
l'eidu\l ma, -\da, -\l b	finnes, forekomme
l'uu, l'uu, l'uu\l d, l'u\l id	bein (skjelettdel)
l'oug, lõua, l'ouga, l'oug\l u	hake
magu, m'ao, magu, magu\l sid	mage; magesekk
m'aitse\l ma, m'aitse\l da, maitse\l b [= m'aits\l ma]	smake
m'aits\l ma, m'aits\l ta, maitse\l b [= m'aitse\l ma]	smake
m'aitsmil\ne, -se, -s\l t, -s\l i	smak, smakssans
m'aks, maksa, m'aksa, m'aksa\l sid / m'aks\l u	lever
m'eel, meeble, m'eel\l t, m'eel\l i	sinn, hug; sans
n'ahk, naaha, n'ahka, n'ahk\l u	hud, skinn
n'eer, neeru, n'eeru, n'eeru\l sid / n'eer\l e	nyre
nimetis-s'örm, -sörme, -s'örmje, -s'örm\l i	peikefinger
nägemil\ne, -se, -s\l t, -s\l i	syn
näri\l ma, -\da, -\l b	tygge, gnage
otsa-esil\ne, -se, -s\l t, -se\l id	panne
p'aita\l ma, -\da, -\l b	kjærtegne
paljas-p'ea, -p'ea, -p'ea\l d, -p'ä\l id	snauskalle
p'ea-lagi, -lae, -lage, -lage\l sid	isse
p'oksi\l ma, p'oksi\l da, poksi\l b	bokse
p'ölv, pölvе, p'ölve, pölv\l i	kne
p'ösk, pöse, p'öske, p'öskvi	kinn

pöial , p'öidla, pöial\l, p'öidla\vid	tommel
p'öid , pöia, p'öida, p'öida\sid	fotblad
r'eis , reie, r'e\l\t, r'eis\i	lår
ripse , r'ipsme, ripse\l, r'ipsme\id	øyenhår
rusikals , -s, -\t, -\id	knyttneve
sel juhu\l (<i>adess.</i>)	i så fall
silita\ma , -\da, -\b	stryke, kjærtegne
sise-elund , -i, -\l\t, -e\vid	indre organ
skell\ett , -leti, -l'etti, -l'ett\ve	skjelett
suru\ma , -\da, -\b	presse, trykke; knytte
sõrm , sõrme, s'õrme, s'õrm\i	finger
sõrmus , -e, -\t, -e\vid	ring
sõrmuse s'õrm , -sõrme, s'õrme, s'õrm\i	ringfinger
s'ääär , sääre, s'ää\rl\t, s'äärv\i	legg
tuksu\ma , t'uksu\da, tuksu\b	slå, pulsere
t'umm , tumma, t'umma, t'umma\sid / t'umm\i	stum
tähtsam , -a, -a\l\t, -a\vid	viktigere
vaja\ma , -\da, -\b	trenge, behøve
varvas , v'arba, varvas\l, v'arba\id	tå
vasak , -u, -u\l\t, -u\vid	venstre
ülemilne , -se, -s\l\t, -s\i	øvre, høyere

Uttrykk

INIMESE KEHA

Sul on ilusad säravad silmad.
Ma pilgutan silma. Hõõrun silmi.
Terav pilk. Mu väike silmatera.
Nelja silma all.
Tal tulid pisarad silma.
See torkas silma. Silmatorkav.
Miks sa kulmu /otsaesist kortsutad?
Nuuska nina! Pese nägu puhtaks!
Tee suu lahti ja pane silmad kinni.
Punased huuled. Naeratus huulil.
Jäme, peenike, kõva, tasane hääl.
Parem, vasak käsi.
Plaksutan käsi.
Ta kehitas õlgu.
Laiad, kitsad õlad /puusad.
Käi sirgelt! Küür seljas. Küürus.
Käed puusas.
Pakk kaenla all.
Süda klopib. Süda valutab.
Mis sul südamel on?
Ära võta seda südamesse!
Mul sai süda /hing täis.
Tal läks kops üle maksa.
Ülepeakaela.

MENNESKEKROPPIEN

Du har vakre /strålende øyne.
 Jeg blunker (med øyet). Jeg gnir øynene.
 Et skarpt blikk. Min lille øyensten.
 Under fire øyne. På tomannshånd.
 Han/hun fikk tårer i øynene.
 Det fanget blikket. Iøynefallende.
 Hvorfor rynker du på brynene /panna?
 Puss nesen! Vask deg i ansiktet!
 Gap og lukk øynene.
 Røde lepper. Et smil på leppene.
 Djup (grov), høy (tynn), sterkt, svak stemme.
 Høyre, venstre hånd.
 Jeg klapper i hendene.
 Han/hun trakk på skuldrene.
 Brede, smale skuldrer /hofter.
 Gå rett i ryggen! Lutrygget. Lut.
 Hendene på hofteiene.
 En pakke under armen.
 Hjertet banker/hamrer. Det gjør meg ondt.
 Hva har du på hjertet?
 Ta det ikke inn over deg!
 Jeg ble rasende (eg. hjertet/sjela ble full).
 Han/hun ble bråsint (eg.: lunga gikk over levra).
 Hals over hode.

**See jäi mul kahe silma vahele.
Miks sa mulle üle õla vaatad?
Käsi peseb kätt.**

**Ära astu mu varbale!
Oma silm on kuningas.
Silm on hing peegel.
Vaim on valmis, aga liha on nõder.
Terves kehas terve vaim!
Alati valmis!**

Jeg la ikke merke til det.
Hvorfor ser du ned på meg (eg.: over skulderen)?
Den ene tjenesten er den annen verd
(eg.: hånd vasker hånd).

Trå meg ikke på tærne!
Jeg tror det når jeg ser det (eg.: eget øye er konge).
Øyet er sjelens speil.
Ånden er villig, men kjøttet er svakt.
En sunn sjel i en sunn kropp!
Alltid beredt!

Oppgaver

- ◇ 1. *Svar på estisk:* Mis värv su juuksed on? Mis värv võivad juuksed veel olla? Mitu silma sul on? Mitu körva on inimesel? Mis me teeme silmadega? Kas me räägime körvadega? Millega me räägime? Mis me teeme jalгадega? kätega? Mida kannab see inimene, kes näeb halvasti? Kuidas kutsutakse seda inimest, kes üldse ei näe? Kui palju sõrmi on kahel käel kokku? Millega me hingame? Mitu meelt on inimesel?
- ◇ 2. *Lag partitiv flertall av følgende ord:*
- aasta, nädal, tütar, öö, suu, masin, armas, puhas, hea, rikas, vaene, raske, õpetaja, valge, punane, sügav, kallis, ilus, öhtu, hommik, viimane
  - tädi, öde, kodu, nägu, onu, nimi, meri, auto, mägi, tuli
  - pilt, poiss, lind, lipp, önnelik, park, tool, püss, rong, vőit, arst, pruun, söök, jook, lamp
  - lill, sõrm, järv, külg, uus, täht, keel, eestlane, ameriklane, ajaleht, huul, suur, noor, inimene, käsi, mees, naine
  - poeg, koht, keha, vend, mets, külm, päev, püha
  - viga, sõber, vana, kiri, linn, jalgp, sein, rind, vaba, aeg, õlg, sild, maja, lai, rida
  - tühi, neli, tuba, silm, pikk, muna, kuri
- ◇ 3. *Gjør omorda i parentes til partitiv flertall:* Vanaisa näos on palju (sügav korts). Koer näitas (terav hammas). Ma näen laste (heledad juuksed) ja (sinine silm). Maailmas leidub nii (rikas) kui ka (vaene inimene). Nad kohtasid seal (vana mees) ja (noor naine). (Missugune raamat) te olete lugenud eesti keeles? Õpilase töös oli vähe (rida), aga palju (viga). Teatris oli palju (tühi koht). Nad laulavad (ilus laul). Pärgis kasvab (kõrge puu). Meil on palju (hea sõber) rootslaste hulgas. Kas sa tunned neid (ilus tüdruk)? Eestlaste hulgas leidub palju (piikk mees) ja (naine). Õpilane kordab õpetaja (sõna). Vanamees tuletas meelde (vana hea aeg). Kas teil on palju (laps)? Ma pesen (käsi) ja (jalgp). Isa armastab väga oma (tütar) ja (poeg). Pea oli täis (suur plaan). Ära tee (tühi sõna)! Kanadas leidub (suur mets) ja (järv).
- ◇ 4. *Oversett til estisk:* Hjertet og lungene er i brystet. Tennene og tunga er i munnen. Har du briller? Læreren går med briller. Han har dårlig syn. Barn har vanligvis bra hørsel. Vi ser med øynene. Mennesket arbeider med hendene og går (könnib el. käib) med beina. Den lille jenta har røde kinn. Sjuke folk har bleike ansikter. Kona mi har lyst hår. Den unge mannen har mørkt hår. Hvilke bøker har du lest på estisk? Jeg har mange gode venner blant esterne.

⇒ 5. *Pugg:*

käsi	'hånd'	jalg	'fot'
	'arm'		'bein'
keel	'tunge'	pime	'blind'
	'språk'		'mørkt (ute)'
raske	'tung'	valge	'hvit'
	'vanskelig'		'lyst (ute)'
kallis	'dyr'	terve	'heil'
	'kjær'		'frisk'
'hår'	juuksed (på hodet), karvad (på huden)		
'ring'	ring (krets), sõrmus (på fingeren)		
'bein'	jalg (kroppsdel), kont, luu (i kroppen)		
'kunne'	võima, tohtima, saama (være i stand til, ha lov til), oskama (språk, arbeid, osv.)		
'gå'	käima (regelmessig, på skolen osv.), kõndima (til fots), minema (fjerne seg, dra bort)		
'trykke'	suruma, vajutama (presse, klemme), trükkima (bøker)		

KAPITTEL 32

Grammatikk

BØYNINGEN AV PRONOMEN

§168 Personlige pronomen

Entall

nominativ	mina / ma ‘jeg’	sina / sa ‘du’	tema / ta ‘han/hun’
genitiv	minu / mu	sinu / su	tema / ta
partitiv	m'in\d	s'in\d	te\da
illativ	minu\sse / m'u\ssse	sinu\sse / s'u\ssse	tema\sse / t'a\ssse
inessiv	minu\s / mu\s	sinu\s / su\s	tema\s / ta\s
elativ	minu\st / mu\st	sinu\st / su\st	tema\st / ta\st
allativ	minu\le / m'u\lle	sinu\le / s'u\lle	tema\le / t'a\lle
adessiv	minu\l / mu\l	sinu\l / su\l	tema\l / ta\l
ablativ	minu\lt / mu\lt	sinu\lt / su\lt	tema\lt / ta\lt
translativ	minu\ks	sinu\ks	tema\ks
terminativ	minu\ni	sinu\ni	tema\ni
essiv	minu\na	sinu\na	tema\na
abessiv	minu\ta	sinu\ta	tema\ta
komitativ	minu\ga (/ mu\ga)	sinu\ga (/ su\ga)	tema\ga (/ ta\ga)

Flertall

nominativ	meie / me ‘vi’	teie / te ‘dere’	nema\ld / na\ld ‘de’
genitiv	meie / me	teie / te	nen\de
partitiv	m'e\id	t'e\id	n'e\id
illativ	m'e\issee	t'e\issee	nen\desse / n'e\isse
inessiv	m'e\is	t'e\is	nen\des / n'e\is
elativ	m'e\ist	t'e\ist	nen\dest / n'e\ist
allativ	m'e\ile	t'e\ile	nen\dele / n'e\ile
adessiv	m'e\il	t'e\il	nen\del / n'e\il
ablativ	m'e\ilt	t'e\ilt	nen\delt / n'e\ilt
translativ	meie\ks	teie\ks	nen\deks
terminativ	meie\ni	teie\ni	nen\deni
essiv	meie\na	teie\na	nen\dena
abessiv	meie\ta	teie\ta	nen\detra
komitativ	meie\ga	teie\ga	nen\dega

§169 see og too

A. Bøyningen av det demonstrative (peikende) pronomenet **s'ee** ‘denne, dette’ og **t'oo** ‘den (der), det (der)’:

	<i>ent.</i>	<i>fl.</i>
nominativ	s'ee ‘den, det’	n'ee\ld ‘disse’
genitiv	selle	nen\de

<i>partitiv</i>	se\da	n'e\id
<i>illativ</i>	selle\sse / s'e\ssse	nen\desse / n'e\isssse
<i>inessiv</i>	selle\s / se\s	nen\des / n'e\is
<i>elativ</i>	selle\st / se\st	nen\dest / n'e\ist
<i>allativ</i>	selle\le	nen\dele / n'e\ile
<i>adessiv</i>	selle\l / se\l	nen\del / n'e\il
<i>ablativ</i>	selle\lt / se\lt	nen\delt / n'e\ilt
<i>translativ</i>	selle\ks / se\ks	nen\deks / n'e\iks
<i>terminativ</i>	selle\ni	nen\deni
<i>essiv</i>	selle\na	nen\dena
<i>abessiv</i>	selle\ta	nen\detra
<i>komitativ</i>	selle\ga	nen\dega

B. Pronomenet **t'oo** ‘den (der)’, viser til noe lengre borte. Det blir bøyd som **s'ee**:

ent.: **t'oo**, tolle, to\da, tolle\ssse / t'o\ssse, osv.

flt.: **n'oo\d**, non\de, n'o\id, non\desse / n'o\isssse, osv.

Merk uttrykkene: **t'oo-k'ord = tol korral** ‘den gangen’, **tol ajal** ‘på den tida’.

ise

§170

Bøyning av det refleksive pronomenet **ise** ‘selv, seg’. Nominativ entall og flertall er like.

	<i>ent.</i>	<i>flt.</i>
<i>nominativ</i>	ise ‘selv’	ise ‘selv’
<i>genitiv</i>	enese / 'enda 'egen'	enes\te / 'end\i
<i>partitiv</i>	ennas\t / 'en\ld 'seg'	'end\i\ld
<i>illativ</i>	enese\ssse / 'enda\ssse	enes\tesse / 'end\i\ssse
<i>inessiv</i>	enese\s / 'enda\s	enes\tes / 'end\i\s
<i>elativ</i>	enese\st / 'enda\st	enes\test / 'end\i\st
<i>allativ</i>	enese\le / 'enda\le	enes\tele / 'end\i\le
<i>adessiv</i>	enese\l / 'enda\l	enes\tel / 'end\i\l
<i>ablativ</i>	enese\lt / 'enda\lt	enes\telt / 'end\i\lt
<i>translativ</i>	enese\ks / 'enda\ks	enes\teks / 'end\i\ks
<i>terminativ</i>	enese\ni / 'enda\ni	enes\teni / 'end\i\ni
<i>essiv</i>	enese\na / 'enda\na	enes\tena / 'end\i\na
<i>abessiv</i>	enese\ta / 'enda\ta	enes\teta / 'end\i\ta
<i>komitativ</i>	enese\ga / 'enda\ga	enes\tega / 'end\i\ga

Det mangler nominativform av det sammensatte pronomenet: **ise-enese / ise'-enda**, ‘seg, seg selv’. Ellers er bøyningen den samme som for **ise**:

ise-enese / ise'-enda, ise-ennast / ise'-en\ld, ise-enese\ssse / ise'-enda\ssse, osv.

kes og mis

§171

A. Bøyningen av **kes?** ‘hvem?’ og **mis?** ‘hva?, hva for (en)?’.

<i>nominativ</i>	kes ‘hvem’	mis ‘hva’
<i>genitiv</i>	kelle	mille
<i>partitiv</i>	ke\da	mi\da
<i>illativ</i>	kelle\ssse	mille\ssse
<i>inessiv</i>	kelle\s	mille\s
<i>elativ</i>	kelle\st	mille\st

<i>allativ</i>	kelle\le	mille\le
<i>adessiv</i>	kelle\l / ke\l	mille\l / mi\l
<i>ablativ</i>	kelle\lt	mille\lt
<i>translativ</i>	kelle\ks	mille\ks
<i>terminativ</i>	kelle\ni	mille\ni
<i>essiv</i>	kelle\na	mille\na
<i>abessiv</i>	kelle\ta	mille\ta
<i>komitativ</i>	kelle\ga	mille\ga

Flertall av **kes** og **mis** er lite brukt. Nominativ og partitiv mangler totalt flertallsformer, i genitiv flertall fins formene **kelle\de**, **mille\de**. Andre flertallsformer kan dannes av genitiv: **kelle\dest**, **mille\dega**, osv.

B. De samme **kes** og **mis** blir også brukt som relativpronomen – **kes** om levende vesener og **mis** om ting. De svarer da til ‘som’ i norsk. Relativpronomenet blir bøyd i den kasusen som sammenhengen forutsetter:

→ Ma ei tea, **kes** homme siia tuleb ‘Jeg vet ikke *hvem* som kommer hit i morgen’. Ma sain eile kirja koolivennalt, **kes** elab Stavangeris ‘Jeg fikk i går et brev fra en skolekamerat *som* bor i Stavanger’. Siin on need kirjad, **mis** saabusid eile ‘Her er de breva *som* kom i går’. Siin on raamat, **mida** ma praegu loen ‘Her er boka *som* jeg leser akkurat nå’. Mul on sõber, **kelle** õde on lauljanna ‘Jeg har en venn *hvis* sõster er sangerinne’. See on raamat, **millest** kõik räägivad ‘Dette er boka *som* alle snakker om’. Neid raamatuid, **millest** ajalehes kirjutatakse, on palju ostetud ‘Bökene *som* avisene skriver om, blir kjøpt av mange’.

Flertallsbøyning av **kes** og **mis** (*gen. flt. kelle\de, mille\de*) forekommer bare når vi vil unngå misforståelse, f.eks. i følgende setning: Arvuti ja kirjutusmasin, **milledega** ma töötasin, on kontoris ‘Datamaskinen og skrivemaskinen, *som* jeg arbeidde *med*, er på kontoret’. (Flertallsforma **mille\dega** sikter til begge maskinene.)

Når en undersetning med relativpronomenet står foran hovedsetningen, dvs. når undersetningen i norsk begynner med ‘den (det) som ...’, blir disse orda på estisk vanligvis gjengitt bare med relativpronomenet:

→ **Kes** teisele auku kaevab, langeb ise sisse ‘*Den som* graver ei grav (eg.: grop, hull) for en annen, faller selv i den’. **Kel(lel)** palju raha, **sel(lel)** palju muret ‘*Den som* har mye penger, (*den*) har mange bekymringer’.

§172 *keegi, miski, kumbki, ükski*

Pronomenet **k'eegi** ‘en, noen, en viss’ blir fra genitiv av bøyd som **kes** + partikkelen **-ki/-gi** (jf. § 110). Etter samme prinsipp, men fra nominativ av, bøyer vi **m'iski** ‘noe, noenting’ dvs. **mis** + **-ki/-gi**, like ens: **k'umbki** ‘begge (av to)’ og **'ükski** ‘en eneste’:

k'eegi, kelle\gi, ke\da\gi, kelle\sse\gi, kelle\s\ki, osv.
m'is\ki, mille\gi, mi\dagi, mille\sse\gi, mille\sv\ki, mille\st\ki, osv.
k'umb\ki, kumma\gi, k'umba\gi, kumma\sse\gi, osv., *adt.* k'umba\gi
'üks\ki, ühe\gi, 'ühte\gi / 'üht\ki, ühe\sse\gi, osv., *adt.* 'ühte\gi

Dette er pronomenet som bare blir brukt i entall, og straks setningen er nektende, får også alle pronomenene ovenfor en negativ betydning:

→ Palju käramitte **millestki** ‘Mye skrik for ingenting’. Ma ei tunne **kumbagi** ‘Jeg kjenner ingen av dem (ingen av de to)’.

üks teise og *teineteise*

§173

Ordet **'üks teise** og **teine teise** ‘hverandre’ mangler både nominativ og alle flertallsformene (men kan ha flertallsbetydning!), ellers er bøyningen som for **teine**:

teineteise, teine-t'eis\t, teine-teise\ssse, osv., *adt.* teine-t'eise

Ordet **teineteise** kan bare bli brukt om to:

→ Jaan ja Mari armastavad **teineteist** ‘Jaan og Mari elsker hverandre’. Kaksikud on **teineteises** kindlad ‘Tvillingene stoler på hverandre’.

Ordet **'üks teise** kan bli brukt om to, men er det flere enn to, eller antallet er ubestemt, så *skal* vi bruke dette ordet:

→ Jaan, Mari ja Peeter käivad **üksteisel** külas ‘Jaan, Mari og Peeter går på besök til *hverandre*’. Lapsed jutustavad **üksteisele** lugusid ‘Barna forteller *hverandre* historier’. Kolleegid arvestavad **üksteise** soovidega ‘Kollegaene tar hensyn til *hverandres* ønsker’.

kogu og *kõik*

§174

A. Ordet **kogu** ‘all, hel’ står for en helhet og blir brukt som attributt til substantiv i entall. Det blir ikke bøyd: **kogu** maailm ‘hele verden’, **kogu** maailma ‘hele verdens’, **kogu** maailmas ‘i hele verden’, **kogu** maailmale ‘til hele verden’, osv.

B. Pronomenet **k'õik** ‘all, alt, alle’ viser også til en helhet, men det blir for det mest brukt sammen med substantiv i flertall, eller det kan selv opptrer i rollen som substantiv. Forma er den samme i nominativ entall og flertall:

→ See on **kõik** ‘Det er *alt*’. **Kõik** maailma tarkus ‘All verdens visdom’. **Kõik** on kohal ‘*Alle* er på plass (til stede)’. **Kõik** jöed voolavad merre ‘*Alle* elver renner ut i havet’.

I andre kasus blir entall og flertall bøyd forskjellig, stammevokalen i flertall er **-i**:

	<i>ent.</i>	<i>fl.</i>
<i>nominativ</i>	k'õik ‘all’	k'õik ‘alle’
<i>genitiv</i>	kõige	k'õiki\de / kõigi
<i>partitiv</i>	k'õike	k'õiki
<i>additiv</i>	k'õike	
<i>illativ</i>	kõige\ssse	k'õiki\desse / kõigil\ssse
<i>inessiv</i>	kõige\ss	k'õiki\des / kõigil\ss
osv.		

kumb og *mõlemad*

§175

A. Orda **k'umb** ‘hvilen (av to)’ og **k'umbki** ‘begge’ (se § 172) betegner utvalg og sikter til en av to personer, dyr eller ting. **Kumb** blir brukt i spørrende setning. Et negativt svar er **ei k'umbki**, ‘ingen av de to’, og positivt svar er **mõlemad** ‘begge to’.

→ **Kumba** sa rohkem armastad, kas mind või teda? ‘*Hvem* elsker du mest, meg eller ham/henne?’ **Kumb** sulle rohkem meeldib? ‘*Hvem* (av de to) liker du best?’ **Ei kumbki** ‘*Ingen* (av de to)’ – **mõlemad** ühepalju ‘begge like godt’.

Bøyningen av **k'umb**:

k'umb, kumma, k'umba, kummalsse, osv.

B. Pronomenet **mõlema\ld** ‘begge’ har tilknytning til to (personer eller ting). Nominativ entall mangler. Ellers er bøyningen som følger:

	<i>ent.</i>	<i>flt.</i>
<i>nominativ</i>	▼	mõlema\ld
<i>genitiv</i>	mõlema ‘begges’	mõlema\te
<i>partitiv</i>	mõlema\t	mõlema\id
<i>illativ</i>	mõlema\ss{e}	mõlema\tesse / mõlema\issee
osv.		

Når ordet **mõlema** står som attributt, bruker vi flertall i nominativ, og entall i de andre kasusene: *nom.flt.* **mõlemad** pojad ‘begge sønnene’, *gen.ent.* **mõlema** poja, *part.ent.* **mõlemat** poega, *ill.ent.* **mõlemasse** pojasse, *iness.ent.* **mõlemas** pojas, osv.

→ Isa kinkis **mõlemale** pojale jalgratta ‘Faren gav begge sønnene en (hver sin) sykkel’. **Mõlemalt** poolt ‘På (fra) begge sider’. **Mõlemat** liiki ‘Av begge slag’.

Ved flertallsord (jf. § 40, 150) bruker vi likevel flertall:

→ **Mõlematel** pükstel on põlved katki ‘Begge buksene har hull på knærne’.

Flertallsforma **mõlema\id** blir vanligvis brukt når den står uten substantiv, men entall kan forekomme med samme betydning:

→ Ma armastan **mõlemaid** (*flt.*) / **mõlemat** (*ent.*) ‘Jeg elsker dem begge (to)’.

§176 *iga* og *igaüks*

Med **iga** ‘hver’ og **igaüks** ‘hver og en’ sikter vi til hver enkelt i en flokk. Disse pronomenene mangler flertall.

Bøyningen av **iga**:

iga, iga, iga / iga\t, iga\ss{e}, osv.

Bøyningen av **iga·üks** er som for **üks**:

iga·üks, iga·ühe, iga·ühte / iga·üht, iga·ühe\ss{e}, osv., *adt.* iga·ühte

§177 Andre pronomener

Andre pronomener har regelmessig bøyning, dvs. at vi legger kasusendelsene til genitivstammen. Eks.:

typen **soolane**: **millilne**, -se, -s\t, -se\id ‘hvilkens, hva slags, hva for (en)’:

m'is.sugulne, -se, -s\t, -se\id ‘hvilkens, hva slags’

n'iis.sugulne, -se, -s\t, -se\id ‘(en) slik’

s'ee.sugulne el. **sääralne**, -se, -s\t, -se\id ‘slik, denslags’

typen **öpik**: **m'itm̩es**, m'itmenda, m'itmenda\t, m'itmenda\id ‘hvilkens (i rekkefølgen)’

typen **saba**: **sama**, sama, sama, sam\u / sama\sid ‘(den/det) samme’

typen **ohutu**: **m'ingi**, m'ingi, m'ingi\t, m'inge\id ‘noen som helst; en viss’, o.l.

BØYNING OG BRUK AV *oma*

§178 Ordet **oma** har flere betydninger og bruksmåter. Som attributt er det ubøyd, i andre funksjoner blir det bøyd regelmessig (typen **saba**):

ent.: **oma**, oma, oma, oma\ss{e}, osv.

flt.: **oma\ld**, oma\de, oma\sid / om\i, oma\desse, osv.

A. Liksom ‘sin’ i norsk blir eiendomspronomenet **oma** brukt når det viser til subjektet i setningen (han leser i boka *si*), men i motsetning til ‘sin, si, sitt, sine’ kan *oma* også vise til 1. eller 2. person i entall og flertall:

<i>Mina loen oma</i> raamatut.	‘Jeg leser boka <i>mi</i> .’
<i>Sina loed oma</i> raamatut.	‘Du leser boka <i>di</i> .’
<i>Tema loeb oma</i> raamatut.	‘Han/hun leser boka <i>si</i> .’
<i>Meie loeme oma</i> raamatut.	‘Vi leser boka <i>vår</i> .’
<i>Teie loete oma</i> raamatut.	‘Dere leser boka <i>deres</i> .’
<i>Nemad loevad oma</i> raamatut.	‘De leser boka <i>si</i> .’

Dette gjelder også det logiske subjektet: *Mul on vaja oma* raamatut ‘Jeg trenger boka *mi*’.

I andre tilfeller bruker vi genitiv av personlig pronomen:

- Mina loen **sinu** raamatut ‘Jeg leser i boka *di*’. Sina loed **tema** raamatut ‘Du leser i boka *hans / hennes*’. Tema loeb **meie** raamatut / raamatuid ‘Han / hun leser i boka *vår / bøkene våre*’ osv.

Eiendomspronomenet **oma** blir vanligvis ikke bøyd som attributt, dvs. at det heter:

- Ma armastan **oma** sõpra ‘Jeg elsker vennen *min*’. Ma räägin **oma** sõpradega ‘Jeg snakker med vennene *mine*’. Ma kirjutan **oma** sõbrale ‘Jeg skriver til vennen *min*’. Me rääkisime **oma** sõbrast ‘Vi snakket om vennen *vår*’. Ema armastab kõiki **oma** lapsi ühepalju ‘Mora elsker alle barna *sine* like mye’. Räägi **oma** lastega! ‘Snakk med barna *dine!*’ Meil tuleb täita **oma** lubadused ‘Vi må holde løftene *våre*’.

B. Når pronomenet **oma** står sammen med genitivattributt, blir det bøyd etter reglene ovenfor. I skriftspråket kan ikke en setning slutte med et ord i genitiv som viser til eier. Da legger vi alltid til *oma*.

- See raamat on **õe oma** ‘Den boka er *sõsteras* (tilhører søstera)’. See pilt on **minu oma** ‘Det bildet er *mitt*’. Need pildid on **minu omad** ‘De bildene er *mine*’. Tahan Itaalia kingade asemel osta **sakslaste omi?** ‘I stedet for italienske sko vil jeg kjøpe *tyske* (tyskernes)’. Meie maja on nende **omast** suurem ‘Huset vårt er større enn deres’. Eesti mäed ei ole vörreldavad Norra **omadega**. ‘De estiske fjella kan ikke sammenliknes med *de norske*’. Tüdruku käsi libises poisi **omasse**. ‘Hända til jenta gled inn i guttens (*hånd*)’. Sinu lapsed on juba suured, aga **minu oma** on veel väike ‘Dine barn er alt store, men *mitt* er enda lite’.

Dersom **oma** skulle komme to ganger ved siden av hverandre i same setning, setter vi i stedet **enda** på attributtplassen:

- Ma annan sulle oma raamatu ja sa anna mulle **enda oma** [= oma raamatu] ‘Jeg gir deg boka *mi* og gi du meg di egen [= egen bok]. Sa võta minu raamat ja anna mulle **enda oma** ‘Ta du boka *mi* og gi (du) meg di egen (bok)’.

C. Ordet **oma** kan bli brukt som adjektiv og betyr da ‘kjent, spesiell, personlig’. Ofte oversetter vi med ‘egen’:

- Need on ju **omad** inimesed ‘De er jo (våre) *egne* (mennesker)’. **Omal** vastutusel ‘På *eget* ansvar’. **Omal** jõul ‘Med *egne* krefter’. Ta elab **omas** majas ‘Hun bor i sitt *eget* hus’. Ta on **oma** ala meister ‘Han er en mester på *sitt* felt’. Ta lahkus töölt **omal** soovil ‘Hun sluttet i arbeidet etter *eget* ønske’. Ta maksis võla **omast** taskust kinni ‘Han betalte gjelda av *egen* lomme’, Jutusta **oma/omade** sõnadega! ‘Fortell med *egne* ord!’ Kas sul **oma** arvamust polegi? ‘Har du slett ikke noen *egen* oppfatning?’ Iga asi tuleb **omal** ajal ‘Alt til *sin* tid’.

D. Pronomenet **oma** blir bøyd når det står alene, uten etterfølgende substantiv:

→ Väsimus nõuab **oma** ‘Tröttheten krever sitt’. Tema teise **oma** ei puutu ‘Han rører ikke de andre sitt’. Tema juba **omast** ei tagane ‘Han står på sitt’. Jõudsin **omadega** valmis ‘Jeg ble ferdig med mitt’. Olen **omadega** jännis ‘Jeg sitter fast med mitt eget’. Naabri **omad** läksid köik pulma ‘Hos naboen drog sjøfolket i bryllup’. Kas sinu **omad** on kodus? ‘Er dine egne hjemme’ Kes seal on? – **Omad** ‘Hvem er det (der)? – Dine egne (dvs. egen familie)’. Koer ei haugu **omade** peale ‘Hunden bjeffer ikke på sine egne’.

E. Når **oma** opptrer som adverb, betyr det ‘omtrent’:

→ Väljas oli **oma** 30 kraadi külma ‘Det var *sine* (dvs. omtrent) 30 kuldegrader ute’.

BRUKEN AV *ise*

§179

Pronomenet **ise** ‘selv, seg’ har flere betydninger og bruksmåter. For bøyningen, se § 170.

A. Partitivforma '**en\d / ennas\t**' blir brukt sammen med verb og gjør handlingen refleksiv. Den peiker da liksom i norsk tilbake på subjektet i setningen, men blir i motsetning til i norsk også brukt når subjektet er ‘jeg, du, vi, dere’:

Ma tunnen end/ennast hästi.	‘Jeg føler <i>meg</i> vel.’
Sa tunned end/ennast hästi.	‘Du føler <i>deg</i> vel.’
Ta tunneb end/ennast hästi.	‘Han/hun føler <i>seg</i> vel.’
Me tunneme end/ennast hästi.	‘Vi føler <i>oss</i> vel.’
Te tunnete end/ennast hästi.	‘Dere føler <i>dere</i> vel.’
Nad tunnevad end/ennast hästi.	‘De føler <i>seg</i> vel.’

→ Ma panen **end** riidesse ‘Jeg kler på *meg*’. Sa pesed **ennast** ‘Du vasker *deg*’. Ta külmetas **end** ära ‘Han forkjølet *seg*’. Me seame **end** valmis ‘Vi gjør *oss* klar (ferdige)’. Te tunnistate **end/ennast** süüdi ‘De erkjenner *Dem* skyldig’.

Vi kan stille opp par med samme betydning, eks.:

valmistuma = end/ennast valmistama	‘gjøre seg klar’
riietuma = end/ennast riitetama	‘kle seg’
kohustuma = end/ennast kohustama	‘forplikte seg’
samastuma = end/ennast samastama	‘identifisere seg’

Nad **valmistavad** **end** eksamiks [= Nad **valmistuvad** eksamiks] ‘De forbereder seg til eksamen’.

B. Som vanlig utfylling av verbet bruker vi alle former av refleksivpronomenet (unntatt *nom.ent.*), likens det sammensatte **ise-enese / ise-endə**. Pronomenet viser at handlingen er knyttet til subjektet:

→ Ta ei teinud seda **enda** pärast ‘Hun gjorde det ikke for *sin egen* del’. Ta räägib ainult **endast** ‘Han snakker bare om *seg selv*’. Tüdruk igatseb **endale/enesele** uusi kingi ‘Jenta ønsker *seg nye sko*’. Tähitis on jäädva igas olukorras **iseendaks** ‘Det er viktig å være *seg selv* under alle forhold’. Kes ei austu **iseennast**, see ei austu ka teisi ‘Den som ikke ærer *seg selv*, ærer heller ikke andre’. Ta on **endasse** tömbunud ‘Hun har trukket seg inn i *seg selv*’. Ta läks **endast** välja ‘Han mistet *selvherskelsen*’.

Vanligvis står pronomenet i entall, også ved flertallssubjekt:

→ Nad lubavad **endale** liiga palju ‘De tillater *seg* altfor mye’. Nüüd olid poisid **endaga** (/**endiga**) hädas ‘Nå var guttene ille ute’.

C. Pronomenet **ise** (i alle kasus) blir også brukt som attributt til substantivet. Det har da en forsterkende eller kontrasterende funksjon, og det kongruerer med hovedordet (i de fire siste kasusene står det i genitiv):

→ Ta/Nad **ise** ei saanud tulla ‘Han/De kunne ikke komme *selv*’. Ma **ise** tahtsin nii ‘Jeg ville det *selv*’. Sul tuleb **endal** otsustada ‘Det må du avgjøre for *deg selv*’. Poissi **ennast** huvitab miski muu ‘*Gutten selv* er interessert i noe annet’. Tiiust **endast/enesest** pole midagi rääkida ‘Om *Tiiu selv* er det ikke noe å si’. Räägi sellest **ülemuse endaga** ‘Snakk om det med *sjefen selv*’. Seda on eelkõige **neile endile/eneoste** vaja ‘Det trenger *de* først og fremst *selv*’. Kes teisele ütleb, **see ise** on ‘Den som sier til en annen, *han* er det *selv*’. Ta on liiga hea, lausa **headus ise** ‘Han er for god, beint fram *godheten selv*’.

Når verbforma viser personen, kan pronomenet bli utelatt:

→ Loll! – **Ise** oled! ‘Idiot! – Det kan du være *selv!*’ Ela **ise** ja lase teistel ka elada! ‘Lev *selv* og la andre leve!’ **Endal** tasku tühí, aga muudkui hoopleb ‘Tomme lommer, men gjør ikke annet enn skryter’. **Ise** alles laps, aga nii tösine ‘Bare barnet enda, men så alvorlig’.

D. Ubøyelig adjektiv med betydningen ‘forskjellig, avvikende’ har vi i:

→ Ta räägib iga kord **ise** juttu ‘Han forteller hver gang en annen historie’. Elavad kumbki **ise** maailmas ‘De lever begge to i sin egen verden’.

E. Merk at ordet **ise** også kan være adverb:

→ Pall läks täiesti **ise** katki ‘Ballen gikk i stykker helt av seg *selv*’. Laps oskab juba **ise** riidesse panna ‘Barnet kan alt kle på seg *selv*’.

Tekst

KÖNEKÄÄNDE JA VANASÖNU

Inimene on nii vana, kui ta *end* tunneb. Tunne *iseennast*, pärast tunne teist. Aita *iseennast*, siis aitab sind ka Jumal. Näita *ennast* mitte ainult sõnades, vaid ka tegudes. Üks *kõigi* eest ja *kõik* ühe eest. Ahnus on *kõige* kurja juur. *Iga* inimene on *ise oma* õnne sepp. *Oma* tuba, *oma* luba. *Oma* silm on kuningas, lausub vanasöna.

Ütle *mulle*, *mille* üle sa naerad, ja ma ütlen *sulle*, kes sa oled. *Meile* meeldivad alati need, kes *meid* imetlevad, kuid *meile* ei meeldi alati need, *keda* meie imetleme.

“Võta *oma* voodi ja kõnni.” Armasta *oma* abikaasat. Inimesed kaebavad *oma* mälu üle, kuid *keegi* ei kaeba *oma* mõistuse üle. Ära ehi *end* võõraste sulgedega! Meelitada – see tähendab ütelda inimesele *seda*, mis ta *ise enesest* arvab.

KUMB ON KASULIKUM?

- Mis te arvate, *kummast* on inimesel rohkem kasu – kas päikesest või kuust?
- Muidugi kuust!
- Mispärast?
- Seepärast, et kuu paistab öösel, kui väljas on pime. Päike aga paistab päeval, kui isegi on valge.

KAKS KIRJA

Oslos 14. juunil 2000.

KALLIS SÕBER!

Kuulsin hiljuti Su õe käest, et Sul on kavatsus varsti Oslot külastada. Kahjuks pole mind ennast siin, kui Sa tuled, sest tööd on mul liiga palju olnud ja korter on mul siin kitsas, nii et sõidan *neil* päevil välismaale puhkusele. Võtan aja maha, istun pehmele toolile ja mötlen elu üle järele.

Loomulikult oleksin heameelega Sind siin kohanud ja Sulle linna näidanud. Loodan aga, et Sa edaspidi jälle Oslossse tuled.

Kirjad palun saada mulle mu Oslo aadressil. Välismaal mul pole veel kindlat aadressi.

Parimate tervitustega
Sinu Valter

MU ARMAS ANNEKE!

Sinu kiri valmistas mulle suurimat rõõmu. Ole südamest tänatus! Tore, et eksamid läksid hästi. Mul on hea meel, et ma ei pea sinu pärast muretsema. Palun kirjuta meile lähemalt oma elust. Kas oskad midagi täpsemat ütelda tulevase töö kohta?

Vanaema on võrdlemisi hea tervise juures. Kurb muidugi, et tema kuulmine on aegamööda nürimaks läinud. Pärast seda, kui ta leseks jäi, on ta tihti põdenud, ja ka on ta viimasel ajal nõrk olnud. Aga ta sööb isuga ja võtab õhtutti klaasikese veini, aga kirikuõpetajat ta ei taha näha. Ma ütlen, et nii kaua kui ta ise ei kurda, ei tohiks mina ka mitte kurta.

Palju tervisi Sulle ja Indrekule meie *mõlema* poolt. Sünnipäevalapsele saadan ma eraldi kaardi. Kahjuks ma ei saa peole tulla.

Sinu ema

Ordliste

Anneke, -se, -s\lt, -s\li	(navn, diminutiv av Anne)
'ehti\ma, 'ehti\da, ehi\b	smykke, pryde, pynte
eraldī	skilt, for seg
iga, iga, iga / iga\lt (<i>flt.</i> mangler)	hver
imette\ma, -da, -b	beundre
Indrek, -u, -u\lt, -u\id	(mannsnavn)
ise-enese, -ennas\lt / -end (<i>nom.</i> og <i>flt.</i> mangler)	seg selv (§ 179B)
isu, -, -, -\sid	matlyst, appetitt
j'uur, juure, j'uur\lt, j'uur\i	rot (subst.)
kasu, -, -, -\sid	nytte
kiriku-õpetaja, -, -\t, -\vid	prest
k'urb, kurva, k'urba, k'urb\i	trist
kuri, kurja, k'urja, k'urj\i	ond; ondskap
kõne-k'\äänd, -käänu, -k'\äändu, k'\äänd\ae	talemåte, vending
k'urt\ma, k'urt\la, kurda\b	klage, beklage seg
k'u\uu, k'uu, k'u\ud, k'u\id / k'u\usid	måne
külasta\ma, -\da, -\b	besøke

l'ausu\ma , l'ausu\da, lausu\b	si, orde, uttale
l'esk , lese, l'eske, l'esklí / l'eske\sid	enke
luba , l'oa, luba, luba\sid / lub\æ	tillatelse, lov
lähemalt	nærmore (adv.)
meelita\ma , -\da, -\b	smigre
mul on h'ea m'eel	jeg er glad (for)
muretse\ma , -\da, -\b	være bekymret, ha omsorg
m'öistus , -e, -\t, -\i	forstand
mälu , -, -, -\sid	minne, hukommelse
n'eil päev\i\l (<i>adess.flt.</i>)	i disse dager, snart
n'örk , nörga, n'örka, n'örk\u	svak
nüri , -, -, -\sid	sløv
ole täna\tud!	takk! (vær takket!)
p'ehme , -, -\t, -\id	myk
r'ööm , rõömu, r'öömu, r'ööm\le / r'öömu\sid	glede
s'ee.pärast	fordi (at)
s'epp , sepa, s'eppa, s'epp\i / s'eppal\sid	smed
s'ulg , sule, s'ulge, s'ulg\i / s'ulge\sid	fjør
suurim , -a, -a\t, -a\id	størst
sünni-päeva\laps , -lapse, -l'as\t, -laps\i	fødselsdagsbarn
tervis , -e, -\t, -e\id / -\i	hilsen
tervitus , -e, -\t, -\i	hilser
t'äp\ne , -se, -se\t, -\id	nøyaktig
valmistaa\ma , -\da, -\b	lage, (for)berede
V'alter , -i, -i\t, -e\id	(mannsnavn)
v'ein , veini, v'eini, v'ein\le / v'eini\sid	vin
v'ördlemisi	relativt, forholdsvis
'õnn , õnne, 'õnne, 'õnne\sid / 'õnn\i	lykke

Uttrykk

Nii on elu.
Mis mõte sel on?
Mis see aitab??!
Mis asi see on?
Mis inimene ta on?
Mispärast? – Seepärast.
Milline küsimus!
Palju kära ei millestki.
See ei tähenda mitte kui midagi.
See on iseasi.
Mida varem, seda parem.
Mul pole sellest ei külma ega soojata.

Ära räägi sellest kellelegi.
Sellest ei ole mingit kasu.
See ei mängi mingit rolli [osa].
Ei mingil juhul!
Viimane kui üks.
Igaühel sama palju.

Sånn er livet.
Hva er vitsen (tanken) med det?
Hva hjelper det??!
Hva er det (for noe)?
Hva er det for et menneske?
Hvorfor? – Derfor.
For et spørsmål!
Stor ståhei for ingenting.
Det betyr ikke det bøss.
Det er en sak for seg.
Jo før jo bedre.
Det er meg likegyldig
(eg.: gjør meg verken kald eller varm).
Ikke si det til noen.
Det er til ingen nytte.
Det spiller ingen rolle.
Aldri i livet!
Hver eneste. Alle som én.
Like mye til hver.

Omal vastutusel.	På eget ansvar.
Jutusta oma sõnadega.	Fortell med egne ord.
Pea oma sõna!	Hold ord!
Igaüks on oma õnne sepp.	Enhver er sin egen lykkes smed.
Iga hinna eest.	Til enhver pris.
Mul on selle kohta oma arvamus.	Jeg har min egen mening om den ting.
Muudan [ei muuda] oma arvamust.	Jeg skifter (skifter ikke) mening.
Kuidas sa ennast tunned?	Hvordan føler du deg?
Kuidas te ennast tunnete?	Hvordan føler De Dem?
Ma tunnen end hästi (halvasti).	Jeg føler meg vel (dårlig).
Ta on ennast täis.	Han/hun er innbilsk (selvgod).
Ma ei või seda endale lubada.	Jeg har ikke råd til det (eg.: kan ikke tillate meg det).
Tunne iseennast.	Kjenn deg selv.
Arst, aita iseennast!	Lege, leg deg selv!
Võta end kokku.	Ta deg sammen!
Se(lle)ks korraks jätkub.	Det rekker for denne gangen.

KIRJAVAHETUS

Kallis /armas sõber! Tervist sõber!
Lugupeetud Jaan Kask. Austatud proua.
Sain kätte Sinu/Teie kirja 12. märtsist.
Vastuseks teie kirjale 15. maist ...
Käesolevaga töendan, et ...
Südamlik tänu Sinu/Teie lahke kirja eest.
Vabanda, et ma pole varem vastanud.
Austavalt /lugupidavalt /austusega ...
Tervitades ... Palju tervisi ...
Parimate tervitustega.
Parimaid tervitusi meilt köigilt.
Südamlikult tervitades.
Südamlikke tervitusi teile köigile.
Tervitan ja kallistan.
Peatse jällenägemiseni.
Ümbrik, postkaart, postmark.
Aadress, saatja, saaja.
Tähitud kiri. Armastuskiri.
Vii kiri posti!

KORRESPODANSE

Kjære venn! Hei vennen min!
Ærede Jaan Kask. Høyst ærede frue.
Jeg har mottatt brevet ditt/Deres av 12. mars.
Som svar på brevet deres av 15. mai ...
Hermed atesterer jeg, at ...
Hjertelig takk for det vennlige brevet.
Unnskyld at jeg ikke har svart tidligere.
Ærbødigst ...
Hilsener ... Mange hilsener ...
Med de beste hilsener.
Beste hilsener fra oss alle.
Hjertelige hilsener.
Med hjertelige hilsener til dere alle.
Hilsen og klem (fra meg).
På snarlig gjensyn.
Konvolutt. Postkort. Frimerke.
Adresse, avsender, mottaker.
Rekommandert brev. Kjærlighetsbrev.
Legg brevet i posten (post brevet)!

Oppgaver

- ❖ 1. Oversett til estisk: Hvis (hvem sin) bok er dette? Denne boka er mi. Den mannen bor her. Kona til denne mannen. Jeg skrev et brev til den mannen. Jeg kjenner denne mannen. Han er fornøyd (rahul) med seg selv og livet sitt. Hva ser du etter? Hvem venter dere (på)? Jeg har en venn, hvis bror er lærer. Vi elsker hjemlandet vårt (kodumaa). Foreldrene er glade i (elsker) barna sine. Ta boka di. Vennen min bor hos søstera si. Gi meg hånda. Har du lest boka mi? Jeg snakker med broren min. Du snakker med brødrene dine. Jeg tar blyanten din. Ta kulepennen din og skriv opp adressen min.

Hvem av (de to) søstrene liker du best? I hvilken retning går du, til høyre eller til venstre? Lov meg at du ikke forteller det til noen. Hvilken skole går du på? Jeg vil ikke bo i et slikt hus. Kjenner du deg selv? Hver og en (enhver) kjenner ham.

- ◇ 2. *Oversett til estisk:* Jeg tenker (har planer om) å reise til Amerika snart. Jeg var før ikke så lenge siden i Tyskland. Hvordan føler De Dem? Jeg beundrer forstanden din/Deres. Han klager over den dårlige hukommelsen sin. Smigre meg ikke! Har du (fått) tillatelse til å gjøre det? Sola skinner. Vi fikk (mottok) brevet ditt. Kjære venn, jeg takker deg (så) mye for det vennlige (lahke) brevet ditt. Jeg håper, at du snart vil besøke (overs.: besøker) meg. Jeg vil gjerne treffe deg.
- ◇ 3. *Lær disse synonymene:*
miiks? = mispärast?   'hvorfor?' (spør etter årsak)
milleks? = misjaoks?   'hvorfor?, for hva?' (spør etter hensikt)
- ◇ 4. *Oversett og lær deg motsetningsparene:* piikk – lühike, paks – köhn,
lai – kitsas, körge – madal, ilus – inetu, tark – rumal, rikas – vaene,
tugev – nõrk, sügav – madal, külm – soe, terav – nüri, köva – pehme,
önnelik – önnetu, rõõmus – kurb.

KAPITTEL 33

Grammatikk

KONGRUENS VED ADJEKTIV + SUBSTANTIV

§180

A. Et adjektiv som attributt til et substantiv blir i de fleste kasus bøyd kongruent med hovedordet, dvs. at adjektivet skal stå i samme kasus som substantivet:

nom. v'äike l'aps ‘et lite barn’, *gen.* v'äikese lapse, *part.* v'äikes\l t l'as\l, *ill.* v'äikese\ss e lapse\ss e, *nom.fl.* v'äikese\l lapse\l, *part.fl.* v'äikes\l i l'aps\l, osv.

→ **Külmale talvele järgnes soe suvi** ‘Etter en kald vinter fulgte en varm sommer’. Nad asusid elama **suurde linna** [additiv] ‘De bosatte seg i en stor by’. Me tulime koju **rõomsas meeleolus** ‘Vi kom hjem i godt humør’. Ma lugesin seda **tänasest ajalehest** ‘Jeg leste det i dagens avis’ (tänane – *adj.* ‘dagens-, av i dag’). **Külmadele talvedele järgnevad tavaliselt soojad suved** ‘Etter kalde vintrer følger vanligvis varme somrer’.

B. Bare i de fire kasusene (se kap. 20 og 26) – *terminativ (-ni)*, *essiv (-na)*, *abessiv (-ta)* og *komitativ (-ga)* – får ikke adjektivattributtet samme kasusendelse som substantivet, men blir i stedet satt i genitiv:

nom. s'uur m'ees ‘en stor mann’, *gen.* suure mehe, *term.* suure mehe\ni, *ess.* suure mehe\na, *abess.* suure mehe\ta, *komit.* suure mehe\ga.

→ **Viimse veretilgani** ‘Til siste bloddråpe’. **Hea näitenä** ‘Som et godt eksempel’. Me vaatasime filmi **suure huviga** ‘Vi så filmen med stor interesse’. Nimeta asja tema **õige nimega** ‘Kall tingen med dens riktige navn’. See mees räägib norra keelt **tugeva aktsendiga** ‘Mannen snakker norsk med sterk aksent’. Ilma **suurema vaevata** ‘Uten større bry’. Ta armastab mängida **väikeste lastega** ‘Han/hun liker å leke med små barn’. Nimi oli kirjutatud **suurte tähtedega** ‘Navnet stod skrevet med store bokstaver’. Ära ehi end **võõraste sulgededega** ‘Pynt deg ikke med lånte (eg.: fremmede)fjør!’. **Tühjade kätega** ‘Tomhendt (Med tomme hender)’. Ilma **suurte raskusteta** ‘Uten store vansker’. Jooksime **suurte kivideni** ‘Vi løp bort til de store steinene’. **Väikeste tükkidena** ‘I små biter’.

KONGRUENS VED PRONOMEN OG/ELLER TALLORD + SUBSTANTIV

§181

A. Etter samme prinsipp om kongruens bøyer vi også pronomene og tallord, når de står som adjektivattributt til et substantiv. Et unntak er likevel nominativ av tallord: **k'aks nom. s'öpra part.** (se § 183 og grundigere om kongruens ved grunnfall i § 187).

<i>gen.</i>	kahe sõbra jutuajamine	‘de to vennenes samtale’
<i>iness.</i>	kahe\l s sõbra\l s	‘i de to vennene’
<i>all.</i>	kahe\le sõbra\le	‘til de to vennene’
osv.		

→ Mis sa ütlesid **sellele mehele**? ‘Hva sa du til den mannen?’. Ta püüab **kõigest väest**. Han/hun forsøker av alle krefter. Paku **nendele meestele** süüa! ‘Gi de mennene noe å spise’. Ärkasin **ühel hommikul** ‘Jeg våknet en morgen’. **Esimesel / teisel märtsil** ‘Den første / andre mars’. Meie perekond koosneb **viiest inimesest** ‘Familien vår består av fem personer’. Nad sõitsid **kolmeksi nädalaks** välsimaale ‘De reiste til utlandet for tre uker’. Ta tuli **esimesele kohale** ‘Han/hun kom på førsteplass’. Viis **kahed kingad** parandusse ‘Han/hun tok to par sko til reparasjon. **Mitme päeva** pärast sõidad edasi? – **Nelja päeva** pärast. ‘Hvor mange dager er det til du reiser videre? – ‘(Om) fire dager’. Osta **viiekümne krooni** eest lillekimp! ‘Kjøp en blomsterbukett til femti kroner!’

B. Pronomen og tallord blir satt i genitiv om hovedordet (dvs. substantivet) står i terminativ, essiv, abessiv eller komitativ, f.eks.:

ess. kahe sõbra\na ‘som to venner’, komit. kahe sõbra\ga ‘med to venner’

→ Ma rääkisin **selle mehega** ‘Jeg snakket med den mannen’. Ta saab **iga asjaga** hästi hakkama ‘Han/hun klarer alle ting (hver ting) svært bra’. Lähme **nende puudeni, nende suurte puudeni**. ‘Vi går (helt) til de trærne, til de store trærne’. **Ühe jalaga** hauas ‘Med det ene beinet i grava’. **Ühe käega** ei saa sõlme siduda ‘En kan ikke knytte en knute med (bare) ei hånd’. Mõjub **kümne käsuna** ‘Virket som de ti bud’. **Kolmanda korruseni** läksime jala ‘Vi gikk til fots til tredje etasje’. Ta loeb vaheldumisi **kahtede prillidega** ‘Hun leser vekselvis med to par briller’.

BØYNINGEN AV ADJEKTIVATTRIBUTT + SUBSTANTIV

Adjektiv, adjektiviske pronomen, og ordenstall blir som attributt til et substantiv bøyd på samme måte, eks.: **see esimene huvitav raamat** ‘den første interessante boka’ (like ens om orda står parvis: see raamat, esimene raamat, huvitav raamat)

§182

Entall:				
<i>nom.</i>	s'ee	esimene	huvitav	raamat
<i>gen.</i>	selle	esimese	huvitava	raamatu
<i>part.</i>	seda	esimeslt	huvitava\lt	raamatu\lt
<i>ill.</i>	selle\sse	esime(se)\sse	huvitava\ssse	raamatu\ssse
<i>iness.</i>	selle\ls	esimese\ls	huvitava\ls	raamatu\ls
<i>elat.</i>	selle\st	esimese\st	huvitava\st	raamatu\st
<i>all.</i>	selle\le	esimese\le	huvitava\le	raamatu\le
<i>adess.</i>	selle\l	esimese\l	huvitava\l	raamatu\l
<i>abl.</i>	selle\lt	esimese\lt	huvitava\lt	raamatu\lt
<i>transl.</i>	selle\ks	esimese\ks	huvitava\ks	raamatu\ks
<i>term.</i>	selle	esimese	huvitava	raamatu\ni
<i>ess.</i>	selle	esimese	huvitava	raamatu\na
<i>abess.</i>	selle	esimese	huvitava	raamatu\ta
<i>komit.</i>	selle	esimese	huvitava	raamatu\ga

Flertall:				
<i>nom.</i>	n'ee\d	esimese\d	huvitava\d	raamatu\d
<i>gen.</i>	nen\de	esimes\te	huvitava\te	raamatu\te
<i>part.</i>	n'ei\d	esimes\si	huvitava\id	raamatu\id
<i>ill.</i>	nen\desse	esimes\tesse	huvitava\tesse	raamatu\tesse
<i>iness.</i>	nen\des	esimes\tes	huvitava\tes	raamatu\tes
<i>elat.</i>	nen\dest	esimes\test	huvitava\test	raamatu\test
<i>all.</i>	nen\dele	esimes\tele	huvitava\tele	raamatu\tele
<i>adess.</i>	nen\del	esimes\tel	huvitava\tel	raamatu\tel
<i>abl.</i>	nen\delt	esimes\telt	huvitava\telt	raamatu\telt

<i>transl.</i>	nen\deks	esimes\teks	huvitava\teks	raamatu\teks
<i>term.</i>	nen\de	esimes\te	huvitava\te	raamatu\teni
<i>ess.</i>	nen\de	esimes\te	huvitava\te	raamatu\tena
<i>abess.</i>	nen\de	esimes\te	huvitava\te	raamatu\teta
<i>komit.</i>	nen\de	esimes\te	huvitava\te	raamatu\tega

BØYNINGEN AV GRUNNTALL + SUBSTANTIV

§183

Ved grunntall (og pronomen med tallbetydning: **mitu** ‘flere, hvor mange’, **paar** ‘et par’ o.l.) er det en forskjell i nominativ: etter alle tall fra og med 2 skal etterfølgende nomen stå i partitiv (k’aks, k’olm, kümme, mitu **s’öpra**), bare etter *iiks* følger det nominativ (üks **söber**), se også § 44, 128, 187.

	<i>ent.</i>	<i>flt.</i>
<i>nom.</i>	k’aks s’öpra ‘to venner’	kahe\ld püksi\ld ‘to par bukser’
<i>gen.</i>	kahe söbra	k’ahte\de p’üks\te
<i>part.</i>	k’ah(e)s’öpra	k’ahte\sid p’üks\le
<i>ill.</i>	kahe\ss e söbra\ss se	k’ahte\desse p’üks\tesse
<i>iness.</i>	kahe\ls söbra\ls	k’ahte\des p’üks\tes
<i>elat.</i>	kahe\st söbra\st	k’ahte\dest p’üks\test
<i>all.</i>	kahe\le söbra\le	k’ahte\dele p’üks\tele
<i>adess.</i>	kahe\l söbra\l	k’ahte\del p’üks\tel
<i>abl.</i>	kahe\lt söbra\lt	k’ahte\delt p’üks\telt
<i>transl.</i>	kahe\ks söbra\ks	k’ahte\deks p’üks\teks
<i>term.</i>	kahe söbra\ni	k’ahte\de p’üks\teni
<i>ess.</i>	kahe söbra\na	k’ahte\de p’üks\tena
<i>abess.</i>	kahe söbra\ta	k’ahte\de p’üks\teta
<i>komit.</i>	kahe söbra\ga	k’ahte\de p’üks\tega

Jf. ‘üks:

	<i>ent.</i>	<i>flt.</i>
<i>nom.</i>	üks söber ‘en venn’	ühe\ld püksi\ld ‘ei bukse’
<i>gen.</i>	ühe söbra	’ühte\de p’üks\te
<i>part.</i>	’üht(e) s’öpra	’ühte\sid p’üks\le
<i>ill.</i>	ühe\ss e söbra\ss se	’ühte\desse p’üks\tesse
osv.		

KONGRUENS VED ADDITIV

§184

Attributtet kongruerer med substantivet også i additiv (på spørsmålet **kuhu?**, se kap. 15):

s’uur jögi	‘stor elv’	– s’uur\de j’ökk e
teine l’inn	‘en annen by’	– t’eise l’inna
p’aks m’ets	‘tett skog’	– p’aksu m’etsa
k’aks rida	‘to linjer’	– k’ahte r’itta

Noen ord har ikke additiv. Da bruker vi illativ i samme funksjon:

sogane jögi	‘ei grumset elv’	– sogase\ss e j’ökk e
püha l’inn	‘en hellig by’	– püha\ss e l’inna
s’uur galer’ii	‘et stort galleri’	– s’uur\de galer’ii\ss e
’uus k’orter	‘en ny leilighet’	– ’uu\de k’orteri\ss e
k’aks köide\lt	‘to bind’	– k’ahte k’öite\ss e

UBØYELIGE ATTRIBUTT

§185

A. Genitivattributt er svært vanlig i estisk. Det svarer oftest til adjektiv- og preposisjonsattributt i norsk. Ubøyde attributt er for det meste genitivattributt, og de er av to slag:

- 1) de som er (kommer av) stedsnavn, viser sorten og svarer på spørsmåla **milline? / misszugune?** ‘hva slags?’, eks.: **eesti** keel ‘estisk språk’
- 2) de possessive som viser tilhørighet, svarer på spørsmåla **kelle?**, ‘hvem sin?, hvems?’, **mille?**, ‘hvis?, hvilket?’ eks.: **linna** tänavad ‘gatene i byen’, jf. § 27.

Genitivattributtet blir stående uforandret i genitiv når hovedordet, dvs. substantivet, blir bøyd:

→ Meil on **eesti keele** tund ja me räägime **eesti keelt** ‘Vi har time *i estisk* (språk) og vi snakker *estisk*’. See raamat on kirjutatud **eesti keeles** ‘Denne boka er skrevet *på estisk*’. Kas sa saad **eesti keelest** aru? ‘Forstår du *estisk*?’.

Like ens f.eks.:

inglise keel ‘engelsk’, **norra** keel ‘norsk’, **rootsi** keel ‘svensk’,
soome keel ‘finsk’, **prantsuse** keel ‘fransk’, **saksa** keel ‘tysk’, **vene** keel ‘russisk’, osv.
Og videre: **eesti** kultuur ‘estisk kultur’, **eesti** kirjanik ‘en *estisk* forfatter’, **rootsi** laud
(‘svensk) lunsjbord’, **hiina** köök ‘kinesisk kjøkken’, **soome** kelk (‘finsk) sparkstøtting’,
soome-ugri keeled ‘finsk-ugriske språk’, **katoliku** usk ‘den *katolske* tro’, **gooti** stil
(‘gotisk stil’).

B. Som possesivt genitivattributt kan vi ha et vanlig substantiv (**linna** tänavad ‘gatene i byen’), et særnavn (**Peetri** vend ‘bror til Peeter’), eller et pronomen (**minu** öde ‘søstera mi’). Det kan også stå i flertall: **linnade** tänavad ‘bynens gater’, **Kuusikute** suvila ‘hytta til familien Kuusik’, **meie** kodu ‘hjemmet vårt’.

Når vi bøyer hovedordet i kasus, blir attributtet alltid stående i genitiv (entall el. flertall):

linna tänavad, **linna** tänavatel, ...; **linnade** tänavad, **linnade** tänavatel, ...
Kuusikute suvila, **Kuusikute** suvilas, **Kuusikute** suvilatele, ...

Merk at pronomenet **s'ee** ‘den, det’ (**n'eed** ‘de’) blir brukt på to måter. Det kan være

- a) adjektivattributt (til spørsmålet *milline?*), og kongruerer da med hovedordet (se § 181):
s'ee 'algus ‘den begynnelsen’, **selle 'alguse**, **se\da** 'algus\lt, ...; **n'ee\d** 'alguse\d 'de begynnelsene’, **n'evid** 'algus\i, ...
- b) possesivt genitivattributt (til spørsmålet *mille?*), og da kongruerer det ikke:
selle 'algus ‘dens begynnelse’, **selle 'alguse**, **selle 'algus\lt, ...: selle 'alguse\d, selle 'algus\i, ...
nen\de 'algus ‘deres begynnelse’, **nen\de 'alguse**, **nen\de 'algus\lt, ...; nen\de 'alguse\d, nен\de 'algus\i, ...****

C. Andre ubøyelige kasusattributt:

habeme\ga – komit. av **habe**: nom. habeme\ga mees ‘skjegget mann (eg. *med skjegg*)’,
gen. habeme\ga mehe, part. habeme\ga m'ees\lt, osv.
abi-elu\ls – iness. av **abi-elu**: nom. abi-elu\ls naine ‘gift (*i ekteskap*) kvinne’, gen. abi-elu\ls
naise, part. abi-elu\ls n'aist\lt, osv.
elu\ls – iness. av **elu**: nom. elu\ls l'oom ‘levende (*i livet*) dyr’, gen. elu\ls looma, part. elu\ls
l'ooma, osv.

Attributtet er ofte ubøyd når det står etter hovedordet: kiri **sõbra\lt** ‘brevet fra vennen’ (*ablat. av sõber*), vaade **mäge\dele** ‘utsikt til fjella’ (*all.fl. av mägi*).

D. Partisippene på **-nud** og **-tud** (se kap. 24 og 36):

täis-k'asva\|nud – *nud-pts.* av **täis k'asva\|ma**: *nom.* täis-k'asva\|nud inimene 'voksen person', *gen.* täis-k'asva\|nud inimese, *part.* täis-k'asva\|nud inimes\|t, *nom.fl.* täis-k'asva\|nud inimese\|d, *gen.fl.* täis-k'asva\|nud inimes\|te, *part.fl.* täis-k'asva\|nud inimes\|li, osv.

ava\tud – *tud-pts.* av **ava\|ma**: *nom.* ava\tud aken 'åpent vindu', *gen.* ava\tud 'akna, *part.* ava\tud aken\|t, *ill.* ava\tud 'akna\|sse, osv.

E. Andre ubøyelige adjektiv og pronomen: (jf. også kap. 32): **v'almis** 'ferdig', **alasti** 'naken', **p'urjus** 'beruset', **s'assis** 'sammenfiltret', **m'usta v'erd** '(rasemessig) svart, mørk', **kogu** 'hele', **eht** 'ekte'.

nom. **p'urjus** m'ees 'en full mann', *gen.* p'urjus mehe, *komit.fl.* p'urjus mees\|tega

NAVN OG TITLER

§186

Et fornavn foran et etternavn blir ikke bøyd:

nom. **R'ein** Jänes, *gen.* R'ein Jänese, *all.* R'ein Jänese\|le, *komit.* R'ein Jänese\|ga, osv.

En tittel foran et navn blir heller ikke bøyd, f.eks.: **proua** 'fru', **preili** 'frøken', **prof^{essor}**, **d^{oktor}**, **k^{indral}** 'general', **onu** 'onkel', **tädi** 'tante', osv.:

nom. **härra** 'herr' J'aanson, *gen.* härra J'aanson, *all.* härra J'aanson\|le, *komit.* härra J'aanson\|ga, osv.

→ Kas te tunnete **proua Bergi**? 'Kjenner De fru Berg'. Kas võib **doktor Paul Kuusikuga** kokku saada? 'Kan jeg treffe doktor Paul Kuusik?'. Luuletaja pühendas luuletuse **preili Saarele** 'Dik-teren tilegnet frøken Saar diktet'.

MER OM GRUNNTALL + SUBSTANTIV

§187

Husk at substantivet etter et grunntall står i entall og ikke i flertall – hvis det ikke er et substantiv som bare opptrer i flertall (jf. ühe\|d piüksi\|d 'ei bukse').

A. Et grunntall som subjekt blir satt i nominativ, og blir fulgt av et substantiv i partitiv entall (jf. § 44, 181), f.eks.:

→ **Kaks sõpra** ajavad juttu 'To venner prater sammen'. Siin toas on **viis inimest** 'Her i rommet er det *fem personer*'.

Unntak danner tallordet **üks** som kongruerer: **üks silm** (begge ord i nominativ).

B. Også som helobjekt (kap. 28) blir grunntallet satt i nominativ entall og substantivet i partitiv entall:

→ Ma otsin eile **kaks [kolm, neli, ...] raamatut** 'Jeg kjøpte *to (tre, fire ...)* bøker i går'. Anna mulle **kümme krooni** 'Gi meg *ti kroner*'.

Unntak: grunntallet **üks** 'en, ei, ett' blir alltid bøyd kongruent med substantivet og kan derfor som helobjekt stå i genitiv, f.eks.: Ma otsin eile **ühe raamatu** 'Jeg kjøpte *ei* bok i går'.

C. Som delobjekt (kap. 28) står både grunntallet og substantivet i partitiv entall:

→ Ta oskab **kolme keelt** 'Hun kan *tre språk*'. Ma tunnen teda nagu oma **viit sörme** 'Jeg kjenner ham som mine *fem fingrer*'. Lähed **kahte jänest** piüdma, ei saa ühtegi kätte 'Forsøker du å fange *to harer*, får du ikke en eneste'. Nägin **ühte inimest** 'Jeg så *ett* menneske.'

D. Uavhengig av mengden bøyer vi i andre kasus både grunnallet og substantivet i entall, og de kongruerer i alle kasus unntatt terminativ, essiv, abessiv og komitativ, jf. § 180 B.

→ **Kolmele tüdrukule** (entallsform!) ‘til tre jenter’, **kaheteistkümnest lapsest** ‘av tolv barn’, **sajalt inimeselt** ‘fra hundre mennesker’, **kahe tuhande krooniga** ‘med to tusen kroner’.

Flertallssubstantiv danner unntak: Tunnen **kahtesid kaksikuid** ‘Jeg kjenner to tvillingpar’, Mul juba on **ühed prillid** ‘Jeg har allerede et par briller’.

Eller når det er tale om flere mengder: Meil käisid eile **kolmed külalised** ‘Vi hadde trefoldig besøk i går’.

E. Flertall av ti-, hundre- og tusentall blir brukt til å angi et omtrentlig antall. F.eks.:

→ Platsile oli kogunenud **sadu [tuhandeid, miljoneid] inimesi** ‘På plassen hadde det samlet seg hundrevis (tusenvis, millionvis) av mennesker’.

F. Merk at om subjektet består av grunnall + substantiv, står verbalet vanligvis i entall:

→ Aias **kasvas** (3. p. ent.) kolm puud ‘I hagen vokste tre trær’. Selles majas **elab** (ent.) kümme inimest ‘I dette huset bor det ti mennesker’.

Verbalet står i flertall, når en vil understreke at subjektet sikter til flere ting hver for seg, eller når subjektet er nærmere bestemt med et attributt, f.eks.:

→ Kaks söpra **jalutasid** (3. p. flt.) aias ‘De to vennene spaserte i hagen’. Aias **kasvasid** (3. p. flt.) kolm körget puud ‘I hagen vokste det tre høye trær’.

BØYNINGEN AV SAMMENSATTE TALLORD

A. Rekketallene blir bøyd som vanlige sammensatte ord (§ 33c), det vil si at bare sisteledd blir bøyd: **kolme-k'ümnnes** (som *k'ümnnes*), **kuue-sajas** (som *sajas*), **ühe-t'eist-k'ümnnes** (som *k'ümnnes*).

§188

<i>nom.</i>	kolme-k'ümnnes	kuue-sajas	ühe-t'eist-k'ümnnes
<i>gen.</i>	kolme-k'ümnnda	kuue-sajanda	ühe-t'eist-k'ümnnda
<i>part.</i>	kolme-k'ümnnda\lt	kuue-sajanda\lt	ühe-t'eist-k'ümnnda\lt
<i>ill.</i>	kolme-k'ümnnda\ss	kuue-sajanda\ss	ühe-t'eist-k'ümnnda\ss
osv.			

Slik oppfører tallorda seg også når de er særskrevet: **kahe tuhande kolme-saja nelja-k'ümne viies** (som *vies*):

<i>nom.</i>	kahe tuhande kolme-saja nelja-k'ümne viies
<i>gen.</i>	kahe tuhande kolme-saja nelja-k'ümne viienda
<i>part.</i>	kahe tuhande kolme-saja nelja-k'ümne viienda\lt
<i>ill.</i>	kahe tuhande kolme-saja nelja-k'ümne viienda\ss
osv.	

B. Grunnallene er mer kompliserte å bøye. Der blir alle ledd bøyd (se § 43, 45) i nominativ, genitiv og partitiv; i øvrige kasus bøyer vi bare siste ledd av det sammensatte tallordet, mens de foregående leddene skal stå i genitiv, f.eks.:

-sada og **-kümmend**:

<i>nom.</i>	v'iis-sada	v'iis-kümmend
<i>gen.</i>	viie-saja	viie-k'ümne
<i>part.</i>	v'iil\tsada / v'iil\t-sada\lt	v'iil\t-kümmend / v'iil\t-kümme\lt

<i>ill.</i>	viie-saja\ssse	viie-k'ümne\ssse
<i>iness.</i>	viie-saja\ss	viie-k'ümne\ss
osv.		

-t'eist(**kümmend**) eller: -t'eist og -t'eist-kümmend

<i>nom.</i>	v'iis-t'eist / (v'iis-t'eist-kümmend)
<i>gen.</i>	viie-t'eist / viie-t'eist-k'ümne
<i>part.</i>	v'iil-t'eist / v'iil-t'eist-kümmend / v'iil-t'eist-kümme\lt
<i>ill.</i>	viie-t'eist-k'ümne\ssse
<i>iness.</i>	viie-t'eist-k'ümne\ss
osv.	

Merk: Leddet *-t'eist* forandrer seg ikke, *-kümmend* (-k'ümne) kan utelates bare i de tre første kasusene, det blir dessuten sjeldent brukt i nominativ. Når leddet *-kümmend* inngår, er trykket på den midterste komponenten i ordet: *-t'eist*. (j. også kap. 12, 13).

C. På linje med dette er bøyningen av tallord der leddene blir skrevet hver for seg: i de tre første kasusene blir alle ledd bøyd. Fra og med illativ bøyer vi bare siste ledd mens alle de tidligere står i genitiv.

Eksempel med tallet **2 345**:

<i>nom.</i>	k'aks tuhat k'olm-sada neli-kümmend v'iis
<i>gen.</i>	kahe tuhande kolme-saja nelja-k'ümne viie
<i>part.</i>	k'aht(e) tuhat k'olme-sada n'elja-kümmend v'iil
<i>ill.</i>	kahe tuhande kolme-saja nelja-k'ümne viie\ssse
<i>iness.</i>	kahe tuhande kolme-saja nelja-k'ümne viie\ss
osv.	

Orda **-(t)eist)-kümmend**, **-sada**, **tuhat** kan i partitiv ha parallelformer:

-sada / -sada\lt
 -kümmend / -kümme\lt
 tuhat / tuhande\lt

Former på **-t** bruker vi vanligvis som sistekomponent i sammensatte tallord, lengre framme i ordet bruker vi de kortere formene, jf.:

v'iil-t.sada\lt m'ees\lt (500)
 v'iil-t.sada seitse\lt.kümmem\lt m'ees\lt (570)
 v'iil-t.sada seitse\lt.kümmend tuhande\lt m'ees\lt (570 000)
 seitse\lt.kümmend k'uul\lt tuhat k'ahte-sada n'elja-t'eist.kümmem\lt m'ees\lt (76 214)

D. Orda **p'ool** 'halv', **p'aar** 'par', **mõni** 'noen' **mitu** 'flere' oppfører seg foran et tall som sammensatt tallord, det vil si at det blir bøyd i de første kasusene og blir fra illativ av stående i genitiv, eks.:

p'ool-sada, poole-saja, p'ool\lt-sada(\lt), poole-saja\ssse, poole-saja\ss osv.
mitu-kümmend, m'itme-k'ümne, mitu\lt-kümmend / mitu\lt-kümme\lt, m'itme-k'ümne\ssse, m'itme-k'ümne\ss osv.

Ordet **p'ool-t'eist** 'halvannen' kan bli bøyd som sammensatt tallord, eller som et vanlig sammensatt ord (med ubøyd forledd), jf.:

p'ool-t'eist, poole-teise, p'ool\lt-t'eist, poole-teise\ssse, poole-teise\ss osv.
p'ool-t'eist, p'ool-teise, p'ool-t'eist, p'ool-teise\ssse, p'ool-teise\ss osv.

Tekst

SÖIT

Ma sõidan täna Sankt-Peterburgi tuttavatele külla. Olen juba kaua kavatsenud Peterburi sõita, kuna tahan väga külastada Talvepalees asuvat kunstimuuseumi ja tsaariperekonna luksuslikku elupaika Peterburi külje all. Kuna Eesti Vabariigi kodanik vajab Venemaaale reisimiseks viisat, tuli ka minul see hankida. Viisa tuleb tellida reisibüroost umbes kaks nädalat enne plaanitud väljasöitu. Sealtsamast saab osta ka reisikindlustuse.

Praegu pakin ma kodus oma asju. Olen varemgi palju reisinud ja tean hästi, mis on tarvis reisile kaasa võtta. Ma pakin kohvrisse käterätiku, seebi, hambaharja ja hambapasta, pesu, fotoaparaadi, Peterburi linnakaardi ja muud vajalikud esemed.

Ma pean kiirustama, sest rongi minekuni pole enam palju aega. Pean veel jaamas piletit ostma. Ma sõidan rongiga, sest kuulun nende inimeste hulka, kes ei armasta lennukiiga lennata.

Kui olen lõpuks pakkimisega valmis, tellin takso. Panen mantli selga ja mütsi pähe, võtan kohvri ja väljun trepikotta. Sõidan liftiga alla. Auto ootab juba. Palun autojuhti sõita kiiresti, sest aega on vähe. Autojuhil on aga nähtavasti palju aega ja ta ei kiirusta sugugi. Närvitseen, kuid teha pole midagi.

Lõpuks jõuame Balti jaama. Õnnekoski on jaamas piletikassa juures vähe inimesi ja ma saan piletit kiiresti kätte. Jooksen perroonile. Rong seisab juba sõiduvalmis. Reisijad on vagunites ja ütlevad läbi avatud akende viimaseid lahkumissõnu saatjatele. Vagunisaatja vaatab mu piletit ja juhatab mind neljandasse vagunisse, kupeesesse number viisi. Igas kupees on neli voodit. Süüa pakutakse restoranvagunis, teed ja kohvi saab vagunisaatja käest tellida.

KIRI

KALLIS SÖBER!

Palju tänu Su kirja eest. Tänan Sind ka väga küllakutse eest. Loode tavasti saan aega tulla paari nädala pärast.

Vabanda väga, et ma varem ei ole vastanud. Olin vahepeal kaks nädalat kodunt ära ja sain Su kirja alles eile, kui koju tagasi joudsin. Olin nimelt Saksamaal ühel teaduslikul konverentsil. Peamiselt olime Hamburgis, kuid tegime huvitavaid väljasöite ka mujale. Kõiki üksikasju oma reisist ei hakka ma Sulle praegu kirjutama. Jutustan pikemalt siis, kui kohtume.

Ma ei taha Sind pika kirjaga tütitleda ja lõpetan nüüd. Töö ootab ka tegemist ja ma pean kiirustama. Tervitan Sind ja Su perekonda ning soovin teile kõigile head tuju ja tervist.

Peatse jäällenägemiseni,
Sinu Karl

P.S. Palun tervita minu poolt ka onu Arnoldit ja tädi Hildat.

K.

TERAVA KEELEGA

- Ma kindlustasin oma häiale poole miljonit dollari eest, ütles kuulus lauljanna.
- Ja mis sa tegid rahaga? küsis ta rivaal.

Ordliste

alles	først, ikke før
Arnold , -i, -i\l t, -e\l id	(mannsnavn)
asuv , -a, -a\l t, -a\l id	beliggende
auto\j'uht , juhi, j'uhti, j'uht\l e	sjåfør
Balti\j'aam , jaama, j'aama, j'aam\l u	(jernbanestasjon i Tallinn)
d'ollar , -i, -i\l t, -e\l id	dollar
elu\p'aik , paiga, p'aika, \p'aik\l u	bolig
ese , -me, -\l t, -me\l id	ting, gjenstand
foto-apal'raat , -raadi, -r'aati, -r'aat\l e	fotoapparat
h'amba-hari , harja, h'arja, h'arj\l u	tannbørste
H'amlb'urg , -burgi, -b'urgi	(tysk by)
h'anki\l ma , h'anki\l da, hangi\l b	skaffe (seg)
Hilda , -, -\l t, -\l sid	(kvinnenavn)
h'ulka (<i>postp.</i>)	blant
juhata\l ma , -\l da, -\l b	veilede
j'älle-nägemilne , -se, -s\l t, -s\l i	gjensyn
k'aasa v'õtl\ma , \v'õtl\l a, võta\l b \v	ta med (seg)
K'arl , Karli, K'arli, K'arli\l sid / K'arl\l e	(mannsnavn)
kiiru\l ga	med hastverk, i en hast
kiirusta\l ma , -\l da, -\l b	skynde (seg)
kindlusta\l ma , -\l da, -\l b	forsikre, assurere
kodalnik , -niku, -n'ikku, -n'ikk\l e	(stats)borger
k'ohvler , -ri, -ri\l t, -re\l id	koffert
konvel'rents , -rentsi, -r'entsi, -r'ents\l e	konferanse
kunsti-m'uuseum , -i, -i / -i\l t, -\l e / -e\l id	kunstmuseum
kup'\ee , -, -\l d, -\l sid	kupé
käte rätik , -u, -u\l t, -u\l id	håndkle
k'ätte s'aa\l ma , \v s'aa\l da, s'aa\l b \v	få (i hende), motta, få tak i
külje 'all	inntil, innved
k'ülla-kutse , -k'utse, -kutse\l t, -k'utse\l id	invitasjon (til besøk)
lahkumis-sõnl\a , -a, -a, -\l u	avskjedsord
l'auljanna , -, -\l t, -\l sid	sangerinne
l'ift , lifti, l'ifti, l'ift\l e	heis
linna-k'aart , -kaardi, k'aarti, k'aart\l e	bykart, kart over byen
luksuslik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\l e	luksøriøs, luksus-
maha j'ää\l ma , \v j'ää\l da, j'ää\l b \v	komme for seint, ikke rekke
m'iljon , -i, -i\l t, -e\l id	million
minek , -u, -u\l t, -u\l id	avgang, avreise
mujale	annetsteds
nimelt	nemlig
n'ähjavasti	tilsynelatende (adv.)
närvitse\l ma , -\l da, -\l b	være nervøs
p'akki\l ma , p'akki\l da, pakki\l b	pakke (inn)
p'akkimilne , -se, -s\l t, -s\l i	pakking
p'eamiselt	hovedsaklig
p'eatlne , -se -se\l t, -se\l id	snar, snarlig
> p'eatse j'älle-nägemiseni	på snarlig gjensyn
per r'oon , -rooni, -r'ooni, -r'_oon\l e	perrong
pesu , -, -, -\l sid	undertøy

Peterburi , - , - [= S'ankt-Peterb'urg]	St. Petersburg
pikemalt	lenger, mer utførlig
pileti\kassa , - , -\t, -\sid	billettkasse, billettluke
plaani\tud (<i>pts.</i>)	planlagt
r'eisija , - , -\t , -\id	reisende, passasjer
reisi-bür\oo , - , -\d, -\sid	reisebyrå
reisi-kindlustus , -\e, -\t, -\i	reiseforsikring
restoran-vagun , -\i, -\t, -\e\id	restaurantvogn
rilv'aal , -vaali, -v'aali, -v'aal\e	rival
s'aatja , - , -\t, -\id	ledsager; avsender
S'ankt-Peterib'urg , -burgi, -b'urgi [= Peterburi]	St. Petersburg
s'ealt-samast	(fra) samme sted
s'EEP , seebi, s'eepi, s'EEP\e	såpe (subst.)
silmi\st kadu\ma , \x kadu\da, k'ao\b \x	forsvinne ut av synet
söidu\almis	reiseklar
tagasi j'oud\ma , \x j'oud\a, jöua\b \x	komme tilbake
takso , - , -\t, -\sid	drosje, taksi
Talve-pal\ee , - , -\d	Vinterpalasset
t'eaduslik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\e	vitenskapelig
tegemilne , -se, -s\t, -s\i	handling, gjerning
telli\ma , t'elli\da, telli\b	bestille
trepi\kolda , -ja, -da, -da\sid	trappeoppgang
ts'aar , tsaari, ts'aari, ts'aar\e	tsar
tüilita\ma , -\da, -\b	forstyrre, plage
vabanda\ma , -\da, -\b	be om forlatelse, unnskyldde
vaguni-s'aatja , - , -\t, -\id	vognoppasser, togvert
vahe p'eal	mens, i mellomtida
vajallik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\e	nödvendig
Vene-m'aa , - , -\d	Russland
viima\ne , -se, -s\t, -se\id	sist (adj.)
viisa , - , -\t, -\sid	visum
v'\älja-s'öt , -söidu, -s'öitu, -s'öit\e	ekskursjon, utflukt
v'\älju\ma , -\da, -\b	gå ut
õnne\ks	heldigvis
üksik-asi , -asja, -'asja, -asj\u	detalj

Uttrykk

Ühel ilusal päeval.
Ühel ja samal ajal. Ühekorraga.
Ühisel jõul ja ühisel nõul.
Ühe sõnaga. Teiste sõnadega.
Kahe teraga mõõk.
Kahe tule vahel.
See jäi kahe silma vahele.
Räägime sellest nelja silma all.
Tuhande järve maa (Soome).
Suure rõõmuga.
Suure vaevaga. Suurte raskustega.
Ilma suurema vaevata. Lühikese ajaga.

En vakker dag.
Til samme tid. På én gang
Med forente krefter (eg.: felles råd og dåd).
Kort sagt (eg.: med ett ord). Med andre ord.
Et tweegget sverd.
Mellom dobbelt ild.
Det ble oversett (eg.: havnet mellom øynene).
Vi snakker om det under fire øyne.
De tusen sjøers land (Finland).
Med stor glede.
Med stort bry. Med store vanskter.
Uten større bry. På kort tid.

Kerge/raske südamega.	Med lett/tungt hjerte.
Viimse veretilgani.	Til siste bloddråpe.
Võiduka lõpuni.	Til den seierrike slutten.
Praegustes oludes.	Under de nåværende forhold.
Sa oled heades kätes.	Du er i gode hender.
Tehnilistel põhjustel.	Av tekniske årsaker.
Ma loodan parematele päevadele.	Jeg håper på bedre dager.
Mälestuseks kalli(s)tele sõpradele.	Som et minne til kjære venner.
Südamlike tervitustega autorilt.	Med hjertelige hilsener fra forfatteren.

AUTOSÖIT JA REISIMINE

Kas sa oskad autot juhtida?
Kas sul/teil on sõiduluba?
Panen auto käima. Käivitan masina.
Ma annan /lisan gaasi.
Ma vahetan käiku.
Ma pidurdan.
Ma annan signaali.
Ma sõidan mööda.
Jäta auto seisma!
Lase tagasi! Tagurda maja juurde!
Söida ettevaatlikult /aeglased!
Ära söida nii kiiresti!
Auto. Mootorratas. Mopeed.
Rehv. Tuuleklaas. Kojamees.
Käigukang. (Käsi)pidur. Rool.
(Gaasi)pedaal. Sidur.
Autovõti. Süütevõti.
Turvavöö. Turvapadi.
Garaa*. Bensiin. Õli.
Täis paak.
Võtame takso. Helista takso välja!
Kas sa saadad mind rongile,
lennuväljale, sadamasse?
Ma tulen sulle (jaama) vastu.
Kas see koht on vaba?
See koht on kahjuks kinni.
Kas sul pilet on olemas?
Läbisöidul.
Teed lähevad lahku.
Head reisi! Õnn kaasa!

BILTUR OG REISE

Kan du kjøre bil?
 Har du/De førerkort?
 Jeg starter bilen.
 Jeg gir gass.
 Jeg skifter gir.
 Jeg bremser.
 Jeg gir tegn.
 Jeg kjører forbi.
 Stans bilen!
 Rygg! Rygg bort til huset!
 Kjør forsiktig /langsamt!
 Ikke kjør så fort!
 Bil. Motorsykkel. Moped.
 Dekk. Frontrute. Vindusvisker.
 Girstag. (Hånd)brems. Ratt.
 (Gass)pedal. Kløtsj.
 Bilnøkkel. Tenningsnøkkel.
 Bilbelte. Kollisjonspute.
 Garasje. Bensin. Olje.
 Full tank.
 La oss ta drosje. Ring etter en drosje!
 Følger du meg på toget,
     til flyplassen, til havna?
 Jeg møter deg (på stasjonen).
 Er denne plassen ledig?
 Plassen er dessverre opptatt.
 Har du billett?
 På gjennomreise.
 Veiene skilles.
 God tur! Lykke til!

Oppgaver

- ◇ 1. *Bøy i entall og flertall:*
- a) noor tüdruk, väike laps, suur mees, vana maja
  - b) see raamat, see ilus naine, missugune poiss
  - c) üks inimene, kaks last, kolm tüdrukut, sada dollarit

- ◇ 2. *Sett inn riktig form:* Ma otsin eile (huvitav) raamatu. Ma loen praegu (üks huvitav) raamatut. Mul on palju (huvitavad) raamatuid. Kas sa näed (see valge) maja seal? Kas sa tunned (see noor) tüdrukut? Vend kirjutas mulle (pikk) kirja. Ta kirjutas kirja ka (noorem) õele ja (vana) isale. Mees astus (valge) majja. Me läksime (soe) toast välja külma kätte. (Head) lastest kasvavad (head) inimesed. Isa jalutus (oma väike) pojaga. Ta andis (väike) pojale kompveki.

Kas sa oled varem näinud (see) meest? Ma rääkisin eile (see) mehega. Ta räägib (eesti) keelt (tugev) aktsendiga. Kuidas on (eesti) keeles 'kjas'? Ma ei saa (see) sõnast aru. Kas sa said (see) ülesandega hakkama? Ma tunnen (need) õpilasi hästi. Ma olen sageli (need) inimestega rääkinud. Nad elavad (ilusad) ja (ued) majades. Kas sa tunned (see tüdruk)? Kas sa tunned (Mari Saar)? Ma öppisin (Mari Saar) koos (Tartu) ülikoolis.

- ◇ 3. *Sett inn riktig form:* Iga nädal koosneb (seitse) päevast. Ma otsin eile (üks) raamatu ja (kolm) pliatsit. Mis sa teed (kolm) pliatsiga? Anna (üks) pliats mulle. Sulle aitab (kaks) pliatsist. Selles majas elab lesk naine koos (neli) lapsega. Eesti tähestik koosneb kolmekümne kahest (täht). Mitmest (täht) koosneb norra tähestik? Mu sõber ostis (uus) auto. Kui palju (raha) eest ta selle ostis? Ta ostis selle (kümme tuhat) krooni eest. Ma otsin televiisori (kolm tuhat) krooni eest. Professor pidas loengut (kakssada) üliõpilasele.
- ◇ 4. *Oversett til estisk:* Jeg har reist mye. Vet du hva en skal ta med på reise? Han pakket et håndkle og to såper i kofferten. Han skyndte seg til stasjonen. Har du kjøpt billett? Vi må kjøpe to billetter. Jeg gir deg en billett. De hører til de menneskene som alltid er i godt humør. Til slutt var han ferdig med pakkinga. Vennen min tok på seg frakken og lua og gikk ut. Han kjørte ned med heisen. Drosjen ventet nede på gata. Sjåføren ville ikke kjøre fort. Han sa, at en ikke får (ei tohi) kjøre fort i byen. Det var mange reisende på perrongen. Alle skyndte seg inn i vognene. Nå slutter jeg.

KAPITTEL 34

Grammatikk

IMPERATIV I 2. PERSON OG BRUKEN AV DEN

§189

A. Imperativ uttrykker befaling eller oppfordring. Det vanligste er at vi henvender oss til en person som vi sier *du* til. Da bruker vi imperativforma for 2. p. entall. Denne forma er lik presensstammen uten endelse, f.eks.: **tule!** ‘kom!’, jf. **tule\b** ‘kommer’. Se § 10.

I en oppfordring, rettet til flere personer, eller til en person som vi sier *De* til, bruker vi imperativforma for 2. p. flertall (med endelsene **-ke** og **-ge**, se § 190): Lapsed, **tulge** siia! ‘Barn, kom (dere) hit!’ og Hr. Kask, palun **tulge** Teie siia! ‘Herr Kask, vennligst kom (De) hit!’

I norsk er flertallsimperativ foreldet, men forekommer i eldre tekster, eks.: *Kommer nu sorger!* *Knuger mitt Bryst!* (Wergeland).

Flere eksempler:

→ **Astuge** sisse! ‘*Stig inn (dere)!*’. Palun, **istuge**! ‘Vær så god, *sitt* (dere)!’. **Vabandise**, et ma hilinesin ‘*Tilgi* (dere) at jeg kom for seint!’. **Ütelge** oma nimi! ‘*Si* navnet Deres!’. **Jääge** veel natukeseks siia! ‘*Bli* en liten stund til!’. **Töuske** püst! ‘*Reis dere!*’. **Vaadake**, mis seal on! ‘*Se (dere)* etter, hva det der er for noe!’. **Oodake** üks hetk! ‘*Vent (dere)* et øyeblikk!’. **Makske** arve! ‘*Betal (dere)* regningen!’. **Olge** rahulikud! ‘*Vær (dere)* rolige!’. **Pange** riided selga! ‘*Kle (ta klærne)* på *dere*!’. **Tulge** ruttu siia! ‘*Kom (dere)* fort hit!’. **Söitke** aeglased! ‘*Kjør langsomt (dere)!*’. **Hoidke** oma tervist! ‘*Pass på* helsa *deres*!’. **Jätké** mind rahule! ‘*La (dere)* meg være i fred!’. **Käige** sirgelt! ‘*Gå (dere)* rakt (med rak rygg)!’. **Tehke** nii, nagu ma ütlen! ‘*Gjør (dere)* slik som jeg sier!’.

B. Når en uttrykker en innrømmelse, bruker en i dagligtale ofte ordet **las** (= **lase / l'as\ke**) ‘la’ sönast **l'ask\ma** ‘la(te)’. Innholdsmessig er det en henvendelse til 2. p. med oppfordring om tillatelse, eller det er en ordre. Forma blir brukt i sammenheng med 1. og 3. person og *da*-infinitiv.

→ **Las ma räägin** sulle ühe loo! ‘Nå skal jeg sannelig fortelle deg noe!’. Ema, **las me mängime** veel natuke aega! ‘Mor, la oss leke litt til!’. **Las ta tuleb**, kui ta tahab! (i stedet for: **Tulgu**, kui ta tahab!) ‘*La ham komme* om han vil!’. **Las räägivad**, mis tahavad! ‘*La dem si hva de vil!*’. **Las minna!** ‘*La gå (skje)!*’. **Las olla!** ‘*La være*’. **Las ta ostab** mulle ka pilet! ‘*La henne kjøpe billett til meg også!*’.

DANNELSEN AV 2. PERSON FLERTALL IMPERATIV

§190

Imperativen i 2. p. flertall danner vi til stammen av *da*-infinitiv (kap. 21) ved å legge til endelsen **-ke** eller **-ge**. I eksemplene fører vi opp tre former:

ma-infinitiv   *da-infinitiv*   *2.p.flt. imperativ*

A. Hvis *da*-infinitiven ender på **-da**, får imperativen endelsen **-ge**:

luge\ma	‘lese’	luge\da	luge\ge!	‘les (De/dere)!’
r'ääki\ma	‘snakke’	r'ääki\da	r'ääki\ge!	‘snakk (De/dere)!’

l'au\ma	'syng'	l'au\da	l'au\ge!	'syng (De/dere)!"
luba\ma	'tillate'	luba\da	luba\ge	'tillat (De/dere)!"
küsi\ma	'spørre'	küsi\da	küsi\ge!	'spør (De/dere)!"
v'ordle\ma	'jamføre'	vörrel\da	vörrel\ge!	'jamfør (De/dere)!"

Merk: I typen **võima-saama** blir sterkt langstaving svekket: **s'aalda – saalge!** 'få' (jf. *nud*-partisippet § 101A).

B. Hvis *da*-infinitiven ender på **-ta**, har 2. p. flertall imperativendelsen **-ke**:

s'eis\ma	'stå'	s'eis\ta	s'eis\ke!
'oota\ma	'vente'	ooda\ta	ooda\ke!
k'orda\ma	'gjenta'	korra\ta	korra\ke!
pese\ma	'vaske'	p'es\ta	p'es\ke!

C. Hvis *da*-infinitiven ender på **-a**, får imperativforma for 2. p. flertall endelsen **-ge** eller **-ke** og stammen er ofte avvikende (liksom for *nud*-partisippet, jf. §101). For sammenlikningen tar vi i eksemplene med *nud*-partisippet.

a) I verb av typen **saatma-leidma** er endelsen **-ke**:

s'ōit\ma	'kjøre'	s'ōit\ta	s'ōit\ke!	s'ōit\nud
'and\ma	'gi"	'and\ta	'and\ke!	'and\nud

b) Verb av typen **petma-jätma** får endelsen **-ke**, og samtidig blir *tt/pp* forenklet slik at vi står igjen med samme stamme som i *ma*-infinitiv:

v'ōt\ma	'ta'	v'ōtt\ta	v'ōt\ke!	v'ōt\nud
t'ap\ma	'drepe'	t'app\ta	t'ap\ke!	t'ap\nud

c) Verb av typen **tulema** får endelsen **-ge**, samtidig som *ll/nn/rr* blir forenklet og sterkt langstaving svekket:

tule\ma	'komme'	t'ull\ta	tul\ge!	tul\nud
pane\ma	'legge'	p'ann\ta	pan\ge!	pan\nud
mine\ma	'gå'	m'inn\ta	min\ge!	läi\nud (avvik)

d) I verb av typen **käima-tooma** er endelsen **-ge**, men den blir lagt til stammen i *ma*-infinitiv, og langstaving blir svekket, på samme måte som i *nud*-partisippet (jf. §101Bd):

v'iil\ma	'bringe'	v'iil\ta	vii\ge!	vii\nud
t'oo\ma	'hente'	t'uul\ta	too\ge!	too\nud
s'öö\ma	'spise'	s'üüü\ta	söö\ge!	söö\nud

e) Unntak er **tege\ma** og **näge\ma**:

tege\ma	'gjøre'	teh\ta	t'eh\ke!	tei\nud
näge\ma	'se'	näh\ta	näh\ke!	tei\nud

NEKTENDE IMPERATIV I 2. PERSON FLERTALL

Nektende imperativ for 2. p. flertall blir dannet med nektingsordet (eg.: nektingsverbet) **är\ge**, som skal stå foran verbet (se også § 193):

§191

positiv		negativ	
ooda\ke!	'vent (dere)!"	är\ge ooda\ke!	'vent ikke (dere)!"
rääki\ge!	'snakk (dere)!"	är\ge rääki\ge!	'snakk ikke (dere)!"

s'eis\ke!	'stå (dere)!"	är\ge s'eis\ke!	'stå ikke (dere)!"
tul\ge!	'kom (dere)!"	är\ge tul\ge!	'kom ikke (dere)!"
n'aer\ge!	'le (dere)!"	är\ge n'aer\ge!	'le ikke (dere)!"
löö\ge!	'slå (dere)!"	är\ge löö\ge!	'ikke slå (dere)!"

→ **Ärge segage** mind töö juures! 'Forstyr (dere) meg ikke i arbeidet!'. **Ärge katkestage** mind! 'Avbryt (dere) meg ikke!'. **Ärge kartke!** 'Vær (dere) ikke redd (frykt ikke)!'. **Ärge pange** pahaks! 'Ta (dere) ikke ille opp!'. **Ärge alahinnake** oma oskusi, aga **ärg**e neid ka **üle hinnake!** 'Undervurder ikke kunnskapene deres, men overvurder dem heller ikke!'. **Ärge** endale söömisega liiga **tehke!** 'Ikke forspis dere [eg. gjør ikke skade på dere med spising]!'

DANNELSEN AV ANDRE IMPERATIVFORMER

§192

Imperativ forekommer i estisk ikke bare i 2. p. entall (se § 10) og flertall (se § 190), men også i 1. p. flertall (se § 194) og 3. p. entall og flertall (se § 195). Bare 1. p. entall er uten imperativ. Endelsene er som følger:

	entall	flertall
1. person	▽	-gem / -kem
2. person	-	-ge / -ke
3. person	-gu / -ku	-gu / -ku

I 2. p. entall er imperativ uten endelse, og forma er lik stammen i presens (se § 10): **'oota!', saada!, tule!**

Andre former blir dannet på samme måte som *2.p.flertall* (§ 190). Stammen er den samme og endelsene inneholder samme konsonant: *ge* → *gem, gu; ke* → *kem, ku*.

2.p.fl.	→	1.p.fl.	3.p.ent. og flrt.
ooda\ke	→	ooda\kem	ooda\ku
s'aat\ke	→	s'aat\kem	s'aat\ku
tul\ge	→	tul\gem	tul\gu

DANNELSEN AV NEKTENDE IMPERATIV

§193

Ved nekting går vi ut fra den spesielle nektingsstammen **ära/är-** og legger til imperativendelsene:

	entall	flertall
1. person	▽	är\gem
2. person	ära	är\ge
3. person	är\gu	är\gu

Nektede imperativ består av nektingsordet + den positive imperativforma:

tul\gu 'la komme'	– är\gu tulgu 'la ikke komme'
l'oott\kem 'la oss håpe'	– är\gem l'oott\kem 'la oss ikke håpe'
v'aata 'se'	– ära v'aata 'ikke se'

→ **Ärgem unstagem** oma esivanemate öpetusi! 'La oss ikke glemme det vi har lært av forfedrene!' **Ärgu** vasak käsi **teadku**, mida parem käsi teeb! 'La den venstre hånda ikke vite, hva den høyre gjør'. Poisid **ärgu mängigu** tulega! 'Må bare ikke guttene leke med ilden!'.

BRUKEN AV IMPERATIV I 1. PERSON FLERTALL

§194

A. Imperativ i 1. p. flertall (*vi-forma*) blir brukt når vi oppfordrer til noe som vi selv skal delta i:

→ **Võtkem** loosi, kes meist algab! ‘*La oss trekke lodd om hvem av oss som skal begynne!*’. **Olgem** eestlased, aga **saagem** ka eurooplasteks! ‘*La oss være estere, men la oss også bli europeere!*’ (kjent slagord fra tidlig 1900-tall). **Hoidkem** kokku! ‘*La oss holde sammen!*’

I dagligtale blir en oppfordring i 1. p. flertall ofte uttrykt med vanlig presens i stedet for imperativ:

→ **Võtame** loosi! (i stedet for: **Võtkem** loosi!) ‘*La oss trekke lodd!*’. **Hakkame** peale! ‘*La oss begynne!*’ **Veame** kihla! ‘*La oss vedde!*’. **Teeme** suitsu! ‘*La oss ta en røyk!*’. **Lepime** ära! ‘*La oss bli enige!*’. **Mängime** üks partii malet! ‘*La oss spille et parti sjakk!*’.

Merk: **Lähme** ära! (i stedet for: **Mingem** ära!) ‘*La oss gå (bort herfra)!*’. Jf. presens: lähe\me / läh\me (§ 4).

B. Nektingsordet **är\gem** har i talespråket parallelforma **är\me**. Sammen med den bruker vi presens (f.eks. **tee\me**), eller rett og slett bare presensstammen (**t'ee**), i nektende setninger (jf. **ei t'ee** – § 10).

Ärgem mingem! = **Ärme lähme!** = **Ärme lähe!** ‘*La oss ikke gå!*’.

Ärgem unustagem! = **Ärme unstame!** = **Ärme unusta!** ‘*La oss ikke glemme!*’.

Ärgem tehkem! = **Ärme teeme!** = **Ärme tee!** ‘*La oss ikke gjøre (det)!*’.

BRUKEN AV IMPERATIV I 3. PERSON

§195

Imperativ er i 3. p. lik i entall og flertall. Forma retter seg til 3. p. (han, hun, den, det, de) og uttrykker oppfordring, ønske eller innrømmelse. Til norsk omskriver vi som oftest ved hjelp av orda ‘måtte’ og ‘la’. I høytidelig sammenheng også med konjunktiv.

→ Kellel on kõrvad, see **kuulgu!** ‘*Den som har ører, han høre!*’ Jumal **hoidku!** ‘*Gud bevare!*’. See **jäägu** meie vaheli! ‘*La det bli mellom oss!*’.

→ Kuningas on surnud, **elagu** kuningas! ‘*Kongen er død, leve kongen!*’. Nad **elagu!** ‘*De leve!*’. Sinu tahtmine **sündigu!** ‘*Skje din vilje!*’ **Saagu** valgus! ‘*Bli lys!*’.

→ **Tulgu**, mis tuleb! ‘*Komme det som komme skal!*’. **Olgu** peale! ‘*La gå!*’. **Arvaku** nad, mis nad tahavad! ‘*La dem tenke hva de vil!*’. **Maksku**, mis maksab! ‘*Koste hva det koste vil!*’. Nad **ärgu arvaku**, et neile on köik lubatud! ‘*La dem ikke tro at alt er tillatt*’. **Ärgu tehku**, kui ta ei taha ‘*La dem ikke gjøre det når hun ikke vil*’.

JUSSIV

§196

Formene fra 3. p. imperativ kan brukes for samtlige personer til å uttrykke en indirekte imperativ eller en innrømmelse. Noen regner dette som en egen verbmodus med navnet jussiv.

	<i>entall</i>	<i>flertall</i>
1. person	mina elagu	meie elagu
2. person	sina elagu	teie elagu
3. person	tema elagu	nemad elagu

→ Jüri **tulgu** homme hommikul kohe siia ‘*La Jüri komme hit straks i morgen!*’. **Olgu** te pealegi kaua oodanud, mina ei saa teid aidata ‘*Det får så være at De har ventet lenge, jeg kan ikke hjelpe Dem!*’. Köik teised mängivad õues palli, aga mina **valvaku** siin last. ‘*Alle de andre er ute og spiller*

ballspill, men jeg må passe barnet her'. Tema petab sind, ja sina **ärgu tehku väljagi!** 'Han bedrar deg, men du skal ikke la deg merke med noe!'

OVERSIKT OVER IMPERATIVFORMENE

§197

Oversikt over formene i imperativ (og jussiv), vist med bøyningen av **l'aul\ma** 'synge' (l'aul\da, laula\b)

	<i>imp. positiv</i> <i>(jus. positiv)</i>	<i>imp. negativ</i> <i>(jus. negativ)</i>
ma	▼ l'aul\gu	▼ är\gu l'aul\gu
sa	laula 'syng (du)'	ära laula 'syng ikke (du)'
ta	l'aul\gu 'han/hun må synge'	är\gu l'aul\gu 'han/hun må ikke synge'
me	l'aul\gem 'la oss synge'	är\gem l'aul\gem 'la oss ikke synge'
te	l'aul\ge 'syng (dere)'	är\ge l'aul\ge 'syng ikke (dere)'
nad	l'aul\gu 'de må synge'	är\gu l'aul\gu 'de må ikke synge'

FORMER DANNET AV *da*-INFINITIV

§198

Dette er en oversikt over de verbformene som blir dannet til stammen av *da*-infinitiv (jf. Tillegg 3 og 1):

- 1) gerundium (*des*-form), se § 94
- 2) *nud*-partisipp, se § 100-101
nektende preteritum og sammensatte tidsformer, se § 99, 102-103
kortformene i preteritum kondisjonalis, se § 104
- 3) imperativ (unntatt 2. p. *ent.*), se § 190-197

Eksempler:

<i>da</i> -infinitiv: korra\ta 'gjenta'
1) korra\tes 'gjentakende'
2) korra\nud 'gjentatt'
ma ei korra\nud 'jeg gjentok ikke'
ma ole\in korra\nud 'jeg har gjentatt'
ma ol\in korra\nud 'jeg hadde gjentatt'
ma ole\ksin korra\nud / korra\nuksin 'jeg ville ha gjentatt'
3) korra\kem 'la oss gjenta'
korra\ke! 'gjenta!'
korra\ku! 'la gjenta'

Tekst

KÜLAS

- Tere öhtust.
- Tere tulemast! Palun astu sisse! Küll on kena, et sa tulid. Tore sind jälle üle hulga aja näha!

Reet Kivistik embab südamlikult oma endist töökaaslast, Pille Tammelaant.

- Tänan väga küllakutse eest. Mul on heameel jälle siin olla. Kas ma olen palju hilinenud?
- Ei, mitte sugugi. Võta nüüd kiiresti mantel seljast ja *lähme* teiste külaliste juurde.

Mõlemad naised lahkuvad elavalt juttu ajades esikust ja lähevad saali, kus nende juurde töötat ka Kalev Kivistik.

- Tere tulemast, Pille! Töeline heameel sind jälle näha. Palun *astu* edasi. *Luba* ma tutvustan sind Lauri Lagendikule. *Oige* head, saage tuttavaks, Lauri Lagendik ja Pille Tammelaan.
- Mul on heameel teiega tutvuda, ütleb Lauri Lagendik.
- Väga rõõmustav, vastab Pille.
- Teie ka siin! Milline meeldiv üllatus! hüüab järsku keegi Pille selja taga.

Ümber pöörates silmab ta kunstnik Valdur Rannastet, keda ta on kord paar aastat ta-gasi kohanud.

- Kas te olete juba tuttavad? küsib Kalev Kivistik üllatusega.
- Arvan, et me tunneme teineteist, vastab Valdur Rannaste ja pöördub naeratades Pille poole: Ma ei tea, kas te mind enam mäletate? Mina aga mäletan teid väga hästi!

Külaliste jutujamise katkestab perenaine, hüüdes üle toa:

- Armsad külalised! Palun *astuge* edasi söögituppa. Palun *istuge* lauda. *Võtke* istet!

KOHVILAUAS

- Mida te soovite, kas teed või kohvi?
- Paluksin kohvi.
- Kas soovite kohvi koorega või ilma?
- Joon kohvi ilma kooreta.
- Kas soovite suhkrut?
- Jah, palun.
- *Oige* head, siin on teie tass.
- Tänan väga. Lõhnab hästi.
- Palun. Ja mida teie soovite, Toomas?
- Mul on täiesti ükskõik.
- Hea küll, siis saate teed. Ma joon ise ka teed. Kas joote teed sidruniga või ilma?
- Sidruniga, palun.
- Ja sina, Elmar, mida sa soovid?
- Kas ma võin valida?
- Palun väga: mul on kohvi, teed, kakaod, mahla, limonaadi ja piima. *Vali*, mida soovid.
- Sel juhul paluksin klaas piima. Ja pärast võtaksin kohvi.
- Ja sina, Hendrik?
- Sooviksin klaasi mineraalvett.
- Palun *võta* klaas vastu.
- Suur tänu.
- *Võta* heaks!

Ordliste

elavalt	livlig (adv.)
'Elmar , -i, -i\l, -e\id	(mannsnavn)
'emba\ma , emma\ta, 'emba\b	omfavne
'endilne , -se, -s\l, -s'i / -se\id	tidligere, forhenværende
Hendrik , -u, -u\l, -u\id	(mannsnavn)
iste , 'istme, iste\l, 'istme\te	sete, (sitte)plass
jah, palu\n	ja, takk
j'oo\ma , j'uul\aa, j'oo\b	drikke
jutu-ajami\ne , -se, -s\l, -s'i	samtale, prat
kak'\ao , -, -\d, -\sid	kakao
Kalev , -i, -i\l, -e\id	(mannsnavn)
katkesta\ma , -\da, -\b	avbryte
ken\la , -a, -a, -a\sid / -\i	søt, pen; hyggelig
Kivilistik , -stiku, -st'ikku, -st'ikk\ee	(etternavn)
kohvi'l-aud , -laua, .l'aud\aa, .l'aud\lu	kaffebord
k'üll on kena	det var hyggelig
Lagen\lik , -diku, -d'ikku, -d'ikk\ee	(etternavn)
l'auda 'istu\ma , ☐ 'istu\da, istu\b ☐	sette seg til bords
Lauri , -, -\t, -\sid	(mannsnavn)
limo\ln'aad , -naadi, -n'aadi, -n'aad\ee	brus, limonade
l'öhna\ma , löhna\ta, l'öhna\b	dufte, lukte
m'ahl , mahla, m'ahla, m'ahl\lu / m'ahl\sid	saft, jus
m'eeldiv , -a, -a\l, -a\id	hyggelig, behagelig
miner'\aal-vesi , .v'ee, .v'e\tt, .ves\i	mineralvann
m'itte sugugi	slett ikke
mäleta\ma , -\da, -\b	huske
ole h'ea, ol'ge h'ea\d	vær så god!
palu\ma , -\da, -\b	be
pere naine , -naise, -n'ais\l, -n'ais\i	vertinne
Pille , -, -\t, -\sid	(kvinnenavn)
Rannaste , -, -\t, -\id	(etternavn)
R'eet , Reeda, R'eeta, R'eeta\sid	(kvinnenavn)
saa\ge t'uttava\ks	får jeg presentere (eg.: bli kjent!)
s'aal , saali, s'aali, s'aal\ee	sal; salong
sidrun , -i, -i\l, -e\id	sitron
s'ilma\ma , silma\ta, s'ilma\b	se, få øye på
s'uhk\ur , -ru, -ru\l, -ru\id	sukker
söögi-tuba , .t'oa, .tuba, .tub\ee	spisestue
südamlikult	hjertelig (adv.)
Tammell'aan , -laane, -l'aane, -l'aane\sid	(etternavn)
t'ass , tassi, t'assi, t'ass\ee	kopp
t'eata\ma , -\da, -\b	melde, meddele
t'ee , t'ee, t'ee\l, t'ee\sid	te
tere tulemast!	velkommen!
Toomas , -e, -\l, -e\id	(mannsnavn)
Toomas , T'ooma, Toomas\l, T'ooma\id	(mannsnavn)
t'utvu\ma , -\da, -\b	bli kjent (med)
tutvusta\ma , -\da, -\b	gjøre kjent, presentere
t'õtta\ma , tõta\ta, t'õtta\b	skynde seg

täiesti	
tõõ-k'aasalne , -se, -s\t, -s\i/ -se\id	
V'aldur , -i, -it, -e\id	
võta h'ea\ks	
väga rõõmus\tav	
'üks k'öik	
üllatus , -e, -\t, -i	

helt, fullstendig
kollega, arbeidskamerat
(mannsnavn)
vær så god, vel bekomme!
veldig hyggelig (å treffes)
likegyldig
overraskelse

Uttrykk

KÜLAS

Tere tulemast, kallid sõbrad!
Tore, et sa tulid [te tulite].
Üle hulga aja!
Vabanda(ge), et hilinesin.
Pole viga. Astu(ge) sisse.
Palun võta [võtke] mantel seljast.
Palun võta [võtke] istet.
Tunne [Tundke] end nagu oma kodus!
Mu kodu on mu kindlus.
Kas te olete juba tuttavad?
Kas ma võin tutvustada?
Saage tuttavaks!
Väga rõõmustav. Mul on heameel.
Ütleme teineteisele sina!
Pidu(õhtu) tantsuga.
Pererahvas, peremees, perenaine.
(Au)kükaline. Kontvõõras.
Lauanaaber. Lauakõne.
Armsad külalised! Kallid sõbrad!
Armas pererahvas! Kallis juubilar!
Kas tohin paluda? (Palun!)
Tänan, (heameelega). Ei tänan.
Ma olen väsinud.
Järgmine tants.
Kell on juba palju. Lähme koju.
Tervita koduseid!
Kas võib sind [teid] koju saata?
Loodan, et varsti jäalle kohtume.
Palju tänu kena õhtu eest!
Tule /tulge varsti jäälle!
Palju tänu lahkuse eest!
Teie juures oli kena olla.
Tänan veelkord.

PÅ BESØK

Velkommen, kjære venner!
Det var hyggelig, at du (De) kom!
Det var lenge siden!
Unnskyld (du/De) at jeg kom for seint.
Det gjør ingenting. Stig på du (De).
Vennligst ta av frakken/kåpa.
Vennligst sett deg (Dem).
Føl deg (føl dere) som hjemme!
Mitt hjem er min borg.
Kjenner dere hverandre fra før?
Får jeg presentere?
Får jeg presentere? (eg. bli kjent!)
Det gleder meg.
La oss si du til hverandre!
Fest(kveld) med dans.
Vertsfolk, vert, vertinne.
(Æres)gjest. Ubudt gjest/snyltegjest.
Bordfelle. Bordtale.
Kjære gjester! Kjære venner!
Kjære vertsfolk! Kjære jubilant!
Får jeg lov?
Ja, takk (gjerne). Nei, takk.
Jeg er trøtt.
Neste dans.
Klokka er alt mye. La oss gå hjem.
Hils (du) til alle hjem me!
Går det an å følge deg (Dem) hjem?
Jeg håper at vi treffes snart igjen.
Mange takk for en hyggelig kveld!
Kom (du/dere) snart igjen!
Mange takk for vennligheten!
Det var hyggelig hos dere.
Takk enda en gang. ('takk for sist')

SÖÖK JA JOOK

Söök on valmis.
Laud on kaetud.
Palun (istu/istuge) lauda!
Head isu!

MAT OG DRIKKE

Maten er ferdig.
Bordet er dekket.
Vær så god, sett (deg/dere) til bords.
God appetitt!

Lapsed, tulge sööma!
Kuidas maitseb?
See maitseb suurepäraselt!
Toit on väga maitsev!
Kas soovid [soovite] veel?
Palju tänu söögi eest!
Võta [Võtke] heaks! Palun!
Mu köht on täis. Mul pole isu.
(Homminku)eine. Lantš. Lõuna(söök).
Öhtusöök. Pidulik öhtusöök.
Pearoog. Magustoito.
Leib. Sai. Supp. Praad.
Liha. Kala. Kana. Kartulid.
Kaste [soust]. Sinep.
Sool. Suhkur. Pipar. Äädikas.
Magus, soolane, hapu, kibe [mõru].
Lusikas, kahvel, nuga.
Taldrik, tass, kann, laudlina.
Kohvi koorega või ilma (kooreta)?
Joon kohvi koorega [ilma kooreta].
Palun tass kohvi. Tass teed.
Mida võin sulle [teile] pakkuda?
Kas soovid [soovite] klaas veini?
Jah, palun. Ei, tänan (väga).
Tänan, ma ei joo.
Tänan, mulle aitab (juba).
Klaas vett, piima, limonaadi.
Klaasike likööri, konjakit, õlut.
Terviseks! Külaste terviseks!
Pereraha terviseks!
Ma töstan klaasi sinu [teie] terviseks!
Elagu! Ta elagu! Nad elagu!
Joome sinasõprust!

Barn, kom og spis!
 Hvordan smaker det?
 Det smaker utmerket!
 Maten er veldig god!
 Vil du (De) ha mer?
 Mange takk for maten!
 Velbekomme! Bare hyggelig!
 Jeg er mett. Jeg har ingen matlyst.
 Frukost. Lunsj. Middag.
 Kveldsmat. Supé.
 Hovedrett. Dessert.
 Rugbrød. Loff. Suppe. Steik/biff.
 Kjøtt. Fisk. Høne/kylling. Potet.
 Saus. Sennep.
 Salt. Sukker. Pepper. Eddik.
 Søt, salt(et), sur (syrlig), bitter (beisk).
 Skje, gaffel, kniv.
 Tallerken, kopp, mugge, duk.
 Kaffe med fløte eller uten fløte?
 Jeg drikker kaffe med fløte (uten fløte).
 Får jeg be om en kopp kaffe. En kopp te.
 Hva kan jeg by deg (dere)?
 Ønsker du (De) et glass vin?
 Ja, takk. Nei, (mange) takk.
 Takk, jeg drikker ikke.
 Takk, detrekker (allerede) for meg.
 Et glass vann, melk, brus.
 Et (lite) glass likør, konjak, øl.
 Skål! Skål for gjestene!
 Skål forvertsfolket!
 Jeg hever glasset for din (deres) helse.
 Leve! Han/hun må leve! De må leve!
 La oss drikke dus!

Oppgaver

- ◊ 1. Sett opp alle positive og negative imperativ- og jussivformer av følgende verb (jf. § 197): öppima, mängima, vaatama, olema, panema, tegema, sööma.
- ◊ 2. Oversett til norsk: Jaga ja valitse! Ärge pange pahaks, kui ma teile tööt näkku ütlen. Ärge ['dere'] mind solvake. Rääkigu inimesed, mis nad tahavad, mind see ei puuduta. Tule, lähme tappa televiisorit vaatama. Mängime kaarte! Lepime ära! Usu või ära usu, kuid see on tösi. Elagu noorus! Lapsed mängigu toas ja ärgu mingu tänavale. Kell on juba palju, lähme koju. Jöudke önnelikult koju! Ärgem tōuskem üles, magagem veel! Olgu see teile öpetuseks!
- ◊ 3. Gjør om til flertall imperativ: Ära mine minema! Palun tule siia ja aita mind! Palun korda! Räägi aeglase! Tölgi see peatükk eesti keelde! Tunne end nagu oma kodus. Ära tee nii! Ära ole nii kuri! Räägi iga päev eesti keelt oma eesti sõpradega. Telli eesti ajaleht ja loe seda iga päev. Osta eesti keele öpik ja hakka keelt öppima.

Vabanda, et ma tūlitan. Ära enam kunagi nii tee! Ära usu, mis ta räägib. Ära katkesta mind! Mine toast välja! Ära seda unusta! Seisa sirge! Ära end liiguta! Palun võta istet! Palun, istu. Ära minu pärast muretse. Ära mind puuduta! Tule tappa ja mine magama. Maga hästi.

Eksempel: Ära mine minema! – Ärge minge minema!

- ◇ 4. *Sett verbet i riktig imperativform:* Œpilane (tõusma) püsti, kui ta õpetajaga räägib. Me oleme köik väsinud, (minema) magama! Nad (tegema) ruttu, kui nad tahavad õigeks ajaks jõuda. Olge head, (tooma) see raamat siia! Lapsed (olema) tänaval ettevaatlikud! Ärge (rääkima) nii kiiresti. Ole hea, (tegema) aken lahti. Ärge veel (minema) koju! Sünnipäevalaps (elama)! Palun, (ütlema), härra Lagendik, kus te elate? Ära (kartma), lapseke, ma kaitsen sind. Isa, (tulema) appi! Kükalised (sööma) ja (jooma) ja (tundma) end nagu oma kodus.
- ◇ 5. *Oversett til estisk:* Kjenner dere broren min? Tillat at jeg presenterer broren min for dere (gjør dere kjent med broren min)? Har dere truffet ham før? Vil dere bli kjent med Lauri Lagendik? Vær så god, ta (De) av frakken. Ta (du) søstera med, når du kommer. Hva vil du ha, te eller kaffe? Jeg vil gjerne ha kaffe. Jeg drikker kaffe uten fløte. Søstera mi drikker te med sitron. Vil De ha et glass vin? Ja, takk (overs.: ja, jeg ber). Nei, takk. Jeg drikker ikke. Kunne jeg få et glass vann? Hvordan smaker det? God appetitt! Vær så god, sett dere! Spis og drikk (dere)! La oss spise og drikke og være glade! Spis (dere) ikke så mye. Det er ikke bra for helsa (-le). Har du sluttet å røyke? Ikke gå hjem (dere)! Vær så god, ta (De) en kopp te. Vent (De) et øyeblikk! La oss si du til hverandre! La oss gå hjem og legge oss (hjem og sove). Vær så snill, oversett (du) den setningen. Jeg kan ikke oversette den setningen. Oversett (dere) dette ordet! Han leve! De leve!

KAPITTEL 35

Grammatikk

PRESENS PARTISIPP (v-PARTISIPPET)

§199

Presens partisipp ender på -v og svarer til -ende i norsk (ei syngende jente). En kan også gjengi presens partisipp med en som-setning (ei jente som synger).

A. Endelsen -v blir lagt til stammen i ma-infinitiv:

ma-infinitiv	v-partisipp
luge\ma	'lese'
t'ööta\ma	'arbeide'
v'öitle\ma	'kjempe'
l'enda\ma	'fly'
luge\v	'lesende'
t'ööta\v	'arbeidende'
v'öitle\v	'kjempende'
l'enda\v	'flygende'

Om stammen i ma-infinitiv ender på en konsonant (verbtypene **seisma**, **naerma**, **saatma-leidma**, **petma-jätma**), setter vi i nominativ entall vokalen -e- foran partisippendelsen -v, f.eks: **l'aul\ma** 'syng': **l'aul + v → l'aul\ev** 'syngende':

s'eis\ma 'stå' – s'eis\lev, n'aer\ma 'le' – n'aer\ev, s'aat\ma 'sende' – s'aat\ev

Etter kort vokal (typen **petma-jätma**) skriver vi -tt- og -pp- i slutten av stammen foran -ev, f.eks.:

p'et\ma 'svikte' – p'ett\ev, k'at\ma 'dekke' – k'att\ev 'dekke', t'ap\ma 'drepe' – t'app\ev

B. Bøyningen av v-partisippet er som for typen **öpik**. I de orda der partisippet ender på -v, får vi utlydsendingen 0 → a (stammevokalen -a blir tillagt):

t'öötav, -a, -a\l t, -a\l id	'arbeidende'
lugev, -a, -a\l t, -a\l id	'lesende'
v'eetlev, -a, -a\l t, -a\l id	'tiltrekkende'

I de orda der partisippet ender på -ev, får vi utlydsendingen ev → va:

l'aullev, -va, -va\l t, -va\l id	'syngende'
s'eislev, -va, -va\l t, -va\l id	'stående'
s'aatlev, -va, -va\l t, -va\l id	'sendende'

Etter kort vokal (typen **petma-jätma**) der nominativ har dobbeltplosiv, blir denne forenklet i andre kasus:

t'appev, t'apva, t'apva\l t, t'apva\l id	'drepende'
n'uttev, n'utva, n'utva\l t, n'utva\l id	'gråtende'
k'attev, k'atva, k'atva\l t, k'atva\l id	'dekkende'

C. For det meste fungerer v-partisippet som adjektiv. Det blir hovedsakelig brukt som attributt til et substantiv. Og liksom generelt for adjektivattributter gjelder det at kongruensen blir opphevet i de fire siste kasusene (jf. § 180B):

- **Töötav inimene** ‘Et arbeidende menneske’. **Võitlev rahvas** ‘Et kjempende folk’. **Lendav hollandlane** ‘Den flygende hollender’. **Kasvav noorus** ‘Den oppvoksende slekt (voksenste ungdom)’. **Rõõmustav uudis** ‘En gledelig nyhet’. **Sobiv juhus** ‘En passende anledning’.
- **Läikivad** silmad ‘glinsende øyne’, **lõhnavad** roosid ‘duftende roser’, **lõhnavate** roosidega ‘med duftende roser’, **raskendavad** asjaolud ‘skjerpende omstendigheter’, **raskendavatel** asjaoludel ‘under skjerpende omstendigheter’, **võluva** inimesena ‘som et sjammerende menneske’.
- **Jooksev** vesi ‘rennende vann’, **jooksval** lindil ‘på løpende bånd’, **kestvad** kiuduavalduused ‘vedvarende applaus’.

D. Alle de estiske kasusnavna er egentlig *v*-partisipper: **nimetav** kääne [nimeta\ma ‘nevne’] = ‘nevrende kasus [nominativ]’, **omastav** [omasta\ma ‘tilegne seg’] = ‘eiende kasus [genitiv]’, **olev** [ole\ma ‘være’] = ‘værende kasus [essiv]’ osv.

tav-PARTISIPPET

Estisk har også impersonalt (upersonlig) presens partisipp med endelsen **-dav** eller **-tav** (*tav*-partisipp, se § 220B). Det blir gjerne oppfattet som et vanlig adjektiv, men er ikke alltid enkelt å oversette, eks.:

mõjuta\ma ‘påvirke’	– mõjuta\tav ‘påvirkelig’
kirjuta\ma ‘skrive’	– kirjuta\tav ‘som skal el. kan skrives’
aru s'aa\ma ‘forstå’	– aru.s'aa\dav ‘forståelig’

§200

PARTISIPP ERSTATTER AT-SETNING

A. Etter verb som betegner en følelse eller bruk av sansene – f.eks.: **t'und\ma** ‘kjenne’, **t'undu\ma**, ‘kjennes (ut), føles (som)’, **p'ai\st\ma** ‘virke, synes’, **näge\ma** ‘se’, **k'uul\ma** ‘høre’, **I'eid\ma** ‘finne, anse’, **t'ead\ma** ‘vite’, **arva\ma** ‘tenke, synes, mene’, **l'oott\ma** ‘håpe’ – kan en at-setning forkortes slik at konjunksjonen **et** ‘at’ blir utelatt og verbalet utskiftet med presens partisipp (*v*-partisipp) i partitiv entall, dvs. med endelsen **-vat**. Denne forma kan en ofte oversette til norsk med infinitiv. Subjektet i at-setningen blir da til objekt og står vanligvis i partitiv.

§201

Ma kuulen, et lind laulab.	= Ma kuulen lindu [<i>part. ent.</i>] laulvat .
‘Jeg hører <i>at en fugl synger.</i> ’	‘Jeg hører <i>en fugl synge</i> ’.
Ma näen, et mehed tulevad.	= Ma näen mehi [<i>part. flt.</i>] tulevat .
‘Jeg ser <i>at mennene kommer.</i> ’	‘jeg ser <i>mennene komme</i> ’

Objektet i den forkortete setningen kan stå i genitiv (bare om ordet er i entall) hvis det blir oppfattet som helobjekt. Eks:

Ma arvan, et vend tuleb.	= Ma arvan venna [<i>gen. ent.</i>] tulevat .
‘Jeg tror <i>at broren kommer.</i> ’	

B. Om at-setningen og den styrende setningen har samme subjekt, får partisippet tillagt refleksiv-pronomen i partitiv: *part.ent. 'end/ennas\t resp. gen.ent. 'enda/enese'*:

Ma tunnen, et ma olen haige. =	Ma tunnen end haige olevat .
Jeg kjenner <i>at jeg er sjuk</i> ’	‘jeg kjenner meg sjuk’

Merk!

Paistab, et sa oled haige.	= Sa paistad haige olevat .
Det ser ut til <i>at du er sjuk.</i>	‘Du ser ut til å være sjuk’

KVOTATIV (*vat*-FORMA)

§202

Estisk bruker en spesiell modus når den talende uttaler seg indirekte, dvs. han refererer noe som han har hørt fra annet hold. Denne modusen heter kvotativ, av noen kalt modus obliquus. Den blir vanligvis brukt etter innledende fraser av typen “han/hun el. de sier (påstår) at ..., det sies at ..., etter hva jeg har hørt ...” o.l. Ofte bruker en kvotativ uten noen innledende frase, men en bør likevel gjengi den på norsk med tillegg som “det sies at ..., det er visstnok ..., det skal være ...” osv. F.eks.:

Ta olevat halb inimene.	‘Det ble sagt at han <i>skulle være</i> et dårlig menneske.’ ‘Han <i>er visstnok</i> et dårlig menneske.’
Voltaire olevat ütelnud, et ...	‘Voltaire <i>skal ha</i> sagt, at ...’

§203

A. Kvitativ blir dannet av stammen i *ma*-infinitiv og endelsen **-vat**. F.eks.: '**aita\ma** ‘hjelpe’ – **'aitavat**. (Forma er opprinnelig partitiv entall av et presens partisipp, jf. § 199). Kvotativ (*vat*-forma) er lik i alle personer i entall og flertall i både positive og negative setninger. Her følger bøyningen i kvotativ vist med verbet **tule\ma** ‘komme’:

	<i>Positiv</i>	<i>Negativ</i>
ma	tule\vat	ei tule\vat
sa	tule\vat	ei tule\vat
ta	tule\vat	ei tule\vat
me	tule\vat	ei tule\vat
te	tule\vat	ei tule\vat
nad	tule\vat	ei tule\vat

Nektede kvotativ av verbet **ole\ma** har de parallelle formene **ei ole\vat** og **pole\vat**.

→ Tema **tulevat** homme, aga teie **ei tulevat** ‘Han/hun *kommer visstnok* i morgen, men dere *kommer visst ikke*’. Tal **polevatki** venda ‘Han har visst ikke engang noen bror’.

B. Kvotativ har også den sammensatte forma for fortid (perfektum), som blir dannet av hjelpeverbet **ole\vat** + **nud-partisippet**:

ma ole\vat tul\nud	‘jeg skal ha kommet’
sa ole\vat tul\nud	‘du skal ha kommet’
nad ei ole\vat [= pole\vat] tul\nud	‘de skal ikke være kommet’
osv.	

Det forekommer av og til (særlig i eventyr og fortellinger), at **nud**-partisippet alene får uttrykke fortid i kvotativ, f.eks.:

→ **Elanud** kord eit ja taat ‘Det levde (sies å ha levd) en gang ei kjerring og en kall’. Poisid **püüdnud** suure kala ‘Guttene skal ha fanget en stor fisk’.

NOMEN AGENTIS PÅ *-ja*

§204

A. Avledningsendelsen **-ja** betegner iverksetteren av verbhandlingen og blir lagt til stammen av *ma*-infinitiv. Denne avledningen blir i norsk for det meste gjengitt med **-er** (en leser, en løper), av og til med partisippendedelsen **-ende** (en levende) eller med konstruksjonen ‘*den som ...*’. Eks.:

<i>ma-infinitiv</i>		<i>nomen agentis</i>
m'ängi\ma	‘spille’	> m'ängi\ja ‘en spiller’
luge\ma	‘lese’	> luge\ja ‘en leser’

t'eatā\ma	'melde'	>	t'eatā\ja	'en melder, en informator'
jooks\ma	'løpe, springe'	>	jooks\ja	'en løper'
suitsetā\ma	'røyke'	>	suitsetā\ja	'en røyker'
t'ead\ma	'vite'	>	t'ead\ja	'en viter, en som vet'

I flere frekvente ord som i *ma*-infinitiv ender på -e\ma, blir -e- til -i- foran avledningen -ja, f.eks.:

tule\ma	'komme'	>	tuli\ja	'den kommende, den som kommer'.
---------	---------	---	---------	---------------------------------

Til denne gruppen hører også følgende verb: **ole\ma** 'være' > **oli\ja** 'værende, den som er', **pane\ma** 'legge' > **pani\ja** 'legger, den som legger', **sure\ma** 'dø' > **suri\ja** 'den som dør', **pese\ma** 'vaske' > **pesi\ja** 'vasker', **näge\ma** 'se' > **nägi\ja** 'seer, den som ser', **tege\ma** 'gjøre' > **tegi\ja** 'den som gjør'.
Men: **mine\ma** > **mine\ja**.

B. Nomen agentis på -ja blir bøyd som et vanlig substantiv (typen **ohutu**). Det forekommer ingen stammeendringer.

kirjutaja , -, -t, -id	'(en) skriver'
suri ja , -, -t, -id	'døende, en som dør'

C. Legg merke til følgende ord på -ja:

Õpetaja 'lærer' (õpetama 'lære, undervise'), **l'aulja** 'sanger', **luuletaja** 'dikter', **n'äitleja** 'skuespiller' (näitlema 'spille teater'), **t'eenija** 'tjener', **ette-k'andja** 'servitør', **suvitaja** 'sommergjest', **s'aatja** 'avsender', **s'aaja** el. v'astu-v'õtja 'mottaker' (saama 'få', vastu võtma 'motta'), **'ostja** 'kjøper', **m'üüja** 'selger', **v'õistleja** 'konkurrent' (võistlema 'konkurrere'), **v'õitleja** 'kjemper' (võitlema 'kjempe'), **v'õitja** 'vinner', **k'aotaja** 'taper', **suusataja** 'skiløper', **ujuja** 'svømmer', **v'õimleja** 'turner, gymnast', (kodumaa) **k'aittsja** '(fedrelandets) forsvarer', **kohuse-täitja** 'stedfortreder, avløser, vikar', **pilve-l'õhkuja** 'skyskaper' (pilv 'sky', lõhkuma 'knuse').

➔ **Hüüdja** hääl körbes 'En *ropendes* röst i ørkenen'. **Lamajat** ei lööda 'En slår ikke *den som ligger*'. See **näitleja** mängib näidendis esimest **armastajat** 'Denne skuespilleren spiller førsteelsker i stykket'. **Võitjale** jääb alati õigus 'Seierherren har alltid rett'. Siil kuulub **imetajate** hulka 'Pinnsvinet hører til *pattedyra*'.

➔ Töö kiidab **tegijat** 'Verket priser mesteren' (eg.: 'den som gjør det'). Kus on **tegijaid**, seal on ka **nägijaid** 'Der det fins *noen som gjør noe*, der fins det også *noen som ser det* (talemåte)'. Sa oled mu **heategija**! 'Du er min *velgjører*!'. **Koosolijad** plaksutasid käsi 'De tilstede værende klappet i hendene'.

D. Nomen agentis på -ja blir ofte brukt som bestemmelse til et annet substantiv. Det opptrer da på samme måte som et adjektiv og kan til og med inngå i sammensetninger.

Haukuja koer ei hammusta 'En hund *som gjør* (mye, alltid), biter ikke'. Jf. med attributivt presens partisipp og legg merke til betydningsnyansen: **Haukuv** koer ei hammusta 'En (akkurat nå) *gjøende* hund biter ikke'.

➔ **Risti ja** Johannes 'Døperen Johannes'. **Kaotaja** pool 'Den *tapende* parten'. **Hakkaja** mees 'En *foretak som* mann'. **Latsutaja** madu (lõgismadu) 'Klapperslange (eg.: *klaprende* slange)'. **Tapjavirus** 'Et dødelig virus'.

NOMEN ACTIONIS PÅ -mine

§205

A. Med avledningsendelsen **-mine**, lagt til stammen av *ma*-infinitiv, danner vi substantiv som betegner verbets handling helt allment. De blir oversatt til norsk med ord av typen ‘tenk/ing’, ‘les/ing’, ‘forsk/ning’ o.l.

<i>ma-infinitiv</i>		<i>nomen actionis</i>	
luge\ma	‘lese’	> luge\mine	‘lesing’
m'õtle\ma	‘tenke’	> m'õtle\mine	‘tenking’
'õppi\ma	‘lese, studere’	> 'õppi\mine	‘studering’
h'inga\ma	‘puste’	> h'inga\mine	‘pusting’
lask\ma	‘skyte’	> lask\mine	‘skyting’

B. Nomen actionis på **-milne** blir bøyd som typen **oluline**. Stammen får utlydsendringen *ne* → *se*:

lugemilne , -se, -s\lt, -s\vi	‘lesing’
t'eadmilne , -se, -s\lt, -s\vi	‘viten, kunnskap’

C. Merk følgende ord på **-mine**:

v'õimlemine ‘gymnastikk’ (võimlema ‘gjøre gymnastikk’), **k'uulmine** ‘hørsel’, **nägemine** ‘syn’, **hääldamine** ‘uttale’ (häälдama ‘uttale’), **laulmine** ‘sang; synging’, **lahkumine** ‘avskjed; avreise’, **s'aabumine** ‘ankomst’, **r'aiskamine** ‘sløsing, ødsling’, **joomine** ‘drikking’, **l'iig'söömine** ‘forspising’.

➔ **Suitsetamine** keelatud! ‘Røyking forbudt!’. Jäta **suitsetamine** maha! ‘Slutt å røyke!’. Kuidas **õppimine** läheb? ‘Hvordan går det med studiene?’ **Teadmised** [flt.] on võim ‘Kunnskap er makt’. Ei maksa enam **rääkimisega** aega viita! ‘Det svarer seg ikke å bruke mer tid på snakk!’.

FORMER DANNET AV *ma*-INFINITIV

§206

Dette er en oversikt over de verbformene som blir dannet til stammen av *ma*-infinitiv (jf. også Tillegg 3 og 1):

- 1) preteritum, se kap. 23
- 2) presens partisipp (v-partisipp), § 199
- 3) kvotativ (vat-form), § 202-203
- 4) nomen agentis på *-ja*, § 204
- 5) nomen actionis på **-mine**, § 205
- 6) formene på *-mas*, *-mast*, *-mata*, *-maks*, § 93

Eksempler:

<i>ma</i> -infinitiv: m'õtle\ma ‘tenke’
1) m'õtle\sin ‘jeg tenkte’
2) m'õtle\v inimene ‘tenkende menneske’
3) m'õtle\vat ‘(det sies at) noen tenker’
4) m'õtle\ja ‘tenker, en som tenker’
5) m'õtle\mine ‘tenking’
6) m'õtle\mata ‘uten å tenke’

Tekst

Rääkimine on hõbe, vaikimine kuld. Kordamine on õppimise ema. Inimese suurim teadmine on see, et ta väga vähe teab. Eksimine on inimlik.

Eestlased olevat "laulja rahvas". Liikuval kivil sammalt ei kasva. Uppuja haarab õle-körrestki kinni. Haukuja koer ei hammustavat.

EESTI LINNU

Eesti pealinn on 404 000 elanikuga Tallinn. Tallinn asub Eesti põhjarannikul ja on ka tähtis sadamalinn ning kaubanduskeskus. Lõuna poolt piirab linna kõrge Lasnamägi, millel asub Ülemiste järv.

Tallinn on üks vanemaid linnu mitte üksnes Baltimaadel, vaid Läänemere-maadel üldse. Linna asutas Taani kuningas Valdemar II [teine] aastal tuhat kakssada üheksateist. Kuid juba enne seda asus samal kohal vana eestlaste linnus Lindanise. Tallinnas leidub veel praegugi hulk keskaegseid ehitusi – elumaju, kirkuid, torne. Keskaja kõrgeim ehitus Põhja-Euroopas olevat olhud Tallinna Oleviste kirik, mis on oma nime saanud norra pühaku Olavi järgi. Vanalinn jaguneb all-linnaks ja Toompeaks, kus üksteise vastas asuvad Riigikogu hoone ning arhitektuuriliselt tähelepanuvääärne Aleksander Nevski nime-line vene õigeusu kirik. All-linnas Raekoja platsil asub Euroopa vanimaks loetud ning ka tänapäeval tegutsev Raeapteek. Kohati on säilinud ka vana linnamüür, mille tornid Pikk Hermann, Paks Margareeta ja kahuritorn Kiek in de Kök tänagi turistidele silmaröömu pakuvad. Tallinna vanalinn on kantud UNESCO kultuuripärandite nimistusse.

Üks tähtsamaid linnu Eestis on elanike arvult teisel kohal olev Tartu (101 000 elanikku), mis asub Lõuna-Eestis Emajõe kaldal. Tartu on tuntud kui vana ülikoolilinn ja kultuurikeskus. Tartu ülikooli asutas Rootsi kuningas Gustav II [teine] Adolf aastal tuhat kuussada kolmkümmend kaks. "Tartu vaim" on kujunenud omaette väljendiks.

Kirde-Eestis asub kuulus Narva linn (69 000 elanikku), mille lächedal on aset leidnud mitmed ajaloolised lahingud. Valdava enamuse Narva elanikkonnast moodustavad venelased. Narva jõe suudmes Soome lahe ääres asub suvituskoht Narva-Jõesuu. Eesti suvepealinna tuntud Pärnu (46 000 elanikku) meelitab oma ilusa supelrannaga. Enne sõda ja ka nõukogude okupatsiooni ajal küllastas Pärnut palju vene suvitajaid. Praegu on linn soomlaste lemmikkoht. Kes suvisel ajal Pärnu populaarseid hotelle või mudaravi pakkuvaid sanatooriume küllastada plaanib, peab koha aegsasti kinni panema.

MIKS TALLINN VALMIS EI SAA

Üks vana rahvajutt räägib järgmist:

Igal sügisel *tõusvat* pimedal ööl väike hall vanamees Ülemiste järvest, *minevat* mäge mööda alla Tallinna linnavärava juurde ja *küsivat* värvavahilt: "Kas Tallinn on juba valmis või on siin veel midagi ehitada?"

Linnades juhtub ikka, et mõni ehitus on pooleli. Kui ka uusi hooneid parajasti ei ehitata, siis on vanade hoonete juures *parandamist*, nii et kõik *ehitajad* iialgi ühekorraga ei puhka. Aga kui peakski kogemata töö seisma jäälma, siis *ei tohtivat* seda iialgi Ülemiste järve hallile vanamehele ütelda! Linna värvavahid *vastavat* alati vanamehele, et Tallinn *ei olevat* veel valmis, et palju ehitusi *olevat* veel pooleli ja et nende ehitamine *kestvat* veel mitu head aastat.

- Räägitakse, et vanamees selle peale iga kord vihaselt pead *raputavat* ja mingeid võõraid sõnu *pomisevat*, millest keegi aru *ei saavat*. Siis *pöörduvat* vanamees ümber ja *minevat* Ülemiste järve tagasi, kus tema elupaik *olevat*.
- Kui Ülemiste vanakese küsimuse peale kogemata keegi vastaks, et linn on juba valmis, siis oleks samal tunnil Tallinna ots käes. Ülemiste järv langeks kogu oma veega alla orus *oleva* linna peale ja uputaks kõik ära.

Ordliste

'aegsasti	i tide
aja'l'ooliline , -se, -s\l, -s\i/ -se\id	historisk
'all-l'inn , .linna, .l'inna, .l'inn\u	nedre bydel
arhitektuuriliselt	arkitekturisk (adv.)
arvu\lt (abl.)	med hensyn til antall
ase\t l'eid\ma, \t l'eid\la, leia\b \t	finne sted
asuta\ma, -\da, -\b	grunnlegge
Balti\m'aa\d, .maa\de / .m'aa\de, .m'a\id (f\lt.)	Baltikum, de baltiske land
ehitamilne , -se, -s\l, -s\i	bygging
ehitis , -e, -\t, -\i	byggverk
ehitus , -e, -\t, -\i	bygning
ei ehita\ta (ips.pres.)	blir ikke bygd
'eksimilne , -se, -s\l, -s\i	feiling; forvilling
elalnik , -niku, -n'ikku, -n'ikk\e	innbygger
elanik\k'ond , -konna, -k'onda, -k'ond\vi	innbyggerne
elu:majla , -a, -a, -\u	bolighus
elu:p'aik , -paiga, .p'aika, .p'aik\u	bosted
Ema:jögi , .j'\oe, .jöge	(elv)
enamus , -e, -\t, -\i	majoritet, flertall
G'ustav II Adolf , -i, -i\t	(svensk konge)
(k'inni) h'aara\ma , haara\ta, h'aara\b	gripe (tak i)
h'auku\ma , h'auku\da, haugu\b	gjø, skjelle
inimiliik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\e	menneskelig
jagune\ma , -\da, -\b	dele, splitte
kallas , k'alda, kallas\t, k'alda\id	strand
kahuri:t'orn , .torni, .t'orni, .t'orn\e	kanontårn
kaubandus-k'eskus , -e, -\t, -\i / -e\id	handelssenter
k'an\tud (pts.)	innført
k'esk'aeg , .aja, .aega, .aeg\u	middelalder
k'esk'aeginne , -se, -s\l, -s\i\id	middelaldersk
k'eskus , -e, -\t, -\i / -e\id	senter
Kiek in de K'ök , Köki, K'ökki	(tårn: "Kikk inn i kjøkkenet")
k'inni pane\ma, \t p'ann\la, pane\b \t	bestille, reservere
k'irde-	nordøst-
kirik , -u, -u\t, -u\id	kirke
kogemata	av vanvare, uforvarende
kohati	stedvis, her og der
k'ordamilne , -se, -s\l, -s\i	repetisjon
k'ui ka	også da, om ikke

k'ui p'ea\kski	
kujune\ma , -\da, -\b	om det likevel skulle
kultuuri\k'eskus , -e, -\t, -\i / -e\id	bli til (noe), danne seg
lahing , -u, -u\t, -u\id	kultursenter
Lasna\m'\äe , -, -\d	slag, strid
laulja , -, -\t, -\id	(bydel i Tallinn)
l'iikuv , -a, -a\t, -a\id	sanger; syngende
Lindanise , -, -\t	bevegelig, rørlig
linna\m'\üür , -müüri, \m'\üüri, \m'\üür\e	(stedsnavn)
linna\värvav , -a, -a\t, -a\id	bymur
linnus , -e, -\t, -e\id	bypart
(millekski) l'oe\tud (<i>pts.</i>)	borg, festning
Lääne-meri , -mere, \m'er\d	regnet (som)
Lääne-mere\m'a\ld , -maa\de / \m'a\de, \m'a\id (<i>flt.</i>)	\Østersjøen
m'ingli , -i, -i\t, -e\id	\Østersjølandene
mitu h'ea\ld 'aastat	noen, en eller annen
moodusta\ma , -\da, -\b	flere gode år
muda\ravi , -, -, -\sid	danne
mäge m'\öoda 'alla	gytjebad
Narva , -, -\t	(gå) ned fra fjellet
Narva jögi , j'\oe, jöge	(bynavn)
Narva-J'\oe\s'uu , -, -\d	Narvaelva
Aleks'ander N'evski , -, -\t	(bynavn)
nimeli\ne , -se, -s\t, -s\i	(russisk fyrste og helgen)
nimistu , -, -\t, -i\id	med ... navn
n'\öu-kogude	navneliste, katalog
okupats\i\oon , -i\ooni, -i\ooni, -i\oon\e	sovjetisk
Olavli , -i, -i\t, -e\id	okkupasjon
Oleviste kirik , -u, -u\t, -u\id	Olav
'org, oru, 'orgu, 'org\e	Olavskirken
P'aks Margareeta , Paksu Margareeta,	dal
P'aksu Margareeta\t	Tjukke Margareta
p'iira\ma , piira\ta, p'iira\b	avgrense, omringe
P'ikk H'erm'ann , Pika H'ermann, P'ikka H'erm'anni	Lange Hermann
pl'ats , platsi, pl'atsi, pl'ats\e	plass, torg; plass, sted
pomise\ma , -\da, -\b	mumle
pooleli	uferdig, halvferdig
popul'aar\ne , -se, -se\t, -se\id	populær
põhja-rannik , -u, -u\t, -u\id	nordkysten
P'\ärnu , -, -\t	(bynavn)
pühhak , -u, -u\t, -u\id	helgen
R'ae\apt'eek , -teegi, -t'eeki, -t'eek\e	Rådhusapoteket
r'ae\koda , -koja, \koda, \koda\sid	rådhus
r'ahva:j'utt , jutu, j'uttu, j'utt\e	folkesagn
p'ea\ld raputa\ma , \x -\da, -\b \x	riste på hodet
riigi-kogu , -, -, -\sid	nasjonalforsamling, parlament
räägi\takse (<i>ips.pres.</i>)	det blir sagt, folk sier
r'\ääkimilne , -se, -s\t, -s\i	snakk, snakking
sadam , -a, -a\t, -a\id	havn
sadama\l'inn , .linna, .l'inna, .l'inn\u	havneby
sammal , s'ambla, sammal\t, s'ambla\id	mose

sanat'orium , -i, -i / -i\t, -e / -e\id	sanatorium
s'eis\ma jää\ma , \jääl\da, jäääl\b \selle p'eale	stanse, bli stående deretter
silma-rõõm , -rõõmu, -rõõmu, -rõõm\æ	øyenslyst, glede for øyet
Soome l'aht , lahe, l'ahte	Finskevika
supel·r'and , -ramna, -r'anda, .r'and\u	badestrand
suue, s'uudme , suue\t, s'uudme\id	(elve)os, utløp
suve p'ea\l'inn , .linna, .linna, .l'inn\u	sommerhovedstad
suvitaja , -, -\t, -\id	ferierende, sommargjest
suvinle , -se, -s\t, -se\id	sommerlig, sommer-
suvitus k'oht , koha, .k'ohta, .k'oht\i	(sommer)feriested
söda, söja, söda, söda\sid / söd\u	krig
s'äili\ma , -\da, -\b (/ säili\b)	bli bevart, holde seg
Taani , -, -\t	Danmark
T'artu , -, -\t	(bynavn)
t'eadmilne , -se, -s\t, -s\i	vitenskap
tegutse\ma , -\da, -\b	handle, være aktiv
T'oom-p'ea , -, -\d	(Domsberget)
t'un\tud (pts.)	(vel)kjent
tähele panu v'äär\ne , -se, -se\t, -se\id	bemerkelsesverdig
t'ööstuslik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\æ	industriell
'uppuja , -, -\t, -\id	den druknende
'uppu\ma , 'uppu\da, upu\b	drukne (selv)
(ära) uputa\ma , -\da, -\b	drukne (noen annen)
v'aikimilne , -se, -s\t, -s\i	tiing, taushet
v'aim , vaimu, v'aimu, v'aim\æ	ånd, sjel
v'aldav , -a, -a\t, -a\id	overveldende
Valdemar , -i, -i, -\e	(dansk konge)
vanakel(ne) , -se, -s\t, -s\i	liten gammel mann
vana-l'inn , .linna, .linna, .l'inn\u	gamlebyen
vastas	(tvers) overfor (hverandre)
vene	russisk
venelalne , -se, -s\t, -s\i	russer
vihaselt	sint, arg (adv.)
väljend , -i, -i\t, -e\id	uttrykk
värava-v'aht , .vahi, .v'ah\ti, .v'ah\te	portvakt, vekter
'õige-usu	ortodoks
ühe-korraga	på en gang
'üksnes	bare, utelukkende
'üks-teise , -t'eis\t (<i>nom.</i> og <i>flt.</i> mangler)	hverandre (§ 173)
Ülemiste , -, -\t	(vann i Tallinn)
üli-kooli-l'inn , .linna, .linna, .l'inn\u	universitetsby

Uttrykk

KOOSOLEKUL

Kallid sõbrad!

Armsad /lugupeetud kuulajad!

Austatud koosolijad!

PÅ MØTE

Kjære venner!

Kjære /ærede tilhørere!

Ærede forsamling (eg. forsamle personer)!

Mu daamid ja härrad!	Mine damer og herrer!
Koosolek, kokkutulek.	Møte, sammenkomst.
Valime koosoleku juhataja.	Vi skal velge møteleder.
Avan /lõpetan koosoleku.	Jeg åpner/avslutter møtet.
Päevakorra kinnitamine.	Fastsetting av dagsorden.
Protokolli kinnitamine.	Justering av protokollen.
Sõna on vaba. Palun sõna!	Ordet er fritt. Jeg ber om ordet!
Sul /teil on sõna.	Du /De har ordet.
Räägi /räädige kövemini!	Snakk (du/De) høyere!
Tähtis teadaanne.	En viktig beskjed.
Koosolek venib pikale.	Møtet trekker i langdrag.
Kõne. Hea kõneleja.	Innlegg. En god taler.
Segane kõne. Sütitav kõne.	Uklart innlegg. En flammande tale.
Pilkav ütlus. Tabav vastus.	En ironisk replikk. Et treffende svar.
Panen ettepaneku hääletusele.	Forslaget går til votering (avstemning).
Hääletus. Salajane hääletus.	Votering. Hemmelig votering.
Kes on selle ettepaneku poolt? vastu?	Hvem er for forslaget? imot?
Ettepanek on vastu võetud.	Forslaget er vedtatt.
Ma olen äraootaval seisukohal.	Jeg forholder meg avventende.
Valdav /röhuv enamus.	Klar /overveldende majoritet.
Otsustav hääl. Ühel häälel.	Avgjørende stemme. Enstemlig.
Avasõna. Lõppsõna.	Innledningsforedrag. Sluttord.
Koosolek on lõppenud.	Møtet er hevet.

Oppgaver

- ◊ 1. *Svar på spørsmåla (se teksten):* Mis on Eesti pealinn? Kus asub Ülemiste järв? Kes asutas Tallinna? Mis aastal? Kelle järgi on Oleviste kirik oma nime saanud? Kus asub Tartu? Milline Eesti linn on elanike arvult teisel kohal? Mis asub Tartus? Kes asutas Tartu ülikooli? Kui vana on Tartu ülikool? Millist linna tuntakse suvepealinnana?
- ◊ 2. *Les teksten* Miks Tallinn valmis ei saa og bytt ut vat-formene med presens (eks.: töusvat – töuseb). *Fortell historien.*
- ◊ 3. *Oversett til norsk:* Nuttev laps. Töötav inimene. Kasvav noorus. Vaikiv sfinks. Pölev maja. Veerev kivi. Poiss jooksis pölevasse majja ja äratas magavad inimesed. Seisev vesi ei kölba joomiseks. Ega kiri valeta, valetab kirjutaja. Võimlemine on tervisele kasulik. See on jumala tahtmine, ütles kirikuõpetaja. Mees jättis suitsetamise ja joomise maha. Olen vaimustatud võimlemisest, kuid tüdinud õppimisest. Odava kauba ostmine on raha raiskamine.
- ◊ 4. *Oversett til norsk:* Sa tundud olevat väga huvitatud sellest küsimusest. Me nägime teda tulevat. Me kuulsime venda laulvat. Ta olevat suitsetamise maha jätnud ja hakanud spordiga tegelema. Ma lugesin lehest, et Põhja-Norras olevat eile ilus ilm olnud. Nagu ma olen kuulnud, olevat ta praegu väga haige. See mees olevat omal ajal rikas olnud, hiljem jooma hakanud ja nii kogu oma varanduse kaotanud. See polevat öige, ütleb mu sõber. See olevat vale.

- ❖ 5. *Sett inn kvotativ (vat-form) i stedet for infinitiv:* Meie õpetaja (olema) haige. Peeter ütles, et nad (sõitma) homme välimaale. Sel aastal (tulema) soe suvi. Ta ütles, et mul (olema) ilus käekiri. Õpetaja ütles, et ta (öppima) hästi. Jaan (oskama) hästi malet mängida. See noor tüdruk (laulma) hästi. Onu (minema) suvel maale.

EKSEMPEL: Meie õpetaja olevat haige.

- ❖ 6. *Sett inn presens i stedet for parentesene i punkt 5. ovenfor.*
Eksempel: Meie õpetaja on haige.

- ❖ 7. *Oversett til estisk:* Du har god uttale. Tushet er bedre enn tale. Jeg ser dårlig – jeg har dårlig syn. Dette er feil (vale), sa vennen min. I dette huset skal det ha bodd en stor forfatter. Alle skal ha elsket ham. I dag tidlig skal det ha vært dårlig vær. Ülemiste-vannet ligger på Lasnamägi. Tallinn er Estlands største by. Tartu er en av de mest berømte byene i Estland. Gustav II Adolf grunnla universitet i Tartu år 1632. Narva er en kjent by. I nærheten av Narva ligger (er) en vakker badeby. Før krigen drog mange turister til Pärnu. Der var det alltid mange sommergjester fra utlandet.

KAPITTEL 36

Grammatikk

tud-PARTISIPPET

Impersonalt el. upersonlig perfektum partisipp – som vi gjerne kaller *tud*-partisippet – svarer til perfektum partisipp i norsk, dvs. den forma av verbet, som ender på -a/-et, -d, -dd, -t (elska/elsket, levd, kjøpt, snødd), f.eks.: **armastatud** øpetaja ‘en elsket lærer’, **ärahellitatus** laps ‘et bortskjemyt barn’.

§207

Vi gjengir vanligvis *tud*-partisippet med en omskrivning, enten med en være- eller en bli-konstruksjon, eller med det upersonlige ‘en, man’ (en sier, en gjør, osv.): Maja on **ehitatud** kaljule ‘Huset er bygd el. man har bygd huset på klippen’.

Ved sida av *ma*-infinitiv, *da*-infinitiv og presens indikativ er *tud*-partisippet den fjerde grunnforma av et estisk verb. Med *tud*-partisippet danner vi sammensatte og nektende former for fortid i impersonal (upersonlig), og det er nødvendig å kjenne til *tud*-partisippet for å danne de andre formene i impersonal, se nedenfor og Tillegg 3.

I ordlistene blir fra nå av også *tud*-partisippet oppgitt:

kirjuta\ma , -\da, -\b, -\tud	(les: kirjutama, kirjutada, kirjutab, kirjutatud)	‘skrive’
h'akka\ma , haka\ta, h'akka\b, haka\tud		‘begynne’
v'iil\ma , -\a, -\b, -\dud	(les: v'iima, v'ia, v'iib, v'iidud)	‘bringe’

DANNELSEN AV *tud*-PARTISIPPET

Endelsen for *tud*-partisippet er **-tud** eller **-dud**. Stammen er ofte forskjellig fra *ma*-infinitiven (jf. **k'orda\ma** ‘gjenta’ – **korra\tud**), men den kan også skille seg fra alle de tre andre grunnformene (*m'urd\ma* ‘bryte’ – *m'urd\a* – *murra\b* – *m'ur\tud*, *tule\ma* ‘komme’ – *t'ull\a* – *tule\b* – *t'u\l\dud*), jf. § 210 og Tillegg 2.

§208

A. Endelsen **-tud** er den vanlige. Den opptrer både etter vokal og konsonant og i de fleste bøynings-type, eks.:

armasta\tud ‘elsket’, öpi\tud ‘lært’, haka\tud , ‘begynt’, karde\tud ‘fryktet’, m'aks\tud ‘betalte’, p'es\tud ‘vasket’, l'oe\tud ‘lest’, k'an\tud ‘båret’, j'oos\tud ‘løpt’.
--

Endelsen **-dud** opptrer:

- 1) i de verbtypene der stammen ender på **l/n/r**: typene a) **vaidlema**, b) **kõnelema**, c) **naerma**, d) **tulema**, f.eks.:

- a) v'aidle\ma ‘diskutere’ – **vaiel\dud** ‘diskutert’,
t'öötle\ma ‘bearbeide’ – **töödel\dud** ‘bearbeidd’
b) kõnele\ma ‘tale’ – **kõnel\dud** ‘talt’
c) l'aul\ma ‘syng’ – **l'aul\dud** ‘sung’
d) pane\ma ‘legge’ – **p'an\dud** ‘lagt’,
v'älja n'aer\ma ‘le ut’ – **v'älja-n'aer\dud** ‘utledd’

2) i typene med enstavelses vokalstamme: typene a) **võima-saama**, b) **käima-tooma**, f.eks.:

a) v'õi\ma	'kunne'	- v'\õi\du <u>d</u>	'kunnet'	s'aal\ma	'få'	- s'aa\du <u>d</u>	'fått'
b) k'äi\ma	'gå'	- k'\äi\du <u>d</u>	'(gjenom)gått'	s'öö\ma	'spise'	- s'öö\du <u>d</u>	'(opp)spist'

§209

B. Stammene for *tud*-partisippet står i verb med stadieveksling (om stadieveksling, se kap. 38) oftest i svakt stadium, eks.: 'õppi\ma – õpi\tud', v'aata\ma – vaada\tud, 'õmble\ma – õmmel\tud, k'art\ma – karde\tud. Den kan være den samme som i *da*-infinitiv eller i presens, men er iblant avvikende fra disse (jf. § 210).

Det kan foran endelsen i *tud*-partisippet skje sekundære lydendringer som ikke har noe med stadieveksling å gjøre, men er betinget av de lydlige omgivelsene:

1) I undertypen **leidma** (med **d** foran endelsen i *ma*-infinitiv) faller **d** bort foran partisippendingelsen *-tud*, dvs. *d + \tud* → *\tud*, eks.:

l'eid\ma	'finne'	- l'eid + tud	→ l'e\i\tud	'funnet',
n'eed\ma	'forbanne'	- n'eed + tud	→ n'ee\tud	'forbannet',
t'und\ma	'kjenne'	- t'und + tud	→ t'un\tud	'kjent'.

2) I typene **saatma** og **petma** (med **t/p** foran endelsen i *ma*-infinitiv) og der en **a** kommer inn i presens (utlydsending *O* → *a*), får vi overgangen *a* → *e*, eks.:

s'aat\ma	'sende'	- saada\b	- saade\tu <u>d</u>	'sendt',
'ost\ma	'kjøpe'	- osta\b	- oste\tu <u>d</u>	'kjøpt',

'taha\ma 'ville' – taha\b – tahe\tud 'villet',
 'peta\ma 'bedra' – peta\b – pete\tud 'bedradd'.

I undertypen **jätma** er det 1 stavelse foran **-tud**:

v'öt\ma	'ta'	- v'öta\b	- v'\öe\tu <u>d</u>	'tatt',
j'ät\ma	'etterlate'	- j'ät\da	- j'äe\tu <u>d</u>	'etterlatt',

k'üt\ma 'fyre' – k'üti\b – k'öe\tud 'fyrt', m'at\ma 'begrave' – m'ae\tud 'begravd', k'at\ma 'dekket' – k'ae\tud 'dekket'.

C. Andre avvikende *tud*-partisipper:

tege\ma	'gjøre'	- teh\tu <u>d</u>	'gjort',
n'äh\ma	'näge\ma	- n'äh\tu <u>d</u>	'sett',
aja\ma	'kjøre'	- aja\tu <u>d</u>	'kjørte'
k'äski\ma	'befale'	- k'äski\tu <u>d</u>	'befalt',
k'isku\ma	'rykke'	- k'isku\tu <u>d</u>	'rykket';
veda\ma	'trekke'	- veda\tu <u>d</u>	'veda\ma 'trekke' – v'ee\tu <u>d</u> 'trukket',
ooda\ma	'vente'	- ooda\tu <u>d</u>	'ooda\ma 'vente' – oota\tu <u>d</u> 'vørrel\dud
v'ordle\ma	'jamføre'	- v'ordle\tu <u>d</u>	v'ordle\ma 'jamføre' – v'ordle\tu <u>d</u> 'vørrel\dud
tegele\ma	'drive med'	- tegele\tu <u>d</u>	tegele\ma 'drive med' – tegele\tu <u>d</u> 'tegele\tu <u>d</u>
m'aks\ma	'betale'	- m'aks\tu <u>d</u>	/ tegele/da
k'uul\ma	'høre'	- k'uul\tu <u>d</u>	m'aks\ma 'betale' – m'aks\tu <u>d</u>
s'aat\ma	'sende'	- s'aat\tu <u>d</u>	k'uul\ma 'høre' – k'uul\tu <u>d</u>
taha\ma	'ville'	- thaht\tu <u>d</u>	s'aat\ma 'sende' – saade\tu <u>d</u>
t'ead\ma	'vite'	- t'ead\tu <u>d</u>	thaht\ma 'ville' – thahe\tu <u>d</u>

EKSEMPLER PÅ DE FIRE GRUNNFORMENE

§210

<i>ma-infinitiv</i>		<i>da-infinitiv</i>		<i>presens</i>		<i>tud-partisipp</i>	
kirjuta\ma	'skrive'	kirjuta\da		kirjuta\b		kirjuta\tu <u>d</u>	
'õppi\ma	'lære seg'	'õppi\ da		õpi\b		õpi\tu <u>d</u>	
r'ääki\ma	'snakke'	r'ääki\ da		räägi\b		räägi\tu <u>d</u>	
luge\ma	'lese'	luge\da		l'oe\b		l'oe\tu <u>d</u>	
'oota\ma	'vente'	ooda\ta		'oota\b		ooda\tu <u>d</u>	
v'ordle\ma	'jamføre'	võrrel\da		v'ordle\b		võrrel\dud	
tegele\ma	'drive med'	tegel\da		tegele\b		tegel\dud	
		/ tegele/da				/ tegele/tu <u>d</u>	
m'aks\ma	'betale'	m'aks\ta		maksi\b		m'aks\tu <u>d</u>	
k'uul\ma	'høre'	k'uul\da		kuule\b		k'uul\tu <u>d</u>	
s'aat\ma	'sende'	s'aat\ta		saada\b		saade\tu <u>d</u>	
taha\ma	'ville'	taha\ta		taha\b		tahe\tu <u>d</u>	
t'ead\ma	'vite'	t'ead\ta		t'ea\b		t'ea\tu <u>d</u>	

n'ut\ma	'gråte'	n'utt\ä	nuta\b	nute\tud
tule\ma	'komme'	t'ull\ä	tule\b	t'u\l\dud
s'aa\ma	'få'	s'aa\da	s'aa\b	s'aa\dud
v'i\i\ma	'bringe'	v'i\i\ä	v'i\i\b	v'i\i\dud
j'oo\ma	'drikke'	j'uu\ä	j'oo\b	j'oo\dud
k'äski\ma	'befale'	k'äski\da	käsi\b	k'äs\tud
m'ötle\ma	'tenke'	mötel\da	mötle\b	mötel\dud
		/ m'öel\da		/ m'öel\dud
'ütle\ma	'si'	ütel\da	'ütle\b	ütel\dud
		/ 'öel\da		/ 'öel\dud
j'ooks\ma	'løpe'	j'oos\ta	joos\ta	j'oos\tud
l'ask\ma	'la(te)'	l'as\ta	lase\b	l'as\tud
pese\ma	'gjøre'	p'es\ta	pese\b	p'es\tud
mine\ma	'gå'	m'inn\ä	lähe\b	m'in\dud
tege\ma	'gjøre'	teh\ä	t'ee\b	t'eh\tud

BRUKEN AV *tud*-PARTISIPPET

A. Ved hjelp av *tud*-partisippet danner vi i tillegg til nektende preteritum i impersonal (§ 217B) også sammensatte former for fortid – perfektum og pluskvamperfektum i impersonal (se § 218-219). **§211**

B. Liksom andre partisipper har *tud*-partisippet adjektivisk funksjon (jf. § 100, 199B), og vi gjengir det på norsk med perfektum partisipp: **haavatud** sôdur 'en såret soldat', sôdur on **haavatud** 'soldaten er såret', **keelatud** vili forbuden frukt'.

I motsetning til adjektiv kan *tud*-partisippet ikke bøyes. F.eks.:

ent.	<i>ent.</i>	<i>flt.</i>
nom.	haavatud sôdur 'en såret soldat'	haavatud sôdurid 'sårete soldater'
gen.	haavatud sôduri	haavatud sôdurite
part.	haavatud sôdurit	haavatud sôdureid
ill.	haavatud sôdurisse	haavatud sôduritesse

→ Sôdur on **haavatud** 'Soldaten er såret'. Sôdurid on **haavatud** 'Soldatene er såret'.

Ved konstruksjonen **on** + **-tud** kan det ofte være vanskelig å avgjøre om vi har et predikativ eller om det er en sammensatt tidsform av verbet, jf.

Aken on **avatud** [= lahtine / lahti tehtud] 'Viduet er åpent'.

Aken on alles äsja **avatud** [= lahti tehtud] 'Vinduet er nettopp åpnet'.

C. Eksempler på bruken av *tud*-partisippet:

→ **Austatud** kuulajad! 'Ærede tilhørere!' **Haritud** ja hästi **kasvatatud** inimene 'Et dannet og veloppdradd menneske'. **Tuntud** tegelane 'En kjent person'. **Väljavalitud** rahvas 'Det utvalgte folket'. **Leitud** rahatäh't 'En funnet pengeseddel'. **Murtud** süda 'Et knust hjerte'. **Löödud** mees 'En slagen mann'. **Haavatud** enesetunne 'Såret selvfølelse'. **Kutsutud** külaline 'En invitert gjest'. **Aheldatud** Prometheus 'Den lenkete Prometheus'. **Läbimõeldud** vastus 'Et gjennomtenkt svar'. **Läbivõetud** materjal 'Gjennomgått materiale'. **Päheõpitud** luuletus 'Et utenatlært dikt'. **Muudetud** söiduplaan 'Den endrete tidtabellen'.

→ Suitsetamine **keelatud** 'Røyking forbudt'. Täielikult öhust **võetud** 'Fullstendig tatt ut av lufta'. Ta päevad on **loetud** 'Hennes dagar er talte'. **Kaalutud** ja **leitud** kerge olevat 'Veid (på vekt) og funnet (for) lett'. "Tuulest **viidud**" 'Bortført av vinden' ("Tatt av vinden").

SUBSTANTIV PÅ -tu

§212

Av *tud*-partisippet kan en avlede substantiv på **-tu** (jf: *nu*-substantiv § 100C). Suffikset opptrer som **-tu** eller **-du** avhengig av om *tud*-partisippet ender på **-tud** eller **-dud**.

l'oe\tud	> l'oe\tu	'det leste'	s'aa\dud	> s'aa\du	'det mottatte'
haava\tud	> haava\tu	'den sårete'	pähe öpi\tud	> pähe öpi\tu	'det utenatlærte'

Substantiv på **-tu** blir bøyd som vanlige substantiv av typen **ohutu**. Stammendringer forekommer ikke:

haavatu	, - , -t, -id	'den sårete'
k'uuldu	, - , -t, -id	'det hørte'

→ **Haavatu** oigas valust 'Den sårete stønnet av smerte'. Haiglas oli palju **haavatuid** 'På sjukhuset var det mange sårete', (men: palju **haavatud sõdureid** 'mange sårete soldater'). Lapsena **õpitut** ei saa unustada 'En får ikke glemme det en har lært som barn'.

IMPERSONALFORMENE OG BRUKEN AV DEM

§213

Impersonal el. upersonlig form vil si at den handlende vanligvis er ubestemt eller allment tenkt. Vi oversetter ofte til norsk passiv (med 'bli') eller til aktive former med ubestemt pronomen ('en, man, du, de') som subjekt, f.eks.:

→ Eestis **juuakse** palju kohvi 'I Estland drikker de [blir det drukket] mye kaffe'. Kassa **avatakse** kell 8 'Kassa åpner klokka 8'. Sind **oodatakse** 'Du er ventet'.

Objektet til ei upersonlig verbform er enten et helobjekt eller et delobjekt, som blir bestemt etter samme regler som i en vanlig setning, jf. kap. 28. Eks.:

Siin ehitatakse uut maja .	[delobjekt – pågående handling]
'Her blir det bygd et nytt hus.'	
Uus maja ehitati kiiresti valmis.	[helobjekt – avsluttet handling]
'Det nye huset ble bygd fort ferdig.'	

Verbet **pida\ma** 'måtte, skulle' har ikke impersonalformer (jf. § 220A). Av alle andre verb er det teoretisk mulig å danne impersonale former, men betydningen av orda kan gjøre at slike konstruksjoner ikke er aktuelle, som f.eks. **sula\takse** av verbet **sula\ma** 'smelte (intr.)'.

Upersonlige former i estisk kan liksom norsk passiv bli brukt også når verbhandlingen ikke har noe bestemt siktemål:

→ Siin **laulakse** 'Her blir det sunget'. Seal **tantsitakse** 'Der blir det danset'. **Tullakse ja minnakse** 'Folk kommer og går (det blir kommet og gått)'.

Norsk passiv konstruksjon med preposisjonen 'av' og agent (typen: huset blir malt av arbeiderne) er ikke så vanlig i estisk. I slike tilfeller er det bedre med aktiv (typen: arbeiderne maler huset). Det forekommer likevel av og til agentkonstruksjon, der 'av' blir gjengitt med preposisjonen **poolt**. Eks.:

→ Tartu ülikool asutati **Gustav II Adolfi poolt** 'Universitetet i Tartu ble grunnlagt av Gustav II Adolf'. **Luuletaja poolt** ettekantud luuleetus 'Et dikt [som ble] opplest av dikteren'.

DANNELSEN AV IMPERSONAL

§214

Impersonalformer fins i alle tempus og alle modus (unntatt imperativ) både i positiv og i negativ. Og som en kan tenke seg av navnet, mangler de personformer.

Impersonal blir dannet med formativene **-ta** / **-da** / **-a**. Til disse kan en legge andre endelser, eks.:

ta + v	→	tav	(pres. pts. ips.)	öpi\ta\ tav
ta + ks	→	taks	(kond. pres. ips.)	öpi\ta\ks
ta + i	→	ti	(ind. impf. ips.)	öpi\ta\i

Grunnforma for de impersonale formene er *tud*-partisippet. Stammen i *tud*-partisippet utgjør stammen for alle impersonalformer. Partisippendelsene **-tud** / **-dud**, avgjør om impersonalformene skal ha **-t-** eller **-d-**: *tud* → *taks*, *ti*, *tav*, ...; *dud* → *daks*, *di*, *dav*, ... Eks.:

öpi\tud 'lært'	– öpi\tav ,	l'eit\tdud 'funnet'	– l'eit\ti
ömmel\dud 'sydd'	– ömmeld\dav ,	n'aer\tdud 'ledd'	– n'aer\dagu

PRESENS IMPERSONAL INDIKATIV

Presens impersonal har i indikativ endelsen **-takse**, **-dakse** eller **-akse** som inneholder den språkhistoriske presensformativen **-kse**.

§215

A. Når partisippet ender på **-tud**, er presensendelsen **-takse**:

<i>ma-inf.</i>		<i>tud-pts.</i>		<i>pres.ips.</i>
löpet\ma	'slutte'	löpet\ta\ tud	löpet\ta\kse	'blir avsluttet'
luba\ma	'tillate'	luba\ta\ tud	luba\ta\kse	'blir tillatt'
rääki\ma	'snakke'	räägi\ta\ tud	räägi\ta\kse	'blir snakket'
k'ela\ma	'forby'	keela\ta\ tud	keela\ta\kse	'blir forbudt'
luge\ma	'lese'	l'oe\ta\ tud	l'oe\ta\kse	'blir lest'
v'öt\ma	'ta'	v'oe\ta\ tud	v'oe\ta\kse	'blir tatt'
s'eis\ma	'stå'	s'eis\ta\ tud	s'eis\ta\kse	'blir stått'
t'und\ma	'kjenne'	t'un\ta\ tud	t'un\ta\kse	'blir kjent'
s'aat\ma	'sende'	saade\ta\ tud	saade\ta\kse	'blir sendt'
j'ooks\ma	'løpe'	j'oos\ta\ tud	j'oos\ta\kse	'blir løpt'

Unntak:

tege\ma	'gjøre'	t'eh\ta\ tud	teh\akse	'blir gjort'
näge\ma	'se'	n'äh\ta\ tud	näh\akse	'blir sett'

B. Når partisippet ender på **-dud**, er endelsen i presens vanligvis **-dakse**:

'ütte\ma	'si'	'öel\du\ dud	'öel\da\kse	'blir sagt, det sies'
l'aul\ma	'synge'	l'aul\du\ dud	l'aul\da\kse	'blir sunget'
m'ötle\ma	'tenke'	m'öel\du\ dud	m'öel\da\kse	'blir tenkt'
n'aer\ma	'le'	n'aer\du\ dud	n'aer\da\kse	'blir ledd'
v'ördle\ma	'jamføre'	vörrel\du\ dud	vörrel\da\kse	'blir jamført'
s'aa\ma	'få'	s'aa\du\ dud	s'aa\da\kse	'en får'
v'öil\ma	'kunne'	v'öi\du\ dud	v'öi\da\kse	'en kan'

C. To verbgrupper med **-dud** i partisippet får endelsen **-akse** i impersonal presens.

Verb av typen a) **tulema** og b) **käima-tooma** oppfører seg som i *da*-infinitiv (jf. § 87), men sterkt langstaving blir svekket, eks.:

<i>ma-inf.</i>		<i>tud-pts.</i>	<i>da-inf.</i>	<i>pres.ips.</i>
a)	ole\ma	'være'	'ol\du\ dud	oll\akse
	tule\ma	'komme'	t'u\du\ dud	tull\akse
	mine\ma	'gå, dra'	m'in\du\ dud	minn\akse
	pane\ma	'legge'	p'an\du\ dud	pann\akse
	sure\ma	'dør'	s'ur\du\ dud	surr\akse

b)	m'üü\ma	'selge'	m'üü\dud	m'üü\ä	müü\akse	'en selger'
	v'ii\ma	'bringe'	v'ii\dud	v'ii\ä	vii\akse	'en bringer'
	j'oo\ma	'drikke'	j'oo\dud	j'uu\ä	juu\akse	'en drikker'
	l'öö\ma	'slå'	l'öö\dud	l'üü\ä	lüü\akse	'en slår'

Merk at verb av undertypen **tooma** har samme slags sekundære lydendringer som i *da*-infinitiv (*oo* → *uu*, *öö* → *üü*, jf. § 87d): **j'oo\ma** 'drikke' – **j'uu\ä** – **juu\akse**.

D. Noen eksempler på bruken av presens impersonal:

→ Ojamaa saart **kutsutakse** Lääinemere pärliks 'Gotland blir kalt Østersjøens perle'. Meest **mõõdetakse** mõistusest 'Mannen blir målt etter forstanden'. **Võidakse** küsida, miks see nii on 'En kan spørre hvorfor det er slik'. Lambid **pannakse** põlema 'Lampene blir tent'. Vesi **kallatakse** kastrulisse ja **keedetakse** 'Vannet blir helt i kasserollen og kokt'.

NEKTENDE PRESENS IMPERSONAL I INDIKATIV

§216

Nektende presens impersonal blir dannet med nekteordet **ei** + impersonalforma som ender på **-ta** eller **-da** (avhengig av partisippendedelen **-tud/-dud**):

<i>ma-inf.</i>	<i>tud-pts.</i>	<i>neg.pres.ips.</i>	<i>positiv</i>
rääki\ma	'snakke'	räägi\tud	ei räägi\ta 'en snakker ikke'
v'aata\ma	'titte'	vaada\tud	ei vaada\ta 'en titter ikke'
luba\ma	'tillate'	luba\tud	ei luba\ta 'en tillater ikke'
s'aat\ma	'sende'	saade\tud	ei saade\ta 'en sender ikke'
t'und\ma	'kjenne'	t'un\tud	ei t'un\ta 'en kjenner ikke'
ütle\ma	'si'	öel\dud	ei öel\da 'en sier ikke'
l'aul\ma	'syng'	l'aul\dud	ei l'aul\da 'en synger ikke'
s'aa\ma	'få'	s'aa\dud	ei s'aa\da 'en får ikke'

Slik danner vi negativ form også når endelsen i den positive forma er **-akse** (jf. § 215C):

<i>ma-inf.</i>	<i>tud-pts.</i>	<i>neg.pres.ips.</i>	<i>positiv</i>
tule\ma	'komme'	t'ul\dud	ei t'ul\da 'en kommer ikke'
ole\ma	'være'	'ol\dud	ei 'ol\da 'en er ikke'
t'oo\ma	'hente'	t'oo\dud	ei t'oo\da 'en henter ikke'
s'öö\ma	'spise'	s'öö\dud	ei s'öö\da 'en spiser ikke'
k'ai\ma	'gå'	k'ai\dud	ei k'ai\da 'en går ikke'
tege\ma	'gjøre'	t'eh\tud	ei t'eh\ta 'en gjør ikke'

→ Nii **ei tehta** 'Slik gjør en ikke'. Surnutest **ei kõnelda** halba 'En snakker ikke nedsettende om de døde'. Iga päev **ei kanta** piduriideid 'En går ikke med selskapsklær hver dag'. Kingitud hobuse suhu **ei vaadata** 'En ser ikke i kjeften på den hesten en har fått som gave'.

PRETERITUM IMPERSONAL I INDIKATIV

§217

A. Preteritum (imperfektum) impersonal blir dannet til stammen av *tud*-partisippet med endelsen **-ti** eller **-di** (avhengig av partisippendedelen **-tud** / **-dud**). Her markerer **-i** preteritum.

<i>ma-inf.</i>	<i>tud-pts.</i>	<i>pret.ips.</i>
rääki\ma	'snakke'	räägi\tud
palu\ma	'be'	palu\tud
luge\ma	'lese'	l'oe\tud
s'oit\ma	'kjøre'	s'öide\tud
		räägi\ti
		palu\ti
		l'oe\ti
		s'öide\ti
		'en snakket'
		'en bad'
		'en leste'
		'en kjørte'

l'au\ma	'synge'	l'au\l<u>dud</u>	l'au\di	'en sang'
s'aal\ma	'få'	s'a\l<u>dud</u>	s'a\di	'en fikk'
tule\ma	'komme'	t'u\l<u>dud</u>	t'u\di	'en kom'
mine\ma	'gå, dra'	m'in\l<u>dud</u>	m'in\di	'en gikk'
j'oo\ma	'drikke'	j'oo\l<u>dud</u>	j'oo\di	'en drakk'
m'üü\ma	'selge'	m'üü\l<u>dud</u>	m'üü\di	'en solgte'
näge\ma	'se'	näh\l<u>tud</u>	näh\ti	'en så'

B. Nektende preteritum impersonal består av nektingsordet **ei** + **tud-partisipp**:

	<i>tud-pts.</i>	<i>neg. pret. ips.</i>	<i>positiv</i>
luge\ma	'lese'	I'oe\l<u>tud</u>	ei I'oe\l<u>tud</u> 'en leste ikke'
'oska\ma	'kunne'	osa\l<u>tud</u>	ei osa\l<u>tud</u> 'en kunne ikke'
'oota\ma	'vente'	ooda\l<u>tud</u>	ei ooda\l<u>tud</u> 'en ventet ikke'
ole\ma	'være'	'ol\l<u>dud</u>	ei 'ol\l<u>dud</u> 'en var ikke'
k'art\ma	'frykte'	karde\l<u>tud</u>	ei karde\l<u>tud</u> 'en fryktet ikke'
s'eis\ma	'stå'	s'eis\l<u>tud</u>	ei s'eis\l<u>tud</u> 'en stod ikke'
tege\ma	'gjøre'	t'eh\l<u>tud</u>	ei t'eh\l<u>tud</u> 'en gjorde ikke'

C. Eksempler:

→ Vanasti **söideti** voorimehevankriga, nüüd **söidetakse** taksoga 'Før kjørte folk i hestedrosje, nå kjører de taksi'. Kas sind **kutsuti** külla? 'Ble du invitert (på besøk)?'. **Tantsiti** hilisõhtuni 'Det ble danset til seint på kvelden'. Elevas meeolelus **tuldi** koju tagasi 'Hjemkomsten skjedde i løftet stemning'. Ta tuli siis, kui teda enam oodata **ei osatud** 'Han kom da ingen ventet ham lenger'. Kas täna **ei toodud** ajalehti? 'Ble det ikke hentet;brakt aviser i dag?'

OVERSIKT OVER IMPERSONALE FORMER I INDIKATIV

A. Presens og preteritum impersonal i indikativ av verbet **palu\ma** 'be' har følgende former:
tud-partisipp: **palu\ltud**

§218

	<i>positiv</i>	<i>negativ</i>	
pres.	palu\l<u>takse</u>	'en ber'	ei palu\l<u>ta</u>
pret.	palu\l<u>ti</u>	'en bad'	ei palu\l<u>tud</u>
perf.	on palu\l<u>tud</u>	'en har bedt'	ei ole palu\l<u>tud</u>
pluskv.	oli palu\l<u>tud</u>	'en hadde bedt'	/ pole palu\l<u>tud</u>
			/ polnud palu\l<u>tud</u>
			'en hadde ikke bedt'

B. Vi finner, som vi ser, de samme sammensatte tidsformene i impersonal indikativ som vi har i personal diatese, jf. § 102-103). De blir dannet med 3. p. entall av verbet **ole\ma** 'være' + **tud-partisippet**:

→ Kiida siis, kui töö **on tehtud** 'Ros arbeidet når det er gjort'. Minult **pole** midagi **küsitud** 'Jeg er ikke blitt spurt om noe'. Seda päeva **oli** kaua **oodatud** 'Den dagen var lenge ventet'. Kõik maasikad **ei olnud** veel ära **söödud** 'Alle jordbæra var enda ikke (opp)spist'.

IMPERSONAL KONDISJONALIS, KVOTATIV OG JUSSIV

Impersonalformene i andre modus blir like ens dannet til stammen i *tud-partisippet*. Til denne legger vi impersonalmerket **-ta-** / **-da-**, som vi velger i samsvar med endelsen **-tud** / **-dud**. Deretter føyer vi til endelsen for den aktuelle modusen.

§219

A. Kondisjonalis har endelsen **-taks/-daks** (jf. § 18):

vaada\|tud ‘tittet’ – **vaada\|taks**, palu\|tud ‘bedt’ – **palu\|taks**, kõnel\|dud ‘talt’ – **kõnel\|daks**, s'öö\|dud ‘spist’ – **s'öö\|daks**.

	<i>positiv</i>	<i>negativ</i>
<i>pres.ips.</i>	palu\ taks ‘en skulle be’	ei palu\ taks ‘en skulle ikke be’
<i>pret.ips.</i>	ole\ ks palu\ tud ‘en skulle ha bedt’	ei ole\ ks / pole\ ks palu\ tud ‘en skulle ikke ha bedt’

→ Ta soovib, et teda **austataks** ‘Han ønsker, at en skal respektere ham’. Kui tema iseloomu **tuntaks**, siis teda **ei usaldataks** ‘Om en kjente til karakteren hans, ville en ikke stole på ham’.

B. Kvotativ har endelsen **-tavat/-davat** (jf. § 202-203):

vaadaltud ‘tittet’ – **vaada\|tavat**, palu\|tud ‘bedt’ – **palu\|tavat**, kõnel\|dud ‘talt’ – **kõnel\|davat**, s'öö\|dud ‘spist’ – **s'öö\|davat**.

	<i>positiv</i>	<i>negativ</i>
<i>pres.ips.</i>	palu\ tavat ‘en ber visst’	ei palu\ tavat ‘en ber visst ikke’
<i>pret.ips.</i>	ole\ vat palu\ tud ‘en skal ha bedt’	ei ole\ vat / pole\ vat palu\ tud ‘en skal ikke ha bedt’

→ Siin **tahetavat** dokumente näha ‘Her vil de visstnok se dokumentene’. Teda **ei elevat** külla **kutsutud** ‘Han er visst ikke invitert’.

C. Jussiv (imperativ) har endelsen **-tagu/-dagu** (jf. § 196). Impersonal mangler direkte imperativ. Til å uttrykke indirekte befaling bruker vi jussiv.

vaada\|tud ‘tittet’ – **vaada\|tagu**, palu\|tud ‘bedt’ – **palu\|tagu**, kõnel\|dud ‘talt’ – **kõnel\|dagu**, s'öö\|dud ‘spist’ – **s'öö\|dagu**.

	<i>positiv</i>	<i>negativ</i>
<i>pres.ips.</i>	palu\ tagu! ‘en må be!’	är\gu palu\tagu! ‘en må ikke be!’
<i>pret.ips.</i>	ol\gu palu\ tud! ‘en må ha bedt!’	är\gu ol\gu palu\ tud! ‘en må ikke ha bedt!’

→ **Tehtagu** rohkem ja **kõneldagu** vähem! ‘La det bli gjort mer og snakket mindre!’. **Arvatagu**, mis tahes! ‘En får tro hva en vil!’. **Mängitagu** klaverit, kuid **ärgu segatagu**! ‘La det bli spilt på piano, men de må ikke forstyrre!’. **Palutagu** või **ärgu palutagu**, mina seda igatahes ei tee ‘La (ham/dem) be eller ikke be, jeg gjør det ikke i noe tilfelle’.

IMPERSONAL *ma-INFINITIV*

§220

Impersonal *ma-infinitiv* danner vi ved å legge endelsen **-tama/-dama** til stammen i *tud*-partisippet (jf. § 82):

palu\ ma:	palu\ tud – palu\ tama	‘å være bedt’
luge\ ma:	l'o\ tud – l'o\ tama	‘å bli lest’
loom\ ma:	loo\ dud – loo\ dama	‘å bli skapt’

Impersonal *ma-infinitiv* blir vanligvis brukt sammen med verbet *pidama* ‘måtte, skulle’, som selv ikke har noen impersonalform:

- ➔ Sellele **peaks** lõpp **tehtama** ‘Det burde bli gjort slutt på dette’. Teda **peaks aidatama** ‘Han burde få hjelp (han burde hjelpes)’. Siin **pidi** tasuta suppi **jagatama**. ‘Her skulle det bli utdelt gratis suppe?’ (= keegi rääkis, et jagatakse ‘noen sa at her blir det utdelt’).

tav-PARTISIPPET

- A. Impersonalt presens partisipp danner vi ved å legge endelsen **-tav/-dav** til stammen i *tud*-partisippet (jf. § 200):

palu\ma:	palu\tud	- palu\tav	‘den som er bedt’
luge\ma:	l'oe\tud	- l'oe\tav	‘den som blir lest’
k'art\ma:	karde\tud	- karde\tav	‘farlig, den som bør fryktes’
k'ahtle\ma:	kahel\dud	- kahel\dav	‘tvilsom’
m'üü\ma:	m'üü\dud	- m'üü\dav	‘som er til salgs’
k'okku pane\ma:	k'okku p'an\dud	- k'okku p'an\dav	‘sammenleggbar’

- B. Bøyningen av *tav*-partisippet som for typen **örik**, samtidig skjer også utlydsendringen *O* → *a* (dvs. stammevokalen *-a* blir tillagt):

l'oetav , -a, -a\lt, -a\lid	‘leselig’
kaheldav , -a, -a\lt, -a\lid	‘tvilsom’
aru.s'aadav , -a, -a\lt, -a\lid	‘forståelig’

- C. På samme måte som *v*-partisippet (jf. § 199) blir *tav*-partisippet brukt som adjektiv – både attributivt og predikativt:

- ➔ **Vabandatav** põhjus ‘En unnskyldelig årsak’. **Vaieldav** küsimus ‘Et diskutabelt spørsmål’. **Söödav** seen – seened on **söödavad** ‘En spiselig sopp – soppene er spiselige’, Mees kuulutati **tagaositavaks** ‘mannen ble etterlyst’. **Kasutatav** valem ‘En brukbar formel’.
- ➔ See kann pole enam **kasutatav** ‘Den mugga kan ikke lenger brukes’. Pimedatel tänavateli pole **soovitatav** üksik käia ‘Det er ikke tilrådelig å gå alene på mørke gater’. On **möeldav** teha hoopis nii ‘Det er tenkelig rett og slett å gjøre slik’. On **kaheldav**, kas ... ‘Det er tvilsomt om ...’
- ➔ Kergesti **kättesaadav** ‘lett å få tak i’, raskesti **arusaadav** ‘vansklig å forstå’, **kardetav** vastane ‘en fryktet motstander’, **elukardetav** relv ‘et livsfarlig våpen’.

Et *tav*-partisipp brukt som adjektiv kongruerer med hovedordet: **aru.s'aadav** seletus ‘en forståelig forklaring’, **aru.s'aadava\st** seletuse\st, **aru.s'aadava\te** seletus\tega, ...

Det blir også brukt som substantiv:

- ➔ Summa ei sõltu **liidetavate** järjekorrist. ‘Summen er ikke avhengig av addendenes orden’.

Det er mulig å bruke *tav*-partisippet i en setningsforkorting (jf. § 201):

- ➔ Ma kuulen kedagi **pekstavat** [= kuulen, et kedagi pekstakse] ‘Jeg hører at noen blir pisket’.

FORMER DANNET AV *tud*-PARTISIPPET

Oversikt over de formene som blir dannet av stammen i *tud*-partisippet, dvs. samtlige impersonalformer (jf. Tillegg 3 og 1):

§221

- 1) tidsformene i indikativ, § 215-218
- 2) de andre modusene, § 219
- 3) de infinitive formene, § 220

Eksempler:

tud-partisipp: **karde\tud** ‘fryktet’

- 1) **karde\takse, ei karde\ta, karde\ti, ei karde\tud**
- 2) **karde\taks, karde\tavat, karde\tagu**
- 3) **karde\tama, karde\tav**

Tekst

LOOMAD

Loomad võivad olla kas metsloomad või koduloomad. Metsloomad elavad metsas, koduloomad aga on taltsad ja elavad koos inimestega. Metsloomade hulka kuuluvad: lõvi, elevant, ahv, karu, hunt, ilves, põder, rebane, orav, jänes.

Lõvi *kutsutakse* “loomade kuningaks”. Inimesi *võrreldakse* sageli loomadega. Mees võib näiteks olla “tugev kui karu”, ja keegi võitleb “nagu haavatud tiiger”. Mõne inimese kohta *öeldakse*, et ta on “kaval kui rebane”. Mõni teine on aga “arg nagu jänes”. Kui keegi teeb teisele teene, mis tegelikult kahju toob, siis *nimetatakse* seda “karuteeneks”.

Tähtsamad koduloomad on: koer, kass, hobune, lehm, lammas, siga. Koera kohta *öeldakse*, et ta on “inimese parim sõber”. Tuntud on ütlus: “Käib nagu kass ümber palava pudru”. *Räägitakse* ka, et “koer, kes haugub, ei hammusta”.

Peale loomade on olemas ka linnud. Lindudest võib siinkohal nimetada kotkast, öökulli, kägu, harakat, varest, tuvi, varblast, päasukest, lõokest ja ööbikut. Lindudel on tiivad, millega nad lendavad. Kuid mitte kõik linnud ei oska lennata. Nii näiteks kana ja part ei lenda, kuigi neil on olemas tiivid. Mõned linnud oskavad nagu kaladki ujuda, näiteks luik, hani, part, kajakas. Kaladest on tuntumad: haikala, vaal, löhe, tursk, räim, kilu, angerjas, haug, ahven.

Meie metsades roomavad ka ussid. Maod elavad aga soojematele maadel.

*

Elu on vaid ükskord *antud*. Harva *ollakse* rahul sellega, mida *omatakse*. Mida sa ei taha, et sulle *tehakse*, seda ära tee ka teistele. Küsija suu peale *ei lööda*, aga võtja käe peale *lüükakse*. Lamajat *ei lööda*. Maitse üle *ei vielda*. Siga *ei osteta* kotis. Vara tööle, hilja voodi, nõnda rikkus majja *toodi* (Rahvatarkus).

- Me olime eile küllä *kutsutud*.
- Mis seal *tehti*?
- Mis küljas ikka *tehakse*? *Süükakse* ja *juuakse* ja *ollakse* rõõmsad. Nii oli ka eile. Algul *oldi* saalis ja *räägiti* juttu. Siis *paluti* külalised lauda. Lauas *söödi* ja *joodi*. *Peeti* könesid ja *mängiti* seltskondlikke mänge. *Tehti* ka muud nalja. Hiljem *lauldi* ja *tantsiti* hilisõhtuni. Peolt *lahkuti* lõbusas meeleslus. Nagu *öeldud*, pidu oli hästi *korraldatud*. Oli lõbus õhtu!
- Miks *pannakse* üks silm kinni, kui püssi *lastakse*?
- Seepärast, et kui mõlemad silmad kinni *pandaks*, siis *ei nähtaks* ju midagi.

Ordliste

ahven , -a, -a\lt, -a\id	åbor
angerjals , -, -\t, -\id	ål
'arg , ara, 'arga, 'arg\u	feig; engstelig, sky, blyg
h'aava\ma , haava\ta, h'aava\b, haava\tud	såre
h'ai , -, -\d, -\sid [= h'ai-kala]	hai
h'ai-kalla , -a, -a, -\u [= h'ai]	haifisk
harakals , -, -\t, -\id	skjære
h'aug , haugi, h'augi, h'aug\e	gjedde
hilis\öhtu , -, -\t, -\id	seinkveld
iga-sugulne , -se, -s\lt, -se\id	allslags
ilves , -e, -\t, -e\id	gaupe
j'uttu r'ääki\ma , \r'ääki\da, räägi\b \r'	samtale, prate
\ räägi\tud	
jänes , -e, -\t, -e\id	hare
kahju t'oo\ma , \t'uu\a, t'oo\b \r', \t'oo\dud	skade, gjøre skade
kajakals , -, -\t, -\id	måke
karu.teene , .teene\et, .teene\id	bjørnetjeneste
kaval , -a, -a\lt, -a\id	listig, slu
kilu , -, -, -\sid	brisling
k'inni pane\ma , \p'ann\a, pane\b \r',	lukke (øynene) (§ 226)
\ p'an\dud	
kodu.loom , .loom, .loom, .loom\i	husdyr
korralda\ma , -\da, -\b, -\tud	organisere, ordne
kotkas , k'otka, kotkas\lt, k'otka\id	ørn
k'ott , koti, k'otti, k'ott\e	sekk
k'uigi	enda (om), skjønt
k'utsu\ma , k'utsu\da, kutsu\b, kutsu\tud	rope, kalle, nevne
köne\et pida\ma , \pida\da, pea\b \r',	holde tale
\ p'ee\tud	
kägu , k'ao, kägu, kägu\sid	gauk
küsija , -, -\t, -\id	spørerer, spørsmåls stiller (§ 204)
lamaja , -, -\t, -\id	den som ligger
lammas , l'amba, lammas\lt, l'amba\id	sau
l'ask\ma , l'as\ta, lase\b, l'as\tud	skyte
l'uik , luige, l'uike, l'uik\i	svane
lõbus , -a, -a\lt, -a\id	morsom
lõhe , -, -\t, -\sid	laks
l'ooke , -se, -s\lt, -s\i	lerke
madu , m'ao, madu, madu\sid	slange
meele.olu , -, -, -\sid	stemning, lynne, humør
m'ets.loom , .loom, .loom, .loom\i	skogsdyr, villedyr
n'alja tege\ma , \teh\a, t'ee\b \r', \t'eh\tud	spøke, skjemte
oma\ma , -\da, -\b, -\tud	eie, ha
palav , -a, -a\lt, -a\id	het, brennende
p'art , pardi, p'arti, p'art\e	and
puder , pudru, p'utru, p'utru\sid / p'utr\e	grøt
põder , põdra, p'õtra, p'õtr\u	elg
pääsuke , -se, -s\lt, -s\i	svale
r'ahva.t'arkus , -e, -\t, -\i	folklig visdom

rebalne , -se, -s\l t, -se\id	rev
r'ikkus , -e, -\l t, -\l i	rikdom
r'ooma\ma , rooma\ta, r'ooma\b, rooma\tud	krype; kravle
r'äim , räime, r'äime, r'äim\i	sild
siga , s'ea, siga, sig\u	svin
s'iin-kohal	her på stedet
taltsas , t'altsa, taltsas\l t, t'altsa\id	tam, temt
teene , t'eene, teene\l t, t'eene\id	tjeneste, (god) gjerning
tegelikult	egentlig
t'ig\er , -ri, -ri\l t, -re\id	tiger
t'untum , -a, -a\l t, -a\id	mer kjent
t'ursk , tursa, t'urska, t'ursk\i	torsk
tuvi , - , - , -\l sid	due
'uss , ussi, 'ussi, 'uss\l e	mark; orm
v'aal , vaala, v'aala, v'aal\u	hval
v'arblalne , -se, -s\l t, -s\l i	sporv
vares , -e, -\l t, -e\id	kråke
v'õrdle\ma , võrel\da, v'õrdle\l b, võrel\dud	sammenlikne, jamføre
v'õtja , - , -\l t, -\l id	den som tar
ööbik , -u, -u\l t, -u\l id	nattergal
'öö-k'ull , -kulli, k'ulli, k'ull\l e	nattugle
'üks-k'ord	en gang
'ütlus , -e, -\l t, -\l i	uttrykk, munnhell

Uttrykk

Töö on tehtud.	Arbeidet er gjort.
Mis tehtud, see tehtud.	Gjort er gjort.
Öeldud-tehtud.	Som sagt, så gjort.
See on lubatud, keelatud.	Det(te) er tillatt, forbudt.
Võõrastel sissekäilk keelatud.	Adgang forbudt for uvedkommende.
Ole tänatud!	Takk skal du ha! (Vær takket!)
Olge tervitatud!	Vær (De/dere) hilset!
Ma olen liigutatud tähelepanust.	Jeg er rørt over oppmerksomheten.
Mulle on tehtud ülesandeks ...	Jeg har fått i oppdrag å ...
Ma olen sellest huvitatud.	Jeg er interessert i det.
Öeldakse, et ... Nagu öeldud, ...	Det sies at ... Som sagt, ...
Arvatakse, et ...	En tror at ...
Võta [Võtke], kui pakutakse.	Ta, når du blir budt.
Seda tehakse nii.	Det blir gjort slik.
Palutakse käega mitte puutuda.	Vennligst ikke berør. (eg.: med hånda).
Palutakse mitte suitsetada.	Vennligst, ikke røyk.
Käesolevaga tõendatakse, et ...	Herved attesteres at ...
Mulle öeldi, et ...	Det ble sagt meg at ...
Sellest ei kõnelda!	Det snakker en ikke om!
Nii ei tehta!	Sånt gjør en ikke!
Arusaadav.	Forståelig (klart).
Iseenesest mõistetav.	Selvsagt., Selvinnlysende.

Oppgaver

- ◇ 1. Lag positive og negative impersonalformer, presens og preteritum, av følgende verb (jf. § 213-221): andma (tud-partisipp: antud), vaatama (vaadatud), maksma (makstud), käskima (kästud), töötama (töötatud), lõpetama (lõpetatud), teadma (teatud), tahtma (tahetud), algama (alatud), viskama (visatud), sulgema (suletud), avama (avatud), saatma (saadetud), leidma (leitud), võtma (võetud), jätma (jääetud), jääma (jäädud), ajama (aetud), pidama (peetud), õppima (öpitud), õpetama (öpetatud), võrdlema (võrreldud); minema (mindud), olema (oldud), panema (pandud); käima (käidud), sööma (söödud), tegema (tehtud), müüma (müüdud). EKSEMPEL: antud > antakse, ei anta, anti, ei antud
- ◇ 2. Oversett til norsk: Kauplused on avatud kella üheksast kella seitsmeni. Kas töö on lõpetatud? Uks oli suletud. Millal avatakse uksed? Kauplustes müükse iga-suguseid kaupu. Koolis õpitakse mitmesuguseid tarkusi. Meil hiina keelt ei õpita. Suvel käikse suplemas. Öeldakse, et muna on targem kui kana. Piimast tehakse võid. On raske leida mingit asja, kui ei teata, kus see asub. Nii ei tehta tavaliselt. Seal tehti palju tööd. Mulle öeldi, et sa olevat ära sõitnud. Uks avati suure võtmega. Kas sind ka kutsuti külla? Mind ei kutsutud külla. Mind valiti juhatusse. Kas sind ka valiti? Teda ei valitud. Haritud inimene räägib viisakalt. Kodus mängiti kaarte. Kas see seen on söödav? See on iseenesest möistetav. Kirjaniku uest romaanist kõneldakse igal pool. Sinust ei kõnelda üldsegi. Sellest mehest kõneldi ainult halba. Meist ei kõneldud sageli. Kõneldagu sellest, mida teatakse ja ärgu kõneldagu sellest, mida ei teata! See, mis siia on kirjutatud, on tösi.
- ◇ 3. Oversett til estisk: Når åpner forretningen? En såret soldat lå på marka (maas). Tidtabellen er endret. Universitetet ble grunnlagt av kongen. Røyking forbudt. Er dette tillatt? Er arbeidet avsluttet? Hvorfor er folk triste? Det blir ikke snakket om dette spørsmålet. Sånn gjør en ikke. Huset ble solgt for hundre tusen kroner. På festen ble det danset og folk var glade. Du var ikke ventet hit. Han var invitert, men han kom ikke. Vi var ikke invitert. Hadde vi visst det, hadde vi vært mye klokere. Var jeg bedt om å gjøre det, hadde jeg gjort det. En får tenke, hva en vil, men en får ikke snakke om ting, som en ikke kjenner til.
- ◇ 4. Svar på spørsmåla (se teksten): Millised loomad kuuluvad metsloomade hulka? Milliseid koduloomi te tunnete? Kuidas kutsutakse lõvi? Kellega võrreldakse inimesi? Millist inimest võrreldakse rebasega? Kas karu on koduloom või metsloom? Kes on "inimese parim sõber"? Milline on see inimene, keda võrreldakse karuga? Mis on karuteene? Mida öeldakse koera kohta, kes haugub? Nimetage mõned linnud, mida tunnete. Missugune lind laulab ilusasti? Missugused linnud ei oska lennata? Missugused linnud oskavad ujuda? Kas te oskate ujuda? Nimetage mõned kalad, mida te tunnete. Kus elavad kalad? Kus lendavad linnud? Kus elavad metsloomad?
- ◇ 5. Oversett og pugg følgende motsetningspar:
alustama (algama) – lõpetama	sündima – surema
algama – lõppema	kiitma – laitma
avama – sulgema	magama – ärkvel olema
lahti tegema – kinni panema	saabuma – lahkuma
tõmbama – lükkama	tulema – minema
võitma – kaotama	jooksma – kõndima
armastama – vihkama	seisma – käima

KAPITTEL 37

Grammatikk

ADVERB

§222

Adverb kan vi gruppere både etter innhold og etter form.

A. Etter innholdet blir de største gruppene dannet av adverb som uttrykker sted (**s'iin** ‘her’, **k'augel** ‘fjernt’), tid (**s'iis** ‘da, så’, **ammu** ‘forlengst’), måte (**k'iiresti** ‘raskt’, **segamini** ‘hulter til bulter’) og grad (**palju** ‘mye’, **väga** ‘veldig’).

Gruppert etter forma kan vi stille opp opprinnelige adverb, adverb oppstått av kasusformer, sammensatte og avlede adverb (se § 224).

B. Opprinnelige adverb:

s'iis ‘da’, **juba** ‘alt, allerede’, **v'eel** ‘ennå’, **'ikka** ‘alltid, stadig’, **j'alle** ‘igjen’, **kohe** ‘straks’, **alles** ‘først, bare’, **n'ii el.** **nõnda** ‘så’, **ka** ‘også’, **r'uttu** ‘fort’, **otse** ‘direkte’, **väga** ‘veldig, svært’, **palju** ‘mye’, **ünsa** ‘ganske’, **v'ist** ‘visst, trolig’, **muidugi** ‘så klart’, **j'ust** ‘akkurat’, **kunas** ‘da, når’, **täna** ‘i dag’, **h'omme** ‘i morgen’, **hilja** ‘seint’, **vara** ‘tidlig’, o.l.

C. Kasusliknende adverb:

n'ousse ‘enig’, **r'iidesse** ‘påkledd’, **pähe** ‘utenat’, **'otsa** ‘slutt’; **n'ous** ‘enig’, **p'eas** ‘utenat’, **otsas** ‘slutt’; **järjest** ‘etter hverandre’, **kõigest** ‘bare’; **kõrvale** ‘til side’, **jalule** ‘på beina’; **sosinal** ‘kviskrende’, **lennul** ‘i flukten’, **varjul** ‘i skjul’; **pikalt** ‘lenge, langt’, **visalt** ‘tregt’, **vaevalt** ‘knapt’, **nimelt** ‘nemlig’, **küllalt** ‘tilstrekkelig’, **ainult** ‘bare’; **milleks** [**m'ilks**] ‘hvorfor?’, for hva?’, **lõpuks** til sist, **viimaks** ‘endelig’, **hiljaks** ‘for seint’; **hulgani** ‘i mengdevis’; **tänaseni** ‘til denne dag’; **s'iiani** ‘hittil’; **korraga** ‘på en gang’; **meelega** ‘med hensikt’; **asjata** ‘forgjeves’

Hit hører dessuten rester av den gamle kasusen instruktiv som svarte på spørsmålet **mis.m'oodi?** ‘hvordan?’, på hvilken måte?’. Eks.: **p'alja.jalu** ‘barbeint’, **p'alja.päi** ‘barhodet’, **p'üsti.jalu** ‘på stående fot’, **p'üsti.päi** ‘med løftet hode’, **piki.silmi** ‘lengtende’ (eg. ‘med lange øyne’)

D. Verbformer som adverb:

elades ‘levende’, **t'ingimata** ‘absolutt’, **kogemata** ‘uforvarende’ (jf. § 93-94).

E. Sammensatte adverb med sisteleddet **-haaval**, **-v'öitu**, **-pärast**, **-v'iisi**, **-m'oodi**, **-p'ool**, **-p'oole**, **-p'oolt** osv.:

'üks.haaval ‘en etter en’, **vähe.haaval** ‘etter hvert, så smått’, **j'upp.haaval** ‘delvis’, **paksu.v'öitu** ‘temmelig tjukk’, **k'ae.pärast** ‘for hånda, nær’, **vana.v'iisi** ‘på gammelmåten’, **n'ii.m'oodi** ‘slik, på denne måten’, **aega.m'öoda** ‘etter hvert, så smått, med tida’, **üleval.p'ool** ‘ovenfor, på oversida’, **taha.p'oole** ‘bakover’, **alt.p'oolt** ‘nedenfra’

SERIE-ADVERB

§223

A. Stedsadverb danner ofte serier med tre ledd som likner på lokalkasus: kuhu? ‘hvor hen?’ (additiv/illativ, allativ), kus? ‘hvor?’ (inessiv, adessiv), kust? ‘hvorfra?’ (elativ, ablativ):

hvor hen?	hvor?		hvorfra?	
k'augele ‘langt bort’	k'augel	‘langt borte’	k'augelt	‘langt bortefra’
lähedale ‘nær (inntil)’	lähedal	‘nær’	lähedalt	‘fra nærheten’
üles ‘opp’	ül(ev)al	‘oppe’	ül(ev)alt	‘ovenfra’
taha ‘bakover’	taga	‘bak’	tagant	‘bakfra’
s'isse ‘inn’	s'ees	‘inne’	s'eest	‘innenfra’
'ette ‘fram’	'ees	‘framme’	'eest	‘forfra’
s'inna ‘dit’	s'eal	‘der’	s'ealt	‘derfra’
s'iia ‘hit’	s'iin	‘her’	s'iit	‘herfra’
kuhu ‘hvor hen?’	kus	‘hvor?’	k'ust	‘hvorfra?’
k'uskile ‘et sted’	k'uskil	‘et sted’	k'uskilt	‘fra et sted’
kuhugi ‘et sted’	kusagil	‘et sted’	kusagilt	‘fra et sted’

I sammensatte adverb av denne typen blir begge ledd bøyd: **'ette p'oole**, **'ees p'ool**, **'eest p'oolt** ‘(lenger) fram, (lenger) framme, forfra’; **igale p'oole**, **igal p'ool**, **igalt p'oolt** (skrives i to ord!) ‘alle retninger, over alt, fra alle kanter’

B. Måtesadverb danner gjerne toleddete serier: kuhu/kuidas? (additiv/illativ, allativ), kus/kuidas? (inessiv, adessiv).

r'isti – r'istis ‘i kors’, **k'onksu** – **k'onksus** ‘på kroken’, **l'okki** – l'okkis ‘i krøll’, **p'aiste** – **p'aistes** ‘oppføvnet’, **v'illi** – **v'llis** ‘blemmet’, **k'üru** – **k'üurus** ‘kroket’, **s'assi** – **s'assis** ‘sammenfiltret’, **närvi** – **närvis** ‘nervøst’, **rusikasse** – **rusikas** ‘knyttet’; **'ärkvele** – **'ärkvel** ‘våkent’, **ärevile** – **ärevil** ‘skremt’, **pr'aokile** – **pr'aokil** ‘på gløtt’, **kohevile** – **kohevil** ‘luftig’

Enkelte serier med tre ledd forekommer også her: **l'ukku** – **lukus** – **lukust** ‘i lås’.

ADVERB VED AVLEDNING

Ordavledning i andre ordklasser er behandlet i kap. 39.

§224

Adverb er ofte avleddet av andre ord ved hjelp av suffiks (avledningsendelser). Nedenfor følger en kort oversikt over noen av de vanligste suffiksene:

-lt

er det mest produktive adverbsuffikset. Det blir lagt til genitiv av adjektiv og ser ut som ei ablativform:

tōsine ‘alvorlig’	gen. tōsise (<i>abl.</i> tōsise\lt)	> tōsiselt ‘alvorlig’
k'urb ‘bedrøvet’	gen. kurva (<i>abl.</i> kurva\lt)	> kurvalt ‘bedrøvet’
kiire ‘rask’	gen. k'iire (<i>abl.</i> k'iire\lt)	> k'iirelt ‘raskt’

Etter samme prinsipp: **s'elgelt** ‘klart’, **aeglaselt** langsomt, **rahulikult** ‘rolig’, **südamlikult** ‘hjertelig’, **t'äpselt** ‘nøyaktig, presis’, **önnelikult** ‘lykkelig’, **önnetult** ‘ulykkelig’, osv. Merk: **lühidalt** ‘kort’

-sti

Denne endelsen legger vi til genitiv av adjektiv og danner adverb som angir måten:

ilus ‘vakker’	gen. ilusa	> ilusasti ‘vakkert’
rõõmus ‘glad’	gen. r'õõmsa	> r'õõmsasti ‘glad’

h'alg 'dårlig'   gen. halva   > **halvasti** 'dårlig'

'uus 'ny'   gen. uue   > **uesti** 'på nytt'

Merk:

h'ea (h'ää) 'god'   gen. h'ea (h'ää)   > **hästi** (ää'lää) 'godt, bra'

Suffikset **-sti** kan ofte likestilles med **-lt**. Noen ganger kan en danne adverb på **-sti** og **-lt** med samme betydning: **s'elgesti** el. **s'elgelt** 'klart', **k'iiresti** el. **k'iirelt** 'fort, raskt'

Andre ganger er betydningen forskjellig:

➔ *ta tuleb k'indlasti han kommer sikkert – ta k'äib k'indlalt* han går støtt;

vanasti 'før, i gamle dager' – **vanalt** (*vanast peast*) 'som gammel, på sine gamle dager'

-ti

betruger både tid og måte. Ved ord som angir tid, markerer det gjerne gjentaking og regelmessighet: **hommkutti** 'om morgenene', **õhtuti** 'om kveldene', **öösiti** 'om nettene, nattetider', **suvti** 'om somrene', **talviti** 'om vintrene', **viimati** 'seinest', **hiljuti** 'nylig', **paigutti** 'stedvis', **põigiti** 'tvers, skrått', **vastakutti** 'overfor hverandre', **teisiti** 'annerledes', **samuti** 'like ens, likedan', **eriti** 'særlig', **ometi** 'likevel, enda'

-li

blir lagt til nomen og adverb, og betydningen viser til stilling eller situasjon: **põlvili** 'på sine knær, på knærne' [*põlvili langema* 'falle på knærne'], **pikali** 'utstrakt, endelang' [*pikali olema* 'ligge', *pikali kukkuma* 'falle nesegrus', *pikali heitma* 'legge seg (ned)'], **laiali** 'spredt' [*laiali kätega* 'med åpne armer', *laiali laotama* 'utbre', *laiali minema* 'bli spredt, skilles', *mõtted on laiali* 'tankene er spredt'], **ammuli** 'vidåpen, oppsprettel' [*suu oli ammuli* 'munnen var vidåpen'], **pooleli** 'ufullbyrdet, halvferdig' [*töö on pooleli* 'arbeidet er halvferdig' el. 'en holder på med arbeidet']

-kesi

Dette suffikset er ikke så svært vanlig, men fins i prinsippet i ubegrensete mengder fordi det blant annet blir lagt til tallord: **kahekesi** 'på tomannshånd', **kolmekesi** 'på tremannshånd', **neljakesi** 'fire sammen', **viikesi** 'fem sammen', osv., **m'itmekesi** 'flere sammen' (jf.: *üksi* 'alene'), **tasakesi** 'langsamt; stille'

-vel, -vil

er et uproduktivt suffiks som angir en tilstand: **ärkvel** 'våken', **Iiikvel** 'i bevegelse', **ärevil** 'opprørt, oppskjörtet', **pinevil** 'i spent tilstand' [*pinevil olema* 'være spent']

KOMPARASJON AV ADVERB

§225

Komparasjonen av adverb er ikke særlig regelmessig eller konsekvent.

A. Adverb, som ender på **-lt** og **-sti**, danner komparativ med endelsene **-malt** og **-mini**:

'aeglasealt   'langsomt'   > **aeglasmalt**   'langsmmere'

rahulikult   'rolig'   > **rahulikumalt**   'roligere'

tugevasti   'kraftig'   > **tugevamini**   'kraftigere'

k'iiresti   'fort'   > **k'iiremini**   'fortere'

Merk: h'ästi 'godt, bra' >**paremini** 'bedre' (en annen stamme), halvasti 'dårlig, ille' >**halvemini** 'dårligere, verre' (a → e foran avledningsendelsen, jf. § 73A).

➔ Räägi natuke **kõvemini**, ma ei kuule hästi! 'Snakk litt *høyere*, jeg hører ikke så bra!' Kas on võimalik veel **rumalamalt** küsida? 'Er det mulig å spørre *dummere* enn som så?' (Mida) **aeglasmalt** söidad, (seda) kaugemale jõuad 'Jo *langsmmere* du kjører, jo lenger kommer du'.

Komparativ av adverb kan ha samme betydning som superlativ i norsk, f.eks.:

Kes viimasena naerab, naerab **paremini**. ‘Den som ler sist, ler *best*’.

B. Noen få adverb danner komparativ med endelsen **-m**:

vara	‘tidlig’	>	varem	‘tidligere’
hilja	‘seint’	>	hiljem	‘seinere’
kaua	‘lenge’	>	kauem	‘lenger’
vähe	‘lite’	>	vähem	‘mindre’
palju	‘mye’	>	r'ohkem el. enam	‘mer’
r'uttu	‘fort’	>	rutem(ini)	‘fortere’
h'arva	‘sjeldent’	>	harvem(ini)	‘sjeldnere’

→ Kumb teile **rohkem** meeldib? ‘Hvem av de to liker dere best’. Ma **enam** ei mäleta ‘Jeg husker ikke lenger’. Ikka **enam** ja **enam** inimesi ‘Stadig flere og flere mennesker’. Mida **varem**, seda **parem** ‘Jo før, jo bedre’.

C. Ellers blir superlativ dannet ved å sette ordet **kõige** foran komparativ, jf. § 75.

<i>positiv</i>		<i>komparativ</i>		<i>superlativ</i>	
k'iiresti	‘fort’	k'iiremini	‘fortere’	kõige k'iiremini	‘fortest’
s'elgelt	‘klart’	s'elgemalt	‘klarere’	kõige s'elgemalt	‘klarest’
hästi	‘godt, bra’	paremini	‘bedre’	kõige paremini	‘best’
halvasti	‘dårlig’	halvemini	‘verre’	kõige halvemini	‘verst’

→ Omad vitsad peksavad **kõige valusamalt** ‘Eget ris pisker *verst*’ (est. talmåte, svarer omrent til: ‘det er av sine egne en skal ha det’). Igaüks teab ise **kõige paremini**, kust king pigistab ‘Hver og en vet selv *best*, hvor skoen trykker’.

ADVERBIELLE PARTIKLER

I visse forbindelser med verb kan adverbet miste den selvstendige betydningen og bli en partikkel som opptrer sammen med verbet (jf. § 12, 92). Her følger et utvalg av slike partikkelverb.

§226

'ette 'fram'

ette astuma ‘framtre’; *ette heitma* ‘klandre’; *ette kujutama* ‘forestille seg’; *kell käib ette* ‘klokka fortner’; *ette panema* ‘foreslå’; *jalga ette panema* ‘spenne krok’; *ette valmistama* ‘forberede’; *ette vaatama* ‘se seg for, passe seg’

järele 'etter'

järele andma ‘gi etter’; *järele jöudma* ‘nå igjen’; *järele jätma* ‘etterlate; holde opp (med)’

k'aasa 'med'

kaasa aitama ‘bidra, hjelpe til’; *kaasa arvatus* ‘medregnet, inklusive’; *kaasa tegema* ‘delta, være med (på noe)’; *kaasa tundma* ‘ha medfølelse, kondolere’

k'inni 'fast; lukket'

kinni keerama ‘skru igjen; slå av (radioen)’; *kinni panema* ‘lukke, stenge (døra, vinduet)’

k'okku 'sammen, i hop'

kokku arvama ‘regne sammen’; *kokku hoidma* ‘spare; holde sammen’; *kokku leppima /rääkima* ‘avtale (noe), bli enig’; *kokku saama* ‘treffes’; *kokku seadma* ‘sammenstille, forfatte’

läbi ‘igjennom’

läbi ajama ‘klare seg’; *läbi elama* ‘oppleve’; *läbi kukkanma (eksamil)* ‘stryke (til eksamen)’; *läbi käima* ‘omgås med’; *läbi saama* ‘komme overens med’

maha ‘ned’

maha istuma ‘sette seg ned’; *maha jätma* ‘etterlate, oppgi’; *suitsetamist maha jätma* ‘slutte å røyke’; *maha jäätma* ‘bli igjen’; *rongist maha jäätma* ‘miste toget’; *maha kirjutama* ‘avskrive’; *maha laskma* ‘skyte ned’; *maha suruma* ‘undertrykke’; *maha tegema* ‘nedsable, kritisere’; *kaalus maha vötma* ‘gå ned i vekt’

p'eaile ‘på’

peale hakkama ‘begynne’; *peale käima* ‘gå på (noen med)’; *peale tungima* ‘angripe’

p'ealt ‘ned fra, ovenfra’

pealt kuulama ‘høre på, lytte til’; *pealt vaatama* ‘se på, betrakte’; *pealt nägema* ‘se, være vitne til’

s'isse ‘inn’

sisse juhatama ‘innlede’; *sisse kukkanma* ‘falle inn; gå i fella, bli narret’; *sisse seadma* ‘innrette’

välja ‘ut’

välja andma ‘gi ut, utlevere’; *välja arvama* ‘regne ut; unnta, gjøre unntak’; *välja arvatud* ‘unntatt, med unntak av’; *välja heitma/viskama (koolist)* ‘kaste ut; utvise (fra skolen)’; *välja naerma* ‘le ut’

ära ‘bort’

ära andma ‘overgi, gi fra seg; forråde; *ära hoidma* ‘forhindre, forebygge’; *ära jooma* ‘drikke opp’; *ära kirjutama* ‘avskrive’; *ära minema* ‘gå bort’; *ära nägema* ‘innse’; *ära olema* ‘være borte’; *ära ootama* ‘avvente’; *ära sööma* ‘spise opp’; *ära tundma* ‘kjenne igjen’; *ära ütlema* ‘frasi seg, nekte’

üle ‘over; igjen’

üle elama ‘overleve’; *üle jäätma* ‘gjenstå, bli igjen’; *üle kuulama* ‘forhøre’; *üle hindama* ‘overvurdere; *üle saama (raskusest)* ‘overvinne, klare (en vanske)’

üles ‘opp’

üles astuma ‘oppdre’; *kella üles keerama* ‘trekke opp klokka’; *üles kutsuma* ‘oppfordre’; *üles tunnistama* ‘tilstå’; *üles tõusma* ‘stå opp; reise seg; gå opp’; (*korterit*) *üles ütlema* ‘si opp (leiligheten)’

Tekst

EESTI (I)

Eesti piiriks põhjas on Soome laht, idas Peipsi järv, lõunas Läti maa ja läänes Lääne-meri. Eestile kuulub üle 800 [kaheksasaja] saare, nendest on suuremad Saaremaa ja Hiiumaa. Sisemaal leidub umbes 1500 [tuhat viissada] järv, kuid need on enamasti väikesed järvad. Isegi suured järvad on võrdlemisi madalad, nt Lõuna-Eestis asuv Võrtsjärv, mille pindala on keskmiselt 285 [kakssada kaheksakümmend viis] ruutkilomeetrit (järve pindala kõigub 327 [kolmesaja kahekümne seitsme] ja 243 [kahesaja neljakümne kolme] ruutkilomeetrit vahel), aga sügavus on ainult 2,8 [kaks koma kaheksa] meetrit. Jõgedest on tähtsamad Pärnu jõgi, Narva jõgi ja Emajõgi.

Geoloogiliselt on Eesti lauskmaa, kus puuduvad suured mäed. Kõrgeim mägi on Mu-namägi, mis asub Lõuna-Eestis ja on 318 [kolmsada kaheksateist] meetrit üle merepinna. See on ka Baltimaade kõrgeim punkt. Tähtsaim maavara on põlevkivi, mida

leidub suurel hulgal Põhja-Eestis. Samadel aladel leidub ka fosforiiti, mis on oluline kunstvääriste tootmises. Põlevkivi ja fosforiidi ekspluateerimine tekitab ümbruskonna-le suuri probleeme.

Eesti põldudel kasvab nisu, rukis, oder, kaer jne. Maal kasvatab igaüks ise kartuleid, porgandeid, peete ja kurke. Ka marju – nagu vaarikas, mustsõstar ja karusmari – kasvatatakse igal pool. Metsades kasvavad mitmesugused puud: tammed, kased, vahtrad, kuused, männid. Sügisel toovad marjulised koju mustikaid, pohli ja murakaid.

Eesti Vabariik saavutas esimest korda iseseisvuse 24. [kahekümne neljandal] veebruaril aastal 1918 [tuhat üheksasada kaheksateist]. Iseseisvus taastati augustis aastal 1991 [tuhat üheksasada üheksakümmend üks]. Sellele oli eelnenud ligi viiskümmend aastat nõukogude võimu. 1992. [tuhande üheksasaja üheksakümne teisel] aastal toimusid Riigikogu ja vabariigi presidendi valimised. Taasiseseisvunud Eesti esimene president, kirjanik ja filmimees Lennart Meri on üks Eesti populaarsemaid poliitikuid.

1997. aastal kutsuti Eesti esimese Balti riigina liitumisläbirääkimistele Euroopa Liiduga. Eesti kaubavahetuses on esimesel kohal tekstiilitooted ning masinad ja seadmed, seejärel puit, keemiatooted ja toiduained. Perspektiivikateks võib lugeda metsa-, puidu-, tselluloosi- ja paberitööstust.

Üks nõukogude okupatsiooni olulismaid tagajärgi Eestile oli rahvusliku koosluse muutmine. Aastal 1998 elas Eestis 65 % [kuuskümmend viis protsent] eestlasti, 28 % [kakskümmend kaheksa protsent] venelasi ning seitse protsendi muid rahvusi. Üle 70 % [seitsmekümme protsendi] Eesti elanikkonnast elab täna linnades. Seoses sündimuse kiire langusega on toiminud elanikkonna pidev vananemine. Noored lükkadavat perekonna loomise kaugemasse tulevikku, püüdes kõigepealt omandada haridus, leida kindel töökoht ning sissetulek. Samal ajal kui osa elanikkonnast rikastub kiiresti, kahanevad paljude sissetulekud samasuguse kiirusega. Perede majanduslikud rasalusid on tekitanud pealinna arvestatava hulga kodutuid ja tänavalapsi. Kiiresti on suurenenud ka narkomaanide arv. Loodame aga, et ühiskond hakkab tasakesi stabiliseeruma ja jõuab positiivses mõttes Lääne-Euroopa riikidele järele.

MU ISAMAA

(Eesti hümn)

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm,
kui kaunis oled sa.
Ei leia mina iial teal,
see suure laia ilma peal,
mis mull' nii armas oleks ka,
kui sa, mu isamaa.

Sa oled mind ju sünnitand
ja üles kasvatand.
Sind tänan mina alati
ja jään sull' truuks surmani.
Mul kõige armsam oled sa,
mu kallis isamaa.

Su üle Jumal valvaku,
mu armas isamaa.
Ta olgu sinu kaitseja
ja võtku rohkest' önnista'.
Mis iial ette võtad sa,
mu kallis isamaa.

(J.V. Jannsen 1819-1890)

Ordliste

arvestatav , -a, -a\l t, -a\l id	betydelig
balti	baltisk
'eelne\ma , -\da, -\b, -\tud	foregå, gå forut for
ekspluat\u00e9erimilne , -se, -s\l t, -s\l i	utnytting
fosfor'iit , -riidi, -r'iiti	fosforritt
geologiliine , -se, -s\l t, -s\l i	geologisk
haridus , -e, -\l t, -\l i	dannelse, utdanning
Hiiu\m'aa , -, -\l d	(øy)
h'ümn , hümni, h'ümni, h'ümn\e	nasjonal sang
'iial	noensinne
isa\m'aa , \m'aa, \m'aa\l d, \m'aa\l id / \m'aa\l sid	fedreland
ise\s'eisvus , -e, -\l t, -\l i	selvstendighet
ida , -, -	øst
jne [= ja n'ii edasi]	osv.
k'aer , kaera, k'aera, k'aer\u	havre
kahane\ma , -\da, -\b, -\tud	skrumpe, minke
k'aitsja , -, -\l t, -\l id	forsvarer
k'artul , -i, -\l t, -e\l id	potet
karus\mari , \m'arja, \m'arja, \m'arj\l u	stikkelsbær
k'ask , kase, k'aske, k'ask\i	bjørk
kasvata\ma , -\da, -\b, -\tud	dyrke, avle; oppdra
kauba\va hetus , -e, -\l t, -\l i	handel, varebytte
k'augem , -a, -a\l t, -a\l id	fjernere, lengre borte
k'ee mia\toode , \t'ote, \toode\l t, \t'ote\l id	kjemisk produkt
k'eskmiselt	gjennomsnittlig
kedutu , -, -\l t, -\l id	hjemløs, husløs
koma , -, -, -\l sid	komma
k'ooslus , -e, -\l t, -\l i / -e\l id	sammensetning
k'unst\v'äetis , -e, -\l t, -\l i / -e\l id	kunstgjødsel
k'urk , kurgi, k'urki, k'urk\l e	agurk
k'uusk , kuuse, k'uuske, k'uusk\l i	gran
l'angus , -e, -\l t, -\l i	fall, nedgang
l'ausk\m'aa , \m'aa, \m'aa\l d, \m'aa\l id	sletteland, platå
ligi	nær, bortimot
l'iitumis\läbi r'ääkimilse\l d , -s\l te, -s\l i (flt.)	tilslutningsforhandlinger
l'oomilne , -se, -s\l t, -s\l i / -se\l id	skaping, danning
l'ükka\ma , lüka\ta, l'ükka\l b, lüka\l tud	skyve; utsette
Läti\m'aa , -, -\l d	Latvia
l'ääs , lääne, l'ään\l t	vest
m'aa\vara , -, -, -\l sid	naturressurs
madal , -a, -a\l t, -a\l id	låg; grunn
majandus\lik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\l e	økonomisk
marjuliine , -se, -s\l t, -s\l i	bærplukker
mere p'ind , \m'enna, \m'inda	havflate
Lennart Meri , -, -\l t	(president 1992-2001)
m'itme\sugulne , -se, -s\l t, -se\l id	flerslags
Muna\mägi , \m'äe, \mäge	(høyeste topp/bakke)
murakals , -, -\l t, -\l id	molte
mustikals , -, -\l t, -\l id	blåbær

m'ust-sõstar , -s'õstra, -sõstar\{t, -s'õstra\id	solbær
mänd , männi, m'ändi, m'änd\{e	furu
narko m'aan , -maani, -m'aani, -m'aan\{e	narkoman (subst.)
nisu , -, -\sid	hvete
nt [= n'äiteks]	for eksempel
oder , odra, 'otra, 'otra\sid / 'otr\i	bygg
oluliline , -se, -s\{t, -s\i	vesentlig
omanda ma , -\da, -\b, -\tud	tilegne seg
paberitööstus , -e, -\t, -i / -e\id	papirindustri
p'eet , peedi, p'eeti, p'eet\{e	(rød)bete
P'eipsi , -, -\t	(innsjø)
perspektiivikals , -, -\t, -\id	perspektivrik, lovende
pidev , -a, -a\{t, -a\id	stadic, vedvarende
p'iir , piiri, p'iiri, p'iir\{e	grense
p'ind , pinna, p'inda, p'ind\{u	flate, overflate
Põhja-Eesti , -, -\t	Nord-Estland
p'ohl , pohla, p'ohla, p'ohl\i / p'ohla\sid	tyttebær
põlev-kivi , -, -	oljeskifer
poliitik , -u, -u\{t, -u\id	politiker
porgand , -i, -i\{t, -e\id	gulrot
positiivne , -se, -se\{t, -se\id	positiv
probl'eem , -leemi, -l'eemi, -l'eem\{e	problem
protis'ent , -s\{ndi, -s'\{nti, -s'\{nt\{e	prosent
p'uit , puidu, p'uitu	trevare, trelast
p'unkt , punkti, p'unkti, p'unkt\{e	punkt; punktum
p'üüd\ma , p'üüd\{a, püüa\{b, p'üü\{tud	forsøke; fange
r'ahvus , -e, -\t, -\i / -e\id	folk, nasjon, nasjonalitet
r'ahvuslik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\{e	nasjonal
rikastu\ma , -\da, -\b, -\tud	bli rik
r'ohkest' [= r'ohkesti]	rikelig, i stor grad
rukis , r'ukki, rukis\{t	rug
r'uut-kilo-m'eetler , -ri, -ri\{t, -re\id	kvadratkilometer
s'aar , saare, s'aar\{t, s'aari	øy
Saare-m'aa , -, -\d	(øy)
saavuta\ma , -\da, -\b, -\tud	oppnå
samla , -a, -a, -\u / -a\sid	samme
sama-sugu\ne , -se, -s\{t, -se\id	sammeslags
seade , s'eadme, seade\{t, s'eadme\id	greie, innretning
s'eoses selle\ga	i den forbindelse
sise-m'aa , -, -\d	innland
s'isse-tulek , -u, -u\{t, -u\id	inntekt
stabilis'eeru\ma , -\da, -\b, -\tud	stabilisere seg
suurene\ma , -\da, -\b, -\tud	bli større, øke
sügavus , -e, -\t, -\i	dyp (subst.)
sündimus , -e, -\t, -\i	nativitet
sünnya\ma , -\da, -\b, -\tud	føde, gi fødsel
t'aas-ise-s'eisvu\nud	selvstendiggjort på nytt
t'aasta\ma , -\da, -\b, -\tud	gjenopprette
taga-järg , järje, j'ärge, j'ärge\sid / .j'ärgi	konsekvens
t'amm , tamme, t'amme, t'amme\sid	eik
tasakesi	etter hvert, så smått

t'ea l (<i>arkaisk</i>)	her
tekita\ma , -da, -b, -tud	forårsake, skape
tekstiili-toode , t'oote, toode\t, .t'oote\id	tekstilprodukt
toidu-aine , 'aine, .aine\t, 'aine\id	matvare
tootmilne , -se, -s\t, -s\i	produksjon
truu , -, -d, -sid	trofast
tsellull'oos , -loosi, -l'oosi, -l'oos\e	cellulose
tule\vik , -viku, -v'ikku	framtid
vaarikals , -, -t, -id	bringebær
vaheldu\ma , -da, -b	veksle, variere
vaher , v'ahtra, v'ahtra\t, v'ahtra\id	lønn
valimi\se\d , -s\te, -s\i (<i>flt.</i>)	valg
v'alva\ma , valva\ta, v'alva\b, valva\tud	våke, vokte
vananemi\ne , -se, -s\t, -s\i	(for)elding
v'õim , võimu, v'õimu, v'õim\æ / v'õimu\sid	regime
Võrtsjärv , järve, järve	(innsjø)
õnnista\ma , -da, -b, -tud	velsigne
ühislik'ond , -konna, -k'onda, -k'ond\i	samfunn
'ümbrusk'ond , -konna, -k'onda, -k'ond\i	omgivelse, miljø

Uttrykk

IGAPÄEVASED VÄLJENDID

Varem või hiljem.
Mida varem, seda parem.
Parem hilja kui mitte kunagi.
Kui kaua?
Kord siin, kord seal.
Suurel määral. Suurel hulgal.
Suuremalt jaolt.
Kas sa mõtled seda tösiselt?
Jah, muidugi.
Nimelt. Vaevalt. Peamiselt.
Loomulikult. Muidugi.
Lühidalt ja selgelt.
Kindlasti. Igatahes. Teatavasti.
Arvatavasti. Loodetavasti.
Nähtavasti. Enamasti. Igavesti.
Peaaegu. Meeleldi.
Alati. Ei kunagi [Ei iialgji].
Ükshaaval. Vähehaaval. Jupphaaval.
Otsusta(ge) kiiresti.
Räägi kövemini, tasemini.
Rääkige kiiremini, aeglasmalt.
Tee ruttu! Jookse kiiremini!

DAGLIGDAGSE UTTRYKK

För eller siden.
Jo før, jo bedre.
Bedre seint enn aldri.
Hvor lenge?
Snart her, snart der.
I høy grad. I store mengder.
For det meste.
Mener du det alvorlig?
Javisst.
Nemlig. Neppe. Hovedsaklig.
Naturligvis. Selvsagt.
Kort og godt (klart).
Sikkert. I alle fall. Som kjent.
Antakelig. Forhåpentligvis.
Øyensynlig. For det meste. For alltid.
Nesten. Gjerne.
Alltid. Aldri.
En etter en. Etter hvert. Litt etter litt.
Bestem deg (dere) fort.
Snakk høyere, lågere.
Snakk forttere, langsmmere.
Skynd deg! Løp forttere!

Oppgaver

- ◇ 1. *Lag adverb på -sti eller -lt av adjektivene:* lõbus, hea, tore, armas, ilus, kole, kuri, halb, odav.
- ◇ 2. *Oversett til norsk:* Ma tulen nii kiiresti, kui ma jõuan. Mu mõtted on laiall ja ma ei saa töötada. Sa pead selle töö uesti tegema. See on väga halvasti tehtud. Päike paistab soojalt. Poiss oli murul pikali ja vaatas üles taevasse. Ma olin väga väsinud ja heitsin voodisse pikali. Õpetaja vaatas mulle kurjalt otsa. Anna andeks, ma ei teinud seda meelega, see tuli kogemata. Tee kiiremini, ära jäää hiljaks! Ära räägi nii kõvasti, räägi tasemini! Jüri kirjutab hästi, aga Jaan kirjutab veel paremini. Kaks silma näevad kaugemale kui üks. Kes teab paremini kui arst, mis mõnel inimesel puudub? Ma saan paremini aru, kui ma oskan rääkida. Võta asja rahulikult!

Nad tulid ülevalt alla. Meie läksime alt üles(se). Vaata taha! Vaata, kes tagant tuleb. Sa könnid minu ees. Mine eest ära! Ma vaatasin pealt, kuidas poisid mängisid jalgpalli. Mul jäi töö pooleni. Nad on mulle lähedalt sugulased. Me käisime neljakesi teatris. Väikesed lapsed jooksid väljas palja jalu ringi. Mulle meeldib teater rohkem kui kino. Jäta järele! Küsi järele! Mötle järele! Tee järele! Jõua järele! Vaata järele!

Ainult seal on puhas vesi, kus ta voolab tasakesi. Söida aeglaselt ja ettevaatlikult. Aegamööda asjad käivad (est. munnehell). Mida harvem tuled, seda armsam oled. Eks igaüks tea ise kõige paremini, kust king pigistab.

Hva betyr verba i § 226 uten adverbielle partikler? Oversett!

- ◇ 3. *Oversett og pugg følgende motsetningspar:*
edasi – tagasi	kaugel – lähedal
üles – alla	kõvasti – tasa
ette – taha	rõõmsalt – kurvalt
tihti – harva	meelega – kogemata
sageli – vahel	aeglaselt – kiiresti
alati – (ei) iialgi	hästi – halvasti

- ◇ 4. *Oversett til estisk:* Gå ikke så langsomt, gå fortare! Vi så på, hvordan barna lekte i parken. Jeg liker bedre te enn kaffe. Han kjøpte dressen svært billig. Jeg arbeider hardt/mye, jeg er veldig trøtt. Jenta ligger (overs.: 'er utstrakt') på sofaen og leser ei bok. Vi satt på tomannshånd og pratet. Jeg husker ikke lenger hva vi snakket om. Går klokka di (Deres) riktig? Klokka mi fortner. Vi foreslo for ham at han skulle bli med. De ble enige om å treffes snart igjen. Klarte dere denne vansken? En skal ikke overvurdere vanskene.

KAPITTEL 38

Grammatikk

STAMMEENDRINGER KNYTTET TIL BØYNINGSFORMER

§227

De grunnleggende lydendringene i ordstammene ble presentert i § 29-30 (utlydsendringer) og i § 31-32 (innlydsendringer). I tillegg til disse forekommer det stammeendringer med årsak i den konkrete bøyningsforma, dvs. i bøyningssendelsen som følger etter stammen. Slike morfologisk betingete stammeendringer er:

- a) Stammevokalen endrer seg i flertall (jf. § 160-165, 234). Det oppstår en ny stammevariant (V) for vokalflertall, eks.:

s'all*i* → s'all**e** ‘sjal’, j'alg**a** → j'alg**u** ‘fot’

- b) Kort konsonant blir fordoblet (geminert) i additiv (jf. kap. 15). Det oppstår en ny stammevariant (G). Eks.:

maja → m'a**j**ja ‘hus’, tuba → t'u**p**pa ‘stue’

- c) Dessuten opptrer det sekundære endringer i stammer og endelser. Disse er betinget av de konkrete lydlige omgivelsene, eks.:

i + id → e\id	arvuti → arvute\id	‘datamaskin’
VV + id → Vlid	k'u <u>u</u> → k'u\id	‘måne’
K + v → K\ev	l'au <u>l</u> ma → l'au <u>l</u> \ev	‘syng’
oo + a → uu\aa	j'oo <u>o</u> ma → j'u <u>u</u> \aa	‘drikke’

STAMMEVARIANTER OG STAMMEENDRINGER

§228

Et estisk ord kan ha inntil 5 forskjellige stammer, eks:

j'alg (AT) – jala (BN) – j'alg <u>a</u> (BT) – j'alg\u (BTV) – jal\u (BNV)	‘fot’
jögi (AT) – j'öe (BN) – jöge (BT) – j'ökke (BTG)	‘elv’
hobune (A0) – hobuse (B0) – hobus <u>t</u> (C0)	‘hest’
p'et\u ma (AT) – p'ett\u a (CT) – pet <u>a</u> (BN) – pete\u tud (CN)	‘bedra’

Tegn: T = tugev, dvs. sterkt stadium, N = nørk, dvs. svakt stadium, 0 = uten stadieveksling; A = oppslagsstamme, B og C = bøyningsstammer; V = stammen i vokalflertall, G = geminert stamme.

Stammevariantene kan være forbundet med hverandre etter ymse regler for stammeendringer. Eks.:

j'alg (AT) – j'alg <u>a</u> (BT)	(utlydsending <i>O</i> → <i>a</i>)
j'alg <u>a</u> (BT) – jala (BN)	(innlydsending <i>g</i> → <i>0</i>)
j'alg (AT) – jall <u>a</u> (BN)	(utlydsending <i>O</i> → <i>a</i> , innlydsending <i>g</i> → <i>0</i>)
j'alg <u>a</u> (BT) – j'alg\u (BTV)	(vokalflertall med endring <i>a</i> → <i>u</i>)
jala (BN) – jal\u (BNV)	(vokalflertall med endring <i>a</i> → <i>u</i>)

STAMMEVEKSLINGSMØNSTER

Samme slags stammevariante kan i de forskjellige orda bli brukt i ulike bøyningsformer. Hva slags stammevariant som hører til i den ene eller andre bøyningsforma, blir vist i stammevekslingsmønsteret. Når vi sammenlikner grunnformene av orda, ser vi hvordan vekslingene i stammene avtengjer seg. Eks.:

§229

<i>nom.ent.</i>	<i>gen.ent.</i>	<i>part.ent.</i>	<i>gen.fl.</i>	<i>part.fl.</i>	
k'ott (AT)	koti (BN)	k'otti (BT)	k'otti\de (BT)	k'ottle (BTV)	'sekk'
sōber (AN)	sōbra (BN)	s'ōpra (BT)	s'ōpra\de (BT)	s'ōpr\u (BTV)	'venn'
mōte (AN)	m'ōtte (AT)	mōte\t (AN)	mōte\te (AN)	m'ōtte\id (AT)	'tanke'
liige (AN)	l'iikme (BT)	liige\t (AN)	l'iikme\te (BT)	l'iikme\id (BT)	'medlem'
raamat (A0)	raamatu (B0)	raamatu\t (B0)	raamatu\te (B0)	raamatu\id (B0)	'bok'
hobune (A0)	hobuse (B0)	hobus\t (C0)	hobus\te (C0)	hobuse\id (B0)	'hest'

<i>ma-inf.</i>	<i>da-inf.</i>	<i>pres.</i>	<i>nud-partisipp</i>	
'õppi\ma (AT)	'õppi\da (AT)	õpi\b (AN)	õpi\tud (AN)	'lære'
s'aat\ma (AT)	s'aat\va (AT)	saada\b (BN)	saade\tud (CN)	'sende'
r'utta\ma (AT)	ruta\ta (AN)	r'utta\b (AT)	ruta\tud (AN)	'skynde seg'
v'aatle\ma (AT)	vaadel\da (BN)	v'aatle\b (AT)	vaadel\dud (BN)	'iakta'
kõnele\ma (A0)	kõnel\da (B0)	kõnele\b (A0)	kõnele\dud (B0)	'tale'

Plasseringen av oppslagsstamme og bøyningsstamme i paradigmet viser de mulige mønstrene for utlydsveksling (ABBBB, ABAB osv.), plasseringen av sterkt og svakt stadium i paradigmet framgår av mønstrene for stadieveksling (NTTTT, NTNNT, TTNN osv.).

STADIEVEKSLINGEN

Språkhistorisk sett har stadievekslingen oppstått i bestemte lydmessige omgivelser: sterkt stadium stod foran åpen stavelse, eks. **l'inna** (*part.ent.*); svakt stadium stod foran lukket stavelse, eks. **linna\ln** (historisk *gen.ent.*), **linna\ld** (*nom.fl.*). I dagens språk er endelsen -n forsvunnet fra genitiv, men selve stadievekslingen er bevart.

§230

I ord med stadieveksling gjelder stort sett følgende regler for bruken av stammevariantene:

A. Nomen:

- 1) nominativ og partitiv entall har samme stadium,
- 2) genitiv entall skiller seg både fra nominativ og partitiv,
- 3) genitiv flertall har vanligvis samme stadium som partitiv entall,
- 4) partitiv flertall har alltid sterkt stadium.

De grunnleggende mønstrene for stadieveksling i nomen er dermed følgende:

NTTTT (**l'eht** 'blad'), NTNNT (**hammas** 'tann'), 00000 (**aasta** 'år').

<i>nom.ent.</i>	<i>gen.ent.</i>	<i>part.ent.</i>	<i>gen.fl.</i>	<i>part.fl.</i>
l'eht (T)	lehe (N)	l'ehte (T)	l'ehte\de (T)	l'eht\i (T)
hammas (N)	h'amba (T)	hammas\t (N)	hammas\te (N)	h'amba\id (T)
'aasta (0)	'aasta (0)	'aasta\t (0)	'aasta\te (0)	'aasta\id (0)

De største unntaka danner:

- a) typen **sōber** der nominativ entall har svakt stadium (NNTTT):

sōber (N)	sōbra (N)	s'ōpra (T)	s'ōpra\de (T)	s'ōpr\u (T)
padi (N)	padja (N)	p'atja (T)	p'atja\de (T)	p'atj\u (T)

b) typen **liige** der genitiv flertall (og alle former dannet av denne) har sterkt stadium (NTNTT):

liige (N)   l'iikme (T)   liige\lt (N)   **l'iikme\te** (T)   l'iikme\lid (T)

B. Verb:

- 1) *ma*-infinitiven har sterkt stadium,
- 2) *da*-infinitiven og presens har forskjellig stadium,
- 3) *tud*-partisippet har for det meste svakt stadium.

De vanlige mønstrene for stadieveksling i verb er dermed følgende:

TTNN ('**øppima** 'lære'), TNTN (**h'akkama** 'begynne'), 0000 (**ela\ma** 'leve').

<i>ma-inf.</i>	<i>da-inf.</i>	<i>pres.</i>	<i>tud-partisipp</i>
' øppi\ma (T)	' øppi\da (T)	' opi\b (N)	' opi\tud (N)
h'akka\ma (T)	haka\ta (N)	h'akka\b (T)	haka\tud (N)
ela\ma (0)	ela\da (0)	ela\b (0)	ela\tud (0)

De viktigste unntaka er:

a) typene **seisma** og **naerma** der *tud*-partisippet har sterkt stadium (TTNT):

s'eis\ma (T)   **s'eis\ta** (T)   **seisa\b** (N)   **s'eis\tud** (T)   'stå'
l'aul\ma (T)   **l'aul\da** (T)   **laula\b** (N)   **l'aul\dud** (T)   'syng'

b) typen **tulema** 'komme' der også *ma*-infinitiven har svakt stadium (NTNT):

tule\ma (N)   **t'ull\ta** (T)   **tule\b** (N)   **t'ul\du** (T)

Merk: Denne typen blir tradisjonelt ikke regnet som stadieveksling.

RETNINGEN PÅ STADIEVEKSLINGEN

§231

Etter retningen på stadievekslingen deler vi i *sterk* → *svak* (T → N) og *svak* → *sterk* (N → T).

a) Det vanligste er vekslingen *sterk* → *svak*. Av nomen gir den sterkt stadium i nominativ og svakt stadium i genitiv entall etter grunnmønsteret TNTTT:

t'und (T) – **tunni** (N) – t'undi (T) – t'undi\de (T) – t'und\e (T)   'time'

Og av verb gir den vekslingen sterkt stadium i *da*-infinitiv og svakt stadium i presens etter grunnmønsteret TTNN:

s'undi\ma (T) – **s'undi\da** (T) – **sunni\b** (N) – sunni\tud (N)   'vinge'

b) I stadievekslingen *svakt* → *sterkt* står de samme formene i sterkt stadium. Grunnmønster for nomen NTNNT:

tunne (N) – **t'unde** (T) – tunne\t (N) – tunne\te (N) – t'unde\id (T)   'følelse'

og grunnmønster for verb TNTN:

r'ända\ma (T) – **rännä\ta** (N) – **r'ända\b** (T) – rännä\tud (N)   'vandre'

Med utgangspunkt i disse mønstrene for stadieveksling kan en dele orda i tre grupper:

- 1) ord uten stadieveksling,
- 2) ord med veksling *sterk* → *svak*,
- 3) ord med veksling *svak* → *sterk*.

STADIEVEKSLING OG UTRYDSVEKSLING

I hvert mønster for stadieveksling kan det forekomme ord med forskjellige mønster for utlydsveksling, særlig er dette tilfelle med ord som ikke har stadieveksling, eks.:

<i>nom. ent.</i>	<i>gen.ent.</i>	<i>part.ent.</i>	<i>gen.fl.</i>	<i>part.fl.</i>
öpik (A0)	öpiku (B0)	öpiku\t (B0)	öpiku\te (B0)	öpiku\id (B0) ‘lærebok’
habe (A0)	habeme (B0)	habet (A0)	habeme\te (B0)	habeme\id (B0) ‘skjegg’
inimene (A0)	inimese (B0)	inimes\t (C0)	inimes\te (C0)	inimes\i (C0V) ‘menneske’
mõte (AN)	m'õtte (AT)	mõte\t (AN)	mõte\te (AN)	m'õtte\id (AT) ‘tanke’
hammals (AN)	h'amba (BT)	hammals\t (AN)	hammals\te (AN)	h'amba\id (BT) ‘tann’
<i>ma-inf.</i>				
ela\ma (A0)	ela\da (A0)	ela\b (A0)	ela\tud (A0)	‘bo’
rabele\ma (A0)	rabel\da (B0)	rabele\b (A0)	rabel\dud (B0)	‘kave’
v'aata\ma (AT)	vaada\ta (AN)	v'aata\b (AT)	vaada\tud (AN)	‘se på’
v'aatle\ma (AT)	vaadle\da (BN)	v'aatle\b (AT)	vaadle\dud (BN)	‘iakutta’

BØYNINGSTYPER

I estiske grammatikker og ordbøker blir orda klassifisert etter bøyningstyper (og det eksisterer mange ulike prinsipper for dette). I den typologien som her blir gitt i Tillegg 2, er de orda gruppert sammen som blir bøyd på samme måte ifølge 3 kriterier:

§232

- 1) alle former har samme varianter av bøyningsendelsene,
- 2) samme mønster for utlydsvekslingen,
- 3) samme mønster for stadievekslingen.

I typeklassifiseringene blir det bare regnet med vekslingsmønster (§ 229), og ikke tatt hensyn til alle de konkrete utlyds- og innlydsendingene (jf. § 29-32).

Hver bøyningstype har fått en typebeskrivelse som består av grunnformene. I grunnformene kommer alle forskjellene fram, både i bruken av stammevarianter og i endelser (se Tillegg 2).

Alle andre bøyningsformer kan vi danne analogisk ved hjelp av grunnformene:

- 1) alle former som er avledet av ei grunnform, har alltid én og samme stammevariant,
- 2) alle endelsesvarianter kan på sin side avledes av grunnforma.

GRUNNFORMER OG ANALOGIFORMER

Av grunnformene kan en ved hjelp av analogireglene danne de andre bøyningsformene (jf. oversikt over formverket i Tillegg 1) og dessuten regelmessige avledninger (nærmere om dette i analogireglene, Tillegg 3). Grunnformene er følgende:

§233

Nomen:

gen.ent. (§ 116):

- alle kasus i entall fra og med illativ
- nominativ flertall
- diminutiv (§ 37)
- komparativ (§ 73)

gen.flit. (kap. 29):

- kasusene i *de*-flertall (fra og med illativ)

part.flit. (og gen.ent.):

- parallelformene i vokalflertall (fra illativ av) (§ 234)
- kort superlativ (*i*-superlativ) (§ 76)

Verb:

ma-infinitiv (§ 206):

- preteritum
- presens partisipp (*v*-partisipp)
- kvotativ (*vat*-forma)
- kasusformene av *ma*-infinitiv
- verbavledningene på *-ja*, *-mine*

da-infinitiv (§ 198):

- gerundium (*des*-forma)
- *nud*-partisippet (og sammensatte former med dette)
- kortformene av preteritum kondisjonalis
- imperativ (unntatt 2. p. ent.) og jussiv

presens (§ 20):

- presens indikativ i alle personer
- imperativ 2. p. entall
- presens kondisjonalis i alle personer

tud-partisippet (kap. 36):

- tidsformene i impersonal indikativ
- andre modus i impersonal
- impersonalt presens partisipp (*tav*-partisippet)
- impersonal *ma*-infinitiv

FLERTALLSBØYNINGEN 2: VOKALFLERTALL

§234

A. Ved sida av vanlig flertall med formativen **-de/-te** (såkalt *de*-flertall, se § 146-149) blir det brukt ei kortere flertallsform: **lähemail päevil** (= lähematel päevadel) ‘(i/på) de nærmeste dagene’, äri **asjus** (= äri asjades) ‘i forretningsaker’. Dette heter vokalflertall. Det er ei gammel flertallsform som ofte forekommer i folkeviser og eldre vendinger. Den er innført på nytt i moderne skriftspråk som likeverdig parallelform til *de*-flertall.

Vokalflertall blir dannet med vanlige kasusendelser (-sse, -s, -st, -le osv.), men mangler formativen **-de/-te**. I stedet har den flertallsvokalene **i**, **e**, **u** foran kasusendelsene (se Tillegg 3). For å kunne danne vokalflertall er det nødvendig å kjenne til partitiv flertall (se kap. 31).

B. Vokalflertall kan være av to slag: *i*-flertall, se punkt (1), og stammeflertall, se punkt (2).

1) Vi kan avlede *i*-flertall av partitiv flertall på **-id**. Vi tar helt enkelt bort endelsen **-d**, og i stedet legger vi til den aktuelle kasusendelsen. F.eks.:

<i>nom.ent.</i>		<i>part.flit.</i>	<i>i-flt.</i>	<i>de-flt</i>
ilus	‘vakker’	ilusa\v{id}	ilusa\isse	ilusa\tesse
			ilusa\il	ilusa\tel
tütar	‘datter’	t'ütre\id	... t'ütre\ist	tütar\dest

raamat	'bok'	raamat <u>u</u> id	raamat <u>u</u> is	raamat <u>u</u> tes
arvuti	'datamaskin'	arvute <u>l</u> id	arvute <u>l</u> ilt	arvut <u>l</u> telt (<i>i→e</i>)
p'uu	'tre'	p'u <u>l</u> id	p'u <u>l</u> ile	p'u <u>l</u> delle (<i>uu→u</i>)

Merk: De sekundære stammeendringene som skjer foran endelsen **-id** (*i→e, uu→u*) gjør seg også gjeldende i de forskjellige formene av *i*-flertall (se § 155).

➔ Mees on vajunud **sügavaisse mõtteesse** (= sügavatesse mõtetesse) ‘Mannen har sunket ned i dype tanker’. Ta oli oma elu **parimais aastais** (= parematest aastatest) ‘Han var i sin beste alder (eg. i sitt livs *beste år*)’. Öpetaja jutustas **võõraist maist ja rahvaist** (= võõrastest maadest ja rahvastest) ‘Læreren fortalte om *fremmede land og folk*’. **Ilusail hommikuil** (= Ilusatel hommikutel) on tore jalutada ‘Det er fint å gå en tur *på vakre morgener*’.

2) Stammeflertall har sammenheng med vokalendelsen i partitiv flertall. Om partitiv flertall ender på **-e, -i, eller -u**, kommer den samme vokalen igjen i de andre flertallsformene. Vi bruker da vokalflertall-stammen (V) i bøyningen (se § 160, 227-229). Ord med stadieveksling (se § 31-32, 230-231) får i vokalflertall samme stadium som i genitiv entall og det vil nesten alltid si svakt stadium. F.eks.:

nom.ent.	gen.ent.	part.fl.	stamme-fl.	de-fl.
j'alg	'fot'	jala	j'alg <u>u</u>	jalu <u>le</u>
k'ord	'gang'	korra	k'ord <i>l</i>	korr <u>il</u>
sõber	'venn'	sõbra	s'õpr <u>u</u>	sõbr <u>usse</u>
s'uur	'stor'	suure	s'uur <i>l</i>	suur <u>ll</u>
õnnelik	'lykkelig'	õnneliku	õnnel'ikk <u>e</u>	õnnelik <u>e</u> st
sõda	'krig'	sõja	sõd <u>u</u>	sõj <u>u</u> s
vana	'gammel'	vana	van <u>u</u>	van <u>u</u> lt

➔ Ta kadus mu **silmist** (= silmadest) ‘Han forsvant fra min synkrets (eg.: ut av mine øyne)’. Õnnelik naeratus **huulil** (= huultel) ‘Et lykkelig smil på leppene’. Me ootame **uusi töid** meie **kunstnikelt ja kirjanikelt** (= kunstnikkudelt ja kirjanikkudelt) ‘Vi venter på nye arbeid av våre kunstnere og forfattere’.

C. Det går ikke å danne vokalflertall av ord som i *part.fl.* bare har endelsen **-sid** (typene **kõne, nimi, jõgi**), eks.: **ema** ‘mor’, *part.fl.* **ema**sid; **jõgi** ‘elv’, *part.fl.* **jõge**sid (§ 159).

Heller ikke av ord som i *gen.ent.* består av bare 1 stavelse, eks: rida **r'ea** (selv om *part.fl.* er ridu), tuba **t'oa** (selv om *part.fl.* er tube).

Ord som i entall i svakt stadium mister stamme-s, beholder **-s** i stammeflertall, men langstaving blir svekket:

nom.ent.	gen.ent.	part.fl.	stamme-fl.	de-fl.
'uus 'ny'	uue	'uus <u>i</u>	uus <u>ile</u>	uu <u>tele</u>
käsi 'hånd'	k'ää	käs <u>i</u>	käs <u>il</u> st	kä <u>test</u>

D. Parallelformene i *i*-flertall er svært regelmessige, selv om stammeflertall er relativt sjeldent brukt. Særlig opptrer formene i faste uttrykk (**jalule tõusma** ‘reise seg, komme seg på beina’, **käsist ja jalust seotud** ‘bundet på hender og føtter’, **silmist kaduma** ‘forsvinne ut av syne’ osv.).

Konsekvent og dertil som foretrukket bøyning er stammeflertall brukt bare i ord av typen **õnnelik**. Der er stammeflertall til og med vanlig i *gen.fl.*, der vi ellers normalt ikke finner vokalflertall (**õnnelik**e / **õnnelikku**de).

Vokalflertall blir vanligvis ikke brukt i kasusene terminativ, essiv, abessiv og komitativ. Her danner igjen typen **õnnelik** unntaket.

E. Eksempler på bøyningen i flertall, her av 'aasta 'år', j'alg 'fot' og õnnelik 'lykkelig'.

<i>nom.</i>	'aasta\d	jala\d	õnneliku\d
<i>gen.</i>	'aasta\te	j'alg\ade	õnnelik\e (/ õnnel'ikkude)
<i>part.</i>	'aasta\id	j'alg\u	õnnel'ikk\e (/ õnnel'ikku\sid)
<i>ill.</i>	'aasta\tesse / 'aasta\is	j'alg\adesse / jal\u\ss se	õnnelik\e\ss e (/ õnnel'ikku\desse)
<i>iness.</i>	'aasta\tes / 'aasta\is	j'alg\ades / jal\u\ss	õnnelik\e\ss (/ õnnel'ikku\des)
<i>elat.</i>	'aasta\test / 'aasta\ist	j'alg\adest / jal\u\st	õnnelik\e\st (/ õnnel'ikku\dest)
<i>all.</i>	'aasta\tele / 'aasta\ile	j'alg\adele / jal\u\le	õnnelik\e\lele (/ õnnel'ikku\dele)
<i>adess.</i>	'aasta\tel / 'aasta\il	j'alg\adel / jal\u\l	õnnelik\e\l (/ õnnel'ikku\del)
<i>abl.</i>	'aasta\telt / 'aasta\ilt	j'alg\adelt / jal\u\lt	õnnelik\e\lt (/ õnnel'ikku\delt)
<i>transl.</i>	'aasta\teks / 'aasta\iks	j'alg\adeks / jal\u\ks	õnnelik\e\ks (/ õnnel'ikku\deks)
<i>term.</i>	'aasta\teni	j'alg\adeni	õnnelik\e\ni (/ õnnel'ikku\deni)
<i>ess.</i>	'aasta\tena	j'alg\adena	õnnelik\e\na (/ õnnel'ikku\dena)
<i>abess.</i>	'aasta\teta	j'alg\adeta	õnnelik\e\ta (/ õnnel'ikku\deltata)
<i>komit.</i>	'aasta\tega	j'alg\adega	õnnelik\e\ga (/ õnnel'ikku\dega)

Tekst

EESTI (II)

Eesti rahvas on paljudel aladel suutnud anda väärthuslikku lisa inimkonna kultuurivara-de salve. Eestlaste seas on tekkinud üks suuremaid rahvaluule kogusid Euroopas: on üles kirjutatud umbes 800 000 [kaheksasada tuhat] rahvalaulu, mis on rahva seas sajandite jooksul loodud ja suulise pärandina põlvest põlve edasi kantud.

1861. a. [tuhande kaheksasaja kuuekümnne esimesel aastal] ilmus eesti rahvaeepos "Kalevipoeg" trükitis. Kalevipoeg on muinas-eesti kangelane, kelle vägitegusid kirjeldabki nimetatud eepos. Selle on kokku seadnud "laulusa" Friedrich Reinhold Kreutzwald.

Üle 130 [saja kolmekümne] aasta on ka möödunud eesti suurte laulupidude algusest 1869. a. [tuhande kaheksasaja kuuekümnne üheksandal aastal]. Laulupidusid korraldatakse praegu iga viie aasta tagant ja neile koguneb kümneid tuhandeid lauljaid. Öeldakse, et eestlased on "laulja rahvas". Selles ütluses on tõesti palju tööt. Igal pool, kus eestlased kokku tulevad, kõlab peagi eesti laul.

Esimesed trükitud eestikeelsed raamatud ilmuvad 16. [kuueteistkümnenda] sajandi alguses. Need on köik usulise sisuga tõlketeosed. Eesti ilmaliku kirjanduse algus langeb hilisemasse aega ja päaseb öitsele alles möödunud sajandi keskpaiku – ajal, mida me nimetame eesti "ärkamisajaks". Peamist osa mängib sel ajal luule. Sajandi suurim luuletaja on Lydia Koidula, kelle luuletusi loeb rahvas tol ajal tõelise vaimustusega. Ilmuvad ka mitmed ajaloolised romaanid eesti rahva minevikust, mis aitavad tõsta eestlaste rahvuslikku iseteadvust.

Käesoleva sajandi kirjanikest ja kunstnikest võib esile tõsta paljusid, kelle looming kuulub rahvusvahelisse klassi. Vanema põlve kirjanikest tuleb mainida Anton Hansen Tammsaaret, Eduard Vildet, Karl August Hindreyd, August Gailitit. Väärib esiletõstmist ka luuletajate Gustav Suuitsu ja Marie Under'i kõrgeklassiline looming. Sõja jalust põgenenute hulgas oli palju kirjanikke, kes avaldasid olulise osa oma toodangust võõrsil: Kanadas, Rootsis jne. 1960-ndatel aastatel siirdus aga kirjanduse keskkpunkt kõdumaale tagasi. Selle aja tähtsaid kirjanikke on Artur Alliksaar, Jaan Kaplinski, Hando

Runnel, Arvo Valton ja teised. Jaan Krossi, Viivi Luige ja Tõnu Õnnepalu (ehk Emil Tode) romaanid on tõlgitud mitmesse keelde.

Rahvusvaheliselt tuntud ja hinnatud on eesti graafikud Eduard Viiralt, Kaljo Pöllu ja teised. Moodsa maalikunsti tuntumaid esindajaid on Jüri Arrak. Kultuurinimiste hulgas on ka palju heliloojaid. Näiteks Arvo Pärti suhtutakse terves maailmas suure lugupidamisega.

Paljude noorema põlve eesti kirjanike, kunstnike ja teadlaste saavutused on tunnustust leidnud kogu maailmas. Ka spordi alal on eestlased jõudnud maailma tippu. Oletatavasti paljud norralased mäletavad kiiruisutajat Ants Antsonit ja kahevõistlejat Allar Levandit. Spordihuvileisele ei ole tundmatud ka noorte suusatajate Kristina Šmiguni ja Andrus Veerpalu ega kümnevõistleja Erki Noole nimed.

MAA TULEB TÄITA LASTEGA

Maa tuleb täita lastega
ja täita lastelastega
ja lastelastelastega
maa tuleb täita lastega
ja laulude ja lastega
ja kõige vastu võidelda
mis võõrastav või vaenulik
mis vaenulik või valelik
ja võidelda kus võimalik
kus võimalik ning vajalik
sest elu kõik on ajalik
ja lastele jäab tulevik
ja maa ja kõik see minevik
maa tuleb täita lastega
kui olev tahab olemist
ja tuleviku tulemist
maa tuleb täita lastega
maa oma enda lastega
ja laulude ja lastega
maa tuleb täita lastega

Ilus, ilus, ilus on maa,
ilus on maa mida
armastan.

(Hando Runnel)

Ordliste

ajallik, -liku, -l'ikku, -l'ikk\�	kortvarig
'Artur Allik\�s'aar, -saare, -s'aar\t	(forfatter, 1923-1966)
'Ants 'Antson, -i, -i\t	(skøytel\�per, f. 1938)
Jüri Arrak, -u, -u\t	(kunstner, f. 1936)
avalda\�ma, -\da, -\b, -\tud	gi ut, offentliggj\�re
'eepos, -e, -\t, -\i / -e\id	epos

eesti -k'eelne	-se, -se\l t, -se\l id	estiskspråklig, på estisk
esile		fram
esile-t'õstmi ne , -se, -s\l t, -s\l i / -se\l id		framheving
esindaja , -, -\l t, -\l id		representant
'August Gailit , -i, -\l t		(forfatter, 1891-1960)
graafik , -u, -u\l t, -u\l id		grafiker
heli'l'ooja , -, -\l t, -\l id		komponist
h'inda\ma , hinna\ta, h'inda\l b, hinna\tud		verdsette, sette pris på
K'arl 'August H'indrey , -, -\l d		(forfatter, 1875-1947)
ilmallik , -liku, -l'ikk\l e		verdslig
inimlk'ond , -konna, -k'onda		menneskehett
ise-t'eadvus , -e, -\l t, -\l i		selvbevissthet
jalust		unna (eg.: fra beina)
> sõja jalust põgene\ma		flykte unna krigen
kahe v'öistleja , -, -\l t, -\l id		kombinertløper
Kalevi-p'oeg , -poja, -p'oega, -p'oeg\l i		(Kalevs sønn; nasjonalepos)
Kanada , -, -\l t		Kanada
J'aan Kapl'inski , -, -\l t		(forfatter, f. 1941)
k'esk-p'aik , -paiga, -p'aika, -p'aik\l u		midt, senter
k'esk-p'unkt , -punkt, -p'unkti, -p'unkt\l e		midtpunkt
k'iir-uisutaja , -, -\l t, -\l id		hurtigløper
kirjelda\ma , -\l da, -\l b, -\l tud		beskrive, skildre
kogu , -, -, -\l sid		samling, kolleksjon
kogune\ma , -\l da, -\l b, -\l tud		samle seg
Lydia Koidula , -, -\l t		(forfatter, 1843-1886)
Friedrich Reinhold Kr'eutzlw'ald ,		(forfatter, 1803-1882)
-waldi, -w'aldi		
J'aan Kr'oss , Krossi, Kr'ossi		(forfatter, f. 1920)
kultguri-inime ne , -se, -s\l t, -s\l i		kulturperson
kultuuri-vara , -, -, -\l sid		kulturskatt
kõla\ma , -\l da, -\l b, -\l tud		lyde
k'õrge-klassili ne , -se, -s\l t, -s\l i		førsteklasses, ypperlig
k'äes-olev , -a, -a\l t, -a\l id		foreiggende, nåværende
k'ümne v'öistleja , -, -\l t, -\l id		tikjemper
lapse l'aps , -lapse, -l'as\l t, -l'aps\l i		barnebarn
lapse-lapse l'aps , -lapse, -l'as\l t, -l'aps\l i		oldebarn
laulu-isa , -, -, -\l sid		sangfar
laulu-pidu , -p'eo, -pidu, -pidu\l sid		sangfest
'Allar Levandi , -, -\l t		(skiløper, f. 1965)
lisa , -, -, -\l sid		tillegg
looming , -u, -u\l t, -u\l id		(kunstnerisk) produksjon
lugu pidamilne , -se, -s\l t		aktelse
Viivi L'uik , Luige, L'uike		(forfatter, f. 1946)
luule , l'uule, luule\l t		lyrikk
luuletaja , -, -\l t, -\l id		lyriker
luuletus , -e, -\l t, -\l i		dikt
maali-k'unst , -kunsti, -k'unsti, -k'unst\l e		malerkunst
m'aini\ma , -\l da, -\l b, -\l tud		nevne
minelvik , -viku, -v'ikk\l e, -v'ikk\l e		fortid
m'itme\l d , -\l te, -\l id (flt.)		flere
muinas-eesti		forhistorisk, fra estisk oldtid

Erki N'ool , Noole, N'oollt	(idrettsmann, f. 1970)
olemilne , -se, -s\l t, -s\l i	væren, det å være
oletetavasti	antakeligvis
olev , -a, -a\l t, -a\l id	værende, det som er
p'eamilne , -se, -s\l t, -s\l i / -se\l id	viktig, hoved-
põgenema , -\da, -b, -\tud	flykte
Kaljo Pöllu , -, -\t	(kunstner, f. 1934)
p'õlv , põlve, p'õlve, p'õlve\sid / p'õlv\i	generasjon
pärand , -i, -i\l t, -e\l id	arv, arvegods
Arvo Pärt , Pärdi, Pärti	(komponist, f. 1935)
pääse\ma , pääse\da, pääse\b, pääse\tud	komme, slippe
r'ahva\eebos , -e, -\t, -\i / -e\l id	nasjonalepos
r'ahva\aul , laulu, \aulu, \aul\ae	folkevise
r'ahva\luule , \uule, \luule\tud	folkediktning
r'ahvus\aheli\ne , -se, -s\l t, -s\l i	internasjonal
Hando R'unnel , -i, -i\l t	(forfatter,)
saavutus , -e, -\t, -\i	prestasjon
sajand , -i, -i\l t, -e\l id	århundre
s'alv , salve, s'alve, s'alve\sid	forrådsrom
(k'okku) s'ead\ma , s'ead\da, s'ea\b, s'ea\tud	sette sammen
s'eas (postp.)	i, bland
s'iirdu\ma , -\da, -\b, -\tud	flytte
sisu , -, -\sid	innhold
spordi\huvili\ne , -se, -s\l t, -s\l i	idrettsinteressert
G'ustav S'uits , Suitsu, Suitsu	(forfatter,)
s'uuli\ne , -se, -s\l t, -s\l i / -se\l id	munlig
suusataja , -, -\t, -\id	skiløper
Kristina Šmig'\un , Šmiguni, Šmig'\uni	(skiløper, f. 1977)
tagant	bak, bakfra
> iga viie 'aasta tagant	hvert femte år
'Anton H'ansen T'ammsaare , -, -\t	(forfatter, 1878-1940)
t'eadla\ne , -se, -s\l t, -s\l i / -se\l id	vitenskapsmann
t'ekki\ma , t'ekki\da, teki\b, teki\tud	oppstå, bli til
t'ipp , tipu, t'ippu, t'ippu\sid / t'ipp\ae	topp
Emil Tode , -, -\t	(forf. se Tõnu Õnnepalu)
tol\ ajal	dengang
toodang , -u, -u\l t, -u\l id	produksjon
tr'ükk , trüki, tr'ükk\ae	trykk
> 'ilmu\s trüki\ls	kom på trykk
tulemi\ne , -se, -s\l t, -s\l i	komming, det som kommer
t'undmatu , -, -\t, -\id	ukjent
tunnustus , -e, -\t, -\i,	anerkjennelse
t'õeli\ne , -se, -s\l t, -s\l i / -se\l id	sann, virkelig
t'ölke'teos , -e, -\t, -e\l id	oversatt verk
Marie Under , -i, -i\l t	(forfatter, 1883-1980)
usuli\ne , -se, -s\l t, -s\l i	religiøs
vaenullik , -liku, -l'ikkku, -l'ikk\ae	fiendtlig
vaimustus , -e, -\t, -\i	begeistring
vajallik , -liku, -l'ikkku, -l'ikk\ae	nødvendig
valellik , -liku, -l'ikkku, -l'ikk\ae	løgnaktig
Arvo V'alton , -i, -i\l t	(forfatter, f. 1935)

Andrus V'eerpalu , -,- / -\t	(skiløper, f. 1971)
Eduard Viiralt , -i,-i\t	(kunstner, 1898-1954)
Eduard Vilde , -, -\t,	(forfatter, 1865-1933)
võõrastav , -a, -a\t, -a\id	fremmed, underlig
võõrsil	i utlandet
vägi tegu , -teo, -tegu, -tegu\sid	bragd, stordåd
vääri\ma , vääri\da, väärili\b, väärili\tud	være verd, fortjene
väärtuslik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\e	verdifull
'oitsele	i blomst
Tõnu Õnnepalu , -, - / -\t	(forfatter, f. 1962)
'ärkamis'aeg , -aja, -aega, -aeg\u	oppvåkningstid

Uttrykk

PEREKOND

Esivanemad. Vanemad.
Vanaisa. Vanaema.
Isa. Ema. Laps(ed).
Lapselaps. Lapselapselaps.
Poeg. Tütar. Vend. Öde.
Poolvend. Poolöde.
Võõrasema. Võõrasisa.
Lapsendamine. Lapsendatud.
Kasuisa. Kasuema. Kasulaps.
Äi. Ämm.
Väimees. Minia.
Onu. Tädi.
Sugulane. Kodurahu.
Kihlus. Laulatus. Pulmad.
Pruut. Peigmees.
Kihlasõrmus. Laulatussõrmus.
Abielu. Abielluma. Ma abiellun.
Ta läks mehele.
Ta võttis naise.
Nad abiellusid.
Abikaasa. Mees. Naine.
Mesinädalad. Pulmareis.
Hõbepulm. Kuldspum.
Abielus. Vallaline.
Elukaaslane. Vabaabielu.
(Abielu)lahutus. Lahutatud.
Lesk. Lein.
Ristsed. Ristiema. Ristiisa.
Leer. Leerilaps [Leeriöpilane].
Matused. Muldasängitamine.
Surnuaed. Haud.

FAMILIE

Forfedre. Foreldre.
 Bestefar. Bestemor.
 Far. Mor. Barn(a).
 Barnebarn. Oldebarn.
 Sønn. Datter. Bror. Søster.
 Halvbror. Halvsøster.
 Stemor. Stefar.
 Adopsjon. Adoptert.
 Fosterfar. Fostermor. Fosterbarn.
 Svigerfar. Svigermor.
 Svigersønn. Svigerdatter.
 Onkel. Tante.
 Slektning. Hjemmefred.
 Forlovelse. Vielse. Bryllup.
 Forlovede;brud. Forlovede;brudgom.
 Forlovelsesring. Vielsesring.
 Ekteskap. Gifte seg. Jeg gifter meg.
 Hun giftet seg.
 Han giftet seg.
 De giftet seg.
 Ektemake. Mann. Hustru /kone.
 Hvetebroddsdager. Bryllupsreise.
 Sølvbryllup. Gullbryllup.
 Gift. Ugift /enslig.
 Livsledsager, samboer. Samboerskap.
 Skilsmisse. Skilt.
 Enke /enkemann. Sorg.
 (Barne)dåp. Gudmor. Gudfar.
 Konfirmasjon. Konfirmant.
 Begravelse. Jordfesting.
 Gravlund (kirkegård). Grav.

Oppgaver

- ◇ 1. Gi eksempler på svakt stadium av følgende ord som her står i sterkt stadium: kepp, linn, sada, rida, õde, vend, lambad, viis, viga, käsi, päev, poeg, sulg, põld, juht, sõpradel, nahk, silm; (§ 230A).
hakkan, rääkida, laulma, öppida, lugesin, pidama, tundsin, teadsin, oskan, ruttan, karjuda; (§ 230B)
Eksempler: kepp > kepi; hakkan > hakata
- ◇ 2. Gi eksempler på sterkt stadium av følgende ord som her står i svakt stadium: kääne, hammas, möte, rikas, kased, mäed, käed, lehest; tunnen, laulame, teavad, võtan, tahame, osata, naeran, alates, vaadanud.
- ◇ 3. Lag 1) partitiv flertall, 2) adessiv vokalflertall, 3) genitiv flertall, 4) adessiv deflertall av følgende ord: raamat, hammas, pliatis, maja, aken, põrand, rikas, õhtu, hommik, eestlane, kirjanik, suur, uus, puhas, valge, punane, kollane, armas, kallis.
EKSEMPLER: raamatuid, raamatuil, raamatute, raamatutel; hambaid, hambail, hammaste, hammastel
- ◇ 4. Gjør om til tilsvarende kasus i vokalflertall: rikastel meestel, vanades majades, armsatele lastele, väestest inimestest, uutel õpilastel, suurtes linnades, kallitelt sugulastelt, pik Kadest juttudest, noortel kirjanikkudel ja kunstrikkudel, eestlastest ja ameeriklastest, ilusatesse tüdrukutesse, tugevatel kätel.

KAPITTEL 39

Grammatikk

AVLEDNINGER

§235

Ved avledning danner vi et nytt ord av et annet, f.eks. substantivet *en eier* av verbet *eie*. Estisk er rikt på avledninger, og her følger noen av de vanligste suffiksene (endelsene) som blir brukt til å lage substantiv, adjektiv og verb. Hvordan adverb blir avledd, se § 224.

AVLEDETE SUBSTANTIV

§236

A. Suffiks som betegner personer:

-ja

blir lagt til stammen i *ma*-infinitiv (se § 204) og betegner yrke, eller den som utfører verbhandlingen; den svarer oftest til *-er* i norsk, eks.: **algaja** ‘nybegynner’, **esindaja** ‘representant’, **kõneleja** ‘taler’, **k'uulaja** ‘tilhører’, **osa-v'ötja** ‘deltaker’, **pärija** ‘arving, arvtaker’, **tunnistaja** ‘vitne’, **valija** ‘velger’, **valitseja** ‘hersker’, **õmbleja** ‘syer, sydame’, **öpetaja** ‘lærer’

-ur

betegner en person som har til yrke eller vane å drive med noe, f.eks.: **j'alg.r'attur** ‘syklist, sykler’, **j'alg.p'allur** ‘fotballspiller’, **kalur** ‘fisker’, **kujur** ‘skulptør’, **l'endur** ‘flyger’, **södur** ‘soldat’, **v'alvir** ‘vekter, vakt’; også ord for ting: **kahur** ‘kanon’, **tegur** ‘faktor’, **vedur** ‘lokomotiv’

-nik

er en person med fast sysselsetting: **aednik** ‘gartner’, **ametnik** ‘tjenestemann’, **kirjanik** ‘forfatter’, **k'unstnik** ‘kunstner’, **k'ohtunik** ‘dommer’, **elanik** ‘innbygger, beboer’, **kodanik** ‘borger’, **põgenik** ‘flyktning’; også stoff: **h'apnik** ‘oksygen’, **vesinik** ‘hydrogen’

-ik

isik ‘person’, **imik** ‘diebarn’, **lemmik** el. **soosik** ‘yndling, favoritt’, **saadik** ‘sendebud; delegat’, **teisik** ‘dobbeltgjenger’, **võhik** ‘ikke sakkyndig, lekmann’

-lane

betegner en person etter nasjonalitet, tilholdssted eller sysselsetting: **eestlane** ‘ester, estlending’, **norralane** ‘norske, nordmann’, **r'ootslane** ‘svenske’, **s'oomlane** ‘finne’, **tallinlane** ‘tallinnboer’, **l'inlane** ‘byboer’, **pagulane** ‘flyktning’, **sugulane** ‘slektning’, **öpilane** ‘elev’, **t'eadlane** ‘vitenskapsmann’, **k'aaslane** ‘ledsager, -kamerat’; også **k'angelane** ‘helt’, **k'arsklane** ‘avholdsmann’, **s'üüdlane** ‘den skyldige’

-line

abiline ‘medhjelper, assistent’, **küalaline** ‘gjest’, **t'ööline** ‘arbeider’

-nna, -tar

betegner et kvinnelig motstykke til, eller den kvinnen som er gift med mannen som grunnordet betegner: **eestlanna** ‘estisk kvinne’, **norralanna** ‘norsk kvinne’, **l'auljanna** el. **l'auljatar** ‘sangerinne’, **m'üüjanna** ‘ekspeditrise’, **sõbranna** el. **sõbratar** ‘venninne’, **t'antsijanna** el.

t'antsijatar ‘danserinne’, **kaunitar** ‘skjønnhet, vakker kvinne’, **kuninganna** ‘dronning’ (*kuningas* ‘konge’), **krahvinna** ‘grevinne’ (*krahv* ‘greve’).

Pass på at hvis det foran *-nna* er kortstaving eller svak langstaving, så skal trykket også ligge foran *-nna*, f.eks. **sõbranna**, **krahvinna**. I de andre orda kan uttalen variere: **kuninganna / kuninganna**, **'eestlanna / 'eestlanna**

B. Handling eller resultatet av en handling:

-mine

blir lagt til stammen av *ma*-infinitiv, se § 205, og betegner verbets handling i største allmennhet; svarer oftest til *-ing*, *-ning* i norsk: **aulmine** ‘synging, sang’, **võimlemine** ‘gymnastikk’, **lugemine** ‘lesing’

-us / -dus

lagt til en verbstamme betegner handling eller resultatet av en handling: **kasvatus** oppdragelse (*kasvatama* ‘oppdra’), **armastus** ‘kjærlighet’ (*armastama* ‘elske’), **võitlus** ‘kamp’, **arvamus** ‘mening’, **harjutus** ‘øvelse’, **ettevaatus** ‘forsiktighet’ (*ette vaatama* ‘se seg for’), **s'uddlus** ‘kyss’, **igatsus** ‘lengsel’, **luulelus** ‘dikt’, **k'aotus** ‘tap’; **lubadus** ‘løfte’, **haridus** ‘utdannelse’

-is

betegner resultat av en handling: **keedis** ‘syltetøy’, **küpsis** ‘småkake’, **kivistis** ‘fossil’, **leiutis** ‘oppfinnelse’

-e

hüpe ‘hopp’ (*hüppama* ‘hoppe’), **palve** ‘bønn’ (*palvetama* ‘be’, *paluma* ‘be’), **mõte** ‘tanke’, **tunne** ‘følelse, kjensle’, **tõlge** ‘oversettelse’, **vanne** ‘ed’, **valve** ‘vakt, overvåking’

-ng

I'oeng ‘forelesning’, **istung** ‘sesjon’, **leping** ‘avtale, kontrakt’

-k

sõiduk ‘kjøretøy’, **uinak** ‘blund’, **v'eok** ‘transportmiddel’, **m'üük** ‘salg’, **s'aak** ‘avling’, **olek** ‘væreplate; tilstand’, **s'isse-tulek** ‘inntekt’, **v'älja-minek** ‘utgift’, **s'isse-käik** ‘inngang’, **koju-tulek** ‘hjemkomst’, **üle-minek** ‘overgang’

C. Abstrakte begreper:

-us / -dus

blir lagt til adjektivstammen, eks.: **t'arkus** ‘klokhet’ (*tark* ‘klok’), **rumalus** ‘dumhet’, **n'oorus** ‘ungdom’, **s'elgus** ‘klarhet’, **pikkus** ‘lengde’, **l'aius** ‘bredde’, **vanus** ‘alder’, **v'algus** ‘(dags)lys, belysning’ (*valge* ‘hvit’); og **'ainsus** ‘entall’, **m'itmus** ‘flertall’, **s'õprus** ‘vennskap’, **vabadus** ‘frihet’, **vanadus** ‘alderdom’, **iludus** ‘skjønnhet’, **tr'uudus** ‘trofasthet’

D. Plass, gruppe, område:

-la

h'aigla ‘sjukehus’, **s'öökla** ‘spisesal, kantine’, **suivila** ‘hytte, sommersted’, **v'angla** ‘fengsel’, **võimla** ‘gymnastikksal’

-stik

sõnastik ‘ordbok, ordliste’, **tähestik** ‘alfabet’, **laevastik** ‘flåte’ (*laev* ‘skip’), **m'aastik** ‘landskap’

-kond

ühisk'ond ‘samfunn’, **s'eltsk'ond** ‘selskap’, **inimk'ond** ‘menneskehethet’, **'õhkk'ond** ‘atmosfære’ (*õhk* ‘luft’), **k'eskk'ond** ‘miljø’, **t'eadusk'ond** ‘fakultet’ (*teadus* ‘vitenskap’)

-ndus

kaubandus ‘handel’ (*kaup* ‘vare’, gen. *kauba*), **kaevandus** ‘bergverk; gruve’ (*kaevama* ‘grave’), **ühendus** ‘forbindelse, kopling’

-ik

kaasik ‘bjørkeskog’ (*kask* ‘bjørk’), **kuusik** ‘granskog’ (*kuusk* ‘gran’), **männik** ‘furuskog, furuholt’ (*mänd* ‘furu’), **lepirk** ‘orekratt’ (*lepp* ‘or’)

E. Diminutiv:

-ke(ne)

betegner grunnordet i forminsket form og har en nyanse av kjælenhet (jf. § 37-38): **emake** ‘lille mamma’, **lillekene** ‘lille blomst’

AVLEDETE ADJEKTIV

§237

A. Henvisning til materiale, plass, tid, måte:

-ne

blir lagt til substantiv eller adverb og svarer ofte til *-lig*, *-ig*, *-isk* i norsk: **k'uldne** *k'esk-t'ee* ‘den gyldne middelvei’ (*k'uld* ‘gull’); **k'uldne süda** ‘et hjerte av gull’; **r'audne tervis** ‘jernhelse’ (*r'aud* ‘jern’); **villane riie** ‘ulltøy’; **liivane t'ee** ‘en grusvei’; **rasvane hani** ‘ei feit gås’ (*r'asv* ‘fett’); **tänane aja-l'eht** ‘dagens avis’ (*täna* ‘i dag’); **eilne** ‘gårsdagens’ (*eile* ‘i går’); **h'omne** ‘morgendagens’ (*h'omme* ‘i morgen’); **m'oodne n'oorus** ‘moderne ungdom’; **pr'aegune** ‘aeg ‘nåværende tid’ (*pr'aegusel ajal* ‘nå for tida’); **kolme-k'ümnne-aastane mees** ‘en trettiåring’; **igavene elu** ‘evig liv’; **patune inimene** ‘et syndig menneske’; *meie ühine* *söber* ‘vår felles venn’

B. Forskjellige egenskaper:

-line

blir vanligvis lagt til genitivforma av substantiv, f.eks.: **keeeline** språklig (*k'eel* ‘språk’, gen. *keele*), **ruuduline** ‘rutet’ (*r'uut* ‘rute’, gen. *ruudu*), **tumeda-j'uukseline** ‘mørkhåret’. Merk: **oma-vaheline tüli** ‘innbyrdes strid’, **tehniline saavutus** ‘teknisk prestasjon’

-lik

mehelik ‘mannlig’; **naiselik** ‘kvinnelig’; **pidulik silma-p'ilk** ‘et høytidelig øyeblink’; **imelik lugu** ‘en underlig historie’; **kirjalik t'eada-anne** ‘en skriftlig melding’; **avalik saladus** ‘en offentlig hemmelighet’; **ekslik arvamus** ‘en feilaktig oppfatning’; **p'iinlik olu-k'ord** ‘en pinlig situasjon’; **'usklik inimene** ‘et troende menneske’; **südamlik tänu** ‘hjertelig takk’

-kas

lagt til genitiv av substantiv svarer oftest til norsk *-rik*, *-som*, *-full*: **vaimukas** ‘åndfull’ (*v'aim* ‘ånd’, gen. *vaimu*), **töökas** ‘arbeidssom’; **andekas** ‘begavet’; **sarmikas** ‘sjarmerende’; **naljakas** ‘morsom, komisk’ (*nali* ‘spøk, skjemt’, gen. *nalja*); merk også: **punakas** ‘rødlig’; **sinakas** ‘blålig’; **hapukas** ‘syrlig’

C. Manglende egenskap:

-tu

blir lagt til genitiv av substantivet: **muretu elu** ‘et bekymringsløst liv’; **südametu tegu** ‘en hjerteløs handling’; **valutu operatsi'oон** ‘en smertefri operasjon’; **alusetu k'uuldas** ‘et grunnløst rykte’; **s'üütu nali** ‘en uskyldig spøk’. I en del tilfeller betegner likevel **-tu** nettopp en egenskap, ikke fravaeret av den, F.eks.: **kahvatu** ‘bleik’; **alatu** ‘nedrig’

-matu

blir lagt til stammen av *ma*-infinitiv: **surematu** *h'ing* ‘en udødelig sjel’ (*surema* ‘dø’); **t'undmatu** *s'uurus* ‘en ukjent storhet’ (*t'undma* ‘kjenne’); **t'undmatu** *sõduri h'aud* ‘den ukjente soldats grav’; **saamatu** *katse* ‘et klosset forsøk’ (*s'aama* ‘få, kunne’); see on **lubamatu** *tegu!* ‘det er en utilлатelig handling!’

AVLEDETE VERB**A. Verb med handling rettet mot et objekt:****-ta- (-t-), -sta-, -da-, -nda-**

Disse suffiksene kan legges til verbstammer eller til nomenstammer. Av verb danner vi kausative (forårsakende) verb, av nomen (og adverb) danner vi faktitive verb som viser en handling som skjer med en ting (*suusata\ma* = *s'uuska\dega s'öit\ma* ‘gå på ski’).

§238

<i>verb</i>			<i>kausativt verb</i>	
r'ippu\ma	‘henge (selv)’	>	riputa\ma	‘henge opp (noe)’
l'iiku\ma	‘bevege seg’	>	liiguta\ma	‘sette i bevegelse’
ärka\ma	‘våkne’	>	ärata\ma	‘vekke’
kadu\ma	‘gå tapt’	>	k'aota\ma	‘tape’
k'ustu\ma	‘slokne’	>	kustuta\ma	‘slokke’
s'öö\ma	‘spise’	>	s'ööt\ma	‘bespise, føre’
vabane\ma	‘bli fri’	>	vabasta\ma	‘befri’
arene\ma	‘utvikle seg’	>	arenda\ma	‘utvikle (noe)’
parane\ma	‘bli bra’	>	paranda\ma	‘reparere’
h'apne\ma	‘bli sur’	>	hapenda\ma	‘syrne, gjøre sur’

<i>nomen</i>			<i>faktitivt verb</i>	
s'uusk	‘ski’	>	suusata\ma	‘gå på ski’
l'aev	‘skip’	>	laevata\ma	‘seile (med skip)’
p'üsti	‘oppreist’	>	püstita\ma	‘reise opp’
p'eegel	‘speil’	>	peegelda\ma	‘speile’
k'urb	‘trist’	>	kurvasta\ma	‘være trist’
kava	‘plan’	>	kavanda\ma	‘planlegge’
eesti	‘estisk’	>	eestinda\ma	‘oversette til estisk’
laps	‘barn’	>	lapsenda\ma	‘adoptere’

B. Refleksive verb sikter tilbake til subjektet.**-u-**

<i>kausativt verb</i>			<i>refleksivt verb</i>	
m'uut\ma	‘forandre’	>	m'uutu\ma	‘forandre seg’
t'õmba\ma	‘trekke’	>	t'õmbu\ma	‘trekke seg’
k'orda\ma	‘gjenta’	>	k'ordu\ma	‘gjenta seg’
k'ohta\ma	‘treffe’	>	k'ohtu\ma	‘treffes’
v'iska\ma	‘kaste’	>	v'isku\ma	‘kaste seg’
ärrita\ma	‘irritere’	>	ärrittu\ma	‘bli irritert’
kl'eepl\ma	‘klebe, lime’	>	kl'eepu\ma	‘bli limt’
r'iimi\ma	‘rime’	>	r'iimu\ma	‘lage rim’
vari'eeri\ma	‘gjøre variert’	>	vari'eeru\ma	‘være variert’

I mange tilfeller har refleksive verb samme betydning som kausative verb sammen med pronomenet **'end/ennast** (se § 179A,B):

m'uutu\ma ‘forandre seg’ = **'end/ennast muut\ma** ‘forandre seg’

C. Translative verb angir overgang fra en tilstand til en annen:

-ne-

blir lagt til substantiv- eller adjektivstammer, eks.: **kodunema** ‘bli gjort hjemlig’ (*kodu* ‘hjem’); **järgnema** ‘følge’ (*järg* ‘rekkefølge’); **võlgnema** ‘være skyldig’ (*võlg* ‘skyld’); **tugevnema** bli sterkere’ (*tugev* ‘sterk’); **suurenema** ‘bli større’ (*suur* ‘stor’); **lühenema** ‘bli kortere, forkortes’ (*lühi* ‘kort’); **pikenema** ‘bli lengre, bli forlenget’ (*piikk* ‘lang’)

D. Momentane verb angir en plutselig, uventet handling:

-ata-

karjuma ‘skrike’ > **karjatama** ‘skrike opp’; **s'eisma** ‘stå’ > **seisatama** ‘stanse opp; innstille’

SAMMENSETNINGER MED *eba-*

§239

Hjelpeordet **eba-** er det eneste prefikset i estisk som en samtidig kan oppfatte som et sammensettningssledd. Det betegner det motsatte og svarer til forstavelsen *u-* i norsk.

Hjelpeordet **eba-** blir først og fremst lagt til adjektiv, eks.:

'aus 'ærlig' > **eba·aus** 'uærlig', *harilik* 'vanlig' > **eba·harilik** 'uvanlig', *oluline* 'vesentlig' > **eba·oluline** 'uvesentlig', *mugav* 'bekvem' > **eba·mugav** 'ubekvem', *viisakas* 'høflig' > **eba·viisakas** 'uhøflig', *öiglane* 'rettferdig' > **eba·öiglane** 'urettferdig'

Det blir også brukt i regelmessige avledninger av adjektiv: adverb på *-lt*, og substantiv på *-us*:

eba·viisakas > **eba·viisakalt**, **eba·viisakus**   ‘uhøflig’ > ‘uhøflig’ (*adv.*), ‘uhøflighet’
eba·stab'ilne > **eba·stab'iilselt**, **eba·stab'iilsus**   ‘ustabil’ > ‘ustabilit’ (*adv.*), ‘ustabilitet’

Noen ganger er **eba-** også brukt ved substantiv som ikke er avledet av adjektiv:

'onn 'lykke' > **eba·önn** 'ulykke', *jumal* 'gud' > **eba·jumal** 'avgud', *usk* 'tro' > **eba·usk** 'overtro'; eller ved verb: *önnestu\lna* 'lykkes' > **eba·önnestu\ma** 'mislykkes'

Tekst

EESTI KEEL JA TEISED KEELED

Eesti keel kuulub soome-ugri keelte hulka. Sellesse keelkonda kuuluvad veel soome, saami ja ungari keel, ja rida teisi, vähem tuntud keeli. Eestlaste lõunanaabrite lätlaste keel ei ole aga eesti keelega üldse sugulane. Läti keel koos leedu keelega moodustavad nn [niinimetatud] balti keelte gruupi, mis omakorda kuulub suurde indo-euroopa keelte gruupi. Ka norra keel kuulub indo-euroopa keelte hulka, samuti nagu suurem osa teisi euroopa keeli.

Eriti lähealt on eesti keel sugulane soome keelega. Nii sõnavaras kui ka grammatiskas on mõlemal keelel palju ühist. Tuleb aga meeles pidada, et ühise päritoluga sõnad on eesti keeles sageli palju suuremal määral "kulunud" ja seepärast lühemad kui soome keeles. Nii on eesti keeles kadunud lõpphäälik sellistes sõnades nagu *jalg* – vördle: soome *jalka*, eesti *mets* – soome *metsä*, *üks* – *yksi*, *kaks* – *kaksi*, *eile* – *eenil* jt (ja teised). Ka käänamises on soome lõpidut pikemad, nt (näiteks) *kaugest* *metsast* kõlab soome keeles *kaukaisesta* *metsästä*. Paljudel juhtudel eraldab eesti keelt soor

me keelest vaid väike erinevus hääldamises, nt eesti *isa* – soome *isä*, *mina* – *minä*, *sõna* – *sana*, *jõgi* – *joki*, *töö* – *työ*. Selliseid näiteid võib tuua sadu.

Võib ka juhtuda, et mõni sõna tähendab eesti keeles ühte asja, kuid soome keeles hoopis midagi muud. Eesti *sulane* on norra keeles ‘dreng’, kuid soome *sulhanen*, mis on sama päritoluga, on parema tähendusega: ‘brudgom’. Eesti keeles tähendab *siunata* ‘forbanne’, soome keeles aga sama sõna *siunata* tähendab ‘velsigne’. Selliseid nähtusi esineb sageli lähedastes sugulaskeeltes. Eks näiteks rootslanegi võib asjast valesti aru saada, kui taanlane või norralane talle ütleb ‘ta det rolig’. Sõna ‘rolig’ tähdab nimelt taani ja norra keeles *rahulik*, kuid rootsi keeles tähendab sama sõna *tore*, ka *naljakas*, *löbus*.

Mõningatele erinevustele vaatamata on eesti ja soome keel väga lähedased, ja tunnes ühte keelt on kergem õppida teist keelt.

Eesti keel ja norra keel ei ole küll omavahel sugulased, kuid neil on siiski rohkem ühiseid elemente kui tavaliselt arvatakse. Eestlastel on aastatuhandete jooksul olnud palju kokkupuuteid Põhjamaade elanikega, eriti rootslastega, kes samuti elavad Lääne mere kallastel. Eesti keeles leidub terve rida laensõnu põhjamaade keeltest, mis on eesti keelde tulnud peamiselt Eesti saartel elanud rootslaste vahendusel. Kuid see pole veel kõik. Me leiame suure hulga ühiseid sõnu, mis mölemal keelegel on laensõnad alamsaksa keelest. Paljudel juhtudel on raske ütelda, kas üks või teine sõna on tulnud eesti keelde otse alamsaksa keelest või rootsi keele kaudu. Teatavasti oli alamsaksa keel hilisel kesk-ajal (Hansa Liidu ajal) tähtsaks kaubanduskeepleks Põhja-Euroopas. Peale selle on eesti keeles ja ka teistes soome-ugri keeltes rida igivanu laensõnu muinasgermaani keelest.

Toome allpool näiteid selliste sõnade kohta, mis on ühised nii eesti kui ka norra keelele. Vahel kirjutatakse või hääldatakse neid sõnu kummaski keeles vähe erinevalt, kuid pole raske ära tunda, et sõnad on ühise algupäraga.

Nii näiteks tähistavad eesti ja norra keeles ühte ja sama asja järgmised sõnad: kokk (kokk), ring (ring), säng (seng), torn (tårn), lärm (larm), sama (samme), paar (par), klaar (klar),rott (rotte), riik (rike), rikas (rik), tursk (torsk), köök (kjøkken), muld (mold), näkk (nøkk), kelk (kjelke), kepp (kjepp), taldrik (tallerken), tünn (tønne), kann (kanne), nöel (nål), märkama (merke), röövima (røeve). Võrdle ka: kraav (grav), kuld (gull), kardin (gardin), pilt (bilde), pood (bod), pluus (bluse), tuvi (due), värske (fersk), sohva (sofa), tuhvel (tøffel), kohver (koffert), peegel (speil), lips (slips), tumm (stum), torm (storm), rand (strand) jm.

Leidub ka sõnu, mis on väliselt sarnased, kuid tähendavad eri asju. Siin on tegemist juhusliku kokkusattumusega. Vaadelgem näiteks järgmisi sõnu: järv, lind, hind, arm, arv, arg, vits. Ühtemoodi hääldatakse eesti saak – norra sak, vist – visst, nii – ni. Tölgigem eesti sõnad norra keelde ja norra sõnad eesti keelde!

Ordliste

'aasta-tuhalt, -nde, -nde\lt, -nde\lid	årtusen
alam-saksa	lägtysk
algu-pära, -, -, -\sid	oppinnelse
'all-p'ool	nedenfor, under

ele m'ent , -mendi, -m'enti, -m'ent\ə	element
erala\ma , -\da, -\b, -\tud	skille
eri	ulik
erinevalt	ulikt
erinevus , -e, -\t, -\i	forskjell
esine\ma , -\da, -\b, -\tud	forekomme
eur'op\o\pa	europeisk
grammatika , -, -\t, -\id	grammatikk
gr'upp , gruppi, gr'uppi, gr'upp\ə	gruppe
Hansa L'iit , Liidu, L'iitu	Hansaforbundet
igi\van\la , -a, -a, -\u / -a\sid	urgammel
indo-eur'op\o\pa	indoeuropeisk
jt [= ja teised]	o.a. (og andre)
juhus\lik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\ə	tilfeldig
kaubandus , -e, -\t, -\i	handel
k'auge , -, -\t, -\id	fjern
k'eellk'ond , -konna, -k'onda, -k'ond\i	språkfamilie
k'okku-puude , -p'uute, puude\t, -p'uute\id	kontakt, berøring
k'okku.s'attumus , -e, -\t, -\i	sammenfall
kulu\ma , -\da, -\b, -\tud	bli slitt
k'äänamilne , -se, -s\l t, -s\l i	deklinasjon, bøyning
l'aen-sõn\la , -a, -a, -\u	lånord
leedu	litauisk
l'öpp , löpu, l'öppu, l'öpp\ə	endelse
l'öpp-häälik , -u, -u\l t, -u\l id	utlyd
l'ouna-n'aabler , -ri, -ri\l t, -re\l id	sørlig nabo
lähedalt	nær
läti	latvisk
l'ätla\ne , -se, -s\l t, -s\l i / -se\l id	latvier
meeles pid\o\ma , \o pid\o\da, p'ea\b \o, \o p'ee\tud	huske på, ha for seg
muinas-germaani	urgermansk
mõninga\l d , -\te, -\id (fl.t.)	mangslags
m'ääär , määrä, m'äärä, m'äära\sid	monn, mengde
naljakals , -, -\t, -\id	morsom
nn [= n'i:i-nimetatud]	såkalt
n'ähtus , -e, -\t, -\i / -e\l id	fenomen
oma-k'orda	i sin tur
oma-vahel	seg imellom
Põhja-m'aa\l d , -m'aa\de / .maa\de, -m'\id (fl.t.)	Norden, de nordiske land
põhja-maade	nordisk
pärit\olu , -, -, -\sid	oppinnelse, opphav, herkomst
rahullik , -liku, -l'ikku, -l'ikk\ə	rolig
saami	samisk
sada , saja, sada, sad\u	hundre
sarnalne , -se, -s\l t, -se\l id	lik, liknende
s'iuna\ma , siuna\ta, s'iuna\b, siuna\tud	forbanne
soome-ugri	finsk-ugrisk
sugulalne , -se, -s\l t, -s\l i	slektning
sugulas-k'eel , keele, k'eel\l t, .k'ee\l i	beslektet språk

sula\ne , -se, -s\lt, -se\id	gårdsgutt, dreng
suurema\l määra\l (<i>adess.</i>)	i høyere grad
sõna\vara , -, -, -\sid	ordfører
t'aanla\ne , -se, -s\lt, -s\i / -se\id	danske
teatavasti	som kjent
(s'iin) on tegemis\lt (mille\ga)	her gjelder det, her dreier det seg om
tähendus , -e, -\t, -\i	betydning
tähista\ma , -\da, -\b, -\tud	betegne
'ungari	ungarsk
(selle\le) v'aatamata	bortsett fra (det)
v'aatle\ma , vaadel\da, v'aatle\b,	betrakte, iakta
vaadel\dud	
vahendus , -e, -\t, -\i	formidling
vähem	mindre, færre
väliselt	i det ytre
ühil\ne , -se, -s\lt, -se\id	felles
'ühte\cdot m'oodi	på samme måte, likt
'üldse (m'itte)	slett ikke

Uttrykk

KEELETEADUS

kirjakeel, kõnekeel
lause, pealause, kõrvallause
sõna, võörsõna, laensõna
silp, täht, häälrik
suur täht, väike täht
heliline häälrik, helitu häälrik
taishäälrik, kaashäälrik, diftong
punkt, koma, koolon, semikoolon
küsi(mus)märk, hüüumärk
jutumärgid, sulud
mõttekriips, sidekriips, lühend
nimisõna, omadussõna, määrsõna
arvsõna, asesõna, tegusõna
kaassõna, eessõna, tagasõna
sidesõna, hüüdsõna
meessugu, naissugu, kesksugu
ainsus, mitmus, arv ja isik
kääne, käänamine
sisekohakääne, väliskohakääne
nimetav, omastav, osastav
sisseütlev, seesütlev, seestütlev
alaleütlev, alalütlev, alaltütlev
saav, rajav, olev
ilmäütlev, kaasaütlev, suunduv / aditiiv
pööramine
olevik (preesens), tulevik
minevik, lihtminevik
täisminevik, enneminevik

LINGVISTIKK

skriftspråk, talespråk
setning, helsetning, leddsetning
ord, fremmedord, lånord
stavelse, bokstav, lyd
stor bokstav, liten bokstav
stemt lyd, ustemt lyd
vokal, konsonant, diftong
punktum, komma, kolon, semikolon
spørsmålstegegn, ropetegegn
anførelstegegn, parentes
tankestrek, bindestrek, forkorting
substantiv, adjektiv, adverb
tallord, pronomen, verb
adposisjon, preposisjon, postposisjon
konjunksjon, interjeksjon
hankjønn, hunkjønn, intetkjønn
entall, flertall, tall og person
kasus, deklinasjon (bøyning av nomen)
indre lokalkasus, ytre lokalkasus
nominativ, genitiv, partitiv
illativ, inessiv, elativ
allativ, adessiv, ablativ
translativ, terminativ, essiv
abessiv, komitativ, additiv
konjugasjon (bøyning av verb)
nåtid (presens), framtid (futurum)
fortid, preteritum (imperfektum)
perfektum, pluskvamperfektum

kindel kõneviis, tingiv kõneviis	indikativ, kondisjonalis
käskiv kõneviis, kaudne kõneviis	imperativ, kvotativ
jaatav lause, eitav lause	positiv setning, negativ setning
võrdlemine, võrdlusaste	komparasjon, (komparasjons)grad
algvõrre, keskvõrre, ülivõrre	positiv, komparativ, superlativ
põhiarv, järgarv, murdarv	grunntall, ordenstall, brøk
alus, öeldis, sihitis	subjekt, verbal, objekt
määrus, täiend, lisand	adverbial, attributt, apposisjon

Oppgaver

- ◇ 1. *Lag nye ord med avledningsendelser. Oversett alle orda.*
- ja: laulma, õpetama, näitlema, algama, võimlema;
 -ur: lendama, vedama, valvama, kala, sõda, jalgpall, jalgratas;
 -nik: kunst, kohtu [gen. av kohus], oma, elama, põgenema;
 -nna: norralane, eestlane, prantslane, sportlane, kuningas, näitleja
 -us: armastama, võitlema, kaotama, suudlema, igatsema, suur, pikk, rumal,
 tark, vana, noor, selge, raske, valge, sõber;
 -dus: vaba, hea, vana, truu;
 -la: söök, haise, suvi;
 -lik: (med nominativforma) rahu, püha, rahvus, riik, kirjandus, isik,
 seltskond,
 ühiskond, kunst; (med genitivforma) vend, önn, naine, mees, rahvas;
 -tu: mõte, abi, kord, asi, süü, önn;
 -matu: tänama, oskama, lahendama, lubama, tundma.
- ◇ 2. *Oversett og bøy i alle kasus:* et skriftlig arbeid, dagens avis, en begavet forfatter.
- ◇ 3. *Oversett til norsk:* Elu on võitlus. Ettevaatus on tarkuse ema. Ühenduses on jõud. Katsu olla noor nii kaua kui saad: vanadus tuleb niikuinii ja tüütab isegi ära. Välimus petab. Pea oma lubadust! See on väga tähtis küsimus! Tänane kaotus valmistab ette homset võitu. Isa loeb tänavast ajalehte. Kus on eilne leht? Tiivilised sõnad on sellised sõnad, mis on just ära lennanud, kui neid vaja läheb. Väike kolmeaastane laps mängib õues. Need on täiesti tundmatud inimesed. See on küll naljakas jutt! Te olete vaimukas inimene. Ole rahulik! Mis kellaajal sa ärkasid täna hommikul? Ärata mind homme kell pool seitse. Ma olen oma rahakoti kaotanud. Lennuk kadus metsa taha. Me tutvusime linnaga. Mu sõber tutvustas mulle oma õde.
- ◇ 4. *Oversett og lag motsetningspar med eba-:* kindel, meeldiv, normaalne, moraalne, selge, oluline, sõbralik, täpne, õige, huvitav, sobiv, küps.
- ◇ 5. *Svar på estisk (se teksten):* Millisesse keelkonda kuulub eesti keel? Millised keeled kuuluvad nn. balti keelte gruppi? Millise keelega on eesti keel eriti lähedalt sugulane? Mis tähendab soome keeles 'jalka'? Kuidas on eesti keeles soome 'joki'? Kuidas on soome keeles 'üks, kaks, kolm'? Kas eesti ja norra keel on omavahel sugulased? Kui kaua on eestlased ja rootslased elanud Läänemere ääres? Mis keelest on eesti ja norra keelde tulnud palju ühiseid laensõnu? Nimeta mõningaid sõnu, mis tähistavad eesti ja norra keeles samu asju.

KAPITTEL 40

Grammatikk

PREPOSISJONER OG POSTPOSISJONER

A. Preposisjoner med genitiv:

§240

'alla ‘under’

alla kahesaja ‘under to hundre’; *alla meetri* ‘mindre enn en meter’

läbi ‘gjennom’

läbi tule ja vee ‘gjennom ild og vann’

p'ale ‘i tillegg (til), utenom’

peale selle ‘dessuten’; *peale kauba* ‘på kjøpet’

üle ‘over’

ta kasvab mul üle pea ‘han vokser meg over hodet’; *me sõitsime üle sillा* ‘vi kjørte over bruа’

'ümber ‘kring, rundt, omkring’

ümber tule ‘rundt ilden’; *käib nagu kass ümber palava pudru* ‘går som katten om den varme grøten’

B. Preposisjoner med partitiv:

'enne ‘før’

enne lõunat ‘før lunsj, før middag’; *enne Kristust (eKr)* ‘før Kristi fødsel (f.Kr.)’

k'esk el. keset ‘midt på, midt i, midt blandt’

kesk linna ‘midt i byen’; *keset päeva* ‘midt på dagen’

m'ööda ‘langs, (bort) etter’

mööda teed ‘langs veien’; *mööda tänavat* ‘bortover gata’

piki ‘langs, langsetter’

piki kallast ‘langsetter stranda’; *piki kraavi* ‘langs grøfta’

pärast el. p'ale ‘etter’

pärast/peale lõunat ‘etter middag’; *pärast Kristust (pKr)* ‘etter Kristi fødsel’; *pärast surma* ‘etter døden’

v'astu ‘mot’

vastu seina ‘mot’ veggen; *vastu voolu* ‘mot strømmen’

C. Preposisjoner med andre kasus:

irma ‘uten’ (+ abessiv)

irma temata ‘uten ham/henne’; *irma rahata* ‘uten penger’

kuni ‘til, helt til’ (+ terminativ)

kuni linnani ‘helt til byen’; *kuni pühapäevani* ‘til søndag’

ühes el. k'oos sammen med (+ komitativ)

ühes vennaga sammen med broren; *koos teistega* sammen med andre

D. Postposisjoner med genitiv:

'alla – 'all – 'alt ‘under (hvor hen?) – under (hvor?) – nedenfra (hvorfra?)’, jf. § 69B
pole midagi uut päikese all ‘intet nytt under sola’

'ette – 'ees – 'eest ‘foran – forfra’, jf. § 69B. Merk også: **'eest** ‘for’

võitlus olemasolu eest ‘kampen for tilværelsen’; *iga hinna eest* ‘for enhver pris’; *ta põgeneb vaenlase eest* ‘han flykter for fienden’; *tee seda minu eest!* ‘gjør det for meg (i stedet for meg)!’; *viie krooni eest* ‘for fem kroner’; *üks kõigi eest ja kõik ühe eest* ‘en for alle og alle for en’

j'aoks ‘for’

mul on midagi sinu jaoks ‘jeg har noe for/til deg’

j'uurde – juures – juurest ‘til – hos, ved – fra’, jf. § 69B

ma sõidan venna juurde ‘jeg reiser til broren (min)’; *elan venna juures* ‘jeg bor hos broren (min)’; *sõidan ära venna juurest* ‘jeg reiser bort fra broren (min)’

Merk: *hea tervise juures* ‘ved god helse’

järele – järel – järelt ‘etter (hvor hen? – hvor? – hvorfra?)’

ma tulen raamatu järele ‘jeg kommer etter boka’; *ta käib minu järel* ‘han går (følger) etter meg’; *ta kadus minu järelt* ‘han forsvant (etter å ha vært) bak meg’; *haned lendasid iiksteise järel rivis* ‘gjessene fløy i rekke etter hverandre’

Merk: *üks õnnetus teise järele* ‘den ene ulykka etter den andre’; *ma igatsen sinu järelt* ‘jeg lengter etter deg’

k'audu ‘over, gjennom, per, via’

ta sõitis Eestisse Roots'i kaudu ‘han reiste til Estland via Sverige’; *posti kaudu* ‘per post’

k'eskele – k'eskel - k'eskelt ‘midt (inn) i – blant, midt i – midt ifra’

mine toa keskele! ‘gå (hvor hen?) midt inn i rommet!'; *ta seisus toa keskel* ‘han stod (hvor?) midt i rommet’; *linna keskelt* ‘fra midten av byen (hvorfra?)’

Merk: *inimeste keskel* ‘blant folk’

kohale – kohal – kohalt ‘over – fra’

lennuk ilmus linna kohale ‘et fly dukket opp over byen’; *lennuk lendab linna kohal* ‘flyet flyr over byen (befinner seg over byen)’; *lennuk kadus linna kohalt* ‘flyet forsvant over byen (eg. fra posisjonen over byen)’

k'ohta ‘om, med hensyn til’

kelle kohta see käib? ‘hvem sikter det til?’; *teated tema kohta* ‘opplysningene om ham’; *oma vanuse kohta on ta suur* ‘han er stor for alderen’

k'ätte – k'äes – k'äest ‘(i hånda), til – hos, inne, i – av, fra’, jf. § 69A

anna raamat minu kätte! ‘gi boka til meg!'; *raamat on minu käes* ‘jeg har boka, boka er hos meg’; *sain raamatu isa käest [isalt]* ‘jeg fikk boka av far’

Merk: *koht päikese käes* ‘en plass i sola’; *ta istub päikese käes* ‘hun sitter i sola’; *tule päikese kätte!* ‘kom ut i sola!'; *nad pääsesid tormi käest* ‘de slapp unna stormen’

p'eale – p'eal – p'ealt ‘på – fra’, jf. § 69A

pane raamat laua peale [lauale]! ‘legg boka (hvor hen?) på bordet!'; *vaas on laua peal [laual]* ‘vasen er (hvor?) på bordet’; *võta lilled laua pealt [laualt]!* ‘ta bort blomstene fra bordet!’

pärast ‘etter, om; for, på grunn av’

ihe aasta pärast ‘etter el. om et år’; *sinu pärast* ‘for din skyld’; *sellepärast* ‘derfor, av den grunn’

s'isse – s'ees – s'eest ‘inn i – inne i – innefra’, jf. § 69A

pane supi sisse rohkem soola! ‘ha mer salt i suppa!’

Merk: *selle aja sees* ‘i løpet av denne tida’

taha – taga – tagant ‘bak’, jf. § 69B

ma panin käed selja tha ‘jeg la hendene (hvor hen?) på ryggen’; *ta seisab ukse taga* ‘han står (hvor?) bak døra’; *tule ukse tagant välja!* ‘kom fram bak døra (hvorfra?)’!

Merk: *ta tōusis laua tagant* ‘han reiste seg fra (arbeids-, skrive-) bordet’

Men: *ta tōusis lauast* ‘han reiste seg fra (mat-, middags-) bordet’

vaheli – vahel – vahelt ‘mellom (hvor hen? – hvor? – hvorfra?)’

tule istu meie vaheli! ‘kom og sett deg (hvor hen?) mellom oss!'; *maa ja taeva vahel* ‘mellom himmel og jord’; *päike tuli pilvede vahelt välja* ‘sola brøt fram mellom skyene’

Merk: *ma läksin kolonnide vahelt läbi* ‘jeg gikk fram mellom kolonnene’

v'astu ‘mot, imot’

mul pole midagi selle vastu ‘det har jeg ingenting imot’

Merk: *ma tunnen huvi spordi vastu* ‘jeg er interessert i sport’; *huvi kunsti vastu* ‘interesse for kunst’

'ääerde – ääres – äärest ‘inntil, til – ved, innved – fra (nærheten av)’, jf. § 69B.

lähen laua äärde ‘jeg går (fram) til bordet’; *istume mere ääres* ‘vi sitter ved sjøen (på stranda)’;

tuleme mere äärest ‘vi kommer hjem fra stranda (fra sjøen)’

üle ‘om, over’

räägime selle üle [sellest] homme! ‘la oss snakke om det i morgen!'; *nad olid tema kirja üle väga imestunud* ‘de var svært forundret over brevet hans’

'ümber ‘kring, omkring’

öpilased olid kogunenud öpetaja ümber ‘elevene hadde samlet seg rundt læreren’

E. Postposisjoner med andre kasus

m'ööda ‘langs’ (+ partitiv)

teed mööda [= mööda teed] ‘langs veien’

läbi ‘gjennom’ (+ elativ)

kanalist läbi ‘gjennom kanalen’

p'iale ‘siden’ (+ elativ)

ma olen töötanud siin hommikust peale ‘jeg har arbeidd her fra morgen’

saadik ‘siden, fra’ (+ elativ)

mis ajast saadik? ‘siden når?’; *suvest saadik* ‘siden i sommer’

Merk: *põlvest saadik* ‘(helt) til knes’; *põlvist saadik porine* ‘sølete til knes’

REKSJON

Reksjon vil si at et ord krever en bestemt bøyning av et annet ord. Verb og adjektiv liksom preposisjoner og postposisjoner krever en bestemt kasus, f.eks. **olenema** kellest? millest? ‘avhenge av?’, dvs. elativ med endelsen *-st*; *see oleneb asjaoludest* det kommer an på omstendighetene.

§241

I en del tilfeller er det mulig å bruke flere forskjellige kasus, f.eks. **jagama** mida? millega? ‘dele’. (*jaga kaksteist neljaga* dele tolv med fire)

Her følger en oversikt over de viktigste tilfellene av reksjon ved verb og adjektiv. Jf. også § 53D, 61, 71-72, 107,134, og bruken av *ma*-infinitiv eller *da*-infinitiv etter verb og adjektiv, § 84, 88, 91-93.

A. Reksjon ved verb:

'aitama keda? mida?

‘hjelpe’ – *aita mind!* ‘hjelp meg!'

'aitab [upersonlig] millest?

‘det rekker’ – *sellest aitab!* ‘det rekker med det!, nå er det nok!’

'armuma kellesse? millesse?

‘forelske seg’ – *poiss armus tüdrukusse* ‘gutten forelsket seg i jente’

aru s'aama kellest? millest?

‘forstå’ – *ma ei saa sellest sõnast aru* ‘jeg forstår ikke dette ordet’

arvestama keda? mida? (kellega? millega?)

‘regne med’ – *arvesta seda, et ...* ‘regn med (det) at ...’; *arvesta selle võimalusega, et ...* ‘regn med den muligheten at ...’

eelistama keda? kellele? mida? millele?

‘foretrekke’ – *ma eelistan teatrit kinole* ‘jeg foretrekker teater for kino’

h'arjuma kellega? millega?

‘venne seg til’ – *inimene harjub kõigega* ‘en venner seg til alt’

huvi t'undma kelle vastu? mille vastu?

‘ha interesse, interessere seg for’ – *ma tunnen huvi selle töö vastu* ‘jeg er interessert i dette arbeidet’

imestama keda? mida? mille üle?

‘være forundret over’ – *ma imestan su kannatikkust* ‘jeg er forundret over tålmodigheten din’; *mille üle sa imestad?* ‘hva undrer du deg over?’

imetlema keda? mida?

‘beundre’ – *nad imetlevad moodsat kunsti* ‘de beundrer moderne kunst’

jagama mida? millega?

‘dele’ – *jaga kaksteist neljaga* ‘dele tolv på fire’

j'ätkama mida?

‘fortsette’ – *me jätkame oma tööd* ‘vi fortsetter arbeidet vårt’

j'ätkub millest?

‘rekke, greie seg’ – *sellest jätkub [= aitab]* ‘det rekker med det’

k'aasa t'undma kellele? millele? milles?

‘ha medlidenshet’ – *ma tunnen teile kaasa teie leinas* ‘jeg føler med dere i sorgen (jeg kondolerer)’

kadestama keda?

‘misunne’ – *ta kadestab sind* ‘han misunner deg’

k'æbama kellele? mille üle? mida?

‘klage’ – *ma kaeban sulle oma häda* ‘jeg klager min nød til deg’; *mille üle sa kaebad?* ‘hva klager du over/på?’

k'ahlema kelles? milles?

‘tvile på’ – *ma kahtlen tema sõpruses* ‘jeg tviler på vennskapen hans’

k'eelduma millest?

‘avvise, si nei til’ – *ta keeldus sellest* ‘han sa nei til det’

k'iinduma kellesse? millesse?

‘bli (følelsesmessig) knyttet til’ – *õpilane kiindus oma õpetajasse* ‘eleven ble glad i læreren sin’

kohanema kellega? millega?

‘tilpassa seg’ – *me kohanesime ümbrusega* ‘vi tilpasset oss (etter) omgivelsen’

k'ohtama keda?

‘treffe, møte’ – *ma kohtasin sõpra tänaval* ‘jeg møtte en venn på gata’

k'ohtlema keda?

‘behandle’ – *see õpetaja kohtleb oma õpilasi sõbralikult* ‘denne læreren behandler elevene vennlig’

k'uulama keda? mida?

‘lytte til’ – *kuula teda!* ‘lytt til ham/henne!’

Merk: *kuula sõna!* ‘adlyd!’ (eg. ‘lytt til ordet!’)

k'uuluma kellele? millele?

‘tilhøre’ – *raamat kuulub poisile* ‘boka tilhører gutten’

kõnelema kellest? millest? kelle üle? mille üle?

‘tale, snakke, prate’ – *me kõneleme muusikast* ‘vi snakker om musikk’

küsima kellelt? mida?

‘spørre’ – *laps küsis isalt, kas ...* ‘barnet spurte faren, om ...’; *me küsisime õpetajalt nõu* ‘vi bad læreren om råd’

l'oobuma kellest? millest?

‘avstå fra, gi avkall på’ – *ma loobun sellest aust* ‘jeg avstår fra denne æren’

l'ootma kellele? millele? mida?

‘stole på’ – *me kõik loodame sinule* ‘vi stoler alle på deg’; *loodame parimat* ‘vi håper (på) det beste’

lugu pidama kellest? millest?

‘akte, ære, respektere’ – *ma pean sinust lugu* ‘jeg føler aktelse for deg’

läbi nägema kellest? millest?

‘gjennomskue’ – *ma näen sust [sinust] läbi* ‘jeg gjennomskuer deg’

mõju avaldama kellele? millele?

‘påvirke, gjøre inntrykk på, ha innflytelse på’ – *ta kõne avaldas rahvale suurt mõju* ‘talen hans gjorde sterkt inntrykk på folket’

n'aerma keda? mida? kelle üle? mille üle?

‘le av’ – *naersin rumalat nalja* ‘jeg lo av en dum vits’; *kõik naersid nalja üle* ‘alle lo av vitsen’

nägema keda? mida?

‘se’ – *nägin sind eile kinos* ‘jeg så deg på kino i går’

olenema kellest? millest?

‘komme an på’ – *see oleneb asjaoludest* ‘det kommer an på omstendighetene’

omama mida?

‘eie, ha’ – *see küsimus omab suurt tähtsust* ‘dette spørsmålet har stor betydning’

osa v'õtma millest?

‘delta’ – *me võtsime võistlusest osa* ‘vi deltok i konkurransen’

'oskama mida?

‘kunne’ – *kas te oskate eesti keelt* ‘kan dere estisk?’

p'ettuma kelles? milles?

‘bli skuffet’ – *nad pettusid jalgpalluri mängus* ‘de ble skuffet over fotballspillerens spill’

puudutama keda? mida?

‘røre, berøre’ – *ära puuduta seda lille!* ‘ikke rør den blomsten!'; *mind see asi ei puuduta* ‘den saken angår ikke meg’

p'uutuma kellesse? millesse?

‘angå’ – *see ei puutu minusse* ‘det angår ikke meg’

r'ääkima kellest? millest? kellega?

‘snakke, prate’, se *kõnelema*

sarnanema kellega? millega?

‘likne, være lik’ – *poeg sarnaneb isaga* ‘sønnen likner på faren’

s'uhtuma kellesse? millesse?

‘forholde seg til’ – *kuidas te suhtute sellesse küsimusse?* ‘hvordan stiller (forholder) dere dere til dette spørsmålet?’

tegelema millega?

‘drive med, holde på med’ – *kas te tegelete poliitikaga?* ‘driver dere med politikk?’

t'utvuma, tutvunema, el. t'uttavaks s'aama kellega? millega?

‘bli kjent’ – *ma tutvusin temaga [ma sain temaga tuttavaks] alles eile* ‘jeg ble kjent med (traff) ham først i går’

tutvustama keda? mida? kellele? kellega?

‘gjøre kjent, forestille, presentere’ – *giid tutvustas turistidele linna* ‘gaiden viste turistene rundt i byen’; *tutvustan sulle seda härrat* ‘jeg skal presentere deg for denne herren’

tänama keda? mille eest?

‘takke’ – *ma tänan teid kingituse eest* ‘takk (jeg takker dere) for presangen’

'uskuma keda? mida? kellesse? millesse?

‘tro’ – *ma usun sind* ‘jeg tror deg’; *ta usub Jumalasse* ‘han tror på Gud’

v'aatama keda? mida?

‘se på’ – *vaatasin poes uusi raamatuid* ‘jeg så på nye bøker i butikken’

v'aldama mida?

‘beherske, mestre’ – *õpilane valdab eesti keelt* ‘eleven behersker estisk’

v'astama kellele? millele?

‘svare, tilsvare’ – *see ei vasta töele* ‘det er ikke sant’ (eg. ‘svarer ikke til sannheten’); *vasta mu küsimusele!* ‘svar på spørsmålet mitt!’

v'eenduma milles?

‘være overbevist’ – *ma olen veendunud sinu aususes* ‘jeg er overbevist om din ærlighet’

v'õlgnema kellele? mida?

‘skyilde, være skyldig’ – *ma võlgnen sulle palju tänu* ‘jeg er deg stor takk skyldig’

B. Reksjon ved adjektiv:

kade kellele? (kelle peale?)

‘misunnelig’ – *miks sa mulle kade oled?* ‘hvorfor er du misunnelig på meg’

kasulik kellele? millele?

‘nyttig’ – *võimlemine on tervisele kasulik* ‘gymnastikk er bra for helsa’

k'indel kelles? milles?

‘sikker’ – *ta on oma võidus kindel* ‘han er sikker på seieren’

Merk: *ma olen sinule [sinu peale] kindel* ‘jeg er sikker på deg’

pahane kellele [kelle peale]? millele? mille üle? mille pärast?

‘foraget’ – *ära ole mulle [minu peale] selle pärast pahane* ‘vær ikke sint på meg for det’

rõõmus kelle üle? mille üle?

‘glad – *ma olen rõõmus kingituse üle* ‘jeg er glad for gaven’

sarnane kellega? millega?

‘lik’, se *sarnanema* § 241A.

t'eadlik millest?

‘bevisst, vitende’ – *ma olen sellest teadlik* ‘jeg er klar over det’

tänulik kellele? millele? mille eest?

‘takknemlig’ – *me oleme sulle väga tänulikud abi eest* ‘vi er deg veldig takknemlig for hjelpa’

vihane [= pahane] kellele [kelle peale]? millele? mille üle? mille pärast?

‘sint’, se *pahane*

KONJUNKSJONER

Konjunksjoner (dvs. bindeord) har til oppgave å binde sammen setninger eller setningsdeler:

§242

aga [= **k'uid**] men, imidlertid

'ehk eller, det vil si, med andre ord

'ehkki [= **k'uigi**] enda, skjønt

'enne k'ui før, innen

ega og ikke

ei ... ega ... hverken ... eller ...

'ent enn

et at

ja [= **n'ing**] og

juhul k'ui i tilfelle

j'ust·k'ui akkurat som

kas ... v'öi ... enten ... eller ...

k'ui som, enn, når, om

k'uid men, imidlertid, skjønt

kuni inntil

k'uigi enda, selv om

kuna ettersom, da; mens

m'itte ainult ... v'aid ka ... ikke bare ... men også ...

nagu som, liksom

n'i·h'ästi ... k'ui (ka) ... såvel ... som ...

n'i/nõnda et slik at

n'i·kaua k'ui så lenge som

n'i ... k'ui (ka) ... både ... og ...

n'i·p'eä k'ui så snart (som)

n'ing og, samtidig

sel ajal k'ui mens, samtidig som

selle asemel et i stedet for at

selleks et for at

selle·pärast et fordi (at)

sellest h'oolimata et til tross for at

s'est fordi

v'aid uten

v'öi eller

Legg merke til bruken av følgende konjunksjoner:

Ma ei tea, **kas** ta tuleb **vöi** ei tule ‘Jeg vet ikke om han kommer eller ikke’.

Vend on sama vana **kui** õde ‘Broren er like gammel som søstera’. Ma olen vanem **kui** sina ‘Jeg er eldre enn deg’. **Kui** sa tuled siia, võta raamat kaasa ‘Når du kommer hit, ta med boka’. Tee seda, **kui** sa oskad ‘Gjør det om du kan’.

Kuna oli juba hilja, hakkasime koju minema ‘Ettersom det var seint, begynte vi å gå hjem’. Jüri istus toas ja luges, **kuna** teised pojcid mängisid väljas jalgpalli ‘Jüri satt inne (i rommet) og leste, mens de andre guttene var ute og spilte fotball’.

NOEN FORKORTINGER I ESTISK

§243

Det er i estisk valgfritt med punktum etter forkortelse, eks.: **jm** eller **jm.** Bruken uten punktum er den vanligste.

a	<i>aasta</i> år; <i>aastal</i> i år(et)
äü	<i>ametiihing</i> fagforbund
e	<i>ehk</i> eller
E	<i>esmaspäev</i> mandag
eKr	<i>enne Kristust</i> før Kristus
e.m.a	<i>enne meie aega/ajaarvamist</i> før vår tidsregning
hr	<i>härra</i> herr
hrl	<i>harilikult</i> sjeldent
jj	<i>ja järgmised</i> og følgende
jm	<i>ja muud</i> med flere
jm/jms	<i>ja muud (seesugust)</i> og liknende
jne	<i>ja nii edasi</i> og så videre
jt	<i>ja teised</i> og andre
K	<i>kolmapäev</i> onsdag
k	<i>kell</i> klokka, klokkeslett; <i>küla</i> tettsted; <i>keel</i> språk
k.a	<i>kaasa arvatud</i> medregnet, inkludert; <i>käesoleval aastal</i> inneværende år
kl	<i>kell</i> klokka, klokkeslett; <i>klass</i> klasse
kr	<i>kroon</i> krone
L	<i>laupäev</i> lørdag
l	<i>liiter</i> liter; <i>linn</i> by; <i>loe!</i> les!
lk	<i>lehekülg</i> side
lp	<i>lugupeetud</i> æret, ærede
M	<i>meestele</i> (WC) herrer, herretoalett
m.a	<i>möödunud aastal</i> i fjor
m.a.j	<i>meie aja(arvamise) järgi</i> etter vår tidsregning
N	<i>neljapäev</i> torsdag; <i>naistele</i> (WC) damer, dametoalett
n	<i>neiu (preili)</i> frøken
nn	<i>niinimetatud</i> såkalt
nr	<i>number</i> nummer
nt	<i>näiteks</i> for eksempel
n-ö	<i>nii-öelda</i> så å si
p	<i>punkt</i> punktum; <i>poeg</i> sønn
P	<i>pühapäev</i> søndag
pKr	<i>pärast Kristust</i> etter Kristus
p.o	<i>peab olema</i> det vil si
pr	<i>proua</i> fru
prl	<i>preili</i> frøken
R	<i>reede</i> fredag
s	<i>sekund</i> sekund; <i>sajand</i> århundre; <i>saar</i> øy; <i>sent</i> sent
s.a	<i>sel aastal</i> d. å., i år
saj	<i>sajand</i> århundre
sh	<i>sealhulgas</i> deriblant
skp	<i>selle kuu päeval</i> ds., dennes
s.o	<i>see on</i> det er, det vil si
s.t / st	<i>see tähendab</i> det vil si
T	<i>teisipäev</i> tirsdag
t	<i>tonn</i> tonn; <i>tund</i> time; <i>tänav</i> gate; <i>tütar</i> datter

tel	<i>telefon</i> telefon
tk	<i>tükk(i)</i> stykke(r)
tn	<i>tänav</i> gate
tr	<i>triikk</i> trykk; opplag
u	<i>umbes</i> om lag
v	<i>või</i> eller; <i>veerg</i> spalte; <i>vald</i> kommune
v.a	<i>väga austatud</i> hõystärede; <i>välja arvatud</i> unntatt, med unntak av
vm/vms	<i>või muud (sellist)</i> eller annet (liknende)
vrd	<i>võrdle</i> jamfør
vt	<i>vaata</i> se

Tekst

RETK SUVISEL EESTIMAAL

Mai lõpus saabuvad Eestimale harilikult esimesed soojad ilmad. Nii läks ka tänavu. Oli laupäeva hommik, akna taga säras päike, ja mind ning mu kaaslast oli ootamas paaripäevane retk suvisel Eestimaal. Reisi sihtpunkt oli Saaremaa, millest me mölemad palju kuulnud ja lugenud olime.

Vinnasime matkavarustusest ja toidumoonast pungil seljakotid selga. Kõigepealt tuli meil sõita trammiga bussijaama ja seal edasi bussiga Saaremaale. Ostsime bussijaama kassast piletid Kuivastuni, sest kavatsesime teha päevase vahepeatuse Muhu saarel. Juba nägimegi, kuidas punase-valgekirju buss meie peatusesse sisse keeras. Peatselt istusimegi pehmetel bussiistmetel ja meie silme ees rullus lahti sile maantee-lint. Kahele poole teed jäid tasased heinamaad ja viljapöllud, mida üksteisest eraldasid rohelised metsatukad.

Peale paaritunnist bussisõitu jõudsime Virtsu sadamasse. Meri näis vaikne olevat. Sadamas oli praamijärjekorras juba pikki rivi autosid ja busse. Praami väljumiseni oli aega kakskümmend minutit ja reisijatel paluti bussist väljuda. Jõudsime vaevalt sada-ma kohvikus tassi kohvi juua kui autode rivi akna taga liikuma hakkas. Kiirustasime meiegi praami peale. "Kuivastusse ei sõida rohkem kui pool tundi," rahustas kirju pea-rätikuga Saaremaa vanamammi minu merehaigust pelgavat kaaslast. Tüüpilise saarlase kombel muutus õ tema suus õ-ks – asi, mille üle mandril alati nalja visati. Tõmbasime tuulepluu sid selga ja sättisime end reelingu äärde. Kuigi päike soojendas tublisti, hakkas meretuule käes seistes kaunis köhe. Kuid juba paarikümne minuti pärast võis teraselt vaadates kuiva maad näha. See oli Saaremaa naabersaar Muhu, millest pidi saama meie esimene peatuspaik.

Buss sõitis kaldale. Vinnasime oma kotid-kompsud bussist maha ja tänasime bussijuhi. Enne kui saime silmagi pilgutada, peatus otse meie ees üks punane auto, uks avanes ja keegi hüüdis valju häälega: "Kas Koguvale või?" Selgus, et autojuht oli Laasi Jaan, kes juhumisi teadis, et Vanatoal täna võõramaa külalisi oodati. Pea istusimegi vana kaluri päevinäinud autos, mis auklikul külateel korralikult raputas ja kuulasime muhedaid kalamehejutte. Koguva küla asus Muhu teises otsas, ja osutus kauniks kaluri-külaks vanade sammaldunud kiviaedade ja korras hoitud taludega. Ka meie peatus-paik oli endises talus ja meie öömajaks sai vana hubane ait. Taluõuel asus saun, mille perenaine oli varakult küdema pannud. Otse meie elupaiga kõrval asus armastatud eesti kirjaniku Juhan Smuuli sünnikodu. Kirjanik olevat olnud oma kodusaaresse väga kiindunud.

Nüüd tundsimme, et nälg hakkas üha rohkem näpistama. Pansionaadi söögisaalis olid lauad õhtusöögiks kaetud ja vaasis värsked metsalilled. Peagi töttas meie juurde rahvaröivais tütarlaps ja päris meie soovide järgi. Peale väikest arupidamist otsustasime suitsutatud lesta kasuks. Kala kõrvale pakuti maitsvat Saaremaa ölut. Toit maitses hästi. Nüüd hakkasid silmalaud raskeks muutuma, kuid enne magamaminekut tahtsimine kindlasti eesti sauna järele proovida. Enne sauna minekut kohtasime oma vana tuttavat Laasi Jaani, kes meile kasevihad sauna kaasa pani ja meid järgmiseks päevaks endaga kalale kutsus. "Kuule, Kuressaarde on siit ikka hea jupp maad," poetas mu kaaslane sauna laval mötlilikult. "Mhmh," jäi mul vaid üle temaga nõustuda. "Mul tundub, et kohaneme kiiresti kohaliku olukorraga siin, kus me oleme, või ...?" Ja nii juhtuski, et me oma kauaoodatud Saaremaa reisi asemel hoopis Muhi saarele puhkama jäime.

Ordliste

'ait, aida, 'aita, 'aita\sid / 'ait\u00f8	gjerde
aru·pidamīne , -se, -s\u00e5t, -si	rådslagning, drøfting
'auklikk, -liku, -l'ikku, -l'ikk\u00e5	hullet
bussi·iste , ·istme, ·iste\vt, ·istme\id	buss-sete
bussi·j'aam , jaama, j'aama, j'aam\u00f8	rutebilstasjon
Eesti·m'aa, -, -\d	Estland
harilikult	vanligvis
heina·m'al\u00e5, -a, -a\l d, -vid	eng
hubalne , -se, -s\u00e5t, -se\id	koselig
j'uhtumisi	tilfeldigvis
j'upp, jupi, j'uppi, j'upp\u00f8	bit, stubb
k'aaslalne, -se, -s\u00e5t, -s\u00e5i / -se\id	følgesvenn, reisefølge
kahe\le p'oole t'ee\id	på begge sider av veien
kala\le (k'utsu\ma)	(invitere) på fisketur
kala·mehe jutt , jutu, j'uttu, j'utt\u00e5	fiskehistorie
kalur, -i, -i\l t, -e\id	fisker
kase v'iht, .viha, .v'ihta, .v'ihta\sid / .v'iht\u00f8	bjørkeris, bjørkekast
kassa, -, -\t, -\sid	kassa, billettsalg
kasu\ks	til fordel for
kaua·ooda\tud (<i>pts.</i>)	etterlengtet
kaunis	ganske, nokså
k'eera\ma, keera\ta, k'eera\l b, keera\l tud	svinge, dreie
k'iindu\ma , -da, -b, -\tud	feste seg, være knyttet til
kivi·aed , aia, 'aeda, 'aed\u00f8 / 'aeda\sid	steingjerde
Koguva , -, -\t	(grend)
kohalikk , -liku, -l'ikku, -l'ikk\u00e5	lokal, stedlig
kohane\ma , -da, -b, -\tud	tilpassé seg
komme , k'ombe, kommet\vt, k'ombe\id	skikk, måte, vis
> nen\de k'ombe\l	på deres måte
korras·h'o\i\tud (<i>pts.</i>)	velstelt, velholdt
koti\l-d-kompsu\l d , k'otti\de-k'ompsu\de, k'ott\le-e-k'omps\le (<i>flt.</i>)	pikk-pakk
Kuivastu , -, -\t	(grend)
Kures·saare , -, -\t	(by på Saaremaa)
kõhe , -da, -da\vt, -da\id	nifs; kulsen

küde\ma , küde\da, k'öe\b, k'öe\tud	brenne
küla , -,-, -\sid	grend, landsby
küla\t'ee , .\t'ee, .\t'ee\d, .\t'e\id	bygdevei
Laasi-Jaan , -Jaani, -J'aani	(mannsnavn)
l'est , lesta, l'esta, l'esta\sid / l'est\i	flyndre
l'iiku\ma , l'iiku\da, liigu\b, liigu\tud	bevege seg, røre på seg
m'aan\t'ee , .\t'ee, .\t'ee\d, .\t'e\id	landevei
magama-minek , -u, -u\l, -u\l id	legging
m'aitslev , -va, -va\l, -va\l id	velsmakende
m'andler , -ri, -ri\l, -re\l id	fastland
matka-varustus , -e, -t, -i	reiseutstyr
mere-h'aigus , -e, -t, -i / -e\l id	sjøsjuke
mere\t'uul , .tuule, .tuul\l, .tuul\i	havvind
metsa\ill , .lille, .lille,	markblomst
metsa\t'ukk , .tuka, .tukka, .tukki	skogdott, skogholt
m'ötlikult	tankefullt
muhe , -da, -da\l, -da\l id	jovial, grei
Muhu , -, -t	(øy)
n'alja viska\ma , \visa\ta, v'iska\b \, \visa\tud	spøke, vitse
n'öoustu\ma , -\da, -\b, -\tud	gå med på, være enig i
n'äi\ma , -\da, -\b, -\tud	synes, se ut som
näpista\ma , -\da, -\b, -\tud	klype, knipe
olu-k'ord , .korra, .k'orda, .k'ordi / .k'orda\sid	forhold, situasjon
osutu\ma , -\da, -\b, -\tud	vise seg (å være)
otsusta\ma , -\da, -\b, -\tud	bestemme, beslutte
paari-päävalne , -se, -s\l, -se\l id	todagers
paari-tunnilne , -se, -s\l -se\l id	totimers
pansioln'aat , -naadi, -n'aati, -n'aat\i	pensjonat
p'ea [= p'eatselt]	snart
p'ea-rätk , -u, -u\l, -u\l id	hodetørkle
p'eatselt [= p'ea]	snart
p'eatus-p'aik , paiga, p'aika, p'aik\b	oppholdssted, rasteplass
p'elga\ma , pelja\ta, p'elga\b, pelja\tud	være redd
pilguta\ma , -\da, -\b, -\tud	blunke
p'oeta\ma , -\da, -\b, -\tud	la falle; her: si
pr'aam , praaami, pr'aami, pr'aam\i	ferje
praami-järje k'ord , .korra, .k'orda, .k'ordi / .k'orda\sid	ferjekø
pr'oovi\ma , pr'oovi\da, proovi\b, proovi\tud	prøve, smake
punase-v'alge-kirju , -, -\l, -\sid	rød-hvit
pungil	stappfull
päävalne , -se, -s\l, -se\l id	dag-, dags-
p'äevi-näi\nud (<i>pts.</i>)	slitt, velbrukt
päri\ma , -\da, -\b, -\tud	spørre
rahusta\ma , -\da, -\b, -\tud	berolige
r'ahva-r'öiva\id , .r'öivas\te, .r'öiva\id (<i>flt.</i>)	folkedrakt
reeling , -u, -u\l, -u\l id	reling
r'etk , retke, r'etke, r'etke\sid / r'etk\i	tur, reise
rivi , -, -, -\sid	rekke
r'ullu\ma , -\da, -\b, -\tud	rulle
s'aarla\ne , -se, -s\l, -s\i / -se\l id	øyboer
sammaldu\nud	mosegrodde

s'aun , sauna, s'auna, s'aun\u00f8	sauna, badstue
sauna-lava , -,-,-\sid	badstubrisk
s'elgu\ma , -\da, -\b, -\tud	bli klart
selja-k'ott , .koti, .k'otti, .k'ott\ae	ryggsekk
s'iht-p'unkt , .punkt, .p'unkti, .p'unkt\ae	m\u00e5l, siktepunkt
s'iit	herfra
sile , -da, -da\t, -da\id	slett
silma-l'aug , .l'au, .l'augu, .l'aug\ae	\o yelokk
Juhan Sm'uul , Smuuuli, Sm'uuli	(forfatter, 1922-71)
soojenda\ma , -\da, -\b, -\tud	varme
suitsuta\tud (<i>pts.</i>)	r\u00f8ykt, r\u00f8yke-
suвита\ma , -\da, -\b, -\tud	feriere, tilbringe sommeren
sära\ma , -\da, -\b, -\tud	str\u00e5le (vb.)
s'atti\ma , s'atti\da, s\u00e4ti\b, s\u00e4ti\tud	ordne, innrette seg
söogi-s'aal , .saali, .s'aali, .s'aal\ae	spisesal
s\xf6nni-kodu , -, -, -\sid	f\u00f8dested
talu , -, -, -\sid	(bonde)gard
talu-\'ou , .\oue, .\'oue, .\'oue\sid	gardsplass, tun
tasa\ne , -se, -s\t, -se\id	flat, slett
teraselt	skarpt
toidu-m'oon , .moona, .m'oona, .m'oona\sid	niste, proviant
tublisti	sterkt, kraftig (adv.)
tulek , -u, -u\t, -u\id	ankomst
tuule-pl'uus , .pluusi, .pl'uusi, .pl'uus\ae	anorakk, vindjakke
t\xf6tar-l'aps , .lapse, .l'as\t, .l'aps\i	jentebarn
t\xf6üpil\ne , -se, -s\t, -s\i	typisk
vaevalt	knapt
vahe-p'eatus , -e, -\t, -\i / -e\id	stans underveis
v'aik\ne , -se, -se\t, -se\id	stille
vali , valju, v'alju, v'alje / v'alju\sid	h\u00f8y (om stemme)
vana-mammi , -, -t, -\sid	gamlemor
Vana-t'oa , -, -d	(g\u00e5rd)
vilja-p'old , .p\u00f6llu, .p'\oldu, .p'\old\ae	korn\u00e5ker
v'inna\ma , vinna\ta, v'inna\b, vinna\tud	\lofte, b\u00e5re
Virtsu , -, -\t	(sted)
v'\oora-m'\aa	fremmedlandsk, utenlandsk
v'\äljumil\ne , -se, -s\t, -s\i	avgang
'õhtu-s'\oök , .söogi, .s'\ooki, s'\oök\ae	kveldsmat
\olu , \olle, \olu\t, '\olle\sid	\ol
'\oö-maj\la , -a, -a, -a\sid / -\u	nattelosji
\uha	stadig

Uttrykk

NOEN UTTRYKK, DELVIS UTE N DIREKTE OVERSETTELSE

Kellelegi auku p\u00e5he r\u00e4akima.	Prate hull i hodet p\u00e5 noen
K\u00f6iki rattaid k\u00e4ima panema.	Sette alle hjul i sving.
T\u00fchja tuult tallama.	Gjete harer.
Peost suhu elama.	Leve fra h\u00e5nd til munn.
Silmi tegema.	Blunke. \Oyeflirte.

Jalga laskma.	Ta beina på nakken.
Mis ma sellega peale hakkan?	Hva skal jeg gjøre med det?
Kas sa saad sellega hakkama?	Klarer du det?
Ta heitis sellele käega.	Han blåste i det.
Tal on kitsas käes.	Han har det trangt.
Ta on ennast täis.	Han er innbilsk.
Mul on süda täis.	Jeg er rasende.
Ma teen sulle välja.	Jeg spanderer (jeg betaler for deg).
Mu pea ei jaga.	Det går over min forstand.
Mul vedas. Tal veab.	Jeg var heldig. Han er heldig.
Võta näpust!	Knøtt umulig!
Mine tea!	Hvem vet!
(Sisse)tallatud rada.	En opptråkket sti.
See jätab (palju) soovida.	Det lar mye tilbake å ønske.
See ei pea paika.	Det stemmer ikke.
Nii palju kui süda kutsub.	Av hjertens lyst.
Nagu kord ja kohus.	Som seg hør og bør.
Aeg on käes. Tund on tulnud.	Tida er inne. Timen er slagen.
Ennast köveraks /surnuks naerma.	Le seg skakk /i hjel.
Ta on õnnetähe all sündinud.	Hun er født under ei lykkelig stjerne.
Tuult purjedesse saama.	Få vind i seilene.
Õnn naeratas meile.	Lykken smilte til oss.
Haljal oksal olema.	Sitte på den grønne grein.
Seitsmendas taevas olema.	Være i den sjuende himmel.

Oppgaver

- ◊ 1. *Sett i riktig kasus:* Poiss jooksis üle (tänava). Lapsed jooksid ümber (park). Me sõitsime läbi (linn). Olin seal enne (tema). Pärast (raske töö) läheme koju puhkama. (Lapsed) pärast on vanematel palju muret. Ema könnib koos (tütar) mööda (tänava). Kui palju sa maksid (see raamat) eest? (Üks nädal) pärast söidame suvitama. Lennuk lendab (suur mets) kohal. Poiske seisik keset (suur tuba) ja nuttis valju häälega. Ma läksin (uks) välja ja (trepp) alla. Laulupeole tulid kokku eestlased üle (kogu maa). Ma saadan sind kuni (järgmine bussipeatus).
- ◊ 2. *Bruk riktig preposisjon:* Œpilane seisab laua (ääerde - ääres - äärest) ja vastab œpetaja küsimustele. Me söidame tänava suvel maale tädi (juurde - juures - juurest). Ta igatseb oma perekonna (järele - järel - järelt). Kass jooksis kapi (taha - taga - tagant) välja ahju (ette - ees - eest). Päikese (kätte - käes - käest) on palav, tule ära päikese (kätte - käes - käest). Ma jätsin paki pingi (peale - peal - pealt). Me leidsime karbi (sisse - sees - seest) ühe väikese nuku.
- ◊ 3. *Sett i riktig kasus:* Vasta (see küsimus)! Me naersime tema (rumalus). Nad olid rõõmsad meie (tulek) üle. Me loodame (paremad päevad). (Kes) kuulub see raamat? (Mis) ta tegeleb? Me suhtume (tema) suure lugupidamisega. (Uus olukord) oli vaja kiiresti kohaneda. See ei vasta mu (maitse). Mees oli kiindunud (kunst). Me oleme veendunud sinu (sõprus). Mu sõbratar valdab hästi (prantsuse keel). Jagage neli (kaks). Nad räägivad (kirjandus) ja (kunst). See suur maja kuulub (eestlased). Ma olen (teie) väga tänulik.

- ❖ 4. Svar på estisk på spørsmål i tilknytnig til teksten:
Millal saabuvad esimesed soojad ilmad Eestimaaile? Mis oli reisi sihpunkt?
Millega oli kõigepealt vaja sõita? Missugune oli meri? Kus asub Muhu? Mis-
sugune oli külatee? Kes oli Juhan Smuul? Missugune öhtusöök oli kahel reisijal?
Miks nad Saaremaale edasi ei sõitnud? Kas Sa oled käinud Muhul/Muhus või
Saaremaal? Või üldse Eestis? Millal? Kus käisid?

Svar på oppgavene

Kapittel 1

1. (ma) tänan tulen räägin palun õpin olen
(sa) tänad tuled räägid palud õpid oled
(ta) tä nab tuleb räägib palub õpib on
(me) täname tuleme räägime palume õpime oleme
(te) täname tulete räägite palute õpite olete
(nad) tänavad tulevad räägivad paluvad õpivad on
2. Sina loed. Mina räägin. Meie oleme siin. Tema tuleb homme. Teie räägite hästi. Tema on seal. Sina oled kodus. Nemad on siin ja loevad. Teie olete ka siin. Meie räägime. Nemad tulevad täna. Ma palun. Te tulete. Ma tänan.

Kapittel 2

1. (ma) teen tean küsin vastan istun seisان
(sa) teed tead küsid vastad istud seisاد
(ta) teeb teab küsib vastab istub seisاب
(me) teeme teame küsime vastame istume seisامه
(te) teete teate küsite vastate istute seisاط
(nad) tee vad teav ad küsivad vastav ad istuvad seisavاد
2. Kus sa elad? Kes küsib? Kas sa oled kodus? [= Oled sa kodus?] Kus nad on? Mis te siin teete? [= Mis te teete siin?] Me istume ja räägime. Kas poiss seisab? Jah, ta seisab siin. Mis tüdruk teeb? [= Mis teeb tüdruk?] Tüdruk istub ja loeb. Mis see on? Kas (te) teate? Kas sa tead, mis see on? Vend on siin, aga [= kuid] öde on seal. Kus isa on? Mis ema teeb? Mina küsin, ja sina vastad. Palun! Tänan väga!
3. Kommer du i morgen? Hvem er der? Hvor bor du? Hvordan går det? Hva er det?

Kapittel 3

1. Mina/ma ootan siin. Sina räägid kõvasti, aga tema räägib tasa. Nemad saavad aru. Teie jutustate hästi. Ma ütlen, et me tuleme kohe. Kas sa tuled kohe? [Tuled sa kohe?] Nemad tulevad siia. Meie läheme/lähme sinna. Tule siia! Mine sinna! Ma näen ise. Ta kuu leb väga hästi. Tule kohe tagasi! Oota siin! Räägi kõvasti! Ära räägi nii kõvasti! Kas te seisate või istute? Ütle, kas sa tuled homme? Ei, ma ei tule.

Kapittel 4

1. Mis see on? See on (üks, jf. § 6) laud. Kes seisab seal? See olen mina. Kes käib koolis? Ta on hea poiss. Kas väike öde käib ka koolis? Ei, tema ei käi veel koolis. Ta on väike tüdruk. Vend ja öde mängivad kodus. Kas te lähete koju? Me oleme homme kodus. Vanaisa on vana mees. Proua Kivila on noor naine. Ta on väga ilus. Kas onu on noor inimene? Ei, ta pole [= ei ole] noor, ta on vana. Kas ta on väga vana? Ei ole. Mis tädi teeb täna? Ma ei tea. Kas sa saad aru, mis ma ütlen? Ütle midagi! Ära räägi nii tasa!
2. mann – kvinne   sønn – datter
gutt – jente   bror – søster

far – mor   onkel – tante
bestemor – bestefar   barn – foreldre – familie

Kapittel 5

1. Isa on õpetaja. Õpetaja õpetab. Poeg on õpilane. Õpilane õpib. Anna mulle see raamat! Palun [= Ole hea], ava raamat! Laula üks laul! Täna on ilus ilm. Ma ei tee täna mitte midagi. Täna me puhkame, aga [= kuid] homme me töötame. Kuhu te lähetet? Me jalutame koju. Osta (üks) uus raamat. Võta raamat kaasa, kui (sa) tuled.
2. Kui palju on kaks ja neli? Üks pluss [ja] üheksa on kümme, kaks pluss [ja] kuus on kaheksa, kolm pluss [ja] neli on seitse, viis pluss [ja] viis on kümme, kaheksa miinus seitse on üks, üheksa miinus kuus on kolm, kaks miinus kaks on null, kuus miinus viis on üks.

Kapittel 6

1. ma sooviksin ütleksin laulaksin läheksin tuleksin võtaksin paluksin
sa sooviksid ütleksid laulaksid läheksid tuleksid võtaksid paluksid
ta sooviks ütleks laulaks läheks tuleks võtaks paluks
me sooviksime ütleksime laulaksime läheksime tuleksime võtaksime paluksime
te sooviksite ütleksite laulaksite läheksite tuleksite võtaksite paluksite
nad sooviksid ütleksid laulaksid läheksid tuleksid võtaksid paluksid
2. Ma laulaksin, kui ma oskaksin. Ta tahaks, et sa läheksid sinna. Me tuleksime, kui me tohiksime. Anna mulle (üks) uus raamat! Täna on ilus ilm. Kutsu õde siia! Anna mulle (üks) väike karp! Kas sa suitsetad palju? Kas (te) lubate?
3. Lukk opp döra. Döra er åpen. Lukk vinduet. Vinduet er lukket. Åpne (slå opp) boka. Lukk boka.

Kapittel 7

1. Kelle maja see on? See on Gunnar Olseni maja. Siin on tüdruku raamat. Ema õde elab maal. Õpetaja poeg käib koolis. See on raske harjutus. Elu on huvitav. Noore tüdruku ema on tööl. Te olete huvitatav inimene. Millal ilmub kirjaniku uus raamat? Kas isa on haise? Ei, isa on terve. Anna mulle eesti keele õpik!
2. ung – gammel   sjuk – frisk
ny – gammel   rett – feil
stor – liten   fort – langsomt
god – dårlig   høyt – lågt, stille

Kapittel 8

1. Mu hea sõber elab siin. Sõbra perekond elab maal. Kus asub su uus korter? Tema jutt on väga igav. Meie vanemad tulevad homme külla. Mis teeb sinu naine? Mis teevad teie lapsed? See on nende tuba. Toa uks on kinni [= suletud]. Toa aken on lahti [= avatud]. Noore naise eesnimi on Elisabet. Tema mees on kooliõpetaja. Tema mehe nimi on Martin. Mis on teie perekonnanimi? Minu naine on eestlane [eestlanna]. Mu sõbra vend on kooli direktor. Meie poeg käib koolis. Poja kool ei asu kaugel. Kas su tütar on kodus? Tütre sõbranna [= sõbratar] laulab ja joonistab hästi. Kas sa oled norralane või eestlane?
2. laul ‘sang’, isa ‘far’, sina ‘du’, hääl ‘stemme’, suits ‘røyk’, aken ‘vindu’, tütar ‘datter’, nemad ‘de’, poeg ‘sønn’, koht ‘plass, sted’, pliatis ‘blyant’, eestlane ‘ester’, poiss ‘gutt’, onu ‘onkel’, meie ‘vi’, keel ‘språk’, kool ‘skole’, rootslane ‘svenske’, kirjanik ‘forfatter’, kunstnik ‘kunstner’, suur linn ‘stor by’, pikk jutt ‘lang historie’, ilus pilt ‘vakkert bilde’, noor vend ‘ung bror’, armas õde ‘kjær søster’, hea sõber ‘god venn’, röömus tüdruk ‘glad jente’,

huvitav raamat ‘interessant bok’, igav inimene ‘kjedelig person’, ilus nimi ‘vakkert navn’, vana mees ‘gammel mann’, halb ilm ‘dårlig vær’, ilus laps ‘vakkert barn’, armas naine ‘kjær kone’, kerge harjutus ‘lett øvelse’.

Kapittel 9

1. Kapp asetseb ukse kõrval. Ahi on toa nurgas. Riiul on ahju ja kapi vahel [= Ahju ja kapi vahel asub riiul.] Ei, pilt ei ripu riiuli kohal; ta/see ripub voodi kohal. Toa keskel on laud. Väike vaip on laua all. Poiss seisab laua juures. Poisi raamat on tooli peal. Õde istub ja loeb. Seisan ja vaatan välja. Maja ees on suur aed, kõrge puu, ...
2. Kooli ees on ilus aed. Maja taga kasvab kõrge puu. Puu otsas istub väike poiss. Mees jookseb üle tänavा. Sa seisad akna juures ja vaatad välja. Mis sa seal näed? Jõe kohal lendab (üks) lennuk. Naine läheb üle silla. Kelle juures sa elad? Kelle kõrval sa istud? Kes istub sinu kõrval?
3. ved sida av bordet, på bordet, ved bordet, over bordet, under bordet, ved bordet; foran huset, inne i huset, bak huset, over huset; midt i byen, over (ovenfor) byen, gjennom byen.

Kapittel 10

1. naiseke(ne), meheke, tütreke, isake, vennake, öeke, toake, aknake, lambike, lauake, silake, lilleke, ahjuke, poisi ke, tüdrukuke, tädi ke, onuke, lipuke, pildike, riigike, lossike, armsake, ilusake; armas söbrake, väike majake, ilus linnake, pruun loomake, sinine vaasike.
3. Me tervitame sind. Millal saabub ema [= Millal ema saabub]? Palju tänu [= Suur tänu = Tänan väga] teie lahke kirja eest! Kas sa oled nüüd rõõmus? Kas sa tuled varsti? Anna mulle see kollane pliati! Ära kirjuta nii kiiresti [= ruttu]! Joonista (üks) väike sinine maja [= (üks) sinine majake]. Vähk pole [= ei ole] kala. Kuldkala elutseb [= elab] vees. Vähk käib alati tagurpidi. Mis värvि on rohi? Pruu oravakene [= Väike pruun orav] istub kõrge rohe-lise puu otsas. Illusa tumepunase roosi kõrval on helesinine lilleke [= väike helesinine lill].

Kapittel 11

<i>1. genitiv entall</i>	<i>nominativ flertall</i>	
väik(e)se lapse	väik(e)sed lapsed	‘små barn’
huvitava raamatu	huvitavad raamatud	‘interessante bøker’
targa naise	targad naised	‘kloke kvinner’
ilusa tüdruku	ilusad tüdrukud	‘vakre jenter’
armsa venna	armsad vennad	‘kjære brødre’
suure maja	suured majad	‘store hus’
kõrge puu	kõrged puud	‘høye trær’
väik(e)se linnukesе	väik(e)sed linnukesed	‘små (søte) fugler’
valge loomakese	valged loomakesed	‘små hvite dyr’
hea õpilase	head õpilased	‘gode elever’
halva poisi	halvad poisid	‘dårlige gutter’
ausa inimese	ausad inimesed	‘ærlige mennesker’
pika tänavा	pikad tänavad	‘lange gater’
lühikese jutu	lühikesed jutud	‘korte historier’
igava kirja	igavad kirjad	‘kjedelige brev’
väik(e)se öe	väik(e)sed öed	‘små søstre (lillesøstre)’
sinise lipu	sinised lipud	‘blå flagg’
punase lille	punased lilled	‘røde blomster’
kollase lehe	kollased lehed	‘gule blad’
kirju linnu	kirjud linnud	‘fargerike fugler’
uue auto	uued autod	‘nye biler’

värske kala	värsked kalad	'ferske fisker'
tumeda öö	tumedad ööd	'mørke netter'
raske päeva	rasked päevad	'tunge dager'
kerge harjutuse	kerged harjutused	'enkle øvelser'
ilusa aja	ilusad ajad	'vakre tider'

2. Kus on sinu sõbrad? Ära räägi nii kõvasti, lapsed magavad. Talvel me suusatame. Sajab tihti lund [= Tihti sajab lund = Lund sajab tihti]. Kevadel öitsevad lilled. Täna sajab vihma. Kas praegu sajab (vihma)? Milline aastaaeg tuleb suve järel? Kuidas on ilmad [ilm] sügisel? Ööd on pikad ja päevad on lühikesed. See on pikk jutt. Nemad [= nad = need] on ausad inimesed.

Kapittel 12

1. 9 = üheksa, 12 = kaksteist, 15 = viisteist, 18 = kaheksateist, 27 = kakskümmend seitse, 38 = kolmkümmend kaheksa, 59 = viiskümmend üheksa, 64 = kuuskümmend neli, 98 = üheksakümmend kaheksa, 100 = sada, 113 = sada kolmteist, 117 = sada seitseteist, 132 = sada kolmkümmend kaks, 194 = sada üheksakümmend neli, 200 = kakssada, 500 = viissada, 202 = kakssada kaks, 812 = kaheksasada kaksteist, 931 = üheksasada kolmkümmend üks, 1000 = tuhat, 1001 = tuhat üks, 1017 = tuhat seitseteist, 1108 = tuhat ükssada kaheksa, 1988 = tuhat üheksasada kaheksakümmend kaheksa, 2041 = kaks tuhat nelikümmend üks, 1111 = tuhat ükssada üksteist, 2445 = kaks tuhat nelisada nelikümmend viis, 5748 = viis tuhat seitseteist nelikümmend kaheksa, 8436 = kaheksa tuhat nelisada kolmkümmend kuus, 10 516 = kümme tuhat viissada kuusteist, 100 847 = sada tuhat kaheksasada nelikümmend seitse.
2. Kui palju on neliteist ja kakskümmend üheksa? Sada kakskümmend viis on paaritu arv. Mis on sinu telefoninumber? Mis on ülikooli telefoninumber? Kui vana sa oled? Kui vana on sinu sõber? Minu väike õde on ainult üks aasta vana. Väike laps on poolteist aastat vana. Õpetaja poeg on viisteist aastat vana. Mees on viiskümmend aastat täis. Sa ei näe nii vana välja, kui sa oled. Ta näeb väga noor välja.

Kapittel 13

2. Viies maja, esimene kord, teine kiri, kolmas kuu, seitsmes harjutus, kümnes sõna, kahekümne viies aasta, saja viiekümnes inimene.
Ära unusta, et su rong läheb kell pool kümme õhtul. Mis [= kui palju] kell praegu on? Kas kell on juba kuus? Kell on üksteist enne lõunat, viis peale [= pärast] lõunat, pool kaksteist, veerand kaheksa [= veerand üle seitsme], kolmveerand kaksteist, kümme minutit üle üheksa, viie minuti pärast üheksa [= viis minutit puudub üheksast].

Kapittel 14

1. Kus nad elavad? Nad elavad Norras. Meie elame (ühes) suures majas. Kuhu te täna õhtul sõidate [sõidate täna õhtul]? Meie sõidame Brevikisse. Kas te elate Brevikis? Millal te sinna sõidate? Meie rong läheb kell pool üheksa õhtul. Kust tulevad need inimesed [Kust need inimesed tulevad]? Nad tulevad Eestist. Nad on pärit Eesti pealinnaast Tallinnast. Millal [= Mis kell] sa tuled teatrist koju [koju teatrist]? Meie räägime teatrist. Nende maja on ehitatud/tehtud puust [= puust ehitatud/tehtud]. Kas sa saad eesti keelest aru [Kas sa saad aru eesti keelest]? Mina saan eesti keelest hästi/ halvasti aru. Tema ei saa veel eesti keelest aru [Tema ei saa veel aru eesti keelest].
2. Ma elan (Meie elame) Oslos, Bergenis, Trondheimis, Stavangeris, Kristiansandis, suures linnas, väikses toas, ilusas korteris, uues majas.
Tä on armunud sõbrasse, sõbratarisse, õpetajasesse, nooresse naisesse, ilusasse tüdrukusse, vanasse mehesse, targasse pojisse.

Nad tulevad Eestist, Norrast, Rootsist, Soomest, Oslost, Bergenist, Tromsøst, teatrist, kindlast, suurest linnast, väiksest majast.

Ma räägin [Me räägime] vennast, õest, isast, heast sõbrast, ilusast naisest, rumalast mehest, huvitavast raamatust, raskest elust, kergest tööst.

Kapittel 15

1. Dra/gå til byen, ut i hagen, ut i skogen, inn i parken, til hjelp, inn i den nye butikken, til et annet sted, opp i den varme senga, til et stort land.
Hopp i elva, i vannet, i sjøen, i den lille båten, i det djupe hullet.
Stig/gå inn i det hvite huset, den store salen, det gamle slottet, det kalde rommet, den svarte bilen.
Legg kulepennen i den lange brune eska, i det lille grå skapet.
Sett blomstene i den røde vasen.
Kast papiret i ovnen, i ilden.
Ta på deg lua, jakka, kjolen, hanskene, skoene, skjerfet.
2. Ma lähen kooli, ülikooli, suurde linna, uude majja, sooja tuppa. Nad on koolis, ülikoolis, suures linnas, uues majas, soojas toas. Ta tuleb koolist, ülikoolist, suurest linnast, uuest majast, soojast toast.
Ma söidan Oslosse, Tallinna(sse), Stockholmi, New Yorki, Helsingisse, Rootsii, Norrasse, Taani, Eestisse, Italiassse, Ameerikasse.
Ta on minusse [musse] armunud. Ta on sinusse [susse] armunud. Ta on temasse [tassee] armunud. Ta on meisse armunud. Ta on teisse armunud. Ta on nendesse [neisse] armunud. Me räägime minust [must], sinust [sust], temast [tast], meist, teist, nendest [neist].
3. Tõlg eesti keelde! Mine tuppa! Ära mine toast välja! Maja ees seisab [on] minu uus auto. Ma istun uude autosse ja söidan linna. Lähen [Astun] suurde majja.
Kas sa saad norra keelest aru? Jah, saan küll (aru). Ma ei saa veel eesti keelest aru. Tõlg kiri eesti keelest norra keelde. Ma istun lennukisse ja söidan [lendant] Kopenhaagenisse.
Kas (me) läh(e)me täna öhtul kinno? Tule appi! Ma olen temasse armunud. Me ei saa sellest sõnast aru. Millal te tulete Norrasse? Me tuleme varsti Norrasse.

Kapittel 16

1. Mees ja naine istuvad pingil. Ma istun toolile. Lilled on aknal. Ma vastan vennale ja õele. See kiri on healt sõbralt. Nad tulevad öhtul. Nad lähevad kontserdile. Lapsed mängivad rohelisel murul. Ma olen tänulik isale ja emale. Ma tulen pikalt reisilt. Ta laenab raha minult ja sinult. Ma lähen tööle. Ta kirjutab meile ja teile.
2. Han/hun ber meg om hjelp. Jeg stoler på deg. Be far om penger. Søster mi liker deg. Liker du den personen/det mennesket? Send et brevet til vennen. Er du interessert i idrett? Hvem trur du kommer på første plass (vinner)? Jeg gir meg aldri for dem/underkaster meg dem aldri. Jeg dreier til høyre. Du går/drar til venstre. Han/hun står til høyre/på høyre side. Vi kommer fra venstre. Sett på deg lua. Ta av deg skoene. Ta på deg frakken/kåpa. Sett deg (ned). Jeg forstår deg ikke.
3. Me läheme tööle kell kahekso hommikul. Mees tuleb majast välja. Ta läheb parki. Seal ta istub pingile. Kes istub väiksel pingil? Tõuse pingilt üles! Pane raamat lauale. Vaas on laual. Võta vaas laualt ja pane aknale. Kas sa oled spordist huvitatud? Mis sa teed pühapäeva öhtul? Tema läheb vasakule, aga meie läheme paremale. Nemad loodavad minule. Olen teile tänulik.

Kapittel 17

1. Jeg har en bror. Broren har en liten svart hund. Den lille hunden har et bånd om halsen. Du har en broket katt. Eleven har blyant og skrivehefte. Han har ei bok også. Boka ligger

på bordet. Legg heftet på bordet. Ta vasen på bordet og sett den i vinduet. Peeter har ikke penger. Har dere penger? Vi trenger ikke. Et godt menneske har hjertet på riktig sted. Katten har ni liv. Hvem er det brevet fra? Hvem har boka? Jeg har boka. Kom fram bak skapet! Gå ut i den friske lufta! Kom hit til meg! Stå ved sida av meg! Sett deg ved sida av meg!

2. Mul on (üks) huvitav raamat. Nendel/Neil on väike(ne) kass. Isal on ajaleht. Ōel on punane pliiats. Me ronime puu otsa. Kes istub puu otsas? Mitu venda sul on? Kass on laua all. Küsi sõbralt [= sõbra käest], kus ta elab. Kuhu sa sõidad? Kust te tulete? Ma tulen öpetaja juurest.

Kapittel 18

1. Andres Orveste töötab pangas. Vanem tütar on abielus, noorem tütar pole abielus. Poeg õpib Bergeni ülikoolis. Hommikul isa läheb panga. Ema läheb kontorisse. Tütar läheb loengule. Tütar elab vanemate juures. Tädi elab maal. Läh(e)me talle jaama vastu. Tuleval aastal sõidame välismaale puhkusele.
2. Jeg er sjuk i dag og jeg drar ikke på arbeid. Jeg blir hjemme. Ta blyanten og skriv i heftet. Kom hit og bli her. Ikke gå ut, bli inne. Legg fra deg boka på bordet; oppe på skapet. Lever boka til læreren. Hvorfor går du fra pakkene på benken? Jenta tar gutten i hånda. Jeg finner penger i brevet.
3. Tuleval [Järgmisel] aastal me sõidame Saksamaale. Kuhu teie sõidate puhkusele? Nad elavad jaama lächedal. Ma lähen uksest välja. Rong sõidab [läheb] üle sillia. Meie lähemine raamatukaupluse(sse). Ta võtab taskust raha ja maksab müüjale. Sa oled väga väsinud. Ära mine täna tööle! Jää koju!
4. Me töötame pangas, kontoris, raamatukogus. Onu elab välismaal. Rong läheneb jaamaile. Nad sõidavad tuleval aastal puhkusele Saksamaale ja Itaaliasse. Tüdruk läheb kinno. Tädi istub kohvikus. Te õpite ülikoolis. Õpilane kirjutab vihikusse. Sõber koputab uksele. Ma jään tappa. Hommikul nad lähevad tööle. Isa ostab kauplustest paar raamatut. Laps jookseb uksest välja. Ema võtab lapsel käest kinni.

Kapittel 19

1. I dag er det penere vær enn i går. Jaan er yngre enn Priit. Den andre oppgaven er vanskeligere enn den første. Tartu er mindre enn Tallinn. Om sommeren er det varmere enn om høsten. Vinteren er kaldere enn høsten. Vinden var sterkere i går enn i forgårs. (Den) elva er djup, men vannet (innsjøen) er enda djupere. Om sommeren er det de korteste nettene og det vakreste været 'ilmad'. De lengste dagene har vi i juni, men de korteste dagene er i desember. Hundten er menneskets beste venn. Mississippi er den lengste elva i verden. London er den største byen i Europa.
2. Esmaspäev on esimene päev nädalas [näädala esimene päev]. Kolmapäeval lähen ma [ma lähen] teatrisse. Reede on tööpäev. Köik kauplused [poed] on avatud. Teisipäeval sõidab mu sõber välismaale. Ta sõidab Saksamaale ja Itaaliasse. Neljapäeval tuleb isa Saksamaalt tagasi. Järgmisel [tuleval] laupäeval ma ei lähe tööle. Ma jääan koju. Pühapäeval me ei tööta. Kolmapäeval oli parem ilm kui teisipäeval. Noorem tütar on ilusam kui vanem tütar. Sina oled köige ilusam [ilusaim] tüdruk maailmas. Tallinn on Eesti suurim [köige suurem] linn.
3. a) Du er like gammel som meg.
b) Han/hun er eldre enn meg.
c) Jeg ville vært glad om du kom.
d) Når jeg kommer hjem, er klokka allerede halv sju.
e) Hvor gammel er du? Hvor mye koster det?
f) Så vakker du er!

Kapittel 20

- Hvem snakker du med? Hva skriver du med? Faren går tur i parken med sønnen. Jeg bor sammen med broren (min). Han/hun er et menneske med godt hjerte. Hvem er den mannen med stort skjegg? Den eldre broren leker med den yngre søstera. I morgen drar jeg på jakt med far. Jaan går i teateret sammen med Rein. Vennen min reiser i morgen med fly til Oslo. Derfra reiser han med båt til London. Jeg er ferdig med arbeidet. Driver dere med politikk? Er du fornøyd med den nye leiligheten? Hvem kviskrer der på bakerste benk? Gå ikke ut i dårlig vær. Uten arbeid oppnår vi ingenting. Reiser de på ferie uten deg? Snakk ikke så lågt (med så låg stemme)!
- Ma räägin öpetajaga. Õpilane kirjutab valge kriidiga tahvlile. Õpilased kirjutavad pastaka ja pliiatsiga. Peeter on usin [töökas] õpilane. Ta on tubli poiss. Me kuulame suure huviga. Isa pole [ei ole] pojaga rahul. Ma sõidan rongiga maalt linna. Mu sõber sõidab laeva ga Helsingisse.
<i>nominativ:</i>	linn	laps	mees	naine	õpik
<i>genitiv:</i>	linna	lapse	mehe	naise	õpiku
<i>illativ:</i>	linnasse	lapsesse	mehesse	naisesse	õpikusse
<i>inessiv:</i>	linnas	lapses	mehes	naises	õpikus
<i>elativ:</i>	linnast	lapsest	mehest	naisest	õpikust
<i>allativ:</i>	linnale	lapsele	mehele	naisele	õpikule
<i>adessiv:</i>	linnal	lapsel	mehel	naisel	õpikul
<i>ablativ:</i>	linnalt	lapselt	mehelt	naiselt	õpikult
<i>abessiv:</i>	linnata	lapseta	meheta	naiseta	õpikuta
<i>komitativ:</i>	linnaga	lapsega	mehega	naisega	õpikuga
<i>nominativ:</i>	poeg	tüdruk	vend	sõber	töö
<i>genitiv:</i>	poja	tüdruku	venna	sõbra	töö
<i>illativ:</i>	pojasse	tüdrukusse	vennasse	sõbrasse	töösse
<i>inessiv:</i>	pojas	tüdrukus	vennas	sõbras	töös
<i>elativ:</i>	pojast	tüdrukust	vennast	sõbrast	tööst
<i>allativ:</i>	pojale	tüdrukule	vennale	sõbrale	tööle
<i>adessiv:</i>	pojal	tüdrukul	vennal	sõbral	tööl
<i>ablativ:</i>	pojalt	tüdrukult	vennalt	sõbralt	töölt
<i>abessiv:</i>	pojata	tüdrukuta	vennata	sõbrata	tööta
<i>komitativ:</i>	pojaga	tüdrukuga	vennaga	sõbraga	tööga
- Ma elan linnas. Isa räägib pojaga. Poiss on armunud tüdrukusse. Tööline tuleb öhtul töölt koju. Öde on yennast noorem. Lapse on ilus juturaamat. Mees sõidab puhkusele ilma naiseta. Naine kirjutab mehele. See on sõbra pliiats. Ava õpik ja loe!

Kapittel 21

- Hva vil dere gjøre? Vi tenker (akter) å dra til utlandet. Når begynner dere å reise (når drar dere)? Liker dere å reise med fly? Kom og lek/spill med oss. Han/hun lover alltid å komme, men kommer ikke likevel. Hvorfor vil du ikke snakke med meg? Hva skal det bety? Om du vil lese, så les! Legen sier at du må spise mye og hvile om du vil være frisk. Ingen vits i å prate mye lenger. Jeg vil ikke hale ut tida. Jeg må gå nå. Jeg tenker å gå hjem snart. Vi drar av sted, karer!
- Millal sa hakkad öppima? Tule meiega parki jalutama. Kas ma tohin küsida? Ma katsun teha mis võimalik, et sind aidata. Laps õpib lugema. Sa pead olema viisakas vanema inimese vastu! Kas sulle meeldib teatris käia? Mis sa tahad üteda? Ma pean ütlema, et ma ei julge sinna minna. Isa ja poeg lähevad jooksma. Sa pead hästi öppima. Lapsed lähevad laulma.

- Ma olen haige ja pean lamama [voodisse jääma]. Sa ei tohi siin suitsetada. Me peame nüüd minema. Kas te tahate süüa? Ma ei taha õppida, ma tahan minna teatrisse. Millal sa hakkad õppima? Ma katsun tulla homme. [Katsun homme tulla.] Ta peab varsti tulema. Kas sa oskad laulda? [Oskad sa laulda?] Ma kavatsen [mötlen] varsti koju minna. Ma tahan magada. Tule meiega sööma. Ma pean sinuga rääkima. Miks [Mispärast] te ei taha meiega rääkida?

Kapittel 22

- Gi barnet å spise og drikke. Rop på barna for å spise. Barna må gå og legge seg (gå og sove). Jeg går og bader. Jeg elsker å bade i pent vær. Så godt det er å bade i varmt vær! Om du vil lese, så les! Eleven forsøker å si etter det læreren sier fore. Søstera vil gå i teateret. Den stakkars mannen får ikke arbeide, han er svært sjuk. Han må ligge. Jeg håper at jeg snart begynner fritt/flytende å forstå estisk.
- gjøre – tegema, tegemas, tegemast, tegemata, tegemaks
 løpe – jooksma, jooksmas, jooksmast, jooksmata, jooksmaks
 sitte – istuma, istumas, istumast, istumata, istumaks
 ta – vôtma, vôtmas, vôtmast, vôtmata, vôtmaks
 ville – tahtma, tahtmas, tahtmast, tahtmata, tahtmaks
 komme – tulema, tulemas, tulemast, tulemata, tulemaks
 gå – minema, minemas, minemast, minemata, minemaks
 spise – sööma, söömas, söömast, söömata, söömaks
 drikke – jooma, joomas, joomast, joomata, joomaks
 være – olema, olemas, olemast, olemata, olemaks
 se – nägema, nägemas, nägemast, nägemata, nägemaks
 reise (kjøre, dra) – sôitma, sôitmas, sôitmast, sôitmata, sôitmaks
 si – ütлема, ütлемас, ütлемаст, üтлемата, üтлемакс
 snakke – rääkima, rääkimas, rääkimast, rääkimata, rääkimaks
- gjøre – teha, tehes
 løpe – joosta, joostes
 sitte – istuda, istudes
 ta – vôtta, vôttes
 ville – tahta, tahtes
 komme – tulla, tulles
 gå – minna, minnes
 spise – süüa, süües
 drikke – juua, juues
 være – olla, olles
 se – näha, nähes
 reise (kjøre, dra) – sôita, sôites
 si – ütelda, üteldes eller öelda, öeldes
 snakke – rääkida, rääkides
- Ma sõidan homme ära. Kas sa tahad ära sõita? Ma pean ära sõitma. Sa pead laulma. Ma ei taha õppida laulma [lausma õppida]. Me vôtame osa seltskondlikust elust. Meile meeldib seltskondlikust elust osa vôtta. Ema on tütre ujumas. Nad tulevad ujumast tagasi. Me seisame vaikides.

Kapittel 23

1.	ma	palusin	lubasin	rääkisin	ülesin	küsisin	läksin
	sa	palusid	lubasid	rääkisid	ülesid	küsised	läksid
	ta	palus	lubas	rääkis	üles	küs	läks
	me	palusime	lubasime	rääkisime	ülesime	küsisme	läksime

te	palusite	lubasite	rääkisite	ütlitesite	küsisisite	läksite	
nad	palusid	lubasid	rääkisid	ütlidesid	küsisisid	läksid	
ma	tahtsin	söitsin	jooksin	tegin	nägin	sõin	join
sa	tahtsid	söitsid	jooksid	tegid	nägid	sõid	joid
ta	tahtis	söitis	jooksis	tegi	nägi	sõi	joi
me	tahtsime	söitsime	jooksime	tegime	nägime	sõime	jóime
te	tahtsite	söitsite	jooksite	tegite	nägite	sõite	jóite
nad	tahtsid	söitsid	jooksid	tegid	nägid	sõid	joid

2. Jeg var på kino i går. Var det en interessant film? Hvor var du i går? Hva drømte du i natt? Hvordan sov De/dere? Hvor (hen) drog de? De bodde i et gammelt hus. Hva gjorde dere i går? Vi satt hjemme og studerte. Når våknet du? Når gikk han på arbeid? Jeg la bøkene igjen hjemme. Jeg hadde det travelt. Jeg måtte løpe for å nå toget. Hun skulle akkurat gå ut da jeg kom hjem. Hva var klokka da du kom? Onkel og tante kom på besøk. Jeg frøs. Jeg måtte gå til dokteren.
3. Ma töötasin. Sa tulid. Ta tahtis koju jäada. Lapsed jooksid ja mängisid pargis. Ma söitsin välismaale. Onu söitis meile külla. Ma olin kodus, kui ta tuli. Miks sa naersid? Te laulsite hästi. Kus te eile olite? Mis sa tegid? Kuhu su sõber jäi? Kas sa kuulsid, mis isa ütles? Vend läks loengule. Me istusime ja lugesime. Nemad öppisid. Kas te nägite, mis see mees tegi? Ta oli väga lahke. Ma läksin koju. Kuhu nad läksid? Kas sa teadsid, et ma tulen? Tema teadis, et me sinna läksime. Kas sa olid? Nad olid väga rõomsad, kui nad said seda teha. Üliopilane oli õnnetu. Ta kukkus eksamil läbi.
4. Ma olin haige. Ma pidin voodis lamama. Ta tahtis mind aidata. Sa istusid kodus ja lugesid. Me seisime ja rääkisime. Teie küsisisite ja öpetaja vastas. Nad tahtsid minna koju. Me tänasime ja läksime ära. Mis ta ütles? Mis sa mötlesid? Nad mötlesid minna teatrisse.
5. Me ärkasime vara hommikul. Ta vaatas aknast välja. Päike paistab. Päike paistis. Ta ajas habet. Nad pesid end/ennast. Kes läks kööki? Teie tulite koju. Isa vaatas läbi värsked ajalehed. Ta pidi just välja minema [Ta oli just välja minemas], kui telefon helises. Me tundsimme ta häalest ära. Teie pidite just tööle minema [Te olite just tööle minemas], kui ta tuli. Sa tulid eile hilja koju. Mis sa tegid? Ma käisin/olin teatris. Eile oli halb ilm. Sajab vihma [Vihma sajab]. Sadas vihma [Vihma sadas]. Ma nägin unes, et ma võitsin loteriil. Me jäätame täna ülikooli minemata. Me hakkame homme töötama [tööle]. Mis sa ütlesid? Ma mötlesin/kavatsesin homme minna arsti juurde. Mees kukkus trepist alla. Nad kukkusi eksamil läbi.

Kapittel 24

1. Var du hjemme i går? Nei, jeg var ikke hjemme. Jeg var på kino. Jeg har ikke vært på kino på lenge. Var det en interessant film? Nei, (det var det ikke). Så du hva han/hun gjorde? Nei, (det så jeg ikke). Han/hun gjorde ikke noe. Vi har gjort alt som er mulig, men det har ikke hjulpet. Hjulp du far? Nei, jeg hjalp (han) ikke. Du veit ikke hva det er. Jeg visste ikke hva jeg skulle gjøre og/eller hvor jeg skulle gå. Jeg kan ikke gjøre dette. De kunne ikke gjøre noe. Jeg har alltid sagt at han/hun snakker godt. Da han/hun hadde snakket med oss, gikk han/hun sin vei. Han/hun har ikke kommet tilbake enda. Jeg kunne ikke komme i går.
2. Miks [Mispärast] sa ei teretanud [tervitanud]? Ma ei näinud sind. Ma näen, et ta on siin. Ta ei näe, et nad on koju läinud. Kas sa kuulsid, mis ma ütlesin? Meie ei kuulnud, mis nad ütlesid. Ta ei ütelnud [öelnud] midagi. Kellest te rääkisite? Teie ei rääkinud minut. Miks [Mispärast] te eile ei tulnud? Mis sa tahtsid ütelda [öelda]? Ma olin (ära) unustanud, et ta pidi helistama.
3. Si hva du gjorde i går. (ütle – *imp. 2.p.ent.*) Jeg må si at jeg husker ikke. (ütlema – *ma-inf.*) De sa at de ikke hørte hva du sa. (ütlesid – *pret. 3.p.fl.*, ütlesid – *pret. 2.p.ent.*) Vil

dere ikke si hvor vennen deres gikk? (ütelda/öelda – *da-inf.*) Jeg sa ikke til broren at jeg ville gå hjem. (ei ütelnud/öelnud – *pret. 1.p.ent. neg.*) Far har sagt deg mange ganger at slik får en ikke gjøre. (on ütelnud/öelnud – *perf. 3.p.ent.*) De har ikke sagt det. (pole ütelnud/öelnud – *perf. 3.p.flit. neg.*) Da han/hun hadde sagt det, dro han/hun hjem. (oli ütelnud/öelnud – *pluskv. 3.p.ent.*) Han/hun sa at han/hun ikke hadde sagt noe. (ütles – *pret. 3.p.ent.*, polnud ütelnud/öelnud – *pluskv. 3.p.ent. neg.*)

Kapittel 25

1. Hva vil du bli når du blir stor? Jeg vil bli lege. Vask ansiktet og hendene! De er blitt gamle. Du har vært slem unge, be om forlatelse! Vi malte huset hvitt. Hva trenger du pengene til? Hva tar du meg for?! Hvor er [blir] mor så lenge? Enn om vi skulle gå på kino i dag i stedet for å sitte hjemme? Du spiste for mye, derfor var det du ble sjuk. Broren min er lærer i Rakvere. Jeg tok deg for å være klokere enn du er.
2. Kui ma saan suureks, tahan (ma) saada öpetajaks. Mina ei taha arstiks saada [saada arstiks]. Mul on söiduks raha vaja [Mul on söiduks raha tarvis]. Kas sa tuled öhtuks koju? Esiteks olen ma haige ja ei saa tulla, ja teiseks pole mul sentigi. Tema jäi haigeks. Nemad jäid haigeks. Sa ei saa ühestki sõnast aru. Polegi nii raske öppida [Öppida polegi nii raske]. Öppida pole sugugi nii raske].

Kapittel 26

1. Vent til i morgen. Jeg arbeidde i går kveld til klokka elleve. Tante ble hos oss helt til kvelds. Til sommeren er det enda tre måneder. En må vente til høsten. Bestefar hvilte hjemme til klokka tre. Skogen strekker seg til elva. Jeg arbeider fra klokka åtte om morgen til klokka fire om kvelden. Hjemmefra til skolen er det to kilometer. Toget går fra Oslo til Trondheim på seks timer. Barnetsov til klokka ni. Han/hun arbeidde til sein på kveld. Som barn bodde jeg i Tallinn. Den som studerer som ung, den/han er klok som gammel.
2. Ma tahan saada öpetajaks. Mu vend töötab arstina. Isa töötas hommikust öhtuni. See töö tundus mulle igavana. Ta läks haiglasse haigena, tuli haiglast välja tervena. Üliopilasena ma elasin Tartus. Tädi istus meil kuni öhtuni. Me jäame sõbrale truuks. Ma pidasin teda heaks arstiks. Ta töötas kella üheksast kella viieni.
3. Ta töötab Trondheimis ajakirjanikuna. Tema vend tahab ka saada ajakirjanikuks. Kelleks sina tahad saada? Sa oled mulle suureks abiks olnud. Ta on käitunud ausa inimesena. Oota (kuni) (täna) öhtuni. Me töötasime eile (kuni) kella kümneni. Lapsena elas ta Viljandis, aga üliopilasena elas ta Tartus. Tuleb oodata [Peab ootama] (kuni) kevadeni. Noore tüdrukuna [Tütarlapsena] oli ta väga ilus.
4. Eksempler til (a):
Kus (kohas) mu raamat on? ‘Hvor er boka mi?’
Kust (kohast) sa tulid? ‘Hvor kom du fra?’
Kuhu [Kuhu kohta] nemad lähevad? ‘Hvor hen drar de?’
Milleni [Kui kaugele] te selle rahaga saate? ‘Hvor langt kommer dere med de pengene?’
Ma elan *siin*. ‘Jeg bor her.’
Ta läks *siit* otse kooli. ‘Hun dro *herfra* rett til skolen.’
Külalised tahavad juba homme *siia* tulla. ‘Gjestene vil komme *hit* alt i morgen.’
Siiani olid teed head ja sirged. ‘Så langt var veiene gode og beine.’

Seal ta on. ‘Der er han.’

Sealt ei pääse keegi. ‘Derfra kommer ingen unna.’

Sinna ma ei taha minna. ‘Dit vil jeg ikke dra.’

Sinnani on sõit pikk ja igav. ‘Reisa (helt) dit er lang og kjedelig.’

Eksempler til (b):

Millal nad tulevad? ‘Når kommer de?’

Mis ajast nad on sõitnud? ‘*Fra hvilken tid* har de reist?’

Mis ajani nad meie juurde jäävad? ‘*Inntil* nätkommer de til å bli hos oss?’

Täna ma õpin. ‘*I dag* studerer jeg.

Tänasest (peale) ma õpin hommikust öhtuni ‘*Fra i dag* av leser jeg fra morgen til kveld.’
(*Kuni*) *tänaseni* ma olin laisk. ‘*Inntil i dag* var jeg lat.’

Eile nad saabusid Moldest. ‘*I går* (an)kom de fra Molde.’

Eilsest (peale) olen haige olnud. ‘*Siden i går* har jeg vært sjuk.’

(*Kuni*) *eilseni* olin terve. ‘*Inntil i går* var jeg frisk.’

Homme lähen maale. ‘*I morgen* drar jeg på landet’

Homsest (peale) puhkan kaks nädalat. ‘*Fra i morgen* av ferierer jeg i to uker.’

(*Kuni*) *homseni* pean töötama. ‘*Til i morgen* må jeg arbeide.’

Nüüd olen väsinud. ‘*Nå* er jeg trøtt.’

Nüüdsest (peale) magan kella kümneni. ‘*Héretter* sover jeg til klokka ti.’

Seni(ni) olen maganud kella seitsmeni. ‘*Hittil* har jeg sovet til klokka sju.’

Kapittel 27

1. Mul on ülehomme palju tööd. Sõbral on vähe aega. Mees läks mööda teed. Ma ostsin pool kilo vöid. Eile sadas lund. See teeb mulle suurt au. Aias on kaks kõrget puud. Ninast jooksis palju verd. Sa olid siin enne mind. Ma õpetan teda. Neid on palju. Mida on palju? Rahvast on palju. Kas sa tunned mõnd(a) arsti? Poiss loeb huvitavat raamatut.

Lapsel on mitu ilusat pilti. Kesk tänavat seisits auto. Mitu kätt ja jalga on inimesel? Anna mulle klaas vett! Meie klassis on kakskümmend öpilast. Seal on kolm pikka meest. Selles toas on viis väikest last. Toal on kaks ust ja kolm akent. Mitut vőõrast keelt sa oskad? Neli head sôpra. Kas sa tunned seda ilusat tüdrukut?

2. Det er fire rom i leiligheten vår. I dette rommet er det et skap, tre bord, fire stoler, tre vinduer, to dører. På bordet er det fem bøker. På veggen er det to fine bilder. i klassen (klasserommet) er det tretti elever.

(Skole)timen varer førtifem minutter. Etter arbeid drar jeg hjem. Jeg sitter hjemme, leser i ei interessant bok og etterpå hører jeg på radio. I går fikk jeg tre lange brev fra broren (min). Etter våren kommer sommeren, etter sommeren kommer høsten. Vi var fem gutter. Hvor mange var dere? De var mange (det var mange av dem). Han/hun har to brødre og tre søstre. Jeg har fire sønner. Hvor mange barn har De/dere? Vi har to døtre.

Det var mye røyk i rommet. I går kom det mye snø (snødde det mye). Kjært (godt) barn har mange navn. Hvor mange dager var dere på reise hit? To dager. Hvor mange minutter snakket De/dere i telefonen? Ett minutt. Hvor mye koster boka? Den boka koster sekstini kroner og femti sent. Han/hun var her før meg. Hva gjør du etter lunsj?

3. Tänaval on palju rahvast. Kust saab osta värsket leiba? Me küsime müüjalt [müüja käest] norra keeles: “Kui palju [Mis] maksab pool kilo vorsti?” Leib maksab kakskümmend krooni (ja) viiskümmend ööri.

Minu korteris on kolm tuba. Mitu lauda on sinu toas? Laual [Laua peal] on neli raamatut. Hotellis on nelikümmend kaks tuba. Mis sa teed täna pärast [peale] tööd? Me istume ja kuulame raadiot. Mitu päeva sa oled [oled sa] siin olnud? Ma olen juba kaks päeva siin olnud. Mitu last sul on? Mul on kaks poega ja kolm tütar. Sul on ainult üks laps: üks poeg. Meil on kaks venda ja kolm öde. Me tulime siia enne teid. Nad olid siin enne meid.

Kapittel 28

1. Ma armastan sinist merd. Me teeme tööd. Aias kasvab kaks kórget puud. Anna mulle kolm krooni. Ära kustuta tuld. Kas sa tunned minu head sôpra? Siin on tükki leiba. Osta pool kilo võid. Mul on kaks venda. Tal on kolm õde. Mitu jalga on inimesel? Inimesel on kaks kätt. Kas sa tunned seda võõrast meest? Ära tee nalja! Kas sul on palju raha? Keda sa seal näed? Ma näen suurt meest. Vaata seda ilusat tüdrukut! Ma puhkan pärast lõunat. Ma olin siin enne sind. Toas oli palju rahvast. Austa vana inimest!
2. Mu vend õpib ülikoolis inglise keelt. Ta õppis inglise keele hästi ära. Õpi eesti keel ära! Anna mulle see raamat! Vend istus ja luges raamatut. Isa kinkis pojale uue raamatu. Kas sa tunned seda meest? Me armastame codumaad. Nad kardavad jumalat. Õpilane lahendab parajasti rasket ülesannet. Kas sa lahendasid ülesande ära? Ma ei näinud õpetajat, kui ta sissee astus. Ava uks! Ära ava ust! Pane aken kinni! Ära tee akent lahti! Ma panen kohe akna kinni. Kas sa tead mu telefoninumbrit? Kirjuta üles mu telefoninumber. Ma kirjutan üles su telefoninumbri. Ütle mulle oma nimi ja aadress. Ma ei tea su nime ja aadressi. Kas sul täna on aega? Mul on täna vähe aega. Tal on alati palju raha. Ulata mulle käsi ja aita mind. Ma ulatasin talle käe ja aitasin teda. Ma ei unusta sind kunagi. Mitu last teil on? Mul on kaks poega ja kolm tütart. Mul on uus raamat. Mul pole uut raamatut. Aita sôpra! Me mängime malet. Ma unustasin raamatut koju. Nad unustasid raamatud koju.
3. Vanaosal on prillid ees, kui ta loeb. Laps luges aabitsat. Ema kinkis lapslele aabitsa. Me võidame [ületame] kõik raskused elus. Hädas tunned sôpra. Kirjuta kiri valmis! Kirjutan kirja valmis. Te räägite päris hästi norra keelt. Armastame sind. Mis uudist? Pole midagi uudist [Uudist pole midagi]. Kuidas sinu tervis on [Kuidas on su tervis]? Tervita abikaasat (minu poolt)! Ta õpib eesti keelt. Ma ei oska veel eesti keelt, kuid [aga] ma õpin. Kui sul aega on, tule meile külla. Me teeme seda kindlasti. Kui kaua sa oled inglise keelt õppinud? Ma olen õppinud inglise keelt pool aastat [Olen pool aastat inglise keelt] õppinud. Mis [Missugust/ Millist] keelt räägid sa kodus? Me loeme kodus eesti ajalehte. See rõõmustab meid väga.

Kapittel 29

1. Det vokser store trær i skogen. Under trærne leker barna. Stemmene til barna høres (helt) hit. Han/hun bor hos foreldrene. Utenom døtrene var det ingen hjemme. Vi er gode mot venner, men vi kjemper mot fiendene. Elva er (befinner seg) mellom høye fjell. Etter vakre ord følger det ikke alltid vakre gjerninger. Sa jeg ikke at han/hun ikke kommer i dag. Du har vel ikke noe imot at jeg åpner vinduet? Du vet vel best selv, hva du skal gjøre. Navnet skjemmer ingen, om ikke mannen skjemmer navnet. Egget er vel alltid klokere enn høna. Mennesket er aldri så lykkelig eller ulykkelig som det selv tror. Ikke inne og ikke ute? (Vinduet)
2. maa – maad, maade   noor – noort, noorte   lipp – lippu, lippude
tännav – tänavat, tänavate   mees – meest, meeste   loom – looma, loomade
ilus – ilusat, ilusate   vend – venda, vendade   kool – kooli, koolide
must – musta, mustade   tüdruk – tüdrukut, tüdrukute   asi – asja, asjade
uus – uut, uute   õde – õde, õdede   kiri – kirja, kirjade
käsi – kätt, käte   pikk – pikka, pikkade   laul – laulu, laulude
naine – naist, naiste   viga – viga, vigade   isa – isa, isade
väike – väikest, väikeste   ajalehte – ajalehte, ajalehtede   sôna – sôna, sônade
suur – suurt, suurte   jõgi – jõge, jõgede   kivi – kivi, kivide
õpilane – õpilast, õpilaste   riik – riiki, riikide   vaba – vaba, vabade
poeg – poega, poegade   lind – lindu, lindude   vana – vana, vanade
3. tütarde, akende, härrade, prouade, merede, võtmete, mitmete, südamete, koerte, poiste, autode, firmade.
4. Ega te (ei) tunne seda tõsist meest? Sa oled paks, sa sööd liiga palju. Ma ei söö ega joo palju. Kas ta teenib hästi? Mis [Missugust/Millist] tööd sa teed? Kui palju sa palka saad [Kui palju palka sa saad]? Sul on alati palju raha. Mul on alati vähe raha. Siin on õpilaste

õpikud. Kus on laste raamatud? Ega teil midagi selle vastu (p)ole, kui ma panen akna kinni [kui ma akna kinni panen; kui ma sul(g)en akna]? Kas sa elad vanemate juures? Nemad võitlevad vaenlaste vastu. Ole hea vanade inimeste vastu!

Kapittel 30

<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>	<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>	<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>
vend	vennad	pea	pead	raamat	raamatud
venna	vendade	pea	peade	raamatu	raamatute
venda	(vendi)	pead	(päid)	raamatut	(raamatuid)
venda		pähе			
vennasse	vendadesse	peasse	peadesse	raamatusse	raamatutesse
vennas	vendades	peas	peades	raamatus	raamatutes
vennast	vendadest	peast	peadest	raamatust	raamatutest
vennale	vendadele	peale	peadele	raamatule	raamatutele
vennal	vendadel	peal	peadel	raamatul	raamatutel
vennalt	vendadelt	pealt	peadelt	raamatult	raamatutelt
vennaks	vendadeks	peaks	peadeks	raamatuks	raamatuteks
vennani	vendadeni	peani	peadeni	raamatuni	raamatuteni
vennana	vendadena	peana	peadena	raamatuna	raamatutena
vennata	vendadeta	peata	peadeta	raamatuta	raamatuteta
vennaga	vendadega	peaga	peadega	raamatuga	raamatutega
<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>	<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>		
inimene	inimesed	poiss	poisid		
inimese	inimeste	poisi	poiste/poisside		
inimest	(inimesi)	poissi	(poisse/poissisid)		
inimesesse	inimestesse	poisisse	poistesse/poissidesse		
inimeses	inimestes	poisis	poistes/poissides		
inimesest	inimestest	poisist	poistest/poissidest		
inimesele	inimestele	poisile	poistele/poissidele		
inimesel	inimestel	poisil	poistel/poissidel		
inimeselt	inimestelt	poisilt	poistelt/poissidelt		
inimeseks	inimesteks	poisiks	poisteks/poissideks		
inimeseni	inimesteni	poisini	poisteni/poissideni		
inimesena	inimestena	poisina	poistena/poissidena		
inimeseta	inimesteta	poisita	poisteta/poissideta		
inimesega	inimestega	poisiga	poistega/poissidega		
<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>	<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>	<i>Entall</i>	<i>Flertall</i>
proua	proud	viga	vead	mägi	mäed
proua	prouade	vea	vigade	määe	mägede
prouat	(prouasid)	viga	(vigu)	mäge	(mägesid)
				mäkke	
prouasse	prouadesse	veasse	vigadesse	mäesse	mägedesse
prouas	prouades	veas	vigades	mäes	mägedes
prouast	prouadest	veast	vigadest	mäest	mägedest
prouale	prouadele	veale	vigadele	mäele	mägedele
proual	prouadel	veal	vigadel	mäl	mägedel
proualt	prouadelt	vealt	vigadelt	mält	mägedelt
prouaks	prouadeks	veaks	vigadeks	mäeks	mägedekks
prouani	prouadeni	veani	vigadeni	mäeni	mägedeni
prouana	prouadena	veana	vigadena	mäena	mägedena
prouata	prouadeta	veata	vigadeta	mäeta	mägedeta
prouaga	prouadega	veaga	vigadega	mäega	mägedega

3. Kvinner liker å gå i butikker. Bestefar leser uten briller. På gatene kjører det biler. Sønnen sendte et brev til foreldrene. Ei barnebok. På kjøpesenteret er det mange butikker som tilhører utlendinger. Dattera kom hjem til helga. Faren gikk tur med barna. Av snille barn blir det gode mennesker. Hvor mange barn har dere? Mora snakket med døtrene og sønnene. En sang uten ord/tekst.
4. Jeg tar på meg frakken/kåpa og lua. Broren har frakk og hatt (på seg). Ta (dress)jakka av deg og gå i gang med arbeidet. Ta på deg skjorte og slips. Jeg har slips (på meg). Han/hun tok på seg nattskjorta og tøflene. Søstera tok på seg den nye kjolen og gikk på fest. Du putter lommeboka i lomma. Jeg tar lommetørkleet opp av lomma. Har du penger med deg? Ta med håndveska når du går ut. Ta skjerf (på deg), det er kaldt ute. Bestefar har skjerf og støvler. Vi tar av oss hanskene når vi hilser på noen. Mannen har snippkjole og kvinne har skinnstola. Barnet tar på seg skjorta og sokkene. Han/hun tar av seg skoene og går barbeint.
5. Ma tōusen hommikul vara üles ja panen riided selga [= riitetun = panen end riidesse = riitetan end]. Mehed kannavad ülikonda. Minu ülikond koosneb kuuest ja pükstest. Ma panen ülikonna selga ja lähen välja. Võta kuub ära (seljast)! Mu vennal on pintsak seljas. Kas sul on müts peas? Taskurätik on taskus. Kus on rahakott? Käekotis on taskupeegel, huulepulk, hari, kamm, puudritoos. Kui väljas/öues on külm, siis ma panen mantli selga ja sallit kaela. Kui vihma sajab, siis ma avan oma vihmavarju [teen oma vihmavarju lahti]. Rannas/Rannal on meestel ujumispüksid jalas ja naistel ujumistrikoo seljas.

Kapittel 31

1. Mu juuksed on pruunid. Juuksed võivad veel olla kollased, mustad, valged, hallid või punased. Mul on kaks silma. Inimesel on kaks körva. Me näeme silmadega. Ei, me kuu-leme körvadega. Me räägime suuga. Me köönime, käime, jalutame, jookseme, hüppame, tantsime jaljadega. Me kombime, katsume, paitame, töötame, hoiame kätega. Inimene, kes ei näe hästi, kannab prille või kasutab kontaktläätsi. Inimest, kes üldse ei näe, kutsutakse pimedaks. Kahel kääl kokku on kümme sõrme. Me hingame kopsudega. Inimesel on viis meetlit.
2. a) aastaid, nädalaid, tütreid, öid, suid, masinaid, armsaid, puhtaid, häid, rikkaid, vaeseid, raskeid, õpetajaid, valgeid, punaseid, sügavaid, kalleid, ilusaid, öhtuid, hommikuid, viimaseid
 b) tädisid, ödesid, kodusid, nägusid, onusid, nimesid, meresid, autosid, mägesid, tulesid
 c) pilte, poisse, linde, lippe, önnelikke, parke, toole, püsse, ronge, võite, arste, pruune, sööke, jooke, lampe
 d) lilli, sõrmi, järv, külgi, uusi, tähti, keeli, eestlaasi, ameeriklaasi, ajalehti, huuli, suuri, noori, inimesi, käsi, mehi, naisi
 e) poegi, kohti, kehi, vendi, metsi, külmi, päevi, pühi
 f) vigu, sõpru, vanu, kirju, linnu/linnasid, jalgu, seinu, rindu, vabu/vabasid, aegu, õlgu, sildu, maju, laiu, ridu
 g) tühje, nelju, tube/tubasid, silmi, pikki, mune, kurje.
3. Vanaisa näos on palju sügavaid kortse. Koer näitas teravaid hambaid. Ma näen laste heledaid juukseid ja siniseid silmi. Maailmas leidub nii rikkaid kui ka vaeseid inimesi. Nad kohtasid seal vanu mehi ja noori naisi. Missuguseid raamatuid te olete lugenud eesti keeltes? Õpilase töös oli vähe ridu, aga palju vigu. Teatris oli palju tühje kohti. Nad laulavad ilusaid laule. Pargis kasvab körgeid puid. Meil on palju häid sõpru rootslaste hulgas. Kas sa tunned neid ilusaid tüdrukuid? Eestlaste hulgas leidub palju pikki mehi ja naisi. Õpilane kordab õpetaja sõnu. Vanamees tuletas meelde vanu häid aegu. Kas teil on palju lapsi? Ma pesen käsi ja jalgu. Isa armastab väga oma tütreid ja poegi. Pea oli täis suuri plaane. Ara tee tühje sõnu! Kanadas leidub suuri metsi ja järv.
4. Süda ja kopsud on [asuvad] rinnas sees. Hambad ja keel on suus. Kas sul on prillid? Õpetaja kannab prille. Tal on halb nägemine. Lastel on tavaselt hea kuulmine. Me näeme

silmadega. Inimene töötab kätega ja käib jalgadega. Sellel väikesel tüdrukul on punased pösed. Haigel on inimestel on kahvatu nägu [kahvatud näod]. Mu abikaasal [naisel] on heledad juksed. Noorel mehel on tumedad juksed. Missuguseid [Milliseid] raamatuid oled sa eesti keeles lugenud? Mul on eestlaste seas palju häid sõpru.

Kapittel 32

1. Kelle raamat see on? See raamat on minu oma. See mees elab siin. Selle mehe naine [abikaasa]. Ma kirjutasin (ühe) kirja sellele mehele. Ma tunnen seda meest. Ta on endaga [enesega] ja oma eluga rahul. Mida [Mis] sa otsid? Keda te ootate? Mul on (üks) sõber, kelle vend on kooliõpetaja. Me armastame oma kodumaad. (Lapse)vanemad armastavad oma lapsi. Võta oma raamat. Mu sõber elab oma õe juures. Anna mulle (oma) käsi. Kas sa oled [Oled sa] lugenud minu raamatut? Ma räägin [vestlen, ajan juttu] oma vennaga. Sa räägid oma vendadega. Ma võtan sinu pliiatsi. Võta oma pastakas ja kirjuta mu aadress.

Kumb ödedest [kahest öest] meeldib sulle paremini (rohkem)? Kuhu(poole) sa lähed, kas paremale või vasakule? Luba mulle, et sa ei räägi sellest kellelegi. Mis [Kus] koolis sa käid? Ma ei taha niisuguses [sellises, seesuguses, säärases] majas elada. Kas sa tunned iseennast? Igaüks tunneb [Kõik tunnevad] teda.

2. Kavatsen [Mul on kavatsus] varsti sõita Ameerikasse. Ma olin hiljuti [mõni aeg tagasi] Saksamaal. Kuidas te ennast [end] tunnete? Ma imetlen sinu/teie möistust. Ta kaebab [kurdab] oma halva mälu üle. Ära meelita mind! Kas sul on luba(tud) seda teha? Päike paistab. Me saime kätte tele kirja. Armas sõber, ma tänan sind väga su lahke kirja eest. (Ma) loodan, et sa varsti mind külastad [tuled (mulle) külla]. Tahaksin heameelelega sind kohata.

Kapittel 33

1. a) *Entall*: noor tüdruk, noore tüdruku, noort tüdrukut, nooresse [noorde] tüdrukusse, noores tüdrukus, noorest tüdrukust, noorele tüdrukule, noorel tüdrukul, noorelt tüdrukult, nooreks tüdrukuks, noore tüdrukuni, noore tüdrukuna, noore tüdrukuta, noore tüdrukuga; *Flertall*: noored tüdrukud, noorte tüdrukute, noori tüdrukuid, noortesse tüdrukutesse, noortes tüdrukutes, noortest tüdrukutest, noortele tüdrukutele, noortel tüdrukutel, noortelt tüdrukutelt, noorteks tüdrukuteks, noorte tüdrukuteni, noorte tüdrukutena, noorte tüdrukuteta, noorte tüdrukutega.

Entall: väike laps, väik(e)se lapse, väkest last, väik(e)sesse [väikesse] lapsesse, väik(e)ses lapses, väik(e)sest lapsest, väik(e)sele lapsele, väik(e)sel lapsel, väik(e)selt lapselt, väik(e)seks lapseks, väik(e)se lapseni, väik(e)se lapsena, väik(e)se lapseta, väik(e)se lapsiga;

Flertall: väik(e)sed lapsed, väikeste laste, väik(e)seid [väikesi] lapsi, väikestesse lastesse, väikestes lastes, väikestest lastest, väikestele lastele, väikestel lastel, väikestelt lastelt, väikesteks lasteks, väikeste lasteni, väikeste lastena, väikeste lastata, väikeste lastega.

Entall: suur mees, suure mehe, suurt meest, suuresse [suurde] mehesse, suures mehes, suurest mehest, suurele mehele, suurel mehel, suurelt mehelt, suureks meheks, suure meheni, suure mehena, suure mehetä, suure mehega;

Flertall: suured mehed, suurte meeste, suuri mehi, suurtesse meestesse, suurtes meestes, suurtest meestest, suurtele meestele, suurtel meestel, suurtelt meestelt, suurteks meesteks, suurte meesteni, suurte meestena, suurte meestata, suurte meestega.

Entall: vana maja, vana maja, vana maja, vanasse majasse [majja], vanas majas, vanast majast, vanale majale, vanal majal, vanalt majalt, vanaks majaks, vana majani, vana maja, vana majata, vana majaga;

Flertall: vanad majad, vanade majade, vanu maju, vanadesse majadesse, vanades majades, vanadest majadest, vanadele majadele, vanadel majadel, vanadelt majadelt, vanadeks majadeks, vanade majadeni, vanade majadena, vanade majadeta, vanade majadega.

b) *Entall*: see raamat, selle raamatu, seda raamatut, sellesse [sesse] raamatusse, selles [ses] raamatus, sellest [sest] raamatust, sellele raamatule, sellel [sel] raamatul, sellelt [selt] raamatult, selleks raamatuks, selle raamatuni, selle raamatuna, selle raamatuta, selle raamatuga;

Flertall: need raamatud, nende raamatute, neid raamatuid, nendesse raamatutesse, nendes raamatutes, nendest raamatutest, nendele raamatutele, nendel raamatutel, nendelt raamatutelt, nendeks raamatuteks, nende raamatuteni, nende raamatutena, nende raamatuteta, nende raamatutega.

Entall: see ilus naine, selle ilusa naise, seda ilusat naist, sellesse [sesse] ilusasse naisesse, selles [ses] ilusas naises, sellest [sest] ilusast naisest, sellele ilusale naisele, sellel [sel] ilusal naisel, sellelt [selt] ilusalt naiselt, selleks [seks] ilusaks naiseks, selle ilusa naiseni, selle ilusa naisena, selle ilusa naiseta, selle ilusa naisega;

Flertall: need ilusad naised, nende ilusate naiste, neid ilusaid naisi, nendesse ilusatesse naistesse, nendes ilusates naistes, nendest ilusatest naistest, nendele ilusatele naistele, nendel ilusatel naistel, nendelt ilusatelt naistelt, nendeks ilusateks naisteks, nende ilusata naisteni, nende ilusate naistena, nende ilusate naisteta, nende ilusate naistega.

Entall: missugune poiss, missuguse poisi, missugust poissi, missugusesse poisisse [poissi], missuguses poisis, missugusest poist, missugusele poisile, missugusel poisol, missuguselt poisilt, missuguseks poisks, missuguse poisini, missuguse poisina, missuguse poista, missuguse poisiga;

Flertall: missugused poisid, missuguste poiste [poisside], missuguseid poisse, missugustesse poistesse [poissidesse], missugustes poistes [poissides], missugustest poistest [poissidest], missugustele poistele [poissidele], missugustel poistel [poissidel], missugustelt poistelt [poissidelt], missugusteks poisteks [poissideks], missuguste poisteni [poissideni], missuguste poistena [poissidena], missuguste poisteta [poissideta], missuguste poistega [poissidega].

c) üks inimene, ühe inimese, üht(e) inimest, ühesse [ühte] inime(se)sse, ühes inimeses, ühest inimesest, ühele inimesele, ühel inimesel, ühelt inimeselt, üheks inimeseks, ühe inimeseni, ühe inimesena, ühe inimeseta, ühe inimesega.

kaks last, kahe lapse, kaht(e) last, kahesse [kahat] lapsesse, kahes lapses, kahest lapset, kahele lapsele, kahel lapsel, kahelt lapselt, kaheks lapseks, kahe lapseni, kahe lapsena, kahe lapseta, kahe lapsega.

kolm tüdrukut, kolme tüdruku, kolme tüdrukut, kolmesse [kolme] tüdrukusse, kolmes tüdrukus, kolmest tüdrukust, kolmele tüdrukule, kolmel tüdrukul, kolmelt tüdrukult, kolmekts tüdrukuks, kolme tüdrukuni, kolme tüdrukuna, kolme tüdrukuta, kolme tüdrukuga.

sada dollarit, saja dollari, sada(t) dollarit, sajasse dollarisse, sajas dollaris, sajast dollarist, sajale dollarile, sajal dollaril, sajalt dollarilt, sajaks dollariks, saja dollarini, saja dollaria, saja dollarita, saja dollariga.

2. Ma ostsin eile huvitava raamatu. Ma loen praegu üht(e) huvitavat raamatut. Mul on palju huvitavaid raamatuid. Kas sa näed sedat valget maja seal? Kas sa tunned sedat noort tüdrukut? Vend kirjutas mulle pika kirja. Ta kirjutas kirja ka nooremale öele ja vanale isale. Mees astus valgesse majja. Me läksime soojast toast välja külma käte. Heade lastest kasvavad head inimesed. Isa jalutab oma väik(e)se pojaga. Ta andis väik(e)sele pojale kompveki.

Kas sa oled varem näinud sedat meest? Ma rääkisin eile selle mehega. Ta räägib eesti keelt tugeva aktsendiga. Kuidas on eesti keeles 'kjas'? Ma ei saa sellest [sest] sõnast aru. Kas sa said selle ülesandega hakkama? Ma tunnen neid õpilasi hästi. Ma olen sageli nende

inimestega rääkinud. Nad elavad ilusates ja uutes majades. Kas sa tunned seda tüdrukut? Kas sa tunned Mari Saart? Ma õppisin Mari Saarega koos Tartu ülikoolis.

3. Iga nädal koosneb seitsmest päevast. Ma otsin eile ühe raamatu ja kolm pliiatsit. Mis sa teed kolme pliiatsiga? Anna üks pliiats mulle. Sulle aitab kahest pliiatsist. Selles majas elab lesk naine koos nelja lapsega. Eesti tähestik koosneb kolmekümne kahest tähest. Mitmest tähest koosneb norra tähestik? Mu sõber ostis ue auto. Kui palju raha eest ta selle ostis? Ta ostis selle kümne tuhande krooni eest. Ma otsin televisori kolme tuhande krooni eest. Professor pidas loengut kahesajale üliõpilasele.
4. (Ma) olen palju reisinud. Kas sa tead, mida peab reisile kaasa võtma [mida tuleb reisile kaasa võtta]? Ta pakkis käterätiku ja kaks seepi kohvrisse. Ta kiirustas [ruttas] jaama. Kas sa oled piletid ostnud? Me peame ostma kaks piletit. Ma annan sulle ühe piletit. Nad kuuluvad selliste inimeste hulka, kes on alati heas tujus. Lõpuks [Viimaks] oli [sai] ta pakkimisega valmis. Mu sõber pani mantli selga ja mütsi pähe ja läks välja. Ta sõitis liftiga alla. Takso ootas all tänaval. Autojuht ei tahtnud kiiresti sõita. Ta ütles, et linnas ei tohi kiiresti sõita. Perfoonil oli palju reisijaid. Kõik kiirustasid [ruttasid] vagunitesse. Nüüd ma lõpetan.

Kapittel 34

1. (sa)	öpi – ära öpi	mängi – ära mängi	
(ta)	öppigu – ärgu öppigu	mängigu – ärgu mängigu	
(me)	öppigem – ärgem öppigem	mängigem – ärgem mängigem	
	(öpime – ärme öpime)	(mängime – ärme mängime)	
(te)	öppige – ärge öppige	mängige – ärge mängige	
(nad)	öppigu – ärgu öppigu	mängigu – ärgu mängigu	
(sa)	vaata – ära vaata	ole – ära ole	
(ta)	vaadaku – ärgu vaadaku	olgu – ärgu olgu	
(me)	vaadakem – ärgem vaadakem	olgем – ärgem olgem	
	(vaatame – ärme vaatame)	(oleme – ärme oleme)	
(te)	vaadake – ärge vaadake	olge – ärge olge	
(nad)	vaadaku – ärgu vaadaku	olgu – ärgu olgu	
(sa)	pane – ära pane	tee – ära tee	söö – ära söö
(ta)	pangu – ärgu pangu	tehku – ärgu tehku	söögu – ärgu söögu
(me)	pangem – ärgem pangem	tehkem – ärgem tehkem	söögem – ärgem söögem
	(paneme – ärme paneme)	(teeme – ärme teeme)	(sööme – ärme sööme)
(te)	pange – ärge pange	tehke – ärge tehke	sööge – ärge sööge
(nad)	pangu – ärgu pangu	tehku – ärgu tehku	söögu – ärgu söögu

2. Splitt og hersk! Ta ikke ille opp når jeg sier Dem sannheten opp i ansiktet. Ikke sår meg! La folk si hva de vil, det angår ikke meg. Kom, vi går inn (i stua) og titter på fjernsyn. La oss spille kort! La oss bli enige! Tro det eller ikke, men det er sant. Ungdommen leve! La barna leke inne (i stua) og la dem ikke gå ut (på gata). Klokka er allerede mye, la oss gå hjem. Vel hjem! La oss ikke stå opp enda, la oss sove ei stund til! La det være en lærepengen (til lærdom) for dere.
3. Ärge minge minema! Palun tulge siia ja aidake mind! Palun korrase! Rääkige aeglitaselt! Tölkige see peatükk eesti keelde! Tundke end nagu oma kodus. Ärge tehke nii! Ärge olge nii kuri! Rääkige iga päev eesti keelt oma eesti sõpradega. Tellige eesti ajaleht ja luguge iga päev. Ostke eesti keele öpik ja hakake keelt öppima. Vabandage, et ma tülitan. Ärge enam kunagi nii tehke! Ärge uskuge, mis ta räägib. Ärge katkestage mind! Minge toast välja! Ärge seda unustage! Seiske sirgelt! Ärge end liigutage! Palun võtke istet! Palun, istuge. Ärge minu pärast muretsege. Ärge mind puudutage! Tulge tappa ja minge magama. Magage hästi.

4. Õpilane tõusku püsti, kui ta õpetajaga räägib. Me oleme kõik väsinud, mingem [lähme] magama! Nad tehku ruttu, kui nad tahavad õigeks ajaks jouda. Olge head, tooge see raamat siia! Lapsed olgu tänaval ettevaatlikud! Ärge rääkige nii kiiresti. Ole hea, tee aken lahti. Ärge veel minge koju! Sünnipäevalaps elagu! Palun, ütelge, härra Lagendik, kus te elate? Ära karda, lapseke, ma kaitsen sind. Isa, tule appi! Külalised söögu ja joogu ja tundku end nagu oma kodus.
5. Kas te tunnete mu venda? Lubage, et ma tutvustan teile oma venda [Lubage, et ma teen teid oma vennaga tuttavaks. Lubage mind tutvustada teid oma vennaga]. Kas te olete teda varem kohanud? Kas te tahate saada tuttavaks Lauri Lagendikuga? Palun võtke mantel seljast. Võta õde kaasa, kui sa tuled. Mida te soovite, kas need või kohvi? Ma tahaksin saada [sooviksin] kohvi. Ma joon kohvi ilma kooreta. Mu õde joob teed sidruniga. Kas te soovite klaas veini? Jah, palun. Ei, täanan. Ma ei joo. Kas ma võiksin saada klaasi vett? Kuidas (see) maitseb? Head isu! Palun [Olge head], istuge [võtke istet]. Sööge ja jooge! Söögem ja joogem ja olgem röömsad [Sööme ja joome ja oleme röömsad]! Ärge sööge nii palju. See pole [ei ole] tervisele kasulik [hea]. Kas sa oled suitsetamise maha jätnud? Ärge minge koju! Palun [Olge head], võtke üks tass need. Oodake üks hetk [silmapilk]! Ütleme teineteisele sina! Lähme [Mingem] koju ja (lähme/mingem) magama. Ole hea [Palun], tõlgi see lause. Ma ei oska seda lauset tõlkida. Tõlkige see sõna! Ta elagu! Nad elagu!

Kapittel 35

2. *kvotativ – presens*: tōusvat – tōuseb, minevat – läheb, küsivat – küsib, ei tohtivat – ei tohi, vastavat – vastavad, ei elevat – ei ole, elevat – on, kestvat – kestab, raputavat – raputab, pomisevat – pomiseb, ei saavat – ei saa, pöörduvat – pöördub, minevat – läheb, elevat – on.
3. Et gråtende barn. Et arbeidende menneske. Den oppvoksende ungdom (slekt). Den tause sfinks. Et brennende hus. En rullende stein. Gutten løp inn i huset og vekket de sovende menneskene. Stillestående vann er ikke drikkende. Skrifta lyger ikke, men skriveren lyger. Gymnastikk er bra for helsa. Det er Guds vilje, sa presten. Mannen sluttet å røyke og drikke. Jeg er begeistret for gymnastikk, men lei av studeringa. Å kjøpe billige varer er pengesløseri.
4. Du er tydeligvis svært interessert i det spørsmålet. Vi så henne komme. Vi hørte broren synge. Han har visstnok sluttet å røyke og begynt å drive idrett. Jeg leste i avisat at det var pent vær i Nord-Norge i år. Etter det jeg har hørt, skal han være svært sjuk nå. Den mannen skal i sin tid ha vært rik, seinere begynte han visstnok å drikke og mistet hele formuen. Det er visst ikke riktig, sa vennen min. Det er nok feil.
5. Meie õpetaja olevat haige. Peeter ütles, et nad sõitvat homme välismaale. Sel aastal tulevat soe suvi. Ta ütles, et mul olevat ilus käekiri. Õpetaja ütles, et ta öppivat hästi. Jaan oskavat hästi malet mängida. See noor tüdruk laulvat hästi. Onu minevat suvel maale.
6. Meie õpetaja on haige. Peeter ütles, et nad sõidavad homme välismaale. Sel aastal tuleb soe suvi. Ta ütles, et mul on ilus käekiri. Õpetaja ütles, et ta öpib hästi. Jaan oskab hästi malet mängida. See noor tüdruk laulab hästi. Onu läheb suvel maale.
7. Sul on hea hääldamine. Vaikimine on parem kui rääkimine. Ma näen halvasti – mul on halb nägemine. See elevat vale, ütles mu sõber. Selles majas elevat (üks) suur [tuntud, kuulus] kirjanik elanud. Kõik elevat teda armastanud. Täna hommikul elevat halb ilm olnud. Ülemiste järv asub Lasnamäel. Tallinn on Eesti suurim [kõige suurem] linn. Tartu on üks kuulsamaid linnu Eestis. Gustav II Adolf asutas Tartu ülikooli aastal tuhat kuussada kolmkümmend kaks [tuhande kuuesaja kolmekümne teisel aastal]. Narva on (üks) tuntud linn. Narva lächedal asub (üks) ilus suvituskoh. Enne sõda sõitis palju turiste Pärnu(sse). Seal oli alati palju suvitajaid välismaalt.

Kapittel 36

<i>1. presens impersonal</i>	<i>preteritum impersonal</i>
<i>positiv</i>	<i>negativ</i>
antakse	ei anta
vaadat�se	ei vaadata
makstakse	ei maksta
kästakse	ei kasta
töötakse	ei toata
lõpetatakse	ei lõpetata
teatakse	ei teata
tahetakse	ei taheta
alatakse	ei alata
visatakse	ei visata
suletakse	ei suleta
avatakse	ei avata
saadetakse	ei saadeta
leitakse	ei leita
voetakse	ei voeta
jäetakse	ei jäeta
jäädakse	ei jääda
aetakse	ei aeta
peetakse	ei peeta
õpitakse	ei õpita
õpetatakse	ei õpetata
vorreljakse	ei vorrelida
minnakse	ei minda
ollakse	ei olda
pannakse	ei panda
käiakse	ei kaida
suuakse	ei sooda
tehakse	ei tehta
müüakse	ei müüda
<i>positiv</i>	<i>negativ</i>
anti	ei antud
vaadati	ei vaadatud
maksti	ei makstud
kästi	ei kästud
toatati	ei toatud
lõpetati	ei lõpetatud
teati	ei teatud
taheti	ei tahetud
alati	ei alatud
visati	ei visatud
suleti	ei suletud
avati	ei avatud
saadeti	ei saadetud
leiti	ei leitud
voeti	ei voetud
jaetati	ei jäetud
jäädi	ei jäädud
aeti	ei aetud
peetti	ei peetud
õpiti	ei opitud
õpetati	ei opetatud
võrreldi	ei vorreljud
mindi	ei mindud
oldi	ei oldud
pandi	ei pandud
käidi	ei käidud
söödi	ei söödud
tehti	ei tehtud
muudi	ei muudud
2. Forretningene er åpne fra klokka ni til sju. Er arbeidet avsluttet? Døra er lukket. Når blir dørene åpnet? I butikkene blir det solgt alle slags varer. På skolen lærer en mange slags visdommer. Hos oss blir det ikke studert kinesisk. Om sommeren blir det badet. Det sies at egget er klokere enn høna. Av melka lager en smør. Det er vanskelig å finne en ting når en ikke vet hvor den befinner seg. Sånn gjør en vanligvis ikke. Der ble det arbeidd mye. Det ble sagt meg at du skulle være bortreist. Døra ble åpnet med en stor nøkkel. Ble du også invitert (på besøk)? Jeg ble ikke invitert (på besøk). Jeg ble valgt inn i styret. Ble du også valgt? Han/hun ble ikke valgt. Et dannet menneske snakker høflig. Hjemme ble det spilt kort. Er den soppen spiselig? Det er selvvinnlysende (det forstår seg). Overalt blir det snakket om forfatterens nye roman. Deg blir det absolut ikke snakket om. Om den mannen ble det bare snakket vondt. Oss ble det ikke ofte snakket om. La dem snakke om det de vet og ikke snakke om det som ikke er kjent! Det som er skrevet her, er sant.
3. Millal avatakse kauplus [pood]? Haavatud sodur lamas maas. Soiduplaan on muudetud. Ulikool asutati kuninga poolt. Suitsetamine (on) keelatud. Kas see on lubatud? [Kas lubatakse?] Kas töö on lõpetatud? Miks [Mispärast] ollakse kurb? Sellest küsimusest ei räägita. Nii ei tehta. Maja müüdi saja tuhande krooni eest. Peol tantsiti ja oldi roomsad. Sind ei oodatud siia. Ta oli kutsutud, aga ta ei tulnud. Meie [Meid] polnud [ei olnud] kutsutud. Kui seda teataks, siis oldaks palju targem. Kui mind oleks palutud seda teha, oleksin ma [siis ma oleksin] seda teinud. Möeldagu [Arvatagu] mis tahes, aga ärgu ragitagu asjade üle, mida ei tunta.

Kapittel 37

1. Löbusasti, löbusalt; hästi; toredasti, toredalt; armsasti, armsalt; ilus(as)ti; koledasti, kole-dalt; kurjasti, kurjalt; halvasti; odavasti, odavalt.
2. Jeg kommer så fort jeg kan. Tankene mine er på vidvanke og jeg kan ikke arbeide. Du må gjøre dette arbeidet om igjen. Det er veldig dårlig utført. Sola skinner varmt. Gutten lå i graset og så opp i himmelen. Jeg var veldig trøtt og la meg på senga. Læreren så sint på meg. Tilgi meg, jeg gjorde det ikke med vilje, det kom av vanvare. Gjør (det) fortere, bli ikke for sein! Snakk ikke så høyt, snakk lågere! Jüri skriver godt, men Jaan skriver enda bedre. To øyne ser lenger enn ett. Hvem vet bedre enn legen hva som feiler et mennesker? Jeg forstår bedre når jeg kan snakke. Ta saken med ro!

De kom ovenfra og nedover. Vi drog nedenfra og opp. Se bak(over)! Se hvem som kommer bakfra! Du går foran meg. Gå til side (gå av veien)! Jeg så på guttene som spilte fotball. Arbeidet mitt ble halvgjort. De er nære slektinger. Vi gikk fire sammen i teateret. Småbarn løp barbeinte omkring ute. Jeg foretrekker teater for kino. Hold opp! Spør deg for! Tenk etter! Gjør det etter! Nå igjen! Se etter!

Vannet er reint bare der det renner langsomt. Kjør langsomt og forsiktig. Alt tar sin tid. Jo sjeldnere du kommer, jo kjærere er du. Enhver vet jo selv best hvor skoen trykker.

4. Ära käi [Ärge käige] nii aeglaselt, käi(ge) kiiremini [rutemini]! Me vaatasime pealt, kuidas lapsed mängisid pargis. Mulle meeldib tee rohkem kui kohv. Ta ostis ülikonna väga oda-valt. Ma töötan palju, ma olen väga väsinud. Tütarlaps [Tüdruk] on pikali sohval [diivanil] ja loeb raamatut. Me istusime kahekesi ja ajasime juttu [rääkisime]. Ma ei mäleta enam, millest me rääkisime. Kas sinu/su [teie/te] kell käib õigesti? Mu kell käib ette. Me panime talle ette, et ta tuleks kaasa. Nad leppisid kokku varsti jälle kokku saada [kohtuda]. Kas te saite sellest raskusest üle [jagu]? Raskusi [Ühte raskust; Mingit raskust] ei tule ülehinnata.

Kapittel 38

1. kepi, linnad, saja, rea, ōe, venna, lammas, viie, vea, käe, päevad, poja, sule, pöllu, juhi, sõbral, nahal, silmad;

hakata, räägib, laulab, öpib, loeb, peab, tunneb, teab, osanud, rutata, karjub.

2. käände, hamba, mõtte, rikka, kask, mägi, käsi, leht; tundma, laulma, teadma, võtta, tahtma, oskama, naerma, algama, vaatama.

3. part./flt.	vokal-flt.	ge-flt.	de-flt.
raamatuid	raamatuill	raamatute	raamatutel
hambaid	hambail	hammaste	hammastel
pliiatseid	pliatiatseil	pliatisite	pliatisitel
maju	majul	majade	majadel
aknaid	aknail	akende	akendel
põrandaid	põrandail	põrandate	põrandatel
rikkaid	rikkail	rikaste	rikastel
õhtuid	õhtuil	õhtute	õhtutel
hommikuid	hommikuil	hommikute	hommikutel
eestlasi	eestlasil	eestlaste	eestlastel
kirjanikke	kirjanikel	kirjanikkude/ kirjanike	kirjanikkudel
suuri	suuril	suurte	suurtel
uusi	uusil	uute	uutel
puhtaid	puhtail	puhaste	puhastel
valgeid	valgeil	valgete	valgetel
punaseid	punasel	punaste	punastel
kollaseid	kollasel	kollaste	kollastel
armsaid	armsail	armsate	armsatel
kalleid	kalleil	kallite	kalli(s)tel

4. rikkail mehil, (vanus majus), armsaile lapsile, vaeseist inimesist, uusil õpilasil, (suuris linus), kalleilt sugulasilt, (pikist jutest), nooril kirjanikel ja kunstnikel, eestlasist ja ameeriklastist, ilusasse tüdrukuisse, tugevail käsil.

Kapittel 39

1. -ja:	<i>laulma</i>	synge	> <i>laulja</i>	sanger
	<i>õpetama</i>	lære, undervise	> <i>õpetaja</i>	lærer
	<i>näitlema</i>	spille teater	> <i>näitleja</i>	skuespiller
	<i>algama</i>	begynne	> <i>algaja</i>	nybegynner
	<i>võimlema</i>	gjøre gymnastikk	> <i>võimleja</i>	gymnast, turner
-ur:	<i>lendama</i>	fly	> <i>lendur</i>	flyger
	<i>vedama</i>	dra	> <i>vedur</i>	lokomotiv
	<i>valvama</i>	overvåke	> <i>valvur</i>	vakt, vekter
	<i>kala</i>	fisk	> <i>kalur</i>	fisker
	<i>söda</i>	krig	> <i>södur</i>	soldat, kriger
	<i>jalgpall</i>	fotball	> <i>jalgpallur</i>	fotballspiller
	<i>jalgratas</i>	sykkel	> <i>jalgrattur</i>	syklist
-nik:	<i>kunst</i>	kunst	> <i>kunstnik</i>	kunstner
	<i>kohus</i>	domstol	> <i>kohtunik</i>	dommer
	<i>oma</i>	egen	> <i>omanik</i>	eier
	<i>elama</i>	leve	> <i>elanik</i>	innbygger
	<i>põgenema</i>	flykte	> <i>põgenik</i>	flyktning
-nna:	<i>norralane</i>	nordmann	> <i>norralanna</i>	norsk kvinne
	<i>eestlane</i>	ester	> <i>eestlanna</i>	estisk kvinne
	<i>prantslane</i>	franskmann	> <i>prantslanna</i>	fransk kvinne
	<i>sportlane</i>	idrettsmann	> <i>sportlanna</i>	idrettskvinne
	<i>kuningas</i>	konge	> <i>kuninganna</i>	dronning
	<i>näitleja</i>	skuespiller	> <i>näitlejanna</i>	skuespillerinne
-us:	<i>armastama</i>	elske	> <i>armastus</i>	kjærlighet
	<i>võitlema</i>	kjempe	> <i>võitlus</i>	kamp
	<i>kaotama</i>	miste, tape	> <i>kaotus</i>	tap, nederlag
	<i>suudlema</i>	kysse	> <i>suudlus</i>	kyss
	<i>igatsema</i>	lengte	> <i>igatsus</i>	lengsel
	<i>suur</i>	stor	> <i>suurus</i>	størrelse
	<i>pikk</i>	lang	> <i>pikkus</i>	lengde
	<i>rumal</i>	dum	> <i>rumalus</i>	dumhet
	<i>tark</i>	klok	> <i>tarkus</i>	klokhet
	<i>vana</i>	gammel	> <i>vanus</i>	alder
	<i>noor</i>	ung	> <i>noorus</i>	ungdom
	<i>selge</i>	klar	> <i>selgus</i>	klarhet
	<i>raske</i>	tung	> <i>raskus</i>	vekt, tyngde
	<i>valge</i>	hvit	> <i>valgus</i>	lys
	<i>sõber</i>	venn	> <i>sõprus</i>	vennskap;
-dus:	<i>vaba</i>	frei	> <i>vabadus</i>	frihet
	<i>hea</i>	god	> <i>headus</i>	godhet
	<i>vana</i>	gammel	> <i>vanadus</i>	alderdom
	<i>truu</i>	trofast	> <i>truudus</i>	trofasthet
-la:	<i>söök</i>	mat	> <i>sööklala</i>	matsal, kantine
	<i>haige</i>	sjuk	> <i>haigla</i>	sjukehus
	<i>suvi</i>	sommer	> <i>suivila</i>	hytte, sommersted
-lik:	<i>rahu</i>	fred	> <i>rahulik</i>	fredfull
	<i>püha</i>	helg	> <i>pühilik</i>	hellig, sakral
	<i>rahvus</i>	nasjonalitet	> <i>rahvuslik</i>	nasjonal
	<i>riik</i>	stat	> <i>riiklik</i>	statlig

<i>kirjandus</i>	<i>litteratur</i>	>	<i>kirjanduslik</i>	<i>litterær</i>
<i>isik</i>	<i>person</i>	>	<i>isiklik</i>	<i>personlig</i>
<i>seitkond</i>	<i>selskap</i>	>	<i>seitkondlik</i>	<i>selskaplig</i>
<i>ühiskond</i>	<i>samfunn</i>	>	<i>ühiskondlik</i>	<i>samfunnsmessig</i>
<i>kunst</i>	<i>kunst</i>	>	<i>kunstlik</i>	<i>kunstig</i>
<i>vend</i>	<i>bror</i>	>	<i>vennalik</i>	<i>broderlig</i>
<i>õnn</i>	<i>lykke</i>	>	<i>õnnelik</i>	<i>lykkelig</i>
<i>naine</i>	<i>kvinne</i>	>	<i>naiselik</i>	<i>kvinnelig</i>
<i>mees</i>	<i>mann</i>	>	<i>mehelik</i>	<i>mandig</i>
<i>rahvas</i>	<i>folk</i>	>	<i>rahvalik</i>	<i>folkelig</i>
<i>-tu:</i>	<i>mõte</i>	>	<i>mõttetu</i>	<i>tankeløs, meningsløs</i>
	<i>abi</i>	>	<i>abitu</i>	<i>hjelpelös</i>
	<i>kord</i>	>	<i>korratu</i>	<i>uorden, ordenslös</i>
	<i>asi</i>	>	<i>asjatu</i>	<i>usaklig</i>
	<i>süü</i>	>	<i>süütu</i>	<i>uskyldig</i>
	<i>õnn</i>	>	<i>õnnetu</i>	<i>ulykkelig</i>
	<i>tänama</i>	>	<i>tänamatu</i>	<i>utakknelig</i>
	<i>oskama</i>	>	<i>oskamatu</i>	<i>ukyndig, inkompetent</i>
	<i>lahendama</i>	>	<i>lahendamatu</i>	<i>uløselig</i>
<i>-matu:</i>	<i>lubama</i>	>	<i>lubamatu</i>	<i>ikke tillatt, utilletlig</i>
	<i>tundma</i>	>	<i>tundmatu</i>	<i>ukjent</i>

2.	(üks) kirjalik töö (ühe) kirjaliku töö (üht(e)) kirjalikku tööd (ühte) kirjalikku töhe (ühesse) kirjalikusse töösse (ühes) kirjalikus töös (ühest) kirjalikust tööst (ühele) kirjalikule tööl (ühel) kirjalikul tööl (ühelt) kirjalikult töölt (üheks) kirjalikuks tööks (ühe) kirjaliku tööni (ühe) kirjaliku tööna (ühe) kirjaliku tööga (ühe) kirjaliku tööta	tänane ajaleht tänase ajalehe tänast ajalehte (tänasesse) ajalehte tänasesse ajalehesse tänases ajalehes tänasest ajalehest tänasele ajalehele tänasel ajalehel tänaselt ajalehelt tänaseks ajaleheks tänase ajaleheni tänase ajalehena tänase ajalehega tänase ajaleheta	andekas kirjanik andeka kirjaniku andekat kirjanikku (andekasse) kirjanikku andekasse kirjanikusse andekas kirjanikus andekast kirjanikust andekale kirjanikule andekal kirjanikul andekalt kirjanikult andekaks kirjanikuks andeka kirjanikuni andeka kirjanikuna andeka kirjanikuga andeka kirjanikuta
3.	Livet er en kamp. Forsiktighet er visdommens mor. Samhold gir styrke. Forsøk å være ung så lenge du kan: alderdommen kommer i alle fall og trøtter deg ut. Skinnnet (det ytre) bedrar. Hold løftet ditt! Det er et svært viktig spørsmål. Dagens nederlag forbereder morgendagens seier. Faren leser dagens avis. Hvor er avis fra i går? Bevingete ord er slike som nettopp har flyyet bort når det er bruk for dem. Et lite tre år gammelt barn leker på gården. De er helt ukjente mennesker. Det er virkelig en morsom historie! De er et åndfullt menneske. Vær rolig!	Når (hvilket klokkeslett) våknet du i dag tidlig? Vekk meg klokka halv sju i morgen. Jeg har mistet lommeboka mi. Flyet ble borte bak skogen. Vi gjorde oss kient med byen.	

	Vennen min presenterte søstera si for meg.			
4. kindel	sikker	>	ebakindel	usikker
meeldiv	behagelig	>	ebameeldiv	ubebagelig
normaalne	normal	>	ebanormaalne	unormal
moraalne	moralsk	>	ebamoraalne	umoralsk
selge	klar	>	ebaselge	uklar

<i>oluline</i>	vesentlig	>	ebaoluline	uvesentlig
<i>sõbralik</i>	vennlig	>	ebasõbralik	uvennlig
<i>täpne</i>	eksakt, punktlig	>	ebatäpne	ueksakt, upunktlig
<i>õige</i>	rett	>	ebaõige	urett, feil
<i>huvitav</i>	interessant	>	ebahuvitav	uinteressant
<i>sobiv</i>	passende	>	ebasobiv	upassende
<i>küps</i>	moden	>	ebaküps	umoden

5. Eesti keel kuulub soome-ugri keelkonda. Niinimetatud balti keelte grupperi kuuluvad läti keel ja leedu keel. Eesti keel on eriti lähedalt sugulane soome keelega. Soome sõna *jalka* tähendab 'jalg'. Soome *joki* on eesti keeles 'jõgi'. 'Üks, kaks, kolm' on soome keeles *yksi, kaksi, kolme*. Eesti keel ja norra keel ei ole omavahel sugulased, aga neil on palju ühisid sõnu. Eestlased ja rootslased on elanud Lääänemere ääres tuhandeid aastaid. Palju ühiseid laensoonu on tulnud eesti ja norra keelde alam-saksa keelest. Järgmised sõnad tähistavad eesti ja norra keeles samu asju: kokk - kokk, kepp - kjepp, säng - seng, torn - tårn, lärm - larm, ring - pilt - bilde, tursk - torsk, tuvi - due, värske - fersk jm.

Kapittel 40

- Poiss jooksis üle tänava. Lapsed jooksid ümber pargi. Me söitsime läbi linna. Olin seal enne teda. Pärast rasket tööd läheme koju puhkama. Laste pärast on vanematel palju muret. Ema könnib koos tütrega mööda tänavat. Kui palju sa maksid selle raamatu eest? Ühe nädala pärast sõidame suvitama. Lennuk lendab suure metsa kohal. Poiske seisis keset suurt tuba ja nuttis valju häältega. Ma läksin uksest välja ja trepist alla. Laulupeole tulid kokku eestlased üle kogu maa. Ma saadan sind kuni järgmisse bussipeatuseni.
- Õpilane seisab laua ääres ja vastab õpetaja küsimustele. Me sõidame tänavu suvel maa-le tädi juurde. Ta igatseb oma perekonna järele. Kass jooksis kapi tagant välja ahju ette. Päikese käes on palav, tule ära päikese käest. Ma jätsin paki pingi peale. Me leidsime karbi seest ühe väikese nuku.
- Vasta sellele küsimusele! Me naersime tema rumaluse üle. Nad olid rõõmsad meie tuleku üle. Me loodame parematele päevadele. Kellele kuulub see raamat? Millega ta tegeleb? Me suhtume temasse suure lugupidamisega. Uue olukorraga oli vaja kiiresti kohameda. See ei vasta mu maitsele. Mees oli kiindunud kunstisse. Me oleme veendunud sinu sõpruses. Mu sõbratar valdab hästi prantsuse keelt. Jagage neli kahega. Nad räägivad kirjandusest ja kunstist. See suur maja kuulub eestlastele. Ma olen teile väga tänulik.

TILLEGG 1: Oversikt over formverket

Estisk er rikt på bøyningsformer. Nomen har 14-15 kasus i entall og flertall, og dertil mange parallellderformer (de-flertall og vokalflertall). Verb har over 50 usammensatte former, i tillegg kommer sammensatte tidsformer og nektinger. Det er dessuten mange sammensatte ord (med 2-5 ledd) og avledninger som like ens blir bøyd.

Ei bøyningsform består i prinsippet av to deler: stamme og endelse. Stammen bærer den leksikalske betydningen og bøyningssendelsen de grammatiske betydningene. Begge orddeler kan i prinsippet variere slik at ei ordform egentlig består av stammevariant og endelsesvariant.

Oftest blir endelsen lagt direkte til stammen slik at grensen mellom stamme og endelse er tydelig, eks.:

j'alga + dele (all.fl.t.) → j'alga\dele
hammas + t (part.ent.) → hammas\t
h'amba + id (part.fl.t.) → h'amba\id
ela + s (pret.ind. 3.p.ent.) → ela\s

Men det er også mange eksempler på overlapping av stamme og bøyningssendelse, eks.:

j'alga + u (part.fl.t.) → j'alg\u\l
pane + i (pret.ind. 3.p.ent.) → pan\i\l

Nomen

Følgende grammatiske kategorier inngår i dannelsen av nomenformer:

- **tall:** entall, flertall
- **kasus:** nominativ, genitiv, partitiv, illativ, inessiv, elativ, allativ, adessiv, ablativ, translativ, terminativ, essiv, abessiv, komitativ, (additiv)

KOMMENTARER

1. Additiv er i tidligere framstillingar regnet som parallellderform til illativ entall (såkalt kort illativ). Når et ord mangler additiv er dette nedenfor markert med tegnet V.
2. Alle nomen (substantiv, adjektiv, tallord og pronomen) har felles bøyning. De gradbøyde formene av adjektiv blir like ens bøyd. Liksom andre språk har estisk mange pronomen med avvikende bøyning.
3. Estisk mangler kjønn og artikler.
4. Tegnet V står for flertallsvokal. Avhengig av lydforholdene i ordet blir den realisert som -e / -i / -u.

DE GRAMMATISKE NOMENKATEGORIENE

kategorier	forkorting	markering	spørsmål til kasus	på norsk
tall:				
entall	ent.	–		
flertall	fl.t.	te / de / i / V		

kasus:

nominativ	<i>nom.</i>	-	kes / mis	hvem / hva
genitiv	<i>gen.</i>	-	kelle / mille	hvems / hvis
partitiv	<i>part.</i>	d / t / - / tt	keda / mida	hvem / hva
additiv	<i>adt.</i>	- / de / tte	kuhu	(inn) i
illativ	<i>ill.</i>	sse	kellesse / millesse / kuhu	(inn) i
inessiv	<i>iness.</i>	s	kelles / milles / kus	(inne) i
elativ	<i>elat.</i>	st	kellest / millest / kust	ut av
allativ	<i>all.</i>	le	kellele / millele / kuhu	til / for
adessiv	<i>adess.</i>	l	kellel / millel / kus	hos / for
ablativ	<i>abl.</i>	lt	kellelt / millelt / kust	fra / av
translativ	<i>transl.</i>	ks	kelleks / milleks	til
terminativ	<i>term.</i>	ni	kelleni / milleni	(inn)til
essiv	<i>ess.</i>	na	kellena / millena	som / hvem / hva
abessiv	<i>abess.</i>	ta	kelleta / milleta	uten
komitativ	<i>komit.</i>	ga	kellega / millega	med

PARADIGME-TABELLEN gir alle de mulige endelsesvariantene. Eksempler: *õpik* 'lærebok', *riik* 'stat'; (og *maa* 'land', *vesi* 'vann', *suur* 'stor').

form	endelsesvarianter		eksempler	
<i>nom.ent.</i>	-		õpik	r'iik
<i>gen.ent.</i>	-		õpiku	riigi
<i>part.ent.</i>	t / - / d / tt		õpiku\t	r'iiki; m'aa\d, v'e\tt
<i>adt.ent.</i>	- / de / tte		▼	r'iiki; s'uur\de, v'e\tte
<i>ill.ent.</i>	sse		õpiku\sse	r'iigi\sse
<i>iness.ent.</i>	s		õpiku\s	r'iigi\s
<i>elat.ent.</i>	st		õpiku\st	r'iigi\st
<i>all.ent.</i>	le		õpiku\le	r'iigi\le
<i>adess.ent.</i>	l		õpiku\l	r'iigi\l
<i>abl.ent.</i>	lt		õpiku\lt	r'iigi\lt
<i>transl.ent.</i>	ks		õpiku\ks	r'iigi\ks
<i>term.ent.</i>	ni		õpiku\ni	r'iigi\ni
<i>ess.ent.</i>	na		õpiku\na	r'iigi\na
<i>abess.ent.</i>	ta		õpiku\ta	r'iigi\ta
<i>komit.ent.</i>	ga		õpiku\ga	r'iigi\ga
<i>nom.flt.</i>	d		õpiku\d	r'iigi\d
<i>gen.flt.</i>	te / de		õpiku\te	r'iiki\de
<i>part.flt.</i>	id / sid	/ i / V	õpiku\id	r'iiki\sid / r'iik\e
<i>ill.flt.</i>	tesse / desse	/ isse / Vsse	õpiku\tesse / õpiku\isse	r'iik\desse / r'iig\e\ssse
<i>iness.flt.</i>	tes / des	/ is / Vs	õpiku\tes / õpiku\is	r'iiki\des / r'iig\e\s
<i>elat.flt.</i>	test / dest	/ ist / Vst	õpiku\test / õpiku\ist	r'iiki\dest / r'iig\e\st
<i>all.flt.</i>	tele / dele	/ ile / Vle	õpiku\tele / õpiku\ile	r'iiki\dele / r'iig\e\le
<i>adess.flt.</i>	tel / del	/ il / VI	õpiku\tel / õpiku\il	r'iiki\del / r'iig\e\l
<i>abl.flt.</i>	telt / delt	/ it / Vlt	õpiku\telt / õpiku\ilt	r'iiki\delt / r'iig\e\lt
<i>transl.flt.</i>	teks / deks	/ iks / Vks	õpiku\teks / õpiku\iks	r'iiki\deks / r'iig\e\ks
<i>term.flt.</i>	teni / deni		õpiku\teni	r'iiki\deni
<i>ess.flt.</i>	tena / dena		õpiku\tena	r'iiki\dena
<i>abess.flt.</i>	teta / data		õpiku\teta	r'iiki\data
<i>komit.flt.</i>	tega / dega		õpiku\tega	r'iiki\dega

Verb

Verbformene er infinitte eller finitte.

Infinitte former:

- **infinitivene:** *ma*-infinitiv og formene av denne, *da*-infinitiv og *des*-forma
- **partisippene:** presens og perfektum partisipp i personal og impersonal

Ved dannelsen av finitte former medvirker disse grammatiske kategoriene:

- **modus:** indikativ, kondisjonalis, kvotativ, imperativ, (jussiv)
- **tempus:** presens, preteritum (i indikativ: imperfektum, perfektum, pluskvamperfektum)
- **person** (og tall): 1., 2., 3. person i entall og flertall
- **diatese:** personal og impersonal
- **polaritet:** negativ og positiv

KOMMENTARER

1. Perfektum partisippene blir brukt til å danne sammensatte tidsformer, i nektende former i preteritum, og i adjektivisk funksjon (vanligvis ubøyelige). Presens partisippene er bare brukt adjektivisk og blir bøyd som vanlige adjektiv.
2. Impersonal minner om passiv i andre språk. Den mangler personkategorier.
3. Fortidsformene imperfektum og pluskvamperfektum opptrer bare i indikativ.
4. Imperativ har bare presensformer. Jussiv, som i form og innhold står imperativen nær, kan være forbundet med fortid. (Jussiv blir av mange regnet med til imperativ.)

DE GRAMMATISKE VERBKATEGORIENE

kategorier	forkorting	markering
infinitiver: <i>ma</i> -infinitiv kasus: personal <i>da</i> -infinitiv <i>des</i> -form (gerundium) partisipper: <i>v</i> -partisipp (presens personal) <i>tav</i> -partisipp (presens impersonal) <i>nud</i> -partisipp (perfektum personal) <i>tud</i> -partisipp (perfektum impersonal)	<i>ma-inf.</i> <i>iness.</i> , <i>elat.</i> , <i>transl.</i> , <i>abess.</i> <i>ips.</i> <i>da-inf.</i> <i>ger.</i> <i>pres.pts.ps.</i> <i>pres.pts.ips.</i> <i>perf.pts.ps.</i> <i>perf.pts.ips.</i>	ma mas, mast, maks, mata tama / dama da / ta / a des / tes / es v / ev tav / dav nud tud / dud
Finitte former modus: indikativ kondisjonalis kvotativ imperativ jussiv	<i>ind.</i> <i>kond.</i> <i>kvot.</i> <i>imp.</i> <i>jus.</i>	— ksi / ks vat –, ge / ke, gu / ku, gem / kem gu / ku
tempus: presens preteritum imperfektum (/ preteritum) perfektum pluskvamperfektum	<i>pres.</i> <i>pret.</i> <i>impt. / pret.</i> <i>perf.</i> <i>pluskv.</i>	– si / s / is / i olema (<i>pres.</i>) + nud, tud / dud olema (<i>impt.</i>) + nud, tud / dud

person:			
1. person entall	1.p.ent.	n	
2. person entall	2.p.ent.	d	
3. person entall	3.p.ent.	b, –	
1. person flertall	1.p.flit.	me	
2. person flertall	2.p.flit.	ta	
3. person flertall	3.p.flit.	vad, d	
diatese:			
personal	ps.	–	
impersonal	ips.	ta / da, ti / di, takse / dakse / akse	
polaritet:			
positiv (affirmativ)	af.	–	
negativ (nekting)	neg.	ei + af. / {ära, ärg, ärgu, ärgem} + af.	

PARADIGME-TABELLEN

Paradigme-tabellen gir alle endelsesvariantene i bøyningsformene og eksemplifiserer et par av dem. Pronomen og valgfrie personendelser er satt i parentes.

Tabellen tar bare med usammensatte former og nekting av disse. Av plasshensyn er sammen-satte former presentert for seg.

Eksempler: *lubama* ‘love’, *näitama* ‘vise’; (og *seisma* ‘stå’, *tulema* ‘komme’, *saama* ‘få’).

Infinitte former		endelsesvarianter	eksempler	
kortnavn	form		eksempler	
MA	<i>ma-inf.</i>	ma	<i>luba\ma</i>	n'äita\ma
MAS	<i>ma-inf.iness.</i>	mas	<i>luba\mas</i>	n'äita\mas
MAST	<i>ma-inf.elat.</i>	mast	<i>luba\mast</i>	n'äita\mast
MAKS	<i>ma-inf.transl.</i>	maks	<i>luba\maks</i>	n'äita\maks
MATA	<i>ma-inf.abess.</i>	mata	<i>luba\mata</i>	n'äita\mata
TAMA	<i>ma-inf.ips.</i>	tama / dama	<i>luba\tama</i>	näida\tama; t'u\l\dam
DA	<i>da-inf.</i>	da / ta / a	<i>luba\da</i>	näida\ta; t'u\l\ta
DES	<i>ger.</i>	des / tes / es	<i>luba\des</i>	näida\tes; t'u\l\es
V	<i>pres.pts.ps.</i>	v / ev	<i>luba\v</i>	n'äita\v; s'eis\ev
TAV	<i>pres.pts.ips.</i>	tav / dav	<i>luba\tav</i>	näida\tav; t'u\l\dav
NUD	<i>perf.pts.ps.</i>	nud	<i>luba\nud</i>	näida\nud
TUD	<i>perf.pts.ips.</i>	tud / dud	<i>luba\tud</i>	näida\tud; t'u\l\dud

Finitte former

Indikativ:

ind.pres.:

N	1.p.ent. (<i>ma</i>)	n	<i>luba\n</i>	n'äita\n
D	2.p.ent. (<i>sa</i>)	d	<i>luba\d</i>	n'äita\d
B	3.p.ent. (<i>ta</i>)	b	<i>luba\b</i>	n'äita\b
ME	1.p.flit. (<i>me</i>)	me	<i>luba\me</i>	n'äita\me
TE	2.p.flit. (<i>te</i>)	te	<i>luba\te</i>	n'äita\te
VAD	3.p.flit. (<i>nad</i>)	vad	<i>luba\vad</i>	n'äita\vad
TAKSE	<i>ips.</i>	takse / dakse / akse	<i>luba\takse</i>	näida\takse; s'aa\dakse, tull\akse

ind.pres.neg.:

ei ON	<i>ps. (ma...nad)</i>	ei + –	<i>ei luba</i>	ei n'äita
ei TA	<i>ips.</i>	ei + ta / da	<i>ei luba\ta</i>	ei näida\ta; ei t'u\l\da

<i>ind.impf.:</i>					
SIN	1.p.ent. (ma)	sin / in	luba\sin	n'äita\sin; tul\in	
SID2	2.p.ent. (sa)	sid / id	luba\sid	n'äita\sid; tul\id	
S	3.p.ent. (ta)	s / is / i	luba\s	n'äita\s; s'eis\is, tul\i	
SIME	1.p.flt. (me)	sime / ime	luba\sime	n'äita\sime; tul\ime	
SITE	2.p.flt. (te)	site / ite	luba\site	n'äita\site; tul\ite	
SID6	3.p.flt. (nad)	sid / id	luba\sid	n'äita\sid; tul\id	
TI	ips.	ti / di	luba\ti	näida\ti; tul\di	
<i>ind.impf.neg.:</i>					
ei NUD	ps. (ma...nad)	ei + nud	ei luba\nud	ei näida\nud	
ei TUD	ips.	ei + tud / dud	ei luba\tud	ei näida\tud; ei tul\dud	
<i>Kondisionalis:</i>					
<i>kond.pres.:</i>					
KSIN	1.p.ent. (ma)	ks(in)	luba\ks(in)	n'äita\ks(in)	
KSID2	2.p.ent. (sa)	ks(id)	luba\ks(id)	n'äita\ks(id)	
KS	3.p.ent. (ta)	ks	luba\ks	n'äita\ks	
KSIME	1.p.flt. (me)	ks(ime)	luba\ks(ime)	n'äita\ks(ime)	
KSITE	2.p.flt. (te)	ks(ite)	luba\ks(ite)	n'äita\ks(ite)	
KSID6	3.p.flt. (nad)	ks(id)	luba\ks(id)	n'äita\ks(id)	
TAKS	ips.	taks / daks	luba\taks	näida\taks; tul\daks	
<i>kond.pres.neg.:</i>					
ei KS	ps. (ma...nad)	ei + ks	ei luba\ks	ei n'äita\ks	
ei TAKS	ips.	ei + taks / daks	ei luba\taks	ei näida\taks; ei tul\daks	
<i>kond.perf.:</i>					
NUKSIN	1.p.ent. (ma)	nuks(in)	luba\nuks(in)	näida\nuks(in)	
NUKSID2	2.p.ent. (sa)	nuks(id)	luba\nuks(id)	näida\nuks(id)	
NUKS	3.p.ent. (ta)	nuks	luba\nuks	näida\nuks	
NUKSIME	1.p.flt. (me)	nuks(ime)	luba\nuks(ime)	näida\nuks(ime)	
NUKSITE	2.p.flt. (te)	nuks(ite)	luba\nuks(ite)	näida\nuks(ite)	
NUKSID6	3.p.flt. (nad)	nuks(id)	luba\nuks(id)	näida\nuks(id)	
TUKS	ips.	tuks / duks	luba\tuks	näida\tuks; tul\duks	
<i>kond.perf.neg.:</i>					
ei NUKS	ps. (ma...nad)	ei + nuks	ei luba\nuks	ei näida\nuks	
ei TUKS	ips.	ei + tuks / duks	ei luba\tuks	ei näida\tuks; ei tul\duks	
<i>Kvotativ:</i>					
<i>kvot.pres.:</i>					
VAT	ps. (ma...nad)	vat	luba\vat	n'äita\vat	
TAVAT	ips.	tavat / davat	luba\tavat	näida\tavat; tul\davat	
<i>kvot.pres.neg.:</i>					
ei VAT	ps. (ma...nad)	ei + vat	ei luba\vat	ei n'äita\vat	
ei TAVAT	ips.	ei + tavat / davat	ei luba\tavat	ei näida\tavat; ei tul\davat	
<i>Imperativ:</i>					
<i>imp.pres.:</i>					
02	2.p.ent. (sa)	—	luba	n'äita	
GU3	3.p.ent. (ta)	gu / ku	luba\gu	näida\ku	
GEM	1.p.flt. (me)	gem / kem	luba\gem	näida\kem	
GE	2.p.flt. (te)	ge / ke	luba\ge	näida\ke	
GU6	3.p.flt. (nad)	gu / ku	luba\gu	näida\ku	
TAGU	ips.	tagu / dagu	luba\tagu	näida\tagu; tul\dagu	

<i>imp.pres.neg.:</i>					
ära 02	2.p.ent. (sa)	ära + –	ära luba	ära n'äita	
ärgu GU	3.p.ent. (ta)	ärgu + gu / ku	ärgu luba\gu	ärgu näida\ku	
ärgem GEM	1.p.flit. (me)	ärgem + gem / kem	ärgem luba\gem	ärgem näida\kem	
ärge GE	2.p.flit. (te)	ärge + ge / ke	ärge luba\ge	ärge näida\ke	
ärgu GU	3.p.flit. (nad)	ärgu + gu / ku	ärgu luba\gu	ärgu näida\ku	
ärgu TAGU	ips.	ärgu + tagu / dagu	ärgu luba>tagu	ärgu näida>tagu; ärgu t'u\l\dagu	
<i>Jussiv:</i>					
<i>jus.pres.:</i>					
GU	ps. (ma...nad)	gu / ku	luba\gu	näida\ku	
TAGU	ips.	tagu / dagu	luba\tagu	näida\tagu; t'u\l\dagu	
<i>jus.pres.neg.:</i>					
ärgu GU	ps. (ma...nad)	ärgu + gu / ku	ärgu luba\gu	ärgu näida\ku	
ärgu TAGU	ips.	ärgu + tagu / dagu	ärgu luba>tagu	ärgu näida>tagu; ärgu t'u\l\dagu	

SAMMENSATTENE TIDSFORMER

Sammensatte former danner vi med hjelpeverbet *olema* + perfektum partisipp av hovedverbet. Perfektumformer finnes i alle modus (unntatt direkte imperativ), pluskvamperfektum bare i indikativ. Partisippet av hovedverbet viser om det er personal eller impersonal form, alle andre markeringer (for modus, tempus og person) blir lagt til hjelpeverbet:

<i>form</i>	<i>dannelsesmåte</i>	<i>form</i>	<i>dannelsesmåte</i>
<i>perf.ps.</i>	<i>olema (pres.) + NUD</i>	<i>pluskv.ps.</i>	<i>olema (impf.) + NUD</i>
<i>perf.ips.</i>	<i>on + TUD</i>	<i>pluskv.ips.</i>	<i>oli + TUD</i>

Eksempler:

<i>ind.perf.:</i>	<i>af.</i>	<i>neg.</i>
1.p.ent. (ma)	ole\n luba\nud	ei ole luba\nud
2.p.ent. (sa)	ole\d luba\nud	ei ole luba\nud
3.p.ent. (ta)	on luba\nud	ei ole luba\nud
1.p.flit. (me)	ole\me luba\nud	ei ole luba\nud
2.p.flit. (te)	ole\te luba\nud	ei ole luba\nud
3.p.flit. (nad)	on luba\nud	ei ole luba\nud
ips.	on luba\tud	ei ole luba\tud
<i>ind. plusky.:</i>	<i>af.</i>	<i>neg.</i>
1.p.ent. (ma)	ol\nin luba\nud	ei ol\nud luba\nud
2.p.ent. (sa)	ol\nid luba\nud	ei ol\nud luba\nud
3.p.ent. (ta)	ol\ni luba\nud	ei ol\nud luba\nud
1.p.flit. (me)	ol\nime luba\nud	ei ol\nud luba\nud
2.p.flit. (te)	ol\nite luba\nud	ei ol\nud luba\nud
3.p.flit. (nad)	ol\nid luba\nud	ei ol\nud luba\nud
ips.	ol\ni luba\tud	ei ol\nud luba\tud
<i>kond.perf.:</i>	<i>af.</i>	<i>neg.</i>
1.p.ent. (ma)	ole\ks(in) luba\nud	ei ole\ks luba\nud
2.p.ent. (sa)	ole\ks(id) luba\nud	ei ole\ks luba\nud
3.p.ent. (ta)	ole\ks luba\nud	ei ole\ks luba\nud
1.p.flit. (me)	ole\ks(ime) luba\nud	ei ole\ks luba\nud
2.p.flit. (te)	ole\ks(ite) luba\nud	ei ole\ks luba\nud
3.p.flit. (nad)	ole\ks(id) luba\nud	ei ole\ks luba\nud
ips.	ole\ks luba\tud	ei ole\ks luba\tud

<i>kvot. perf.:</i>	<i>af.</i>	<i>neg.</i>
<i>ps. (ma...nad)</i>	ole\vat luba\nud	ei ole\vat luba\nud
<i>ips.</i>	ole\vat luba\tud	ei ole\vat luba\tud
<i>jus. perf.:</i>	<i>af.</i>	<i>neg.</i>
<i>ps. (ma...nad)</i>	ol\gu luba\nud	\r\gu ol\gu luba\nud
<i>ips.</i>	ol\gu luba\tud	\r\gu ol\gu luba\tud
I perfektum kondisjonalis fins det også usammensatte parallelformer med formativen -nuks eller -tuks/-duks foran personendelsen (eller de opptrer uten personmarkering), eks.:		
<i>kond.perf.:</i>		
<i>1.p.ent. (ma)</i>	ole\ks(in) luba\nud	/ luba\nuks(in)
<i>2.p.ent. (sa)</i>	ole\ks(id) luba\nud	/ luba\nuks(id)
<i>3.p.ent. (ta)</i>	ole\ks luba\nud	/ luba\nuks
<i>1.p.flt. (me)</i>	ole\ks(ime) luba\nud	/ luba\nuks(ime)
<i>2.p.flt. (te)</i>	ole\ks(ite) luba\nud	/ luba\nuks(ite)
<i>3.p.flt. (nad)</i>	ole\ks(id) luba\nud	/ luba\nuks(id)
<i>ips.</i>	ole\ks luba\tud	/ luba\tuks
<i>kond.perf.neg.:</i>		
<i>ps. (ma...nad)</i>	ei ole\ks luba\nud	/ ei luba\nuks
<i>ips.</i>	ei ole\ks luba\tud	/ ei luba\tuks

TILLEGG 2: Bøyningstyper

I estiske grammatikker og ordbøker blir ord klassifisert etter bøyningstyper (og det eksisterer mange ulike prinsipper for dette). Her plasserer vi ord i samme gruppe når de blir bøyd på samme måte ifølge 3 kriterier som viser de mulige kombinasjonene av stammevarianter og endelsesvarianter. Til samme bøyningstype hører ord der alle formene har:

- 1) samme varianter av bøyningsendelsene,
- 2) samme mønster for utlydsvekslingen,
- 3) samme mønster for stadievekslingen.

I typeklassifiseringene blir det bare regnet med vekslingsmønsteret (§ 228-229) og ikke tatt hensyn til alle de konkrete utlyds- og innlydsendringene (jf. § 29-32). Sekundære endringer i stammen med årsak i de lydmessige omgivelsene, blir heller ikke tatt i betrakting (§ 227).

Hver bøyningstype har fått en typebeskrivelse som består av grunnformene. I disse kommer alle forskjellene fram, både i bruken av stammevarianter og i endelser. Alle andre bøyningsformer kan vi ved hjelp av analogireglene danne av grunnformene (se Tillegg 3).

Typebeskrivelsene blir presentert som 1) tabeller og 2) bøyning av typeord.

TABELL

Tabellen gir en oversikt over alle bøyningstypene (uten undertyper) slik at den for hver grunnform viser hvilken stammevariant det er tale om og hvilken endelsesvariant som blir tillagt: stammevariant\endelsesvariant.

Stammevariantene er i tabellen gitt som stammekoder med 2-3 plasser. Hver plass gir et aspekt ved stammevarianten (§ 28, 228):

1. stammevariant i forhold til utlydsendringer (se § 29-30):
A = oppslagsstamme
B, C = bøyningsstammer
2. stammevariant i forhold til innlydsendringer (se § 31-32):
T = stammen i sterkt stadium
N = stammen i svakt stadium
0 = stamme uten innlydsendringer
3. stammevariant i forhold til endringer betinget av bøyningen (se § 227):
G = geminert stamme
V = stammen i vokalflertall
* = stammen kan ha regelmessige sekundære endringer

BØYNINGEN AV TYPEORDA

I eksemplene er det valgt ett typeord for hver bøyningstype (og undertype). Disse blir i skjemaet stilt opp med alle vesentlige bøyningsformer.

Undertypene er:

- a) ord som kan bli bøyd etter to ulike typer slik at noen av parallelleformene blir dannet etter én type og andre etter en annen type – ved typeordet blir begge typenumrene angitt;
- b) en gruppe ord med flere avvikende trekk i stammen eller endelsene – typeordet står uten typenummer (nummeret for foregående hovedtype gjelder).

Mellan parallelformer står det skråstrek /. Lite brukte former er satt i parentes. De kan enten være gamle eller bare brukt i enkelte ord innenfor typen. Manglende additiv er i tabellen markert med ∇ , i oppstillingen av typeord er den ikke gitt noen plass eller markering.

Typebeskrivelse for nomen

KOMMENTARER

1. Til grunnformene av nomen regner vi også stammen i vokalflertall (tegnet Rflt) som ikke er noen selvstendig form, men utgjør basis for parallelformene i vokalflertall, (se § 234), eks.:

type	Rflt	vokalflertall
8	BT i = tütre i	$\rightarrow$ tütre isse, tütre ilt, ...
22	BNV = ja u	$\rightarrow$ ja u st, ja u le, ...

2. Når vi leser formene i partitiv flertall og stammene i vokalflertall, skal vi være oppmerksom på at ved *i*-flertall (der grensen mellom stamme og endelse er tydelig) står grensemerket overalt foran flertallsmerket -i (eks. BT\id: tütre\id, BT\i: tütre\isse). Ved stammeflertall (der flertallsmerket samtidig er en del både av stammen og av endelsen) er det ikke brukt grensemerke i tabellen (eks. BTV, BNV), men i bøyningseksemplene er flertallsvokalen satt mellom to grensemerker (eks. s'öpr\u{u}, sôbr\u{u}\sse).

3. I bøyningseksemplene er i tillegg til grunnformene også illativformene tatt med, først og fremst for å vise om parallelformer er mulige i flertall. Stammen i vokalflertall er ikke oppstilt for seg, den framgår av parallelformene i illativ flertall.

TABELL

Type	nom.ent.	gen.ent.	part.ent.	adt.ent.	gen.fl.	part.fl.	Rflt
1	A0	A0	A0\t	∇	A0\te	A0*\id	A0*\i
2	A0	B0	B0\t	∇	B0\te	B0*\id	B0*\i
3	AN	BT	BT\t	∇	BT\te	BT*\id	BT*\i
4	A0	B0	A0\t	∇	B0\te	B0\id	B0\i
5	AN	BT	AN\t	∇	BT\te	BT*\id	BT*\i
6	AN	AT	AN\t	∇	AN\te	AT\id	AT\i
7	AN	BT	AN\t	∇	AN\te	BT*\id	BT*\i
8	AN	BT	AN\t	∇	AN\de	BT\id	BT\i
9	A0	B0	A0\t	∇	A0\te	B0\id	B0\i
10	A0	B0	C0\t	∇	C0\te	B0\id	B0\i
11	A0	B0	A0\se		A0\te	B0V	B0V
12	A0	B0	C0\se		C0\te	B0V	B0V
13	AT	BN	AT\t	AT\de	AN\te	ATV	BNV
14	AT	BN	CT\t	CT\de	CN\te	ATV	ANV
15	AT	BN	CT\tt	CT\tte	CN\te	ATV	ATV
16	A0	A0	A0\t	A0G	A0\de	A0\sid	
17	A0	A0	A0	A0G	A0\de	A0\sid / A0V	A0V
18	AT	AN	AT	ATG	AT\de	AT\sid / ATV	ANV
19	A0	B0	B0	B0	B0\de	B0V / B0\sid	B0V
20	A0	B0	B0	B0G	B0\de	B0\sid	
21	AT	BN	BT	BTG	BT\de	BT\sid	
22	AT	BN	BT	BT	BT\de	BT\sid / BTV	BNV
23	AT	BN	BT	BT	AN\te	BT\sid / BTV	BNV
24	AN	BN	BT	BT	BT\de	BT\sid / BTV	BNV
25	AT	BN	BT	BT	BNV / BT\de	BTV / BT\sid	BNV
26	A0	A0	A0\d	∇	A0\de	A0\sid / A0*\id	A0*\i

BØYNINGEN AV TYPEORDA

Nomenformene i typebeskrivelsen er oppstilt etter følgende skjema:

	nom.ent. gen.ent. part.ent. adt.ent. ill.ent.	gen.flt. part.flt. ill.flt.
1	ohutu 'ufarlig' ohutu ohutu\t ohutu\sse	ohutu\te ohutu\id ohutu\tesse / ohutu\isse
2	õpik 'lærebok' õpiku õpiku\t õpiku\sse	õpiku\te õpiku\id õpiku\tesse / õpiku\isse
3&5	tõrges 'sta' tõrksa tõrksa\t & tõrges\t tõrksa\sse	tõrksa\te tõrksa\id tõrksa\tesse / tõrksa\isse
4	ase 'leie, sted' aseme ase\t aseme\sse	aseme\te aseme\id aseme\tesse / aseme\isse
5	lõiige 'medlem' l'iikme lõiige\t l'iikme\sse	l'iikme\te l'iikme\id l'iikme\tesse / l'iikme\isse
6	mõte 'tanke' m'õtte mõte\t m'õtte\sse	mõte\te m'õtte\id mõte\tesse / m'õtte\isse
7	hammas 'tann' h'amba hammas\t h'amba\sse	hammas\te h'amba\id hammas\tesse / h'amba\isse
8	tütar 'datter' t'ütre tütar\t t'ütre\sse	tütar\de t'ütre\id tütar\desse / t'ütre\isse
9	katus 'tak' katuse katus\t katuse\sse	katus\te katuse\id katus\tesse / katuse\isse
10	soolane 'saltet' (adj.) soolase soolas\t soolase\sse	soolas\te soolase\id soolas\tesse / soolase\isse

11	harjutus 'øvelse' harjutuse harjutust harjutus\se harjutus\sse	harjutus\te harjutus\i\ harjutus\tesse (/ harjutus\i\sse)
11&9	r'askus 'vanske' r'askuse r'askus\t r'askus\se r'askuse\sse	r'askus\te r'askus\i\ & r'askuse\id r'askus\tesse (/ r'askus\i\sse & r'askuse\isse)
12	oluline 'vesentlig' olulise olulis\t olulis\se olulise\sse	olulis\te olulis\i\ olulis\tesse (/ olulis\i\sse)
12&10	t'ööline 'arbeider' t'öölide t'öölis\t t'öölis\se t'öölise\sse	t'öölis\te t'öölis\i\ & t'öölide\id t'öölis\tesse (/ t'öölis\i\sse & t'öölide\isse)
13	s'uur 'stor' suure s'uur\t s'uur\de suure\sse	suur\te s'uur\i\ suur\tesse (/ suur\i\sse)
14	'uus 'ny' uue 'uu\t 'uu\de uue\sse	uu\te 'uus\i\ uu\tesse (/ uus\i\sse)
15	käsi 'hånd' k'ää k'ä\tt k'ä\tte k'ää\sse	kä\te käs\i\ kä\tesse (/ käs\i\sse)
16	köne 'tale' köne köne\t (k'önne) köne\sse	köne\de köne\sid köne\desse
17	saba 'hale' saba saba s'appa saba\sse	saba\de saba\sid / sab\u\l saba\desse (/ sab\u\l\sse)
17&16	mini 'mini-' mini mini & mini\t mini\sse	mini\de mini\sid mini\desse

18	rida 'rekke'	
	r'ea	rida\de
	rida	rida\sid / rid\u\
	r'itta	
	r'ea\sse	rida\desse
	sōda 'krig'	
	sōja	sōda\de
	sōda	sōda\sid / sōd\u\
	s'ōtta	
	sōja\sse	sōda\desse
19	seminar 'seminar'	
	seminari	seminari\de
	seminari	seminar\el (/ seminar\sid)
	seminari	
	seminari\sse	seminari\desse (/ seminar\el\sse)
	m'uuseum 'museum'	
	m'uuseumi	m'uuseumi\de & m'uuseumi\te
	m'uuseumi & m'uuseumi\t	m'uuseum\el (/ m'uuseumi\sid) & m'uuseume\id
	m'uuseumi	
	m'uuseumi\sse	m'uuseumi\desse (/ m'uuseum\el\sse) & m'uuseumi\tesse / m'uuseume\isse
20	nimi 'navn'	
	nime	nime\de
	nime	nime\sid
	(n'imme)	
	nime\sse	nime\desse
	meri 'hav'	
	mere	mere\de
	m'er\d	mere\sid
	m'erre	
	mere\sse	mere\desse
21	jōgi 'elv'	
	j'oe	jōge\de
	jōge	jōge\sid
	j'ōkke	
	j'oe\sse	jōge\desse
	r'iik 'stat, rike'	
	riigi	r'iiki\de
	r'iiki	r'iiki\sid / r'iik\el
	r'iiki	
	riigi\sse	r'iiki\desse (/ riig\el\sse)
22	p'ood 'butikk'	
	p'oe	p'oodi\de
	p'oodi	p'oodi\sid / p'ood\el
	p'oodi	
	p'oe\sse	p'oodi\desse
	kabinet 'kabinett'	
	kabineti	kabin'etti\de
	kabin'etti	kabin'etti\sid / kabin'ett\el
	kabin'etti	
	kabineti\sse	kabin'etti\desse (/ kabinet\el\sse)

23&22	h'ein 'høy, gras'		
	heina	hein\te	& h'eina\de
23&22	h'eina	h'eina\sid / h'ein\u\	
	h'eina		
23&22	heina\sse	hein\tesse (/ hein\u\sse)	& h'eina\desse
24	'oks 'kvist, grein'		
	oksa	'oks\te	& 'oksa\de
24	'oksa	'oksa\sid / 'oks\i\	
	'oksa		
24	oksa\sse	'oks\tesse (/ oks\i\sse)	& 'oksa\desse
25	sôber 'venn'		
	sôbra	s'ôpra\de	
	s'ôpra	s'ôpra\sid / s'ôpr\u\	
	s'ôpra		
	sôbra\sse	s'ôpra\desse (/ sôbr\u\sse)	
25	õnnelik 'lykkelig'		
	õnneliku	õnnelik\e\ (/ õnnel'ikku\de)	
	õnnel'ikku	õnnel'ikk\e\ (/ õnnel'ikku\sid)	
	õnnel'ikku		
	õnneliku\sse	õnnelik\e\sse (/ õnnel'ikku\desse)	
26	k'oi 'møll'		
	k'oi	k'oi\de	
	k'oi\sse	k'oi\desse	
	k'oi\d	k'oi\sid	
	p'uu 'tre'		
	p'uu	p'uu\de / puu\de	
	p'uu\sse	p'uu\desse (/ p'u\isse)	
	p'uu\d	p'uu\sid / p'u\id	

Typebeskrivelse for verb

KOMMENTAR

- De fire første verbtypene (27-31) viser bøyningen av bortimot 7000 verb og dekker derved hoveddelen av estisk verbbøyning. De sju neste (typene 32-38) omfatter til sammen bare ca. 130 verb.
- De lange navna på verbformene er nedenfor skiftet ut med kortnavn (se også Tillegg 1):

MA	<i>ma-inf.</i>	(ma-infinitiv)
DA	<i>da-inf.</i>	(da-infinitiv)
B	3.p.ent.pres.ind.	(3. person entall presens indikativ)
TUD	perf.pts.ips.	(perfektum partisipp impersonal)
S	3.p.ent.impf./pret.ind.	(3. person entall imperfektum/preteritum indikativ)
SIN	1.p.ent.impf./pret.ind.	(1. person entall imperfektum/preteritum indikativ)
V	pres.pts.ps.	(presens partisipp personal)
GE	2.p.flt.pres.imp.	(2. person flertall presens imperativ)
TAKSE	pres.ips.ind.	(presens impersonal indikativ)

TABELL

Typen	MA	DA	B	TUD	S	SIN	V	GE	TAKSE
27	A0\ma	A0\da	A0\b	A0\tud	A0\s	A0\sin	A0\v	A0\ge	A0\takse
28	AT\ma	AT\da	AN\b	AN\tud	AT\s	AT\sin	AT\v	AT\ge	AN\takse
29	AT\ma	AN\ta	AT\b	AN\tud	AT\s	AT\sin	AT\v	AN\ke	AN\takse
30	AT\ma	BN\da	AT\b	BN\dud	AT\s	AT\sin	AT\v	BN\ge	BN\dakse
31	A0\ma	B0\da	A0\b	B0\dud	A0\s	A0\sin	A0\v	B0\ge	B0\dakse
32	AT\ma	AT\ta	BN\b	AT\tud	AT\is	AT\in	AT\ev	AT\ke	AT\takse
33	AT\ma	AT\da	BN\b	AT\dud	AT\is	AT\sin	AT\ev	AT\ge	AT\dakse
34	AT\ma	AT\ta	BN\b	CN\tud	AT\is	AT\sin	AT\ev	AT\ke	CN\takse
35	AT\ma	CT\ta	BN\b	CN\tud	CT\is	AT\sin	CT\ev	AT\ke	CN\takse
36	AN\ma	CT\ta	AN\b	BT\dud	BN\i	BN\in	AN\v	BN\ge	CN\akse
37	AT\ma	AT\da	AT\b	AT\dud	AT\s	AN\sin	AT\v	AN\ge	AT\dakse
38	AT\ma	BT\ta	AT\b	AT\dud	CT\i	CT\in	AT\v	AN\ge	BN\akse

BØYNINGEN AV TYPEORDA

Verbformene i typebeskrivelsen er oppstilt etter følgende skjema:

	MA DA B TUD	S SIN V GE	TAKSE
27	kirjuta\ma 'skrive' Kirjuta\da Kirjuta\b Kirjuta\tud	kirjuta\s kirjuta\sin kirjuta\v kirjuta\ge kirjuta\takse	
28	'öppi\ma 'lære' 'öppi\da 'öppi\b 'öppi\tud	'öppi\s 'öppi\sin 'öppi\v 'öppi\ge 'öpi\takse	
	luge\ma 'lese' luge\da 'oe\b 'oe\tud	luge\s luge\sin luge\v luge\ge 'oe\takse	
28&27	t'ekki\ma 'oppstå' t'ekki\da teki\b & t'ekki\b teki\tud & t'ekki\tud	t'ekki\s t'ekki\sin t'ekki\v t'ekki\ge teki\takse & t'ekki\takse	
29	h'akka\ma 'begynne' haka\ta h'akka\b haka\tud	h'akka\s h'akka\sin h'akka\v haka\ke haka\takse	
30	v'aidle\ma 'diskutere' vaiel\da v'aidle\b vaiel\dud	v'aidle\s v'aidle\sin v'aidle\v vaiel\ge vaiel\dakse	

31&27	kōnele\ma 'tale, snakke' kōnele\da & kōnele\da kōnele\b kōnele\dud & kōnele\tud	kōnele\s kōnele\sin kōnele\v kōnele\ge & kōnele\ge
32	s'eis\ma 'stå' s'eis\ta seisa\b s'eis\tud	s'eis\is s'eis\in s'eis\ev s'eis\ke s'eis\takse
33	n'aer\ma 'le' n'aer\da naera\b n'aer\dud	n'aer\is n'aer\sin n'aer\ev n'aer\ge n'aer\dakse
34	s'aat\ma 'sende' s'aat\a saada\b saade\tud	s'aat\is s'aat\sin s'aat\ev s'aat\ke saade\takse
	l'eid\ma 'finne' l'eid\a leia\b l'ei\tud	l'eid\is l'eid\sin l'eid\ev l'eid\ke l'ei\takse
35	p'et\ma 'bedra' p'ett\a peta\b pete\tud	p'ett\is p'et\sin p'ett\ev p'et\ke pete\takse
	j'ät\ma 'etterlate' j'ätt\a jäta\b j'ää\tud	j'ätt\is j'ät\sin j'ätt\ev j'ät\ke j'ää\takse
36	tule\ma 'komme' t'ull\a tule\b t'uł\dud	tul\i tul\in tule\v tul\ge tull\akse
37	v'öi\ma 'kunne, greie' v'öi\da v'öi\b v'öi\dud	v'öi\s vöi\sin v'öi\v vöi\ge v'öi\dakse
	s'aa\ma 'få' s'aa\da s'aa\b s'aa\dud	s'a\i s'a\in s'aa\v saa\ge s'aa\dakse
38	k'äi\ma 'gå' k'äi\a k'äi\b k'äi\dud	k'äi\s käi\sin k'äi\v käi\ge käi\akse
	t'oo\ma 'hente, bringe' t'uu\a t'oo\b t'oo\dud	t'ö\i t'ö\in t'oo\v too\ge tuu\akse

TILLEGG 3: Analogireglene

Av de grunnformene som er oppsatt i typebeskrivelsene (Tillegg 2) kan vi ved hjelp av analogireglene danne de andre bøyningsformene.

Analogireglene er ikke avhengige av bøyningstypene. Det trengs derfor bare to sett analogiregler, ett for nomen og ett for verb.

Bak hver grunnform kan det være en gruppe bøyningsformer (analogiformer), som blir dannet etter mønster av grunnforma på følgende måte:

- 1) alle former som er avledet av ei grunnform, har alltid én og samme stammevariant,
- 2) alle endelsesvarianter kan på sin side avledes av grunnforma.

Ikke alle grunnformer har analogiformer; disse deltar ikke i analogireglene.

Analogireglene består av to rekker. Første rekke viser de formene som hører til analogigruppen. Andre rekke viser betingelsene for valget av endelsesvariant (formene og endelsene står i samme rekkefølge). Når grunnforma har bare én variant, er det heller ikke noen variasjon i endelsene i analogiformene.

Nomen

Grunnformene er følgende:

nom.ent.	(nominativ entall)
gen.ent.	(genitiv entall)
part.ent.	(partitiv entall)
adt.ent.	(additiv entall)
gen.flt.	(genitiv flertall)
part.flt.	(partitiv flertall)
Rflt.	(stammen i vokalflertall)

Av disse omfatter analogireglene genitivene i entall og flertall, og stammen i vokalflertall (se § 234).

ANALOGIREGLENE FOR NOMEN

gen.ent. → ill.ent. iness.ent. elat.ent. all.ent. adess.ent. abl.ent. transl.ent.
term.ent. ess.ent. abess.ent. komit.ent.; nom.flt.

\ → sse s st le l lt ks ni na ta ga; d

gen.flt. → ill.flt. iness.flt. elat.flt. all.ent. adess.flt. abl.flt. transl.flt. term.flt.
ess.ent. abess.flt. komit.flt.

\te → tesse tes test tele tel telt teks teni tena teta tega

\de → desse des dest dele del delt deks deni dena deta dega

Rflt. → ill.flt. iness.flt. elat.flt. all.ent. adess.flt. abl.flt. transl.flt.

\i → isse is ist ile il ilt iks

V → \Vsse \Vs \Vst \Vle \Vl \Vlt \Vks

KOMMENTARER

1. Vokalen (V) i stammeflertall av et ord er alltid den samme som i vokalendelsen i *part.flt.*: -**i** / -**u** / -**e** (§ 160-165).
2. Parallelleformer for vokalflertall mangler i de fire siste kasusene. Enkelte unntak fins, særlig i faste uttrykk (eks. **körvuni** armunud 'forelsket til (oppover) ørene'). Bare i type 25 (**önnelik**) er vokalflertall vanligere enn *de*-flertall. Vokalflertall opptrer der i samtlige semantiske kasus og endatil i *gen.flt.* (**önnelik\e**).

EKSEMPLER

varvas (type 7) 'tå'

gen.ent.:	v'arba
ill.ent.	v'arba\sse
iness.ent.	v'arba\s
elat.ent.	v'arba\st
all.ent.	v'arba\le
adess.ent.	v'arba\l
abl.ent.	v'arba\lt
transl.ent.	v'arba\ks
term.ent.	v'arba\ni
ess.ent.	v'arba\na
abess.ent.	v'arba\ta
komit.ent.	v'arba\ga
nom.flt.	v'arba\d

gen.flt.:	varvas\te	v'arba\i
Rflt.:		
ill.flt.	varvas\tesse	/ v'arba\isse
iness.flt.	varvas\tes	/ v'arba\is
elat.flt.	varvas\test	/ v'arba\ist
all.flt.	varvas\tele	/ v'arba\ile
adess.flt.	varvas\tel	/ v'arba\il
abl.flt.	varvas\telt	/ v'arba\ilt
transl.flt.	varvas\teks	/ v'arba\iks
term.flt.	varvas\teni	
ess.flt.	varvas\tena	
abess.flt.	varvas\teta	
komit.flt.	varvas\tega	

latv (type 22) 'topp, krone'

gen.ent.:	ladva
ill.ent.	ladva\sse
iness.ent.	ladva\s
elat.ent.	ladva\st
all.ent.	ladva\le
adess.ent.	ladva\l
abl.ent.	ladva\lt
transl.ent.	ladva\ks
term.ent.	ladva\ni
ess.ent.	ladva\na
abess.ent.	ladva\ta
komit.ent.	ladva\ga
nom.flt.	ladva\d

gen.flit.:	l'atva\de	
Rflit.:		ladv\u\
ill.flit.	l'atva\desse	/ ladv\u\sse
iness.flit.	l'atva\des	/ ladv\u\s
elat.flit.	l'atva\dest	/ ladv\u\st
all.flit.	l'atva\dele	/ ladv\u\le
adess.flit.	l'atva\del	/ ladv\u\l
abl.flit.	l'atva\delt	/ ladv\u\lt
transl.flit.	l'atva\deks	/ ladv\u\ks
term.flit.	l'atva\deni	/ ladv\u\ni
ess.flit.	l'atva\dena	
abess.flit.	l'atva\detra	
komit.flit.	l'atva\dega	
harilik (type 25) 'vanlig'		
gen.ent.:	hariliku	
ill.ent.	hariliku\sse	
iness.ent.	hariliku\s	
elat.ent.	hariliku\st	
all.ent.	hariliku\le	
adess.ent.	hariliku\l	
abl.ent.	hariliku\lt	
transl.ent.	hariliku\ks	
term.ent.	hariliku\ni	
ess.ent.	hariliku\na	
abess.ent.	hariliku\ta	
komit.ent.	hariliku\ga	
nom.flit.	hariliku\d	
gen.flit.:	harilik\e\	(/ haril'ikku\de)
Rflit.:	harilik\e\	
ill.flit.	harilik\e\sse	(/ haril'ikku\desse)
iness.flit.	harilik\e\s	(/ haril'ikku\des)
elat.flit.	harilik\e\st	(/ haril'ikku\dest)
all.flit.	harilik\e\le	(/ haril'ikku\dele)
adess.flit.	harilik\e\l	(/ haril'ikku\del)
abl.flit.	harilik\e\lt	(/ haril'ikku\delt)
transl.flit.	harilik\e\ks	(/ haril'ikku\deks)
term.flit.	harilik\e\ni	(/ haril'ikku\deni)
ess.flit.	harilik\e\na	(/ haril'ikku\dena)
abess.flit.	harilik\e\ta	(/ haril'ikku\detra)
komit.flit.	harilik\e\ga	(/ haril'ikku\dega)

Verb

Grunnformene er følgende (om de korte markeringene, se Tillegg 1 og 2):

<u>MA</u>	<i>ma</i> -inf.
S	3.p.ent.pret./impf.ind.
SIN	1.p.ent.pret./impf.ind.
V	pres.pts.ps.
<u>DA</u>	<i>da</i> -inf.
GE	2.p.flt.pres.imp.
B	3.p.ent.pres.ind.
<u>TUD</u>	perf.pts.ips.
TAKSE	pres.ips.ind.

Av disse er MA, DA, B, TUD primære grunnformer. Sekundære grunnformer er i skjemaet plassert under de primære grunnformene i den analogigruppen som de for de fleste verbs vedkommende tilhører (typene 27-31, se Tillegg 2). Uten analogigruppe er S, V ja TAKSE, og de inngår derfor ikke i analogireglene.

ANALOGIREGLENE FOR VERB

MA	→ MATA MAS MAST MAKS; VAT
\ma	→ mata mas mast maks; vat
SIN	→ SID2 SIME SITE SID6
\sin	→ sid sime site sid
\in	→ id ime ite id
DA	→ DES
\da	→ des
\ta	→ tes
\a	→ es
GE	→ GU3 GEM GU6; NUD NUKSIN NUKSID2 NUKS NUKSIME NUKSITE NUKSID6
\ge	→ gu gem gu; nud nuksin nuksid nuks nuksime nuksite nuksid
\ke	→ ku kem ku; nud nuksin nuksid nuks nuksime nuksite nuksid
B	→ N D ME TE VAD ON; 02; KSIN KSID2 KS KSIME KSITE KSID6
\b	→ n d me te vad -; -; ksin ksid ks ksime ksite ksid
TUD	→ TI TA TAKS TUKS TAVAT TAGU; TAMA TAV
\tud	→ ti ta taks tuks tavat tagu; tama tav
\dud	→ di da daks duks davat dagu; dama dav

EKSEMPLER

lugema (type 28), 'lese' **vaatama** (type 29) 'se, titte'

MA:	luge\ma	v'aata\ma
MATA	luge\mata	v'aata\mata
MAS	luge\mas	v'aata\mas
MAST	luge\mast	v'aata\mast
MAKS	luge\maks	v'aata\maks
VAT	luge\vat	v'aata\vat
SIN:	luge\sin	v'aata\sin
SID2	luge\sid	v'aata\sid
SIME	luge\sime	v'aata\sime
SITE	luge\site	v'aata\site
SID6	luge\sid	v'aata\sid
DA:	luge\da	vaada\ta
DES	luge\des	vaada\tes
GE:	luge\ge	vaada\ke
GU3	luge\gu	vaada\ku
GEM	luge\gem	vaada\kem
GU6	luge\gu	vaada\ku
NUD	luge\nud	vaada\nud
NUKSIN	luge\nuks(in)	vaada\nuks(in)
NUKSID2	luge\nuks(id)	vaada\nuks(id)
NUKS	luge\nuks	vaada\nuks
NUKSIME	luge\nuks(ime)	vaada\nuks(ime)
NUKSITE	luge\nuks(ite)	vaada\nuks(ite)
NUKSID6	luge\nuks(id)	vaada\nuks(id)
B:	l'oe\b	v'aata\b
N	l'oe\n	v'aata\n
D	l'oe\d	v'aata\d
ME	l'oe\me	v'aata\me
TE	l'oe\te	v'aata\te
VAD	l'oe\vad	v'aata\vad
ON	(ei) l'oe	(ei) v'aata
O2	l'oe!	v'aata!
KSIN	l'oe\ks(in)	v'aata\ks(in)
KSID2	l'oe\ks(id)	v'aata\ks(id)
KS	l'oe\ks	v'aata\ks
KSIME	l'oe\ks(ime)	v'aata\ks(ime)
KSITE	l'oe\ks(ite)	v'aata\ks(ite)
KSID6	l'oe\ks(id)	v'aata\ks(id)
TUD:	l'oe\tud	vaada\tud
TI	l'oe\ti	vaada\ti
TA	(ei) l'oe\ta	(ei) vaada\ta
TAKS	l'oe\taks	vaada\taks
TUKS	l'oe\tuks	vaada\tuks
TAVAT	l'oe\tavat	vaada\tavat
TAGU	l'oe\tagu	vaada\tagu
TAMA	l'oe\tama	vaada\tama
TAV	l'oe\tav	vaada\tav

nutma (type 35), 'gråte' **tulema** (type 36) 'komme'

MA:	n'ut\ma	tule\ma
MATA	n'ut\mata	tule\mata
MAS	n'ut\mas	tule\mas
MAST	n'ut\mast	tule\mast
MAKS	n'ut\maks	tule\maks
VAT	n'ut\vat	tule\vat
SIN:	n'ut\sin	tul\in
SID2	n'ut\sid	tul\id
SIME	n'ut\sime	tul\ime
SITE	n'ut\site	tul\ite
SID6	n'ut\sid	tul\id
DA:	n'utt\ä	tull\ä
DES	n'utt\es	tull\es
GE:	n'ut\ke	tul\ge
GU3	n'ut\ku	tul\gu
GEM	n'ut\kem	tul\gem
GU6	n'ut\ku	tul\gu
NUD	n'ut\nud	tul\nud
NUKSIN	n'ut\nuks(in)	tul\nuks(in)
NUKSID2	n'ut\nuks(id)	tul\nuks(id)
NUKS	n'ut\nuks	tul\nuks
NUKSIME	n'ut\nuks(ime)	tul\nuks(ime)
NUKSITE	n'ut\nuks(ite)	tul\nuks(ite)
NUKSID6	n'ut\nuks(id)	tul\nuks(id)
B:	nutalb	tule\lb
N	nutaln	tule\ln
D	nutald	tule\ld
ME	nutame	tule\lme
TE	nutalte	tule\lte
VAD	nutavd	tule\vad
ON	(ei) nuta	(ei) tule
02	nutal!	tule!
KSIN	nutalks(in)	tule\ks(in)
KSID2	nutalks(id)	tule\ks(id)
KS	nutalks	tule\ks
KSIME	nutalks(ime)	tule\ks(ime)
KSITE	nutalks(ite)	tule\ks(ite)
KSID6	nutalks(id)	tule\ks(id)
TUD:	nute\tud	tul\dud
TI	nute\ti	tul\di
TA	(ei) nute\ta	(ei) tul\da
TAKS	nute\taks	tul\daks
TUKS	nute\tuks	tul\duks
TAVAT	nute\tavat	tul\davat
TAGU	nute\tagu	tul\dagu
TAMA	nute\tama	tul\damu
TAV	nute\tav	tul\dav

Ordliste

Samlelista inneholder i prinsippet ordforrådet i alle lesetekstene, men ikke nødvendigvis alle ord som er brukt i avsnittene Grammatikk og Uttrykk. Videre mangler noen lett gjennomskuelige sammensatte ord. Særnavn er med få unntak utelatt. Både disse og en del spesielle uttrykk som er forklart i de aktuelle kapittelglossarene, bør en se etter der. Forkortinger finner en i § 243. Ellers minner vi om de ordbøkene som fins, se forordet.

Etter slike oppslagsord som blir bøyd, følger alle grunnformene, og i klammer [ ] står nummeret for bøyningstype (se Tillegg 2.). Type [0] vil si at ordet har uregelmessig bøyning som er oppført i kap. 32 (jf. registeret). I parentes før den norske forklaringen kan det stå grammatiske opplysninger og avvikende bøyningsformer.

Rekkefølgen av grunnformene er fast, og manglende form(er) blir derfor markert (se tegn-forklaringene nedenfor). Formene er:

nomen (oppslug i *nom.ent.*), *gen.ent.*, *part. ent.*, *adt.ent.*, *gen.fl.*, *part.fl.*. (Merk at i sammensatte ord deltar vanligvis bare siste ledd i bøyningen og første del av ordet blir da ikke gjentatt.)

verb (oppsluget *ma-inf.*), *da-inf.*, *ind.pres. 3.p.ent.*, *tud-pts.*; for noen typer dessuten: *ind.pret. 3.p.ent.*, *imp. 2.p.fl.*, *ind.pres.ip.*

Det vil særlig være iøynefallende at partitiv flertall ofte er oppført med parallelleformer. Endelsen *-sid* er entydig og lett gjenkjennelig. Den kan derfor være lettere å lære, og den er i og for seg korrekt overalt der den er oppført. Men de kortere partitivformene er stort sett vanligere.

Tegnforklaringer er gitt side 14. I tillegg blir følgende tegn brukt i ordlista:

- = additiv er lik partitiv
- / står her mellom parallelleformer av samme bøyningstype
- & står mellom parallelle former fra ulike bøyningstyper (og mellom tilsvarende typenummer)
- viser fra ei bøyd form til ordinært oppslug
- ♦ markerer hvor den norske forklaringen begynner

A

- aabis**, -a, -a\|t, \n, -a\|te, -a\|id [2] • abc-bok
'aadl'ress, -ressi, -r'essi, =, -r'essi\de, -r'essi\sid / -r'essi\le [22] • adresse
- Aafrika**, -, -\t, \n [1] • Afrika
- 'aasta**, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] • år
- 'aasta:aeg**, aja, 'aega, =, 'aega\de, 'aega\sid / 'aeg\u [22] • årstid
- 'aastalne**, -se, -s\|t, -s\|se, -s\|te, -s\|i & -s\|id [12&10] • åring
- 'aasta:päev**, päeva, päeva, =, päeva\de, päeva\sid / päev\i [22] • årsdag, merkedag
- 'aasta:tuhait**, -nde, -nde\|t, \n, -nde\te, -nde\id [2] • årtusen
- abi**, abi, abi, 'appi, abi\de, abi\sid [17] • hjelp
- abi·elu**, elu, elu, 'ellu, elu\de, elu\sid [17] • ekteskap
- abi·kaasa**, -, -\t, \n, -\de, -\sid [16] • ekte-make
- 'aed**, aia, 'aeda, =, 'aeda\de, 'aeda\sid / 'aed\u [22] • hage
- 'aeg**, aja, 'aega, =, 'aega\de, 'aega\sid / 'aeg\u [22] • tid
- 'aeglaine**, -se, -s\|t, -s\|se, -s\|te, -s\|i & -s\|id [12&10] • langsom
- 'aegsasti** • i tide
- aeroobika**, -, -\t, \n [1] • aerobikk
'ae\tud → aja\ma
- aga** • men, imidlertid
- ahi**, ahju, 'ahju, =, 'ahju\de, 'ahju\sid / 'ahj\e [24] • ovn
- 'ahnus**, -e, -\t, -\se [11&9] • grådighet
- 'ahv**, ahvi, 'ahvi, =, 'ahvi\de, 'ahvi\sid / 'ahv\e [22] • ape
- ahven**, -a, -a\|t, \n, -a\|te, -a\|id [2] • åbor
- aia → 'aed
- aidalta → 'aita\ma
- 'aim**, aimu, 'aimu, =, 'aimu\de, 'aimu\sid / 'aim\e [22] • anelse
- 'ainsus**, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9] • entall
- ainult** • bare, kun
- 'ait**, aida, 'aita, =, 'aita\de, 'aita\sid / 'ait\u [22] • gjerde
- 'aita\ma**, aida\ta, 'aita\b, aida\tud [29] • hjelpe
- ait'äh!** • takk!
- aja → 'aeg
- aja·kiri**, kirja, k'irja, =, k'irja\de, k'irja\sid / k'irj\u [24] • tidsskrift
- aja·kirjainik**, -niku, -n'ikku, =, -nik\e, -n'ikk\e [25] • journalist
- aja'l'eht**, lehe, 'lehte, =, 'lehte\de, 'lehte\sid / 'leht\i [22] • avis
- ajallik**, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25] • kortvarig
- aja'l'ooliine**, -se, -s\|t, -s\|se, -s\|te, -s\|i & -s\|id [12&10] • historisk
- aja'ma**, aja\da, aja\b, 'ae\tud [27] • drive
- > **'end s'irge\ks aja'ma** • rette seg opp
- > **habe\t aja'ma** • ta skjegget, barbere seg
- > **j'uttu aja'ma** • prate
- > **l'öhki aja'ma** • sprengje i stykker
- aju**, aju, aju, 'ajju, aju\de, aju\sid [17] • hjerne
- aken**, 'akna, aken\|t, \n, aken\de, 'akna\id [8] • vindu
- aktis'ent**, -sendi, -s'enti, =, -s'enti\de, -s'enti\sid / -s'ent\le [22] • aksent
- ala**, -, -, \n, -\de, -\sid [17] • område
- alam·saksa** • lågtysk
- alasti** • naken
- ala\ta → 'alga\ma
- alates** • fra og med, helt fra
- alati** • alltid
- alatiseks** • for alltid, evig
- 'alga\ma**, ala\ta, 'alga\b, ala\tud [29] • begynne
- 'alg·kl'ass**, klassi, kl'assi, =, kl'assi\de, kl'assi\sid / kl'ass\le [22] • første klasse, småskole
- 'alg·k'ool**, kooli, k'ooli, =, k'ooli\de, k'ooli\sid / k'ool\e [22] • grunnskole
- 'al gul** • i begynnelsen; først
- algu:pära**, -, -, \n, -\de, -\sid [17] • opprinnelse
- 'algu:s**, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9] • begynnelse
- alistu\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] • underkaste seg
- 'all** • under; nede
- 'alla** • ned, nedover, (inn) under
- alles** • først, ikke før
- 'all'l'inn**, linna, l'linna, =, l'linna\de, l'linna\sid / l'linn\u [22] • nedre bydel
- 'all·p'ool** • nedenfor, under
- 'alt** • nedenfra, under
- alumiine**, -se, -s\|t, -s\|se, -s\|te, -s\|i [12] • undre, nedre
- (alus)pesu**, -, -, \n, -\de, -\sid [17] • undertøy
- alus-püksi\d**, p'üks\te & p'üksi\de, p'üksi\sid / p'üks\le [23&22] (flt.) • underbukse, truse
- alusta\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] • begynne, innlede
- Ameerika**, -, -\t, \n [1] • Amerika
- ameeriklainne**, -se, -s\|t, -s\|se, -s\|te, -s\|i [12] • amerikaner
- amet**, -i, -\t, \n, -\te, -\i\de, -e\id [2] • yrke, embete; gjøremål

'ammu • forlengst; lenge	
'andekals, -,-t, v, -te, -id [2] • begavet, talentfull	
'and\ma, 'and\a, anna\b, 'an\tud, 'and\is, 'and\ke [34] • gi	
> 'andeks 'and\ma • tilgi	
angerjals, -,-t, v, -te, -id [2] • ål anna\b, 'an\tud → 'and\ma	
'appi → abi	
april\ill, -illi, -illi, =, -r'illi\de, -r'illi\sid / -r'ill\e [22] • april	
'arg, ara, 'arga, =, 'arga\de, 'arga\sid / 'arg\u [22] • feig; engstelig, sky, blyg	
arhitekt\ur, -tuuri, -tuuri, = [22] • arkitektur	
arhitekt\urili\ne, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • arkitekturisk	
aritmeetika\üles anne, 'ande, anne\t, v, anne\te, 'ande\id [6] • regneoppgave	
'arm, armi, 'armi, =, 'armi\de, 'armi\sid / 'arm\le [22] • arr	
armas, 'armsa, 'armsa\t & armsa\t, v, 'armsa\te, 'armsa\id [3&5] • kjær, elsket	
armasta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • elske	
armastus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • kjærlighet	
'armu\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • forelske seg	
> 'armunud • forelsket	
'arst, arsti, 'arsti, =, 'arsti\de, 'arsti\sid / 'arsti\le [22] • lege	
'arsti\ma, 'arsti\da, arsti\b, arsti\tud [28] • lege, helbrede	
aru, -, -, v, -\de, -\sid [17] • forstand	
arukals, -,-t, v, -\te, -\id [2] • fornuftig	
aru\pidamili\ne, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • rådslagning, drøfting	
aruta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • drøfte, resonnere	
'arv, arvu, 'arvu, =, 'arvu\de, 'arvu\sid / 'arv\le [22] • tall	
> arvu\lt • med hensyn til antall	
'arva\ma, arva\ta, 'arva\b, arva\tud [29] • tro, mene; tenke seg, gjette på	
arvatavasti • antakelig, trolig	
arve, 'arve, arve\t, v, arve\te, 'arve\id [6] • regning	
arvestata\y, -a, -a\t, v, -a\te, -a\id [2] • betydelig	
arvuta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • regne	
> p'ea\st arvuta\ma • regne i hodet	
arvuti\i, -i, -\t, v, -\te, -\i\id [1] • datamaskin	
arvuti\kl\ass, klassi, kl\assi, =, kl\assi\de, kl\assi\sid / kl\assi\le [22] • datarommet	
arvuti\öpetus, -e, -\t, -se, -\te, -\i [11] • undervisning i datateknikk	
ase, -me, -\t, v, -me\te, -me\id [4] • sted; soveplass, leie	
asemel • i stedet	
asetse\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • ligge, være, finne seg	
asi, asja, 'asja, =, 'asja\de, 'asja\sid / 'asj\u [24] • sak, ting	
asjatu, -, -\t, v, -\te, -\id [1] • gagnlös, unyttig	
asia\tundja, -, -\t, v, -\te, -\id [1] • sakkyndig, spesialist, ekspert	
'astu\ma, 'astu\da, astu\b, astu\tud [28] • stige, gå, tre	
asu\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • være (beliggende), finne seg	
asuta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • grunnlegge	
asutus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • institusjon, offentlig kontor	
asuv, -a, -a\t, v, -a\te, -a\id [2] • beliggende	
'au, -, -, v, -\de, -\sid [26] • ære, heder	
'august, -i, -\t, v, -\te, -\i\id [2] • august	
'auk, augu, 'auku, =, 'auku\de, 'auku\sid / 'auk\le [22] • hull, grop; grav	
'auklik, -liku, -l'ikku, =, -lik\le, -l'ikk\le [25] • hullet	
'aus, -a, -a\t, v, -a\te, -a\id [2] • ærlig, hederlig	
'austa\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • ære, hedre, akte	
Austr'aalia, -, -\t, v [1] • Australia	
auto, -, -\t, v, -\de, -\sid [16] • bil	
auto\juht, juhi, 'juhti, =, 'juhti\de, 'juhti\sid / 'juht\le [22] • sjåfør	
auto\ost, ostu, 'ostu, =, 'ostu\de, 'ostu\sid / 'ost\le [22] • bilkjøp	
auto\varas, v'arga, varas\t, v, varas\te, v'arga\id [7] • biltjuv	
avalda\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • gi ut, offentliggjøre	
ava\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • åpne	
avane\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • åpne seg	
B	
balti • Baltisk	
benls'iin, -siini, -s'iini, = [22] • bensin	
bilkii\y, -k'iini\de, -k'iini\sid / -k'iin\le [22] (flt.) • bikini	
bl'ond, blondi, bl'ondi, =, bl'ondi\de, bl'ondi\sid / bl'ond\le [22] • blond	
b'u\ss, bussi, b'u\ssi, =, b'u\ssi\de, b'u\ssi\sid / b'u\ss\le [22] • buss	
bussi\iste, 'istme, iste\t, v, 'istme\te, 'istme\id [5] • buss-sete	
bussi\jaam, jaama, 'jaama, =, 'jaama\de, 'jaama\sid / 'jaam\u [22] • rutebilstasjon	
bussi\peatus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\i\id [11&9] • bussholdeplass	
bussi\pilet, -i, -\t, v, -\te, -\i\id [2] • bussbillett	

D

d'aam, daami, d'aami, =, d'aami\de,
d'aami\sid / d'aam\e [22] • dame
dets'embrer, -ri, -ri\t, \v, -i\te, -e\id [2] • desember
d'iivan, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • sofa, divan
diki'teeri\ma, -teeri\da, -teeri\b, -teeri\tud [28] • diktator
dir'ektor, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • leder, rektor
dollar, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • dollar

E

'ea → iga
eba-mugav, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • ubehagelig, ubekvem
edasi • videre, framover
edas-pidi • heretter, fortsatt
eelist\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • foretrekke
'eelmiine, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • foregående
'eeline\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • foregå, gå forut for
'eemale • fra, lenger bort(e)
'epos, -e, -\t, -\se, -\te, -i & -e\id [11&9] • epos
'ees • framfor, foran, framme
'ees-l'inn, linna, l'linna, =, l'linna\de, l'linna\sid / l'linn\u [22] • forstad
'ees-nimli, -e, -e, \v, -e\de, -e\sid [20] • fornavn
'ees-otsas • i spissen
'eest • for
eesti • estisk
Eesti, -, -\t, \v [16] • Estland
Eesti Vaba'r'iik, riigi, r'iiki, = [22] • Republikken Estland
eesti-k'eeilne, -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2] • estiskspråklig, på estisk
Eesti-m'aa, -, -\d, \v [26] • Estland
'eestlaine, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • ester, estlender
'eestlanña, -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • estisk kvinne
'eest-(otsast) • forfra
ega • jo ikke, vel ikke
ehi\b → 'ehti\ma
ehita\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • bygge
ehitamiine, -se, -s\t, -s\se [12] • bygging
ehitis, -e, -\t, -\se, -\te, -i [11] • byggverk
ehitus, -e, -\t, -\se, -\te, -i [11] • bygning
ehitus-pl'ats, platsi, pl'atsi, =, pl'atsi\de, pl'atsi\sid / pl'atsi\le [22] • byggeplass
'ehk • eller, det vil si; kanskje
'ehti\ma, 'ehti\da, ehi\b, ehi\tud [28] • smykke, pryde, pynte

ei • ikke; nei; (nektingsord)
eile • i går
'eil\ne, -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2] • gårdsdagen; gårdsdagens
ekir'aan, -raani, -r'aani, =, -r'aani\de, -r'aani\sid / -r'aan\e [22] • skjerm
'eks • jo, ikke sant, vel ikke
'eksam, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • eksamen, tentamen
'eksi\ma, 'eksi\da, eksi\b, eksi\tud [28] • ta feil
'eksimiine, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • feiling, forvilling
ekspunktieeri\ma, -teeri\da, -teeri\b, -teeri\tud [28] • utnytte
ela\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • bo, leve
• ära **ela\ma** • (over)leve, eksistere
elalnik, -niku, -n'ikku, =, -nik\e, -n'ikk\e [25] • innbygger
elanikkl'ond, -konna, -k'onda, = [22] • innbyggerne
elav, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • livlig
elel'm'ent, -mendi, -m'enti, =, -m'enti\de, -m'enti\sid / -m'ent\le [22] • element
elel'vent, -vandi, -v'anti, =, -v'anti\de, -v'anti\sid / -v'ant\le [22] • elefant
elu, elu, elu, 'ellu, elu\de, elu\sid [17] • liv
elu-k'aaslaine, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • livsledsager, samboer
elu-k'oh\t, koha, k'ohta, =, k'ohta\de, k'ohta\sid / k'oh\ti [22] • bolig, bosted
elu-maja, maja, maja, m'ajja, maja\de, maja\sid / maj\u [17] • bolighus
elund, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • organ
elu-p'aik, paiga, p'aika, =, p'aika\de, p'aika\sid / p'aik\u [22] • bolig, bosted
elu-röömus, röömsa, röömsa\t, \v, röömsa\te, röömsa\id [3] • livsglad
elutse\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • bo, leve, holde til
elu-tuba, 't\oa, tuba, t'uppa, tuba\de, tuba\sid / tub\le [18] • dagligstue
ema, -, -, \v, -\de, -\sid [17] • mor, mamma
ema-k'eel, keele, k'eel\t, k'eel\de [13] • morsmål
'emba\ma, emma\ta, 'emba\b, emma\tud [29] • omfavne
enam • mer
enamasti • for det meste, oftest
enamus, -e, -\t, -\se, -\te, -i [11] • majoritet, flertall
'en\l, 'enda → ise
'endl\ne, -se, -s\t, \v, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • tidligere, forhenværende
enese, ennas\t → ise
'enne • før; først

e-p'ost, posti, p'osti, = [22] • e-post
eralda\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • skille
eraldi • skilt, for seg
eri (*ubøyelig adj.*) • ulik
erinev, -a, -a\l, \n, -a\te, -a\id [2] • forskjellig
erinevalt • ulikt
erinevus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • forskjell
eriti • særlig, spesielt (*adv.*)
ese, -me, -\t, \n, -me\te, -me\id [4] • ting, gjenstand
esik, -u, -u\l, \n, -u\te, -u\id [2] • entré, hall
esile • fram
esile:t'östmilne, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • framheving
esimelne, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i [12] • første
esindaja, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] • representant
esinda\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • representer
esine\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • forekomme
esmas-p'æv, pääeva, p'äeva, =, p'äeva\de, p'äeva\sid / p'äevi [22] • mandag
et • at
etendus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • forestilling
'ette • fram, foran
'ette-v'aatlik, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25] • forsiktig
'ette-v'aatus, -e, -\t, -\se [11&9] • forsiktighet
'ette-valmistus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • forberedelse
eur'oopa • europeisk
Eur'oopa, -, -\t, \n [1] • Europa

F

film, filmi, filmi, =, filmi\de, filmi\sid / film\e [22] • film
firma, -, -\t, \n, -\de, -\sid [16] • firma
fosfor\rit, -riidi, -riiti, = [22] • fosforitt
foto-apai'raat, -raadi, -r'aati, =, -r'aati\de, -r'aati\sid / -r'aatte [22] • fotoapparat
fr'akk, fraki, fr'akki, =, fr'akki\de, fr'akki\sid / fr'akk\e [22] • (snipp)kjole

G

geoloogiliine, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i [12] • geologisk
graafik, -u, -u\l, \n, -u\te, -u\id [2] • grafiker
grammatika, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] • grammatiskk
gr'ipp, gripi, gr'ippi, = [22] • influensa
gr'upp, gruppi, gr'uppi, =, gr'uppi\de, gr'uppi\sid / gr'upp\e [22] • gruppe

H

h'aara\ma, haara\ta, h'aara\b, haara\tud [29] • gripe
 › (*k'inni*) **h'aara\ma** • gripe (tak i)

h'aav, haava, h'aava, =, h'aava\de, h'aava\sid / h'aav\u [22] • sår
h'aava\ma, haava\ta, h'aava\b, haava\tud [29] • såre
habe, -me, -\t, \n, -me\te, -me\id [4] • skjegg
h'ai, -, -\d, \n, -\de, -\sid [26] • hai
h'aige, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] • sjuk
h'aigla, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] • sjukehus
h'aigus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9] • sjukdom
h'aist\ma, h'aist\ta, haista\b, haiste\tud, h'aist\is, h'aist\ke [34] • lukte (på), snuse
h'aistmilne, -se, -s\l, -s\se [12&10] • luktesans
h'akka\ma, haka\ta, h'akka\b, haka\tud [29] • begynne
 › **p'eale h'akka\ma** • begynne, ta fatt (på)
h'alb, halva, h'alba, =, h'alba\de, h'alba\sid / h'alb\u [22] • dårlig
h'all, halli, h'alli, =, h'alli\de, h'alli\sid / h'all\e [22] • grå
hallo! • hallo!
halvasti • dårlig (*adv.*)
h'amba-hari, harja, h'arja, =, h'arja\de, h'arja\sid / h'arj\u [24] • tannbørste
h'amba-pasta, -, -\t, \n, -\de, -\sid [16] • tannkrem
hammas, h'amba, hammas\l, \n, hammas\te, h'amba\id [7] • tann
hammusta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • bite
hanli, -e, -e, \n, -e\de, -e\sid [20] • går
h'anki\ma, h'anki\da, hangi\b, hangi\tud [28] • skaffe (seg)
h'apu-k'oor, koore, k'oor\l, k'oor\de [13] • rømme
harakals, -, -\t, \n, -\te, -\id [2] • skjære
hari, harja, h'arja, =, h'arja\de, h'arja\sid / h'arj\u [24] • børste, kost
haridus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • dannelsen, utdanning
harillik, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25] • vanlig
harilikult • vanligvis
hari\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • dyrke; danne
 › **haritud** • dannelsen; dyrket
h'arjumus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • vane
harjuta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • øve
harjutamiine, -se, -s\l, -s\se [12] • øvelse, trening
harjutus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • øvelse
harulda\ne, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i [12] • sjeldent, uvanlig
h'arva • sjeldent
h'aug, haugi, h'augi, =, h'augi\de, h'augi\sid / h'augi\l [22] • gjedde

h'auku\ma , h'auku\da, haugu\b, haugu\tud [28] • gjø, skjelle	hommi\k , -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2] • morgen
h'ea , h'ea, h'ea\d, \v, h'ea\de, h'\ä\id [26]	• god, snill
• god, snill	hommi\ku\l • om morgenen
> h'ea\d 'aega! • adjø!	hommi\ku\m'antiel , -li, -li\t, \v, -li\te, -le\id [2]
> h'ea k'üll • ok, javel, greitt	• morgenkåpe, slåbrokk
headus , -e, -t, -se [11&9] • godhet	h'om\ne , -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2]
h'ea-meelega • gjerne	• morgendagen
heeringals , -, -t, \v, -te, -id [2] • sild	h'ool , hoole, h'ool\t, h'ool\de [13] • omhu, flid
heina\m'aa , m'aa, m'aa\d, \v, m'aa\de / maa\de, m'aa\sid / m'a\id [26] • eng	hootse\ma , -da, -b, -tud [27] • sørge for, ha omsorg for
h'eit\ma , h'eit\ta, heida\b, heide\tud, h'eit\is, h'eit\ke [34] • kaste	hoone , h'oine, hoone\t, \v, hoone\te, h'oine\id [6] • bygning
> pikali h'eit\ma • legge seg	h'oopis • til og med, rett og slett
> v'oodi\sse h'eit\ma • legge seg (i senga)	hol'tell , -telli, -telli\de, -telli\sid / -telli\te [22] • hotell
hele , -da, -da\t, \v, -da\te, -da\id [2] • lys, klar	hubalne , -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10]
hele-sini\ne , -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10]	• koselig
• lyseblå	h'ulk , hulga, h'ulka, =, h'ulka\de, h'ulka\sid / h'ulk\i [22] • mengde, masse
heli\ooja , -, -t, \v, -te, -id [1] • komponist	> üle hulga aja • etter lang tid, (ikke) på lang tid
helin , -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • klang, tone	h'ulka (postp.) • blant
helise\ma , -da, -b, -tud [27] • ringe, kime	h'ull , hullu, h'ullu, =, h'ullu\de, h'ullu\sid / h'ull\te [22] • gal
helista\ma , -da, -b, -tud [27] • ringe, telefonere	> hullu\ks mine\ma • bli gal
> helistamise\ni! • vi ringes!, ha det!	h'unt , hundi, h'unti, =, h'unti\de, h'unti\sid / h'unt\te [22] • ulv
h'etk , hetke, h'etke, =, h'etke\de, h'etke\sid / h'etk\i [22] • øyeblikk	h'uul , huule, h'uul\t, h'uul\de, huul\te, h'uul\i [13] • leppe
h'ilga\ma , hiila\ta, h'ilga\b, hiila\tud [29]	huule\p'ulk , pulga, p'ulka, =, p'ulka\de, p'ulka\sid / p'ulka\i [22] • leppestift
• glitre, stråle	huvli , -i, -i, \v, -i\de, -i\sid / -i\te [17] • interesse
hiina , -, -t, \v, -de, -sid [16] • kinesisk	> huvita\ma , -da, -b, -tud [27] • interessere
h'iir , hiiре, h'iir\t, \v, hii're\te, h'iir\i [13] • mus	> huvitatud • interessert
hiliine , -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10] • sein	huvitav , -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • interessant
hiline\ma , -da, -b, -tud [27] • komme for	höbe , -da, -da\t, \v, -da\te, -da\id [2] • sôlv
seint	höbe-h'all , halli, h'alli, =, h'alli\de, h'alli\sid / h'all\te [22] • sôlvgrå
hilis\öhtu , -, -t, \v, -te, -id [1] • seinkveld	häda , häda, häda, hättä, häda\de, häda\sid [17] • nød; nødvendighet
hilja • seint (adv.)	hädalda\j , -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [1] • jamrer, klager (subst.)
hiljem • seinere, siden	hädalda\ma , -da, -b, -tud [27] • klage, jamre
hiljuti • nylig, for kort tid siden	h'ä\id → h'ea
h'inda\ma , hinna\ta, h'inda\b, hinna\tud [29]	härra , -, -t, \v, -de, -sid [16] • herre, herr
• verdsette, sette pris på	hästi • bra, godt
h'inde → hinne	h'ätta → häda
h'ing , hinge, h'inge, =, h'inge\de, h'inge\sid / h'ing\i [22] • sjel	h'ää\äl , hääle, h'ää\l\t, h'ää\l\de, hää\te, h'ää\l\i [13] • stemme
h'inga\ma , hinga\ta, h'inga\b, hinga\tud [29]	h'äälda\ma , -da, -b, -tud [27] • uttale (vb.)
• puste	h'ääldami\ne , -se, -s\t, -s\te, -s\se, -s\te, -s\i [12]
h'ingelda\ma , -da, -b, -tud [27] • pese,	• uttale (subst.)
være andpusten	h'üm\ne , hünni, h'ümni, =, h'ümni\de, h'ümni\sid / h'ümni\te [22] • nasjonalsang
hinna\ta → h'inda\ma	
hinne , h'inde, hinne\t, \v, hinne\te, h'inde\id [6] • karakter	
h'irm , hirmu, h'irmu, =, h'irmu\de, h'irmu\sid / h'irm\te [22] • angst, frykt	
hobulne , -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10] • hest	
h'oid\ma , h'oid\ta, hoia\b, h'oi\tud, h'oid\is, h'oid\ke [34] • holde	
> korras h'oid\ma • stelle, holde i orden	
h'omme • i morgen	

h'üppa\ma, hüpa\ta, h'üppa\b, hüpa\tud [29] • hoppe
h'üüd\ma, h'üüd\la, hüüa\b, h'üü\tud, h'üüd\is, h'üüd\ke [34] • rope

I

ida, ida, ida, 'itta [17] • øst
iga, 'ea, iga, 'ikka, iga\de, iga\sid [18]
• (leve)alder
iga, -,- / -\t, \v [17] (ent.) • hver
› **iga p'æv** • hver dag
iga-suguine, -se, -s\l, \v, -s\te, -se\id [10]
• allslags
igatse\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • lengte
igatsus, -e, -\t, -se, -\te, -\i [11] • lengsel
igav, -a, -\t, \v, -a\te, -a\id [2] • kjedelig
igave\ne, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i [12] • evig
iga-'üks, ühe, 'ühte / 'üht, 'ühte [22] (ent.)
• enhver, hver og en
igi-vanla, -a, -a, \v, -a\de, -a\sid / -\u [17]
• urgammel
'iial • noensinne
'iial(gi) • (ikke) noengang, aldri
'ikka → iga
'ikka • stadig, alltid; jo, så klart
'ilm, ilma, 'ilma, =, 'ilma\de, 'ilma\sid / 'ilm\u [22] • vær
irma • uten
ilmallik, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25]
• verdsdig
irma-teade, t'eate, teade\t, \v, teade\te,
t'eate\id [6] • værvarsel
'ilmu\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • dukke opp,
vise seg; komme ut
› **trüki's 'ilmu\ma** • komme på trykk
ilus, -a, -\t, \v, -a\te, -a\id [2] • vakker, pen
ilus(as)ti • vakkert (adv.)
ilves, -e, -\t, \v, -\te, -e\id [9] • gaupe
imellik, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25]
• merkelig, underlig
imesta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • forundre
seg
imestus, -e, -\t, -se, -\te, -\i [11] • forundring
imetle\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • beundre
indo-eur'opoa • indoeuropeisk
inetu, -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • stygg
info-tehnol'oogia, -,-\t, \v, -\te, -\id [1]
• informasjonsteknologi
'inglise • engelsk
'Inglis-m'aa, -,-\d, \v [26] • England
inimeine, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i [12]
• menneske, person
inimik'ond, -konna, -k'onda, = [22] • men-
neskehett
inimilik, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25]
• menneskelig

innukals, -,-\t, \v, -\te, -\id [2] • ivrig
insener, -i, -i, =, -\de, -\e [19] • ingeniør
isa, -,-, \v, -\de, -\sid [17] • far, pappa
isa-m'aa, -,-\d, \v [26] • fedreland
ise, 'enda / enese, 'en\d / ennas\l, \v, 'end\i /
enes\te, 'end\id [0] (pron.) • selv; seg
ise (adv.) • selv; seg
ise-enda / ise-enese, 'en\d / ennas\l, \v,
'end\i / enes\te, 'end\id [0] (nom.: \v) • seg
selv
isegi • til og med
ise-s'eisvus, -e, -\t, -\se [11&9] • selv-
stendighet
ise-t'eadvus, -e, -\t, -\se [11&9] • selv-
bevissthet
isik, -u, -\ut, \v, -u\te, -u\id [2] • person
isiklikk, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25]
• personlig
isiklikult • personlig (adv.)
iste, 'istme, iste\t, \v, 'istme\te, 'istme\id [5]
• sete, (sitte)plass
'istu\ma, 'istu\da, istu\b, istu\tud [28] • sitte
› **'lauda 'istu\ma** • sette seg til bords
isu, -,-, \v [17] • matlyst, appetitt
'itta → ida

J

ja + og
j'aam, jaama, j'aama, =, j'aama\de,
j'aama\sid / j'aam\u [22] • stasjon
jaama-hoone, h'oine, hoone\t, \v, hoone\te,
h'oine\id [6] • stasjonsbygning
j'aanuar, -i, -i, =, -\de, -\e [19] • januar
jaga\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • dele, dividere
jagu, j'ao, jagu, j'akku, jagu\de, jagu\sid [18]
• del
jagune\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • dele, splitte
j'ah • ja
jahé, -da, -da\t, \v, -da\te, -da\id [2] • kjølig
j'ah't, jahi, j'ahti, =, j'ahti\de, j'ahti\sid / j'ah't\e
[22] • jakt
› **jahi\le** • på jakt
j'akku → jagu
jala → j'alg
jala-varji, varju, v'arju, =, v'arju\de, v'arju\sid
/ v'arj\e [24] • fottøy
j'alg, jala, j'alga, =, j'alga\de / j'alg\e,
j'alga\sid / j'alg\u [22] • fot; bein
j'alg-p'all, palli, p'alli, =, p'alli\de, p'alli\sid /
p'all\e [22] • fotball
j'alg-p'allur, -i, -\t, \v, -\te, -e\id [2] • fotball-
spiller
j'alg-ratas, r'atta, ratas\t, \v, ratas\te, r'atta\id
[7] • sykkel
j'alg-r'attur, -i, -\t, \v, -\te, -e\id [2] • syklist
jaluta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • gå, spasere

j'ao → jagu	j'ō i → j'oo\ma
j'ook , joogi, j'ooki, =, j'ooki\de, j'ooki\sid / j'ook\le [22] • drikk	j'ökke → jögi
j'ooksja , -,-t, v, -te, -id [1] • løper	jōua\b → jōud\ma
j'ooks\ma , j'oos\ta, jookse\b, j'oos\tud,	j'ōud, j'ōu, j'ōudu, =, j'ōudu\de, j'ōudu\sid /
j'ooks\is, j'ooks\ke [32] • løpe, springe	j'ōud\le [22] • kraft, styrke
jooksul • i løpet (av)	j'ōud\ma , j'ōud\a, jōua\b, j'ōu\tud, j'ōud\is,
j'oo\ma , j'uu\ta, j'oo\b, j'oo\dud, j'ō i, joo\ge, juu\akse [38] • drikke	j'ōud\ke [34] • rekke, orke
joonista\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • tegne	> kohale j'ōud\ma • ankomme, komme fram
j'oos\ta → j'ooks\ma	> tagasi j'ōud\ma • komme tilbake
jope , -, -t, v, -de, -\sid [16] • (sports)jakke	j'äe\tud → j'ät\ma
ju • jo	j'äl i → jää\ma
juba • alt, allerede	j'älle • igjen, på nytt
juhata\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • veilede	j'älle-nägemilne , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i [12] • gjensyn
juhatus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • ledelse, styre	jänes , -e, -t, v, -\te, -\id [9] • hare
j'uhu , juhi, j'uhti, =, j'uhti\de, j'uhti\sid / j'uht\le [22] • fører, leder	järel, järele • etter
j'uhu , juhu, j'uhtu, =, j'uhtu\de, j'uhtu\sid / j'uht\le [22] • tilfelle, anledning	järg , järje, j'ärge, =, j'ärge\de, j'ärge\sid / j'ärg\l [22] • orden, tilstand
> sel juhu\l • i så fall	> h'ea\l järje\l • velstilt
j'uhti\ma , j'uhti\da, juhi\b, juhi\tud [28]	järgmilne , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i & -se\id [12&10] • følgende, neste
• lede, styre	järgne\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • følge (etter)
j'uhtu\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • skje, hende, inntrefte	järje\k'ord , korra, k'orda, =, k'orda\de, k'orda\sid / k'ord\l [22] • kø
j'uhtumisi • tilfeldigvis	järsku • plutselig (adv.)
juhuslik , -liku, -l'ikk, =, -lik\e, -l'ikk\le [25]	järv , järve, järve, =, järve\de, järve\sid / järvi [22] • vann, innsjø
• tilfeldig	jät\ma , jätt\l a, jätä\b, jää\tud, jätt\is, j'ät\ke [35] • legge igjen, etterlate; la være
j'ulge , -, -t, v, -\te, -\id [1] • modig	> maha j'ät\ma • ettelate, gå fra
jumal , -a, -a\l t, v, -\te, -a\l id [2] • Gud	> m'eel\de j'ät\ma • legge seg på minne
j'upp , jupi, j'uppi, =, j'uppi\de, j'uppi\sid / j'upp\le [22] • bit, stubb	jää , -, -d, v [26] • is
j'ust • akkurat	jää\ma , jää\da, jää\b, jää\dud, jää\l, jää\ge, jää\dakse [37] • havne, komme; bli, forbli
j'utt , jutu, j'uttu, =, j'uttu\de, j'uttu\sid / j'utt\le [22] • fortelling; prat	> 'alla jää\ma • havne under
jutu-ajamilne , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i [12]	> h'aige\ks jää\ma • bli sjuk
• prat, samtale	> hilja\ks jää\ma • komme for seint
jutukals , -, -t, v, -\te, -\id [2] • pratsom	> ilm a jää\ma • bli uten
jutu-raamat , -u, -u\l t, v, -u\l te, -u\l id [2] • lesebok	> k'inni jää\ma • sette seg fast
jutusta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • fortelle	> maha jää\ma • komme for seint, ikke rekke
juu\ta → j'oo\ma	> s'eis\ma jää\ma • stanse, bli stående
juubilar , -i, -i, =, -i\de, -\e [19] • jubilant	
juuulkse\l d , -s\l te, -kse\id [9] (flt.) • hårb	
juuli, -, -t, v, -\de, -\sid [16] • juli	
juuni, -, -t, v, -\de, -\sid [16] • juni	
juur, juure, juur\l t, (juur\de), juur\te, juur\i [13] • rot	
j'uurde • til	
juures • ved; hos	
juurest • fra	
j'uust , juustu, j'uustu, =, j'uustu\de, j'uustu\sid / j'uustu\l e [22] • ost	
jögi , j'oe, jöge, j'ökke, jöge\de, jöge\sid [21]	
• elv	

K

ka • også
kaabu , -, -t, v, -\de, -\sid [16] • (herre)hatt
k'aal , kaalu, k'aalu, =, k'aalu\de, k'aalu\sid / k'aal\le [22] • vekt
k'aart , kaardi, k'aarti, =, k'aarti\de, k'aarti\sid / k'aart\le [22] • kort (subst.)
k'aasa, kaasas • med; sammen med
k'aaslaine , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i & -se\id [12&10] • ledsager, følgesvenn, reisefølge
kade , -da, -da\l t, v, -da\l te, -da\l id [2] • misunnelig
kadu\ma , kadu\da, k'ao\b, k'ao\tud [28]
• forsvinne, gå tapt

k'æba\ma , kaeva\ta, k'æba\b, kaeva\tud [29] • klage, beklage seg	k'and\ma , k'and\a, kannab, k'an\tud, k'and\is, k'and\ke [34] • bære; ha på seg
k'ael , kaela, k'aela, =, kael\te & k'aela\de, k'aela\sid / k'ael\u [23&22] • hals	s'isse k'and\ma • føre inn, skrive inn
k'aer , kaera, k'aera, =, kaer\te & k'aera\de, k'aera\sid / k'aer\u [23&22] • havre	k'ange , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • sterk; hard, stiv
k'aetud • dekket; → k'at\ma	k'angelaine , -se, -s\t, -s\se, -s\t, -s\i [12] • helt, hero
k'æva\ma , kaeva\ta, k'æva\b, kaeva\tud [29] • grave	k'angesti • sterkt, absolutt
kaeva\ta → k'æba\ma, k'æva\ma	k'ann , kannu, k'annu, =, k'annu\de,
kah • også	k'annu\sid / k'ann\le [22] • mugge
kahane\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • skrumpe, minke	kanna\b, k'an\tud → k'and\ma
kahe → k'aks	k'ao\b → kadu\ma
kaheksa , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • åtte	k'aota\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • tape
kaheksals , -nda, -ndal\t, \v, -ndate, -nda\id [2] • åttende	k'auotus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9] • tap, nederlag
kahe-köne , -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • dialog	k'app , kapi, k'appi, =, k'appi\de, k'appi\sid / k'app\le [22] • skap
kahe t'ejst-k'ümneis , -nda, -nda\l\t, \v, -nda\te, -nda\id [2] • tolvte	k'apten , -i, -\t, \v, -\i\te, -\e\id [2] • kaptein
kahetse\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • angre	kardin , -a, -\a\t, \v, -\a\te, -\a\id [2] • gardin
kahe-v'östleja , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • kombinertløper	k'arju\ma , k'arju\da, karju\b, karju\tud [28] • skrike, brøle
kahju , -, -\t, \v, -\de, -\sid [17&16] • skade, tap	k'arp , karbi, k'arpi, =, k'arpi\de, k'arpi\sid / k'arp\le [22] • eske
kahjuks • dessverre	k'art\ma , k'art\a, karda\b, kardel\tud, k'art\is, k'art\ke [34] • være redd (for)
k'ahht(e) → k'aks	k'artul , -i, -\t, \v, -\i\te, -\e\id [2] • potet
k'ahtlus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9] • tvil	karu , -, -, \v, -\de, -\sid [17] • bjørn
kahuri-t'orn , torni, t'orni, =, t'orni\de, t'orni\sid / t'orni\le [22] • kanontårn	karus mari , marja, m'arja, =, m'arja\de, m'arja\sid / m'arj\u [24] • stikkelsbær
kahvatu , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • bleik	karus-n'ahk , naha, n'ahka, =, n'ahka\de, n'ahka\sid / n'ahk\u [22] • pelsskinn; skinnstola
k'aitsja , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • forsvarer	karu-teene , t'eeene, teene\t, \v, teene\te, t'eeene\id [6] • bjørnetjeneste
k'aits\ma , k'aits\ta, kaitse\b, k'aits\tud, k'aits\sids, k'aits\ke [32] • verne, forsvare	k'arv , karva, k'arva, =, k'arva\de, k'arva\sid / k'arv\u [22] • hår, hudhår
k'aitstud • vernet, beskyttet	kas • mon, skal tro; om, (spørreord)
kajakals , -, -\t, \v, -\te, -\id [2] • måke	kase-v'iht , viha, vihta, =, vihta\de, vihta\sid / vihta\u [22] • bjørkeris, bjørkekavast
kak'ao , -, -\d, \v [26] • kakao	k'ask , kase, k'aske, =, k'aske\de, k'aske\sid / k'ask\u [22] • bjørk
k'aks , kahe, k'akte / k'ah, k'akte, k'akte\de, k'akte\sid / k'aks\u [22] • to	k'ass , kassi, k'assi, =, k'assi\de, k'assi\sid / k'ass\le [22] • katt
kalia , -a, -a, \v, -\a\de, -\a\sid / -\u [17] • fisk	kassa , -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • kassa, billetsalg
kala-mehe-j'utt , jutu, j'uttu, =, j'uttu\de, j'uttu\sid / j'uttu\le [22] • fiskehistorie, fiskerskrøne	kasu , -, -, \v, -\de, -\sid [17] • nyttig
kallas , k'alda, kallas\t, \v, kallas\te, k'alda\id [7] • strand	k'asvu\ma , k'asva\da, kasva\b, kasva\tud [28] • vokse
kallis , k'alli, kallis\t, \v, k'alli\te & kallis\te, k'alle\id [5&7] • dyr, kostbar; kjær	kasvata\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • dyrke, avle; oppdra
kalur , -i, -\t, \v, -\i\te, -\e\id [2] • fisker	katkesta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • avbryte
k'amm , kammi, k'ammi, =, k'ammi\de, k'ammi\sid / k'amm\le [22] • kam	k'atki • i stykker
k'ampsun , -i, -\t, \v, -\i\te, -\e\id [2] • genser, kofte, (ull)jakke	k'at\ma , k'att\a, kata\b, k'ae\tud, k'att\is, k'at\ke [35] • dekke
kanla , -a, -a, \v, -\a\de, -\a\sid / -\u [17] • høne	

k'atsu\ma , k'atsu\da, katsu\b, katsu\tud [28]	kella'\aeg , aja, 'aega, =, 'aega\de, 'aega\sid / 'aeg\u [22] • klokkeslett
• forsøke, prøve; berøre, kjenne på	
katus , -e, -t, \v, -te, -e\id [9] • tak	kelle → kes
kaua • lenge	kellegi → k'eeogi
kaua\oodatud • etterlengtet	kenla , -a, -a, \v, -a\de, -a\sid / -i [17] • söt, pen; hyggelig
kauba\maja , maja, maja, m'ajja, maja\de, maja\sid / maj\u [17] • varehus	k'epp , kepi, k'eppi, =, k'eppi\de, k'eppi\sid / k'eppi\le [22] • kjeppe, stav
kaubandus , -e, -t, -se, -te, -i [11] • handel	kere , kere, kere\t, k'erre, kere\de, kere\sid [16] • kropp; skrog
kaubandus\k'eskus , -e, -t, -se, -te, -i & -e\id [11&9] • handelssenter	k'erge , -, -t, \v, -te, -id [1] • lett, enkel
kauba\vahtetus , -e, -t, -se, -te, -i [11]	k'erge\jöousltik , -tiku, -t'ikku [25] • friidrett
• handel, varebytte	k'ergesti • lett (adv.)
k'auge , -, -t, \v, -te, -id [1] • fjern	k'erkim\ma , -\da, -b, -tud [27] • heve seg, reise seg
k'augel • langt borte	k'erre → kere
k'augem , -a, -at, \v, -a\te, -a\id [2] • fjernere, lengre borte	kes , kelle, ke\da, \v [0] (ent.) • hvem
k'aug\juhtimis\pult , puldi, p'ulti, =, p'ulti\de, p'ulti\sid / p'ulti\le [22] • fjernkontroll	keset • midt (i)
kaunis • ganske, nokså	k'esk • midt (i)
kaunis , k'auni, kaunist, \v, k'auni\te & kauniste, k'aune\id [5&7] • vakker, pen	k'esk'\aeg , aja, 'aega, = [22] • middelalder
k'au\p , kauba, k'aupa, =, k'aupa\de, k'aupa\sid / k'au\p\u [22] • vare	k'esk'\aeglin , -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2]
k'auplus , -e, -t, -se, -te, -i & -e\id [11&9]	• middelaldersk
• butikk, forretning	k'esk\eskel • i midten
kaval , -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • listig, slu	k'esk\k'ool , kooli, k'ooli, =, k'ooli\de, k'ooli\sid / k'ooli\le [22] • videregående skole
kavatse\ma , -\da, -b, -tud [27] • planlegge, akte	k'esk\l'inn , linna, l'inna, =, l'inna\de, l'inna\sid / l'inn\u [22] • bysentrum
kavatsus , -e, -t, -se, -te, -i [11] • hensikt, plan	k'eskmi\ine , -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • gjennomsnittlig
ke\da → kes	k'esk\·nädal , -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • onsdag
k'ee\gi , kellegi, ke\dagi, \v [0] (kelle\ssugi, ...; ent.) • noen; en viss	k'esk\p'aik , paiga, p'aika, =, p'aika\de, p'aika\sid / p'aik\u [22] • midt, senter
› ei / m'itte k'ee\gi • ingen	k'esk\p'unkt , punkti, p'unkti, =, p'unkti\de, p'unkti\sid / p'unkt\u [22] • midtpunkt
k'ee\l , keele, k'ee\t, k'ee\de, keel\te, k'ee\i [13] • språk	k'eskus , -e, -t, -se, -te, -i & -e\id [11&9]
k'ee\la\ma , keela\ta, k'ee\la\b, keela\tud [29]	• senter
• nekte, forby	k'est\ma , k'est\ta, kesta\b, keste\tud, k'est\is, k'est\ke [34] • vare, drøye
› keelatud • forbudt	kevad , -e, -elt, \v, -ete, -e\id [2] • vår (subst.)
k'ee\lk'ond , -konna, -k'onda, =, -k'onda\de, -k'onda\sid / -k'ond\u [22] • språkfamilie	› kevade\l • om våren
k'ee\ma , k'ee\da, k'ee\b, k'ee\du\, k'ee\s, k'ee\ge, k'ee\du\kse [37] • koke	kibedasti • bittert (adv.)
k'ee\mia\toode , t'oot\, toode\t, \v, toode\te, t'oot\id [6] • kjemisk produkt	k'ihi\vedu , v'eo, vedu, \v, vedu\de, vedu\sid [18] • veddemål
k'eer\ma , keera\ta, k'eer\da, keera\b, keera\tud [29]	k'iiiku\ma , k'iiiku\da, kiigu\b, kiigu\tud [28] • gynge
• svinge, dreie, skru	kiilas\p'ea , p'ea, p'ea\da, \v, p'ea\de, p'ä\id [26] • flintskalle
› l'ahti k'eer\ma • skru på, slå på; skru opp	k'iindu\ma , -\da, -b, -tud [27] • feste seg, være knyttet til
k'elfi\ir , -fiiri, -fiiri, = [22] • kefir(melk)	kiire , k'iire, kiire\t, \v, kiire\te, k'iire\id [6] • hastverk, travelhet
keha , keha, keha, \v, keha\de, keha\sid / keh\i [17] • kropp, legerme	› (mul) on kiire • (jeg) har det travelt
k'elk , kelgu, k'elku, =, k'elku\de, k'elku\sid / k'elk\u [22] • kjelke	k'iiresti • fort
k'ell , kella, k'ella, =, k'ella\de, k'ella\sid / k'ell\i [22] • klokke	kiiruga • med hastverk, i en hast

k'ii<u>r</u>-uisutaja , -,-t, v, -te, -id [1] • hurtig-løper	kitsas , k'itsa, kitsas\ t, v, kitsas\ te, k'itsa\ id [7] • trang, smal
k'iu<u>r</u>us , -e, -t, -se, -te, -i & -e\ id [11&9] • fart, hastighet	kivli , -i, -i, v, -i\ de, -i\ sid / -e [17] • stein
ki<u>rusta</u>\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • skynde (seg)	kivi·aed , aia, 'aeda, =, 'aeda\ de, 'aeda\ sid / 'aed\ u [22] • steingjerde
kiisu , -, -t, v, -de, -sid [16] • pus, pusekatt	kl'aar , klaari, kl'aari, =, kl'aari\ de, kl'aari\ sid / kl'aarie [22] • klar
ki'it<u>le</u>\ma , kiidel\da, k'iitle\b, kiidel\dud [30] • skryte	kl'aas , klaasi, kl'aasi, =, kl'aasi\ de, kl'aasi\ sid / kl'aasi\ e [22] • glass(rute)
ki'it\ma , k'iit\ a, kiida\b, kiide\tud, k'iit\ is, k'iit\ ke [34] • takke,prise	kl'ahv , klahvi, kl'ahvi, =, kl'ahvi\ de, kl'ahvi\ sid / kl'ahvi\ e [22] • tast
k'il<u>d</u> , killu, k'ildu, =, k'ildu\ de, k'ildu\ sid / k'ildu\ e [22] • splint, skår	klassi·ruum , ruumi, ruumi, =, ruumi\ de, ruumi\ sid / ruumi\ e [22] • klasserom
kiljata\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • skrike til, hyle opp	klassi·vend , venna, v'enda, =, v'enda\ de, v'enda\ sid / v'enda\ e [22] • skolekamerat
kiljatus , -e, -t, -se, -te, -i [11] • utrop, skrik	kl'eit , kleidi, kl'eiti, =, kl'eiti\ de, kl'eiti\ sid / kl'eiti\ e [22] • kjole
kilo , -, -v, -de, -sid [17] • kilo(gram)	kodalnik , -niku, -n'ikku, =, -nik\ e, -n'ikk\ e [25] • (stats)borger
kili<u>u</u> , -, -v, -de, -sid [17] • brisling	kodu , -, -, v, -de, -sid [17] • hjem (subst.)
k'inda → kinnas	kodu·loom , looma, l'ooma, =, l'ooma\ de, l'ooma\ sid / l'ooma\ e [22] • husdyr
kindlel , -la, -la\t, v, -la\ te, -la\ id [2] • sikker, fast	kodu·m'aa , -, -d, v [26] • hjemland
kindlasti • sikkert (adv.)	kodu·ne , -se, -s\ t, v, -s\ te, -se\ id [10] • hjemme-
kindlus , -e, -t, -se [11&9] • sikkerhet, viss-het	codunt • hjemmefra
kindlusta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • forsikre, assurere	kodus • hjemme
k'inki\ma , k'inki\ da, kingi\b, kingi\tud [28] • gi (som presang)	codutu , -, -t, v, -te, -id [1] • hjemløs, husløs
kinnas , k'inda, kinnas\ t, v, kinnas\ te, k'inda\ id [7] • hanske	k'oe<u>r</u> , koera, k'oera, =, koer\ te & k'oera\ de, k'oera\ sid / k'oer\ i [23&22] • hund
k'inni • lukket, stengt	kogemata • av vanvare, uforvarende
kino , kino, kino, k'inno, kino\ de, kino\ sid [17] • kino	kogu • heil, heile
k'irde- • nordøst-	kogu , kogu, kogu, k'okku, kogu\ de, kogu\ sid [17] • samling, kolleksjon
kiri , kirja, k'irja, =, k'irja\ de, k'irja\ sid / k'irj\ u [24] • brev; skrift	kogune\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • samle seg
kirik , -u, -u\t, v, -u\ te, -u\ id [2] • kirke	koha → k'oh
kiriku·öpetaja , -, -t, v, -te, -id [1] • prest	kohal , kohale • over; på plass, til stede; fram
kirjallik , -liku, -l'ikku, =, -lik\ e, -l'ikk\ e [25] • skriftlig	kohallik , -liku, -l'ikku, =, -lik\ e, -l'ikk\ e [25] • lokal, stedlig
kirjandus , -e, -t, -se, -te, -i [11] • litteratur	kohane\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • tilpasser seg
kirjanduslik , -liku, -l'ikku, =, -lik\ e, -l'ikk\ e [25] • litterær	koha\ta → k'ohta\ma
kirjalnik , -niku, -n'ikku, =, -nik\ e, -n'ikk\ e [25] • forfatter	kohati • stedvis, her og der
kirja·söber , söbra, s'öpra, =, s'öpra\ de, s'öpra\ sid / s'öpr\ u [24] • brevvenn	kohø • straks, med en gang
kirjelda\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • beskrive, skildre	k'oh<u>t</u> , koha, k'ohta, =, k'ohta\ de, k'ohta\ sid / k'oh\ i [22] • sted
kirju , -, -t, v, -de, -sid [16] • kulørt, broket, fargerik	k'oh<u>ta</u> (postp.) • om
kirjuta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • skrive	k'oh<u>ta</u>\ma , koha\ta, k'ohta\b, koha\tud [29] • treffes, møtes
kirves , k'irve, kirves\ t, v, kirves\ te, k'irve\ id [7] • øks	k'ohu → kohus
kisa\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • skrike, støye	k'oh<u>tu</u>\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • treffe, møte
kisku\ma , k'isku\ da, kisu\b, k'is\ tud [28] • rive, dra, rykke	k'oh<u>tu</u>milne , -se, -s\ t, -s\ se, -s\ te, -s\ i [12] • møte, treff
	k'oh<u>tu</u>nik , -niku, -n'ikku, =, -nik\ e, -n'ikk\ e [25] • dommer

kohu·p'iim , piima, p'iima, = [22] • kvarg	k'ool , kooli, k'ooli, =, k'ooli\de, k'ooli\sid / k'ool\e [22] • skole
kohus , k'ohtu, kohu\t, \t, v, k'ohtu\te, k'ohtu\id [5] • rett, domstol	kooli·maja , maja, maja, m'ajja, maja\de, maja\sid / maj\lu [17] • skole, skolehus
k'ohv , kohvi, k'ohvi, =, k'ohvi\de, k'ohvi\sid / k'ohv\e [22] • kaffe	kooli·vahe·aeg , aja, 'aega, =, 'aega\de, 'aega\sid / 'aeg\lu [22] • skoleferie
k'ohvler , -ri, -ri\t, \t, v, -ri\te, -re\id [2] • koffert	kooli·öpetaja , -, -t, v, -te, -id [1] • skolelærer
kohvik , -u, -u\t, v, -u\te, -u\id [2] • kafé	k'oor , koore, k'oor\t, k'oor\de, koor\te, k'oor\i [13] • fløte; skall
kohvi·l'aud , laua, l'auda, =, l'auda\de, l'auda\sid / l'aud\u [22] • kaffebord	k'oor , koori, k'oori, =, k'oori\de, k'oori\sid / k'oor\ie [22] • kor
kohvi·vesi , v'ee, v'e\tt, v'e\tte [15] • kaffevann	k'oos • sammen
koja → koda	k'ooslus , -e, -t, -se, -te, -i & -e\id [11&9] • sammensetning
koju • hjem	k'oopsne\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • bestå (av)
k'okk , koka, k'okka, =, k'okka\de, k'okka\sid / k'okk\i [22] • kokk	k'ops , kopsu, k'opsu, =, k'opsu\de, k'opsu\sid / k'ops\le [22] • lunge
k'okku → kogu	koputa\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • banke (på)
k'okku • sammenlagt, til sammen	k'ord , korra, k'orda, =, k'orda\de, k'orda\sid / k'ord\i [22] • gang; orden; tur
k'okku·puude , p'uute, puude\t, v, puude\te, p'uute\id [6] • kontakt, berøring	> p'aar k'orda • et par ganger
k'okku·s'attumus , -e, -t, -se, -te, -i [11] • sammenfall	k'orda\ma , korra\ta, k'orda\b, korra\tud [29] • gjenta, repetere
kole , -da, -da\t, v, -da\te, -da\id [2] • nifs, fæl	k'ordamilne , -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • repetisjon
koli\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • flytte	koridor , -i, -i, =, -i\de, -i\le [19] • korridor
kolla\ne , -se, -s\t, v, -s\te, -s\id [10] • gul	korista\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • rydde, gjøre rent
k'olm , kolme, k'olme, =, k'olme\de, k'olme\sid / k'olm\i [22] • tre	korraga • plutselig, med ett
kolma·päev , päeva, päeva, =, päeva\de, päeva\sid / päev\i [22] • onsdag	korraks • en gang; som snarest
kolmals , -nda, -nda\t / -t, v, -nda\te, -nda\id [2] • tredje	korralda\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • organiser, ordne
kolme·k'ümnelis , -nda, -nda\t, v, -nda\te, -nda\id [2] • trettiende	korrallik , -liku, -l'ikku, =, -lik\de, -l'ikk\le [25] • ordentlig
koma , -, -, v, -de, -sid [17] • komma	korralikult • ordentlig (adv.)
komista\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • snuble	korras • i orden
komme , k'ombe, komme\t, v, komme\te, k'ombe\id [6] • skikk, måte, vis	korra\ta → k'orda\ma
> sel k'ombe\l • på den måten	korratu , -, -t, v, -te, -id [1] • rotet, uordentlig
k'ompi\ma , k'ompi\da, kombi\b, kombi\tud [28] • føle, famle	korru\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • gange, multiplisere
k'ompilimine , -se, -s\t, -s\se [12] • følelse	k'orter , -i, -i\t, v, -i\te, -e\id [2] • leilighet
kompliim'ent , -mendi, -m'enti, =, -m'enti\de, -m'enti\sid / -m'ent\le [22] • kompliment	k'orts , kortsu, k'ortsu, =, k'ortsu\de, k'ortsu\sid / k'orts\le [22] • rykke
k'omplivek -veki, -v'ekki, =, -v'ekki\de, -v'ekki\sid / -v'ekk\le [22] • konfekt	k'orv·p'all , palli, p'alli, =, p'alli\de, p'alli\sid / p'all\le [22] • basketball
konjak , -i, -i\t, v, -i\te, -e\id [2] • konjakk	k'ost\ma , k'ost\aa, kosta\b, koste\tud, k'ost\is, k'ost\ke [34] • lyde, høres
k'ont , kondi, k'onti, =, k'onti\de, k'onti\sid / k'ont\le [22] • bein, knokkel	kotkas , kotka, kotkas\t, v, kotkas\te, k'otka\id [7] • ørn
kontakt·l'ääts , läätse, l'ääts, =, l'ääts\de, l'ääts\sid / l'ääts\le [22] • kontaktlinse	k'ott , koti, k'otti, =, k'otti\de, k'otti\sid / k'ott\le [22] • sekkk; pose; veske; pung
k'onts , kontsa, k'ontsa, =, k'ontsa\de, k'ontsa\sid / k'onts\le [22] • hæl	k'otta → koda
k'onts'ert , -serdi, -s'erti, =, -s'erti\de, -s'erti\sid / -s'ert\le [22] • konsert	kr'aav , kraavi, kr'aavi, =, kr'aavi\de, kr'aavi\sid / kr'aav\le [22] • grøft, grav
konver\rents , -rentsi, -r'entsi, =, -r'entsi\de, -r'entsi\sid / -r'ents\le [22] • konferanse	

kr'iit , kriidi, kr'iiti, =, kr'iiti\de, kr'iiti\sid / kr'iit\ø [22] • kritt	kunsti~~n~~nik , -niku, -n'ikku, =, -nik\ø, -n'ikk\ø [25] • kunstner
kr'oон , krooni, kr'ooni, =, kr'ooni\de, kr'ooni\sid / kr'oон\ø [22] • krone	kunstv'äetis , -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\id [11&9] • kunstgjødsel
kuhu • hvor hen	kup'e\le , -e, -\d, \n, -\de, -\sid / -\id [26] • kupé
k'ui • når, om; enn; som, liksom; hvor	kurb , kurva, k'urba, =, k'urba\de, k'urba\sid / k'urb\ø [22] • trist
› k'ui ... ka • selv om, om så, om ikke; også da	kuri , kurja, k'urja, =, k'urja\de, k'urja\sid / k'urj\ø [24] • slem, ond; ondskap
› k'ui palju • hvor mye	kurk , kurgi, k'urki, =, k'urki\de, k'urki\sid / k'urk\ø [22] • agurk
k'uid • men, imidlertid, likevel	kursus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\id [11&9] • kurs; studium
kuidas • hvordan	kursuse\kaaslaine , -se, -s\øt, -s\øse, -s\øte, -s\øi & -s\øid [12&10] • studiekamerat, studievenninne
k'uiги • enda (om), skjønt	kurt , kurdi, k'urti, =, k'urti\de, k'urti\sid / k'urt\ø [22] • døv
k'uiiv , kuiva, k'uiva, =, k'uiva\de, k'uiva\sid / k'uiiv\ø [22] • tørr	kurt\ma , k'urt\øta, kurda\b, kurde\tud, k'urt\øs, k'urt\øke [34] • klage, beklage seg
kujune\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • bli til (noe), denne seg	kurvastus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • sorg, tristhet
k'ukku\ma , k'ukku\da, kuku\b, kuku\tud [28] • falle	kus • hvor
› läbi k'ukku\ma • falle igjenom; stryke	kust • hvorfra
k'uld , kulla, k'ulda, =, k'ulda\de, k'ulda\sid / k'uldl\ø [22] • gull	kustuta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • slokke, slå av
k'uld\kalla , -a, -a, \n, -\de, -\sid / -\u [17] • gulffisk	kutsu\ma , k'utsu\da, kutsu\b, kutsu\tud [28] • kalle, nevne; rope (på), tilkalle; invitere
k'ulm , kulmu, k'ulmu, =, k'ulmu\de, k'ulmu\sid / k'ulm\ø [22] • øyenbrynn	kuu , k'uu, k'uu\da, \n, k'uu\de / kuu\de, k'uu\sid / k'uu\id [26] • måne; måned
kultuuri\inimeli~~n~~e , -se, -s\øt, -s\øse, -s\øte, -s\øi [12] • kulturperson	k'ub , kuue, k'uube, =, k'uube\de, k'uube\sid / k'ub\ø [22] • jakke, dressjakke
kultuuri\k'eskus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\id [11&9] • kultursenter	kuue\ls , -nda, -ndal\ø, \n, -ndal\te, -ndal\id [2] • sjette
kultuuri\vara , -, -, \n, -\de, -\sid [17] • kulturskatt	k'uu\k'aart , kaardi, k'aarti, =, k'aarti\de, k'aarti\sid / k'aart\ø [22] • månedskort
kulu\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • bli slitt	k'uula\ma , kuula\ta, k'uula\b, kuula\tud [29] • lytte
k'umb , kumma, k'umba, =, k'umba\de, k'umba\sid / k'umb\ø [22] • en (av to); hvem (av to)	k'uuldu\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • høres
k'umbki , kummagi, k'umbagi, = [0] (kumma\ssegi, ...; ent.) • begge	k'uul\ma , k'uul\da, kuule\b, k'uul\dud, k'uul\øs, k'uul\ge [33] • høre
kummaliline , -se, -s\øt, -s\øse, -s\øte, -s\øi [12] • merkelig, underlig	k'uulmiine , -se, -s\øt, -s\øse [12&10] • hørsel
kuna • for, fordi, ettersom	k'uulul\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • høre til, tilhøre
kunagi • en gang, noen gang	k'uullus , -sa, -sa\øt, \n, -sa\te, -sa\id [2] • berømt, kjent
› ei / m'itte kunagi • aldrig	k'uu\p'äev , pääeva, p'äeva, =, p'äeva\de, p'äeva\sid / p'äevli [22] • dato
kuni • til, inntil	k'uu\us , kuue, k'uu\øt, k'uu\de, kuu\te, k'uu\i [14] • seks
kuninganna , -,-\t, \n, -\de, -\sid [16] • dronning	k'uuusk , kuuse, k'uuuske, =, k'uuuske\de, k'uuuske\sid / k'uuusk\ø [22] • gran
kuningals , -,-\t, \n, -\te, -\id [2] • konge, kong	kuvar , -i, -i\øt, \n, -i\øte, -e\id [2] • dataskjerm
kuning\riik , riigi, r'iiki, =, r'iiki\de, r'iiki\sid / r'iik\ø [22] • kongerike	
kunst , kunsti, k'unsti, =, k'unsti\de, k'unsti\sid / k'unst\ø [22] • kunst	
kunsti\m'uuseum , -i, -i & -i\øt, -i, -i\øde & -i\øte, -\ø & -e\id [19&2] • Kunstmuseum	
kunstillik , -liku, -l'ikk\ø, =, -lik\ø, -l'ikk\ø [25] • kunstig	

kvartal , -i, -i\l t, \n, -i\l te, -e\l id [2] • kvartal	käsi , k'\äe, k'\ä\l tt, k'\ä\l tte, kä\l te, kä\l s\i [15]
köhe , -da, -da\l t, \n, -da\l te, -da\l id [2] • nifs; kulsen	• hånd
köhn , köhna, k'\öhn, =, k'\öhn\de, k'\öhn\sid / k'\öhn\u [22] • mager	› (kuidas) käsi käi\b? • hvordan går det?
köht , köhu, k'\öhtu, =, k'\öhtu\de, k'\öhtu\sid / k'\öht\u [22] • mage	käsi\b → k'\äski\bma
köige • aller	käsk , käsu, k'\äsku, =, k'\äsku\de, k'\äsku\sid / k'\äsk\le [22] • ordre, befaling
› köige r'ohkem • (aller) mest	› käsku t'ait\ma • adlyde ordre
köige, köigi → k'\öik	käski\ma , k'\äski\da, käsi\b, k'\äsk\tud [28] • gi
köige p'ealt • først, framfor alt	ordre, befale
k'\öik, köige, k'\öike, =, k'\öik\de / k'\öig\i, k'\öik\i [0] (nom.flt.: k'\öik) • alt, alle	käsu → käsk
› köige st v'\äe\st • av all makt	käte rätik , -u, -u\l t, \n, -u\l te, -u\l id [2] • håndkle
köla\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • lyde	kätte • i hånda; → käsi
kölb\ma , kölvata, k'\ölb\ba, k'\ölv\da\tud [29]	› kätt-pidi • i hånda
• duge, være brukbar	kääna\ma , kääna\ta, k'\ääna\b, kääna\tud [29] • bøye (nomen)
köndi\ma , k'\öndi\da, könni\b, könni\tud [28]	käänamilne , -se, -s\l t, -s\l se [12] • dekli-
• gå, spasere	nasjon, bøyning
köne , -, -\l t, \n, -de, -\sid [16] • snakk; tale	kääne , käände, kääne\t, \n, kääne\te, käände\id [6] • kasus
köne-käänd , käänu, k'\äändu, =, k'\äändu\de, k'\äändu\sid / k'\äändu\le [22] • talemåte, vending	k'\öe\b → küde\ma
könelle\ma , -\da & -e\l da, -e\l b, -\dud & -e\l tud [31&27] • tale, snakke	k'\öe\tud → k'\üt\ma
könelus , -e, -\l t, -\se, -\te, -\i [11] • samttale	koha , -, -, \n, -de, -\sid [17] • hoste
könni\tee , \tee, \tee\l d, \n, \tee\l de / \tee\l de, \tee\l sid / \tee\l id [26] • fortau	köök , köogi, k'\ööki, =, k'\ööki\de, k'\ööki\sid / k'\ööki\le [22] • kjøkken
körge , -, -\l t, \n, -te, -\id [1] • høy	kubar , -a, -\l t, \n, -a\l te, -a\l id [2] • (dame)hatt
körge-klassiliine , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i [12] • førsteklasses, ypperlig	küde\ma , küde\da, k'\öe\b, k'\öe\tud [28] • brenne
körgel • høyt opp	küla , küla, küla, k'\ülla, küla\de, küla\sid [17] • grend, landsby
körv , körvra, k'\örv\ba, =, k'\örv\da\de, k'\örv\da\sid / k'\örv\u [22] • øre	külaliline , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i [12] • gjest
körväl • ved sida av, til side	külas-käik , käigu, k'\äiku, =, k'\äiku\de, k'\äiku\sid / k'\äiku\le [22] • besøk
kövla , -a, -a, \n, -a\l de, -a\l sid / -\u [17] • hard; høy (om lyd)	külasta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • besøke
köva\ketas , k'etta, ketas\t, \n, ketas\te, k'etta\id [7] • harddisk, hardplate	küla\tee , \tee, \tee\l d, \n, \tee\l de / \tee\l de, \tee\l sid / \tee\l id [26] • bygdevei
kövasti • hardt; høyt	külg , külje, k'\ülg\de, =, k'\ülg\de, k'\ülg\de\sid / k'\ülg\i [22] • side
kövemini • høyere	› külje 'all • inntil, innved
k'\äe → käsi	küll • nok, vel, sannelig; (forsterkingsord)
käe-kiri , kirja, k'\irja, =, k'\irja\de, k'\irja\sid / k'\irju [24] • håndskrift	k'\ülla → küla
käe-kott , koti, k'\otti, =, k'\otti\de, k'\otti\sid / k'\ott\le [22] • håndveske	külla minema • gå på besøk
käes • i hånda	külla kutse , k'\utse, kutse\t, \n, kutse\te, k'\utse\id [6] • invitasjon (til besøk)
käes-olev , -a, -a\l t, \n, -a\l te, -a\l id [2] • foreliggende, næværende	küllap • nok, vel, antakelig
käest • (ut) av hånda	külm , külma, k'\ülm\ba, =, k'\ülm\da\de, k'\ülm\da\sid / k'\ülm\i [22] • kald
kägu , k'\äo, kägu, \n, kägu\de, kägu\sid [18] • gauk	› (mul) on külm • (jeg) fryser
käi\ma , k'\äi\ba, k'\äi\b, k'\äi\dud, k'\äi\s, käi\ge, käi\akse [38] • gå	külmetsa\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • kjøle, forkjøle (seg)
käitu\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • oppføre seg	› 'end ära külmetsa\ma • bli forkjølt
	külmetus , -e, -\l t, -\se, -\te, -\i [11] • forkjøling
	külvä\ma , külvata, k'\ülv\ba, külvata\tud [29] • så (vb.)
	kümme , k'\ümne, kümme\t, \n, k'\ümne\te, k'\ümne\id [5] • ti

kümnels, -nda, -nda\l t, \v, -nda\l te, -nda\l id [2]
♦ tiende
kümne-v'oistleja, -, -\l t, \v, -\l te, -\l id [1]
♦ tikjemper
küps, -e, -e\l t, \v, -e\l te, -e\l id [2] ♦ moden
küsija, -, -\l t, \v, -\l te, -\l id [1] ♦ spørre
küsima, -da, -b, -\l tud [27] ♦ spørre
küsimus, -e, -\l t, -\l se, -\l te, -\l i [11] ♦ spørsmål
kütma, k'ütt\l a, küta\l b, k'öe\l tud, k'ütt\l is,
k'ütt\l ke [35] ♦ fyre, fyre opp
küüs, küüne, k'üün\l t, k'üün\l de, küün\l te,
k'üüs\l i [14] ♦ negl

L

\ae → lagi
laekur, -i, -\l t, \v, -\l te, -e\l id [2] ♦ kasserer
laena\ma, laena\l ta, l'aena\l b, laena\l tud [29]
♦ låne
laen-sönlä, -a, -a, \v, -a\l de, -a\l sid / -\l u [17]
♦ lånord
laev, laeva, l'aeva, =, l'aeva\l de, l'aeva\l sid /
l'aev\l u [22] ♦ båt, skip
lagi, l'ae, lage, l'akke, lage\l de, lage\l sid [21]
♦ isse
lahenda\ma, -\l da, -b, -\l tud [27] ♦ løse,
avgjøre
lahing, -u, -u\l t, \v, -u\l te, -u\l id [2] ♦ slag, strid
lahke, -, -\l t, \v, -\l te, -\l id [1] ♦ vennlig
lahku\ma, -\l da, -b\l b, -\l tud [27] ♦ gå bort,
forlate; skiller
lahkumis-sönlä, -a, -a, \v, -a\l de, -a\l sid /
-\l u [17] ♦ avskjedsord
lahti ♦ åpen; opp
lahtilne, -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i & -se\l id
[12&10] ♦ åpen
lahuta\ma, -\l da, -b, -\l tud [27] ♦ trekke fra,
subtrahere
l'ai, laia, l'aia, =, l'aia\l de, l'aia\l sid / l'ai\l u [22]
♦ brei
l'aisk, laisa, l'aiska, =, l'aiska\l de, l'aiska\l sid /
l'aisku [22] ♦ lat
l'ait\ma, l'ait\l a, laida\l b, laide\l tud, l'ait\l is,
l'ait\l ke [34] ♦ klandre, dadle
l'akke → lagi
lama\ma, -\l da, -b, -\l tud [27] ♦ ligge
lammas, l'amba, lammas\l t, \v, lammas\l te,
l'amba\l id [7] ♦ sau
l'amp, lambi, l'ampi, =, l'ampi\l de, l'ampi\l sid /
l'amp\l e [22] ♦ lampe
l'ange\ma, -\l da, -b, -\l tud [27] ♦ falle, styrt
l'angus, -e, -\l t, -\l se, -\l te, -\l i & -e\l id [11&9]
♦ fall, nedgang
l'aps, lapse, l'as\l t, \v, las\l te, l'aps\l i [14]
♦ barn
lapse-l'aps, lapse, l'as\l t, \v, las\l te, l'aps\l i [14]
♦ barnebarn

l'ask\ma, l'as\l ta, lase\l b, l'as\l tud, l'ask\l is /
las\l i, l'as\l ke [34] ♦ la, late; skyte
l'as\l t, las\l te → l'aps
laste-tuba, t'oa, tuba, t'uppa, tuba\l de,
tuba\l sid / tub\l e [18] ♦ barneværelse
l'as\l tud → l'ask\l ma
l'aud, laua, l'auda, =, l'auda\l de, l'auda\l sid /
l'aud\l u [22] ♦ bord
l'aul, laulu, l'aulu, =, l'aulu\l de, l'aulu\l sid /
l'aul\l e [22] ♦ sang
l'aulja, -, -\l t, \v, -\l te, -\l id [1] ♦ sanger; syngende
l'auljanna, -, -\l t, \v, -\l de, -\l sid [16] ♦ sanger-
inne
l'aul\ma, l'aul\l da, laula\l b, l'aul\l dud, l'aul\l is,
l'aul\l ge [33] ♦ synge
laulu-isa, -, -\v, -\de, -\l sid [17] ♦ sangfar
laulu-l'ind, linnu, l'indu, =, l'indu\l de,
l'indu\l sid / l'ind\l e [22] ♦ sangfugl
laulu-pidu, p'eo, pidu, \v, pidu\l de, pidu\l sid
[18] ♦ sangfest
laulu-sönlä\l d, -\l de, -a\l sid / -\l u [17] (flt.)
♦ sangtekst
l'aup, lauba, l'aupa, =, l'aupa\l de, l'aupa\l sid /
l'aup\l u [22] ♦ panne
l'au-päev, päeva, p'äeva, =, p'äeva\l de,
p'äeva\l sid / p'äev\l i [22] ♦ lørdag
lause, l'ause, lause\l t, \v, lause\l te, l'ause\l id
[6] ♦ setning
l'ausk-m'aa, m'aa, m'aa\l d, \v, m'aa\l de /
maa\l de, m'aa\l sid / m'aa\l id [26] ♦ sletteland,
platå
l'ausu\ma, l'ausu\l da, lausu\l b, lausu\l tud [28]
♦ si, orde, uttale
leedu ♦ litauisk
Leedu, Leedu, Leedu\l t, L'eetu [16] ♦ Litauen
l'ehm, lehma, l'ehma, =, l'ehma\l de,
l'ehma\l sid / l'ehm\l i [22] ♦ ku
l'eht, lehe, l'ehte, =, l'ehte\l de, l'ehte\l sid /
l'eht\l i [22] ♦ blad
leia\l b → l'eid\l ma
l'eib, leiva, l'eiba, =, l'eiba\l de, l'eiba\l sid /
l'eib\l u [22] ♦ mørkt brød, rugbrød
l'eid\ma, l'eid\l a, leia\l b, l'eid\l tud, l'eid\l is,
l'eid\l ke [34] ♦ finne (vb.)
♦ **ase\l t l'eid\ma** ♦ finne sted
l'eidu\ma, -\l da, -b, -\l tud [27] ♦ finnes, fore-
komme
l'eit\l tud → l'eid\l ma
lemmik-p'aik, paiga, p'aika, =, p'aika\l de,
p'aika\l sid / p'aik\l u [22] ♦ yndlingssted
l'enda\ma, lenna\l ta, l'enda\l b, lenna\l tud [29]
♦ fly, reise med fly
l'endur, -i, -\l t, \v, -\l te, -e\l id [2] ♦ flyger
lennuk, -i, -\l t, \v, -\l te, -e\l id [2] ♦ fly(maskin)
l'eppi\ma, l'eppi\l da, lepi\l b, lepi\l tud [28]
♦ avtale, bli enig; finne seg i

l'esk , lese, l'eske, =, l'eske\de, l'eske\sid / l'esk\i [22] • enke	› l'ooja mine\ma • glade, gå ned (om sola)
l'est , lesta, l'esta, =, l'esta\de, l'esta\sid / l'est\i [22] • flyndre	l'oom , looma, l'ooma, =, l'ooma\de, l'ooma\sid / l'oom\i [22] • dyr
l'ett , leti, l'etti, =, l'etti\de, l'etti\sid / l'ett\e [22] • disk	l'oo\ma , luu\a, l'oo\b, l'oo\dud, l'ö\i, loo\ge, luu\akse [38] • skape
l'ift , lifti, l'ifti, =, l'ifti\de, l'ifti\sid / l'ift\e [22] • heis	l'oomilne , -se, -s\i, -s\se [12&10] • skaping, danning
ligi • nær, bortimot	looming , -u, -u\i, \v, -u\te, -u\id [2] • (kunstnerisk) produksjon
l'ihtine , -sa, -sa\i, \v, -sa\te, -sa\id [2] • enkel	loomullik , -liku, -l'ikku, =, -lik\de, -l'ikk\de [25] • naturlig
l'ihtsalt • (helt) enkelt	loomulikult • naturligvis
liigut\ma , -da, -b, -tud [27] • røre, lee	l'oot\ma , l'oot\a, looda\b, loode\tud, l'oot\is, l'oot\ke [34] • håpe; stole (på)
l'iiklus , -e, -\i, -se [11&9] • trafikk	l'oss , lossi, l'ossi, =, l'ossi\de, l'ossi\sid / l'oss\e [22] • slott
l'iiku\ma , l'iiku\da, liigu\b, liigu\tud [28] • bevege seg, røre på seg	loter\ii , -, -\d, \v, -\de, -\sid [26] • lotteri
l'iikuv , -a, -alt, \v, -alte, -a\id [2] • bevegelig, rørlig	luba , l'oa, luba, \v, luba\de, luba\sid / lub\de [18] • tillatelse, lov
l'iit , iidiu, l'iitu, =, l'iitu\de, l'iitu\sid / l'iit\e [22] • forbund, union	lubadus , -e, -\i, -se, -\te, -\i [11] • løfte
l'iit\ma , l'iit\a, iida\b, iiide\tud, l'iit\is, l'iit\ke [34] • legge sammen, addere	luba\ma , -da, -b, -tud [27] • tillate, gi lov
l'iitumis-läbi-rääkimis\le\de , -te, -\i [12] (f\it.) • tilslutningsforhandlinger	luge\ma , luge\da, l'oe\b, l'oe\tud [28] • lese
l'ill , ille, l'ilie, =, l'ilie\de, l'ilie\sid / l'ill\i [22] • blomst	› 'ette luge\ma • lese opp
limoin'aad , -naadi, -n'aadi, =, -n'aadi\de, -n'aadi\sid / -n'aad\de [22] • brus, limonade	lugu-pidamilne , -se, -s\i, -s\se [12] • aktelse
l'ind , linnu, l'indu, =, l'indu\de, l'indu\sid / l'ind\e [22] • fugl	l'uik , luige, l'uike, =, l'uike\de, l'uike\sid / l'uik\i [22] • svane
l'inn , linna, l'inna, =, l'inna\de, l'inna\sid / l'inn\u [22] • by	l'ukk , luku, l'ukku, =, l'ukku\de, l'ukku\sid / l'ukk\de [22] • lås
linna-k'aart , kaardi, k'aarti, =, k'aarti\de, k'aarti\sid / k'aart\de [22] • bykart, kart over byen	l'ukku, lukus • i fås, igjen
linna-m'üür , müüri, m'üüri, =, m'üüri\de, m'üüri\sid / m'üüri\de [22] • bymur	l'ukusus\lik , -liku, -l'ikku, =, -lik\de, -l'ikk\de [25] • luksøriøs, luksus-
linna-värv , -a, -a\i, \v, -alte, -a\id [2] • byport	lumi , lume, l'un\d, l'umme [20] • snø
linnukel(ne) , -se, -s\i, -s\se, -s\te, -s\i [12] • liten fugl	› saja\b l'un\d • det snør, (det faller snø)
linnus , -e, -\i, \v, -\te, -e\id [9] • borg, festning	l'uu , l'uu, l'uu\d, \v, l'uu\de / luu\de, l'uu\sid / l'uu\id [26] • bein, (skjelettdel)
l'int , lindi, l'inti, =, l'inti\de, l'inti\sid / l'int\e [22] • bånd	l'uule , l'uule, luule\i, \v, luule\te, l'uule\id [6] • lyrikk
l'ipp , lipu, l'ippu, =, l'ippu\de, l'ippu\sid / l'ipp\de [22] • flagg	l'uuletaja , -, -\i, \v, -\te, -\id [1] • lyriker
l'ips , lipsu, l'ipsu, =, l'ipsu\de, l'ipsu\sid / l'ips\de [22] • slips	l'uuletus , -e, -\i, -se, -\te, -\i [11] • dikt
l'isa , -, -\i, \v, -de, -\sid [17] • tillegg	l'öbus , -a, -alt, \v, -alte, -a\id [2] • morsom
l'oa → luba	l'öhe , -, -\i, \v, -\de, -\sid [16] • laks
lobise\ma , -da, -b, -tud [27] • prate, plapre, bable	l'öhki • i stykker
l'oe\b → luge\ma	l'öhku\ma , l'öhku\da, l'öhu\b, l'öhu\tud [28] • knuse, ødelegge
l'oeng , -u, -u\i, \v, -u\te, -u\id [2] • forelesning	l'öhna\ma , l'öhna\ta, l'öhna\b, l'öhna\tud [29] • dufte, lukte
l'oobu\ma , -da, -b, -tud [27] • avstå fra	l'öika\ma , l'öiga\ta, l'öika\b, l'öiga\tud [29] • skjære, klippe; høste
loodetavasti • forhåpentligvis	l'ooke , -se, -s\i, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • lerke
l'oodud • skapt; → l'oo\ma	l'opeta\ma , -da, -b, -\tud [27] • (av)slutte, gjøre slutt
l'ooja • solnedgang	l'opp , l'öpu, l'öppu, =, l'öppu\de, l'öppu\sid / l'öpp\de [22] • slutt; endelse

I'öppē\ma, l'öppē\da, l'öppē\b & l'öpe\b,
 l'öppē\tud & l'öpe\tud [27&28] • slutte
I'opp-häälik, -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2]
 • utlyd
Iöpuks • til sist, til slutt
I'oug, l'oua, l'ouga, =, l'ouga\de, l'ouga\sid /
 l'ougu [22] • hake
Iöuna, l'ouna, l'ouna\t, \v, l'ouna\te, l'ouna\id
 [6] • lunsj; sør
I'ouna-n'aabler, -ri, -ri\t, \v, -ri\te, -re\id [2]
 • sørlig nabo
Iounata\ma, -da, -b, -tud [27] • spise
 lunsj, lunsje
I'ouna-vahē-aeg, aja, 'aega, =, 'aega\de,
 'aega\sid / 'aeg\lu [22] • lunsjpause
Iövi, -, -, \v, -de, -sid [17] • løve
Iäbi • gjennom; slutt
 lähe\b → mine\ma
Iähedal • nær, i nærheten
Iähemal • nærmere (adv.)
Iähene\ma, -da, -b, -tud [27] • nærme seg
Iähim, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • nærmest(e)
 läin nud, l'äk\s → mine\ma
Iärmi, lärmi, l'ärmi, = [22] • støy, larm
Iäti • latvisk
Läti, Läti, Läti\t, Lätti [16] • Latvia
I'ätla\ne, -se, -st, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id
 [12&10] • latvier
Lääne\meri, mere, m'er\d, m'erre [20]
 • østersjøen
Iääs, lääne, l'ään\t, l'ään\de [14] • vest
Iühem, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • kortere
Iühike\ne, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12]
 • kort (adj.)
Iükka\ma, lüka\ta, l'ükka\b, lüka\tud [29]
 • skyve; utsette
Iüilita\ma, -da, -b, -tud [27] • kople
 > **s'is\se Iüilita\ma** • slå på, kople til

M

---

ma, mu, m'in\d, \v [0] (ent.) • jeg
 > **mul (on)** • jeg er; jeg har
m'aa, m'aa, m'aa\d, ma\ha, m'aa\de / maa\de,
 m'aa\sid / m'a\id [26] • jord; land
 > **m'aa\l**, **m'aa\le** • på landet
 > **m'aa\lt** • fra landet
m'aa-il'm, ilma, 'ilma, =, 'ilma\de, 'ilma\sid /
 'ilm\lu [22] • verden
maali-k'unst, kunsti, k'unsti, =, k'unsti\de,
 k'unsti\sid / k'unst\le [22] • malerkunst
m'aan-tee, t'ee, t'ee\d, \v, t'ee\de / tee\de,
 t'ee\sid / t'e\id [26] • landevei
m'aa-p'ealne, -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2]
 • jordisk
m'aas • på marka, nede
maasikals, -, -t, \v, -te, -id [2] • jordbær

m'aasitik, -tiku, -t'ikku, =, -tik\e, -t'ikk\e [25]
 • landskap
m'aa-vara, -, -, \v, -de, -sid [17] • natur-
 ressurs
madal, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • låg;
 grunn
madal-röhkik'ond, -konna, -k'onda, =,
 -k'onda\de, -k'onda\sid / -k'ondi [22]
 • lågtrykksrygg
madu, m'ao, madu, \v, madu\de, madu\sid
 [18] • slange
 m'ae\tud → m'at\ma
maga\ma, -da, -b, -tud [27] • sove
magama-minek, -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2]
 • legging
magamis-tuba, t'oa, tuba, t'uppa, tuba\de,
 tuba\sid / tub\e [18] • soverom
magu, m'ao, magu, m'akku, magu\de,
 magu\sid [18] • mage; magesekk
magus, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • sot
maha • ned; → m'aa
mahl, mahla, m'ahlia, =, m'ahlia\de,
 m'ahlia\sid / m'ahl\lu [22] • saft, jus
m'ai, -, -d, \v, -de, -sid [26] • mai
m'aini\ma, m'aini\da, maini\b, maini\tud [28]
 • nevne
maitse, m'aitse, maitse\t, \v, maitse\te,
 m'aitse\id [6] • smak
m'aitse\ma, m'aitse\da, maitse\b, maitse\tud
 [28] • smake
m'aitslev, -va, -va\t, \v, -va\te, -va\id [2]
 • velsmakende
m'aits\ma, m'aits\ta, maitse\b, m'aits\tud,
 m'aitse\s, m'aits\ke [32] • smake
m'aitsmilne, -se, -s\t, -s\se [12&10] • smak,
 smakssans
maja, maja, maja, m'ajja, maja\de, maja\sid
 / maju [17] • hus
majanduslik, -liku, -likku, =, -lik\e, -lik\k\e
 [25] • økonomisk
m'akku → magu
m'aks, maksa, m'aksa, =, m'aksa\de,
 m'aksa\sid / m'aks\lu [22] • lever
m'aks\ma, m'aks\ta, maks\b, m'aks\tud,
 m'aks\is, m'aks\ke [32] • koste; betale;
 lønne seg
male, -, -t, \v, -de, -sid [16] • sjakk
m'andler, -ri, -ri\t, \v, -ri\te, -re\id [2] • fastland
m'antiel, -li, -li\t, \v, -li\te, -le\id [2] • frakk,
 kåpe
 m'ao → magu, madu
mari, marja, m'arja, =, m'arja\de, m'arja\sid /
 m'arju [24] • bær
marjuliine, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12]
 • bærplukker
masin, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • maskin

matka-varustus , -e, -t, -se, -te, -i [11]	
• reiseutstyr	
m'at\ma , m'att\a, mata\b, m'ae\tud, m'att\is, m'at\ke [35] • begrave; overveldige	
me , me, m'e\id [0] (<i>fl.t.</i>) • vi; vår	
m'ee → mesi	
m'eel , meeple, m'eel\t, m'eel\de, meel\te, m'eel\i [13] • sinn, hug; sans	
› (mul) on h'ea m'eel • (jeg) er glad (for)	
m'eeldi\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • behage, tiltale	
› (mulle) m'eeldi\b • (jeg) liker	
m'eeldiv , -a, -alt, \, -alte, -a\id [2] • hyggelig, behagelig	
meelega • med vilje, med overlegg	
meele-olu , -, -, \, -de, -sid [17] • stemning, lynne, humør	
meelita\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • lokke, friste; smigre	
m'eelsasti • gjerne	
m'ees , mehe, m'eess\t, \, mees\te, meh\i [13]	
• mann	
› mehe\l ole\ma • (være) gift, ha mann	
› mehe\le mine\ma • gifte seg, ta seg ektemann	
m'eetler , -ri, -ri\t, \, -ri\te, -re\id [2] • meter	
mehe → m'eess	
mehellik , -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25]	
• mandig	
m'e\id → me / meie	
meie , meie, m'e\id [0] (<i>fl.t.</i>) • vi; vår	
m'eistler , -ri, -ri\t, \, -ri\te, -re\id [2] • mester	
m'er\d → meri	
mere-h'aigus , -e, -t, -se, -te, -i & -e\id [11&9] • sjøsjuke	
mere-p'ind , pinna, p'inda, = [22] • havflate	
mere-t'uul , tuule, t'uult, t'uul\de, t'uul\te, t'uul\i [13] • havvind	
meri , mere, m'er\d, m'erre, mere\de, mere\sid [20] • hav, sjø	
mesi , m'ee, m'e\tt, (m'e\itte) [15] • honning	
mesilaine , -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • bie	
met'all , -talli, -talli, =, -talli\de, -talli\sid / -tall\de [22] • metall	
met'r'oo , -, -d, \, -de, -sid [26] • tunnelbane	
m'ets , metsa, m'etsa, =, m'etsa\de, m'etsa\sid / m'ets\i [22] • skog	
metsa-l'il , lille, l'ilie, =, l'ilie\de, l'ilie\sid / l'il\i [22] • markblomst	
metsa-t'ukk , tuka, t'ukka, =, t'ukka\de, t'ukka\sid / t'ukk\i [22] • skogdott, skogholt	
m'ets-l'oom , looma, l'ooma, =, l'ooma\de, l'ooma\sid / l'oom\i [22] • skogsdyr, vilddyr	
mi\da → mis	
mi\dagi → m'iski	
miinus , -e, -t, \, -te, -e\id [9] • minus	
m'iks • hvorfor	
m'iljon , -i, -i\t, \, -te, -e\id [2] • million	
millal • når	
mille → mis	
millegi → m'iski	
milline , -se, -s\t, \, -s\te, -se\id [10] • hvilken, hvordan, hva slags	
mina , minu, m'in\d, \, [0] (<i>ent.</i>) • jeg	
m'in\d → ma / mina	
minek , -u, -u\t, \, -u\te, -u\id [2] • avgang, avreise	
mine\ma , m'inn\a, lähe\b (lähe\me / läh\me), m'in\dud, l'äk\s, min\ge, minn\akse [36]	
(2.p.ent.imp.: mine, nud-pts.: läi\nud) • gå	
miner'aal-vesi , v'ee, v'e\tt, v'e\tte, ve\te, ves\i [15] • mineralvann	
minel'vik , -viku, -vikku, =, -vik\e, -v'ikk\e [25]	
• fortid	
m'ingli , -i, -i\t, \, -i\te, -e\id [1] • noen, en eller annen	
minu → mina	
minut , -i, -i\t, \, -i\te, -e\id [2] • minutt	
mis , mille, mi\da, \, [0] • hva	
› mida ... seda • jo ... dess	
m'iski , millegi, mi\dagi, \, [0] (mille\ssagi, ...; ent.) • noe, ett eller annet	
› ei / m'itte m'iski • ingenting, ikke noe	
mis-sugulne , -se, -s\t, \, -s\te, -se\id [10]	
• hvilken, hvordan	
m'itme-korruseliine , -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • fleretasjes, i flere etasjer	
m'itmels , -nda, -nda\t, \, -nda\te, -nda\id [2]	
• hvilken, hva for en (i rekkefølgen)	
m'itme-sugulne , -se, -s\t, \, -s\te, -se\id [10]	
• flerslags	
m'itmus , -e, -t, -se, -te, -i & -e\id [11&9]	
• flertall	
m'itte • ikke	
mitu , m'itme, mitu\t, \, m'itme\te, m'itme\id [5] • hvor mange; flere, mange	
mob'b'il , -bili, -b'iili, =, -b'iili\de, -b'iili\sid / -b'iili\te [22] • mobil(telefon)	
mob'b'il-telefon , -i, -i, =, -i\de, -le [19] • mobiltelefon	
m'ooldne , -sa, -sa\t, \, -sa\te, -sa\id [2]	
• moderne	
moodusta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • danne, utgjøre	
mor'aalne , -se, -se\t, \, -se\te, -se\id [2]	
• moralsk	
mu → ma	
muda-ravi , -, -, \, -de, -sid [17] • gyttjebad	
muhe , -da, -da\t, \, -da\te, -da\id [2] • jovial, grrei	
muide • forresten, for øvrig	

muidu • ellers	
moidugi • selvsagt, så klart	
muinas-eesti • forhistorisk, fra estisk oldtid	
muinas-germaani • urgermansk	
mujale • annetsteds	
m'uld , mulla, m'ulda, =, m'ulda\de, m'ulda\sid / m'uldi [22] • mold, jord	
munla , -a, -a, v, -a\de, -a\sid / -le [17] • egg	
murakals , -, -t, v, -te, -id [2] • molte	
muretse\ma , -da, -b, -tud [27] • være bekymret, ha omsorg	
muru , -, -, v, -de, -sid [17] • grapsplen, grasmatte	
m'ust , musta, m'usta, =, m'usta\de, m'usta\sid / m'usti [22] • svart; skitten	
mustikals , -, -t, v, -te, -id [2] • blåbær	
m'ust-söstar , s'östra, söstar\t, v, söstar\de, s'östra\id [8] • solbær	
m'uus , m'uus, m'uus\de, v, m'uus\de / muu\de, m'uus\sid / m'u\id [26] • annen, annet	
m'uud-k'ui • bare, ikke annet enn	
muusika , -, -t, v [1] • musikk	
m'uut\ma , m'uut\de, muuda\b, muude\tud, m'uut\is, m'uut\ke [34] • forandre, endre	
m'uutu\ma , -da, -b, -tud [27] • bli (til noe annet), forandre seg	
m'öel\da → m'ötle\ma	
m'oistatus , -e, -t, -se, -te, -i [11] • gâte	
m'öist\ma , m'öist\de, m'öista\b, m'öiste\tud, m'öist\is, m'öist\ke [34] • skjonne, begripe; gjette	
m'öistus , -e, -t, -se [11&9] • forstand	
mölema , -t, v, -te, -id [2] (<i>nom.ent.</i> : v) • begge	
möni , möne, m'ön\de / m'ön\da, m'ön\da, möne\de, möne\sid [20] • noen, somme, en og annen	
möni-k'ord • iblant	
möninga\d , -te, -id [2] (<i>flit.</i>) • mangslags	
möte , m'ötte, möte\t, v, möte\te, m'ötte\id [6] • tanke	
m'ötle\ma , m'öel\da / m'otel\da, m'ötle\b, m'öel\dud / m'otel\dud [30] • tenke	
m'ötilik , -liku, -likku, =, -lik\de, -lik\ke [25] • tankefull	
m'ööt\ma , m'ööt\de, mööda\b, mööde\tud, m'ööt\is, m'ööt\ke [34] • måle, ta mål	
mägi , m'ää, mäge, m'äkke, mägje\de, mägje\sid [21] • fjell, berg, bakke	
mälestus , -e, -t, -se, -te, -i [11] • minne	
mäleta\ma , -da, -b, -tud [27] • huske	
mälu , mälu, mälu, m'ällu [17] • minne, hummelse	
mänd , männi, mändi, =, mändi\de, mändi\sid / mändi\de [22] • furu	
m'äng , mängu, m'ängu, =, m'ängu\de, m'ängu\sid / m'äng\de [22] • spill; lek	
m'ängi\ma , m'ängi\da, mängi\b, mängi\tud [28] • spille, leke	
märka\ma , märga\ta, m'ärka\b, märga\tud [29] • merke, legge merke til	
märts , märtsi, märtsi, =, märtsi\de, märtsi\sid / märtsi\de [22] • mars	
määär , määra, määra, =, määra\de, määra\sid / määra\de [22] • monn, mengde	
› suurema\l määra\l • i høyere grad	
m'ööda • langs, etter	
m'ööda-mineja , -, -t, v, -te, -id [1] • forbi-passende	
m'öödas • forbi, over	
m'öödu\ma , -da, -b, -tud [27] • passere, gå forbi	
müra , -, -, v [17] • støy, larm	
mürin , -a, -at, v, -alte, -a\id [2] • støy, dur	
m'üts , mütsi, m'ütsi, =, m'ütsi\de, m'ütsi\sid / m'ütsi\de [22] • lue	
m'üüja , -, -t, v, -te, -id [1] • selger, ekspeditør	
m'üü\ma , m'üü\de, m'üü\da, m'üü\b, m'üü\sid, m'üü\du, m'üü\s, m'üü\ge, m'üü\akse [38] • selge	

N

n'aaber-m'aa , m'aa, m'aa\de, v, m'aa\de / maa\de, m'aa\sid / m'aa\id [26] • naboland
na\d , nen\de, n'e\id [0] (<i>flit.</i>) • de
n'aer\ma , n'aer\da, naera\b, n'aer\du, n'aer\is, n'aer\ge [33] • le
nagu • som, liksom
n'ahk , naha, n'ahka, =, n'ahka\de, n'ahka\sid / n'ahku [22] • lær; hud, skinn
naine , naise, n'ais\t, v, nais\te, n'ais\i [12] • kvinne, kone
naisellik , -liku, -likku, =, -lik\de, -lik\ke [25] • kvinnelig
nali , nalja, n'alja, =, n'alja\de, n'alja\sid / n'alju [24] • spøk
› n'alja tege\ma • spøke, skjemte
naljakais , -, -t, v, -te, -id [2] • morsom
narkolm'aan , -maani, -m'aani, =, -m'aani\de, -m'aani\sid / -m'aan\de [22] • narkoman (<i>subst.</i>)
n'ee\d → s'ee
n'eer , neeru, n'eeru, =, n'eeru\de, n'eeru\sid / n'eer\le [22] • nyre
n'e\id → na\d, nema\d, s'ee
neli , nelja, n'elja, =, n'elja\de, n'elja\sid / n'elju [24] • fire
nelja-p'äev , pääva, p'äeva, =, p'äeva\de, p'äeva\sid / p'äevli [22] • torsdag
neljals , -nda, -nda\t, v, -nda\te, -nda\id [2] • fjerde

nema\d , nen\de, n'e\id [0] (<i>flt.</i>) • dere; deres, dems nen\de → na\d, nema\d, s'ee	n'urk , nurga, n'urka, =, n'urka\de, n'urka\sid / n'urk\i [22] • hjørne, krok
n'ii • så › n'ii ... k'ui ka ... • både ... og ...	n'ut\ma , n'utt\a, nuta\b, nute\tud, n'utt\is, n'ut\ke [35] • gråte
n'ii-k'ui-n'ii • i alle fall	n'öel , nöela, n'öela, =, nöel\te & n'öela\de, n'öela\sid / n'öel\u [23&22] • nål
(n'ii)sama • like; samme	nönda • sånn
n'ii-sugulne , -se, -s\lt, \v, -s\te, -s\id [10] • slik	n'örk , nörga, n'örka, =, n'örka\de, n'örka\sid / n'örk\u [22] • svak
nimeli\ne , -se, -s\lt, -s\se, -s\te, -s\i [12] • med ... navn	n'öu-kogude • sovjetisk
nimelt • nemlig	n'ös • enig (med el. i)
nimeta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] •nevne	n'oustu\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • gå med
nimetis\·s'orm , sörme, s'örme, =, s'örme\de, s'örme\sid / s'örml\i [22] • peikefinger	på, være enig i
nimetus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • navn, benevnelse	n'outu , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • rådløs, tafatt
nimli , -e, -e, \v, -\de, -\sid [20] • navn	n'outult • rådløst, tafatt (<i>adv.</i>)
nimistu , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • navneliste, katalog	nädal , -a, -\t, \v, -alte, -\id [2] • uke
nina , nina, nina, n'inna, nina\de, nina\sid [17] • nese	nädala-l'öpp , löpu, l'öppu, =, l'öppu\de, l'öppu\sid / l'öpp\i [22] • ukeslutt, helg
n'ing • og, samt	nädala-p'äev , päeva, p'äeva, =, p'äeva\de, p'äeva\sid / p'äev\i [22] • ukedag
nisu , -, \v [17] • hvete	näge\ma , näh\a, n'äe\b, n'äh\tud, näg\i, n'äh\ke, näh\akse [28] (<i>nud-pts.</i> : näi\nud) • se
n'oa → nuga	› 'ette näge\ma • forutse
n'oh • eh, øhm (hva var det jeg skulle si)	› v'älja näge\ma • se ut
nohu , -, -, \v [17] • snue	nägemilne , -se, -s\lt, -s\se [12] • syn
n'okk , noka, n'okka, =, n'okka\de, n'okka\sid / n'okk\i [22] • nebb	› nägemist! • vi ses!, på gjensyn!
n'oor , noore, n'oor\t, n'oor\de, noor\te, n'oor\i [13] • ung	nägu , n'ao, nägu, näkku, nägu\de, nägu\sid [18] • ansikt
noorelt • som ung	näh\a → näge\ma
n'oor-m'ees , mehe, m'ees\t, \v, mees\te, meh\i [13] • ung mann	nähtavasti • tilsynelatende (<i>adv.</i>)
n'oor-p'ölv , pölv, p'ölv\=e, =, p'ölv\de, p'ölv\sid / p'ölv\i [22] • ungdomstid	nähtus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\id [11&9] • fenomen
n'orus , -e, -\t, -\se [11&9] • ungdom, ungdomstid	näide , n'äite, näide\t, \v, näide\te, n'äite\id [6] • eksempel
norm'aallne , -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2] • normal	n'äi\ma , n'äi\da, n'äi\b, n'äi\dud, n'äi\s, n'äi\ge, n'äi\dkse [37] • synes, se ut som
norra • norsk	näi\nud → näge\ma
Norra , -, -\t, \v [16] • Norge	n'äita\ma , näida\ta, n'äita\b, näida\tud [29] • vise
norralalne , -se, -s\lt, -s\se, -s\te, -s\i [12] • nordmann, norske	n'äiteks • for eksempel
norralanna , -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • norsk kvinne	n'äitleja , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • skuespiller
nov'embrer , -ri, -ri\t, \v, -ri\te, -re\id [2] • november	n'äitlejanna , -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • skuespillerinne
nuga , n'oa, nuga, \v, nuga\de, nuga\sid / nug\e [18] • kniv	n'äitle\ma , näidel\da, n'äitle\b, näidel\dud [30] • spille, agere
n'ukk , nuku, n'ukku, =, n'ukku\de, n'ukku\sid / n'ukk\i [22] • dokke	n'äkku → nägu
n'ull , nulli, n'ulli, =, n'ulli\de, n'ulli\sid / n'ull\i [22] • null	n'älg , nälja, n'älga, = [22] • sult
n'umbler , -ri, -ri\t, \v, -ri\te, -re\id [2] • nummer; tall, siffer	n'ão → nägu
	näpista\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • klype, knipe
	n'äpp , näpu, n'äppu, =, n'äppu\de, n'äppu\sid / n'äpp\i [22] • finger, klype
	näri\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • tygge, gnage
	närvitse\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • være nervøs

nüri, -, -, ∇, -de, -sid [17] • sløv
n'üüd • nå
n'üüdne, -se, -se\l{t}, ∇, -se\te, -se\id [2] • nå
› **n'üdüse\st (p'eale)** • fra nå av

O

odav, -a, -a\l{t}, ∇, -a\te, -a\id [2] • billig
oder, odra, 'otra, = [24] • bygg
okas, 'okka, okas\l{t}, ∇, okas\te, 'okka\id [7]
• torn, tagg
'oks, oksa, 'oksa, =, 'oks\te & 'oksa\de,
'oksal\sid / 'oks\l{e} [23&22] • grein, kvist
okt\oobler, -ri, -ri\l{t}, ∇, -ri\te, -re\id [2] • oktober
okupatsi\oon, -iooni, -i'ooni, =, -i'ooni\de,
-i'ooni\sid / -i'ooni\l{e} [22] • okkupasjon
ole\ma, 'oll\l{a}, 'on (ole\l{n}), 'ol\l{dud}, ol\l{i}, ol\l{ge},
oll\l{akse} [36] (neg.pres.: pole / ei ol\l{nud}) • være
› **ole h'ea!** • vær så god!
› **on ole\mas** • (det) fins, det er
olemilne, -se, -s\l{t}, -s\l{se}, -s\l{te}, -s\l{i} [12]
• væren, det å være
oletetavasti • antakeligvis
olev, -a, -a\l{t}, ∇, -a\te, -a\id [2] • værende,
det som er
olu-k'ord, korra, k'orda, =, k'orda\de,
k'orda\sid / k'ord\l{e} [22] • forhold, situasjon
oluliine, -se, -s\l{t}, -s\l{se}, -s\l{te}, -s\l{i} [12]
• vesentlig
ol'ümpia-mängu\d, m'ängu\de, m'ängu\sid /
m'äng\l{e} [22] (flit.) • olympiske leker
oma (ubøyelig pron., adv.) • sin (egen)
oma, oma, oma, ∇, oma\de, oma\sid / om\l{i}
[17] (adj., subst.) • sin, egen
oma\ette • egen
oma-k'orda • i sin tur
oma\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • eie, ha
omanda\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • tillegne
seg
oma-vahel • seg imellom
ometi • enda, likevel
'on → ole\ma
onu, -, -, ∇, -de, -sid [17] • onkel
'oota\ma, ooda\ta, 'oota\b, ooda\tud [29]
• vente
orav, -a, -a\l{t}, ∇, -a\te, -a\id [2] • ikorn
'org, oru, 'orgu\de, 'orgu\sid / 'org\l{e}
[22] • dal
osa, osa, osa, 'ossa, osa\de, osa\sid / os\l{i}
[17] • del
'oska\ma, osa\ta, 'oska\b, osa\tud [29]
• kunne, ha evne til
'ossa → osa
'ost, ostu, 'ostu, =, 'ostu\de, 'ostu\sid / 'ost\l{e}
[22] • kjøp

'ost\ma, 'ost\l{a}, osta\l{b}, oste\tud, 'ost\l{is}, 'ost\l{ke}
[34] • kjøpe

osutu\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • vise seg (å
være)

'otra → oder

'ots, ottsa, 'otsa, =, 'ots\te & 'otsa\de, 'otsa\sid
/ 'ots\l{e} [23&22] • ende; topp; spiss

otsa-esilne, -se, -s\l{t}, ∇, -s\l{te}, -se\id [10]
• panne

otsas • i enden på, oppe i; slutt (på), til
ende

otse • direkte

'otsi\ma, 'otsi\da, otsi\l{b}, otsi\tud [28] • søker,
leite

otsusta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • bestemme,
beslutte

P

p'aar, paari, p'aari, =, p'aari\de, p'aari\sid /
p'aar\l{e} [22] • par

paari-päevaline, -se, -s\l{t}, ∇, -s\l{te}, -se\id [10]
• todagers

p'aaris • paarvis, i par

p'aaris-ärv, arvu, 'arvu, =, 'arvu\de, 'arvu\sid
/ 'arv\l{e} [22] • partall

paaritu, -, -\t, ∇, -\te, -\id [1] • parløs

› **paaritu 'arv** • oddetal

paari-tunniine, -se, -s\l{t}, ∇, -s\l{te}, -se\id [10]
• totimers

paar-kümmend, paari-k'ümne,
p'aari-kümme\l{t} / p'aari-kümmend, ∇ [5]
• snes, et tjuettall

p'aat, paadi, p'aati, =, p'aati\de, p'aati\sid /
p'aat\l{e} [22] • båt

paber, -i, -i\l{t}, ∇, -i\te, -e\id [2] • papir

paber-i-tööstus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id
[11&9] • papirindustri

pahla, -a, -a, ∇, -a\de, -a\sid / -\u [17] • vond
paahanda\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • forage;
være forarget

pahu-pidi • i uorden, hulter til bulter

p'aiku (postp.) • omkring

p'aist\ma, p'aist\l{a}, paista\l{b}, paiste\tud,
p'aist\l{is}, p'aist\l{ke} [34] • skinne; synes

› **v'älja p'aist\ma** • se ut, synes

paita\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • kjærtegne

p'akk, paki, p'akki, =, p'akki\de, p'akki\sid /
p'akk\l{e} [22] • pakke

p'akki\ma, p'akki\da, paki\l{b}, paki\tud [28]
• pakke (inn)

p'akku\ma, p'akku\da, paku\l{b}, paku\tud
[28] • tilby, servere

p'aks, paksu, p'aksu, =, p'aksu\de,
p'aksu\sid / p'aks\l{e} [22] • tjukk

palav, -a, -a\l{t}, ∇, -a\te, -a\id [2] • het, brennende

palaivik , -viku, -v'ikku, =, -vik\e, -v'ikk\e [25]	• feber	• p'eale selle • dessuten, i tillegg til; deretter
palitu , -, -\t, \n, -\te, -\id [1]	• ulster	• selle p'eale • derpå, deretter
p'alja-jalu • barbeint (adv.)		p'ea-l'inn , linna, l'inna, =, l'inna\de, l'inna\sid / l'inn\u [22] • hovedstad
paljas·p'ea , p'ea, p'ea\l, \n, p'ea\de, p'\ä\id [26]	• snauskalle	p'ealt • av, fra, ned av
palju (adv.) • mye; mange		p'eamiline , -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • viktig, hoved-
palju , -, -\t, \n, -\de, -\sid [16] (pron.)	• mange	p'eamiselt • hovedsaklig
p'alk , palga, p'alka, =, p'alka\de, p'alka\sid / p'alk\u [22]	• lønn	p'ea-rätik , -u, -u\t, \n, -u\te, -u\id [2] • hode-tørkle
palu\ma , -\da, -\b, -\tud [27]	• be	p'eas • på hodet; i hodet
• palun! • jeg ber; vær så god!; vennligst		p'east • av hodet
• 'andeks palu\ma • be om tilgiving		p'eatline , -se, -se\t, \n, -se\te, -se\id [2] • snar, snarlig
• vabandus\t palu\ma • be om unnskyldning		p'eatselft • snart
pane\ma , p'ann\la, pane\l, p'an\dud, pan\i, pan\ge, pann\akse [36]	• legge, sette	p'eatu\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • stanse
• k'inni pane\ma • lukke; bestille, reservere		p'eatus·p'aik , paiga, p'aika, =, p'aika\de, p'aika\sid / p'aik\u [22] • oppholdssted, rastepllass
• k'ätte pane\ma • ta på seg (på hendene)		p'ea-tänav , -a, -a\t, \n, -a\te, -a\id [2]
• pähе pane\ma • ta på seg (på hodet)		• hovedgate
• ('end) r'iide\sse pane\ma • kle på seg		p'ea-tükk , tüki, tükki, =, tükki\de, tükki\sid / tükki\le [22] • kapittel, avsnitt, stykke
• s'elga pane\ma • ta på seg, kle på seg		p'ea-valu , -\a, \n, -\de, -\sid [17] • hodepine
• tähele pane\ma • legge merke til		p'eeigiel , -li, -li\t, \n, -li\te, -le\id [2] • speil
p'ank , panga, p'anka, =, p'anka\de, p'anka\sid / p'ank\u [22]	• bank	p'een·raha-k'ott , kotti, k'otti, =, k'otti\de, k'otti\sid / k'ott\le [22] • portemoné, pengepung
pansioin'aat , -naadi, -n'aati, =, -n'aati\de, -n'aati\sid / -n'aat\le [22]	• pensjonat	p'eat , peedi, p'eeti, =, p'eeti\de, p'eeti\sid / p'eeti\le [22] • (rød)bete
parajasti • som best, akkurat nå		p'eei\tud → pida\ma
paranda\ma , -\da, -\b, -\tud [27]	• (for)bedre, rette; lege	p'ehme , -\a, -\t, \n, -\te, -\id [1] • myk
parane\ma , -\da, -\b, -\tud [27]	• bli frisk, bli bedre	p'elga\ma , pelja\ta, p'elga\l, pelja\tud [29] • være redd
parem , -a, -a\t, \n, -a\te, -a\id [2]	• bedre	pensionär , -i, -i, =, -i\de, -i\le [19] • pensionist
parem (adv.) • heller		p'eo → pidu
paremale (adv.) • til høyre		p'eo , -\d, \n, -\de, -\sid [26] • hånd, hånd-flate, love
paremini • bedre (adv.)		pere·'arst , arsti, 'arsti, =, 'arsti\de, 'arsti\sid / 'arsti\le [22] • familielege, fastlege
parim , -a, -a\t, \n, -a\te, -a\id [2]	• best	perek'ond , -konna, -k'onda, =, -k'onda\de, -k'onda\sid / -k'ond\le [22] • familie
p'ark , pargi, p'arki, =, p'arki\de, p'arki\sid / p'arki\le [22]	• park	pere-konna-nimli , -e, -e, \n, -e\de, -e\sid [20] • familiennavn, etternavn
p'art , pardi, p'arti, =, p'arti\de, p'arti\sid / p'arti\le [22]	• and	pere·m'ees , mehe, m'eess\t, \n, mees\te, meh\i [13] • husband, vert; herre, overmann
pastakais , -, -\t, \n, -\te, -\id [2]	• kulepenn	pere-naine , naise, nais\t, \n, nais\te, nais\i [12] • vertinne
pasta·pliiats , -i, -i\t, \n, -i\te, -e\id [2]	• kule-penn	perir'oön , -rooni, -r'ooni, =, -r'ooni\de, -r'ooni\sid / -r'ooni\le [22] • perrong
p'ea • snart		perspektiivikals , -, -\t, \n, -\te, -\id [2] • perspektivrik, lovende
p'ea , p'ea, p'ea\l, pä\he, p'ea\de, p'\ä\id [26]	• hode	pese\ma , p'es\ta, pese\l, p'es\tud, pes\i, p'es\ke, p'es\takse [36] • vaske
• p'ea('aegu) • nesten		ennas\t / 'end pese\ma • vaske seg
p'ea\b → pida\ma		
p'eagi • snart		
p'ea·j'aam , jaama, j'aama, =, j'aama\de, j'aama\sid / j'aam\u [22]	• sentralstasjon	
p'ea • på		
p'ea-lagi , l'ae, lage, \n, lage\de, lage\sid [21]	• isse	
p'ea\le • på; etter		

- pessilmist**, -mist, -m'isti, =, -m'isti\de, -m'isti\sid / -m'ist\le [22] • pessimist
- pesu**, pesu, pesu, p'essu, pesu\de, pesu\sid [17] • undertøy; vasketøy
- pida\ma**, pida\da, p'ea\b, p'ee\tud, pida\s, pida\ge [28] • hold; betrakte, regne for, anse
- pida\ma**, pida\da, p'ea\b, \v, pid\i [28] (*ips.*: \v, *imp.*: \v) • måtte
- pidev**, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • stadig, vedvarende
- pidžaama**, -, -t, \v, -de, -sid [16] • pyjamas
- pidu**, p'eo & pidu, pidu, (p'ittu), pidu\de, pidu\sid [18&17] • fest, selskap
- pidullik**, -liku, -l'ikkku, =, -lik\e, -l'ikk\le [25] • festlig, høytidelig
- pigista\ma**, -da, -b, -tud [27] • presse, trykke
- p'iim**, piima, p'iima, = [22] • melk
- p'iir**, piiri, p'iiri, =, p'iiri\de, p'iiri\sid / p'iir\le [22] • grense
- p'iira\ma**, piira\ta, p'iira\b, piira\tud [29] • avgrense, omringe
- pikali** • utstrakt, liggende
- pikem**, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • lengre
- pikemalt** • lenger, mer utførlig
- p'ikk**, pika, p'ikka, =, p'ikka\de, p'ikka\sid / p'ikk\i [22] • lang
- pilet**, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • billett
- pileti-kassa**, -, -t, \v, -de, -sid [16] • billett-kasse, billettluke
- pilguta\ma**, -da, -b, -tud [27] • blunke
- pilt**, pildi, pilti, =, p'ilti\de, p'ilti\sid / p'ilt\le [22] • bilde
- pilviine**, -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10] • skyet
- pime**, -da, -da\t, \v, -da\te, -da\id [2] • blind; mørk
- p'ind**, pinna, p'inda, =, p'inda\de, p'inda\sid / p'ind\u [22] • flate, overflate
- p'ink**, pingi, p'inki, =, p'inki\de, p'inki\sid / p'ink\le [22] • benk
- pintsak**, -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2] • jakke, bleser
- pisike(n)e**, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • liten
- pl'aan**, plaani, pl'aani, =, pl'aani\de, pl'aani\sid / pl'aani\le [22] • plan
- pl'aani\ma**, pl'aani\da, plaani\b, plaani\tud [28] • planlegge
- › **plaanitud** • planlagt
- pl'ats**, platsi, pl'atsi, =, pl'atsi\de, pl'atsi\sid / pl'atsi\le [22] • plass, torg; plass, sted
- pliatis**, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • blyant
- pl'uus**, plussi, pl'uussi, =, pl'uussi\de, pl'uussi\sid / pl'uussi\le [22] • pluss
- pl'uus**, pluusi, pl'uusi, =, pl'uusi\de, pl'uusi\sid / pl'uus\le [22] • blouse
p'oe → p'ood
- p'oeg**, poja, p'oega, =, p'oega\de, p'oega\sid / p'oeg\i [22] • sønn
- p'oeta\ma**, -da, -b, -tud [27] • la falle
- p'ohl**, pohla, p'ohla, =, p'ohla\de, p'ohla\sid / p'ohl\i [22] • tyttebær
- polihmell**, -melli, -m'elli, =, -m'elli\de, -m'elli\sid / -m'ell\le [22] • bakrus, kuppelhue
- p'oiss**, poisi, p'oissi, =, pois\te & p'oissi\de, p'oissi\sid / p'oiss\le [23&22] • gutt
- poja → p'oeg
- p'oksi\ma**, p'oksi\da, poksi\b, poksi\tud [28] • bokse
- pole (= ei ole) → ole\ma
- politikit**, -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2] • politiker
- polits'eilnik**, -niku, -n'ikkku, =, -nik\e, -n'ikk\le [25] • politimann
- polnud** (= ei ol\nud) → ole\ma
- pomise\ma**, -da, -b, -tud [27] • mumle
- p'ood**, p'oe, p'oodi, =, p'oodi\de, p'oodi\sid / p'ood\le [22] • butikk
- p'ool**, poolé, p'ool\t, p'ool\de, pool\te, p'ool\i [13] • halv
- › **poole\le t'ee\le** • halveis
- p'ool** • hos, ved
- p'oole** • i retning, bortimot
- › **kahe\le p'oole (t'ee\le)** • på begge sider (av veien)
- pooleks** • av, i to
- pooleli** • uferdig, halvferdig
- poolest** (*postp.*) • med hensyn til
- p'oolt** • fra (side, kant)
- p'ool'teist**, p'ool-teise / poole-teise, p'ool\t-teist, poole\t-eise [5] • en og en halv, halvannen
- popul'aarne**, -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2] • populær
- borgand**, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • gulrot
- p'ortifell**, -felli, -f'elli, =, -f'elli\de, -f'elli\sid / -f'ell\le [22] • dokumentmappe
- posit'iivne**, -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2] • positiv
- post'kast**, kasti, k'asti, =, k'asti\de, k'asti\sid / k'ast\le [22] • postkasse
- post'kontor**, -i, -i\t, \v, -i\te, -e\id [2] • postkontor
- pr'aam**, praaami, pr'aami, =, pr'aami\de, pr'aami\sid / pr'aam\le [22] • ferje
- pr'aeugu** • nå, akkurat nå
- pr'antslaine**, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • franskmann
- pr'antsuse** • fransk
- Pr'antsus-m'aa**, -, -d, \v [26] • Frankrike

presid'ent, -dendi, -d'enti, =, -d'enti\de, -d'enti\sid / -d'ent\le [22] • president
prilli\d, prilli\de, prilli\sid / prilli\le [22] (flt.)
 • briller
pr'inter, -i, -i\t, \n, -i\te, -e\id [2] • skriver, printer
prob'l\em, -leemi, -l'eemi, =, -l'eemi\de, -l'eemi\sid / -l'eem\le [22] • problem
prof'essor, -i, -i\t, \n, -i\te, -e\id [2] • professor
proovi\ma, pr'oovi\da, proovi\b, proovi\tud [28] • prove, smoke
protis'ent, -sendi, -s'enti, =, -s'enti\de, -s'enti\sid / -s'ent\le [22] • prosent
proua, -, -i\t, \n, -\de, -\sid [16] • frue, fru
pr'uun, pruuni, pr'uuni, =, pr'uuni\de, pr'uuni\sid / pr'uun\le [22] • brun
prügi-k'ast, kasti, k'asti, =, k'asti\de, k'asti\sid / k'ast\le [22] • søppelkasse
puder, pudru, p'utru, =, p'utru\de, p'utru\sid / p'utr\le [24] • grot
puhas, p'uhta, puhas\t, \n, puhas\te, p'uhta\id [7] • rein
p'uhka\ma, puha\ta, p'uhka\b, puha\tud [29]
 • hvile seg; feriere
 › **välja p'uhka\ma** • hvile ut
p'uhkus, -e, -i\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9]
 • ferie, hvile
p'uit, puidu, p'uitu, = [22] • trevare, trelast
puna\ne, -se, -s\t, \n, -s\te, -se\id [10] • rød
pungil • stappfull
p'unkt, punkti, p'unkti, =, p'unkti\de, p'unkti\sid / p'unkt\le [22] • punkt; punktum
purjekals, -, -i\t, \n, -\te, -\id [2] • seilbåt, fartøy
p'utru → puder
p'uu, p'uu, p'uu\de, \n, p'uu\de / puu\de, p'uu\sid / p'uud [26] • tre (subst.)
p'uddri-t'oos, toosi, t'osi, =, t'osi\de, t'osi\sid / t'osie [22] • pudderdåse
p'uutu\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • røre, berøre
 › **k'okku p'uutu\ma** • treff, komme i berøring med
pöde\ma, pöde\da, p'öe\b, p'öe\tud [28]
 • være sjuk, li (av)
pöder, pödra, p'ötra, =, p'ötra\de, p'ötra\sid / p'ötr\u [24] • elg
p'öe\b → pöde\ma
pögene\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • flykte
pögenik, -niku, -n'ikk\, =, -nik\le, -n'ikk\le [25] • flyktning
pöhi, pöhja, p'öhja, =, p'öhja\de, p'öhja\sid / p'öhju [24] • nord; bunn
 › **p'öhja p'eale tege\ma** • tømme
pöhja-m'aa, m'aa, m'aa\de, \n, m'aa\de / maa\de, m'aa\sid / m'a\id [26] • nordisk land

Pöhja-m'aa\d, m'aa\de / maa\de, m'aa\sid / m'a\id [26] (flt.) • Norden, de nordiske land
pöhja-rannik, -u, -u\t, \n, -u\te, -u\id [2]
 • nordkysten
p'öld, pöllu, p'öldu, =, p'öldu\de, p'öldu\sid / p'öldle [22] • åker, jorde
pölev, -a, -a\t, \n, -a\te, -a\id [2] • brennende
pölev-kivi, kivi, kivi, \n [17] • oljeskifer
p'ölv, pölv, p'ölv, =, p'ölv\de, p'ölv\sid / p'ölv\i [22] • generasjon
p'ölv, pölv, p'ölv, =, p'ölv\de, p'ölv\sid / p'ölv\i [22] • kne
p'ölvne\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • ned-stamme
pörand, -a, -a\t, \n, -a\te, -a\id [2] • golv
p'ösk, pöse, p'öske, =, p'öske\de, p'öske\sid / p'ösk\i [22] • kinn
p'ötra → pöder
p'äev, päeva, p'äeva, =, p'äeva\de, p'äeva\sid / p'äevi [22] • dag
päevalne, -se, -s\t, \n, -s\te, -se\id [10]
 • dag-, dags-
päeva-uddisie\d, -\te, -e\id [9] (flt.) • dags-nytt, nyheter
päevi-nänud • slitt, velbrukt
päevita\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • solbade, sole seg
pähe • på hodet; → p'ea
p'ä\id → p'ea
päikle, -ese / -se, -es\t, -es\se, -es\te, -es\i & -ese\id / -se\id [12&10] • sol
päralt • tilhørende
 › **(kellegi) päralt ole\ma** • tilhøre (noen)
pärand, -i, -i\t, \n, -\te, -e\id [2] • arv, arve-gods, -minne
päraast • etter; om
päri\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • spørre
päris • ganske, temmelig
pärit • hjemmehørende
pärit-olu, -, -\n [17] • opprinnelse, opphav, herkomst
päts, pätsi, p'ätsi, =, p'ätsi\de, p'ätsi\sid / p'äts\le [22] • brød
pääse\ma, pääse\da, pääse\b, pääse\tud [28] • komme, slippe
pääsuke, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12]
 • svale
pöial, p'öidl, pöial\t, \n, pöial\de, p'öidl\id [8] • tommel
p'öid, pöia, p'öida, =, p'öida\de, p'öida\sid / p'öid\i [22] • fotblad
pööra\ma, pööra\ta, p'ööra\b, pööra\tud [29] • snu, vende (seg), vende om
p'öörd\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • snu, vende seg, henvende seg

pööre, p'öörde, pööre\l{t}, \n{v}, pööre\l{te},
pöördel\id [6] • (verb)bøyning
pühak, -u, -u\l{t}, \n{v}, -u\l{te}, -u\l{id} [2] • helgen
pühallik, -liku, -l'ikk\l{e}, =, -lik\l{e}, -l'ikk\l{e} [25]
• høytidelig
püha·p'äev, päeva, p'äeva, =, p'äeva\l{de},
p'äeva\l{sid} / p'äevi [22] • søndag
püksi\l{d}, püks\l{te} & püks\l{de}, p'üksi\l{sid} /
p'üksi\l{e} [23&22] (*flt.*) • bukse, buksepar
püss, pussi, p'üssi, =, p'üssi\l{de}, p'üssi\l{sid} /
p'üssi\l{e} [22] • børse, gevær
p'üüd\l{ma}, p'üüd\l{a}, püüa\l{b}, p'üü\l{tud},
p'üüd\l{is}, p'üüd\l{ke} [34] • forsøke; fange

R

r'aadio, -, -\l{t}, \n{v}, -\l{te}, -\l{id} [1] • radio
raamat, -u, -u\l{t}, \n{v}, -u\l{te}, -u\l{id} [2] • bok
raamatu·k'auplus, -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} & -\l{e}\l{id} [11&9] • bokhandel
raamatu·kogu, kogu, kogu, k'okku, kogu\l{de},
kogu\l{sid} [17] • bibliotek
raamatu·pidaja, -, -\l{t}, \n{v}, -\l{te}, -\l{id} [1] • bokholder
r'ae·koda, koja, koda, k'otta, koda\l{de},
koda\l{sid} [18] • rådhus
raha, -, -\l{t}, \n{v}, -\l{de}, -\l{sid} [17] • penger
raha·k'ott, koti, k'otti, =, k'otti\l{de}, k'otti\l{sid} /
k'ott\l{e} [22] • lommebok, pengepung
rahul • fornøyd
rahullik, -liku, -l'ikk\l{e}, =, -lik\l{e}, -l'ikk\l{e} [25]
• rolig
rahusta\l{ma}, -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • berolige
r'ahva·eepos, -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} & -\l{e}\l{id} [11&9] • nasjonalepos
r'ahva·j'utt, jutu, juttu, =, j'uttu\l{de}, j'uttu\l{sid} /
j'utt\l{e} [22] • folkesagn
r'ahva·laul, laulu, l'aulu, =, l'aulu\l{de},
l'aulu\l{sid} / l'aul\l{e} [22] • folkeviser
r'ahvallik, -liku, -l'ikk\l{e}, =, -lik\l{e}, -l'ikk\l{e} [25]
• folkelig
r'ahva·luule, l'uule, luule\l{t}, \n{v} [6] • folke-diktning
r'ahva·nali, nälja, n'alja, =, n'alja\l{de}, n'alja\l{sid} /
n'alju [24] • folkelig humor
r'ahva·r'öiva\l{d}, röivas\l{te}, r'öiva\l{id} [7] (*flt.*)
• folkedrakt
rahvas, r'ahva, rahvas\l{t}, \n{v}, rahvas\l{te},
r'ahva\l{id} [7] • folk
r'ahva·tarkus, -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} & -\l{e}\l{id} [11&9]
• folkelig visdom
r'ahvus, -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} & -\l{e}\l{id} [11&9]
• folk, nasjon, nasjonalitet
r'ahvuslik, -liku, -l'ikk\l{e}, =, -lik\l{e}, -l'ikk\l{e} [25]
• nasjonal
r'ahvus·vaheli\l{ne}, -se, -s\l{t}, -s\l{se}, -s\l{te}, -s\l{i} [12] • internasjonal

r'aiska\l{ma}, raisa\l{ta}, r'aiska\l{b}, raisa\l{tud} [29]
• sløse
r'aiu\l{ma}, r'aiu\l{da}, raiu\l{b}, raiu\l{tud} [28]
• hogge
r'and, ranna, r'anda, =, r'anda\l{de}, r'anda\l{sid}
/ r'and\l{u} [22] • strand
raputa\l{ma}, -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • riste
> **p'ea\l{d} raputa\l{ma}** • riste på hodet
raske, -, -\l{t}, \n{v}, -\l{te}, -\l{id} [1] • vanskelig, tung
r'askelt • tungt; vanskelig; alvorlig
r'askus, -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} & -\l{e}\l{id} [11&9]
• vanske, vanskelighet
ratas, r'atta, ratas\l{t}, \n{v}, ratas\l{te}, r'atta\l{id} [7]
• hjul
r'auge\l{ma}, -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • avta, stilne,
dovne bort
r'ea → rida
rebalne, -se, -s\l{t}, \n{v}, -s\l{te}, -s\l{id} [10] • rev
rebil\l{ma}, -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • rive, slite
r'eede, -, -\l{t}, \n{v}, -\l{te}, -\l{id} [1] • fredag
r'eedeline, -se, -s\l{t}, -s\l{se}, -s\l{te}, -s\l{i} & -s\l{id} [12&10] • fredags
reeling, -u, -u\l{t}, \n{v}, -u\l{te}, -u\l{id} [2] • reling
r'eis, reie, r'eil\l{t}, r'eil\l{de}, rei\l{te}, r'eis\l{i} [14] • lår
r'eis, reisi, r'eisi, =, r'eisi\l{de}, r'eisi\l{sid} / r'eis\l{e} [22] • reise (*subst.*)
reisi·bür\l{o}, -, -\l{d}, \n{v}, -\l{de}, -\l{sid} [26] • reisebyrå
r'eisia, -, -\l{t}, \n{v}, -\l{te}, -\l{id} [1] • reisende,
passasjer
reisi·kindlustus, -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} [11]
• reiseforsikring
r'eisi\l{ma}, r'eisi\l{da}, r'eisi\l{b}, r'eisi\l{tud} [28]
• reise (*vb.*)
restoran·vagun, -i, -i\l{t}, \n{v}, -\l{te}, -\l{e}\l{id} [2]
• restaurantvogn
r'etk, retke, r'etke, =, r'etke\l{de}, r'etke\l{sid} /
r'etk\l{i} [22] • tur, reise
rida, r'ea, rida, r'itta, rida\l{de}, rida\l{sid} / rid\l{u} [18] • rad, rekke
r'ihm, rihma, rihma, =, r'ihma\l{de}, r'ihma\l{sid} / r'ihm\l{u} [22] • bånd, reim
r'iide → rie
r'iide\l{d}, rie\l{te}, r'iide\l{id} [6] (*flt.*) • klær
r'ie, r'iide, rie\l{t}, \n{v}, rie\l{te}, r'iide\l{id} [6] • tøy,
stoff
r'iide\l{ma}, -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • kle på seg
> **Iahti r'iietu\l{ma}** • kle av seg
r'ietus, -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} [11] • klær, antrekks
r'iigi·kogu, kogu, kogu, k'okku, kogu\l{de},
kogu\l{sid} [17] • nasjonalforsamling
r'iik, riigi, r'iiki, =, r'iiki\l{de}, r'iiki\l{sid} / r'iik\l{e} [22] • stat, rike
r'iiklik, -liku, -l'ikk\l{e}, =, -lik\l{e}, -l'ikk\l{e} [25]
• statlig
r'iil, -i, -i\l{t}, \n{v}, -\l{te}, -\l{e}\l{id} [2] • hylle

**r, r'ikka, rikas\l{t}, \n{v}, rikas\l{te}, r'ikka\l{id} [7]
 • rik
**r, -\da, -\b, -\tud [27] • bli rik
**r, r'ikku\da, riku\b, riku\tud [28]
 • ødelegge, skade
**r, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\e\l{id} [11&9]
 • rikdom
**r, rinna, r'inda, =, r'inda\l{de} / r'ind\l{e},
 r'inda\l{sid} / r'ind\l{u} [22] • bryst
**r, ringi, r'ingi, =, r'ingi\l{de}, r'ingi\l{sid} /
 r'ingi\l{e} [22] • ring; krets
**r • omkring
rinna\h'oidja, -, -\t, \n{v}, -\te, -\id [1] • bryst-
 holder
**r, r'ippu\da, ripu\b, ripu\tud [28]
 • henge
**r, r'ipsme, ripse\l{t}, \n{v}, r'ipsme\l{te}, r'ipsme\l{id}
 [5] • øyenhår
riputa\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • henge opp
 r'itta → rida
r*v'aal*, -vaali, -v'aali, =, -v'aali\l{de}, -v'aali\l{sid} /
 -v'aali\l{e} [22] • rival
rivi, rivi, rivi, r'iivi, rivi\l{de}, rivi\l{sid} [17] • rekke
rohelilne, -se, -s\l{t}, -s\l{se}, -s\l{te}, -s\l{i} [12]
 • grønn
rohi, rohu, r'ohtu, =, r'ohtu\l{de}, r'ohtu\l{sid} /
 r'oht\l{e} [24] • gras
**r (adv.) • mer; flere
**r, -a, -a\l{t}, \n{v}, -a\l{te}, -a\l{id} [2] (adj.)
 • mer; flere
**r • rikelig, i stor grad
**r, rohu → rohi
rol'maan, -maani, -m'aani, =, -m'aani\l{de},
 -m'aani\l{sid} / -m'aan\l{e} [22] • roman
**r, rongi, r'ongi, =, r'ongi\l{de}, r'ongi\l{sid} /
 r'ongi\l{e} [22] • tog
roni\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • klatre
r'ooma\ma, rooma\l{ta}, r'ooma\l{b}, rooma\tud
 [29] • krype; kravle
r'oops, roosi, r'oozi, =, r'oozi\l{de}, r'oozi\l{sid} /
 r'oozie [22] • rose
rootsi • svensk
Rootsi, Roots\l{t}, Roots\l{si}, Roots\l{te}, Roots\l{si} [16] • Sverige
rosin, -a, -a\l{t}, \n{v}, -a\l{te}, -a\l{id} [2] • rosin
**r, roti, r'otti, =, r'otti\l{de}, r'otti\l{sid} / r'ott\l{e}
 [22] • rotte
**r, r'ukki, rukis\l{t}, \n{v} [7] • rug
**r, -\da, -\b, -\tud [27] • rulle
rumal, -a, -a\l{t}, \n{v}, -a\l{te}, -a\l{id} [2] • dum
rumalasti • dumt (adv.)
rumalus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • dumhet
rusikals, - , -\t, \n{v}, -\te, -\id [2] • knyttneve
rusu, - , - , \n{v}, -\de, -\sid [17] • splint
**r, ruta\l{ta}, r'utta\l{b}, ruta\tud [29]
 • skynde seg, haste, ile
r • fort, raskt************************************

r'uut-kilo-m'leetler, -ri, -r\i\l{t}, \n{v}, -r\i\l{te}, -r\i\l{id} [2]
 • kvadratkilometer
**r, - , - , \n{v}, -\de, -\sid [17] • altan, veranda
r<ööm, röömu, r'öömu, =, r'öömu\l{de},
 r'öömu\l{sid} / r'ööm\l{e} [22] • glede
r<öömsalt • glad, muntert (adv.)
r<öömus, r'öömsa, r'öömsa\l{t}, \n{v}, r'öömsa\l{te},
 r'öömsa\l{id} [3] • glad
r<öömusta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • bli glad;
 glede
r<öömustav, -a, -a\l{t}, \n{v}, -a\l{te}, -a\l{id} [2] • glede-
 lig
r<äim, räime, r'äime, =, r'äime\l{de}, r'äime\l{sid} /
 r'äim\l{i} [22] • sild
rääki\ma, rääki\da, räägi\b, räägi\tud [28]
 • snakke
röövi\ma, r'öövi\da, röövi\b, röövi\tud [28]
 • røeve, rane**

S

sa, su, s'in\l{d}, \n{v} [0] (ent.) • du
saabas, s'aapa, saabas\l{t}, \n{v}, saabas\l{te},
 s'aapa\l{id} [7] • støvel
s'aabu\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • (an)komme
saade, s'aate, saade\l{t}, \n{v}, saade\l{te}, s'aate\l{id}
 [6] • sending
s'aak, saagi, s'aaki, =, s'aaki\l{de}, s'aaki\l{sid} /
 s'aak\l{e} [22] • bytte, fangst; avling
s'aal, saali, s'aali, =, s'aali\l{de}, s'aali\l{sid} /
 s'aal\l{e} [22] • sal; salong
s'aa\ma, s'aa\l{da}, s'aa\l{b}, s'aa\l{dud}, s'a\l{i},
 saa\l{ge}, s'aa\l{dakse} [37] • få, motta; kunne,
 klare; bli; fylle (år)
 • aru s'aa\ma • forstå
 • jagu s'aa\ma (mill'estki/kellestki) • over-
 vinne (noe/noen)
 • v'almis s'aa\ma • bli ferdig
saami • samisk
s'aan, saani, s'aani, =, s'aani\l{de}, s'aani\l{sid} /
 s'aan\l{e} [22] • slede
s'aar, saare, s'aar\l{t}, (s'aar\l{de}), saar\l{te}, s'aar\l{i}
 [13] • øy
s'aarlaine, -se, -s\l{t}, -s\l{se}, -s\l{te}, -s\l{i} & -s\l{e}\l{id}
 [12&10] • øyboer
s'aatja, - , -\t, \n{v}, -\te, -\id [1] • ledsager; av-
 sender
s'aat\ma, s'aat\l{a}, saada\b, saade\tud,
 s'aat\l{is}, s'aat\l{ke} [34] • sende
s'aatus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\e\l{id} [11&9]
 • skjebne
saavuta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • oppnå
saavutus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • prestasjon
saba, saba, saba, s'appa, saba\l{de}, saba\l{sid}
 / sab\l{u} [17] • hale, stjert
sada, saja, sada / sada\l{t}, \n{v}, sada\l{de},
 sada\l{sid} / sad\l{u} [18] • hundre

sadam , -a, -a\l{t}, \n{v}, -a\l{te}, -a\l{id} [2] • havn	s'ealt • derfra
sada\l{ma} , sada\l{da}, saja\l{b}, saja\l{tud} [28]	s'eas (<i>postsp.</i>) • i, blant
• falle; regne, snø	s'ea\l{tud} → s'ead\l{ma}
sadama\l{inn} , linna, l'linna, =, l'linna\l{de}, l'linna\l{sid} / l'linna\l{u} [22] • havneby	s'ee , selle, se\l{da}, \n{v}, nen\l{de}, n'e\l{id} [0]
sagedasti • ofte	(<i>nom.fl.t.</i> : n'ee\l{d}) • det, den, dette, denne
sageli • ofte	s'ee\l{ga} • hermed; altså
s'a\l{i} → s'aa\l{ma}	s'ee\l{järel} • deretter
s'ai , saia, s'aia, =, s'aia\l{de}, s'aia\l{sid} / s'aia\l{u} [22] • hvetebroð, bolle	seelik , -u, -u\l{t}, \n{v}, -u\l{te}, -u\l{id} [2] • skjørt
saja → sada	s'een , scene, s'een\l{t}, (s'een\l{de}), seen\l{te}, s'een\l{i} [13] • opp
saja\l{b} → sada\l{ma}	s'ee\l{p} , seebi, s'eepi, =, s'eepi\l{de}, s'eepi\l{sid} / s'eepl\l{e} [22] • såpe (<i>subst.</i>)
saja\l{krooniine} , -se, -s\l{t}, \n{v}, -s\l{te}, -s\l{id} [10]	s'ee\l{päraast} • fordi (at)
• hundrelapp, hundring	s'ees • i, inne (i)
sajand , -i, -i\l{t}, \n{v}, -i\l{te}, -e\l{id} [2] • århundre	s'ee\l{est} • innefra
sajuline , -se, -s\l{t}, \n{v}, -s\l{te}, -s\l{id} [10] • regnfull	sega\l{ma} , -da, -b, -tud [27] • forstyrre
saksa • tysk	s'ein , seina, s'eina, =, sein\l{te} & s'eina\l{de}, s'eina\l{sid} / s'ein\l{u} [23&22] • vegg
Saksa\l{m'aa} , -, -d, \n{v} [26] • Tyskland	s'eis\l{ma} , s'eis\l{ta}, seisa\l{b}, s'eis\l{tud}, s'eis\l{is}, s'eis\l{ke} [32] • stå
s'all , salli, s'alli, =, s'alli\l{de}, s'alli\l{sid} / s'all\l{e} [22] • sjal, skjerf	seitse , s'eitsme, seitse\l{t}, \n{v}, s'eitsme\l{te}, s'eitsme\l{id} [5] • sju
s'alli\l{ma} , s'alli\l{da}, salli\l{b}, salli\l{tud} [28] • tåle, tolerere	s'eitsmeis , -nda, -nda\l{t}, \n{v}, -nda\l{te}, -nda\l{id} [2] • sjuende
s'alv , salve, s'alve, =, s'alve\l{de}, s'alve\l{sid} / s'alv\l{e} [22] • forrådsrom	seleta\l{ma} , -da, -b, -tud [27] • forklare
salvesta\l{ma} , -da, -b, -tud [27] • lagre	s'elg , selja, s'elga, =, s'elga\l{de}, s'elga\l{sid} / s'elg\l{e} [22] • rygg
samla , -a, -a, \n{v}, -a\l{de}, -a\l{sid} / -u [17] (<i>pron.</i>)	s'elge , -, -t, \n{v}, -te, -id [1] • klar
• samme	s'elgelt • klart, tydelig
sama (<i>adv.</i>) • like	s'elgesti • klart
sama\l{suguline} , -se, -s\l{t}, \n{v}, -s\l{te}, -s\l{id} [10]	s'elgu\l{ma} , -da, -b, -tud [27] • bli klart
• sammeslags	s'elgus , -e, -t, -se [11&9] • klarhet
s'amm , sammu, s'ammu, =, s'ammu\l{de}, s'ammu\l{sid} / s'amm\l{e} [22] • skritt, steg	selja → s'elg
sammal , s'ambla, sammal\l{t}, \n{v}, sammal\l{de}, s'ambla\l{id} [8] • mose	selja\l{kott} , koti, k'otti, =, k'otti\l{de}, k'otti\l{sid} / k'ott\l{e} [22] • ryggsekk
sammaldunud • mosegrod	selle → s'ee
samuti • like ens, på samme måte	selleks (<i>et</i>) • for å, for at
sanat'orium , -i, -i & -i\l{t}, -i, -i\l{de} & -i\l{te}, -e & -e\l{id} [19&2] • sanatorium	selle\l{päraast} • derfor, fordi
s'appa → saba	selliane , -se, -s\l{t}, \n{v}, -s\l{te}, -s\l{id} [10] • slik, sånn
sarnalne , -se, -s\l{t}, \n{v}, -s\l{te}, -s\l{id} [10] • lik, liknende	s'eltslk'ond , -konna, -k'onda, =, -k'onda\l{de}, -k'onda\l{sid} / -k'ond\l{i} [22] • selskap, krets
s'attu\l{ma} , s'attu\l{da}, satu\l{b}, satu\l{tud} [28]	s'eltslk'ond\llik , -liku, -l'ikkku, =, -lik\l{e}, -l'ikk\l{e} [25] • selskapelig, selskaps-
• havne, komme	s'vele\l{h'all} , halli, h'alli, =, h'alli\l{de}, h'alli\l{sid} / h'all\l{e} [22] • snarkjøpshall
s'aun , sauna, s'auna, =, s'auna\l{de}, s'auna\l{sid} / s'aun\l{u} [22] • sauna, badstue	seni • hittil
sauna\l{lavla} , -a, -a, \n{v}, -a\l{de}, -a\l{sid} [17]	s'ent , sendi, s'enti, =, s'enti\l{de}, s'enti\l{sid} / s'ent\l{e} [22] • sent (estisk mynt)
• badstubrisk	sentim'eetler , -ri, -ri\l{t}, \n{v}, -ri\l{te}, -re\l{id} [2]
s'ea → siga	• centimeter
s'ea\l{b} → s'ead\l{ma}	s'eoses (<i>sellega</i>) • i den forbindelse
seade , s'eadme, seade\l{t}, \n{v}, s'eadme\l{te}, s'eadme\l{id} [5] • greie, innretning	sepik , -u, -u\l{t}, \n{v}, -u\l{te}, -u\l{id} [2] • sammalt brød, grahambrød
s'ead\l{ma} , s'ead\l{a}, s'ea\l{b}, s'ea\l{tud}, s'ead\l{is}, s'ead\l{ke} [34] • ordne, gjøre i stand	s'epp , sepa, s'eppa, =, s'eppa\l{de}, s'eppa\l{sid} / s'epp\l{i} [22] • smed
> k'okku s'ead\l{ma} • sette sammen	
> v'almis s'ead\l{ma} • gjøre klar, gjøre ferdig	
s'eal • der	

september , -ri, -ri\l t, \v, -ri\l te, -re\l id [2] • september	s'isstulek , -u, -u\l t, \v, -u\l te, -u\l id [2] • inntekt
s'est • for, fordi	sisu , -, -, \v, -\de, -\sid [17] • innhold
sfinks , sfinks, sfinks, =, sfinks\l de, sfinks\l sid / sfinks\l e [22] • sfinks	s'iuna\ma , siuna\ta, s'iuna\b, siuna\tud [29]
sidrun , -i, -\l t, \v, -\l te, -e\l id [2] • sitron	• forbanne
siga , s'ea, siga, \v, siga\l de, siga\l sid / sig\l u [18] • svin	Skandinavia , -, -\l t, \v [1] • Skandinavia
sigaret , -reti, -r'etti, =, -r'etti\l de, -r'etti\l sid / -r'ett\l e [22] • sigarett	skell'ett , -leti, -l'etti, =, -l'etti\l de, -l'etti\l sid / -l'ett\l e [22] • skjelett
s'ih't-punkt , punkti, p'unkti, =, p'unkti\l de, p'unkti\l sid / p'unkt\l e [22] • mål, siktepunkt	smoking , -i, -\l t, \v, -\l te, -e\l id [2] • smoking
s'iin • hit, her	sobi\ma , -\da, -\b, -\l tud [27] • passe
s'iin-kohal • her på stedet	s'oe , sooja, s'ooja, =, s'ooja\l de, s'ooja\l sid / s'ooja\l e [24] • varm
s'iirdu\ma , -\da, -\b, -\l tud [27] • flytte	sohva , -, -\l t, \v, -\de, -\sid [16] • sofa
s'iis • da, deretter	s'okk , soki, s'okki, =, s'okki\l de, s'okki\l sid / s'okk\l e [22] • sokk
s'iiski • likevel	s'olva\ma , solva\ta, s'olva\b, solva\tud [29]
s'iit • herfra	• fornærme, såre
s'ild , sill, s'ilda, =, s'ilda\l de, s'ilda\l sid / s'ild\l u [22] • bru	sooja → s'oe
sile , -da, -da\l t, \v, -da\l te, -da\l id [2] • slett	soojalt • varmt (adv.)
silita\ma , -\da, -\b, -\l tud [27] • stryke, kjærtengen	soojem , -a, -a\l t, \v, -a\l te, -a\l id [2] • varmere
silmalist kadu\ma • forsvinne ut av synet	soojenda\ma , -\da, -\b, -\l tud [27] • varme (vb.)
silma-laug , l'au, l'augu, =, l'augu\l de, l'augu\l sid / l'augu\l e [22] • øyelokk	s'ool , soola, s'oola, =, s'oola\l de, s'oola\l sid / s'ool\l i [22] • salt (subst.)
silma\ma , silma\ta, s'ilmal\b, silma\tud [29]	s'ool-l'eib , soola-leiva, s'oola-l'eiba, \v [22] • innflyttingsfest
• se, få øye på	soola-leival (k'ai\ma) • besøke en som har flyttet
silma-otsas(ki) • ikke for (sine) øyne	soome • finsk
silma-p'ilk , pilgu, p'ilku, =, p'ilku\l de, p'ilku\l sid / p'ilku\l e [22] • øyeblikk	Soome , Soome, Soomelt, S'ome [16] • Finland
silma-r'oom , r'oomu, r'oomu, =, r'oomu\l de, r'oomu\l sid / r'oomu\l e [22] • øyenslyst, glede for øyet	soome-ugri • finsk-ugrisk
sina , sinu, s'in\d, \v [0] (ent.) • du	s'ooov , soovi, s'oovi, =, s'oovi\l de, s'oovi\l sid / s'ooov\l e [22] • ønske (subst.)
s'in\d → sa / sina	s'oovi\ma , s'oovi\da, soovi\b, soovi\tud [28] • ønske (vb.)
sini-m'ust-v'alge , -, -\l t, \v, -\l te, -\l id [1]	soovitus , -e, -\l t, -\l se, -\l te, -\l i [11] • anbefaling
• blå-svart-hvit	s'ort , sordi, s'orti, =, s'orti\l de, s'orti\l sid / s'ort\l e [22] • sort, sorteringskvalitet
sinilne , -se, -s\l t, \v, -s\l te, -se\l id [10] • blå	sosista\ma , -\da, -\b, -\l tud [27] • kvikskre
s'ink , singi, s'inki, =, s'inki\l de, s'inki\l sid / s'ink\l e [22] • skinke	spordi-huvili\ne , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i [12] • idrettsinteressert
s'inna • dit, der	sp'ort , spordi, sp'orti, = [22] • sport, idrett
sinu → sina	s'ortla\ne , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i & -se\l id [12&10] • idrettsutøver
s'irge , -, -\l t, \v, -\l te, -\l id [1] • strak; bein, rett	stabilis'eu\ma , -\da, -\b, -\l tud [27] • stabilisere seg
s'irgu\ma , -\da, -\b, -\l tud [27] • vokse (opp)	su → sa
sise-elund , -i, -\l t, \v, -\l te, -e\l id [2] • indre organ	sugugi • slett ikke
sise-m'aa , m'aa, m'aa\l d, \v, m'aa\l de / m'aa\l sid / m'aa\l id [26] • innland	m'itte sugugi • slett ikke
sisesta\ma , -\da, -\b, -\l tud [27] • taste inn	sugulaine , -se, -s\l t, -s\l se, -s\l te, -s\l i [12] • slekting
s'isse • inn	sugulas-keel , keele, k'eele\l t, k'eele\l de, keel\l te, k'eele\l i [13] • beslektet språk
s'isse-ost , ostu, 'ostu, =, 'ostu\l de, 'ostu\l sid / 'ost\l e [22] • innkjøp	s'uhikur , -ru, -ru\l t, \v [2] • sukker
	s'uhtle\ma , suhel\da, s'uhtle\b, suhel\tud [30] • ha samkvem, være sammen

su\hu → s\uu
s\uits, suitsu, s\uitsu, =, s\uitsu\de,
 s\uitsu\sid / s\uitsu\le [22] • røyk; sigarett
suitseta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • røyke
suitsuta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • røyke
 › **suitsutatud** • røykt, røyke-
s\ukk, suka, s\ukka, =, s\ukka\de, s\ukka\sid
 / s\ukki\i [22] • strømpe
s\ukk-püksi\id, p\uks\te & p\uks\i\de, p\uks\i\sid
 / p\uksle [23&22] (flt.) • strømpebukse
sula\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • smelte (*intr.*)
sulalne, -se, -s\l, \v, -s\te, -se\id [10] • gårds-
 gutt, dreng
suletud • lukket, stengt; → s\ulige\ma
s\ulg, sule, s\ulke, =, s\ulige\de, s\ulige\sid /
 s\ulg\i [22] • fjør
s\ulige\ma, s\ulige\da, s\ulige\b & sule\b,
 s\ulige\tud & sule\tud [27&28] • lukke,
 stenge
sundi\ma, sundi\da, sunni\b, sunni\tud [28]
 • tvinge
supel-püksi\id, p\uks\te & p\uks\i\de, p\uks\i\sid
 / p\uksle [23&22] (flt.) • badebukse
supel-rand, ranna, randa, =, randa\de,
 randa\sid / rand\u [22] • badestrand
s\uple\ma, supel\da, s\uple\b, supel\dud
 [30] • bade, gå og svømme
surelik, -liku, -l'ikk, =, -lik\e, -l'ikk\e [25]
 • dødelig
sure\ma, surr\a, sure\b, sur\dud, sur\i,
 sur\ge, surr\akse [36] • dø
s\urm, surma, s\uurma, =, s\uurma\de,
 s\uurma\sid / s\urm\i [22] • død
surma-tund, tunni, tundi, =, tundi\de,
 tundi\sid / tund\le [22] • dødstime, siste
 stund
suru\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • presse, trykke;
 knytte
s\uss, sussi, s\ussi, =, s\ussi\de, s\ussi\sid /
 s\ussi\le [22] • tøfler
s\uu, s\uu, s\uu\da, su\hu, s\uu\de / suu\de,
 s\uu\sid / s\uu\id [26] • munn
s\uudle\ma, suudel\da, s\uudle\b,
 suudel\dud [30] • kysse
s\uudlus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9]
 • kyss
suue, s\uudme, suue\l, \v, s\uudme\te,
 s\uudme\id [5] • (elve)os, utløp
s\uulline, -se, -s\l, -\se, -\te, -\i & -se\id
 [12&10] • muntlig
suuna-n'umbler, -ri, -ri\l, \v, -ri\te, -re\id [2]
 • retningsnummer
s\uund, suuna, s\uunda, =, s\uunda\de,
 s\uunda\sid / s\uund\i [22] • retning
s\uur, suure, s\uur\l, s\uur\de, suur\te, s\uur\i
 [13] • stor

suure-m'eeline, -se, -se\l, \v, -se\te, -se\id [2]
 • edel, storsinnet
suurene\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • bli større,
 øke
suure päralne, -se, -s\l, \v, -s\te, -se\id [10]
 • storartet
suurim, -a, -a\l, \v, -a\te, -a\id [2] • størst
s\uurus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9]
 • storrelse
suusataja, -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • skiløper
suusata\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • gå på ski
s\uut\ma, s\uut\da, suuda\b, suude\tud,
 s\uut\is, s\uut\ke [34] • greie, orke; kunne
s\uivi, suve, suve, (s\uvv)e, suve\de, suve\sid
 [20] • sommer
 › **s\uve\l** • om sommeren
suvila, -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • hytte, sommer-
 sted
suvilne, -se, -s\l, \v, -s\te, -se\id [10] • som-
 merlig, sommer-
suvitaja, -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • ferierende,
 sommargjest
suvita\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • feriere,
 tilbringe sommeren
suviti • om sommeren, sommerstid
suvitus-k'oh, koha, k'ohta, =, k'ohta\de,
 k'ohta\sid / k'oh\i [22] • (sommer)ferie-
 sted
s\uber, s\ubra, s\uopra, =, s\uopra\de, s\uopra\sid
 / s\uopr\u [24] • venn
s\ubralik, -liku, -l'ikk, =, -lik\e, -l'ikk\e [25]
 • vennlig
s\ubra-m'ees, mehe, m'ees\l, \v, mees\te,
 meh\i [13] • kamerat, kompis
s\ubranna, -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • venn-
 inne
s\ubratar, -i, -i, =, -\de, -\e [19] • venninne
s\uoda, s\uoja, s\uoda, s\uotta, s\uoda\de, s\uoda\sid /
 s\uodu [18] • krig
s\udur, -i, -\t, \v, -\te, -\e\id [2] • kriger
 s\uo\i → s\uo\ma
s\uodu-pl'aan, plaani, pl'aani, =, pl'aani\de,
 pl'aani\sid / pl'aan\le [22] • tidtabell, rute
s\uodu-v'almis • reiseklar
s\uot, s\uodiu, s\uotu, =, s\uotu\de, s\uotu\sid /
 s\uotu\le [22] • reise (*subst.*)
s\uot\ma, s\uot\da, s\uoda\b, s\uode\tud, s\uot\is,
 s\uot\ke [34] • reise, dra, fare, kjøre
 s\uoda → s\uoda
s\uonla, -a, -a, \v, -a\de, -a\sid / -\u [17] • ord
s\uona-raamat, -u, -u\l, \v, -u\te, -u\id [2]
 • ordbok
s\uonasitik, -tiku, -t'ikk, =, -tik\e, -t'ikk\e [25]
 • ordbok, ordliste
s\uona-vara, -, -, \v, -\de, -\sid [17] • ordforråd
 s\uopra → s\uber

s'óprus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\e\id [11&9] • vennskap	sünnita\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • føde, gi fødsel
s'orm , sörme, s'örme, =, s'örme\de, s'örme\sid / s'örm\i [22] • finger	s'üü , -, -\d, \v [26] • skyld
sörmus , -e, -\t, \v, -\te, -\e\id [9] • ring	s'üü\ a → s'öö\ma
s'ötta → söda	s'üütu , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • skyldfri
säde , -me, -\t, \v, -me\te, -me\id [4] • gnist	
sän! • se her!, der har du!	
säili\ma , s'äili\da, säili\b, säili\tud [28] • bli bevart, holde seg	T
säng , sängi, s'ängi, =, s'ängi\de, s'ängi\sid / s'äng\ e [22] • sang, leie	ta , ta, te\da, \v [0] (ent.) • han, hun; hans, hennes
sära\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • stråle (vb.)	taani • dansk
särgi·väl • i skjorteermene	Taani , Taani, Taani\ t, T'aani [16] • Danmark
särk , särgi, s'ärki, =, s'ärki\de, s'ärki\sid / s'ärk\ e [22] • skjorte	taanilaine , -se, -\t, -\se, -\te, -\i & -\e\id [12&10] • danske
sätti\ma , s'ätti\da, säti\b, säti\tud [28] • ordne, innrette seg	t'aas·ise's'eisvunud • selvstendiggjort på nytt
sääär , sääre, s'ääär\ t, s'ääär\de, sääär\te, s'ääär\i [13] • legg	taasta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • gjenopp- rette
sääsk , sääse, s'ääske, =, s'ääske\de, s'ääske\sid / s'ääsk\i [22] • mygg	taevas , t'aeva, taevas\ t, \v, taevas\te, t'aeva\id [7] • himmel
söödav , -a, -\t, \v, -\te, -\id [2] • spiselig	taga • bak, bakenfor
söögi·s'aal , saali, s'aali, =, s'aali\de, s'aali\sid / s'aal\ e [22] • spisesal	taga·järg , järje, järge, =, järge\de, järge\sid / järge\ i [22] • konsekvens
söögi·tuba , t'oa, tuba, t'uppa, tuba\de, tuba\sid / tub\ e [18] • spisestue	tagant • bak, bakfra
söök , söögi, s'ööki, =, s'ööki\de, s'ööki\sid / s'öök\ e [22] • mat	iga tunni tagant • (for) hver time, en gang i timen
söökla , -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • kantine, matsted	tagant(-otsast) • bakfra
söö\ma , s'üü\ a, s'öö\b, s'öö\dud, s'ö i, söö\ge, süü\akse [38] • spise	tagasi • tilbake; for ... siden
ärä s'öö\ma • spise opp	tagumilne , -se, -\t, -\se, -\te, -\i [12] • bakre, bak-
süda , -me, -\n\ t, \v, -me\te, -me\id [4] • hjerte	tagur·pidi • baklengs
> (mul) on süda paha • (jeg) er kvalm	taha • bak, bakom
süda·linn , linna, l'inja, =, l'inja\de, l'inja\sid / l'inn\ u [22] • sentrum, bykjerne	(mis) tahes • (hva) som helst
südamilik , -liku, -l'ikku, =, -lik\ e, -l'ikk\ e [25] • hjertelig	tah\ ma , t'ah\ a, taha\b, taha\tud, t'ah\ is, tah\ ke [34] • ville
südamilkut • hjertelig (adv.)	tahv\ el , -li, -li\ t, \v, -li\ te, -le\id [2] • tavle
sügav , -a, -\a\ t, \v, -\te, -\a\id [2] • djup	takso , -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • drosje, taksi
sügavalt • djupt (adv.)	taldrik , -u, -u\ t, \v, -u\ te, -u\ id [2] • tallerken
sügavus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • djup (subst.)	taltsas , taltsa, taltsas\ t, \v, taltsas\te, t'altsa\id [7] • tam, temt
sügis , -e, -\t, \v, -\te, -\e\id [9] • høst	talu , talu, talu, t'allu, talu\de, talu\sid [17] • (bonde)gard
> sügise\l • om høsten	talu·öu , öue, 'öue, =, 'öue\de, 'öue\sid [22] • gardspllass, tun
sündi\ma , s'ündi\da, sünni\b, sünni\tud [28] • bli født	t'alv , talve, t'alve, =, t'alve\de, t'alve\sid / t'alvi [22] • vinter
> on s'ündi\nud • er født	> talve\l • om vinteren
s'ündimus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • nativitet	talve·m'antiel , -li, -li\ t, \v, -li\ te, -le\id [2] • vinterfrakk, vinterkåpe
sünni·kodu , -, -\t, \v, -\de, -\sid [17] • fødested	talve·saabas , s'aapa, saabas\ t, \v, saabas\te, s'aapa\id [7] • støvlett
sünni·päev , päeva, p'äeva, =, p'äeva\de, p'äeva\sid / p'äev\ i [22] • fødselsdag	tamm , tamme, t'amme, =, t'amme\de, t'amme\sid / t'amm\i [22] • eik
sünni·päeva·l'aps , lapse, l'as\ t, \v, las\ te, l'aps\ i [14] • fødselsdagsbarn	tantsi\ma , t'antsi\da, tantsi\b, tantsi\tud [28] • dansne
	tark , targa, t'arka, =, t'arka\de, t'arka\sid / t'ark\ u [22] • klok, vis

- tarkus**, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\id [11&9]
• klokhet, visdom
- tarvis** (*adv., postp.*) • nødvendig; for
- tasa** • lågt (adv., om stemmen)
- tasakesi** • etter hvert, så smått
- tasalne**, -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10] • låg,
svak; flat, slett
- tasku**, -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • lomme
- tasku\arvutli**, -i, -\t, \v, -\te, -e\id [1] • lommekalkulator
- tasku\p'eeglel**, -li, -l\t, \v, -l\te, -le\id [2]
• lommespeil
- tasku\raamat**, -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2]
• notisbok
- tasku\räтик**, -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2] • lommetørkle
- tass**, tassi, tassi, =, tassi\de, tassi\sid /
tass\le [22] • kopp
- tavaliline**, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12]
• vanlig
- tavaliselt** • vanligvis
- te**, te, t'e\id [0] (*flit.*) • dere; deres
t'e\ab → t'ead\ma
- teadlaine**, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • vitenskapsmann
- tead\ma**, t'ead\a, t'ea\b, t'ea\tud, t'ead\is,
t'ead\ke [34] • vite
- teadmilne**, -se, -st\, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • viden, kunnskap
- teadus**, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -\id [11&9]
• vitenskap
- teaduslik**, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\le [25]
• vitenskapelig
- teata\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] • melde,
meddele
- teatavasti** • som kjent
- teater**, -ri, -r\i\t, \v, -r\i\te, -re\id [2] • teater
t'ea\tud → t'ead\ma
- te\da** → ta / tema
- t'ee**, t'ee, t'ee\d, \v, t'ee\de / tee\de, t'ee\sid /
t'ei\id [26] • vei
- t'ee**, -, -\d, \v, t'ee\de, t'ee\sid [26] • te
t'ee\b → tege\ma
- teene**, t'ene, t'ene\t, \v, t'ene\te, t'ene\id [6] • tjeneste, (god) gjerning
- teeni\ma**, t'eeni\da, teeni\b, teeni\tud [28]
• tjene
- tegelle\ma**, -\da & -e\da, -e\b, -\dud & -e\tud [31&27] • drive med
- tegelik**, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\le [25]
• egentlig, virkelig
- tegelikult** • egentlig
- tege\ma**, teh\a, t'ee\b, t'eh\tud, teg\i, t'eh\ke,
teh\akse [28] (*nud-pts.: tei\nud*) • gjøre
- > **k'atki tege\ma** • knuse, slå i stykker
- > **l'ahти tege\ma** • åpne, lukke opp
- tegemiline**, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12]
• handling, gjerning
- tegevus**, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • handling,
virksomhet
- tegu**, t'eo, tegu, \v, tegu\de, tegu\sid [18]
• gjerning, dåd
- tegutse\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] • handle,
være aktiv
- teh\a → tege\ma
- t'e\id → te / teie
- teie**, teie, t'e\id [0] (*flit.*) • dere; deres
- teine**, teise, t'eis\t, t'eise, teis\te, t'eis\i [12]
• andre, annen
- teine\teise**, t'eis\t, t'eise [12] (*nom.: \v; ent.*)
• hverandre
- tei\nud → tege\ma
- teisi\p'æv**, pääeva, p'äeva, =, p'äeva\de,
pääeva\sid / p'äevli [22] • tirsdag
- tekita\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] • forårsake,
skape
- tekk**, teki, t'ekki, =, t'ekki\de, t'ekki\sid /
t'ekk\le [22] • teppe, dyne
- tekk\ma**, t'ekki\da, tekki\b & t'ekki\b, teki\tud
& t'ekki\tud [28&27] • oppstå, bli til
- teksasle\id**, -\te, -e\id [9] (*flit.*) • olabukse
- teksa(s)\püksi\id**, püks\te & püksi\de,
püksi\sid / püks\le [23&22] (*flit.*) • ola-
bukse
- tekst**, teksti, t'eksti, =, t'eksti\de, t'eksti\sid /
t'ekstle [22] • tekst
- tekstiili\toode**, t'ootle, toode\t, \v, toode\te,
t'ootle\id [6] • tekstilprodukt
- telefon**, -i, -i, =, -i\de, -\e [19] • telefon
- telefoni\kone**, -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • tele-
fonsamtale
- telegrafeeri\ma**, -feeri\da, -feeri\b,
-feeri\tud [28] • telegrafere
- telegrämm**, -rammi, -r'ammi, =, -r'amm\de,
-r'amm\sid / -r'amm\le [22] • telegram
- televisor**, -i, -\t, \v, -\te, -e\id [2] • fjernsyn
- teller**, -i, -\t, \v, -\te, -e\id [2] • bankkasserer
- telli\ma**, telli\da, telli\b, telli\tud [28] • bestille
tema, tema, te\da, \v [0] (*ent.*) • han, hun;
hans, hennes
- t'eo → tegu
- teralne**, -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10] • skarp
- terav**, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • skarp, kvass,
spiss
- tere!** • hei!
> **tere hommikust!** • god morgen!
> **tere päevast!** • god dag!
> **tere tulemast!** • velkommen!
> **tere öhtust!** • god kveld!
- tereta\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] • hilse, si god
dag
- tere\cdot tulnud** • velkommen

t'erve , -,-\t, \v, -\te, -\id [1] • frisk; hel	tr'epp , trepi, tr'eppi, =, tr'eppi\de, tr'eppi\sid / tr'eppi\le [22] • trapp
tervis , -e, -\t, \v, -\te, -\id [9] • helse; hilsen	tr'u , tr'uu, tr'uu\d, \v, tr'uu\de, tr'uu\sid [26]
tervist! • hei!, god dag!	• trofast
tervita\ma , -da, -b, -tud [27] • hilse	tr'uudus , -e, -\t, -\se [11&9] • trofasthet
tervitus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • hilsen	tr'ük , trüki, trükki, =, tr'ükki\de, tr'ükki\sid / tr'ükki\le [22] • trykk
tihti • ofte	• skrive ut, trykke, printe
tiib , tiiva, t'iiba, =, t'iiba\de, t'iiba\sid / t'iib\u [22] • vinge	ts'aar , tsäari, ts'aari, =, ts'aari\de, ts'aari\sid / ts'aari\le [22] • tsar
tiigler , -ri, -ri\t, \v, -ri\te, -re\id [2] • tiger	tsellull'oos , -loosi, -loosi, = [22] • cellulose
tiiviluiline , -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • (be)vinget	T-särk , särgi, särki, =, särki\de, särki\sid / särki\le [22] • t-skjorte
tikk , tiku, t'ikku, =, t'ikku\de, t'ikku\sid / t'ikku\le [22] • fyrtikk	t'sau! • hei!
tipp , tipu, t'ippu, =, t'ippu\de, t'ippu\sid / t'ipp\le [22] • topp	tuba , 'tua, tuba, t'uppa, tuba\de, tuba\sid / tub\le [18] • rom, værelse
toa → tuba	tubli , -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • flink
toas • i rommet; inne	tublisti • sterkt, kraftig (adv.)
tohti\ma , t'ohti\da, tohi\b, tohi\tud [28] • få (illatelse), ha lov til	tudeng , -i, -\t, \v, -\te, -e\id [2] • student
toidu-aine , 'aine, aine\t, \v, aine\te, 'aine\id [6] • matvare	tugev , -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • sterk
toidu-m'oona , moona, m'oona, =, m'ona\de, m'ona\sid / m'oon\i [22] • niste, proviant	tuhalt , -nde, -nde\t / -t, \v, -nde\te, -nde\id [2] • tusen
toidu-p'oed , p'oe, p'oodi, =, p'oodi\de, p'oodi\sid / p'oodi\le [22] • matbutikk	tuhvlef , -li, -li\t, \v, -li\te, -le\id [2] • toffel
toimetus , -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • redaksjon	tuju , tuju, tuju, t'uiju, tuju\de, tuju\sid [17] • stemning, humor
toimu\ma , -\da, -b, -tud [27] • gå for seg	tuksu\ma , tuksu\da, tuksu\b, tuksu\tud [28] • slå, pulsere
t'oit , toidu, t'outu, =, t'outu\de, t'outu\sid / t'oit\le [22] • mat	tul \d → tuli
toodang , -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2] • produksjon	tulek , -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2] • ankomst
tool , tooli, t'ooli, =, t'ooli\de, t'ooli\sid / t'ooli\le [22] • stol	tule\ma , t'ull\aa, tule\b, t'ul\dud, tul\i, tul\ge, tull\akse [36] • komme; måtte
too\ma , t'uu\aa, t'oo\b, t'oo\dud, t'ö\i, too\ge, tuu\akse [38] • bringe, hente	tulev , -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • kommende
toot\ma , toot\aa, tooda\b, toode\tud, t'oot\is, t'oot\ke [34] • produsere	tulevik , -viku, -v'ikku, = [25] • framtid
tore , -da, -da\t, \v, -da\te, -da\id [2] • fin, utmerket	tuli , tule, t'ul\d, t'ulle, tule\de, tule\sid [20] • ild; lys
torm , tormi, t'ormi, =, t'ormi\de, t'ormi\sid / t'orm\le [22] • storm	tume , -da, -da\t, \v, -da\te, -da\id [2] • mørk
t'orma\ma , torma\ta, t'orma\b, torma\tud [29] • storme, haste, ile	tume-puna\ne , -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10] • mørkerød
torn , torni, t'orni, =, t'orni\de, t'orni\sid / t'orn\le [22] • tårm	tumm , tumma, t'umma, =, t'umma\de, t'umma\sid / t'ummi\i [22] • stum
tr'aat , traadi, tr'aati, =, tr'aati\de, tr'aati\sid / tr'aati\le [22] • tråd	tund , tunni, tundi, =, t'undi\de, t'undi\sid / t'und\le [22] • time; skoletime
tr'ahv , trahvi, tr'ahvi, =, tr'ahvi\de, tr'ahvi\sid / tr'ahv\le [22] • bot, mulkt	t'und\ma , t'und\aa, tunne\b, t'un\tud, t'und\is, t'und\ke [34] • kjenne, føle
tr'amm , trammi, tr'ammii, =, tr'ammii\de, tr'ammii\sid / tr'amm\le [22] • trikk	• end / ennas\t t'und\ma • kjenne seg, føle seg
trenn , trenni, t'renni, =, t'renni\de, t'renni\sid / t'renn\le [22] • trenning	• k'aasa t'und\ma • ha medfølelse; kondolere
trepi-koda , koja, koda, k'otta, koda\de, koda\sid [18] • trappeoppgang	• ära t'und\ma • kjenne igjen

tuppa → tuba	
turg , turu, t'urgu, =, t'urgu\de, t'urgu\sid / t'urgu\le [22] • torg, marked	
turijst , -risti, -r'isti, =, -r'isti\de, -r'isti\sid / -r'ist\le [22] • turist	
tursk , tursa, t'urska, =, t'urska\de, t'urska\sid / t'urski [22] • torsk	
tuру → turg	
tuttvav , -a, -a\l, \v, -a\te, -a\id [2] • kjenning	
tutt'uus , uee, 'uu\l, 'uu\de, uu\te, 'uusi [14] • splitter ny	
tutvu\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • bli kjent (med)	
tutvusta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • gjøre kjent, presentere	
tuu\a → t'oo\ma	
tuul , tuule, t'uul\l, t'uul\de, tuul\te, tuul\i [13] • vind	
tuule-pl'uus , pluusi, pl'uusi, =, pl'uusi\de, pl'uusi\sid / pl'uus\le [22] • anorakk, vindjakke	
tuvi , -, -, \v, -\de, -\sid [17] • due	
t'oe → tösi	
töeliine , -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • sann, virkelig	
töesti • virkelig (adv.)	
tō\i → t'oo\ma	
tölke-teos , -e, -\l, \v, -\te, -e\id [9] • oversatt verk	
tölk\ma , t'ölk\da, tölg\l, tölg\l\tud [28] • oversette, tolke	
tömba\ma , tömma\ta, t'ömba\l, tömma\tud [29] • trekke, dra	
› l'ahti tömba\ma • slite løs, rykke løs	
törva\ma , törva\ta, t'örvä\l, törva\tud [29] • tjærebre	
tösi , t'oe, t'ö\lt, \v [15] • sann; alvorlig; sannhet, alvor	
tösilne , -se, -s\l, \v, -s\te, -se\id [10] • alvorlig	
töst\ma , t'öst\l, tösta\l, töste\tud, t'öst\is, t'öst\ke [34] • løfte, heve	
tötta\ma , tötä\ta, t'ötta\l, tötä\tud [29] • skynde seg	
tous\ma , t'ous\ta, touse\l, t'ous\tud, t'ous\is, t'ous\ke [32] • stå opp; reise seg; stige	
› p'üsti tous\ma • reise seg	
tädi , -, -, \v, -\de, -\sid [17] • tante	
tähe → täh	
tähele-panellik , -liku, -l'ikku, =, -lik\le, -l'ikk\le [25] • oppmerksom	
tähele-panu , -, -, \v [17] • oppmerksomhet	
tähele-panu-väärlne , -se, -se\l, \v, -se\te, -se\id [2] • bemerkelsesverdig	
tähenda\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • bety	
tähendus , -e, -\l, -\se, -\te, -\i [11] • betydning	
tähesitik , -tiku, -t'ikku, =, -tik\le, -t'ikk\le [25] • alfabet	
tähistä\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • betegne	
täht , tähe, tähte, =, t'häte\de, t'häte\sid / t'häti\l [22] • bokstav; stjerne	
tähtlis , -sa, -sa\l, \v, -sa\te, -sa\id [2] • viktig	
täi\de , täie → täis	
täielik , -liku, -l'ikku, =, -lik\le, -l'ikk\le [25] • fullstendig	
täielikult • fullstendig, helt	
täiesti • helt, fullstendig	
täis , täie, t'äi\l, t'äi\de, t'äi\te, t'äis\i [14] • full	
täis-kasvanud • voksen, fullvoksen	
täis-tera-l'eib , leiva, l'eiba, =, l'eiba\de, l'eiba\sid / l'eib\u [22] • helkornbrød	
täit\ma , t'äit\l, täida\l, täide\tud, t'äit\is, t'äit\ke [34] • fylle, utfylle	
täna • i dag	
täna\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • takke	
täanalne , -se, -s\l, \v, -s\te, -se\id [10] • dagen i dag	
› tänase\ks • for i dag; til i dag	
täna-p'äev , päeva, p'äeva, =, p'äeva\de, p'äeva\sid / p'äevi [22] • dagen i dag, dagens-	
tänav , -a, -a\l, \v, -a\te, -a\id [2] • gate	
tänavा-l'aps , lapse, l'ast\l, \v, las\te, l'aps\i [14] • gatebarn	
tänavu • i år	
tänu , -, -, \v, -\de, -\sid [17] • takk	
tänullik , -liku, -l'ikku, =, -lik\le, -l'ikk\le [25] • takknemlig	
täpne , -se, -s\l, \v, -s\te, -se\id [2] • nøyaktig	
täpselt • akkurat, presis	
töö , t'öö, töö\l, \v, töö\de / töö\de, t'öö\sid / t'ö\id [26] • arbeid	
töö-k'aaslaine , -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • kollega, arbeidskamerat	
töökals , -, -\l, \v, -\te, -\id [2] • arbeidssom	
töö-nädal , -a, -a\l, \v, -a\te, -a\id [2] • arbeidsuke	
töö-p'äev , päeva, p'äeva, =, p'äeva\de, p'äeva\sid / p'äevi [22] • arbeidsdag	
töostusliik , -liku, -l'ikku, =, -lik\le, -l'ikk\le [25] • industriell	
tööta\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • arbeide, jobbe	
töö-tuba , t'oa, tuba, t'uppa, tuba\de, tuba\sid / tub\le [18] • arbeidsrom	
tüdil\ma , -\da, -\b, -\tud [27] • bli lei, kjede seg	
› tüdinud • lei (av)	
tüdruk , -u, -u\l, \v, -u\te, -u\id [2] • jente	
tühi , tühja, t'ühja, =, t'ühja\de, t'ühja\sid / t'ühj\le [24] • tom (adj.)	

tükk, tüki, tükki, =, tükki\de, tükki\sid / tükki\le [22] • stykke
tüilita\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • forstyrre, plage
tünn, tünni, tünni, =, tünni\de, tünni\sid / tünni\le [22] • tønne
tütar, tütre, tütar\t, \v, tütar\de, tütre\id [8] • datter
tütar\laps, lapse, l'as\t, \v, las\te, l'aps\i [14] • jente, jentebarn
tüüpililne, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • typisk
tüüta\ma, tüüda\ta, tüüta\b, tüüda\tud [29] • kjede, trøtte ut

U

udu, udu, udu, 'uttu, udu\de, udu\sid [17] • fåke
'uhke, -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • stolt, flott
uisuta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • gå på skøyter
uju\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • svømme, bade
ujumis-trik'oo, -, -\d, \v, -\de, -\sid [26] • badedrakt
'uks, ukse, 'us\t, \v, us\te, 'uks\i [14] • dør
ulata\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • rekke
ulatu\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • nå, strekke seg
'umbes • omrent, cirka
'un\d → uni
une-nägu, n'ao, nägu, n'äkku, nägu\de, nägu\sid [18] • drøm
'ungari • ungarsk
'Ungari, -, -\t, \v [1] • Ungarn
uni, une, 'un\d, 'unne, une\de, une\sid [20] • sovn; drøm
 > **'un\d näge\ma** • drømme
 > **'une's näge\ma** • drømme
unilne, -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10] • sovnig
unista\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • drømme (om), lengte (etter)
'unne → uni
unusta\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • glemme
'uppuja, -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • den druknende
'uppu\ma, 'uppu\da, upu\b, upu\tud [28] • drukne (*intr.*)
uputa\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • drukne (*tr.*)
usalodus-väärlne, -se, -se\t, \v, -se\te, -se\id [2] • pålitelig, trofast
usin, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • flittig
'usku\ma, 'usku\da, usu\b, usu\tud [28] • tro
'uss, ussi, 'ussi, =, 'ussi\de, 'ussi\sid / 'uss\le [22] • mark; orm
'us\t, us\te → 'uks
'ustav, -a, -a\t, \v, -a\te, -a\id [2] • trofast

usu → 'usk
 usu\b → 'usku\ma
usuli\ne, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • religiøs
 'uttu → udu
 'uu\de → 'uus
uudis, -e, -\t, \v, -\te, -e\id [9] • nyhet
'uus, uee, 'uu\t, 'uu\de, uu\te, 'uus\i [14] • ny

V

vaade, v'aate, vaade\t, \v, vaade\te, v'aate\id [6] • utsikt
v'aal, vaala, v'aala, =, v'aala\de, v'aala\sid / v'aal\u [22] • hval
vaarikals, -, -\t, \v, -\te, -\id [2] • bringebær
v'aas, vaasi, v'aasi, =, v'aasi\de, v'aasi\sid / v'aas\le [22] • vase
v'aata\ma, vaada\ta, v'aata\b, vaada\tud [29] • se på, titte
 > **läbi v'aata\ma** • se igjennom, undersøke
 > **(sellele) v'aata\mata** • bortsett fra (det)
v'aatle\ma, vaadel\da, v'aatle\b, vaadel\dud [30] • betrakte, iakutta
vabla, -a, -a\t, \v, -a\de, -a\sid / -\u [17] • fri, ledig
vabadus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • frihet
vabalt • fritt; naturlig; flytende
vabanda\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • be om forlatelse, unnskyld
vaba-r'iik, riigi, r'iiki, =, r'iiki\de, r'iiki\sid / r'iik\le [22] • republikk
vabrik, -u, -u\t, \v, -u\te, -u\id [2] • fabrikk
v'aelne, -se, -s\t, \v, -s\te, -se\id [10] • stakkars; fattig
v'aenlalne, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id [12&10] • fiende
vaenullik, -liku, -l'ikk, =, -lik\de, -l'ikk\le [25] • fiendlig
v'aev, vaea, v'aeva, =, v'aeva\de, v'aeva\sid / v'aev\u [22] • bry, besvær
 > **vaea näge\ma** • anstreng seg, bry seg
vaevalt • knapt
vagun, -i, -\t, \v, -\te, -e\id [2] • vogn
vaguni-s'aatja, -, -\t, \v, -\te, -\id [1] • vognoppasser, togvert
vahe, -, -\t, \v, -\de, -\sid [16] • forskjell
vahe-aeg, aja, 'aega, =, 'aega\de, 'aega\sid / 'aeg\u [22] • pause; frikvarter
vhahel • mellom; iblant
vhaheldu\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • veksle, variere
vhahendus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] • formidling
vhah-e\p'eal • mens, i mellomtid
vhah-e\p'eatus, -e, -\t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9] • stans underveis

vaher , v'ahtra, v'ahtra\l{t}, \v{a}, v'ahtra\l{te}, v'ahtra\l{id} [3] • lønn (tre)	vanadus , -e, -\l{t}, -\l{se} [11] • alder(dom)
vahe\l{tund} , tunni, tundi, =, tundi\l{de}, tundi\l{sid} / tundi\l{le} [22] • frikvarter	vana\l{ema} , -, -, \v{a}, -\l{de}, -\l{sid} [17] • bestemor
vahi → v'aht	vana\l{isa} , -, -, \v{a}, -\l{de}, -\l{sid} [17] • bestefar
v'aid • bare, kun	vana\l{inn} , linna, l'linna, =, l'linna\l{de}, l'linna\l{sid} / l'linn\l{u} [22] • gamlebyen
v'aidle\l{ma} , vaiel\l{da}, v'aidle\l{b}, vaiel\l{dud} [30] • diskutere	vana\l{mammi} , -, -\l{t}, \v{a}, -\l{de}, -\l{sid} [16] • gammel
v'aiki\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • tie, være taus	vanane\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • bli gammel, bli foreldet
v'aike\l{ne} , -se, -se\l{t}, \v{a}, -se\l{te}, -se\l{id} [2] • stille	vana\l{sönlä} , -a, -a, \v{a}, -\l{de}, -\l{sid} / -\l{u} [17] • ordtak
v'aukus , -e, -\l{t}, -\l{se} [11&9] • stille, stillhet	vana\l{v'isi} • som før; på gammel vis
v'aim , vaimu, v'aimu, =, v'aimu\l{de}, v'aimu\l{sid} / v'aimu\l{le} [22] • ånd, sjel	vanem , -a, -\l{a}\l{t}, \v{a}, -\l{a}\l{te}, -\l{a}\l{id} [2] • eldre
vaimukals , -, -\l{t}, \v{a}, -\l{te}, -\l{id} [2] • åndfull	vanema\l{d} , -\l{te}, -\l{id} [2] (flt.) • foreldre
vaimusta\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • begeistre	vanill\l{jin} , -liini, -l'iini, = [22] • vanilje
› vaimustatud • begeistret	vankler , -ri, -ri\l{t}, \v{a}, -ri\l{te}, -ri\l{id} [2] • vogn
vaimustus , -e, -\l{t}, -\l{se} [11] • begeistring	vanni\l{tuba} , t'oa, tuba, t'uppa, tuba\l{de}, tuba\l{sid} / tuba\l{le} [18] • bad, baderom
v'ap , vaiba, v'aipa, =, v'aipa\l{de}, v'aipa\l{sid} / v'aipa\l{u} [22] • (golv)teppe	vanus , -e, -\l{t}, \v{a}, -\l{te}, -\l{id} [9] • alder
vaja • behov, nødvendighet	v'ap\l{per} , -ra, -ra\l{t}, \v{a}, -ra\l{te}, -ra\l{id} [2] • tapper, modig
› (mul) on (abi) vaja • (jeg) trenger (hjelp)	vara (adv.) • tidlig
vajallik , -liku, -l'ikkku, =, -lik\l{e}, -l'ikk\l{e} [25] • nødvendig, viktig	vara , -, -, \v{a}, -\l{de}, -\l{sid} [17] (subst.) • eien-dom, skatt, rikdom
vaja\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • trenge, behøve	varakult • tidlig (adv.)
vaju\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • synke, dale	varandus , -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} [11] • formue, rikdom
vajuta\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • trykke (på)	varas , v'arga, varas\l{t}, \v{a}, varas\l{te}, v'arga\l{id} [7] • tjuv
vaktsi\l{n'eeru\l{ma}} , -n'eeru\l{da}, -neeri\l{b}, -neeri\l{tud} [28] • vaksinere	v'arba → varvas
vala\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • helle	v'arblaine , -se, -s\l{t}, -s\l{se}, -s\l{te}, -s\l{i} & -se\l{id} [12&10] • sporf
v'alda\l{ma} , valla\l{ta}, v'alda\l{b}, valla\l{tud} [29] • beherske, kunne	varem • tidligere, før
v'aldav , -a, -a\l{t}, \v{a}, -a\l{te}, -a\l{id} [2] • over-veldende	vares , -e, -\l{t}, \v{a}, -\l{te}, -\l{id} [9] • kråke
vale , -, -\l{t}, \v{a}, -\l{de}, -\l{sid} [16] • feil, galt; løgn	v'arga → varas
vale\l{lik} , -liku, -l'ikkku, =, -lik\l{e}, -l'ikk\l{e} [25] • løgnaktig	v'arsti • snart
valetalma , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • lyge	varvas , v'arba, varvas\l{t}, \v{a}, varvas\l{te}, v'arba\l{id} [7] • tå
vale\l{ühendus} , -e, -\l{t}, -\l{se}, -\l{te}, -\l{i} [11] • feilkopling; feil nummer	vasak , -u, -u\l{t}, \v{a}, -u\l{te}, -u\l{id} [2] • venstre
v'alge , -, -\l{t}, \v{a}, -\l{te}, -\l{id} [1] • hvit; lys	vasakul • til venstre
v'algus , -e, -\l{t}, -\l{se} [11&9] • (dags)lys	vasta\l{ma} , vasta\l{ta}, v'asta\l{b}, vasta\l{tud} [29] • svare
vali , valju, v'alju, =, v'alju\l{de}, v'alju\l{sid} / v'alju\l{le} [24] • høy (om stemme)	vastas • (tværs) overfor (hverandre)
vali\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • velge; slå (et nummer)	v'astu • mot, imot
valimis\l{e}\l{d} , -\l{te}, -\l{i} [12] (flt.) • valg	vastus , -e, -\l{t}, \v{a}, -\l{te}, -\l{id} [9] • svar
valla\l{ta} → v'alda\l{ma}	v'ea → vigna
v'almis • ferdig	veda\l{ma} , veda\l{da}, v'ea\l{b}, v'ee\l{tud} [28] • dra, trekke
valmista\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • lage, (for)berede	› 'alt veda\l{ma} • svikte, narre
valuta\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • verke, gjøre vondt	› k'i\hla veda\l{ma} • vedde
v'alva\l{ma} , valva\l{ta}, v'alva\l{b}, valva\l{tud} [29] • våke, vokte	vedur , -i, -i\l{t}, \v{a}, -i\l{te}, -\l{id} [2] • lokomotiv
v'ania , -a, -a, \v{a}, -a\l{de}, -a\l{sid} / -\l{u} [17] • gammel	v'ee\l{ruar} , -i, -i, =, -i\l{de}, -\l{e} [19] • februar
	v'eel • ennå
	v'eendu\l{ma} , -\l{da}, -\l{b}, -\l{tud} [27] • bli over-bevist

- > **v'eendunud** • overbevist
- v'een\ma**, v'een\da, veena\b, v'een\dud, v'een\is, v'een\ge [33] • overtale, overbevise
- veerand**, -i, -i\t, \n, -i\te, -e\id [2] • kvart
- v'eerev**, -a, -alt, \n, -a\te, -a\id [2] • rullende v'ee\tud → veda\ma
- v'ein**, veini, veini, =, v'eini\de, v'eini\sid / v'eini\le [22] • vin
- v'end**, venna, v'enda, =, v'enda\de, v'enda\sid / v'end\i [22] • bror
- vene** • russisk
- venelaine**, -se, -s\t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • russer
- Vene·m'aa**, -, -d, \n [26] • Russland
- vennallik**, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25] • broderlig
- v'eo → vedu
- veri**, vere, v'er\d, v'erre [20] • blod
- vesi**, v'ee, v'e\tt, v'el\te, v'el\te, ves\i [15] • vann
- viga**, v'ea, viga, \n, viga\de, viga\sid / vig\u [18] • feil
- viha → v'iht
- viha\ne**, -se, -s\t, \n, -s\te, -se\id [10] • sint, arg
- viha\ta → v'ihtka\ma
- vihik**, -u, -u\t, \n, -u\te, -u\id [2] • hefte
- vihka\ma**, viha\ta, v'ihtka\b, viha\tud [29] • hate
- vihm**, vihma, v'ihma, =, v'ihma\de, v'ihma\sid / vihm\u [22] • regn
- > **saja\b v'ihma** • det regner, (det faller regn)
- vihma·m'antiel**, -li, -li\t, \n, -li\te, -le\id [2] • regnfrakk, regnkappe
- vihma·vari**, varju, v'arju, =, v'arju\de, v'arju\sid / v'arju\le [24] • paraply
- v'iibi\ma**, -da, -b, -tud [27] • oppholde seg, befinne seg
- v'i\de, viie → v'iis
- viie\ls**, -nda, -nda\t, \n, -nda\te, -nda\id [2] • femte
- v'i\ma**, v'i\la, v'i\lb, v'i\dud, v'i\is, v'i\ge, v'i\akse [38] • føre; bringe
- viimalne**, -se, -s\t, \n, -s\te, -se\id [10] • siste
- viimati** • sist; endelig
- v'iirus**, -e, -t, -se, -te, -i & -e\id [11&9] • virus
- v'iis**, viie, v'i\l, v'i\de, v'i\te, v'iis\i [14] • fem
- viisa**, -, -t, \n, -de, -sid [16] • visum
- viisakalt** • høflig (adv.)
- viisakals**, -, -t, \n, -te, -id [2] • høflig
- v'iit\ma**, v'iit\la, viida\b, viide\tud, v'iit\is, v'iit\ke [34] • (for)bruke
- > **'aega v'iit\ma** • fordrive tida
- vilets**, -a, -a\t, \n, -a\te, -a\id [2] • elendig, ussel
- vili**, vilja, v'ilja, =, v'ilja\de, v'ilja\sid / v'ilj\u [24] • frukt; korn, såd
- vilja\p'old**, pöllu, p'oldu, =, p'oldu\de, p'oldu\sid / p'old\le [22] • kornåker
- villaine**, -se, -s\t, \n, -s\te, -se\id [10] • ull-, av ull
- vinna\ma**, vinna\ta, v'inna\b, vinna\tud [29] • løfte, bære
- visa\ta → v'iska\ma
- vis\j\it\k'aart**, kaardi, k'aarti, =, k'aarti\de, k'aarti\sid / k'aart\le [22] • visittkort
- v'iska\ma**, visa\ta, v'iska\b, visa\tud [29] • kaste
- v'ist** • visst, antakelig
- vital'miin**, -miini, -m'iini, =, -m'iini\de, -m'iini\sid / -m'iin\le [22] • vitamin
- v'its**, vitsa, v'itsa, =, v'its\te & v'itsa\de, v'itsa\sid / v'its\u [23&22] • ris
- v'oodli**, -i, -i\t, \n, -i\te, -e\id [1] • seng
- v'ool**, voolu, v'oolu, =, v'oolu\de, v'oolu\sid / v'ool\le [22] • strøm
- v'oola\ma**, voola\ta, v'oola\b, voola\tud [29] • flyte, renne
- v'orm**, vormi, v'ormi, =, v'ormi\de, v'ormi\sid / v'orm\le [22] • form
- v'orst**, vorsti, v'orsti, =, v'orsti\de, v'orsti\sid / v'orst\le [22] • pølse
- v'oe\tud → v'ot\ma
- v'oi** • eller
- v'oi**, -, -d, \n [26] • smør
- v'oidukals**, -, -t, \n, -te, -i\id [2] • seierrik, triumferende
- v'õim**, võimu, v'õimu, =, v'õimu\de, v'õimu\sid / v'õim\le [22] • regime
- v'õi\ma**, v'õi\da, v'õi\lb, v'õi\dud, v'õi\is, v'õi\ge, v'õi\dkse [37] • kunne, klare, greie, få
- v'õimallik**, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\e [25] • mulig
- v'õimleja**, -, -t, \n, -te, -id [1] • gymnast, turner
- v'õimlemine**, -se, -s\t, -s\se [12] • gymnastikk
- v'õit**, vöödu, v'õitu, =, v'õitu\de, v'õitu\sid / v'õit\le [22] • seier
- v'õitle\ma**, vöidel\da, v'õitle\lb, vöidel\dud [30] • kjempe, slåss
- v'õitlus**, -e, -t, -se, -te, -i & -e\id [11&9] • kamp
- v'õit\ma**, v'õit\la, vöida\b, vöide\tud, v'õit\is, v'õit\ke [34] • vinne, seire
- v'ordle\ma**, vörrel\da, v'ordle\lb, vörrel\dud [30] • sammenlikne, jamføre
- v'ordlemisi** • relativt, forholdsvis
- vöta\b → v'öt\ma

- vōti**, v'ōtme, vōti\t, \n, v'ōtme\te, v'ōtme\id [5]
♦ nøkkel
- v'ōtja**, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] ♦ den som tar
- v'ōt\ma**, v'ōtt\a, vōta\b, v'ōe\tud, v'ōtt\is,
v'ōt\ke [35] ♦ ta
- > **'alla v'ōt\ma** ♦ ta av, gå ned (i vekt)
- > **vōta he\ks!** ♦ vær så god, vel bekomme!
- v'ōtme-k'imp**, kimbu, k'impu, =, k'impu\de,
k'impu\sid / k'imp\le [22] ♦ nøkkelsknippe
- v'ōořa-m'aiłne**, -se, -s\l, \n, -s\te, -se\id [10]
♦ fremmedlandsk, utenlandsk
- v'ōořas**, v'ōořa, v'ōořas\t, \n, v'ōořas\te,
v'ōořa\id [7] ♦ fremmed, ukjent
- v'ōořastav**, -a, -a\l, \n, -a\te, -a\id [2] ♦ frem-
med, underlig
- v'ōořsil** ♦ utlandet
- v'āe → vägi
- väga** ♦ mye, svært, veldig
- vägi**, v'āe, väge, v'äkke, väge\de, väge\sid
[21] ♦ kraft, makt
- vägi-tegu**, t'eo, tegu, \n, tegu\de, tegu\sid
[18] ♦ bragd, stordåd
- vähe** ♦ litt; lite; få
- vähem** ♦ mindre, færre
- vähk**, vähi, vähki, =, vähki\de, vähki\sid /
vähki\le [22] ♦ kreps
- väikle(ne)**, -ese / -se, -es\l, -es\se, -es\te,
-es\i & -ese\id / -se\id [12&10] ♦ liten
- väkke → vägi
- välgu-m'iħkəl**, -li, -li\t, \n, -li\te, -le\id [2]
♦ sigarettenger
- välimus**, -e, -\t, -se, -\te, -i [11] ♦ utseende,
(det) ytre
- väliñe**, -se, -s\l, \n, -s\te, -se\id [10] ♦ ytre
- väliselt** ♦ i det ytre
- välis-m'aa**, m'aa, m'aa\d, \n [26] ♦ utland
- välja** ♦ ut
- välja-m'üük**, müugi, m'üuki, =, m'üuki\de,
m'üuki\sid / m'üük\le [22] ♦ utsalg, opp-
hørssalg
- välja-puhanud** ♦ uthvilt
- väljas** ♦ ute
- välja-s'öt**, söidi, s'öitu, =, s'öitu\de,
s'öitu\sid / s'öit\le [22] ♦ ekskursjon, utflykt
- väljend**, -i, -i\t, \n, -i\te, -e\id [2] ♦ uttrykk
- välju\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] ♦ gå ut
- väljumilne**, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i [12]
♦ avgang; avstiging
- värav**, -a, -a\l, \n, -a\te, -a\id [2] ♦ port, grind
- värava-väht**, vahi, v'ahti, =, v'ahti\de,
v'ahti\sid / v'aht\le [22] ♦ portvakt, vekter
- värske**, -, -\t, \n, -te, -\id [1] ♦ frisk, fersk
- värv**, värv, värv, =, värvi\de, värvi\sid /
värvi\le [22] ♦ farge; maling
- värvi\ma**, värvi\da, värvi\b, värvi\tud [28]
♦ male
- väsi\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] ♦ trøtte (ut)
- > **väsinud** ♦ trøtt
- vääri\ma**, vääri\da, vääri\b, vääri\tud [28]
♦ være verd, fortjene
- väärtuslik**, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\le [25]
♦ verdiful
-
- ## O
- öde**, 'öe, öde, \n, öde\de, öde\sid [18]
♦ søster
- öhk**, öhu, 'öhu, = [22] ♦ luft
- öhtu**, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] ♦ kveld
- > **'öhtu\l** ♦ om kvelden
- 'öhtu-k'l'eit**, kleidi, kl'eiti, =, kl'eiti\de,
kl'eiti\sid / kl'eit\le [22] ♦ aftenkjole
- 'öhtu-s'öök**, söögi, s'ööki, =, s'ööki\de,
s'ööki\sid / s'öök\le [22] ♦ kveldsmat
- öhu → 'öhk
- 'öige**, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] ♦ rett, riktig
- 'öige-'usk**, usu, 'usku, = [22] ♦ ortodoksi
- 'öiglane**, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i & -se\id
[12&10] ♦ rettferdig
- > **'öitsele** ♦ (ut) i blomst
- 'öitse\ma**, 'öitse\da, 'öitse\b, 'öitse\tud [28]
♦ blomstre, springe ut
- öla → 'ölg
- öle-k'ors**, körre, k'ör\t, k'ör\de, kör\te, k'örs\i
[14] ♦ halmstrå
- 'ölg**, öla, 'ölg, =, 'ölg\de, 'ölg\sid / 'ölg\lu
[22] ♦ skulder, aksel
- öli**, -, -, \n, -\de, -\sid [17] ♦ olje
- ölu**, ölle, ölu\t, \n, 'ölle\de, 'ölle\sid [24]
♦ ol
- 'önn**, önne, 'önne, = [22] ♦ lykke
- önneks** ♦ heldigvis
- önnellik**, -liku, -l'ikku, =, -lik\e, -l'ikk\le [25]
♦ lykkelig
- önnestu\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] ♦ lykkes
- önnetu**, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] ♦ ulykkelig
- önnetus**, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11]
♦ ulykke
- önnis**, 'öndsa, 'öndsa\t & önnis\t, \n,
'öndsa\te, 'öndsa\id [3&5] ♦ salig
- önnista\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] ♦ velsigne
- öpetaja**, -, -\t, \n, -\te, -\id [1] ♦ lærer
- öpetä\ma**, -\da, -\b, -\tud [27] ♦ undervise
- öpetus**, -e, -\t, -\se, -\te, -\i [11] ♦ lærdom
- öpik**, -u, -u\t, \n, -u\te, -u\id [2] ♦ lærebok
- öpilalne**, -se, -s\l, -s\se, -s\te, -s\i [12]
♦ elev
- > **'öppi\ma**, 'öppi\da, öpi\b, öpi\tud [28] ♦ lese,
lære (seg), studere
- > **pähe 'öppi\ma** ♦ lære utenat
- 'ou**, öue, 'oue, =, 'oue\de, 'oue\sid [22]
♦ gård, tun
- öues** ♦ på gården; ute

Ä

- ähvardav**, -a, -a\l t, \n, -a\l te, -a\l id [2] • truende
ära • ikke (nektingsord); bort, opp, full-
 stendig
ärata\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • vekke
'ärka\ma, ärga\ta, 'ärka\b, ärga\tud [29]
 • våkne
'ärkamis\ae g, aja, 'aega, =, 'aega\de,
 'aega\sid / 'aeg\u [22] • oppvåkningstid
'ärkvel • våken
'äärdé • til, inntil
ääres • ved

Ö

- 'öel\da → 'ütle\ma
'öö, 'öö, 'öö\l d, ö\he, 'öö\de / öö\de, 'öö\sid /
 'ö\id [26] • natt
ööbik, -u, -ul\t, \n, -u\te, -u\id [2] • nattergal
'öö k'ull, kulli, k'ulli, =, k'ulli\de, k'ulli\sid /
 k'ull\o [22] • nattugle
'öö maja, maja, maja, m'\aja, maja\de,
 maja\sid / maj\u [17] • nattelosji
'öösel • om natta
'öö s'ärk, särgi, s'ärki, =, s'ärki\de, s'ärki\sid
 / s'ärk\e [22] • nattkjole; nattskjorte

Ü

- üha** • stadig
ühe → 'üks
ühegi → 'ükski
ühe-korraga • på en gang
ühekса, - , -\l t, \n, -\te, -\id [1] • ni
üheksals, -nda, -nda\l t, \n, -nda\te, -nda\id
 [2] • niende
ühendus, -e, -\l t, -\se, -\te, -\i [11] • felles-
 skap, samhold
ühe t'eist k'ümnelis, -nda, -nda\l t, \n, -nda\te,
 -nda\id [2] • ellevte
ühilne, -se, -s\l t, \n, -s\te, -se\id [10] • felles
ühisik'ond, -konna, -k'onda, = [22] • sam-
 funn
'üht(e) → 'üks
ühegi, ühtki → 'ükski
'ühte m'oodi • på samme måte, likt
'üks, ühe, 'ühte / 'üht, 'ühte, 'ühte\de, 'ühte\sid
 / 'üks\i [22] • en, ei, ett
üksi • alene

- üksik\asi**, asja, 'asja, =, 'asja\de, 'asja\sid /
 'asju [24] • detalj
'ükski, ühegi, 'ühtegi / 'ühtki, 'ühtegi [0]
 (ühe\ss egi, ...; ent.) • ingen, (ikke) noen
'üks k'ord • en gang
'üks k'öik • likegylig
'üksnes • bare, utelukkende
'üks-teise, teis\l t, teise [12] (nom.: \n; ent.)
 • hverandre
'üldse • i det hele tatt, overhodet
 • 'üldse (m'itte) • slett ikke
üle • over
üle-eile • i forgårs
üle h'omme • i overmorgen
ülemilne, -se, -s\l t, -s\se, -s\te, -s\i [12]
 • øvre, høyere
üles-anne, 'ande, anne\l t, \n, anne\te,
 'ande\id [6] • oppgave, lekse
üles(se) • opp, oppover
ületa\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • gå over,
 krysse; overtretre, overskrive
üleval • oppre; oppstått
ülevalt • ovenfra
üllik'ond, -konna, -k'onda, =, -k'onda\de,
 -k'onda\sid / -k'ondi\i [22] • dress
üli k'ool, kooli, k'ooli, =, k'ooli\de, k'ooli\sid /
 k'ool\e [22] • universitet
üli k'ooli l'inn, linna, l'inna, =, l'inna\de,
 l'inna\sid / l'inn\u [22] • universitetsby
üli öpilaine, -se, -s\l t, -s\se, -s\te, -s\i [12]
 • student, studine
üllata\ma, -\da, -\b, -\tud [27] • overraske
üllatav, -a, -a\l t, \n, -a\te, -a\id [2] • over-
 raskende (adj.)
üllatavalt • overraskende (adv.)
üllatus, -e, -\l t, -\se, -\te, -\i [11] • overraskelse
ümber • rundt
ümbrusk'ond, -konna, -k'onda, = [22]
 • omgivelse, miljø
'ütle\ma, 'öel\da / ütel\da, 'ütle\b, 'öel\dud /
 ütel\dud [30] • si
 • 'ette 'ütle\ma • diktere, foresi
 • üles 'ütle\ma • si opp, gi etter
'ütlus, -e, -\l t, -\se, -\te, -\i & -e\id [11&9]
 • uttrykk, munnhell
ürike, -se, -s\l t, -s\se, -s\te, -s\i [12] • kort,
 kortvarig

Forklaring av grammatiske termer

En kan godt lære estisk uten å kunne grammatikk, men visse ting er ganske nyttige. Mange av forklaringene nedenfor vil for noen av leserne være en repetisjon. Lista gir i tillegg den estiske terminologien og oppklarer noen punkt der språkbruken er forskjellig i norsk og estisk. Registeret side 395 er en nøkkel til mer utførlig framstilling av en del begreper.

abessiv (est. ilmaütlev) – kasus

ablativ (est. alalütlev) – kasus

additiv (est. suunduv, aditiiv) – kasus, også kalt kort illativ (est. lühike sisseütlev)

adessiv (est. alalütlev) – kasus

adjektiv (est. omadussõna) – ord som angir egenskap: *ung, gammel, stor, liten* osv.

adposisjon (est. kaassõna) – fellesnavn for preposisjon og postposisjon

adverb (est. määrsõna) – ord som sier noe om måte eller omstendighet ved andre ord: kommer *snart, veldig* stor, er *hjemme*

adverbial (est. määrus) – setningsledd som forteller om når, hvor eller hvordan handlingen foregår, eller gir svar på hvorfor, hvor mye, hvor langt, hvor lenge, osv.: hun løp *fort*, vi gjør det *med glede*, de arbeider *sju dager i uka*

akkusativ (est. sihitav) – kasus, ikke brukt i estisk

aktiv (est. aktiiv) – den ene av de to diateseformene i norsk. Uttrykker (i motsetning til passiv) at handlingen blir utført av subjektet, f.eks. *Jeg leste ei bok*.

allativ (est. alaleütlev) – kasus

assimilasjon (est. sarnastumine, assimilatsioon) – forandring av en språklyd til større eller full likhet med en annen lyd i nærheten, f.eks. *vatn* til *vann*

attributt (est. täiend) – en umiddelbar bestemmelse til et substantiv. Adjektiv, som står som attributt, kalles *adjektivattributt* (est. omadussõnaline täiend), f.eks. *ung mann, stort hus, vakre blomster*.

deklinasjon (est. käänamine, käändkond) – böyning av nomen

diatese (est. diatees) eller verbgenus (est. tegumood) angir det forholdet subjektet har til verbalet i setningen. Diateseformer i norsk: aktiv og passiv. Diateseformer i estisk: personal (personlig) og impersonal (upersonlig).

diftong (est. kaksikäishäälik) er en forbindelse av to forskjellige vokaler i samme stavelse, f.eks. *ei* i *stein* og *au* i *sau*

elativ (est. seestütlev) – kasus

essiv (est. olev) – kasus

femininum (est. naissugu) – det samme som hunkjønn, eks. *ei bok* – den boka

finitte former (est. pöördelised / finiitsed vormid) vil si verbformer i presens, preteritum eller imperativ

flertallsord (est. mitmussõna) – ord som normalt opptrer i flertall, eks. *briller, seler*

formativ (est. formatiiv) – et ordelement med grammatisk betydning i motsetning til stammen som har leksikalsk betydning; i denne boka for det meste brukt om markører, f. eks.: ordet *luge-si-n* består av stamme + preteritumsmerke (dvs. formativ) + personendelse

futurum (est. tulevik) – framtid, dvs tempusform som vi danner med presens av hjelpeverbene *skulle* eller *ville*, eller med presens av hovedverbet. *Presens futurum* (el. 1. futurum): jeg skal/vil reise, jeg reiser (dvs. kommer til å reise). *Fortidsfuturum* (el. presens perfektum futurum el. 2. futurum) angir en handling som er avsluttet før et bestemt tidspunkt i framtida: jeg skal ha/være reist, kommer til å ha/være reist (når du kommer); i norsk ofte uttrykt ved perfektum. Estisk mangler liksom norsk egne futurumformer.

genitiv (est. omastav) – kasus som betegner eier eller tilhørighet. Den blir i norsk dannet med endelsen *-s*: mannsmannens, menns, mennenes, men vanligere er det å bruke preposisjonsuttrykk: bilen til mannen, osv.

genus (est. sugu) – grammatisk kjønn: hankjønn /maskulinum, hunkjønn /femininum, intetkjønn /nøytrum (est. meessugu, nais-sugu, kesksugu), for verbgenus, se **diatese**

gerundium (est. gerundium) – verbalform brukt i setningserstatninger	komparativ (est. keskvörre), se komparasjon
idiom (est. püsiühend, idiom) – uttrykk el. talemåte som er spesiell for et språk	kondisjonalis (est. tingiv köneviis) – verbalmodus som uttrykker at handlingen kan eller kunne finne sted bare under visse betingelser. <i>Presens kondisjonalis</i> (el. 1. kondisjonalis) blir brukt om nåtid: jeg ville (skulle) komme, hvis ...; og <i>preteritum kondisjonalis</i> (el. 2. kondisjonalis) om fortid: jeg ville (skulle) ha kommet, hvis ... I estisk er kondisjonalis en viktig modus.
illativ (est. sissetülev) – kasus	kongruens (est. ühildumine) – samsvar, f.eks. når et adjektiv i forma retter seg etter det ordet det hører sammen med: en <i>ung mann – unge menn</i>
imperativ (est. käskiv köneviis) – den modusforma av verbet som uttrykker kommando, oppfordring eller bønn, f.eks. <i>kom hit!</i> , <i>slokk</i> lyset!	konjugasjon (est. pööramine, pöördkond) – verbboyning, f.eks. å snakke, snakker, snakket, <i>har snakket</i>
imperfektum (est. lihtminevik), se preteritum	konjunksjon (est. sidesöna) – bindeord, dvs. ord som binder sammen: <i>og, eller,</i> <i>men, osv.</i>
impersonal (est. umbistikuline tegumood) – upersonlig; estisk diatesesform av verbet, tidligere gjerne kalt passiv.	konjunktiv (est. konjunktiiv) – verbmodus brukt til å uttrykke noe uvirkelig eller ønskelig. I norsk lite brukt annet enn i faste vendinger, f.eks. <i>Komme ditt rike!</i> <i>Kongen leve! Faen steike!</i> Ellers bruker vi omskrivninger, se kondisjonalis og futurum
indikativ (est. kindel köneviis) – framstilende måte el. verbets umarkerte modus brukt i positive, negative og sporrende utsagn om den faktiske virkeligheten, f.eks. <i>han</i> <i>arbeider, han arbeider ikke, arbeider han?</i>	konsonant (est. kaashäälik) – medlyd, dvs. motsetningen til en vokal, kan i norsk inndeles i <i>stemte</i> (b, d, g, j, l, m, n, r, v) og <i>ustemte</i> (c, f, h, k, p, s, t). Merk at i estisk er det i uttalen ingen kontrast mellom p, t, k og b, d, g, jf. Innledn., punkt 3.
inessiv (est. seesütle) – kasus	kvotativ (est. kaudne köneviis) – estisk modus om det vi gjengir el. siterer
infinitiv (est. tegevusnimi, infinitiiv) – grunnforma av verbet, i norsk bokmål vanligvis med endelsen -e, f.eks. <i>sygne,</i> <i>skrive, lese.</i> Foran infinitiven kan vi ha infinitivsmerket å. Estisk har to infinitiver, <i>ma-infinitiv</i> og <i>da-infinitiv</i> .	lokalkasus (est. kohakääne) – kasus som viser lokalitet; de kan være <i>indre lokalkasus</i> (est. sisekohakääne) eller <i>ytre lokalkasus</i> (est. väliskohakääne)
infinitive former (est. käändelised /infinitised vormid) – infinitiver, partisipper: å <i>lese,</i> <i>lesende, lest.</i> Sammen med hjelpeverb kan de danne verbalet i setningen: jeg <i>har</i> <i>lest</i> boka. De kan også bli brukt substantivisk eller adjektivisk: vi lærer å <i>lese</i> , et <i>lesende</i> folk	maskulinum (est. meessugu) – hankjønn, eks. <i>en stol – den stolen</i>
interjeksjon (est. hüüdsöna) – utrop, eks.: å!, au!, pst!	modus (est. köneviis) – verbets uttrykksmåte, se indikativ, imperativ, jussiv, kondisjonalis, konjunktiv og kvotativ
jussiv (est. möönev köneviis) – en estisk modus utviklet av formene i tredje person imperativ, blir iblant oversatt med konjunktiv	negativ (est. eitus) – nekting; i verbboyningen motsetningen til positiv, se polaritet
kasus (est. kääne) – ei form av et ord (nomen) som vanligvis ved hjelp av en endelse viser hvordan dette ordet står i forhold til andre ord i setningen. Norsk har bare bevart rester av det gamle kasussystemet (f.eks. genitiv: til fjells, Olavs, dativ: dem) og har ellers erstattet kasus med preposisjoner (boka til gutten) og leddstilling	nomen (est. käändsöna) – navn; brukt som fellesbetegnelse for substantiv, adjektiv, pronomen og tallord, dvs. ord som vi bøyer i tall og kasus
komitativ (est. kaasaütle) – kasus	nomen actionis (est. teonimi) – handlings-substantiv, eks.: <i>bygging, skriving</i>
komparasjon (est. võrdlemine) – sammenlikning, eks.: glad – gladere – gladest, fort – fortære – fortest. Å la adjektiv eller adverb uttrykke forskjellige grader av en egenskap kaller vi å komparere eller gradbøye ordet. Komparasjonsgradene heter <i>positiv</i> (est. algvörre), <i>komparativ</i> (est. keskvörre) og <i>superlativ</i> (est. ülivörre)	nomen agentis (est. tegijanimi) – handlende person, dvs. den som setter i gang

en verbhandling, f.eks. *en arbeider* skal arbeide, *fiskeren* fisker, *tjenerne* tjente sin herre og *lærere* vil lære elevene sine noe **nominativ** (est. nimetav) – kasus **nøytrum** (est. kesksugu) – det samme som intetkjønn, eks. *et hus* – *det huset* **objekt** (est. sihitis) – gjenstanden for den handlingen som verbet uttrykker: skrive *brev*, leser *aviser*, hentet *posten*. I estisk er det viktig å skille mellom totalt objekt (est. täissihitis) og partielt objekt (est. osasihitis) fordi det bestemmer objektskasusen.

partikkelverb (est. ühendtegusõna) – verb av typen *gå an*, *holde opp*, tidligere gjerne kalt løst sammensatte verb

partisipp (est. kesksõna) – verbform som kan fungere som et adjektiv. *Presens partisipp* (est. oleviku kesksõna) har endelsen *-ende*: *en bindende* avtale. *Perfektum partisipp* (est. mineviku kesksõna) har endelsen *-a*, *-et*, *-d*, *-t*, *-en* (kasta, kastet, bygd, kjørt, voksen). Perfektum partisipp blir bøyd, og bøyningen retter seg etter det ordet partisippet står som bestemmelse til: *en voksen mann*, *et voksent menneske*, *voksne folk*. Perfektum partisipp må på norsk ikke forveksles med **supinum**. Estisk har flere partisipp, jf. Register, og det er ikke der hensiktsmessig å operere med et skille mellom de to.

partitiv (est. osastav) – kasus

passiv (est. passiiv) – diateseform i norsk. Angir at subjektet er gjenstand for handlingen. Blir vanligst dannet med hjelpeverbet *å bli* + hovedverbet, men også s-passiv er i bruk: *huset blir malt*, *reven ble skutt*, *veien skal stenges*, se **impersonal**

perfektum (est. täisminevik) – betegner noe som har skjedd, dvs. et fullbyrdet faktum; blir i norsk dannet ved hjelp av presens av verbet *ha* + supinum av hovedverbet, f.eks. *hun har plantet*. Ved noen verb kan vi også bruke verbet *å være*, f.eks. *hun er/ har kommet*. *Perfektum futurum* betegner noe som i forhold til en annen handling vil være avsluttet på et framtidig tidspunkt. Formene blir også brukt som omskrivinger for konjunktiv. *Preteritum futurum* (el. 1. kondisjonalis): Om en uke vil vi ha reist. *Preteritum perfektum futurum* (el. 2. kondisjonalis): På den tida skulle vi ha reist, se **preferitum**

personal (isikiline tegumood) – personlig; estisk diateseform av verbet, tidligere gjerne kalt aktiv

pluralis (est. mitmus) – flertall: noen jenter, mange hus. *Pluralis tantum* (est. mitmus-sõna) – flertallsord, eks.: *briller*, *meslinger*

pluskvamperfektum (est. enneminevik) – betegner noe som hadde skjedd, dvs. det angir en hendelse som er avsluttet i forhold til noe annet. Blir dannet ved hjelp av *hadde* (el. være) + supinum, f.eks. *hun hadde* (el. var) *gått* (da jeg kom), se **preferitum**

polaritet (est. kõneliik) vil i verbbøyningen si motsetningen mellom **positiv** (bekreftende) og **negativ** (nekende)

positiv 1. (est. algvõrre), se **komparasjon 2.** (est. jaatus) bekrefteende (el. affirmativ); i verbbøyningen motsetningen til negativ, se **polaritet**

postposisjon (est. tagasõna) – står etter andre ord og har samme funksjon som en preposisjon, eks.: verden *rundt*, jf. **adposisjon**

predikat (est. öeldis) – setningsdel som forteller hva subjektet gjør, f.eks. gutten *løper*

predikativ (est. öeldistäide) – en utfylling bl.a. til verbene *være* og *bli*. Sier samtidig noe nytt om subjektet, f.eks. *lang* i settningen: veien er *lang*

preposisjon (est. eessõna) – står som en styring foran andre ord, eks.: *av*, *fra*, *for*, *i*, *med*, *mellom*, *over*, *på*, *til*; jf. **adposisjon**

presens (est. olevik) – nåtid. Blir i norsk dannet ved å legge til endelsene -er eller -r: *skriver*, *studerer*, *går*

preferitum (est. minevik) – (tidligere kalt imperfektum) angir fortid og blir i norsk dannet ved å legge til endelsene -a, -et, -de, -te (kasta, kastet, bygde, kjørte) eller med såkalt avlyd (dra – drog, springe – sprang). Merk at i estisk blir preferitum brukt om fortid i vid forstand, dvs. imperfektum, perfektum og pluskvamperfektum.

pronomen (est. asesõna) – erstatningsord som får sin betydning i sammenhengen. *Personlige pronomen* (est. isikulised ase-sõnad) – ord som står i stedet for substantiv og betegner personer eller ting (jeg, du, han, hun, det, osv.). *Possesive pronomen* (est. omastavad asesõnad) – eiendomspronomen, dvs. ord som viser til eieren (min, din, deres, osv.). *Refleksive pronomen* (est. enesekohased asesõnad) – tilbakevisende pronomen, dvs. ord som viser tilbake til den talende eller handlende (seg, sin, sitt, sine). *Demonstrative pronomen* (est. näitavad asesõnad) – peikende pronomen (denne, dette, disse,

osv.). *Indefinite* pronomen (est. umbmääärased asesõnad) – ubestemte pronomen (en, man, noen, ingen, hver, all, osv.). *Relative* pronomen (est. siduvad ase-sõnad) – innleder eller binder sammen setninger (som). *Spørrende* pronomen (est. küsivad asesõnad) – ord som viser til den eller de det spørres etter (hvem?, hva?, hvilken?, osv.)

reksjon (est. sõltumine, rektsioon) – det forholdet at et ord ”styrer” (dvs. krever en viss bøyning av) et annet ord, eks. *til sjøs*; i gammelnorsk styrte *til* genitiv

singularis (est. ainsus) – entall: *ei jente, et eple*

stamme (est. tüvi) – den delen av ordet som har leksikalsk betydning i motsetning til endelser og formativer som har grammatisk betydning. Stammen bevarer det felles betydningselementet: *snakk-er, snakk-et* osv.

subjekt (est. alus) – setningsdel som forteller hvem som utfører handlingen, f.eks. *gutten les*r

substantiv (est. nimisõna) – navnord, dvs. ord som er benevelser for noe, f.eks. for personer og ting: *venn, avis, bjørk*

suffiks (est. järelliide) – formativ som blir føyd til slutten av et ord og enten danner et nytt ord, f.eks. *-ing, -er, -het, -dom* (*trening, lærer, storhet, spådom*), eller angir ei bøyningsform av ordet, f.eks. *-en, -ene, -er, -est* (*gutten, guttene, les, rikest*)

superlativ (est. ülivõrre), se **komparasjon**

supinum (est. supiin) – **1.** betyr i norsk ei ubøyelig verbform som ender på *-a, -et, -d(d), -t eller -tt:* *kasta, kastet, bygd, nådd, studert, gjort, stått,* og sammen med hjelpeverbet *ha* danner perfektum og pluskvamperfektum. **2.** er i estisk et annet navn på *ma-infinitiven*

synonymer (est. sünöötümid) – ord med omrent samme grunnbetydning, f.eks. *hus, bygg, bygning*

tempus (est. aeg) – grammatisk tid, forteller når handlingen blir utført. Enkle tempusformer: *presens* (lese, løpe) og *preteritum* (leste, løp). Sammensatte tempusformer: *perfektum* (har lest, har løpt), *pluskvamperfektum* (hadde lest, hadde løpt), *futurum* (skal/vil lese, skal/vil løpe) og *fortidsfuturum* (skulle/ville lese, skulle/ville løpe)

terminativ (est. rajav) – kasus

translativ (est. saav) – kasus

verb (est. tegusõna, pööritsõna) – gjerningsord: *gå, tenke, administrere, osv.*

verbgenus (est. tegumood), se **diatese**

verbal (est. tegusõnafraas) – det setningsleddet som inneholder verbet

verbalsubstantiv (est. verbaalsubstantiiv) – angir generelt en verhåndling og blir dannet med avledningsendelse, f.eks. *bygg-ing, bevege-se, eller utgjør den stammen verbet er dannet av, f.eks. spill, valg*

vokal (est. täishäälik) – selvlyd, dvs. motsetningen til en konsonant; vokalene i norsk: *a, e, i, o, u, y, æ, ø, å*, og i estisk: *a, e, i, o, u, õ, ä, ö, ü*

Register

A. Grammatikk (med henvisning til paragraf)

- abessiv § 78, 80-81, 93, 152, 180B, 181B
ablativ § 65, 67, 72, 223
additiv § 22, 51B, 56-61, 93, 184, 223
adessiv § 49, 62, 64, 66-67, 68, 223
adessiv + *on* § 68
adjektiv (attributt) § 13, 26, 37B, 41, 55, 60,
67, 81, 84c, 109, 115, 127, 180-187, 199-
200, 204D, 211, 220B, 237
oversikt § 149, 182, 210
komparasjon § 73-77
reksjon § 84c, 241B
ubøylige § 185, 211
adposisjoner § 27, 35-36, 240
adverb § 69B-C, 222-226
agent § 204, 206, 236
ved impersonal form § 213
akkusativ § 129
aksent (Innledn. punkt 6)
alfabetet (Innledn. punkt 2)
allativ § 63, 67, 70B, 71B, 223
analogiformer § 233, (Tillegg 3)
nomen § 116, 149, 234
verb § 20, 198, 206, 221
artikkel § 6
assimilasjon § 31d
attributt, se adjektiv (attributt)
avledninger § 224, 235-238
substantiv § 236
adjektiv § 237
verb § 238
adverb § 224
- brøk § 47-48
bøyningsoversikt:
subst. § 116, 149, 234
adj.+subst. § 182, 184-185
pronomen § 168-171, 175-179
verb § 2-4, 10, 18-19
tallord § 45, 183, 188
bøyningstyper § 232, (Tillegg 2)
- da*-infinitiv § 82, 85-90, 91, 94, 101, 190,
222D, 232
dativ § 63C
datoer § 49B
- de-flertall, se flertallsbøyningen
delobjekt, se objekt
delsubjekt, se subjekt
des-form (gerundium) § 94, 222D
diftonger (Innledn. punkt 3b)
diminutiv § 37-38, 236E
- eba*- § 239
ega § 144-145
ehk/või Oppgaver 29:5
ei § 11, 14, 99, 102-103, 216-219
eks § 144-145
elativ § 53, 70, 72, 74, 93, 112, 223, 240E
end/ennast § 170, 179, 201B
entall om flere § 151
entallsord § 40
essiv § 113-115, 1180B, 81B
et med infinitiv § 88d
- faktitive verb, se verb
flertallsbøyningen § 39, 41, 136-142, 146-149,
152-166, 234
de-flertall § 146-149
vokalflertall § 141D, 146, 160-165, 234
flertallsord § 40, 150
formverket (Tillegg 1)
framtid, se futurum
fortid, se preteritum, perfektum, pluskvam-
perfektum
forkortinger (est.) § 243
forsterkingsord § 9, 11, 14, 145
forsterkingspartikkelen *-ki*, *-gi* § 110
fortellende setning (obj) § 130, 132
futurum § 5, 132C
- genitiv § 23-27, 38, 43, 45-48, 77, 81B, 116,
129, 130, 135, 136-143, 185, 230, 233
flertall § 136-143
med prep. og postp. § 240A,D
grammatisk kasus § 146
gerundium, se *des-form*
-gi/-ki § 110
grunnformer
nomen § 13, 23-24, 56, 116, 117, 136,
149, 153, 214, 233, 234

verb § 2, 20-21, 82, 85, 198, 206, 207, 221, 233	advverb § 225
grunntall, se tallord	komparativ § 73, 77, 225
helobjekt, se objekt	kondisjonalis § 18-19, 104
<i>i</i> -flertall, se vokalflertall	impersonal form § 219A
<i>iga</i> , <i>igaüks</i> § 173	kongruens § 26, 55, 67, 80-81, 109, 115, 127, 143, 152, 180, 184, 185B
illativ § 51, 59, 70-71, 223	konjunksjoner § 242
kort illativ, se additiv	konsonanter (Innledn. punkt 3c)
<i>ilm</i> a + abessiv § 78B	kort illativ, se additiv
imperativ § 10, 189-197	kortstaving (Innledn. punkt 6)
imperfektum, se preteritum	<i>kui</i> § (kap. 18, oppgaver 3), 74, 242
impersonal § 200, 207-221	<i>kumb(ki)</i> § 172
<i>tud</i> -partisippet § 207-212	<i>kuni</i> § 112, 242
presens indikativ § 215-216	kvantitet (Innledn. punkt 6), § 23, 124
preteritum indikativ § 217	kvotativ § 202-203, 206, 232
andre tidsformer i indikativ § 218	impersonal form § 219B
andre modus § 219	<i>köik</i> § 174
infinitte former § 200, 220	<i>kätte</i> , <i>käes</i> , <i>käest</i> § 69, 240D
indikativ § 2, 130, 132, 215-218	<i>küll</i> § 9
impersonal form § 213-218	langstaving (Innledn. punkt 6), § 23, 31-32, 56, 58, 93, 96, 101, 119, 124, 137, 140, 141, 159, 190, 215, 234, 236
inessiv § 52, 93, 223	lokalkasus § 50-69, 70-72, 223
infinitiv § 21, 82-90, 91-93, 190, 206, 220, 230, 233	indre (-sse, -s, -st) § 50-61, 70-72
<i>da</i> -inf. § 82, 85-90, 91, 94, 101, 190, 198, 230, 233	ytre (-le, -l, -lt) § 62-68, 70-72
<i>ma</i> -inf. § 21, 82-84, 90, 93, 96, 206, 220, 230, 233	<i>läheb</i> (form av <i>minema</i>) § 4, 10, 87c
formene av <i>ma</i> -infinitiv § 93, 220	<i>läks</i> (form av <i>minema</i>) § 96E
infinitivstammen § 83, 85, 96, 101, 190, 198, 199	<i>ma</i> -infinitiv § 21, 82-84, 85, 95-96, 206, 220, 222D, 232
innlydsendringer, se stammer	formene på -mas, -mast, -mata, -maks § 93
instruktiv § 222C	<i>milline</i> § 13, 177
<i>ise</i> § 170, 179	<i>-mine</i> (nomen actionis) § 205, 206, 236B
<i>i</i> -superlativ § 76	<i>minema</i> § 10, 87c, 96Bc, 194
<i>-ja</i> (nomen agentis) § 204, 206, 236A	<i>mingi</i> § 177
<i>jussiv</i> § 196-197	<i>mis</i> § 13, 126, 166, 171
impersonal § 219C	<i>miski</i> § 172
<i>kas</i> § 8, 242	<i>missugune</i> § 13, 177
<i>kasus</i> § 13, 22, 24, 116, 146-149	<i>mitmes</i> § 177
grammatisk kasus § 146	<i>mitte</i> § 11, 14
semantisk kasus § 146	modus obliquus, se kvotativ
<i>kasusadverb</i> § 223	<i>mölemad</i> § 175
<i>kasusattributt</i> § 185C	navn og titler § 29A, 59, 185A, 186
<i>kausative verb</i> § 238A	nekting § 10-11, 14, 19, 99, 102-103, 203, 216, 217B
<i>keegi</i> § 110, 172	<i>nii</i> § 17
<i>-ke(ne)</i> § 37-38, 236E	<i>niisugune</i> § 177
<i>kes</i> § 13, 166, 171	nomen § 22 (se også grunnformer)
<i>-ki</i> , se <i>-gil-ki</i>	flertall § 40, 150
<i>kogu</i> § 176	nomen actionis § 205, 236B
<i>komitativ</i> § 79-81, 152, 180B, 181B, 234E	nomen agentis § 204, 206, 236A
komparasjon:	nominativ § 13, 15, 23, 74, 129, 183, 230
adjektiv § 73-77	flertall § 39, 41, 146

<i>nood</i> § 169	personlige § 1, 25, 39B, 54, 66, 80, 108, 114, 126, 135, (bøyning) 168
<i>nud-partisipp</i> , se partisipp	høflig tiltale § 1
<i>objekt</i> § 13, 15, 27, 117, 128C, 129-135, 187B,C, 201A, 213	refleksive § 170, 179A-B
<i>olema</i> § 4, 68, 102-104	relative § 171B
<i>oma</i> § 178	spørrende § 126, 171A
oppfordrende setninger (objekt) § 130, 132	andre § 170, 172-177
ordenstall § 46, 48	pronomen + substantiv § 181-182
ordstilling § 7-9	
palatalisering (Innledn. punkt 4)	
<i>palju</i> § 128b, 153, 167E	refleksive verb, se verb
partielt objekt, se objekt (delobjekt)	reksjon § 241
partielt subjekt, se subjekt (delsubjekt)	retningskasus, se lokalkasus
partikkelverb, se verb	rettskrivning (Innledn. punkt 3), § 110b
partisipp:	
for at-setning § 201	<i>sama</i> § 177
foran infinitiv § 84c	sammenlikningsledd § 74
<i>v</i> -partisipp § 199, 201, 206	sammensatte ord § 33-34, 42, 188, 239, se også (partikkel)verb
<i>nud</i> -partisipp § 84c, 99-104, 185D, 203B	see, <i>need</i> § 169, 182, 185B
<i>tav</i> -partisipp § 200, 220B	<i>seesugune</i> § 177
<i>tud</i> -partisipp § 185D, 207-211, 221, 230, 233	semantisk kasus § 146
partitiv § 117-128, 230	spørreord § 8, 144
entall § 117-128, 129, 131, 201, 230	spørresetning § 8
flertall § 153-167, 233	stadieveksling § 28, 90, 230-231
ved tallord § 44, 128a, 181	stammer § 28-32, 39B, 83, 85, 89-90, 95, 227-232
ved prep. og postp. § 240B	bøyningsstamme § 28, 90, 228-229
passiv, se impersonal	oppslagsstamme § 28, 90, 228-229
perfektum § 102	sterkstadiestamme § 28, 90, 230-231
personendelser § 3, 18, 96, 97, 104	svakstadiestamme § 28, 90, 230-231
<i>pidama</i> § 91, 98, 106, 220	stammeendringer § 28-32, 89, 227-228
plosivsvekking § 31	innlydsendringer § 28, 31-32
pluskvamperfektum § 103	utlydsendringer § 28, 29-30
<i>pole</i> § 11, 102	sekundære § 96, 155, 160-165, 209, 215, 227, 234
<i>poleks</i> § 19	stammeflertall, se vokalflertall
<i>polevat</i> § 203	stammevarianter § 28-32, 89-90, 227-228
<i>polnud</i> § 103	geminert stamme § 58, 227
postposisjoner § 27, 35-36, 69, 128f, 240	stammen i vokalflertall § 227, 234
predikat § 41, 109, 181, 183	stammevekslinger § 90, 229-231
predikativ § 13, 41, 109, 128e, 181, 211A, 220B	stedskasus, se lokalkasus
preposisjoner § 27, 35-36, 69, 128f, 240	stedsnavn, bøyning § 59
presens § 2-5, 11, 18-19, 31, 92, 102, 132C, 194, 207, 215, 230B, 233	subjekt § 7, 8, 13, 41, 117, 128d, 167A, 178, 179A,B, 187A,F, 201, 213
impersonal § 215-216	delsubjekt § 117, 128D, 167A
indikativ § 2-5, 11	substantiv § 13, 22, 40, 81B, 150, 187, 212, 236
kondisjonalis § 18-19, 104	på -ja § 204
nekting § 11, 19	på -mine § 205
stammer § 3, 10, 11, 18-21, 28-32, 89-90, 189, 192, 194, 231	på -nu § 100C
preteritum § 95-98, 99, 104	på -tu § 212
pronomen § 168-179	flertallsord § 40, 150
eiendomspron. (possessive) § (25), 178	suffiks, se avledning
peikende (demonstrative) § 25, 39B, 66, 169, 181-182	superlativ
	adjektiv § 75-77
	adverb § 225E

tallord § 17, 42-45, 46-48, 49B, 88, 128, 183, 187-188	vat-form, se kvotativ
tallord + substantiv § 44, 128a, 183	verbalsubstantiv § 205
oversikt (bøyen.) § 183, 187-188	verbalfraser § 12, 92, 107, 226
<i>teineteise</i> § 173	verb (se også grunnformer)
terminativ § 111-112, 114-115, 180B, 181B	faktitive og kausative § 238A
tidsbestemmelse § 49B, 64C, 106c	partikkelverb § 12, 92, 107, 226
tittel, se navn og tittel	refleksive § 179A-B, 238B
<i>too, nood</i> § 169	translativ § 238C
totalobjekt, se objekt (helobjekt)	reksjon § 241A
translativ § 93, 105-109	vokaler (Innledn. punkt 3a)
trykkaksent (Innledn. punkt 5)	vokalflertall, se flertallsbøyningen <i>vői/ehk</i> – oppgaver 29:5
upersonlig form, se impersonal	<i>ära, ärge, ärgem/ärme, ärgu</i> § 10, 191-195
upersonlige konstruksjoner § 16, 88c	<i>ükski</i> § 172
utenlandske navn (bøyning) § 30A, 59	<i>üksteise</i> § 173
utlydssendringer, se stammeendringer	
uttale (Innledn. punkt 3)	

B. Emner og uttrykk (med henvisning til kapittel (tall), tekst (T) og uttrykk (U))

alder 12 T, U	klær og utseende 30 T, U
alderdom 32 T	korrespondanse, se brev
arbeid 18 T, U	kroppen (menneskekroppen) 31 T, U
besøk 34 T, U	leilighet 9 T, 17 T
bilreise og reise 33 U, 40 T	mat og drikke 27 T, 34 T, U
brev 10 T, 32 T, U, 33 T	menneskekroppen, se kroppen
butikk 27 T, U	møte 35 U
daglige gjøremål 13 T, 23 T	måneder 13T
dans 21 U, 34 U	nasjonalangsang 37 T
datoer 13 T, U	navn, nasjonalitet, morsmål 8 U
dikt 18 T, 25 T, 37 T, 38 T	ordtak, talemåter osv. 4 T, 7 T, 10 T, 14 T, 15
drikker 34 T, U	T, 16 T, 21 T, 32 T
drosje 33 U	penger 12 U
dyr, fisk, fugler 36 T	reise 15 T, 18 T, 33 T, U
estisk språk 39 T	samtaler bl. a. 6 T, 14 T, 22 T, 22 T, 23 T, 24 T,
Estland 37 T, 38 T, 40 T	28 T, 29 T, 36 T
familie, familieliv 2T, 4 T, 18 T, 38 U	sjukdom 24 T, U, 32 T
farger 10 T	skole 20 T, U, 29 T
grammatiske termer 39 U	språk 8 U, 28 T, U, 29 T, 39 T, U
gratulasjoner 27 U	søvn 23 U
gåter 7 T, 10 T, 28 T	tallord 5 T, 12 T
helse 24 T, U, 32 T	telefonsamtale 2 T, 7 U, 21 T, 23 T, 26 T
hjemmeliv 9 T, 14 T, 18 T, 23 T	tid (klokka) 13 T, U, 19 U, 27 T
hverdagsliv 13 T, 15 T, 16 T, 18 T, 19 T, 23 T, 30 T	tidsbestemmelse 19 T, U
høflighetsfraser 1 U, 2 U, 3 U, 6 U, 9 U, 21 U, 24 U, 28 U o. a.	ukedagene 19 T
innredning 10 T	utseende 30 U
kaffeselskap 34 T, U	uttrykk og talemåter bl. a. 37 T, 40 U
klokka 13 T, U	været 11 U